

BAYBURT İLİ AYDINTEPE İLÇESİ AĞZI

Nermin İBİŞ

**Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı
Doç. Dr. Ferdi Güzel
2022**

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

BAYBURT İLİ AYDINTEPE İLÇESİ AĞZI
(Aydintepe District Dialect of Bayburt Province)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nermin İBİŞ

Danışman: Doç. Dr. Ferdi GÜZEL

Bayburt
Haziran, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Do. Dr. Ferdi GÜZEL danışmanlığında, 202221010 numaralı Nermin İBİŞ tarafından hazırlanan “Baybut İli Aydınıtepe İlesi Ağzı” adlı bu alışma ... / ... / ... tarihinde aşığıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : İmza:

Jüri Üyesi : İmza:

Jüri Üyesi : İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğı'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

...../...../.....

Do. Dr. Fatih GÜRBÜZ

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Bayburt İli Aydıntepe İlçesi Ağzı” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

.../.../ 2022

İmza

Nermin İBİŞ

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada değerli bilgileriyle bana yol gösteren ve her daim yanımda olan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Ferdi GÜZEL'e, beni bu günlere getiren kıymetli annem Bahriye İBİŞ ile babam Selami İBİŞ'e ve başta Aydıntepe ilçesi Yakutiye mahalle muhtarı Emre BİRGÜL olmak üzere emeği geçen tüm Aydıntepe halkına teşekkür ederim.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAYBURT İLİ AYDINTEPE İLÇESİ AĞZI

Nermin İBİŞ

Haziran 2022, 299 Sayfa

Bayburt ili Aydıntepe ilçesi ağızı üzerine hazırlanan bu çalışma da yöre ağızına ait metinlerin derlenmesi, yazıya aktarılması ve ağız özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. “Giriş”, “İnceleme”, “Sonuç”, “Metinler”, “Sözlük” ve “Kaynakça” bölümlerinden oluşan bu çalışmamızın birinci bölümünde araştırmanın konusu, araştırmanın problemi, araştırmanın amacı ve araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde Bayburt ili ve Aydıntepe ilçesine ait tanıtıcı genel bilgilerin verildiği bölüm bulunmaktadır. Üçüncü bölümde yöre ağızına ait derlenen metinlerin gramer incelemesi yer almaktadır. Bu bölümde Aydıntepe ilçesi ağızının ses ve şekil bilgisi özellikleri incelenmiştir. Dördüncü bölümde bölgeden derlenen konuşma metinleri yer almaktadır. Metinlerin derlenme aşamasında okuma-yazma bilmeyen veya en fazla ilkokul mezunu olan, elli yaş ve üstü kişiler kaynak kişisi olarak tercih edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen ses kayıtları dikkatlice dinlenerek ve uygun transkripsiyon işaretleri kullanılarak yazıya aktarılmıştır. Dinleme esnasında anlaşılmayan bazı kelime ve seslerin doğru şeklinin ortaya konulabilmesi için yöre ağızına hâkim olan bazı kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Beşinci bölüm olan sonuç bölümünde yöre ağızına ait ses ve şekil bilgisi bakımından dikkat çeken karakteristik ağız özellikleri maddeler halinde verilmiştir. Altıncı bölümde yörenin söz varlığını kapsayan bir sözlük çalışması yer almaktadır. Ardından tez için yararlanılan eserlerin künyelerinin verildiği kaynakça bölümüne yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bayburt, Aydıntepe ağızı, Doğu Grubu ağızları.

ABSTRACT
MASTER THESIS
AYDINTEPE DISTRICT DIALECT OF BAYBURT PROVINCE

Nermin İBİŞ

June 2022, 299 pages

This study, which was carried out on the dialect of the Aydıntepe district of Bayburt, aims to compile texts belonging to the local dialect, transcribe them and determine the characteristics of the dialect. In the first part of this study, which consists of "Introduction", "Review", "Conclusion", "Texts", "Dictionary" and "Bibliography" sections, information about the subject of the research, the problem of the research, the purpose of the research and the method of the research are included. In the second section, there is a section where general information about Bayburt province and Aydıntepe district is given. In the third part, there is a grammatical examination of the texts compiled from the local dialect. In this section, the phonetic and morphological features of the Aydıntepe dialect were examined. The fourth part mentions the speech texts compiled from the region. During the compilation phase of the texts, illiterate or primary school graduates, aged fifty and over, were preferred as participants. The audio recordings obtained were transcribed carefully and using appropriate transcription marks. In order to reveal the correct form of some words and sounds that are not understood during listening, the opinions of some people who dominate the local dialect have been consulted. In the fifth section, the conclusion section, the characteristic mouth features that attract attention in terms of sound and shape information of the local mouth are given in the form of substances. In the sixth part, there is a dictionary study covering the vocabulary of the region. Following that, the bibliography section, where the detailed information of the works used for the thesis are given, is included.

Keywords: Bayburt, Aydıntepe dialect, Eastern dialects.

İÇİNDEKİLER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	I
TEŞEKKÜR.....	II
ÖZ	III
ABSTRACT	IV
TABLOLAR DİZİNİ.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VIII
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ	IX
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	XI

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş.....	1
Araştırmanın Konusu.....	1
Araştırmanın Problemi	3
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırmanın Yöntemi	3

İKİNCİ BÖLÜM

Bayburt İlinin Adı ve Tarihi.....	4
Bayburt Adı.....	4
Bayburt Tarihi.....	4
XIX. Yüzyılda Bayburt'ta Meydana Gelen Önemli Sosyal ve Siyasi Olaylar.....	7
1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi.....	7
1895 Bayburt Ermeni Olayları	7
Aydıntepe İlçesi Tarihi	8
Aydıntepe İlçesinin Coğrafi Konumu, İklimi, Ekonomik Yapısı İle Nüfusu	9

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ses Bilgisi	11
Ünlüler.....	11
Ünsüzler.....	23
Şekil Bilgisi	39
Yapım Ekleri.....	39
İsim Çekim Ekleri	45
Sıfatlar	51
Zarflar	52
Edatlar	53

Zamirler	54
Ek Fiil (Cevheri Fiil)	56
Fiil Çekimi	57
Fiilimsiler	71

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Metinler.....	74

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç	204

ALTINCI BÖLÜM

Sözlük	211
Kaynakça	296
Öz Geçmiş	299

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Aydıntepe İlçesi Ağzında Ünlüleri Gösteren Şema</i>	12
Tablo 2. <i>Aydıntepe İlçesi Ağzında Ünsüzleri Gösteren Şema</i>	21
Tablo 3. <i>Aydıntepe İlçesi Ağzında Hâl Eklerini Gösteren Şema</i>	50
Tablo 4. <i>Aydıntepe İlçesi Ağzında Şahıs Zamirlerini Gösteren Şema</i>	55
Tablo 5. <i>Aydıntepe İlçesi Ağzında Şahıs Eklerini Gösteren Şema</i>	58

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Dişler arası -ć ve -č sesinin görüldüğü yerleşim yerlerini gösteren harita	209
Şekil 2. g > c / k > ç değişiminin görüldüğü yerleşim yerlerini gösteren harita	209
Şekil 3. Şimdiki zaman ekinin dağılımını gösteren harita	210

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

Ünlüler

a : Normal a sesi

ā : Normalden uzun a sesi

á : /a/ - /e/ arası düz, geniş, yarı kalın bir orta damak ünlüsü

ǎ : /a/ - /o/ arasındaki yarı yuvarlak, geniş, hafif yuvarlaklaşmış kalın ünlü

e : Normal e sesi

ē : Normalden uzun e sesi

ê : Dar, kapalı /e/ - /i/ arası bir sestir

ẽ : Geniş, ince, yarı yuvarlak /e/ - /ö/ arası ünlü

ı : Normal ı ünlüsü

í : Dar, yarı kalın /ı/ - /i/ arası düz bir ünlü

ī : Normalden uzun ı ünlüsü

ï : /ı/ - /u/ ünlüleri arası yarı yuvarlak, kalın, dar bir ünlü

i : Normal i ünlüsü

ī : Normalden uzun i ünlüsü

ï : /i/ - /ü/ arası, ince, yarı yuvarlak, dar bir ünlü

o : Normal o ünlüsü

ō : Normalden uzun o ünlüsü

ó : Geniş, yarı kalın, yuvarlak /o/ - /ö/ arası bir ünlü

ô : /o/ - /u/ ünlüleri arası yuvarlak, yarı geniş, kalın bir ünlü

ö : Normal ö sesi

ō : Normalden uzun ö ünlüsü

õ : Yarı geniş, yuvarlak, ince /ö/ - /ü/ arası bir ünlü

u : Normal u sesi

ū : Normalden uzun u ünlüsü

ú : /u/ - /ü/ arası yuvarlak, yarı kalın, dar bir ünlü

ü : Normal ü sesi

ū : Normalden uzun ü ünlüsü

Ünsüzler

ć : Normalden önde telaffuz edilen ve hafifçe sızıcı olan dişler arası /c/ ünsüzü

ċ : /c/ - /j/ arası, tonlu, yarı sızıcılaşmış ünsüz

Ĉ : g > c değişimiyle oluşan ünsüz

č : Normalden önde telaffuz edilen ve hafifçe sızıcı olan dişler arası /č/ ünsüzü

Č : /č/ - /c/ arası yarı tonlu, patlayıcı, diş eti bir ünsüzü

Ĉ : k > č değişimiyle oluşan ünsüz

ġ : Patlamalı, tonlu bir art damak ünsüzü

ğ : Tonlu, sızıcı, art damak ünsüzü

ħ : Sızıcı, tonsuz, art damak h ünsüzü

ĥ : Tonsuz, sızıcı, içinde bir de y sesini barındıran bir ünsüz

K : Yarı tonlu, patlayıcı /k/ - /g/ arası ünsüz

ķ : Patlayıcı, tonsuz, art damak ünsüzü

ŋ : Patlayıcı, tonlu, damaklı geniz ünsüzü

P : Yarı tonlu, patlayıcı, çift-dudak /b/ - /p/ arası ünsüz

r : Titrekliği biraz daha uzatılan ve üzerine basılarak söylenen ünsüz

S : /s/ - /z/ arasında boğumlanan, yarı tonlu, sızıcı bir ünsüz

T : /t/ - /d/ arasında telaffuz edilen yarı tonlu, patlayıcı bir ünsüz

w : Çift dudakta boğumlanan, sızıcı ve tonlu /v/ ünsüzü

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

(-)	: Ünlüler üzerinde uzunluk işareti
(˘)	: Kalın ünlüler üzerinde yarı incelme işareti
(˙)	: Geniş ünlüler üzerinde yarı daralma işareti
(°)	: Ünlüler üzerinde yarı yuvarlaklaşma işareti
(ˈ)	: Ünsüzler üzerinde telâffuz noktasının daha önce kaydığını gösteren işaret
(ː)	: g > c ve k > ç değişimiyle oluşan ünsüzleri gösteren işaret
(-)	: Süreksiz ünsüzler altında yarı sızıcılık işareti
(-)	: Titrekliliği uzatılan ünsüz
Büyük harf	: Yarı tonluluk işareti
(ˉ)	: Ulama işareti
(ˊ)	: İki ünlü (difftong) işareti
-0, 0-	: Fiile bağlanmayı gösteren işaret
+0	: İsme bağlanmayı gösteren işaret
→	: Bakınız
bkz.	: bakınız
C	: cilt numarası
Doç	: doçent
Dr.	: doktor
DS	: Derleme Sözlüğü
ed.	: editör
s.	: sayfa numarası
ss.	: sayfa sayısı

- vb.** : ve benzeri
vd. : ve diğçerleri
vs. : vesaire

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Araştırmanın Konusu

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir iletişim aracı olarak kabul edilmektedir. Toplumlar arasındaki kültürel bağları düzenleyen ve toplumların birbirleriyle iletişimini sağlayan dil, toplumdan ayrı düşünülemez. Çünkü dil toplumun bir parçası ve vazgeçilmez bir unsurudur. İnsanlar duygularını, düşüncelerini karşısında bulunan kişiye dil aracılığıyla iletme imkânı bulurlar.

Dilin ne zaman, nasıl ortaya çıktığı belli değildir. Bu konuda çeşitli görüşler ortaya konulmuştur. Genel itibariyle dil, insanın var olduğu günden bu güne kadar varlığını devam ettiren, devam ederken de gelişen bir etkileşim aracıdır. Yapılan araştırmalara göre bir iletişim aracı olarak kullanılan dilin toplumlarda yaşanan savaşlar, göçler, nüfus artışı, iç ve dış çatışmalar gibi olaylardan dolayı kollara ayrıldığı tespit edilmiştir. Böylece dilin zenginliğini ortaya çıkaran lehçe, şive ve ağız kolları ortaya çıkmıştır.

Ağız araştırmalarından elde edilen verilere göre; bir ülkede ilden ile, bir ilde ilçeden ilçeye hatta bir ilçenin köyünden köyüne bile ağız farklılıkları görülmektedir. Bu ağız özelliklerinin ve farklılıkların belirlenmesi için düzenli ve özverili bir çalışma gerekmektedir. Çünkü o ülkenin dil özelliklerinin belirlenmesindeki ilk aşama ağız özelliklerinin belirlenmesidir. Ağızlar dilin temel taşıdır. Bu temel taşların birleşmesiyle de dil oluşur.

Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yapılan derleme ve araştırma çalışmalarının tarihi çok eski değildir. Türkiye'deki ağız araştırmaları ile ilgili ilk yayın 1867 yılında M. A. Maksimov tarafından yayımlanan Karamanlı ağızlarıyla ilgili çalışmadır. Anadolu ağızları ile ilgili ilk ciddi derleme çalışması ise 1926-1942 yılları arasında Türk bilimci Rösönen ile başlamıştır. Bu dönemde derleme çalışmalarına dayanarak Anadolu ve Rumeli ağızlarının genel yapısını değerlendiren en değerli çalışma ise 1931 yılında T. Kowalski tarafından hazırlanmıştır (Korkmaz, 1976, s. 144).

Türkiye'de ilk derleme faaliyetleri, Tanzimat Dönemi'nde gazetelerin yayın hayatına girmesi ile başlayan dilde sadeleşme ve Türkçülük akımının etkisiyle oluşmaya başlamıştır. Türkiye'de ağız alanında yapılan ilk çalışma, 1932 yılında Hamit Zübeyr Koşav ile İshak

Refet Işırtman tarafından hazırlanan “*Anadilden Derlemeler*” adlı sözlük çalışmasıdır. Bu çalışmayı 1952 yılında Hamit Zübeyr Koşay ve Orhan Acıpayamlı tarafından hazırlanan “*Anadilden Derlemeler II*” adlı sözlük çalışması takip etmiştir (Korkmaz, 1976, s. 146).

Türkiye’de ağız derlemeleriyle ilgili ilk kapsamlı çalışma; 12 Temmuz 1932’de Türk Dili Tetkik Cemiyeti (daha sonraki Türk Dil Kurumu)’nin kurulup 21 Kasım 1932 tarihinde “*Söz Derleme Talimatnamesi*”nin yayımlanması ile başlamıştır (DS-I, s. 8-9). Bunun sonucunda ülke genelinde bir derleme seferberliği düzenlenmiş ve 1933-1935 yılları arasında elde edilen 153.500 fiş 1939-1949 yılları arasında “*Türkiyede Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi*” adıyla dört cilt olarak basılmıştır. Bu dört cilde 1952’de beşinci cilt (indeks) ve 1957’de altıncı cilt (folklor terimleri) eklenmiştir (Korkmaz, 1976, s. 145).

İkinci derleme çalışmaları 1952 başından 1959 sonuna kadar üç kere tekrarlanan programlarla devam etmiştir. Sekiz yıl süren bu çalışmanın ardından toplam 450.000 fiş elde edilmiştir. Her iki derlemeden elde edilen yaklaşık 600.000’den fazla fişten oluşan 12 ciltlik “*Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*” meydana gelmiştir (DS-I, s. 9-10). Türk Dil Kurumu 2019 yılında yaptığı dördüncü ve son baskıda Derleme Sözlüğü’nün 12 cildini birleştirerek 6 cilt halinde yeniden yayımlamıştır.

Türk Dil Kurumunun hazırladığı “*Derleme Sözlüğü*”nın yanında ağızlar üzerine yapılmış sözlük çalışmaları da vardır:

Hüseyin Hüsnü “*Kayseri Sözlüğü*” (1934); Ömer Asım Aksoy “*Gaziantep Ağzı III*” (1946); Zeynep Korkmaz “*Güney-Batı Anadolu Ağızları* (1996), “*Nevşehir ve Yöresi Ağızları*” (1994), “*Bartın ve Yöresi Ağızları*” (1994); Efrasiyap Gemalmaz “*Erzurum İli Ağızları III*” (1978) gibi.

Bayburt ili ağızları ilgili çeşitli çalışmalar da yapılmıştır. Bu çalışmalar daha çok Bayburt iline ait genel bilgiler şeklinde olup ağız alanında yapılan çalışmalar birkaç tez ve birkaç makale ile sınırlı kalmıştır.

Ağız araştırmaları yazılı bir metin üzerine yapılan çalışmalardan çok daha zorlu bir süreçtir. Çünkü bir ağız araştırmacısının inceleyeceği bölge ağzını belirlemesi için ilk önce metin oluşturması gerekmektedir. Bu metinleri oluşturmak için de çalışma yaptığı bölgeyi dolaşarak ve bu insanların arasından uygun kişileri seçerek önce derlemelerini oluşturmalıdır. Daha sonra yaptığı derlemeleri dikkatli bir şekilde dinleyerek yazılı metin haline getirmelidir. Bu zorlu aşamalardan sonra ağız araştırmacısı yazıya aktardığı metinleri fişlemek, incelemek, ağız gruplarının tasnifini yapmak ve dizin hazırlamak suretiyle çalışmasını tamamlamaktadır.

Araştırmanın Problemi

Dünyada ağız çalışmaları 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. İlk olarak 1876 yılında yayınlanan “*Alman Dil Atlası*” ile Almanlar bu konunun öncülüğünü yapmışlardır. Daha sonra Fransızlar başta olmak üzere çeşitli ülkeler kendilerine ait birçok ağız çalışması hazırlanmıştır. Türk dünyasında ise Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan gibi ülkelerin ağız çalışmaları bulunmaktadır. Türkiye Türkçesi ağız araştırmaları konusunda Ignác Kúnos’dan bu yana ülkemizde oldukça çok mesafe kat edilmesine rağmen henüz tam bir ağız atlası yapılamamıştır. Bu konudaki en geniş ve kapsamlı çalışma Leyla Karahan’ın 1996 yılında hazırlamış olduğu “*Anadolu Ağızlarının Sınıflandırması*” adlı çalışmasıdır.

Ülkemizde ağızlar alanında yapılmış olan araştırma, inceleme, tez ve makale sayılarının çok olmasına rağmen, henüz akademik seviyede incelenmemiş pek çok ağız bulunmaktadır. Bu bakımdan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesi ağzı üzerine detaylı bir araştırma yapılmaması da bu araştırmanın yapılma ihtiyacını doğurmuştur.

Araştırmanın Amacı

Ağızlar yazı dilinin etkilerinden uzak kaldıkları için eski Türk boylarına ait söz varlığını büyük ölçüde korumuşlardır. Özellikle teknolojiden uzak olan Anadolu’da yaşayan insanların yaşayış biçimleri ve ihtiyaçları yeni kelimelerin, yeni eklerin veya mevcut kelimelerin anlam daralması, anlam genişlemesi yoluyla yeni anlamlar kazanmasına yol açmıştır. Ayrıca bu yöre ağızlarında tespit edilememiş sesler, kelimeler, ekler ve anlamlar bulunabilir. Buradan yola çıkarak Aydıntepe ilçesi ağzının gelişim ve değişim seyrinin gözlemlenmesine yarayan tespitler yapabilmek, bu ağızda gizli kalmış olan ağız zenginliği ortaya çıkarmak ve dile kazandırmak amacı doğmuştur.

Araştırmanın Yöntemi

“Bayburt İli Aydıntepe İlçesi Ağzı” başlığı altında hazırlanan çalışmamızda öncelikle Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesi ve köylerinden derleme çalışması yapıldı. İncelemesini yaptığımız yörenin ağız yapısını tespit edebilmek için en az elli yaş ve üstü kişilerle görüşmeler yapılarak derleme çalışması tamamlandı. Daha sonra elde edilen derleme kayıtları dikkatli bir şekilde dinlenerek transkripsiyon alfabesine göre yazıya aktarıldı. Yazıya aktarılırken derleme kaydında tam olarak anlaşılmayan yerler yöre ağzına hâkim kişilerden yardım alınarak tamamlandı. Ardından fişlemeler yapılarak Aydıntepe ağzının ses ve şekil bilgisi özellikleri belirlendi. Son olarak elde edilen metinlerden yola çıkılarak yörenin söz varlığını kapsayan bir sözlük çalışması oluşturuldu.

İKİNCİ BÖLÜM

Bayburt İlinin Adı ve Tarihi

Bayburt Adı

Kaynaklarda Bayburt adının ilk olarak ne zaman ve kimler tarafından kullanıldığı hakkında kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte MÖ IV. binli yıllardan itibaren yerleşim alanı olarak kullanılan şehrin adı, iskân çeşitliliğine bağlı olarak tarihî kayıtlarda farklı şekillerde geçmektedir (Emir, & Adak, 2011, s. 13). Yapılan araştırmalara göre Bayburt tarihte ilk olarak *Dukamma* adıyla yer almaktadır. Daha sonraki kayıtlarda ise *Gymnias* adıyla geçmektedir. (Hacıhasanzade, 2007, s. 81).

Ortaçağ Ermeni kaynaklarında *Payberd*; Bizans kaynaklarında *Payper*, *Baberd* ve *Paypert*; XIII. Yüzyıl sonlarında bu bölgeden geçen Marco Polo'nun Seyehatnâmesi'nde *Paipurth*, *Baiburd*; Arap kaynaklarında *Bâbirt*; II. Mesud adına 1291'de basılan bir parada *Baypirt*; Akkoyunlu tarihinden bahseden eserlerde *Pâpîrt* olarak geçmektedir (Miroğlu, 1992, s. 226).

Osmanlı kaynaklarında söyleniş biçimi, genelde günümüzde kullanıldığı şekilde olup, Kâtip Çelebi'nin Cihannûmâ'sında *Bayburd* ve *Bayburt*; Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde *Bayburd* olarak geçmektedir (Özger, 2007, s. 7). 1647'de bu şehri ziyaret eden Evliya Çelebi, şehrin adını, zengin anlamına gelen “bay” ve belde manasına gelen “yurt” gibi iki Türkçe kelimeden yola çıkarak “zengin yurt” anlamına geldiğini belirtmiştir (Miroğlu, 1975, s. 10).

Bayburt Tarihi

Türk hâkimiyeti öncesi Bayburt.

Çoruh Nehri'nin yukarı havzası içerisinde yer alan Bayburt, en eski çağlardan, Paleolitik ve Epipaleolitik dönemlerden kalma yerleşim yerlerinden biridir (Ünsal, 2019, s. 67). Bayburt'un kurulduğu mevki, Eskiçağlarda Haldiler'in yaşadıkları bölgede yer almaktadır (Miroğlu, 1992, s. 226). M.Ö. IV. bin sonlarından itibaren coğrafi tanımla Karaz; etnik tanımla Hurri kültürü sahası içerisine girmiştir (Özger, 2007, s. 8). Hitit kaynaklarına göre Bayburt, M.Ö. II. binin ortalarında Hayaşa krallığı daha sonra Diauehi Krallığı toprakları içerisinde yer almıştır (Ünsal, 2006, s. 9). Bayburt, daha sonra Urartu devletinin egemenliğine girmiş ve yıkılışına kadar da bu devletin hâkimiyetinde kalmıştır (Özger, 2007, s. 9). Burası bir süre sonra Roma hâkimiyetine girdiyse de 395 yılında imparatorluğun ikiye ayrılması

üzerine Doğu Roma (Bizans) toprakları içinde kalmıştır (Miroğlu, 1992, s. 226). Bizans İmparatorluğu ülkeyi bugünkü eyaletlere benzer eyaletlere ayırmıştır. Bunlar içerisinde önemli bir konuma sahip olan Theodosiopolis'in kuzeyinde dağlık Khaldia (Haldia) yer almakta ve Bayburd (Paiper) şehri Konstantinos Porphyrogenetos zamanındaki yedi piskoposluktan dördüncüsünü teşkil etmekteydi (Miroğlu, 1975, s. 11).

Türk hâkimiyetine girişi.

Oğuz Türkleri tarafından Anadolu'ya ilk Türk akınları 1051 yılında Çağrı Bey'in yaptığı keşif seferi kabul edilmektedir. Ancak Dede Korkut kitabında Oğuzlar'a ait hikâyelerde, Oğuz Türklerinin bu bölgeye daha önceleri gelmiş oldukları sonucu ortaya konulmuştur (Keskin vd. 2000, s. 11). Bunların ışığında Bayburt, Türklerin Anadolu'da ilk fethettikleri ve yerleştikleri sahalardan biridir. İlk Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey, 1054 yılı seferinde ordusunu üç kısma ayırıp bir kısmını Parhar dağları ve Canik ormanları istikametine sevk ederken, göçebe Oğuzlardan bir grup Bayburt havalisini kuşatmışsa da (Özger, 2007, s. 10) zapt edememiştir. Türklerin eline geçmesi Malazgirt zaferinden sonradır (Miroğlu, 1975, s. 11). Şehir, 1072'den 1202'ye kadar bazen Erzurum yöresinde hüküm süren Saltuklular'ın, bazen de Danişmentliler'in hâkimiyetinde kaldı. Bir ara Trabzon İmparatoru I. Alexis Comnen'in kumandanı Theodore Gabras tarafından işgal edildiyse de kısa süre sonra yeniden Danişmentli hâkimiyetine girdi (Miroğlu, 1992, s. 225). Ancak Danişmentliler'in elinde ne kadar kaldığı bilinmemektedir (Keskin vd. 2000, s. 13).

Süleyman Şah'ın 1202 yılında Selçuklu devletine son vermesi üzerine Bayburt, Selçuklu hâkimiyetine girmiştir (Hacıhasanzade, 2007, s. 86). Süleyman Şah kardeşi Muğisiddin Tuğrul Şah'ı Erzurum melikliğine getirerek Saltuk ilinin idaresini ona verdi (Miroğlu, 1974, s. 12). Bayburt'un asıl gelişmesi 1200-1300 yılları arasında Muğisiddin Tuğrul Şah ve oğlu Cihanşah döneminde olmuştur (Hacıhasanzade, 2007, s. 86). Tuğrul Şah Bayburt Kalesi'ni Trabzon İmparatorluğundan gelebilecek tehlikelere karşı yeniden inşa etti. I. Alaeddin Keykubad zamanında Moğollar'a karşı sınırlar kuvvetlendirilir ve yeni kaleler yapılırken Bayburt Erzurum ile birlikte Anadolu Selçuklu Devleti'nin merkezi olan Konya'ya bağlandı (Miroğlu, 1992, s. 226). Tuğrul Şah Bayburt kalesini onarım sırasında Kalenin Batı ve dış yüzeylerini mor firuze çinilerle süsletmiştir. Yapılan bu çinili süslemeler nedeniyle Bayburt Kalesi, Çin-i Maçin kalesi olarak isimlendirilmiştir (Hacıhasanzade, 2007, s. 86).

1243 Köseadağ Savaşı'nın ardından Moğolların Anadolu'yu istilası sırasında şehir yapılan antlaşma gereği Selçuklu idaresinde kaldı. Bu durum, 1291'de burada II. Gıyaseddin Mesud adına bastırılan paradan anlaşılmaktadır (Miroğlu, 1992, s. 226). Bu dönemde

Bayburt'un kaleden taştan halkının Çoruh vadisine yerleşmeye başladığı ve Bayburt'un ticaret ve sanayi kenti haline geldiği anlaşılmaktadır. (Karakoyunlu, 1990, s. 170). Yine bu dönemde İlhanlılar devrinde Tebriz -Trabzon yolu üzerinde bulunması dolayısıyla daha da gelişen Bayburt, Ceneviz ve Venedik kervanlarının konakladığı bir yer haline geldi (Miroğlu, 1992, s. 226).

Son İlhanlı hükümdarı Ebussaid Bahadır Han'ın ölümünde sonra Bayburt, Eretna Oğulları'nın hâkimiyeti altına girmiştir (Miroğlu, 1974, s. 13). Eratnalılar döneminde Erzincan emirlerinin saldırılarına uğrayarak bunların idaresine girdi. Çok geçmeden Akkoyunlu beylerinden Kutlu Bey Oğlu Ahmed Bey'in yardımıyla geri alındı. Bir ara Karakoyunlular tarafından ele geçirildiyse de tekrar Akkoyunlular tarafından alınarak Kutlu Bey'in yönetimi altına verildi. (Hacıhasanzade, 2007, s. 87). Bayburt, 1410 yılında Karakoyunlu Kara Yusuf tarafından ele geçirilmişse de sonradan Akkoyunlu Kara Yülük Osman Bey tarafından yeniden ele geçirilmiş ve uzun bir süre Akkoyunlu hâkimiyeti altında kalmıştır (Miroğlu, 1974, s. 14). Akkoyunlular'ın elinde kalan şehir ve yöresi 1501 yılında Safeviler tarafından alındı. O sıralarda Trabzon sancak beyi olan Şehzade Selim 1514 yılında bu bölgeye yaptığı akınlar sırasında Bayburt'u fethederek Osmanlı egemenliği altına aldı (Miroğlu, 1992, s. 226).

Osmanlı Devleti hâkimiyetine girişi.

Uzun Hasan iktidara geldiğinde Akkoyunluların elinde bulunan Bayburt (Tellioglu, 2004, s. 181) Fatih Sultan Mehmed'in bizzat katıldığı 1473 yılındaki Otlukbeli Savaşı'ndan sonra Osmanlı ordusu tarafından ele geçirilmişse de (Çiğdem, 2017, s. 23) bir müddet daha Akkoyunlularda kalmış ve 1051 yılında Safevilerin hâkimiyeti altına girmiştir (Özger, 2008, s. 33). Bu tarihten sonra Bayburt, Osmanlı-Safevî mücadelesine sahne olmuştur (Çiğdem, 2017, s. 23).

Bayburt, Yavuz Sultan Selim'in 1514 tarihli Çaldıran Seferi sırasında tamamen Osmanlı hâkimiyetine girmiştir (Özger, 2004, s. 194). Yavuz Sultan Selim Çaldıran Savaşı sonunda 10 Ağustos 1514 tarihinde Eskitepe denilen yerde konakladığında, Bayburt'un hâlâ alınmadığını görmüş ve bizzat şehri almak üzere hareket etmiştir. Bayburt'un Sünür köyüne gelen Yavuz, 25 Ekim 1514 tarihinde şehri Osmanlı topraklarına katmıştır (Çiğdem, 2017, s. 23). Böylece Osmanlı egemenliğine giren Bayburt, Sancak Merkezi haline geldi (Hacıhasanzade, 2007, s. 87).

Kanuni Sultan Süleyman'ın İran Seferi sırasında yeni bir beylerbeyliğinin kuruluş hazırlığı olarak ayrı birer sancak olan Bayburt ve Kemah sancakları birleştirilmiş ve yönetimi

Trabzon Sancakbeyi Bıyıklı Mehmed Paşa'nın idaresine vermiştir (İnbaşı, 2009, s. 191). Ancak 1535'ten sonra Erzurum ve İspir'in ayrı sancak olması sınırlarının daraltılmasına yol açtı (Çiğdem, 2017, s. 23). 1551'den sonra sancak statüsünü kaybederek Erzurum'un bir kazası yapılmış ve Kelkit, Kovans ve Yağmurdere de buraya bağlanmıştır (Miroğlu, 1992, s. 227).

Doksan üç Harbi adıyla bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sonunda Bayburt sancak yapılmış ve yaklaşık on yıl sancak olarak kalmıştır (Özger, 2004, s. 195). Daha sonra 1888 yılında kaza olarak Erzurum'a bağlanmıştır. 1927'ye kadar Erzurum'a bağlı olan Bayburt bu tarihte Gümüşhane'ye bağlanmıştır (Miroğlu, 1992, s. 227). 1989 tarihinde kabul edilen 3578 sayılı kanun ile de il haline getirildi (Çiğdem, 2017, s. 23).

XIX. Yüzyılda Bayburt'ta Meydana Gelen Önemli Sosyal ve Siyasi Olaylar

1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi

XIX. yüzyıla kadar önemli bir siyasi gelişmenin olmadığı Bayburt ve yöresi, (Miroğlu, 1992, s. 226) ilk olarak 1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi sırasında Trabzon'u ele geçirmek için harekete geçen Rusların işgaline uğramıştır (Özger, 2008, s. 37). Rus komutan General Burdzof şehre girdiğinde ilk iş Bayburt kalesini kendi amaçları doğrultusunda bir üs haline getirdi (Keskin vd. 2000, s. 60). Ruslar Bayburt'ta elli günden fazla kalarak, şehir merkezini ve köyleri tamamen yağmalamışlardır. Savaş dolayısıyla insanların bir kısmı şehirden ayrılmıştır. Hart Ovası (Aydıntepe) savaşlarının sonunda, Ruslar bölgeden çekilmişlerdir. Ancak, geri çekilirken Bayburt kalesini ve kasabasını ateşe vermişlerdir (Özger, 2008, s. 38).

14 Eylül 1829'da Osmanlı ve Rusya arasında yapılan Edirne Antlaşması ile Bayburt ve çevresi tekrar Osmanlı yönetimine geçmiş; ancak savaş yıllarında geniş ölçüde zarar gören Bayburt nüfusunun yarısı Sivas ve Malatya civarına göç etmek zorunda kalmıştır (Özger, 2008, s. 38). Bayburtlu meşhur şair Zihni de bu savaşlarda Bayburt'un işgalini konu eden tarihi destanını kaleme almıştır.

1895 Bayburt Ermeni Olayları

Yörede Ermenilerin neden olduğu ve pek çok huzursuzluğun başlamasına neden olan Ermeni olayları, hiç şüphesiz Bayburt'ta 19. yüzyıl sonlarında meydana gelen en önemli sosyal ve siyasal olaylardan biridir.

Ermeni Meselesi, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Rusya'nın Doğu Anadolu'daki bazı Türk şehirlerini işgal ederek bu şehirlerde yaşayan Ermenileri bağımsız olmak amacıyla Osmanlı devletine karşı kışkırtmasıyla başlamıştır (Akçora, & Kaya, 2014, s. 1891). Osmanlı-

Rus savaşı sonrasında 3 Mart 1878 yılında imzalanan Ayastefanos Antlaşması ile ilk defa Rusya tarafından siyasi gündeme taşınan Ermeni meselesi, 13 Temmuz 1878 Berlin Antlaşması ile de uluslararası bir mesele haline gelmiştir (Özger, 2007, s. 25). İşte ilk defa Ayastefanos ve Berlin Antlaşmaları ile gündeme gelen Ermeni olayları, 1895'te de Bayburt'ta baş göstermiştir (Kürüm, 2021, s. 14). Bu tarihte Karadenizli kıyafeti giyinmiş bir grup Ermeni'nin, Hadrek köyü yakınlarındaki bir köprünün altına saklanıp, yoldan geçen postayı vurmaya teşebbüs amacıyla silaha sarılması, Bayburt olaylarının başlangıcını oluşturmuştur (Özger, 2007, s. 25). Bu olaylar sonucunda şehir merkezi ve köylerinde Müslüman halka yönelik birçok katliam yapılmıştır.

1895 yılında Bayburt'ta baş gösteren Ermeni olayları Kurtuluş Savaş'ı sırasında da devam etmiştir. 16 Temmuz 1916 tarihinde Bayburt'a başlayan Rus işgali Ermeni çetelerini harekete geçirmiştir. Ruslarında desteğiyle harekete geçen Ermeni çeteleri bölgede birçok katliamın yaşanmasına neden olmuştur (Okur, & Göktaş, 2016, s. 173). Bayburt, 21 Şubat 1918 yılında Rus işgalinden ve Ermeni mezaliminden kurtulmuştur (Keskin vd. 2000: s. 85).

Aydıntepe İlçesi Tarihi

İlçe, Bayburt il merkezinin kuzeybatısında, il merkezine yaklaşık 23 km uzaklıkta, Hart ovasının kenarında (Birinci, 2015, s. 226) Kuzey Anadolu sıradağlarının bir bölümünü oluşturan, Trabzon ve Bayburt İllerinin doğal sınırını çizen Soğanlı Dağlarının ovayla birleştiği yamaçta kurulmuştur (Çiğdem, 2013, s. 66).

Aydıntepe ilçesinin yerleşim tarihi de en az Bayburt kadar eskidir. Yerleşime ait buluntular Eski Tunç Çağı'ndan itibaren görülmektedir (Çiğdem, 2013, s. 71). Yerleşimin 5 km kuzeybatısındaki “Çovrang” yayla yerleşmesinde yapılan yüzey araştırmalarında Ortaçağ ve Yakınçağ dönemine ait bulunan keramikler ve Aydıntepe merkezinin güneybatısında yer alan, büyük bölümü mezarlık olarak kullanılan höyükte bulunan seramik kalıntıları, burada Eski Tunç, Demir Çağ, Roma Dönemine ait yerleşimi göstermektedir (URL-1). Ayrıca yerleşim yerlerinde karşılaşılan Karaz Keramiği olarak tanımlanan çanak ve çömlek parçaları, bu bölgenin Karaz kültürün yayılım alanı içerisinde olduğunu göstermektedir (Çiğdem, 2013, s. 71).

M.Ö 3000-2500 yılları arasında Hititlerin egemenliğinde bulunan ilçe, IV. Yüzyıla kadar Urartu kültürüne hâkim olmuştur. Sonrasında gelen Kimmer, İskit, Pers, Hellen ve Roma egemenliğinde kalmıştır (Songur, 2017, s. 247). Yöre 1071 Malazgirt Meydan Zaferiyle Türklerin eline geçmiş, 1072-1202 yılları arasında bazen Saltukluların bazen de Danişmentlilerin hâkimiyetinde kalmıştır (URL-1). 1202 yılında Selçuklu

devletinin Saltuklulara son vermesiyle Bayburt ve çevresiyle birlikte Aydıntepe ilçesi de Selçuklu hâkimiyetlerine geçmiştir (Hacıhasanzade, 2007, s. 160).

Bu tarihten sonra bir süre İlhanlıların, Akkoyunluların ve Safevilerin denetiminde kalmış, 1514 Çaldıran Savaşından sonra Osmanlıların hâkimiyetine girmiştir. 1916-1918 yılları arasında, Rus işgali ve Ermeni zulmüne maruz kalan bölge 21 Şubat 1918 yılında işgalcilerin bölgeden ayrılması sonucunda tekrar Türk egemenliğine geçmiştir (Hacıhasanzade, 2007, s. 160). Aydıntepe, Osmanlı modernleşmesi kapsamında nahiyelerin idari taksimatta yerini alması ile 1881-1898 yılları arasında Bayburt'un 14 nahiyesinden biri olmuş, (Songur, 2017, s. 245) Cumhuriyetin kuruluşundan sonra ise bucak olmuştur. Tarihte önemli bir yere sahip olan, 26 Ekim-29 Aralık 1919 tarihleri arasında meydana gelen ve “Hart Olayı” olarak da bilinen Şeyh Eşref ayaklanması da bu yörede meydana gelmiştir.

1957 yılında belediye teşkilatı kurulmuş ve nüfusu göz önüne alınarak Türkçe Aydıntepe adını almıştır (Hacıhasanzade, 2007, s. 160). 1987 yılında ilçe olan Aydıntepe önce Gümüşhane iline, 1989 yılında ise o yıl il olan Bayburt'a bağlanmıştır (Songur, 2017, s. 245).

Aydıntepe İlçesinin Coğrafi Konumu, İklimi, Ekonomik Yapısı İle Nüfusu

Bayburt ilinin iki ilçesinden biri olan Aydıntepe 40 derece 10 dakika doğu boylamı, 40 derece 24 dakika kuzey enleminde olup, doğu ve güneyden il merkezi, kuzeyden Trabzon, batıdan Gümüşhane illeriyle çevrilidir (Çiğdem, 2013, s. 66). Bayburt İl Merkezinin 24 km kuzeybatısında, kendi adı ile anılan ovanın kuzeyinde, Kuzey Anadolu sıradağlarının bir bölümünü oluşturan, Trabzon ve Bayburt İllerinin doğal sınırını çizen Soğanlı Dağlarının ovayla birleştiği alanda kurulmuştur (Hacıhasanzade, 2007, s. 159).

Deniz seviyesinden yüksekliği 1650 m olan Aydıntepe ilçesi 473 km² yüzölçümüne sahiptir. Ovanın en önemli dağları Kuzey Anadolu sıra dağlarının bir bölümünü oluşturan Soğanlı Dağları'dır. Bu dağların en önemli özelliği yayla ve avcılığa elverişli olması, geniş otlaklarının bulunmasıdır (Çiğdem, 2013, s. 66).

İlçenin en önemli akarsuları arasında Türkiye'nin önemli bir akarsuyu olan Çoruh nehrine karışan Çatıksu, Sorkunlu ve Gümüşdamla dereleridir (Hacıhasanzade, 2007, s. 159).

İlçe arazisi 110.000 dekar ekilebilir, 10.000 dekar, orman, 50. 000 dekar çayır, 380.000 dekar kayalık ve 300.000 dekar ve mera alanına sahiptir. Bitki örtüsü geç kuruyan meralar, çayır ve bozkırlardan oluşmaktadır (Hacıhasanzade, 2007, s. 159-160). Bu arazi dağılımı ve geniş bozkırlardan oluşan meralar ile çayır ve bozkırlar Aydıntepe ve çevresinde

hayvancılık ve hayvancılığa dayalı tarımın yoğun bir geçim kaynağı olduğunu göstermektedir (Çiğdem, 2017, s. 67). Karasal iklim özelliklerinin görüldüğü ilçe önemli bir orman örtüsüne sahip değil, fakat geniş otlakları ve meraları olmasından dolayı ekonomik anlamda yayla turizmi ve avcılık için elverişli bir bölgedir (Songur, 2017, s. 256).

Aydıntepe ilçesi, iklim yönünden batı rüzgârları kuşağı içerisinde yer alan ve Kuzeyde uzanan Doğu Karadeniz Dağları nedeniyle kuzeyden gelen soğuk hava kütlelerinin iç kısımlara kadar sokulmasını engelleyen, güneyde bulunan sıradağları ise güneydeki hava kütlelerinin kuzeye sokulmasını büyük ölçüde önleyen bir bölge içerisinde yer alır. (Ünsal, 2006, s. 23). Bu nedenle Doğu Anadolu ikliminin etkisinde bulunan ilçede yazlar kurak ve sıcak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer. İlçenin önemli bir simgesi olan Soğanlı Dağlarının kuzey yamaçlarında ise Karadeniz ikliminin etkisi görülür.

Aydıntepe 1987 yılında ilçe merkezi durumuna getirilmesine rağmen nüfusu 2012 kişide kalmıştır (Birinci, 2015, s.228). 2000 yılında yapılan genel nüfus sayım sonuçlarına göre ilçe merkezinde 7.010, köylerinde 5.604 kişi olmak üzere ilçe nüfusu toplam 12.614 kişiye yükselmiştir. Doğu Karadeniz bölgesinin tipik bir özelliği olan yoğun göç Aydıntepe ilçesinde de yaşanmaktadır. Son on yılda yapılan üç nüfus sayımında da ilçe merkezinde nüfusun arttığı, köylerinde ise azaldığını göstermektedir (Hacıhasanzade, 2017, s. 161). İlçedeki nüfusunu 2011 yılında 2570 kişiye, 2012 yılında ise 2522 kişiye gerilediği görülmektedir (Birinci, 2015, s.228).

Bugün ilçeye bağlı 23 köy bulunmaktadır. Bu köylerden Aşağı Kırmızı, Yukarı Kırmızı, İncili, Erikdibi, Pınargözü, Gümüşdamla ve Çatıksu köyleri Bayburt'un en büyük köyleri arasında yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ses Bilgisi

Ünlüler

İncelenen metinlerden yola çıkılarak Bayburt Aydıntepe ilçesi ağzında, Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılan 8 ünlü (a, e, ı, i, o, ö, u, ü) dışında, bir çoğunluğu Karadeniz bölgesinin etkisiyle oluşan 19 ünlüyle (ā, á, â, ē, è, ê, í, î, ĭ, ĩ, ō, ó, ô, ū, ò, ú, ũ, õ) birlikte 27 ünlü tespit edilmiştir. Bu ünlüler aşağıdaki gibidir:

Yazı dilinde bulunmayan ünlüler.

[á]: Düz, geniş, yarı kalın bir orta damak ünlüsüdür. /a/ - /e/ arası bir boğumlanma gösterir (Sağır, 1995, 378). Daha fazla doğu illeri ile sahil boyu ağızlarında kesin ve yaygındır. Dağınık olarak da bütün ağızlarda bulunur (Caferoğlu, 1964, s. 6).

másaj (10 / 63), námazdan (8 / 324), hámán (8 / 203), mármide (7 / 42), gáder (10 / 3).

[â]: /a/ - /o/ arasındaki boğumlanma basamağında oluşan yarı yuvarlak, geniş, hafif yuvarlaklaşmış (Sağır, 1995, s. 379) kalın bir ünlüdür.

bábam (8 / 197).

[ê]: Dar, kapalı /e/ - /i/ arası bir sestir. Bu ses Bayburt Aydıntepe ilçesi ağzında yaygın bir şekilde ve özellikle kelimenin ilk hecesinde karşımıza çıkmaktadır.

êyce (16 / 3), şeêe (16 / 11), dêyin (16 / 46), êle (7 / 3), êyüdür (9 / 4), gêtđi (7 / 225), hêş (19 / 37), bêle (6 / 4), êşidmişdim (3 / 12), yêyiyük (5 / 38), gêysi (11 / 16), dêvlet (15 / 110), dêl (8 / 88), yêyileceg (8 / 323), êhdiyaç (14 / 217), êşid (15 / 644), êhdiyar (8 / 171), êvleri (7 / 106), êylik (5 / 112).

[ễ]: Geniş, ince, yarı yuvarlak, /e/ - /ö/ arası bir ünlüdür.

êrmeni (21 / 13), êwlenirse (21 / 32), êwden (21 / 50).

[î]: Dar, yarı kalın /ı/ - /i/ arası düz bir ünlüdür.

tírnağ (8 / 87), muhacírlıg (8 / 185), mısír (8 / 144), díşardan (8 / 6)

[ĩ]: /ı/ - /u/ ünlüleri arasında boğumlanan, yarı yuvarlak, kalın, dar bir sestir.

hafızdur (8 / 224).

[ĩ̃]: /i/ - /ü/ arası, ince, yarı yuvarlak, dar bir ünlüdür.

dewirlerde (6 / 49).

[ó]: Geniş, yarı kalın, yuvarlak /o/ - /ö/ arası bir ünlüdür.

folklórüni (7 / 167).

[ô]: /o/ - /u/ ünlüleri arasında boğumlanan, yuvarlak, yarı geniş, kalın bir ünlüdür.

Poyñonuzdan (8 / 130), yögari (22 / 4), yönanlar (21 / 131), kómar (8 / 159).

[ú]: /u/ - /ü/ arasında boğumlanan, yuvarlak, yarı kalın, dar bir ünlüdür.

tüyún (8 / 215), gún (8 / 335), kúp (8 / 367).

[ö]: Yarı geniş, yuvarlak, ince /ö/ - /ü/ arası bir ünlüdür.

köfde (5 / 44), öyle (20 / 63).

Tablo 1. *Aydıntepe İlçesi Ağzında Ünlüleri Gösteren Şema*

	Düz			Yuvarlak			Yarı Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Yarı Geniş	Geniş	Dar	Yarı Geniş	Geniş	Dar
Kalın	a	ı		o	u	ö	â	î
İnce	e	i	ë	ö	ü	ö	ê	ï
Yarı Kalın	á			ó	ú			

Uzun ünlüler.

Türkiye Türkçesi yazı dili ve Anadolu ağızlarında asli uzun ünlülerin sistemli olarak korunmadığı bilinmektedir. Anadolu ağızları üzerine yapılan çalışmalar çoğunlukla uzun ünlü bulunduran yabancı kökenli kelimeler ve çeşitli ses olayları sonucunda meydana gelen ikincil uzunluk örnekleri yer almıştır. (Başdaş, 2006, s. 20). Bayburt ili Aydıntepe ilçesi ağzında da görülen uzun ünlülerin oluşumu ses hadiseleri, vurgu ve tonlama gibi çeşitli ses olaylarına bağlı olarak ikincil uzun ünlülerden oluşmaktadır. Ancak bunun yanında yörede birincil (asli) uzun ünlüler ile yabancı dillerden geçmiş kelimelerin kendi yapısında bulunan uzun ünlüler de bulunmaktadır.

Birincil (asli) uzun ünlüler.

Bölgede asli uzun ünlü olarak karşılaştığımız ünlüler şunlardır;

güz (7 / 64), dāş (7 / 121), āc (9 / 56), tōrt (8 / 354), gırh (3 / 6), çök (20 / 29), gāblara (21 / 100).

Ses hadiseleri sonucunda oluşan uzun ünlüler.

Ünsüz erimesi ve düşmesi sonucunda oluşan uzun ünlüler.

Yöre ağzında kelime ortasında bulunan /f/, /ğ/, /h/, /h/, /k/, /l/, /ŋ/, /r/, /v/, /y/ ünsüzleri veya bu ünsüzlerden gelişen sesler düşerek kendinden sonraki ünlülerin uzamasına neden olur.

ā: bām (Ser.B / 5), aşāda (8 / 41), āzını (8 / 181), rāmen (8 / 285), zāniy (7 / 250), ābim (15/ 15), herālde (8 / 329), ināşlarıyla (15 / 49), bā (15 / 433), iltāp (4 / 1), ālamaya (8 / 345), ibrām (14 / 191), zāti (14 / 214), bāya (14 / 215), māsus (14 / 346), sābi (17 / 64), tādurdi (8 / 54), ancā (14 / 150), rābet (2 / 210), olanlarının (25 / 1).

ē: şēler (7 / 23), hēda (7 / 175), şēden (15 / 20), dē (15 / 476), ifēd (8 / 178).

II. tekil kişi iyelik ekini alan kelimedede yükleme hâli eki düşer. Kendinden önceki son hece ünlüsünü uzatır.

ī: lastıklarīn (5 / 79), ayağğablarīn (5 / 80), ayağīn (5 / 117), ayağğabīn (5 / 113).

ī: nasī (5 / 59), īne (14 / 99).

eşīn (7 / 317), yarīn (7 / 319), zilifīn (7 / 401), ellerīn (19 / 58), pilavīn (20 / 53).

ō: prōramlandi (7 / 284), sōra (2 / 31), yōdi (8 / 22), dōmuş (8 / 195), kalōfer (16/ 51), yō (6 / 44), gōdular (14 / 366), sōan (20 / 71).

ō: şōle (17 / 148), ōle (2 / 330), şōle (2 / 248). ōşdürüyoruz (15 / 443).

ū: şūda (14 / 368), gōrgūş (15 / 438), būda (15 / 96), mūammed (15 / 509), aldūmuzunan (8 / 350), sūra (8 / 2), aşdū (8 / 31), çōcuğlūmuzda (8 / 338), mūabbet (2 / 177), meşūr (17 / 216), oldū (23 / 34).

ū: geldū (8 / 92), yedişdū (8 / 122), mūtiş (15 / 390).

Ünlü düşmesi veya ünlü tekleşmesi sonucunda oluşan uzun ünlüler.

mūsāde (18 / 28), sātini (15 / 45), inşāt (15 / 402), iddā (15 / 460), sadet (1 / 50).

Hece kaynaşması sonucu oluşan uzun ünlüler.

üretecēn (15 / 138), küriyecēsen (15 / 497), yiyecēsen (15 / 522), gōşacāsan (14 / 234), oturacāsan (14/ 234).

Vurgu ve tonlama sonucunda oluşan ünlüler.

āşindi (14 / 10), yōh (9 / 48).

Arapça ve Farsçadan geçen kelimelerdeki uzun ünlüler.

ālim (7 / 5), hāne (13 / 18), ziyāreti (3 / 9), mübārek (5 / 30), acūze (8 / 256), yāhu (22 / 66), hāyır (8 / 284), tābi (14 / 47), hāla (23 / 18).

Kısa ünlüler.

kontörol (16 / 2), ağabıy (5 / 60), kompîle (14 / 28).

İkiz ünlüler.

Yükselen ikiz ünlüler.

radio (7 / 245), muāammed (15 / 509), Peddua (8 / 175), çobanlıa (23 / 28).

Eşit ikiz ünlüler.

deen (5 / 109), been (7 / 21), gacırmāa (7 / 65), seen (14 / 46), deel (6 / 16), çocuū (8 / 193), saat (15 / 34).

Alçalan ikiz ünlüler.

daūdurlar (8 / 315), aūzu (17 / 169), toūma (8 / 287), saılacag (8 / 146), yemei (8 / 149), deil (8 / 26), amcaoğli (14 / 367), soug (23 / 28).

İkiz ünlülerin giderilmesi.

Bayburt Aydıntepe ilçesi ağzında ikili ünlülerin giderilmesi iki ünlünün arasına /y/, /v/ ve /h/ ünsüzleri gelmesiyle oluşmaktadır.

sahat (16/ 14), repertuvarı (7 / 11), ezrayile (7 / 239), müsayitse (2 / 329), vesayire (19 / 25).

Ünlü değişimleri.

Kalın ünlülerin incelmesi.

a>e değişmesi.

heyır (16 / 59), sede (16 / 34), degğe (16 / 34), ğehvelerde (16 / 37), birez (16 / 47), yarebbi (16 / 48), ğeder (7 / 9), heberdar (7 / 14), ğelfe (7 / 162), hedaya (7 / 173), ziyen (7 / 185), yaresi (7 / 198), ecele (9 / 37), ezrayile (7 / 239), tene (19 / 7), mesele (19/ 12), rehmet (13 / 7), erazi (13 / 26), felan (13 / 9), eħraba (13 / 17), ezen (5 / 29), heyali (5 / 128), vesiyeti (15 / 85), etrefda (15 / 121), eses (11 / 5), dişerde (14 / 4), ğelil (14 / 299), dametla (8 / 20), teze (17 / 233), teğib (17 / 103), ğeta (17 / 89), eħrebe (17 / 7), patedisini (2 / 143), sena (14 /

229), hagigeden (14 / 143), ğelem (7 / 298), vesiyet (15 / 79), ehbablıĥ (7 / 244), geğet (9 / 44), erzürüm (21 / 8), demate (21 / 33), mezer (21 / 48), eşıĥ (21 / 174), nemaz (21 / 186), teziye (22 / 63), ĥesda (24 / 156).

ı>i deĝiřmesi.

dışarda (16 / 13), ğapiya (16 / 8), irĝat (2 / 92), pićalıĥ (4 / 17), kizum (8 / 378), yılan (17 / 113), hafızler (17 / 4), misir (20 / 72), fasıl (1/62).

o>ö deĝiřmesi.

söĥbet (5 / 30), şöföri (17 / 194), öriya (21 / 37).

u>ü deĝiřmesi.

üsdasi (13 / 6), bugün (13 / 17), hücum (14 /66), nüsret (7 /35), füzuli (15 / 524), mügabele (14 / 234), ün (14 / 373), dürüm (24 / 709).

İnce ünlülerin kalınlaşması.

e>a deĝiřmesi.

sarası (7 / 285), marmide (7 / 42), fasulya (5 / 16), bazan (15 / 138), assahdan (15 / 411), hakim (5 / 86), , ćaketin (7 / 233), ĝuvatlıydi (14 / 102), barabar (21 / 170), fasulya (27 / 102).

i>ı deĝiřmesi.

garantına (17 / 71), evın (8 / 256), santım (2 / 90), ćıynar (2 / 91), ıla (10 / 44), camının (17 / 117), hazıran (14 / 279), ćızmalar (7 / 256), halına (18 / 22), sıgara (7 / 219), mazım (10 / 15), ćızgi (20 / 28).

ö>o deĝiřmesi.

şöforları (17 / 194), kok (17 / 139), atölye (22 / 12).

ü>u deĝiřmesi.

tecavuz (17 / 58), nufus (15 / 505), otobuzlarınan (5 / 134), ćućuk (5 / 55), zulüm (21 / 16), gulube (14 / 207), duyün (20 /12), yün (20 / 45).

Düz ünlülerin yuvarlaklaşması.

a>o deĝiřimi.

boba (2 / 55).

a > u değişimi.

bubam (8 / 202).

e>ö değişimi.

profösör (7 / 18), örtesi (21 / 133), yödürürdüler (27 / 76).

ı>u değişimi.

bulaşug (8 / 367), karşuda (8 / 40), suvayla (231), altuncu (14 / 66), şamaşur (6 / 63), artuş (14 / 53), mıtafa (14 / 101), galun (21 / 79).

i>u değişimi.

şekul (21 / 137).

i>ü değişimi.

minübüs (17 / 190), cevüz (21 / 79), deyüşük (14 / 13), temüz (14 / 61), bülmem (14 / 362), şüşeli (16 / 36), sevür (16 / 37), gemühlerim (7 / 391), mürüdları (15 / 112), çeküç (18 / 2), çevürmeli (7 / 13) zengünnendi (5 / 82), eşkür (21 / 117).

Yuvarlak ünlülerin düzleşmesi.

ü>i değişimi.

zılıfler (7 / 400).

u>i değişimi.

yımırta (10 / 76), mışdar (7 / 315), ifağiduş (9 / 58), sori (20 / 24), işiş (21 / 174).

u>ı değişimi.

sabın (11 / 24).

ö>e değişimi.

ewleden (17 / 103), nebedde (21 / 84).

o>a değişimi.

trabzan (5 / 80).

o>e değişimi.

Çile (27 / 130).

Geniş ünlülerin daralması.

a>i değişimi.

selimet (15 / 547), işih (21 / 174).

a>ı değişimi.

oñlevi (17 / 119).

a>u değişimi.

bubam (8 / 202).

e>i değişimi.

çerçiveledip (15 / 610), annin (15 / 310), etiş (14 / 395), sadice (2 / 293), patatisini (14 / 70), paçit (7 / 118), zatin (7 / 171), çekitimi (7 / 233), kilisiye (7 / 370), tomatıs (7 / 286), ötiye (15 / 85), paÇit (7 / 118), dantil (20 / 52).

o>u değişimi.

horuz (17 / 33), tumbul (14 / 303), doñdur (7 / 111), sura (8 / 19), umuz (1 / 83).

ö>ü değişimi.

böyüh (14 / 108), küfde (5 / 44).

Dar ünlülerin genişlemesi.

i>a değişimi.

sahap (21 / 16).

i>e değişimi.

endaresi (8 / 95), tembeh (21 / 103), mesel (3 / 3), hiyet (15 / 46), bedon (27 / 120).

u>o değişimi.

yoñarda (17 / 10), dova (14 / 74), dodañlarım (7 / 221), kavnuS (10 / 102), sufrasıbda (7 / 195), boğda (21 / 147).

ü>ö değişimi.

tölbent (5 / 70).

Ünlü türemesi.

Bayburt Aydıntepe ilçesi ağzında ünlü türemesi daha çok kelime ortasında görülür.

kontörol (16 / 2), şıyılıklar (6 / 1), filitresinden (13 / 11), ağşamida (8 / 214), kompîle (14 / 28), tirehtör (7 / 187), aburda (14 / 336), hepisini (3 / 2), kuçuguken (14 / 302), moderin (20 / 40).

Yöre ağzında cevher fiilinin isimlere geldiği durumlarda düşmediği ve asli şekillerini koruduğu görülmektedir.

var ıdı (16 / 21), var ıdi (17 / 197), var ımış (5 / 79), yar ısan (7 / 143), tarzım ısa (18 / 3), çoğ ıdi (14 / 216).

Kelime başında ve kelime sonunda ünlü türemesi görülen örnekler de vardır.

urumköy (17 / 11), urus (17 / 99), ürüzgar (13 / 13), izehra (9 / 25), banay (2 / 33), irapatamız (25 / 16).

Ünlü düşmesi.

Yöre ağzında görülen ünlü düşmelerinin farklı fonetik sebepleri vardır. İnceleme bölgemizde olan ünlü düşmelerini şu şekilde ifade edilebilir.

Alıntı kelimelerdeki vurgusuz orta hece ünlüsü düşer.

dağğa (19 / 7).

Alıntı kelimelerde karşılaşılan iki ünlüden biri düşer.

müsâde (18 / 28), sâtini (15 / 45), inşât (15 / 402), iddâ (15 / 460), zâyat (23 / 39).

Türkçede orta heceler vurgusuz olduğundan, kelime ortasında ses düşer. Aydıntepe yöresi ağzında bunun örneklerine rastlanılır.

ğaynatam (5 / 52), ğaynanam (5 / 108).

Cevher fiili ekleşme sırasında yerini /y/ ünsüzüne bırakarak düşer.

iyiydi (19 / 19), neydi (14 / 69), birliğindeydim (15 / 244), seminerdeydim (15 / 593), çalışabilseydim (7 / 241), yaşındaydım (14 / 168).

Vasıta hali eki “ile” ekleşirken başındaki ünlü ses düşmektedir.

oyunlarla (2 / 45), çamurla (2 / 228), kamyonlarla (2 / 158).

Yer anlamı ifade eden zamirler hal eklerini aldığı zaman vurgusuz orta hece ünlüsü düşer.

burda (11 / 6), nerden (15 / 260), şurda (15 / 657), ordan (8 / 187)

Yörede orta hecenin vurgusuzluğu sebebiyle düşen ünlülere de rastlanılmaktadır.

komtan (15 / 246), kavnòS (10 / 79), üniversdesi'nin (7 / 19).

Bölge ağzında II. tekil şahıs iyelik eki alan kelimelerde /+i/ hâl ekinin düştüğü görülür.

belin (7 / 202), çakitin (7 / 233), eşin (18 / 29), lastıkların (5 / 79), ayağgabların (5 / 80), ayağın (5 / 117), ayağgabın (5 / 113).

Bölge ağzında tonsuz art damak ünsüzü /h/ nin düşmesine bağlı olarak gelecek zamanda şahıs ekinin ünlüsü düşer.

ohiyacam (15 / 206), alacam (15 / 536), ığacam (8 / 201), yapacam (2 / 213).

Yöre ağzında +(g)ArU yön gösterme ekinin son sesinin düştüğü örnekle de karşılaşmıştır.

dışar (2 / 41).

Ünlü uyumları ve ünlü benzeşmeleri.

Türkçede kelimelerin önlük-artlık ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirlerine uymasına ünlü uyumu adı verilir (Ünlü, 2015, s. 29).

Yöre ağzında çok belirgin ve kuvvetli olan ses uyumları ile ünlü benzeşmeleri Türkiye Türkçesinde olduğu gibi söyleyişi kolaylaştırma eğiliminden kaynaklanır. Ancak çeşitli sebeplerle bu uyumların bozulduğu örneklere de yöre ağzında rastlanılmıştır.

Bayburt Aydın-tepe ağzında ünlü uyumları önlük-artlık, düzlük-yuvarlaklık ve uyumu olarak iki başlık altında incelenecektir.

Önlük-artlık uyumu.

Bir sözcüğün ilk hecesinde kalın-art ünlü varsa sözcüğün diğer hecelerinde de kalın-art ünlünün, sözcüğün ilk hecesinde ince-ön ünlü varsa sonraki hecelerde de ince-ön ünlülerin bulunması kuralına artlık-önlük uyumu denir (Aynacı, 2007, s. 29).

Bayburt Aydın-tepe ağzında önlük-artlık uyumu ilerleyici benzeşme ve gerileyici benzeşme olarak iki bölüme ayrılarak incelenmiştir.

İlerleyici benzeşme.

mesele (19 / 12), eses (11 / 5), fasulya (5 / 16), bazan (15 / 138), hücum (14 / 66), garantına (17 / 71), santım (2 / 90), camı (17 / 117), haziran (14 / 279), halına (18 / 22), ezeni (16 / 15), seyyer (2 / 315).

Gerileyici benzeşme.

sede (16 / 34), ğehvelerde (16 / 37), heber (7 / 14), tene (19 / 7), rehmet (13 / 7), vesiyeti (15 / 85), teze (17 / 233), ğelem (7 / 298), sarası (7 / 285), assahdan (15 / 411), nufus (15 / 505), söhbet (5 / 30), şöföri (17 / 194), bugün (13 / 17), nüsret (7 / 35), böyün (15 / 47).

Önlük-artlık uyumunun bozulması.

Şimdiki zaman ekleri, bölgede de genellikle uyuma girmektedir. Ancak şimdiki zaman ekinin ünlüsü ince olduğu için uyuma aykırı durum da görülmektedir.

çıhiy (17 / 248), oliy (19 / 29), yapıliy (13 / 12), çıhiy (16 / 4), tutir (7 / 60).

Aydıntepe yöresi ağzında genellikle düz-dar ve ince ünlülü olarak kullanılan görülen geçmiş zaman üçüncü şahıs ekleri, kalın ünlülü sözcüklere gelince uyumsuzluk meydana geldiği görülmektedir.

yayıldı (2 / 109), satarlardı (2 / 212), çıhıdı (17 / 124), çalardı (17 / 51), uğratmadı (16 / 22), ğırıldı (7 / 139), atardı (6 / 45), sardı (5 / 107).

Yöre ağzında “ma” olumsuzluk ekinin ünlüsü, kalın sıradan ünlülü kelimelerde “y” ünsüzünden dolayı incelip daralarak “mi” şeklinde kullanılmış ve uyumu bozmuştur (Kürüm, 2021, s. 53).

ğırılmiyan (14 / 167), olmiyan (6 / 21), uymiyan (15 / 116), bozmiyacağ (2 / 23).

Aydıntepe yöresi ağzında belirtme hâli eki genellikle ince ve düz-dar ünlülü olduğu için bu ek kalın ünlülü sözcüklerle birlikte kullanıldığında uyumu bozmaktadır.

başını (7 / 133), ğısmını (7 / 175), ğızını (6 / 54), oni (19 / 19), yaşlarını (13 / 32), adını (3 / 10), namazını (5 / 27), kafasını (8 / 72), yoğurduni (2 / 152).

Aydıntepe ağzında son ünlüsü genellikle düz-dar-ince olan III. şahıs iyelik eki, kalın ünlülü kelimelerle kullanıldığında kalınlık-incelik uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

aylası (6 / 5), gövani (19/ 56), ustası (13 / 10), malları (5 / 84), saçları (7 / 151), başı (7 / 375), bahhali (17 / 198), bobası (14 / 407), yumurdası (8 / 342), ağaşları (2 / 229).

Yazı dilinde olduğu gibi yöre ağzında da -gil eki uyuma uymaz.

babamgilin (5 / 32), amcamgilde (15 / 340), paşagiller (17 / 23).

-mi soru eki ince-dar ünlülü şekilde olduğundan yöre ağzında uyuma aykırılık gösterir.

ğapadın mi (15 / 250), anladın mi (5/ 48), olmaz mi (13 / 13), çıkmış mi (18 / 15), çorap mi (6 / 21), tutir mi (7 / 60), hasta mi (16/ 7), yağdı mi (17 / 239), tutuldu mi (17 / 86), atdılar mi (17 / 239).

Doğu Grubu ağızlarının karakteristik özelliklerinden biri de çok heceli kelimelerin sonunda bulunan “ı”, “u” ve “ü” ünlülerinin düz-dar ve ince olan “i” ünlüsü ile karşılanmasıdır (Kürüm, 2021, s. 57). Dolayısıyla Doğu Grubu ağızları içinde yer alan bölgemiz ağzında, diğer Doğu Grubu ağızlarında olduğu gibi, son hecede bulunan i’leşme temayülünden dolayı uyumsuzluk meydana gelmiştir.

gaPi (8 / 201), yoğari (2 / 237), oriya (17 / 6), doğri (2 / 73), yari (14 / 261), sari (16/ 19).

-dAş ekinin yöre ağzında uyuma giren örnekleri olduğu gibi uyuma aykırı şekilleri de vardır.

kardeşlik (15 / 157), gardeş (8 / 354), ğardeş (15 / 81).

Düzlük-yuvarlaklık uyumu.

Bir kelimenin ilk hecesinde düz bir ünlü varsa ondan sonra gelen hecelerdeki ünlüler de düz; bir kelimenin ilk hecesinde bir yuvarlak ünlü varsa ondan sonra gelen hecelerdeki ünlülerin de ya düz-geniş ya da dar-yuvarlak ünlüler ile devam etmesi olayına düzlük-yuvarlaklık uyumu denir (Banguoğlu, 1974, s. 79).

Önlük-artlık uyumu gibi dudak benzeşmesi de Türkçe ve yabancı kelimelerde yazı dili söylenişine nazaran daha ileri merhalededir. Fakat birinci hecelerinde yuvarlak ünlü bulunan çift heceli kelimelerin son hecelerindeki düz ve geniş ünlüler, bazen darlaşıp yuvarlaklaşmak suretiyle dudak benzeşmesinin gücünü artırırılar (Korkmaz, 1994, s. 40).

Bayburt Aydıntepe ilçesi ağzında düzlük-yuvarlaklık uyumu, kalınlık-incelik uyumu kadar sağlam değildir. Bunun yanında yazı dilinde düzlük-yuvarlaklık uyuma girmeyen ancak yöre ağzında düzlük-yuvarlaklık uyuma giren kelimeler vardır.

sabın (11 / 24)

Yöre ağzında yazı dilinde uyuma girmeyen şimdiki zaman ekinde düzleşme ve darlaşma sonucunda uyum görülmektedir.

geliy (15 / 331), ekiliy (5 / 12), diyyi (7 / 162).

Düzlük-yuvarlaklık uyumunun bozulması.

Şimdiki zaman eki bazı durumlarda düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmesinin yanında bazı durumlarda da uyuma aykırılık göstermiştir.

tutir (7 / 60), göyiyler (17 / 221).

Geniş zaman ekinin ünlüsü yuvarlak olduğu için bu ek, uyum dışında kalmaktadır.

ayırırduḡ (5 / 10), ağrur (5 / 107), ğızarur (14 / 70), Çelür (17 / 16), verür (7 / 125).

İsimden isim yapma eki olan “+IXk” Aydıntepe ağzında genellikle yuvarlak ünlülü şekliyle kullanıldığı için uyum dışıdır.

hasdaluḡda (14 / 260), selamluḡlar (14 / 183), ƙalabaluḡlaḡdi (14 / 205).

Yöre ağzında bazı örneklerde düz-dar-ince ünlülü soru ekinin, dudak benzeşmesinin bozulmasına neden olduğu görülmektedir.

toplanduḡ mi (14 / 55), tutuldu mi (17 / 86).

Yöremiz ağzında yuvarlak şekilde bulunan “dIk” sıfat-fiili uyumu bozar.

çıḡduḡdan (5 / 64).

Yöre ağzında yuvarlak ünlüyle başlayan bazı kelimelerde, inceltici ve daraltıcı etkiye sahip olan “y” ünsüzü bazı örneklerde olumsuzluk ekinin düz-geniş ünlüsünü daraltıp incelterek dudak benzeşmesinin bozulmasına neden olmuştur.

olmiyan (6 / 21), uymiyan (15 / 116), bozmiyacaḡ (2 / 23).

Yuvarlak ünlülü hecelerden sonra gelen belirtme hâli eki düzlük-yuvarlaklık uyumunun bozulmasına neden olmaktadır.

yoğurduni (2 / 15), horuzuni (17 / 39), ƙültürüni (7 / 267).

Yuvarlak ünlülü III. şahıs bildirme eki uyuma aykırı bir durum sergileyerek uyumu bozar.

gibidür (19 / 52), senedür (5 / 123), delidür (15 / 661), denedür (14 / 175), bebeḡdür (7 / 109).

Yuvarlak ünlülü hecelerden sonra gelen III. tekil şahıs iyelik eki uyumu bozar.

suvi (7 / 110), oyuni (8 / 64), uni (14 / 370), tosuni (17 / 159), göyuni (15 / 14), doruni (8 / 225).

I. çoğul şahıs eki fiil çekimlerinde düz ünlülerden sonra yuvarlak ünlülünün gelmesiyle uyumu bozar.

bağarduğ (16/ 2), yatduğ (17 / 95), başladığ (7 / 7), alduğ (7 / 165), tanışduğ (13 / 28), sararduğ (3 / 4), yaparduğ (5 / 46).

Yöre ağzında dudak seslerinden sonra gelen bazı ünlülerin yuvarlaklaşarak uyuma girmedığı görülür.

cevüz /14 / 61), temüz (14 / 61), sevür (16/ 37).

Ünsüzler

Yazı dilinde bulunmayan ünsüzler.

Bayburt ili Aydıntepe ilçesi ağzında yazı dilinde bulunmayan ve büyük bir çoğuluğu Karadeniz bölgesi etkisiyle oluşan şu ünlüler yer almaktadır: é, ğ, ç, Ç, Ğ, Ğ, ğ, ğ, ħ, ħ, K, k, ŋ, P, ɾ, S, T, w.

é ünsüzü: Normalden önde telaffuz edilen ve hafifçe sızıcı olan dişler arası /c/ sesidir.

çoćuk (8 / 330), éamının (15 / 116), alıcı (8 / 328), éenaze (8 / 323), éaminin (8 / 323), nećmi (8 / 286), çinćılığ (8 / 274), yedinći (8 / 22), Paćalardan (8 / 70), üçer (8 / 73), ağaći (8/121), uć (20 / 63), üć (20 / 89), oćak (23 / 101), ćüngü (23 / 131).

ğ ünsüzü: /c/ - /j/ arası, tonlu, yarı sızıcılaşmış bir ünsüzdür.

meğbur (6 / 31), meğnun (8 / 265).

Ç ünsüzü: g > c değişimiyle oluşan ünsüzdür.

Çöz (16/ 18), bilÇim (7 / 17), Çüzel (13 / 25), Çetmiş (14 / 6), Çelin (14 / 20), Çibi (14 / 163).

ç ünsüzü: Normalden önde telaffuz edilen ve hafifçe sızıcı olan dişler arası /ç/ sesidir.

çağılı (8 / 35), gençler (8 / 49), gamçılarının (8 / 95), kaçırmaya (8 / 100), küçüğ (8 / 50), PiçerdüK (8 / 128), çoćuk (8 / 330), çaPında (8 / 121).

Ç ünsüzü: Patlamalı, tonlu, diş eti ünsüzü olan /c/ sesi ile patlamalı, tonsuz, diş eti ünsüzü olan /ç/ sesi arasında telaffuz edilen yarı tonlu, patlayıcı, diş eti bir ünsüzdür.

araPÇa (8 / 258), saÇ (8 / 372), Çumuriyed (8 / 84).

Ç ünsüzü: k>ç değişimiyle oluşan ünsüzdür.

böyüÇ (16/ 3), teneÇeye (7 / 179), Çöwler (6 / 7), herÇez (18 / 29), eşÇi (13 / 4), hiÇayeleri (15 / 64), teÇ (4 / 26), mahÇemiye (10 / 109), iÇibinden (2 / 48).

ğ ünsüzü: Patlamalı, tonlu bir art damak ünsüzüdür.

ğoş (16/ 6), ğız (7 / 128), ğazağ (6 / 21), ğız (18 / 28), ğalıbci (13 / 7), ğırd (3 / 6), ayağğabların (5 / 80), dağğa (15 / 57), ğalmışlar (11 / 25), ğarşı (4 / 21), ğacı (12 / 6), başğa (10 / 100), ğarşıda (14 / 255), ğonağı (2 / 3), ğuyi (17 / 63).

ğ ünsüzü: Tonlu, sızıcı, art damak ünsüzüdür.

sabağa (7 / 15), yoğ _ idi (6 / 13), sabağınan (19 / 8).

h ünsüzü: Sızıcı, tonsuz, art damak h ünsüzüdür.

ufağ (15 / 545), arhadan (14 / 34), hastalığ (5 / 24), çoğ (4 / 3), sabah (15 / 486), vahıd (14 / 238), hızeÇ (14 / 265), aışam (2 / 12), arhadaşlığ (7 / 64), toğad (15 / 117).

h ünsüzü: Tonsuz, sızıcı, içinde bir de y sesini barındıran bir ünsüzdür.

eğmeh (16/ 27), eğmeh (14 /403), behledih (7 / 75), mehtepli (7 / 79), eğmeh (7 / 91), mereğdür (7 / 107), eğmeh (15 / 522), mehtup (10 / 86).

K ünsüzü: Yarı tonlu, patlayıcı /k/ - /g/ arası ünsüzdür.

aldıKdan (8 / 24), yoK (8 / 26), çoK (8 / 26), Ki (8 / 112), derdüK (8 / 123), PiçerdüK (8 / 128), yiyeceK (8 / 143), daşınacaK (8 / 151), gırıKçı (8 / 288), Kedurmuş (8 / 358), Kardal (8 / 356), esKilerimiz (8 / 326), yükler (22 / 71), yaKın (22 / 71).

k ünsüzü: Patlayıcı, tonsuz, art damak ünsüzüdür.

kağarduğ (16/ 19), kadın (7 / 122), kız (6 / 56), kuçuk (5 / 55), kağnı (8 / 33), kırk (18 / 8), kışın (20 / 57).

ğ ünsüzü: Patlayıcı, tonlu, damaklı geniz ünsüzüdür.

gonşıya (2 / 175), ağıdın mı? (13 / 15), diğemedin (14 / 137), yalnız (9 / 8).

P ünsüzü: Yarı tonlu, patlayıcı, çift-dudak /b/ - /p/ arası ünsüzdür.

gaçırup (8 / 19), Parmaglarını (8 / 88), Padıl (8 / 89), araPlar (8 / 98), yaPardug (8 / 124), Piçerdüğ (8 / 128), Pancar (8 / 153), Pacadan (8 / 151), Peddua (8 / 175), Payburd'un (8 / 177), Paharda (8 / 70), Pakır (20 / 40).

r ünsüzü: Titrekliği biraz daha uzatılan ve üzerine basılarak söylenen ünsüzdür.

var ıdı (8 / 347), satıyor (21 / 98), terin (21 / 172), var (23 / 12), ufaldiler (25 / 22), yerdiler (25 / 22), garının (25 / 28).

S ünsüzü: /s/ - /z/ arasında boğumlanan, yarı tonlu, sızıcı bir ünsüzdür.

kavnuS (10 / 79), herkeSe (8 / 84).

T ünsüzü: /t/ - /d/ arasında telaffuz edilen yarı tonlu, patlayıcı bir ünsüzdür.

Tavul (8 / 56), Tandurun (8 / 199), Tanımadığın (8 / 282), Togdor (8 / 285), şerbeTden (8 / 299), Torunu (8 / 378).

w ünsüzü: Çift dudakta boğumlanan, sızıcı ve tonlu /v/ ünsüsüdür.

ewin (8 / 265), ewü (14 / 27), köw (7 / 6), ewleden (17 / 103), yaw (17 / 168), devam (8 / 44).

Tablo 2. *Aydıntepe İlçesi Ağzında Ünsüzleri Gösteren Şema*

BOĞUMLANMA TARZINA GÖRE												
SÜREKSİZ PATLAYICI					SÜREKLİ							
					Sızıcı		Yarı Sızıcı		Akıcı			
BOĞUMLANMA YERİNE GÖRE	Tonlu	Yarı Tonlu	Tonsuz	Tonlu	Yarı Tonlu	Tonsuz	Tonlu	Yanak	Titrek	Yarı Ünlü	Burun	
Dudak	Çift Dudak	b	P	p	w							m
	Diş Dudak				v		f					
Diş	Asıl Diş	d	T	t	z	S	s		l			n
	Diş Eti	c, ć	Ç	ç, ć	j		ş	ċ		r, ṛ		
Damak	Ön Damak	g	K	k			h				y	
	Orta Damak				ğ							ŋ
	Art Damak	ğ		k	ğ							
Gırtlak							h					
							h					

Ünsüz değişmeleri.

Boğumlanma tarzına göre ünsüz değişimleri.

Kelime başındaki değişimler.

Tonlulaşma.

ç- > c-

cizme (23 / 77).

k- > g-

gendi (8 / 334), gişi (8 / 335), gemühlerim (7 / 391), gesilir (8 / 313), gemençe (8 / 57), göyden (8 / 7), goyun (8 / 42).

ķ- > ğ-

ğadın (15 / 32), ğoręusundan (16 / 22), ğonuşdum (21 / 18), ğuri (14 / 68), ğurd (14 / 86), ğurabiye (16/ 39), ğız (7 / 3), ğurban (3 / 2), ğaynatam (5 / 52), ğapısı (15 / 74), ğafa (16/ 6), ğavur- (17 / 215), hağğ (27 / 140).

ķ- > ğ-

ğadar (17 / 141).

s- > z-

zanarsan (7 / 192), zobbam (15 / 417).

t- > d-

Aydıntepe ilçesi ağzında çok yaygın olarak görülen tonlulaşma olaylarındandır.

daş (5 / 92), dırmıh (8 / 128), dene (7 / 89), dabaĥ (5 / 136), datli (17 / 239), davşanı (15 / 173), daşurduĥ (16/ 31), dabi (8 / 222), duz (8 / 314), duman (16/ 18), dutamaz (20 / 57), dövüyodu (21 / 17), demür (21 / 182), derem (24 / 110), dağ (7 / 404).

Tozsuzlaşma.

b- > p-

piçaĥ (4 / 17), pakla (17 / 132), piraz (8 / 260), pıragdi (8 / 303), palgondan (8 / 218), pagır (8 / 298), pisiklet (17 / 240), paklava (22 / 42).

c- > ç-

çekitimi (7 / 233), çenaze (23 / 89).

g- > k-

kurbede (8 / 307).

v- > f-

fişne (17 / 146).

Sızıcılaşıma.

ç- > ğ-

çagılı (8 / 35), çoçuglugdan (8 / 340), içenler (8 / 299), ilaç (8 / 295), içün (8 / 280).

k- > h-

haçan (25 / 42).

k- > ğ-

ğadar (17 / 141).

k- > h-

hadar (7 / 163), hızek (14 / 264).

Kelime içindeki değişimler.

Tonlulaşıma.

-p- > -b-

kabilar (21 / 144).

-ç- > -j-

ajlıh (15 / 92), gejmi (7 / 111).

-ć- > -é-

gećerdi (8 / 49), üçer (8 / 74), gaćı (8 / 91), için (8 / 129), aćılmadi (8 / 201), içeri (8 / 271), gaćıyo (8 / 271), kaćma (8 / 16).

-f- > -v-

asvat (7 / 303), tarava (8 / 218), ufalarsan (15 / 514).

-h- > -v-

sevür (16 / 45).

-h- > -y-

teyammül (9 / 16).

-k- > -g-

digeni (7 / 204), esgi (7 / 274), köşge (7 / 384), ergeg (6 / 38), esgerde (15 / 243),
çoçuggen (8 / 51), şeger (8 / 53), tegerleyi (8 / 132), çegerdüK (8 / 126).

-k- > -h- > -y-

teyne (27 / 126).

-k- > -g-

mugabele (10 / 38), çıganlarla (8 / 51), yögari (8 / 86).

-k- > -ğ-

lağap (14 / 301), başğa (17 / 203), muhağğah (10 / 97), bağğalci (15 / 509), hağğınızı
(15 / 651), dağğa (19 / 7), bağ (14 / 212), yoğ (14 / 278).

-k- > -ğ-

mutlağa (15 / 106).

-p- > -b-

sebeblenür (14 / 222), sabınan (14 / 409), sahiblerine (2 / 6), ğabğara (14 / 206),
dibloma (7 / 602), öbmelere (20 / 7), yabdılar (21 / 134), kobar- (21 / 162), tobrag (23 / 4),
kabdurduyumuz (23 / 30).

-s- > -z-

otubuzlarınan (5 / 143), loğuza (25 / 28).

-t- > -d-

suldan (8 / 233), ğasda (5 / 130), hafda (5 / 14), gedürür (8 / 35).

Tonsuzlaşma.

-b- > -p-

ocağpaşi (17 / 196), pempe (25 / 39).

-c- > -ç-

yolçulardık (11 / 26), mesçid (26 / 22).

-c- > -ş-

saşları (8 / 372), saşı (17 / 50).

-g- > -k-

süpürke (23 / 59).

-η- > -h-

sehen (14 / 300), behen (17 / 144).

-nc- > -ş-

reşber (5 / 68).

-z- > -s-

benimsemesseÇ (15 / 216), sahiplenmesseÇ (15 / 216), değışdiremessin (19 / 61),
üserine (10 / 54), göksünde (24 / 11).

Sızıcılaşma.

-b- > -v-

sıvardığı (10 / 50).

-c- > -j-

mejbur (19 / 62), sajda (15 / 62).

-ç- > -s-

Çessin (10 / 51).

-ç- > -ş-

geşdi (7 / 247), işdug (5 / 48), göşdü (15 / 220), aşdım (15 / 16), ağaşdan (8 / 121),
saşlarını (17 / 73), gençler (2 / 18).

-g- > -ğ-

bulğur (14 / 70), irğat (2 / 92), vurğunlar (15 / 125), peyğamber (15 / 434).

-k- > -h-

gidecehdim (7 / 71), ehmem (7 / 213), yemehlerde (5 / 141), elehtirih (16/ 30),
gemühlerini (5 / 7), ehme (5 / 15), götürecehler (5 / 56), tehrar (16/ 14).

-k- > -h-

eħmeh (16/ 27), eħmeh (14 /403), beħledih (7 / 75), meħtepli (7 / 79), eħmeh (7 / 91), mereħdūr (7 / 107), eħmeh (15 / 522), meħtup (10 / 86), bebeħdūr (7 / 109), mereħdūr (7 / 106).

-k- > -ç- > -ş-

eÇmeÇ (9 / 9).

eşmeş (17 / 134), meştup (17 / 136).

-k- > -h-

ayaħlının (7 / 166), aħlını (7 / 207), sıcaħlıġı (19 / 38), oħunmuş (17 / 126), yoħsulluġa (7 / 197), doħuz (5 / 91), toħurlar (17 / 110), yaħın (7 / 177).

-t- > -s-

üssüne (14 / 194).

Süreksizleşme.

-h- > -t-

essetden (17 / 170).

h > k

sabakdan 22 / 38

-y- > -c-

üçcüzlũ (15 / 551).

Süreklileşme.

-g- > -v-

döv- (21 / 17).

Kelime sonundaki deġişimler.

Tonlulaşma.

-ç > -c

ac (15 / 82), saġduc (2 / 19), ġüvec (2 / 263), ġılıc (9 / 15), papuc (7 / 82), genc (23 / 62).

-ç > -j

aj (14 / 88), gejj (17 / 161), aj (7 / 162), gejj (5 / 43).

-k > -ğ

çoğ (14 / 52), bağ (14 / 212), ğaruşuğ (6 / 37), yoğ _ udu (6 / 60).

-k > -g

erkeg (6 / 40), yog _ udu (6 / 61), büyüg (5 / 2), çog (11 / 13), bebeg (5 / 89), dizerdig (15 / 3), içeceg (15 / 47), ilg (4 / 10), rahmetlig (10 / 24), iPeg (8 / 9), tavug (8 / 156), herg (2 / 122).

-p > -b

dellenüb (14 / 227), tagib (14 / 311), kesib (14 / 323), gavurub (10 / 38), ayrılıb (14 / 15), yab (14 / 126), grib (14 / 112), gab (2 / 234), teğib (17 / 103), hesab (15 / 225), ehbablıh (7 / 244), harb (7 / 120), sebeb (25 / 46).

-s > -z

herkez (10 / 13).

-t > -d

tohad (2 / 23), veyahud (2 / 61), yoğurd (2 / 68), dörd (7 / 280), mevlüd (17 / 125), çeşid (19 / 33), ğird (3 / 6), ğurd (5 / 83), şubad (8 / 109), od (8 / 128), gurbed (8 / 169).

Tonsuzlaşma.

-c > -ç

saç (5 / 4).

Süreklileşme.

-ç > -ş

goş (16/ 4), üş (7 / 1), gaş (8 / 309), heş (18 / 16), ilaş (5 / 104), inaş (15 / 430).

-k > -h

bölüh (7 / 402), yemeh (6 / 41), kirledeceh (19 / 37), böyüh (5 / 68), yiyeceh (17 / 33), gemüh (7 / 391).

-k > -h

bağarduğ (16/ 2), sağarduğ (16/ 14), soyuğ (16/ 26), artuğ (16/ 31), duzağ (7 / 27), birağ (7 / 37), yumağ (7 / 100).

Boğumlanma yerine göre ünsüz değişimleri.

Damaklılaşma.

h- / -h- / -h > ħ- / -ħ- / -ħ

ħalam (17 / 142), ħasta (16/ 2), bahçada (17 / 148), taħdayi (2 / 90), laħana (10 / 70),
sabaħ (16/ 19).

-n- > -l-

laylon (15 / 412),

-ŋ- > -y-

oyan (14 / 352).

Damaksızlaşma.

-k- > -t-

ğortma (2 / 307), etmekleri (15 / 90).

Dudaklılaşma.

-h- > -v-

sevürde (16/ 37).

-rk- > -b

ğıbbeş (7 / 301).

-r > -m

meyem (27 / 91).

Dişlileşme.

g- / -g- / -g > Ğ- / -Ğ- / -Ğ

Ğelürdi (17 / 212), Ğöz (16/ 18), birĞün (16/ 1), bilĞim (7 / 17).

Eski Türkçede yer alan kelime sonu /-g/ sesi Türkiye Türkçesinde /-k/ sesine dönüşmüştür. Aydıntepe yöresinde büyük ölçüde korunmuş olan /-g/ sesinin bazı kelimelerde /-c/ sesine dönüştüğü görülmektedir.

ÇöpeÇ (16/ 23), böyüÇ (14 / 165).

k- / -k- / -k > -Ĉ / -Ĉ- / -Ĉ

Ĉebabi (17 / 207), Ĉöy (16/ 29), Ĉi (17 / 211), yerĈen (17 / 224), şeĈer (17 / 126), türĈüleri (7 / 10), yemeĈ (17 / 233), böyüĈ (16/ 3), eĈmeĈ (9 / 9), seĈiz (9 / 6), çeĈil (9 / 49), töĈersen (17 / 230), tüĈana (17 / 145), mümĈüm (15 / 192).

-r- > -n-

ğuşbunniyi (25 / 23).

Dişsizleşme.

-s- > -h-

mihal (5 / 18).

-n- / -ŋ- / -n > -m- / -m

komşularım (8 / 280), duman (16/ 18), mümĈüm (15 / 192).

Dudak ünsüzleri arasındaki değişmeler.

-m- > -b-

gırbızı (14 / 299).

-v- > -w-

dewirlerde (6 / 49), ewlendim (8 / 19), dewam (8 / 43), ewün (8 / 204).

Diş ünsüzleri arasındaki değişmeler.

-ĉ > -ş

goş (16/ 4), üş (7 / 1), gaş (8 / 309), heş (18 / 16), ilaş (5 / 104), inaş (15 / 430).

-r- / r- > -ṛ- / ṛ-

vaṛıdı (16/ 21), rehmetliĈ (16/ 21).

s- > ş-

şinerdi (14 / 311).

-s- > -ş-

işdeyen (21 / 96).

-ş- > -s-

yağlassalar (15 / 71).

-t- > -s-

üssüne (14 / 194).

Damak ünsüzleri arasındaki değişmeler.

-g- > -y-

düyün (1 / 4), deyirmen (1 / 56), eyilsem (1 / 72), deyil (1 / 101), deyişiyi (1 / 104).

-ğ- > -y-

olduyu (814 / 84), vurduyu (14 / 262), aşduyumuz (15 / 531), özelliğimiz (1 / 1), eyvence (1 / 13).

-ğ- > -y-

soyuğ (7 / 110).

ķ- / -ķ- / -ķ > ğ- / -ğ- / -ğ

ğardeş (15 / 532), ğafa (16 / 6), ğaşığ (5 / 73), dağğa (19 / 7), bağğalci (15 / 507), çoğ (14 / 52).

ķ- / -ķ > ħ- / -ħ

ħadar (7 / 163), ħızek (14 / 264), artuğ (16 / 31), duzağ (7 / 27).

k- / -k- / -k > g- / -g- / -g

gişi (8 / 335), geçiye (17 / 118), esgi (7 / 274), esgerde (15 / 243), erkeg (6 / 40), bebeg (5 / 59).

-r- > -l-

ğultardi (15 / 23), cilid (17 / 92), ğalenfir (7 / 80), Çelpetin (6 / 15), ğultuluş (1 / 46).

-y- > -l-

ğalboldu (17 / 74).

Korunan ünsüz sesler.

Aydıntepe ilçesi ağzındaki bazı kelimelerde, kelime başı ünsüzlerin eski biçimini koruduğu görülmektedir.

b-: barmağı (18 / 1), bişür (16 / 27), barnağınız (14 / 90), bazarcığ (2 / 242).

k-: kibin (5 / 56), kibi (8 / 144), keçe (8 / 150), köç- (22 / 6), kurbetçilik (11 / 3), kölgesinden (8 / 38), keciyo (8 / 216), közlerimi (8 / 362), kün (7 / 247), kelin (22 / 11).

t-: tohurdular (6 / 66), töhdüyi (14 / 86), tihmemişler (15 / 483), tüzeldürdi (8 / 112), temir (8 / 119), tetem (8 / 256), tönüyo (8 / 260), tiyor (8 / 262), tişardan (8 / 324), tolaşdılar (8 / 332), törd (8 / 335), tedim (8 / 345), teng (8 / 374), teliganlılari (8 / 211), tağ (8 / 293).

Ön damak ünsüzü /g/ iki ünlü arasında ve hece sonunda genellikle korunmuştur:

-g / -g-: sög- (8 / 327), döğ- (5 / 112), ügüd- (14 / 374).

Ünsüzlerde genizli olma ve genizliliğini yitirme.

Ünsüzlerde genizli olma.

şindi (16/ 53), goñşular (13 7 32), ğeden (5 / 42), düyünner (5 / 14), binnerce (15 / 1), annadi (4 / 26), insannar (17 / 36).

Ünsüzlerde genizliliğini yitirme.

düwürçi (17 / 52).

Ünsüz benzeşmesi.

Kelime içinde yan yana bulunan iki ünsüzden birinin diğerini tamamen ya da kısmen kendisine benzetme olayına ünsüz benzeşmesi denir (Özkan, Yatsı, & Yanar, 2016, s. 602).

Aydıntepe yöresi ağzında sıkça kullanılan ünsüz benzeşmesi olayına etken tonlama ve boğumlanma olaydır. Yörede sıkça kullanılan ünsüz benzeşmesi örnekleri aşağıdaki gibidir.

-jy- > -jj-

hijjen (19 / 59).

-nl- > -nn-

öğretmenner (7 / 278), bunnar (7 / 279), onnar (7 / 280), telefonnarını (7 / 289), çimenneri (7 / 397), annirem (18 / 7), düğünner (5 / 14), annadın (5 / 29), tırpannarınnan (5 / 47), binnerce (15 / 2).

-şs- > -ss-

gelişmisse (10 / 53), yapmissa (5 / 41), yaħlassalar (15 / 71).

-zs- > -ss-

benimsemesseÇ (15 / 216), sahiplenmesseÇ (15 / 216), deĝişdiremessin (19 / 61).

-ts- > -ss-

üssüne (14 / 194), yassi (5 / 26).

-td- > -dd-

ğëddühden (14 / 377), eddigleri (2 / 206), biddi (17 / 214), tuddi (18 / 5), oddan (8 / 78), şubadda (8 / 117).

-hm- > -mm-

memmed (7 / 73).

-kb- > -bb-

ğıbbeş (7 / 301).

Aykırılma.

Benzeştirmenin zıddı bir ses hadisesi olan aykırılma, boğumlanma noktaları birbirine benzeyen veya aynı olan iki ünsüzden birinin başkalaşması olayıdır.

envel (25 / 23).

Ünsüz ikizleşmesi.

-şş- : eşşek (15 / 38), aşşalara (20 / 6).

-gg- : dagga (8 / 262).

-ss- : ğıssır (15 / 13), isseyin (14 / 200), yassağ (24 / 99).

-mm- : amman (7 / 134), emmimoğlu (27 / 55).

-bb- : zobbam (15 / 417).

-ll- : hille (7 / 352).

İkiz ünsüzlerin tekleşmesi.

Aydıntepe yöresinde ünsüz tekleşmesi Arapçadan alınmış kelimelerde karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni Arapçada şedde (‘‘) şeklinde bulunan iki ünsüzden birinin düşmesi olayıdır.

evel (14 / 3), zaniy (7 / 250), ğuvatlıydı (14 / 102), sıhiya (2 / 248).

Ünsüz göçüşmesi.

Göçüşme, yer değişme, ses veya hece aktarımı gibi isimlerle anılan bu olayın temel gayesi sesle timi kolaylaştırmak olan bitişik veya komşu sesler arasındaki bir yer değiştirme işlemi olup ağızlar da sıklıkla rastlanılmaktadır (Ay, 2018, s. 143). Göçüşme çoğu zaman açıklığı daha yüksek bir sesin kelime başında, zaman açıklığı daha düşük olanın kelime sonuna doğru kayması şeklinde oluşmaktadır (Banguoğlu, 1986, s. 38).

Yöre ağzında ünsüz göçüşmesi hadisesi fazlaca görülmektedir:

dorğamışlar (7 / 66), yalğaşıy (7 / 260), irelledi (7 / 275), irelisinde (7 / 122), ireller (5 / 122), Çirpit (15 / 38), kivre (8 / 281), torpağ (17 / 159), üsÇeÇ (14 / 183), eşgi (17 / 147), üsgek (17 / 5), eşkür (21 / 117), köskünde (24 / 13).

Hece kaynaşması.

Yöre ağzında /ğ/, /h/, /ŋ/, /y/, /k/, /r/, /t/ ünsüzleri veya bu ünsüzlerden gelişen sesler eriyerek uzun ünlülerin oluşmasına neden olur. İkincil uzun ünlülerin oluşmasına da sebep olan hece kaynaşması Aydıntepe ilçesi ağzında sık karşılaşılan bir durumdur.

iltāp (4 / 1), tādurdi (8 / 54), üretecēn (15 / 138), bülüm (7 / 96), söyliyim (7 / 288), evizden (15 / 347), ğıydız (15 / 47), ğulağıza (7 / 52).

Hece düşmesi.

Aydıntepe ilçesi ağzında hece kaynaşması kadar olmasa da hece düşmesi örneklerine rastlanılmaktadır:

bām (16/ 5), aşāda (8 / 41), ibrām (14 / 191), sābi (17 / 64), vala (7/ 265), hastanelere (14 / 54), dā (16/ 55), afedersiz (16/ 21), kalōfer (16/ 51), sebi (2 / 7), kitliyip (5 / 125), bayā (23 / 69).

Ünsüz düşmesi.

Kelime başında ünsüz düşmesi.

Aydıntepe ilçesi ağzında ünsüz düşmesi kelime başı, kelime ortası ve kelime sonunda olmak üzere üç kısımda incelenebilir.

/h-/ düşmesi: isseyin (14 / 200), aparlöden (4 / 10), aman (10 / 87).

/y-/ düşmesi: üzinde (16/ 20), üzü (5 / 96), üzüm (15 / 600), üzerdi (10 / 73), üsÇeÇ (14 / 183).

Kelime içinde ünsüz düşmesi.

Aydıntepe ilçesi ağzında en çok karşılaşılan ses düşmesi olayıdır.

/-d-/ düşmesi: Cünüz (16/ 50).

/-g-/ düşmesi: prōramlandi (7 / 284), inesi (19 / 21).

/-ğ-/ düşmesi: saılacag (8 / 146), ālamaya (8 / 34), toūma (8 / 287), dōmuş (8 / 195).

/-h-/ düşmesi: herālda (15 / 16), memedali (15 / 145), mūtiş (15 / 390), māsus (14 / 346), mūammed (15 / 509), mūabbet (2 / 177), mūtiş (15 / 390), meşur (27 / 73).

/h-/ düşmesi: açacasan (5 / 4), yōdi (8 / 22), kesecesen (5 / 5).

/l-/ düşmesi: asvat (7 / 303), atmış (13 / 19), feş (5 / 117), öşdürüyoruz (15 / 443), ğahdi (15 / 604), ğaḥar (15 / 660).

/ŋ-/ düşmesi: ğorĝūş (15 / 438), sora (26 / 30), ıĝılab (21 / 12).

/r-/ düşmesi: sıf (15 / 41), būda (15 / 96), ğuşan (27 / 40).

/t-/ düşmesi: çifçilikten (7 / 178), çifçiliynen (6 / 2), dosluḥları (15 / 350), raslamadım (23 / 124), çifdi (27 / 21).

/v-/ düşmesi: yuḥa (27 / 112).

/y-/ düşmesi: èle (16 / 22), bèlece (16 / 28), bōle (15 / 1).

Kelime sonunda ünsüz düşmesi.

/h-/ düşmesi: ba (7 / 384), yiyece (2 / 80).

/l-/ düşmesi: nası (15 / 214), Ğe (15 / 511).

/n-/ düşmesi: zāte (19 / 38), hema (17 / 36), geş (27 / 95).

/r-/ düşmesi: bi şe (7 / 4), onna (14 / 8), bunna (14 / 175), gada (14 / 333).

/t-/ düşmesi: serbes (6 / 61), üs (15 / 415), çif (2 / 125), dos (24 / 70).

/y-/ düşmesi: buĝda (7 / 179), bi şe (10 / 64).

Ünsüz türemesi.

Kelime başında ünsüz türemesi.

/h-/ türemesi: helbet (18 / 20), hark (10 / 50), hasPirin (14 / 113).

Kelime içinde ünsüz türemesi.

/h-/ türemesi: sahat (16 / 14).

/r-/ türemesi: ğapartduḥ (27 / 130).

/y-/ türemesi: vesayire (19 / 25), ezrayile (7 / 239), müsayitse (22 / 24), vesayire (19 / 25), ayile (27 / 66).

Kelime sonunda ünsüz türemesi.

/n-/ türemesi: kibin (5 / 56), keren (5 / 125), onan (14 / 75).

/y-/ türemesi: banay (2 / 3), oy _ idi (11 / 21).

Şekil Bilgisi

Yapım Ekleri

İsimden isim yapan yapım ekleri.

İsimlerin sonuna gelerek onlardan yeni isimler türeten eklerdir. Aydın-tepe yöresi ağzında kullanılan isimden isim yapım ekleri, Türkiye Türkçesi ile çok farklılık göstermemekle birlikte eklerin ses bilgisi bakımından farklı şekilleri ortaya çıkmaktadır. Bu ekler şunlardır:

+an

oğlan (13 / 30), haçan (25 / 42).

+CA

arapça (14 / 285), rusca (7 / 246).

+Cak

ocağ (16 / 55), sıcağ (19 / 37).

+CX / +cı

tuğlacı (13 / 6), galıbcı (13 / 5), logantacı (15 / 270), hayvancı (15 / 381), gâtırcı (17 / 15), pompacı (16 / 43), hiÇayeci (7 / 285), çifçi (7 / 178), sılığcı (5 / 109), yonucu (13 / 8), agrabaacı (8 / 248), sılacı (23 / 110), gırıhçı (2 / 256), dünürcü (15 / 320).

+cik / cığ

değirmencik (7 / 308), bazarcığ (2 / 242).

+dar

havadar (23 / 148), heberdar (7 / 14).

+dAş

arğadaş (7 / 70), gârdaş (15 / 532), vatandaş (11 / 4).

+ek / +eg

yeleg (17 / 236).

+durug / +duruk

boyundurug (8 / 116), bonduruk (8 / 116).

+gil

temelgil (8 / 383), dayıgil (17 / 82), babamgil (5 / 32), dedemgil (15 / 122).

+(ı)n

yazın (2 / 69), kışın (2 / 145).

+XncX / +Incl

altıncı (19 / 5), birinci (7 / 169), beşinci (19 / 4), onuncu (12 / 3), üçüncü (14 / 276), yedinci (8 / 22), altıncı (8 / 123).

+(i)l

yeşil (7 / 268).

+k / + Ç

rehmetliÇ (16 / 3), soğuk (23 / 76).

+leyin

sabahleyin (15 / 11).

+IX / +nI

farhlı (17 / 179), ayranlı (27 / 128), lobiyalı (5 / 98), canlı (15 / 212), terbiyeli (5 / 128), görevli (15 / 56), tuzlu (15 / 170), doğulu (15 / 244), trabzonlu (15 / 243), duygulu (15 / 591), köylü (2 / 3), güvvetli (17 / 228), delüklü (17 / 228), düzenni (14 / 235), ceyranni (2 / 266), soğanni (17 / 223).

+IIk / +IIg / +Iıh / +lük / + lug / +luh / +nuh / +nük / +nüÇ

evlilik (2 / 57), gelinlik (7 / 4), saniyelik (7 / 21), mermilik (7 / 255), yazlık (15 / 177), dağlık (15 / 176), danalılık (17 / 178), hastalılık (17 / 71), fakırlılık (2 / 144), günlük (14 / 232), güzuluğ (17 / 173), hastaluluğda (14 / 260), ağırluluğ (14 / 186), tandurluluğ (14 / 182), dosluğları (15 / 350), seferberlig (7 / 63), hastanelig (15 / 417), rahmetlig (10 / 24), yedilig (8 / 20), tosunnuluğ (17 / 176), çobannılık (17 / 71), günnük (17 / 227), günlug (8 / 334), ğaranlık (15 / 428), cumalug (21 / 41), yeşillik (21 / 126), çobanlık (23 / 76), ÇünnüÇ (27 / 137), harşlık (21 / 44).

Ekleme sırasında /h/ ünsüzünün /y/ ünsüzüne döndüğü örnekler de vardır:

birinciliyim (15 / 168), ergegliyini (17 / 158), fakirliyi (7 / 203), hakemliyi (10 / 230).

Ekleme sırasında kelime sonu /h/ sesinin art damaklı /ğ/ sesine döndüğü örneklerde vardır:

hazırlığı (8 / 24), başganlığı (8 / 229), hafızlığı (8 / 258), danalığı (14 / 164), çorbalığı (2 / 86), ğalabalığ ıdı (17 / 14).

+sXz

dilsiz (7 / 166), yaylasız (6 / 7), rüzgarsız (19 / 37), saygısız (2 / 22), çaresiz (15 / 81), ücretsiz (10 / 68), lakapsız (14 / 298), susuz (7 / 121), sabursuz (7 / 387), uğursuz (15 / 50), issiz (21 / 7).

+sul

yohsul (7 / 197).

+(ü)z

günüz (8 / 42).

İsimden fiil yapan yapım ekleri.

+a- / +e-

boşa- (8 / 41), yaşa- (13 / 3), oyna- (10 / 3).

+(A)l-

azal- (5 / 139), çoğal- (16 / 57), düzel- (2 / 132).

+(A)r-

otar- (14 / 242), sıvar- (10 / 50).

+lA-

baĝla- (7 / 127), topla- (14 / 14), ışılhla- (15 / 468), rasla- (4 / 3), yasaĝla- (19 / 29), siyahla- (19 / 60), destekle- (19 / 6), işle- (15 / 439).

+lAn-

toplan- (8 / 64), gullan- (8 / 90), ğarşulan- (8 / 157), baĝlan- (14 / 33), yaşlan- (14 / 53), sebeplen- (14 / 204), gizlen- (14 / 313), etkilen- (7 / 231), evlen- (7 / 218), darlan- (7 / 218).

+lAş-

şehirleş- (15 / 227), yerleş- (17 / 29), sosyalleş- (2 / 181), birleş- (2 / 136), yerleş- (8 / 12), yozlaş- (15 / 254), ğarşılaş- (7 / 241), ğatılaş- (17 / 126), yardımlaş- (2 / 94), paylaş- (2 / 8), ğalabalıĝlaş- (14 / 205), bayramlaş- (14 / 57).

+l- / +(I)l-

ufal- (7 / 62), incel- (5 / 88), darıl- (15 / 94).

+(ü)k-

gözük- (2 / 281).

Fiilden isim yapan yapım ekleri.

-a / -e

çevre (4 / 20), Çöre (27, / 62).

-AcAk / -acağ / -acag

yagacak (8 / 147), yiyecek (5 / 88), içecek (5 / 88), yağacağ (2 / 74), yagacag (8 / 332).

-ağ

yatağ (14 / 190), görğağ (17 / 40), gonağ (2 / 10), yumağ (7 / 100), yanağ (7 / 311), bıçağ (15 / 499).

-(A)k / -eC

bineC (24 / 73).

-(A)n

duman (2 / 330).

-AsI

gèysi (5 / 77).

-bac / -baç

saklanbac (5 / 93), saklanbaç (20 / 28).

-ce

eylence (7 / 223).

-cığ

ğabarcığ (17 / 213).

-ç / -ş

inaş (15 / 430), inanç (8 / 81), bağdaş (2 / 271).

-eleg

çökeleg (15 / 513).

-AnAk

gelenek (14 / 18).

-gan

yorgan (15 / 613).

-ge

süpürge (15 / 5), sömürge (19 / 17).

-GX

bilgi (7 / 88), bitki (19 / 34), çalgı (8 / 21), saygı (2 / 21), sevgi (2 / 65), duygu (15 / 591).

-GXn / -ğun

yaygın (19 / 51), yedişgin (8 / 348), vurgun (7 / 61), coşgun (7 / 161), vurgun (26 / 26).

-ı / -i / -u / -ü

görüş (16 / 22), sürü (17 / 180), öli (7 / 239), örtü (8 / 313).

-XcX

ğırıcı (7 / 606), yazıcı (2 / 278), sepici (19 / 53), önleyici (19 / 55), yonucu (13 / 8), soğutucu (15 / 385), görücü (11 / 11).

-(X)k / -(ı)ğ / -(u)ğ

soyūğ (16 / 18), artuğ (14 / 53), gırık (8 / 289), örtük (15 / 496), açuğ (25 / 28), ğaşuğ (21 / 184), yalğışığ (24 / 3), deyüşük (14 / 13), buçuk (8 / 136), erük (17 / 135).

-(X)m

dönüm (15 / 443), ölüm (18 / 23), uçurum (15 / 102), doğum (15 / 554).

-(X)n

yiğnağ (15 / 478), ekin (14 / 381), gelin (8 / 20), düyün (14 / 28).

-(X)ş

gurduluş (8 / 176), gidiş (6 / 54), geliş (6 / 54), yaşayış (13 / 3).

-k / -ğ / -C

çürük (19 / 52), soğuk (15 / 168), ÇitleC (24 / 107), haşlağ (24 / 111), ılık (18 / 11),
ğoruğ (17 / 181).

-mA

ğavurma (17 / 32), yontma (13 / 15), dolma (5 / 137), eğirme (11 / 35), çelme (8 /
100), Cörme 824 / 93).

-mAn

değirmen (14 / 368), öğretmen (7 / 17).

-mAk / -meg

yemeg (17 / 222), bitmek (17 / 229).

-tu / -tı

sıhıntı (15 / 239), oğuntı (17 / 124), ğazıntı (7 / 165).

-u

gomşu (8 / 189).

Fiilden fiil yapan yapım ekleri.

-AlA-

kovala- (8 / 218), silgele- (19 / 11).

-(A)n-

ğuşan (27 / 40).

-DXr-

yazdır- (6 / 34), çalışdır- (8 / 304), öldür- (15 / 90), yetiştir- (7 / 286), canlandır- (15 /
342), çaldır- (15 / 342), saldır- (15 / 116), yapışdır- (15 / 518), kesdir- (15 / 43), yedir- (15 /
343), yedür- (14 / 28), galdur- (14 / 161), doldur- (14 / 370).

-l-

ufal- (15 / 514).

-(X)l-

sarıl- (7 / 386), açıl- (2 / 318), ğırıl- (7 / 138), dökül- (15 / 172), yırtıl- (17 / 172),
yapul- (27 / 69), ğoyul- (18 / 7).

-(X)n-

sevin- (15 / 231), soyun- (7 / 388), çalın- (2 / 22), dilen- (15 / 42).

-(X)r-

yatur- (16 / 6), bişir- (10 / 12), kaçır- (11 / 28), bişür- (16 / 52), çıhar- (16 / 26), doyur- (14 / 373), düşür- (8 / 310), kestir- (15 / 43).

-(X)ş-

görüş- (15 / 629), yetiş- (2 / 105), sıhış- (14 / 377), ğatış- (15 / 457).

-(X)t-

oğud- (5 / 299), annat- (15 / 215), anlat- (15 / 54), fırlat- (15 / 13), otlat- (15 / 21), ğurud- (17 / 128), ıslat- (2 / 169).

İsim Çekim Ekleri

Çokluk eki.

İsimleri çokluk yapmak için kullanılan ektir. Yazı dilinde olduğu gibi Aydıntepe ağzında da bu ek +lAr şeklindedir. Yazı dilinden farklı olarak +nAr şeklinde de karşımıza çıkmaktadır.

aşçılar (2 / 5), ğatırcılar (17 / 15), binalar (16 / 29), ğalıplar (7 / 16), arħadaşlar (7 / 140).

telefonnarınnan (7 / 289), tırpannarınnan (5 / 47), bunnar (15 / 331), hayvannarın (15 / 355), insannarın (10 / 47).

İyelik ekleri.

İyelik ekleri ismin karşılandığı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduğunu ifade eden eklerdir (Ergin, 2013, s. 221-222). Aydıntepe ilçesi ağzındaki iyelik ekleri şu şekildedir:

I. Tekil Şahıs

Aydıntepe ilçesi ağzında teklik I. şahıs eki yazı dilinde olduğu gibi +Xm olarak karşımıza çıkar.

sesim (5 / 62), yavrum (18 / 20), annem (13 / 29), evim (13 / 14), canım (13 / 17), küçüyüm (15 / 12), oğlum (15 / 15), babam (15 / 136), dedem (15 / 54), ğızım (15 / 208).

II. Tekil Şahıs

Aydıntepe ağzında teklik II. şahıs iyelik ekinin kullanımı yazı diliyle aynıdır. Ünlüyle biten isimlere +n; ünsüzle biten isimlere ise +Xn biçiminde eklenir. Yazı dilinden farklı olarak düştüğü örnekler de bulunmaktadır.

oğlun (15 / 331), anan (17 / 41), işin (15 / 150), dosdun (5 / 19), eşin (5 / 19), baban (17 / 41), belān (25 / 29).

III. Tekil Şahıs

Aydıntepe ağzında teklik III. şahıs iyelik ekini kullanımı yazı diliyle aynıdır. Kelimeye ünsüzle biten isimlerden sonra +X; ünlüyle biten isimlerden sonra ise +sX biçiminde eklenir. Ancak kelime sonundaki /ı/, /u/, /ü/ ünlüleri i'leşme temayülünden dolayı genellikle /i/ ünlüsüne dönüşür.

sulusi (5 / 6), parasi (7 / 181), usdasi (8 / 159), sulanmasi (2 / 113), göcasi (2 / 257), akrabasi (4 / 18), babasi (7 / 64), ğaynanasi (5 / 20), odasi (22 / 24), üstine (22 / 47).

I. Çoğul Şahıs

Bu ek yazı dilinde olduğu gibi yöre ağzında da +XmXz şeklindedir.

davamız (17 / 18), davarımız (16 / 1), peynirimizi (16 / 24), köwlerimiz (13 / 29), ğomşumuz (13 / 28), malımız (8 / 354), ömrümüz (2 / 14), düyünümüz (2 / 45).

II. Çokluk Şahıs

Aydıntepe ağzında yazı dilinde olduğu gibi +nXz şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

hağğınızı (15 / 619), barnağınız (14 / 90), derdiniz (15 / 614), yolunuz (15 / 655), barlarımızdan (7 / 271), başganımız (15 / 277).

Ancak yazı dilinden farklı olarak hece yutumu sonucunda +nXz şeklindeki ek +(X)z şeklinde kendini gösterir.

şeytanız (15 / 598), evizden (15 / 347), birizin (18 / 1).

III. Çokluk Şahıs

Aydıntepe ağzında çokluk III. şahıs iyelik eki genellikle yazı dilinde olduğu gibi +lArI şeklindedir. Yazı dilinden farklı olarak benzeşme hadisesiyle “nl” > “nn” değişimi sonucu +nArI şeklinde karşımıza çıkmaktadır..

ağşamları (15 / 55), torunları (15 / 111), davaları (15 / 107), şekerleri (15 / 11), çeyizleri (8 / 156).

onnarı (2 / 321), telefonnarını (7 / 289), oynunnarı (27 / 62), yannnarını (2 / 221).

Hâl ekleri.

İsimler kelime grupları ve cümleler içinde diğer kelimelerle münasebetleri sırasında, münasebetin cinsine göre, çeşitli hallerde bulunurlar. Bu münasebetler kurulurken isimler hep aynı durumda bulunmaz, münasebetin cinsine göre ayrı ayrı hallere girerler (Ergin, 2013, s. 226). Bu münasebetler sonucunda isimlere getirilen eklere “hâl ekleri” adı verilir.

Yalın hâl.

Yazı dilinde olduğu gibi eksizdir.

koyun (8 / 146), ateş (14 / 83), çocuk (11 / 17), bulğur (11 / 38).

İlgi hâli.

Bu hâl ismin başka bir isimle münasebeti olduğunu ifade eden hâlidir. İlgi hâli ismin bir isimle ilgisi olduğunu, kendisinden sonra gelen bir isme tabi bulunduğunu gösterir (Ergin, 2013, s. 228). İlgi hâli Aydıntepe ağzında yazı diliyle aynıdır.

zemherinin ğışından (14 / 292), eskinin insannarından (2 / 59), ağanın ğızı (17 / 46), ayahların üstüne (17 / 84), çobanın ğızı (7 / 408), çalının dibindeki (15 / 68).

II. tekil şahıs iyelik ekinden sonra düşmesi yönüyle yazı dilinden farklılık gösterir.

oğlân _evinde (2 / 14), gölîn _üsünde (7 / 283), amcân _uşahlari (1 / 8).

Yazı dilinden farklı olarak III. teklik şahıs zamirinden sonra ilgi ekinin kullanılmadığı da görülür:

onla (20 / 82).

Belirtme hâli.

Belirtme hâli, ismin geçişli fiillerin doğrudan doğruya tesiri altında olduğunu gösteren hâldir. İsmi doğrudan fiile bağlar, fiilin nesnesinin oluşmasını sağlar. (Ergin, 2013, s. 228-229).

Aydintepe ağzında yazı diliyle benzerlik gösteren bu ek, daha önce iyelik ekleri bölümünde de bahsettiğimiz gibi /ı/, /u/, /ü/ belirtme hâli eklerinin i’leşme temayülünden dolayı /i/ ye dönmesi yönünden yazı dilinden ayrılır.

yerini (15 / 655), duvağın (10 / 101), gübresini (2 / 91), tümünü (7 / 167), öcünü (15 / 100), onu (7 / 10), parayı (2 / 10), Çelimeyi (14 / 402).

boğazını (8 / 117), ħarmanını (8 / 142), ğarnını (8 / 382), ğarısını (14 / 397), arabayı (14 / 409), buğdayı (2 / 82), oni (6 / 65), türÇüyi (6 / 40), ğuziyi (7 / 405), arpayı (3 / 6), adını (3 / 10).

II. tekil kişi iyelik ekini alan kelimeye belirtme hâli eki düşer ve kendinden önceki ünlüyü uzatır.

eş̄in (7 / 317), yar̄in (7 / 319), zilif̄in (7 / 401), eller̄in (19 / 58), eş̄in (18 / 29), lastıklar̄in (5 / 79), ayağ̄gablar̄in (5 / 80), yol̄in (5 / 116), yaȳin (5 / 116), ayağ̄in (5 / 117), baş̄in (5 / 113), ayağ̄gab̄in (5 / 113). suȳun (15 / 636), öC̄in (14 / 173), elbis̄en (19 / 58), ayağ̄in (15 / 438), ilham̄in (7 / 56), pılav̄in (22 / 53), et̄in (25 / 7).

Yönelme hâli.

Yönelme hâli ismin kendisine yönelme ifade eden fiillere bağlamak için girdiği hâldir (Ergin, 2013, s. 228).

Aydıntepe ağzında yönelme hâli ekinin kullanım biçimi genellikle yazı dilinde olduğu gibi +(y)A şeklindedir.

yuvaya (8 / 360), gociya (14 / 7), tarliya (7 / 149), goñşıya (2 / 175), çatıya (2 / 223), toprağa (14 / 226), annesine (8 / 346), köye (2 / 160), dağa (15 / 163).

Yöre ağzında “ben” ve “sen” zamirlerinin yönelme hâli almış biçimleri “behen”, “sehen” şeklindedir. Ayrıca teklik I. ve II. şahıs zamirinden sonra /η/ sesinden gelişen /h/ sesinin eridiği ve ünlü ikizleşmesinin meydana geldiği görülür (Güzel, 2020, s. 26).

been (16 / 10), seen (14 / 46).

Bir örnekte de banay (2 / 33) şeklinde tespit edilmiştir.

Bulunma hâli.

İsmin kendisinde bulunma ifade eden fiillere bağlamak için girdiği şeklidir. Bu hâl eki cümlede yer, zaman, iş, sebep, hareket, şahıs, tarz, karşılaştırma ve yüklem belirtiği işin meydana geldiği yeri ve zamanı bildiren ektir (Ergin, 2013, s. 228-234). Bulunma hâli eki Aydıntepe ağzında yazı diliyle aynıdır.

dışarda (16 / 13), ğapıda (16 / 38), tandurda (7 / 19), mayasında (7 / 156), ğafasında (7 / 256), yaşlılarda (18 / 20), yollarda (5 / 63), yaylada (15 / 373), almanya’da (10 / 15), yugarda (8 / 46).

Ayrılma hâli.

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin gösterdiği hareketin kendisinden uzaklaştığını ifade eden ektir (Ergin, 2013, s. 235). Aydıntepe ağzında ayrılma hâl eki yazı dilinde olduğu gibi tonlu ve tonsuz şekildedir. Ancak tonlu ve tonsuz ünsüzlerle biten sözcüklerde genellikle tonlu biçimleri daha yaygındır.

ğırıldan (10 / 89), babasından (8 / 14), yaPdugdan (8 / 19), sabahdan (8 / 50), ağaşdan (8 / 121), dışardan (14 / 38), çıhduhdan (14 / 63), daşdan (7 / 363), çarşıdan (2 / 10), aldıKdan (8 / 24), marTdan (8 / 110), ameliyattan (2 / 275).

Vasıta hâli.

Vasıta hâli fiilin ne ile, nasıl, ne zaman yapıldığını ifade etmek için isme getirilen ektir. Türkçede vasıta hâli eki “-n”dir. Fakat Batı Türkçesine geçince bu ek zamanla işlekliğini kaybetmiş ve ancak sayılı örneklerde korunmuştur. Türkçede vasıta hâli eki işlekliğini kaybederken onun vazifesini “ile” edatı üzerine almış, edat hâlinde kalarak veya ekleşerek tamamıyla vasıta hâli eki yerine geçmiştir. İle edatı zamanla “+IA” hâlinde ekleşerek vasıta hâli eki durumuna geçmiştir. (Ergin, 2013, s. 237-238).

Aydıntepe ağzında Eski Türkçede olduğu gibi “+n”li örneklerde vardır.

gündüzün (15 / 214), için (7 / 229), üçün (7 / 234), ucun (8 / 328), değin (8 / 357), yazın (13 / 13), kışın (8 / 4), güzün (14 / 258), öylen (2 / 12), baharın (14 / 49).

Aydıntepe ağzında vasıta hâli için, yazı dilinde olduğu gibi, genellikle +IA eki kullanılır.

makineyle (2 / 107), düyünleriyle (15 / 51), listeyle (15 / 256), askeriyle (15 / 561), gömşuyla (15 / 26), gavğayla (4 / 8), kemle (11 / 34), ābimle (10 / 16), sepetlerle (10 / 60), damatle (8 / 20).

“ile” edatının “ile+n” biçiminde genişletilmesinden sonra kök sesi olan /i/’nin düşmesiyle oluşan +lAn şeklinde ortaya çıkan örneklerde vardır.

ķızlen (8 / 14), ögüzlerlen (8 / 33), rüzgarlan (8 / 36), gayaylan (8 / 38), ellen(8 / 118), arabasiylen (8 / 131), gıyafedleriyle (8 / 180), hayvanlarlan (8 / 10), gızlarlan (8 / 55), derileriylan (8 / 94), çağlen (20 / 46), gidenlerlen (26 / 29).

“-l” > “-n” değişimi sonucu ünlü uyumlarına bağlı olarak ortaya çıkan -nAn, -InAn kullanımı da bölge ağzında oldukça yaygındır.

arabaynan (8 / 267), soğannan (17 / 215), ariynan (19 / 19), patatesinen (14 / 70), gözüynen (14 / 151), suyiynan (3 / 7), tırpannarınnan (5 / 47), ğaynatamnan (5 / 102), telefonnan (15 / 212).

ğırığınan (18 / 3), balınan (18 / 7), adamınan (5 / 126), ğızlarınan (10 / 31), atınan (14 / 20).

Eşitlik hâli.

Yazı diliyle aynıdır.

yıllarca (15 / 270), bence (2 / 56), éyce (16 / 3), böylece (15 / 591), bëlece (16 / 58), ëlece (16 / 58).

Tablo 3. *Aydintepe İlçesi Ağzında Hâl Eklerini Gösteren Şema*

Hâller	Hâl Ekleri	Hâl Çekim
Yalın	Ø	ateş, çocuk, bulğur
Belirtme	+(y)I, Ø	oni, ğuzuyi, arpayi, eşîn, yarîn, zilifîn
Yönelme	+(y)A	yuvaya, tarliya, köye
Bulunma	+dA	yugarda, yollarda, ğafasında
Ayrılma	+dAn	marTdan, ağaşdan, sabağdan
İlgi	+(n)Xn, Ø	eskinin, ğolin üstünde
Vasıta	+(X)nAn	kızlen, ellen, ariynan, suyiynan,
	+(y)nAn, +lAn	ğaynatamnan, ğırığınan
Eşitlik	+ÇA	yıllarca, éyce, bence

Aitlik eki.

Yazı dilinde olduğu gibi +ki olup tek şekillidir.

listedeki (15 / 290), tepelerdeki (14 / 252), öteki (5 / 72).

Soru eki.

Aydintepe ilçesi ağzında soru eki yazı dilinde olduğu gibi -mX şeklindedir.

ğasta mı? (16 / 7), abırıl mı (2 / 305).

Aydintepe ilçesi ağzında soru eki dışındaki soru yapma yollarından biri de vurgudur.

anladın (18 / 17), anladın (13 / 29).

Sıfatlar

Sıfatlar, nesneleri vasıflandırma ve belirtme suretiyle karşılayan kelimelerdir. Sıfatlar işleyişlerine göre niteleme (vasıflandırma) ve belirtme olmak üzere ikiye ayrılırlar. (Ergin, 2013, s. 224). Aydıntepe ilçesi ağzında kullanılan sıfatlar fonetik değişimler dışında yazı dilindeki gibidir.

Niteleme sıfatları.

büyük sebeblerinden (19 / 31), büyük günahları (15 / 439), küçük tüp (15 / 400), sarı çiçekler (16 / 20), ılık su (18 / 11), uzun hiçayeler (15 / 65), guri otlar (15 / 8), güzel ürün (2 / 121), güçlü adam (14 / 408), sıcak su (2 / 208).

Belirtme sıfatları.

Belirtme sıfatları, nesneleri belirten sıfatlardır. Bu sıfatlar nesnenin bünyesinde bünyesinde olan bir niteliği göstermez, nesneyi şu veya bu şekilde belirtir. Nesnenin ya yerine işaret edilir, ya nesnenin sayısı gösterilir, ya nesne soru şeklinde belirtilir ya da belirsiz bir şekilde ifade edilir (Ergin, 2013, s. 247).

İşaret sıfatları.

İşaret sıfatları nesneleri gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. Bölge ağzında yazı dilinden farklı olarak abu, anbu, ambu ve avu olarak karşımıza çıkar.

o: o zamanlar (15 / 75), o mayadan (5 / 74).

bu: bu evin (8 / 256), bu köyün (14 / 14).

şu: şu karşıda (15 / 327), şu ev (8 / 185).

abu: abu şeyden (10 / 17), abu girişde (2 / 250).

ambu: ambu aydan (14 / 11), ambu zamandan (17 / 35).

anbu: anbu hastalığı (5 / 24), ambu yaylalarda (14 / 394).

avu: avu yohaki (17 / 11), avu camının (5 / 108).

Soru sıfatları.

Soru sıfatları nesneleri soru haline getiren sıfatlardır.

hangi deliğanlı (15 / 264), kaç yıl (20 / 43), nasıl Çelin (24 / 93).

Belirsizlik sıfatları.

Nesneleri belirsiz olarak bildiren sıfatlardır. Bu sıfatlar nesnelerin dış vasıflarını, sayılarını, miktarlarını belirsiz bir şekilde bildirir (Ergin, 2013, 254).

başka yerlerde (19 / 17), bazı köyde (17 / 250), hiçbir insan (2 / 120), biraz büyük (17 / 171), bütün yavrusu (19 / 52), falan meyva (8 / 30), filan doçentler (7 / 19), fazla eylence (8 / 173), öbür öküzler (2 / 118), bi gün (2 / 12), iki üç sefer (2 / 126), her yemegden (2 / 15), kimi eħraba (13 / 17), nice alimler (15 / 218), nice seneler (15 / 569).

Sayı sıfatları.

Nesnelerin sayılarını belirtmek için kullanılan kelimelerdir.

Asıl sayı sıfatları.

on beş Cün (10 / 20), üç kişi (11 / 2), yirmi iki hane (11 / 8), otuz hane (11 / 7), otuz beş hane (11 / 7), iki sene (15 / 359), dört ev (10 / 7), sekiz dane çocuk (8 / 330), beş yüz davar (14 / 216), yirmi beş pare (15 / 196), yedi çita (19 / 9), altı sahat (15 / 150).

Sıra sayı sıfatları.

ikinci düyün (15 / 274), beşinci günü (15 / 602), ikinci ay (12 / 4), on birinci ayda (12 / 3), birinci ayda (12 / 5), birinci tedavisi (19 / 59), birinci satırı (15 / 139), birinci dörtlüğü (15 / 149), onuncu ay (14 / 284), üçüncü gişi (2 / 44), yedinci aylar (8/123).

Kesir sayı sıfatları.

bir buçuħ sata (15 / 148), sekiz buçuħ dönüm (15 / 448), altı buçuħ lira (15 / 528), yüzde sekseni (8 / 15).

Zarflar

Zarflar kelime gruplarında sıfatın, fiilin veya başka bir zarfın manasını değiştiren isimlere verilen addır (Ergin, 2013, 258).

Yer-yön zarfları.

yeniş (17 / 37), aşağı (17 / 37), dışari (14 / 43), geri (18 / 16), içeri (12 / 4), ileri (12 / 6), yoħari (5 / 108).

Zaman zarfları.

demin (8 / 160), gece (14 / 312), erken (14 / 238), önce (6 / 43), aşindi (6 / 18), şindi (13 / 26), bugün (15 / 301),ambu zamandan (17 / 35), günde (17 / 149), yarın (10 / 41),

sabahleyin (15 / 11), sabah (4 / 26), akşam (8 / 164), eskiden (14 / 214), evelden (2 / 182), öylende (15 / 16), sonra (15 / 34), günüz (8 / 42), yazın (8 / 4), kışın (8 / 4).

Durum zarfları.

güzel (2 / 93), iyi (15 / 31), şöyle (7 / 14), lezzetli (15 / 515), doğru (19 / 10), iyi (17 / 211), yavaş yavaş (17 / 11), iyice (17 / 92).

Azlık-çokluk zarfları.

daha (8 / 50), fazla (11 / 2), pek (2 / 84), biraz (10 / 65), çok (16 / 40), hış (14 / 50), kadar (15 / 336), bin kere (5 / 125).

Soru zarfları.

nası (2 / 222), nasıl (7 / 47).

Edatlar

Tek başlarına hiç bir şeyi karşılamayan kelimelerdir. Edatlar ancak isimler ve fiillerle birlikte kullanılırken bir mana kazanırlar.

Ünlem edatları.

His ve heyecanları, sevinç, keder, ıstırap, nefret, hayıflanma, coşkunluk vs. gibi ruh hallerini; tabiat seslerini, seslenmeleri, tasdik, red, sorma, gösterme gibi beyan şekillerini ifade eden edatlardır (Ergin, 2013, s. 349).

Ünlemler.

Sevinç, kızgınlık, korku, acıma, şaşma vb. his ve heyecanları ifade etmek için içten koparak gelen edatlarla tabiattaki sesleri taklit eden edatlardır (Ergin, 2013, s. 349).

vay (5 / 62), ha (7 / 182), ah (7 / 148), ya (7 / 185), vay (7 / 201), haydi (5 / 39), aman (7 / 192).

Seslenme edatları.

Hitap edatlarıdır. Ünlemler gibi his, heyecan, tabiat sesi şeklinde bir hal bildirmezler (Ergin, 2013, s. 350).

oy (8 / 153), oğul (7 / 194), bacım (15 / 619), hocam (15 / 615), kardeş (15 / 645), dostlar (15 / 651), kız (5 / 61), ulan (8 / 376), ola (15 / 315), vola (7 / 165), olan (8 / 140), ula (15 / 453), gada (17 / 142).

Sorma edatları.

acaba (7 / 162), hani (2 / 157).

Gösterme edatları.

Bunlar birini, bir şeyi göstermek için kullanılan edatlardır.

ahan (5 / 76), işde (10 / 24), avu (8 / 153), ta (14 / 57), te (5 / 43).

Cevap edatları.

Bunlar tasdik veya red ifade eden edatlardır (Ergin, 2013, 351).

yoh (7 / 1), coħ (7 / 236), hêş (14 / 362), evet (2 / 291), tamam (6 / 51), tām (15 / 147), he (15 / 323), he he (14 / 212), helbet (SŞ / 20), elbet (5 / 47), elbette (17 / 13), tabi (17 / 13), hayır (11 / 13).

Bağlama edatları.

Bunlar kelimededen küçük dil birliklerini, kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan edatlardır (Ergin, 2013, s. 352).

çünkü (7 / 273), ancaħ (10 / 100), yani (10 / 5), ama (8 / 15), hem (8 / 56), hani (8 / 371), belki (2 / 73), eğer (15 / 642), haleda (2 / 3), halen (8 / 315), illa (15 / 418), artuħ (14 / 172), herhal (8 / 113), sanki (5 / 69), zatin (18 / 10), zati (14 / 24), yoħsa (15 / 429), veyahud (8 / 13), yahut (8 / 211), fakat (11 / 11).

Son çekim edatları.

Bunlar işletme eki vazifesi gören edatlardır. İsimlerden sonra gelerek onların çeşitli zarf hallerini yaparlar. İşlevleri bakımından bu edatlar hâl eklerine benzetilir. Hâl ekleri ismin isim hallerini; son çekim edatları ise ismin zarf hallerini meydana getirir (Ergin, 2013, s. 366).

ğadar (17 / 141), ğadar (17 / 68), ğeden (5 / 42), ğarten (13 / 3), gibi (13 / 11), bile (5 / 59), başğa (2 / 203), deĝin (8 / 357), taraf (6 / 39), beri (6 / 3), sonra (15 / 57), içün (14 / 93), üçün (14 / 92), kimi (14 / 207), kibin (5 / 56), kimin (5 / 41), evel (15 / 92), ile (7 / 127), göre (5 / 46), dolayı (15 / 505).

Zamirler

Nesneleri temsil veya işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir. Zamirler nesnelerin dildeki gerçek karşılıkları olmadan, fakat gerektiği zaman onları ifade edebilirler. Bu işi zamirler nesneleri temsil etmek veya göstermek suretiyle yaparlar (Ergin, 2013: s. 262-263). Aydıntepe ilçesi ağzında bulunan zamirler aşağıdaki gibidir:

Şahıs zamirleri.

Tablo 4: *Aydıntepe İlçesi Ağzında Şahıs Zamirlerini Gösteren Şema*

Hâl Ekleri	I. Teklik	II. Teklik	III. Teklik	I. Çokluk	II. Çokluk	III. Çokluk
Yalın	ben	sen	o	biz	siz	onlar onnar
İlgi	benim benüm	senin	onun onin	bizim bizüm	sizin	onların onnarın
Belirtme	beni	seni	onu oni	bizi	sizi	onlari onnari
Yönelme	be(h)en been	se(h)en seen	ona(h)an	bize	size	onlara onnara
Bulunma	bende	sende	onda	bizde	sizde	onlarda onnarda
Ayrılma	benden	senden	ondan	bizden	sizden	onnardan onlardan
Vasıta	bennen	sennen	onnan onla	bizlen		onlarlan onnarınan onlarla
Eşitlik				bizce		

İşaret zamirleri.

Aydıntepe ilçesi ağzındaki işaret zamirleri genellikle yazı diliyle aynıdır. Yazı dilinden farklı olanlar ve bazı ses değişimine uğramış olanlar aşağıdaki gibidir:

avuriya (15 / 601), abunu (15 / 534), habundan (14 / 236), abu (14 / 328), avuni (15 / 485), oni (14 / 337), şuni (14 / 126), avu (8 / 153), ambu (8 / 76), amburda (8 / 266).

Soru zamirleri.

kim (2 / 19), hangisi (14 / 317), neresi (14 / 153), nere (14 / 153), kimin (7 / 132), haçan (25 / 42).

Dönüşlülük zamiri.

Asıl şahıs zamirlerinden daha kuvvetli bir ifadeye sahip olan, onların mana bakımından daha kuvvetlileri olan şahıs zamirleridir (Ergin, 2013, s. 272).

kendimiz (15 / 48), kendin (7 / 179), kendisi (15 / 657), gendimiz (15 / 52), gendin (10 / 22), gendileri (19 / 18), gendi (13 / 28), özüm (15 / 624), Çendisi (7 / 6), Çendimiz (15 / 51), Çendin (15 / 165), Çendi (15 / 165).

Belirsizlik zamirleri.

Nesneleri belirsiz bir şekilde temsil eden zamirlerdir (Ergin, 2013, s. 279).

kimse (2 / 288), kimi (13 / 18), kimisi (14 / 50), kimsiye (7 / 370), hepsi (15 / 577), hepisinden (10 / 8), hêş kimse (5 / 133), hepimize (16 / 59), hepinize (15 / 646), herkes (2 / 257), herkez (2 / 15), şey / (2 / 181), çoğu (8 / 191), bazısı (17 / 233), bazıları (17 / 58), bazısına (15 / 283), biri (15 / 270), birisi (8 / 79), öbürü (8 / 250), öteki (5 / 72).

Ek Fiil (Cevheri Fiil)

Eski Türkçede er- “olmak” yardımcı fiilinin er- > ir- > i- değişimi ile ekleşmiş olan biçimidir (Korkmaz, 2009, s. 702). Asıl fiillerde olduğu gibi yalnız başına kullanılmaz ve yapım ekleri ile genişletilemez. Bu nedenle fiilden bir ad ya da fiil gövdesi oluşturması mümkün değildir. Dolayısıyla varlığını –i-di, -i-miş, -i-se gibi zaman ekleriyle ortaya koyar (Vural, 2013, s. 46). i- ek-fiilinin dildeki asıl görevi, ad soylu kelimeleri fiil durumuna getirmek, basit zamanlı kiplerden birleşik zamanlı kipler oluşturmaktır (Korkmaz, 2009, s. 702).

Ek fiilin Aydıntepe ilçesi ağzında ki kullanımı aşağıdaki gibidir:

Ek fiilin geniş zamanı (Bildirme ekleri).

I. Tekil: +Am

ğıziyam (7 / 102), hastayam (5 / 115).

II. Tekil: +sAn

genşsen (5 / 126).

III. Tekil: +dUr / Ø

hafızdur (8 / 224), mutli (16 / 53).

III. Çoğul: +dUrlAr

ğalıbcıdurlar (13 / 5), tuğlacıdurlar (13 / 5).

Ek fiilin görülen geçmiş zamanı.

I. Tekil: +(y)IdIm

hodağıldım (14 / 120), çobanıdım (14 / 169), nişanlıydım 826 / 21).

II. Tekil: +(y)IdIn

Ğurbetdeydin (5 / 115), şeydin (5 / 51).

III. Tekil: +(y)IdI / +(y)Udu

yelidi(7 / 1), ğalabalığıdı (17 / 14), yoğudu (6 / 60).

I. Çoğul : +(y)iduh

ifağiduh (9 / 58), ayriyduh (14 / 200), alacayduh (5 / 124).

Ek fiilin duyulan geçmiş zamanı.

III. Tekil : +(ı)mış

hilalımış (8 / 236), yıldızımış (8 / 236).

Fiil Çekimi

Şahıs ekleri.

Şahıs ekleri çekimli fiillerde hareketi yapan veya olan şahsı ifade eden eklerdir (Ergin, 2013, s. 282). Bu ekler kişi zamiri kaynaklı birinci tip şahıs ekleri, iyelik kaynaklı ikinci tip şahıs ekleri ve emir çekimli üçüncü tip şahıs ekleri olmak üzere üç başlıkta değerlendirilir.

Tablo 5: *Aydıntepe İlçesi Ağzında Şahıs Eklerini Gösteren Şema*

	I. Tip Şahıs Ekleri	II. Tip Şahıs Ekleri	III. Tip Şahıs Ekleri
I. Tekil	-Am -Xm	-m	-AyIm -iyim -Xm
II. Tekil	-sAn -sXn	-n	Ø
III. Tekil	Ø	Ø	-sXn
I. Çoğul	-Xz, -Xk – ıh, -uh -ük -Xg	-k, -h, -h, -K -g, -Ç, -Ç	-Allm -elum -(y)eÇ
II. Çoğul	-sXz -sXnXz	-nXz -z	-Xn
III. Çoğul	-lAr -la	-lAr -la	-sInlAr -sinner, -sünner

Fiil çekimleri.

Fiillerin basit zaman çekimleri.

Bildirme kipleri.

Bildirme kipleri, müspet ve menfî olarak, yapılan veya yapılacak olan hareketleri haber verdiğine göre hareketin zamanını da gösteriyor demektir. Bu halde fiillerin zaman bildiren bütün çekimleri şekil bakımından bildirme kipleri içinde toplanırlar (Ergin, 2013, s. 289). Bildirme kipleri; geniş zaman, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman ve gelecek zaman olmak üzere beş zamana ayrılır.

Şimdiki zaman. -(i)r / -(i)y

Aydıntepe ilçesi ağzında karşımıza çıkan şimdiki zaman eki yapı ve ses itibariyle Türkiye Türkçesi yazı dilinden çok farklı bir yapıya sahiptir. Türkiye Türkçesi yazı dilinde -yor olan şimdiki zaman eki Aydıntepe ilçesi ağzında -(i)r / -(i)y şeklindedir.

I. Teklik Şahıs

-(i)y

baḥıyam (14 / 363), unitiyam (15 / 253), diyyem (5 / 122), söyliyem (6 / 3), taniyam (14 / 98), otariyam (14 / 165), yapıyam (21 / 69), baḥıyam (24 / 69), emzüriyem (5 / 54), behliyem (5 / 115), içiyem (7 / 118), gıriyem (14 / 209), diyyem (15 / 15), ediyem (15 / 434), Ćidiyem (25 / 35), söyliyem (27 / 15), diyyem (1 / 42).

-(y)ir

yollıram (18 / 4), ğorḥıram (5 / 116), ğonişıram (17 / 192), gidirem (7 / 424), ğavrulıram (7 / 104), annıram (18 / 7), Ćidirem (9 / 5).

Karadeniz bölgesine yakın olan köylerde, Karadeniz ağzının yaygın bir özelliği olan “-ıyrum / -ıyım” şimdiki zaman I. teklik şahıs ekine şekline de rastlanılmıştır (Demir, 2006, s. 361).

hatırlamıyrum (20 / 49), bilmiyım (20 / 85), sevmiyım (20 / 86), geliyrum (8 / 267).

Olumsuz çekim

bülmiyem (3 / 10), demiyem (5 / 58), gelemirem (7 / 196), bilmirem (18 / 22), ğonişamiyam (2 / 63), Ćelemiyem (9 / 28), bilmiyem (19 / 28), şeydemiyem (14 / 278).

bilmırım (20 / 33).

II. Teklik Şahıs

-(i)y

baḥıysan (14 / 262), gidiysen (5 / 18), ediysen (5 / 19), benziysen (5 / 39), biliysen (14 / 112), yapıysan (25 / 25), oliysan (7 / 263), ariysan (9 / 54), hazırliysan (19 / 9), ğoyiysan (27 / 122), ediysen (24 / 123), gidiysen (6 / 13), dolduriysan (1 / 96).

-(y)ir

sorabilirsen (7 / 203), gidirsen (7 / 426), alırsan (18 / 17).

Elde edilen metinlerde yöre ağzında -(i)y/ -(i)r şimdiki zaman ekinin düşmüş olduğu örneğe de rastlanılmıştır.

bilisen (14 / 84).

Olumsuz çekim

Ćidemiysen (17 / 144), ğonişamiysan (5 / 127), olmiysan (16 / 4), gidemiysen (5 / 126), olmiysan (16 / 11).

III. Teklik Şahıs

-(i)y

baḥiy (7 / 262), biniy (13 / 3), ekiliy (5 / 12), getüriy (5 / 53), geliy (5 / 76), oyniy (15 / 283), Çetüriy (17 / 20), Çeliy (17 / 45), oliy (18 / 29), geliy (21 / 77), diyy (22 / 47), benzediy (26 / 4), diyy (27 / 61), saḡiy (2 / 152), anliy (7 / 162), zaniy (7 / 250), soriy (9 / 36), dèyiy (10 / 102), biniy (13 / 2), çihiy (14 / 43), ceziy (14 / 154), diyy (15 / 98), yaziy (15 / 462), yemiy (16 / 7), sayiy (16 / 10).

-(y)ir

yapir (17 / 20), ḡaḥir (15 / 661), diyir (17 / 37), ḡorir (17 / 224), edir (17 / 48), olir (18 / 20), çihir (2 / 167), tutir (7 / 60), ḡavrulir (7 / 99), yanir (7 / 104), dönmir (7 / 14), çevürir (9 / 35), giyir (9 / 34), gelir (14 / 318).

Olumsuz çekim

yemiy (16 / 7), Çörmiy (16 / 18), duymiy (7 / 163), çihmiy (18 / 40), yaramiy (19 / 40), tutmir (18 / 20), ḡormir (17 / 224), dıngıllamir (7 / 147), gelmir (7 / 75), bıraḥmir (7 / 313), çalışmiy (25 / 42), aşmiy (5 / 23), duymiy (7 / 163), bulamiy (14 / 373), Çelmiy (24 / 109).

I. Çokluk Şahıs

-(i)y

ÇidiyüÇ (16 / 58), inüyüÇ (13 / 1), diyyüÇ (15 / 461), çihiyuḡ (5 / 38).

-(i)r

ḡaldururuḡ (5 / 3), yapiruḡ (17 / 227), diyirüg (22 / 49), oturiruḡ (9 / 3).

Olumsuz çekim

baḡamiyuḡ (5 / 118), bilmiyüÇ (7 / 247).

II. Çokluk Şahıs

-(i)y

şediysiz (15 / 433), biliysiz (1 / 37).

-(i)r

istirsizse (7 / 3).

III. Çokluk Şahıs

-(i)y

diyiyler (17 / 114), istiyler (7 / 123), öldiriylar (19 / 16), gidiylar / 13 / 19), veriylar (5 / 18), seviniiylar (5 / 56), etmiylar (21 / 22), benzedirler (26 / 3), sıııylar (17 / 163), vuriylar (25 / 42), göyiiylar (5 / 50), duriylar (15 / 531), oyniiylar (16 / 39), vuriylar (14 / 355), toplaniylar (14 / 157), vuriylar (1 / 124).

-(i)r

durirlar (17 / 20), gelirler (15 / 220), çalırlar (17 / 219), yapırlar (17 / 220), baıırlar (7 / 136), aııdarırlar (2 / 127).

Olumsuz çekim

bulamirlar (17 / 247), etmiylar (21 / 22).

Görülen geçmiş zaman.

Aydıntepe ilçesi ağızında görülen geçmiş zaman kipi yazı diliyle aynıdır. Sadece tonlu ve tonsuz ünsüzlerle biten sözcüklere çoğunlukla tonlu şekliyle getirilmesi yönüyle yazı dilinden farklılık gösterir.

I. Teklik Şahıs: -dX

Çetdim (16 / 6), baııdım (18 / 29), ğaldım (13 / 4), girdim (3 / 1), yolladım (5 / 59), aııdım (15 / 16), çıııdım (15 / 416), ğaııdım (15 / 410), bıraııdım (15 / 423), ğatıııdım (15 / 457), dedum (8 / 346), saruldum (8 / 361), çıkardum (20 / 104), ağılardum (21 / 154).

Olumsuz çekim

görmedim (10 / 82), Çetmedim (17 / 88), içemedim (7 / 1), baıımadım (18 / 27), ğonuıımadım (15 / 238), raslamadım (4 / 3).

II. Teklik Şahıs: -dX

Çetdin (2 / 194), güldün (15 / 400), Çördün (8 / 52), aııadın (13 / 15), duydun (6 / 53), ğoydun 87 / 426).

Olumsuz çekim

dinemedin (14 / 137), bilemedin (6 / 42), çağırılmadın (15 / 291).

III. Teklik Şahıs: -di

Çetdi (14 / 401), sürdi (17 / 60), çıııardı (15 / 323), baııdı (10 / 18), geldi (8 / 2), öldi (24 / 156), vurdi (24 / 89), düşdi (25 / 35), ğapandı (27 / 86).

Olumsuz çekim

gitmedi (8 / 278), girmedi (2 / 88), gelmedi (14 / 281), almadı (14 / 400), çıkmadı (17 / 191), tutmadı (18 / 6).

I. Çokluk Şahıs: -dU

geldük (5 / 109), gëtdüh (17 / 101), derdüÇ (17 / 80), ÇiderdüÇ (17 / 78), sinerdüÇ (17 / 78), verdüÇ (16 / 3), alduh (7 / 165), ğahduh (9 / 8), tanışduh (13 / 28), yaşlandıuh (27 / 98), etdüÇ (7 / 60), gördüÇ (15 / 451), ÇördüÇ (10 / 4).

Olumsuz çekim

gidemedüh (7 / 172), demedüÇ (15 / 453), içemedih (7 / 14), ğaydetmediÇ (15 / 213), benimsemediğ (15 / 243), değışmediÇ (15 / 242).

II. Çokluk Şahıs: -dX

geldiz (15 / 601), birağdınız (15 / 274), ğıydız (7 / 47), verdiniz (15 / 612), hatırladız (15 / 494), sorduz (10 / 94), yaşadız (1 / 2).

III. Çokluk Şahıs: -dXlAr

geldiler (15 / 313), Püyüdüler (8 / 339), gömdüler (14 / 228), ayrıldılar (14 / 200), beÇendiler (15 / 528), yerleşdiler (8 / 12), boğdular (8 / 278).

Olumsuz çekim

vermediler (6 / 54), bağlanmadılar (17 / 188), birağmadılar (7 / 2).

Duyulan geçmiş zaman. -mXş

Bu ek hem şekil, hem zaman ifade eden bir ektir. Şekil olarak bildirme, zaman olarak görülmeyen, öğrenilen geçmiş zamanı anlatır (Ergin, 2013: s. 300). Bu ek Aydıntepe ilçesi ağzında yazı dilinde olduğu gibidir.

I. Teklik Şahıs

yapmışam (15 / 525), görmüşem (7 / 345), ğalmışam (27 / 14), vermişem (27 / 39).

II. Teklik Şahıs

Çelmişsen (18 / 29).

III. Teklik Şahıs

Çetmiş (18 / 24), atmış (14 / 349), söylemiş (14 / 349), düşmüş (14 / 8), ügüdmüş (14 / 374), tutmuş (17 / 37), ğurmuş (7 / 27), ğalmış (15 / 452), oğunmuş (17 / 125), ğalmış (21 / 20).

Olumsuz çekim

ĝonuşmamış (15 / 357), dolmamış (14 / 262), gelmemiş (2 / 297), işmemiş (7 / 119), erimemiş (15 / 16), bitmemiş (15 / 70), annamamış 827 / 145).

I. Çokluk Şahıs

ĝalmışız (15 / 241), ĝahmışız (15 / 442), uyumuşuĝ (7 / 3), gelmişüÇ (16 / 53), uyumuşuĝ (7 / 3), gelmişik (7 / 178).

III. Çokluk Şahıs

çalmışlar (15 / 43), göstermişler (15 / 436), ĝoymuşlar (4 / 4), örmüşler (4 / 5), doymuşlar (15 / 77), ĝalmışlar (11 / 25).

Olumsuz çekim

yapmamışlar (11 / 25), vermemişler (7 / 65), tihmemişler (15 / 483), ĝoymamışlar (15 / 338), yaglaşmışlar (8 / 216), gelmemişler (2 / 300).

Gelecek zaman. -aca(h) / -acaK / -AcAg / -ece(Ç) / -ece(h) / AcA(y)

Yazı dilinde -acak / -ecek olan bu ek, Aydıntepe ilçesi ağzında bazı ses bilgisi olayları nedeniyle yazı dilinden farklılık göstermektedir.

Yöre ağzında III. teklik şahıs çekimi dışında kalan çekimlerde kip ekinin son sesi çoğunlukla düşmekte, bu düşmenin neticesi olarak da ikiz veya uzun ünlü meydana gelmektedir (Güzel, 2020, s. 31).

I. Teklik Şahıs

inecēm (8 / 362), döşiyecem (2 / 33), gidecēm (5 / 116), vercecēm (7 / 212), döneceem (15 / 293), alacam (15 / 536), uyacām (15 / 543), asacām (15 / 610), ııgacaam (8 / 201), oynadacām (7 / 207), vuracām (5 / 92).

Olumsuz çekim

girmiyecem (15 / 85).

II. Teklik Şahıs

keseceesen (5 / 5), geleceesen (5 / 40), gideceesen (5 / 77), verecēsen (15 / 301), görecēsen (15 / 471), bilecēsen (14 / 285), açacāsan (5 / 4), bağliyacāsan (15 / 503), vuracān (5 / 92), bulacān (23 / 35).

III. Teklik Şahıs

yaPacaK (8 / 147), danışacaK (8 / 151), olacag (8 / 149), hazırlayacag (8 / 147), yığayacag (8 / 317), yapacaḥ (2 / 245), atacaḥ (2 / 102), sunacaḥ (7 / 283), gireceĈ (15 / 288), ĈideceĈ (17 / 49), vereceḥ (7 / 136), kirledeceḥ (19 / 37), gideceḥ (14 / 327).

Olumsuz çekim

bilmiyeceḥ (7 / 249), yenemiyeceĈ (17 / 39), gelmiyeceḥ (17 / 81), darılmıyacaḥ (15 / 87), bozmiyacaḥ (2 / 23), yapamıyacaḥ (17 / 39).

I. Çokluk Şahıs

ekeceyüh (5 / 10), götüreceyüh (15 / 304), alacayduḥ (5 / 124), hazırliyacayuh (27 / 131), ğatacayuh (27 / 131).

II. Çokluk Şahıs

ğacıracahsınız (15 / 339).

III. Çokluk Şahıs

götürecekler (5 / 56), vuracaḥlar (14 / 355), kapadacaḥlar (2 / 228), avliyacaḥlar (15 / 71), alacaḥlar (15 / 527), ğırılacaḥlar (14 / 167), edecegler (8 / 44), oynayacaḥlar (15 / 659), yagacaglar (23 / 18).

Olumsuz çekim

ğonuşdurmiyacaḥlar (15 / 435).

Geniş zaman. -Ar / -ur / -ür / -r

Geniş zaman eki, geçmişten geleceğe uzanan geniş bir zaman kesitindeki oluş ve kılışları içine alır. Bu ek, esasen her zamanı içine alan bir süreklilik işlevine sahiptir. Bu işlevi dolayısıyla sık sık yapılan, alışkanlık ya da âdet haline gelen veya her zamanı kapsayan ve genellik taşıyan oluş ve kılışları anlatır (Korkmaz, 2009, s. 637).

I. Teklik Şahıs

soraram (7 / 395), yollaram (18 / 5), yaparam (18 / 8), basaram (15 / 355), çıharam (15 / 356), duyaram (15 / 664), severem (17 / 227), ederem (7 / 104), Çiderem (7 / 411), doyuram (14 / 383), tanuram (17 / 30), bilürem (14 / 360), Çelürem (9 / 35), yetüşdürürem (27 / 103).

Olumsuz çekim

unutmam (15 / 137), oturmam (15 / 543), yudmam (2 / 30), bilmem (2 / 33), dökmem (17 / 225), ehmem (7 / 213).

II. Teklik Şahıs

yaparsan (15 / 284), ufalarsan (15 / 514), sorarsan (11 / 9), baħarsan (14 / 122), çıħarsan (14 / 171), yollarsan (17 / 52), töÇersen (17 / 230), afedersen (16 / 26), ekersen (5 / 11), döversen (15 / 514), alırsan (18 / 17), alursan (18 / 12), oħursan (3 / 6), yoğurursan (15 / 514), ƙoParursan (8 / 381), yedürürsen (14 / 233), üçürürsen (14 / 234), çümdürürsen (3 / 7).

Olumsuz çekim

Çöremezsen (14 / 173), şedemezsen (17 / 75), diyemezsen (17 / 143), ğalduramazsan (18 / 19), göremesen (14 / 121), edemesen (14 / 173), tanımasan (14 / 246).

III. Teklik Şahıs

sarar (18 / 30), yapar (5 / 15), tutar (5 / 64), çalar (15 / 10), satar (8 / 105), çalar (7 / 146), öder (14 / 51), gider (2 / 76), olur (5 / 68), ğızarur (5 / 2), bağırur (15 / 660), gelür (8 / 42), serülür (14 / 190), alur (21 / 34), toplanur (22 / 31).

Olumsuz çekim

gelmez (7 / 72), döndermez (15 / 387), istemez (15 / 426), geşmez (14 / 47), biraħmaz (7 / 311), atılmaz (15 / 201), yanaşmaz (16 / 8).

I. Çokluk Şahıs

yayaruh (5 / 69), ğaldururuh (5 / 3), başlaruh (5 / 14), yaparuh (5 / 14), derük (21 / 80), ederug (21 / 149), toplanuruh (22 / 23).

Olumsuz çekim

satmazuh (21 / 99).

II. Çokluk Şahıs

sararsız (5 / 105), afedersiz (5 / 142).

III. Çokluk Şahıs

ğırarlar (11 / 24), yaħarlar (4 / 21), ĉarparlar (14 / 125), ğatarlar (17 / 107), ekerler (17 / 113), giderler (5 / 30), geĉerler (15 / 34), vururlar (8 / 380), toplanurlar (6 / 58), Ćelürler (18 / 6), içirürler (10 / 107), Ćerüdürler (17 / 192).

Olumsuz çekim

ĉağırılmazlar (15 / 338), aramazlar (17 / 86), ğoşmazlar (17 / 161), vermezler (6 / 51) yedirmezler (2 / 205).

Karadeniz ağzının özeliğı olan /-ıı/ geniş zaman ekine de yöre ağzında rastlanılmıştır (Günay, 1978, s. 125).

bilırım (23 / 46), verırsın (23 / 84).

Tasarlama kipleri.

Tasarlama kiplerinde zaman ifadesi yoktur. Bu kipler sadece bir takım şekilleri ifade ederler (Ergin, 2013: s. 289). Tasarlama kipleri; şart, istek, gereklilik ve emir zaman olmak üzere dört zamana ayrılır.

Emir kipi.

Tasarlama kipi eklerinden biri olan bu ekler tasarlanan hareketi emir şeklinde ifade eder (Ergin, 2013, s. 304). Bu kip, teklik ve çokluk birinci şahıslarda istek kipi ile birleşerek hem istek hem de emir görevini yerine getirmektedir.

I. Teklik Şahıs

edeyim (15 / 643), bileyim (15 / 642), belirdeyim (8 / 15), ĉağırayım (14 / 142), anladıyım (14 / 156), söyliyim (14 / 191), anladıyım (14 / 156), söyliyim (14 / 191), içiyim (2 / 38), ğultariyim (2 / 211), söyliyim (6 / 8), ğoyım (25 / 41).

Yöre ağzında -elum şeklinde kullanımına da rastlanılmıştır.

diyelum (21 / 36), gidelum (8 / 267).

Yöre ağzında emir kipi teklik birinci şahıs çekiminde -ayım / -eyim ekinin diğeri Doğu Grubu ağzlarında olduğı gibi, ekleşmiş -ım / -im / -um / -üm şekillerine de rastlanılmıştır.

bülüm (7 / 96), gidim (15 / 82), diyim (14 / 300), ğoyum (14 / 378).

Olumsuz çekim

demiyim (14 / 67), Ćelmiyim (17 / 90), ödemiyim (7 / 208).

II. Teklik Şahıs

Yazı dilinde de olduğu gibi ikinci teklik şahıs çekiminin eki yoktur.

yap (17 / 168), gèt (15 / 95), gel (2 / 173), bekle (15 / 97), biraḥ (14 / 406).

Olumsuz çekim

verme (7 / 178), etme (15 / 97), diÇilme (15 / 426), gitme (11 / 27), uğraşma (8 / 346), çağırma (8 / 143).

III. Teklik Şahıs

yesin (14 / 373), ağlasın (7 / 115), yesin (15 / 313), Çelsin (10 / 51), Çessin (10 / 51).

Olumsuz çekim

ürmesin (7 / 66), geşmesin (18 / 18), eşmesin (4 / 23), yapmasın (4 / 22).

I. Çokluk Şahıs

alalım (10 / 85), diyelim (11 / 16), edelim (14 / 3), Çidelim (17 / 81), söyleyelim (15 / 146), gerçekleştirelim (15 / 236).

Yöre ağzına ait olan bir diğer görünüm şekli de -(y)eÇ'dir.

yiyeÇ (17 / 31), diyeÇ (7 / 8).

Olumsuz çekim

Çesmeyelim (15 / 235).

II. Çokluk Şahıs

gidin (15 / 329), alın (15 / 330), gelin (15 / 330), verin (14 / 109).

Olumsuz çekim

ğalḥmayın (5 / 51), salınmayın (5 / 50).

III. Çokluk Şahı

versinner (14 / 111), görüşünner (15 / 370).

Olumsuz çekim

sögmecinler (8 / 327), yapmasınlar (8 / 327).

Dilek-şart kipi. -sA

Şart eki, sadece şekil ifade eden bir ektir. Tasarlama kiplerinden biri olan şart şeklini meydana getirir. Hareketin şart şeklinde tasarlandığını ve şart olarak düşünüldüğünü anlatmak

için fiil kök ve gövdelerine şart eki eklenir (Ergin, 2013, s. 309). Yöre ağzında dilek şart çekimi yazı dilindeki gibidir. Sadece ekin ikinci şahıslardaki genizsi /η/ sesi değişmiştir.

I. Teklik Şahıs

desem (15 / 356), ölsem (15 / 589), söylesem (7 / 15).

II. Teklik Şahıs

toplasan (14 / 14), olsan (5 / 144), bahsan (15 / 260), desen (3 / 3).

Olumsuz çekim

gülmesen (15 / 506).

III. Teklik Şahıs

varsa (15 / 642), olsa (4 / 9), yogsa (8 / 19), vursa (14 / 261), gelse (17 / 4), görse (7 / 341).

Olumsuz çekim

gonuşmasa (15 / 26), oturmasa (2 / 182), olmasa (2 / 184).

I. Çokluk Şahıs

çalsah (15 / 618).

Olumsuz çekim

benimsemesseÇ (15 / 216), sahiplenmesseÇ (15 / 216).

II. Çokluk Şahıs

gitsez (2 / 299), gelsez (21 / 90), gezsez (21 / 90).

Olumsuz çekim

bulamasaz (15 / 599).

III. Çokluk Şahıs

yağlassalar (15 / 71).

Olumsuz çekim

burmasalar (17 / 156).

İstek kipi. -A

Bu kip, fiile istek, arzu, istek kavramları veren bir tasarlama kipi. Yapılan işin istendiğini ve o işe niyet edildiğini gösterir (Korkmaz, 2009, s. 648).

I. Teklik Şahıs

tutam (16 / 5), diyem (15 / 663).

III. Teklik Şahıs

gide (2 / 243), seve (7 / 221), göre (8 / 104).

Olumsuz çekim

girmeye (8 / 74), işmiye (11 / 13), görüşmeye (15 / 629).

I. Çokluk Şahıs

keseÇ (16 / 7), yapah (7 / 125), diyek (7 / 4), görek (15 / 420), gelek (15 / 420).

Gereklilik kipi. fiil + mA + iyelik eki + lazım

Yazı dilindeki -mAII gereklik kipi Aydınşehir ilçesi ağızında çok nadir rastlanır. Bu kip, yöre ağızında daha çok “lazım” kelimesinin kullanımı ile gereklik ifadesi sağlanmaktadır.

Yöre ağızında rastlanan gereklik bildiren kipi kullanımı şu şekildedir:

gelmesi lazım (8 / 374), söylemem lazım (14 / 280), vurması lazım (14 / 318), binmesi lazım (14 / 319), yaşılaması lazım (14 / 318), gelmesi lazım (14 / 329), gaybetmememiz lazım (15 / 253), atlaması lazım (10 / 10), şeyitmemesi lazım (10 / 11), olması lazım (10 / 20).

Birleşik kip ve çekimleri.

Bileşik kipli fiillerin hikâyesi.

Hikâye kipi, bildirme ve tasarlama kiplerindeki şekil ve zaman kavramlarına bağlı olarak, geçmişte gerçekleşmiş, halen gerçekleşmekte olan ve gerçekleşmesi düşünülen bütün oluş ve kılışların geçmişte kaldığını bildiren ve onları hikâye eden bir kip türüdür (Korkmaz, 2009, s. 733). Fiillerin hikâye çekimi bir kip eki almış esas fiile /-i/ cevher fiilinin eklenmesi ve -DX görülen geçmiş zaman kipinin getirilmesiyle yapılır. Aydınşehir ilçesi ağızında fiillerin birleşik kipli çekimleri şu şekildedir:

Şimdiki zamanın hikâyesi. -(i)y+DX / -(i)r+DX

yatiydim (5 / 121), gidiydim (5 / 110), biliydim (14 / 301), yatiydim (14 / 347), yaşıydin (14 / 251), alıydin (5 / 8), yenirdi (2 / 86), veriydi (14 / 388), duriydi (17 / 64), ediydi (17 / 160), duriydi (13 / 8), alırdı (17 / 224), oynırdı (5 / 93), alırdı (5 / 120), almiydi (5 / 8), taşıydı (5 / 49), sağıydı (5 / 70), yapıydı (5 / 91), oynıydı (5 / 91),

yaşıydın (14 / 251), alıydın (5 / 8), veriydiler (5 / 21), yatıydılar (14 / 192), diyiydiler (14 / 225), Çeyinmiydi (17 / 235), sarılamırdım (17 / 144).

Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi. -mXş+dX

yazmışdım (15 / 607), eşidmişdim (3 / 12), oğumuşdum (17 / 249), olmuşdun (15 / 230), boğmuşdun (15 / 231), gelmişdi (7 / 236), olmuşdu (2 / 312), olmuşdi (17 / 161), ağlamışdi (16 / 56), ezberlemişdiÇ (15 / 54), yetişmişdig (17 / 114), ğalmuşduğ (5 / 122), vermemişdi (2 / 133).

Gelecek zamanın hikâyesi. -acağ+dX / -eceph+di

gidecehdım (7 / 171), olacağdı (7 / 83), götürecehdi (14 / 379), alacayduğ (5 / 124).

Geniş zamanın hikâyesi. -Ar+dX

yapardım (15 / 42), ğarşılaşırdım (7 / 241), çağırırdım (2 / 52), Çiderdin (14 / 102), bağıardın (5 / 75), çağardın (15 / 38), yanardı (15 / 58), başlardı (11 / 18), ÇiderdüÇ (8 / 383), sinerdüÇ (17 / 78), tutardılar (5 / 84), atardılar (15 / 61), ğaçarlardı (15 / 145).

Şart kipinin hikâyesi. -sA+dI

çalabilseydim (7 / 241), Çesseydin (15 / 358), olmasaydı (8 / 153).

İstek ve gereklilik kiplerinin hikâye çekimlerine metinlerimizde rastlamadık.

Bileşik kipli fiillerin rivayeti.

Şimdiki zamanın rivayeti. -(i)y+mIş / -(i)r+mş

alıymış (15 / 475), ğolliymış (17 / 181), diyiymış (10 / 88), yapırmışlar (17 / 226), Çöriymişler (17 / 35), götüriymişler (17 / 158).

Gelecek zamanın rivayeti. -AcAğ+mIş

çılğaracağmış (15 / 316).

Geniş zamanın rivayeti. -Ar+mIş

çılğarmış (15 / 207), yaparmış (8 / 276), yatarmış (2 / 282), ğııarmış (2 / 283), Çesermiş (17 / 31), edermişler (17 / 58).

Dilek-Şart, istek ve gereklilik kiplerinin rivayet çekimlerine metinlerimizde rastlamadık.

Bileşik kipli fiillerin şartı.

Şimdiki zamanın şartı. -(i)y+sA / -(i)r+sA

getürüyse (19 / 22), Çetmiyse (15 / 465), kesiyse (14 / 325).

Geniş zamanın şartı. -Ar+sA

zannedersem (19 / 26), geçerse (18 / 18), derse (15 / 95), isterse (15 / 286), düşerse (15 / 635), geçerse (14 / 74), tutarsa (10 / 4).

Görülen geçmiş zamanın şartı. -dI+(y)sA

aldıysam (15 / 627), ğırdıysam (15 / 648), içdiysen (15 / 634), getirdiyse (19 / 17), bitdiyse (15 / 483), beğendiyse (10 / 98), geçdiyse (8 / 191), çalındıysa (7 / 277), vermediyseler (6 / 56).

Duyulan geçmiş zamanın şartı. -mIş+sA

etmişseler (15 / 397), demişse (15 / 463), ğırılmışsa (18 / 18), yağılmışsa (15 / 59).

Gelecek zamanın şartı. -AcAḡ+sA

sarılacaḡsan (15 / 301).

Fiilimsiler

Fiil kök ve gövdelerinden belirli eklerle türetilen ancak şahıs ekleri alarak çekime girmedikleri için yargı bildirmeyen fiillerdir (Korkmaz, 2009, s. 863). Fiilimsiler; isim-fiiller, sıfat-fiiller ve zarf-fiiller olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Aydın-tepe ilçesinde fiilimsiler şu şekildedir:

İsim-fiil ekleri.

İsim-fiiller, fiil ve kök gövdelerinin karşıladıkları oluş, kılış ve durumları zamana bağlı olmadan gösteren fiil adlarıdır (Korkmaz, 2009, s. 864).

-mA / -mI

gelmesi (14 / 329), beslenme (14 / 216), görmeye (14 / 342), bişme (8 / 136), yardımlaşma (2 / 94), istemiye (2 / 52), töremiye (17 / 113).

-mAḡ / -maḡ

gitmek (6 / 20), Çesmek (15 / 326), ayrılmāḡ (2 / 59), bulmaḡ (19 / 18), çalışmaḡ (13 / 26), darılmaḡ (15 / 87).

-(y)Iş

gidiş (6 / 54), geliş (6 / 54), yaşayış (13 / 3), yatış (14 / 189), yapılış (17 / 216).

Sıfat-fiil ekleri.

Sıfat-fiiller, nesnelerin hareket vasıflarını karşılayan fiil şekilleridir (Ergin, 2013, s. 333).

-acaḥ / -ecek / -eceh

çalışacaḥ _ adamlar (2 / 138), doyuracaḥ yer (14 / 382), görecek liste (15 / 395), gidecek kişiler (4 / 25), kirledeceh (19 / 37), düşeceh (5 / 51).

-Ar / -r

pulluglarına benzer demir (8 / 126).

-dUk / -dıK / -duḥ / -düh

olduḡu Cüni (15 / 45), durduḡum yerde (7 / 15), yaḥduḡum yer (7 / 107), çiftleşdüḡu zaman (19 / 30), gördüḡü güveşler (15 / 75), aldıKdan (8 / 24), olduḡdan sonra (13 / 34), çıḥduḡdan sonra (5 / 64), istendühden (24 / 76).

-(y)An

çalışan ermeniler (17 / 60), olan köy (6 / 7), olmiyan bi şeler (6 / 21), görmeyen (15 / 158), alan bi yerdeyse (2 / 112).

-mXş

yazılmış bir şiir (15 / 609), yapılmış küPler (8 / 368), oḥunmuş şeÇer (17 / 126).

Zarf-fiil Ekleri.

-AnA ğadar

ölene ğadar (17 / 68), dizene ğadar (15 / 6).

-AlI

olalı (15 / 103), kuralı (15 / 257), biraḥalı (14 / 36).

-araḥ / -arah / -erek / -arag / -ereÇ

hediye olarak bi şeyler (11 / 14), biraḥdığımız şeyi tüketerek ballarını (19 / 6), aḥraba olaraḥ öle (2 / 279), bi şeler ğaparaḥ (7 / 24), yerden kaynayarag (23 / 158), Çöyün içinden bële severeÇ (24 / 7).

-çek

gelençek (21 / 91).

-IncA

ğaçırmayınca (7 / 67), gelemeyince (14 / 53), evlenince (14 / 193).

-In

değın (8 / 357).

-(X)p / -(X)P / -(X)b

vurup (8 / 72), oturup (2 / 61), edip (2 / 13), geçırup (8 / 19), 20 / 35), bıragıbda (20 / 35), doldurub (23 / 17).

-ken / -gen / -Çen

giderken (14 / 38), sularken (7 / 63), hoşarken (15 / 12), çocukgen (20 / 23), derÇen (24 / 18).

-mAdAn

utanmadan (15 / 311), ışıhlamadan (15 / 468), soyunmadan (7 / 388), bilmeden (15 / 648).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Metinler

Derleme Numarası: 1

Konuşan : Merdan Tosun / Yaşı: 65 / İlkokul.

Derleme yeri : Yanoba (Asuri) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1) sizde bizim Cibi yani. bi farkımız var mı? bizim bi özelliğimiz de bizde bi özelliÇ bayannar _
(2) ayrudur, erÇeÇler _ayrı. düyünnerde. bizim _erÇeÇ biz de yaşadılğ geşliyi siz de yaşadız.
(3) biz de Cirme yoğdur yani. ayrı bizde. üç Cün sürerdi. bazen bir hafta sürerdi. mesela benim _
(4) amcamın _oğli evlendi bir hafda düyün çaldı. davul. şeytan _işi. şindi ilk günü gider _işde
(5) o köylerden biliyon davetliler çağırırdılar. esgiden Cider Ciderdin mesela tayukvank'a araba
(6) yoğdi o zaman bizim zamanımızda. işde ahmed, mehmed buyurun düyüne. mesela ben
(7) diyim ben Ciddim misal. yöh yöh işde hani biz _ağrabayız ağrabanın düyünü var diyelim
(8) senin _abiyinin _işde seen _amcān _uşağları Ciderdi çağırırdı yani. öyle başlıyodu. bizde
(9) saat _öwlene ğadar çay sohbeti, öwleden sonra saat bir _iÇide yemeh yenirdi ondan sonra
(10) davul zurna gece saat _on _iÇiye ğadar çalardı ondan sonra Çöy _oyunları olurdi. köy
(11) barlar _oluyodu ondan sonra da Çöy _oyunnar _oyunnar derdik. mesela diyelim siz nasi bir _
(12) oyun _oynardınız? diyelim kızlar _arasında örneh diyelim taş _atlama gibi bi şe diyelim _
(13) örneh. oynamadınız mı hêş köyde kızım ya? biz de aynı. bizde işde öyle. eylence odada
(14) tolanurdular. işde oynunnar yapardılar. adetimize göre mesela damati diÇerdiler _ayağı. bu
(15) damat bi saat burda diÇileceÇ. oturma yoğ. zavallı diÇilir. hêç boşu boşuna. otur demeden _
(16) en son Çim geldise artılğ bizden _o söz çıkıyo o diyerse ki "oturun" otururlar. yoğsa yoğ.
(17) onun sözünü bekliyolar. en son odiya giren. sonra gece saat _on _iÇi birden sonra nasi
(18) olurdi diyim sana yatmağ _isdiyenner yatağ matağ yoğ. odada bi kenarda böyle çekilip _
(19) uyuması gerekiyodu. üniversteliler Cibi diyim size. ondan sonra bazı işde örneÇ _
(20) oynunnarın bi şeyini söyliyim size. et lazım _oldu ğasap Çeliyodu oriya. oyun yani diyom.
(21) işde yusuf sana ğaş Çilo et lazım? beş Çilo. ğızım sana ğaş Çilo et lazım? on kilo. o eti
(22) dağıtdılğdan sonra yani şey _olsun diyi yapıyolar yani oyun. ondan sonra tutup beş lira sana
(23) veriyolar, beş lira ona. o zaman bir lira öbürüne oni topliyip gidip bi bakkaldan yaş meyva
(24) getirip halk _arasında yiyiyodu işde. ikinci güne geçiyoduğ yani böyle devam _ederdi.
(25) oyunlarla yani beraber _oyunlarla. yani ğalabalılğ _olurdu esgiden. Çöylerde yani hiç yatma

(26)yoḥ üş gün böyle. yōḥ. yōḥ. esgiden gravat ne arıyordu? damatlıḥ _ olurdi. ya herkes _
(27)evinde ne giyiniyosa. örneyin ben _ esgiden _ ayaḡḡabı görmedim. avu naylonlar var ya
(28)onnar _ olurdu yani. deliḡanlı başı nedir? organize yapmaḥ. düyünü organize yapardi. gelen
(29)misafırı aḡırlamaḥ _ işde oturtturmaḥ. güzel yani oni hoş görüyle ḡarşılamaḥ _ olurdi yani.
(30)misafır görünüyodular ya Çelenner. aḡırlamaḥ _ için yani. yemekleri keyveni ne olduḡunu
(31)biliyon mu keyveni? örneyin diyelim ḡızım sen _ yi keyvenisin _ o bizi çekerdi. hazırlardi
(32)güzel bi odiya doldururdular. esgiden _ evlerde evlerde tandırlarda çekilirdi beḡe. ondan
(33)sonra her gün sırayla yemek saatinde daḡılırdı mesela. çekiyo, götürüyo işde pişiriyodu biz
(34)daḡıdıyoduḥ. çekmek. çekiyodu yani diyelim. daḡılıyodu. ḡızım bizim zamanımızı ben
(35)şimdi diyim. mesela şimdi düyün _ oldu mi gelip _ amburda yedirüp, götürüyo. diyelim _
(36)erik yapardılar. ḡaysi yapardılar. şeylerinen söyliyim Çi incire yemiş derler. bizde incirde
(37)derdiler yani. onnarın ḡızardması. soyma mesela. işde aslında sizde biliysiz bunnari ḡızım.
(38)ḡaysiya soyma derlerdi bizde. erüḥ zate erüÇ. yemişe incir derlerdi. bilmiyom siz. böreh
(39)yapılırdı. baklavalara yapılırdı. südlüler yapılırdı. biz hale südlü deriz. yani öyle ben mesela
(40)ḡaḡdıḡ biz öyle diyoruz. südlü bizim büldüḡümüz.

(41)çocuḡlıḡumuzda bir gün _ önceden _ aḡşamdan hazurlanurduḥ. heç yatmazduḥ. sabah _ olsa
(42)da şeÇer demiyom gaga toplasaḥ. gaga. yaşıdıḡım _ için _ ondan diyyim. ḡaḡardıḥ sabah
(43)haneleri gezerdük. yusuf _ iÇi tane verdi. bacımız bi tane verdi. onun hesabını yaparduḥ.
(44)parası olanlar verürdi. tabi tabi tabi. yav bazısı mesela bizim şimdi bi de meşur lor
(45)dolmamız var biliysen ha ḡızım. bi de tel helvası. bu izmit tarafında ne diyolar? pişmaniye.
(46)onlar hep yapılırdı. hiş ḡultuluş yoḡdı. mesela esgiden diyelim tandırlar yanardi Çüzel
(47)ḡızım. somunnar yapılırdı. tandır somuni. tandır diyeÇ Çi o Çi şey yapıyoruz. çörekler
(48)yapılırdı. şimdi Çete ismi var. biz çörek derdüÇ. sonra annadın _ öyle deyil mi ḡızım yani?
(49)çörek çörek. işde ne olmuşsa şimdi bilmem. biz ben _ aşındı atmış _ üş yaşındayam ben
(50)sādetimden daha bi şe ḡaybetdüyüm yoḡ ḡızım. kızım da olmadı bacım da. he ben Çöyün _
(51)en yetimi ben. anam derdi Çi “öldüm mi Çim _ aḡliyacaḥ? beni” dedim _ ana ben aḡlarım
(52)seni neydim. şimdi öyle işde. bayramlar çoḡ farḡlı olurdu. sonra toplanırdıḥ diyelim
(53)yusuf’un _ evine orda artıḡ bi bulgur pilavı mi artıḡ yumurta mi aramızda yapar, oturur
(54)yerdük.

(55)çocuḡḡen hangi oynunnari oynarduḥ ḡızım? oynamaduḡumuz _ oyun ḡalmadı ki. topaç
(56)çevürürdüler. topaç vururdular. embēle ortada dönen bi malzeme vardi deyirmen daşı gibi.
(57)bacalarda ḡapmaca oynarduḥ. emen derdiler. ḡapmaca yani embēle afedersin çoḡ _
(58)afedersin _ ambu arḡadan tutardım yusuf’i bu ḡaç? biliydise onun yerine ben geçerdim.
(59)bilemese yusuf devam _ ederdi. sayı ḡaç? uzuneşşek. baḡ ben diyim seen de işdi.

- (60) uzuneşşeg _ atlamasi. ba ne güzel dedi. işde onnar ben dedim size şey _ olmasın. onnarı
(61) oynardıh _ işde. giderdiÇ yusufgilin _ eve veya benim _ evde köy düyüni gibi bi şeler
(62) dönderürdüler yani o zaman. bi kaç fasıl _ oynar çıharduh yani. o şimdi ben derdim
(63) yusufÇil _ alırdi. yusufÇil derdi biz _ alırdıh. yani en _ eyi o işi bilenler _ onnar derdi sıra
(64) türküsü gibi biz _ alırdıh. yav benim bildüyüm derdiler;

(65) *gududa gara biber*

(66) *küsmüş ğurbete gider*

- (67) bülmem _ öyle bi şe derdiler yani. yav şimdi şöyle;

(68) *Çöprünün başlarında hanım _eylen _eylen*

(69) *canım _eylen bende gelim*

(70) *otursam ğaşlarında hanım _eylen _eylen*

(71) *canım _eylen bende gelim*

(72) *eyilsem taşlarından su içsem hanım _eylen _eylen*

(73) *canım _eylen bende gelim*

(74) *bir yol ver geçeyim hanım _eylen _eylen*

(75) *canım _eylen bende gelim*

(76) *otursam taşlarında hanım _eylen _eylen*

(77) *canım _eylen bende gelim*

- (78) bunlar halen bunlar bizim _ oralarda der. yani ğız düyüni filan _ erÇeÇ düyüni ğalıhdi da
(79) yani bële aralarında oynamasi. yine ne bülüm _ öyle derdiler. bi kaç parça söylerdiler yani.
(80) ben _ oni bilmiyom mani. he. mani bilmiyom.

- (81) o hastalığı ba iyi koniya girdin. ben _ atmış üş yaşındayam ben bi bayan hasda oldi
(82) yenÇemiz diyelim teyzemiz _ oni şöyle nasi diyim batdaniyenin _ içine sardıh ğızım tā
(83) Çöyden buriya umuz sırtımızda oni sağıh _ ocağına getirdik. odan bayburt'a ÇönderdiÇ.
(84) işde kesik _ olsa işde ayağı ğırıh Çelürdü sefer dayiya ğızım. ya oriya eyi bi bağırdacağ seni
(85) ya bi artuh _ ilaci et sarardılar _ esgiden. bilmem yağ döÇerdiler. bi şeler _ ederdiler yani. эле
(86) bi şeler vardi. esgiden doğdor ne arardi. elin kesilmişse oriya biraz tandurdan Çül var ya

- (87)Çöl _oni döÇerdiler ya biraz sigara izmarit. ağrı nasi geçecek? dayana biliyosan dayan. ona
- (88)şey verürdük. şerbet verürdüler şeÇeri böyle ğarişdırır.
- (89)hayvancılığ _esgiden ğızım damda manda, camış, öÇüz, tosun, ğoyun, ğuzi hepsi vardı.
- (90)şimdi Çöyümüzde bi böyühbaş hayvan ğaldi. sığır ğısmi ğaldi. esgiden bahımını nasıl
- (91)yaparduh ğızım? hiç bi şe kaderine terÇ _ ederdük ğızım. bilen biri varsa derdi işde birez
- (92)hamur mayası verin veya fanta gibi bi şe içirin. şişginliyi varsa geçsin. işdi bi şeler öyle.
- (93)tarımı sabanla barabar. öküz ğoşarduh. öküzleri böle seen bilmen lazım he oğul. sabannar _
- (94)öÇüzlerin boynundaydı böyle. arħadan da biri sabanın mazgalından tutardı aħşama diyin
- (95)Çit Çel. eÇim ğızım _abu aylarda işde oluyodu. bu aylar _eÇim _ayı. dokuzuncu aylarda
- (96)biçiyoduk. ya buni ħarmana getürdün mi ğızım ya orda toplıyıp çuvallara dolduriysan ya da
- (97)sırtında Çötürıysen _eve. neyinen Çötüreçen? ha tarladan _öküz arabaları vardı. esÇiden _
- (98)öyleydi. şimdi çoğ deyişik. ħalburla. oni saman maÇinesi vardı. böyle ğolla çevürmeÇ.
- (99)onlan yapıyoduh. sonradan buğdaylığ diyelim tandurluğ diyelim. e tamam gem gem. gem
- (100)onları biliyoz. onnari ben ğaħdım Çördüm. o maÇineynen sabağā diyin ğızım çevür
- (101)durmadan. müslüman _iş deyil. şimdi şeylerde çıħdı ot maÇineleri de var. patos da var.
- (102)hepsi var. hangi tarım ürünleri? yani sizinnen biz farklı mı ğızım? ya buğday, yulaf, arpa,
- (103)yonca, ğorunga bunlar hep _esgiden mercimek bile ekerdüÇ. esgiden küşne mercimeyin bi
- (104)deyişiyi. benziyo evet. e tabi. oni fig _ekerdiler mesela figi biliyon da. hale devam _eder.
- (105)başga işde bi de samani savurma makinemiz vardı ğolla. onnarınan uğraşırdı ħ işde.
- (106)valla suyi şeyle teneÇelerin _ içinde içerdüÇ. icat vardı esÇiden _ embile diyelim. icat _
- (107)icat. yani şöyle ucuna içi tane şey taħardılar. tamam. işde bizde icat derler. embële bi
- (108)teneÇeyi öbür başa vuriy sırtān _eve Çötürıydin. hep bi ğayıħda yerdük. ğızım ğayıħ
- (109)ğayıħ. ğayığın ne olduğuni sen _ağāş ğayıħ. yani embële diyelim _ağāş bi ğayığın içinde.
- (110)ğızım ğüveşlerimiz toprağ _ıdı. gav gav. bilin mi gavı? gavdan yapardılar _anamgil,
- (111)babamgil ğümüşħanalılar _onlarda. alırdı ħ işdi. dölēħi. bağ ne ğüzel diyiysen. ben _ana
- (112)derdim. aba derdim _anneme. ana veya aba derdim. ben baba demedim. abıy dedim. abıy
- (113)dedim. babama abıy diyyodum ben. ne bilüm. ğaħdım _öyle. yoğ. aşindi sen bu mesela
- (114)yusuf, abıy diyebilür mi babasına? baba derdi. esgiden mesela Çenel de baba derdiler. biz _
- (115)abi dediÇ. dayı derdim ne diyim _ona? e şimdi sen benim _anadanuħsa bacımsan. veya
- (116)böyühsen _ablam. bacı derdük. bacı he. haliya ħala derdim. ħala da ħala. teyze o teyze. eze
- (117)derdim _eze. avurda da demirözü'nde bi film çevürdi oraş mi burak mi nedür o? oraş
- (118)bizim baybutli. ezem _ezem ğız _ezem _eymeyin teze ezem. amcamızın çocuğı

- (119) büyüklerimiz gördi. mesela amcamın _oğlu diyelim _adnan. ben _ële bi şe dediklerini
(120) görmedim. emiminoğlu.
- (121) eyi çorap tohurdular. yun çorabi. benim bildüCüm _o. e canım _allah _allah bi de şeyde
(122) yapardılar böyle hırhami ne derdiler? yeleh meleh _onnar. süveter ben seen ne diyim ne
(123) gızım ne bacım _olmadığı için ben _amcamgillerin gızlarından şey _olarah yani. e canım
(124) heralda. işleme vuriylar. güzel _o şeyler var _ıdı. oya derdiler oya. tantel mi mantel mi var
(125) yapıyodular. yapılyodu. esgiden bayağı var _ıdı esgiden. bizim zıgı bali yapardı. gara
(126) govan. gara peteh diyim. şimdi hepsi yapılmıyor. büyükbaş yapılyo bi de yani arıcılığ
(127) yapan var da bizim _o damat _ordulu enişte Çeliyo Çöyde işde yapıp Çidiyo.
- (128) şimdi batıl inaşlara seen şöyle Çetireyim gızım. ben gahdım sefer _amca allah rahmet _
(129) eylesin sılıhçıymış. sılıhçı derler bizde. ben gıtdim benim ayağım _onda düzeldi. şimdi
(130) bah _oni benim _anamda söylerdi. gece aħşamdan sonra tırnağ kesmek günahmış. gece
(131) afedersin suyu diyelim yıhadiğın bulaşıkların suyi dışarı töhmek bunnar hağğetden
(132) bilmiyem hale devam ben _ële göriyem kızım. ben daha farklı inaş görmedim. ben böyle
(133) gördüm. farklı inaş derler yani çarpılırsın suyu dökme. besmele çek _allahān. allahı zati
(134) anmasah zati her zaman işin harap _olur. evliyamız var _ıdı. yani iyi bi hocamız var _
(135) ıdı. sonunda şeyitdi. Çetdi gafa. bilal hoca derdiler bilal. yani böyle evliyalıh yōni mesela
(136) diyelim senin bir şeyin gayıp _oldu oni Çider _oħudu. ben yaşıdığım bir şeyi diyim.
(137) gaybolan bir şeyi o oħudu mi derdi “yarın bulunur _inşallah” hağğetden bulunuyodu.
(138) oydu he. ama öyle aşırı bi şeyleri yoħdi. cincilik yani ële. yoħ yoħ yoħ. öyle bi şey yoħdi.

Derleme Numarası: 2

Konuşan : Emrah Çil / Yaşı: 52 / Çiftçi / İlkokul.

Derleme yeri : Başpınar (Armutlu).

Konu : Karışık.

- (1) ölüm _adetlerinde bizim burda esgiden şindig de öyleydi da ambu pandemi ariya biliyosuz
(2) girdi. esgiden üç gün yemeg verilirdi cenaze evine. o zaman cenaze evleri Çöy gonağımız
(3) yoħdi. köy gonağı açıldııhdan sonra başladııh biz dışardan köylüden para toplardııh haleda da
(4) yapıyoruz da şuanda böyle ambu iki senedir pandemi yüzünden yapamıyoz. köylüden para
(5) toplardı aşçı tutarız. bayburt’da merkezden tanıdığımız _aşçılar var. gelürler _öli sahibi
(6) cenaze sahiblerine üç gün _odada yemeg verilir. o üç günden sonra kapatırız köy gonağını.
(7) esgiden işde cenaze sebi buraysa bu evdeyse buraya gönderirdig yani yemegleri. herkez
(8) kendi evinde pişirirdi. yani insannar paylaşırdılar. bugün sen, yarın sen işde böyle iki ev üç _

(9)ev bi olurdu işde cenaze evine yemeg gönderirdiler. ondan sonra biz o adeti köy gonağı
(10)yapulduhdan sonra ğaldırdıh. parayı toplardıh parayınan _alırdıh çarşıdan gonağda yediriy.
(11)ğadinnarda cenaze evinde yerlerdi erÇeÇler Çöy gonağında. halida da öyle devam _eder.
(12)ambu pandemiden dolayi o olayı ğaldırdıh, bitirdig. bi gün şindi sabah _öylen _ahşam
(13)başliyacaz yani bundan sonra inşallah _allah geç versin. böyle devam _edip gidecez.
(14)ömrümüz _olduğu sürece. yani cenazelerde öyle. düyünnerde de oğlān _evinde yemeg
(15)pişerdi. herkez bi şe getirirdi oriya yani ne her yemegden, her çeşitden. baklavasından _
(16)olsun, ne biliyim burma tatlısı yapardılar, ğoca ğari gerdani derdiler _ondan yaparlardı, işdi
(17)tatlı çorbasını yaparlardı, pilavını yaparlardı, her şeyini, etinden suyundan getirirdi. oğlan _
(18)evinde yemeg yenirdi. iki üş gün damadı gençler gençler tamadı ben _onun sağdıciyım
(19)mesela benim _odama götürürdüm. kim sağduc olursa onun _odasına gençler toplanırdı,
(20)damat _orda igi ğişi de onun yanına yan gövi derler. tamadın yanına iki tane de yan gövi
(21)digerler. gelen _arğadaşa damatlar ğalğardılar. saygı duruşu gibi bi şe yani. işdi o damat _
(22)az çalinsa, işde şurasını ğaşıdı, işdi bağ bana saygısızlıh yabdi, ğalğardi şaka amaciyla
(23)işdi vururdu ona. toğad _atardı ama o gene şeyini bozmiyacağ yani esas duruşunu diyelim.
(24)öle bi adetimiz vardı. oynardıh, düyün _oynardıh. yani böyle bunnar vardı. dayım şimdi
(25)biraz yaşlandığı için rahadsız _ondan pek _ağlına gelmiyor yani.

(26) oynuyoduğ. ya şindi oyunnarda şey ğabağ _oyunu oynardıh, işdi ceviz _oyunu oynardıh.
(27)işdi ehdim bişdim bizim tarlada atıyorum senin bi numara, iki numara, üş numara, dört
(28)numara, böyle isim ğorduğ numara olarağ. işde ben seni söylerdim, sen beni söylerdin. işdi
(29)ceviz _oyununda yani ceviz _oyununda da işdi benim üç cevizim var yusuf'a yusuf'a işdi
(30)felanci yutardi. yani isim _olarağ. o derdi “ben yudmam sen yudarsın.” böyle o şeyinde.
(31)ondan sōra oda döşeme yapardıh. hani insannari alırdıh, işde usda alırdı bi tane yanına şe
(32)çırağ ne yapardı? işde bana bi kalas lazım. Çeliyo işde sorumlu muğdar Çibi bi şe diyelim.
(33)“muhtarım ben burda bi oda döşiyecem. banay kalas lazım.” işdi işde bilmem keresde
(34)lazım. ya bağıyo böyle ya ğaldırıyo arğadaşı diyo “abu yarar mı sana?” diyo “iyi, fena
(35)deyil de birez yontulması lazım.” o elinde ğayışla vururdu ona. işde sağına soluna
(36)vururdu. ondan sonra uzatırdı onu yere, çihardi üstüne çiynerdi. böyle insannar düzerdi.
(37)ondan sonra yav _oda işi döşeme işi bitdigden sonra ya işdi “çok yorulduğ getir bana bi su
(38)içiyim.” falan derdi. “çay getirin.” o çırağı da amelesi de getirirdi ona bi su atardı ya içerdi
(39)içer gibi gösterirdi. insannari islatırdı. ondan sōra o olay biterdi. işdi ondan sōra ğalğardi
(40)ney _oyun yapalım? ya işde bir ğoyun _oyunu vardı. işde mor ğoyun, merinos ğoyuni,
(41)bilmem ne ğoyuni, şu ğoyuni, bu ğoyuni, atardılar bi ğaç şey dışar _odadan. kimin _ismini
(42)söylerse o gelsin. diyodu işdi “merinos ğoyuni gelsin.” gelirdi içerde iki ğişi var

(43) bekliyolar. üç gişi de o kapıdan _içeri girer girmez hemen göltüğü bèle içeri giren _ adami
(44) göltüğülerinden tutardılar o üçüncü gişi de buni Çüzel bi şe yapardi. üzünü simsiyah _
(45) ederdi. bèle oynunnarınan _oynardıh. ne bilim yani heb _ële bi oynunnarla şe düyünümüz iki
(46) gün _üş gün sürerdi. gaval gaval çalardig. genel de gaval. Çenelde gaval çalardig. yav
(47) şimdi çoğ _eskilerden gız _ergeg ayrımı vardi yani. sōra sōra biraz daha kızlar _ergegler
(48) beraber ha goymazdılar genelde. şimdi bu atıyorum yani iÇibinden sōra gi günnerde
(49) başladı kız _ergeg beraber _oynamiya.

(50) giderdiler _işde gönşunun _evine. giderdiler. akraba büyüklerini alırdılar _işde. lafi geçen _
(51) insannari yani. senin ahrabanın büyüünü alırdın Çendi. bende gendi ahrabamın büyüünü
(52) çağırırdım. benim gızımı istemiye mi misal gelmişler? giderdiler o biz ben gendi
(53) ahrabamın büyüünü çağırırdım. sende kendi akrabanın büyüünü o insannar birbirlerine
(54) çoğ bağı. esgiden gızların sevmesine bahmazdılar Çi ana baba ne derse o. giderdiler ana
(55) dediği gibi yani anne boba ne derse o olacağ. gız isdemiyo, oğlan isdemiyo ama bobalar ne
(56) derse o oluyo. òle gider isterlerdi. hani olurdu. o zaman ki evliliklerde bence daha sağlamdı
(57) yani. şundaki evliliklere bahiyorum yani şeylere hiç iki gün sōra üç gün sōra üç _ay sōra
(58) işde gız _ayrılmış. hatda nişanı atmış. òle bi şe yoğ. ama şindiği o... o zamandan o eskinin _
(59) insannarından bi tane ayrılan görmedim. o zaman _ayrılmağ ayıbdı ya. ële bi şe yoğdı yani.
(60) çoğ _ayıp. şunda eskiden büyüğlerin ne derse yani bi laf vardır. demir kerti yani. bu
(61) insannarda da bi saygi vardi yani. büyüü gördüğü zaman bōle oturup da veyahud da ellerin
(62) cebine soğacan, işde caminin _önünde bōle büyühleri yanında yühseh sesle gonusacan, ële
(63) bi şe yoğdı yani. çoğ saygılı, sevgili yani o insannar birbirine çoğ saygılıydı. òle şeylerimiz
(64) vardi yani. şimdi tabi ki bu internetler, bu telefonnar şeye girdiği gibi ne saygi galdı ne
(65) sevgi galdi. hēşbi şe galmadı.

(66) goyun, inek, sığır demiyelim inek bizim burda tosun, öküz, öküz çoğ bahiyolar. öküz bi
(67) araşdı bizim için yani. bu dağları, taşları hep _onnan sürerlerdi. şu gördüğün şurdan yoğari
(68) yamaşlar var kır tarlalar hep _öküzlerle sürülürdüler. kıtan herk _ederlerdi. yazın _
(69) ortasında. yaz başı sabannan buğda ekerdiler, arpa ekerdiler, fig _ekerdiler, küşne ekerdiler,
(70) mercimek ekerdiler, topbaş diye bi buğda var oni ekerlerdi. yani bunnarınan _öküzlerle
(71) işde o orağ zamani geldüyü zaman _orağçılar o insan _analarımız heb _orağlar dediği gibi
(72) dayının da en uzağ karaburğa diye bi dağımız var _onun diblerine. sabah _ağşam gelirdi
(73) belki yari gece de. yassidan _önce yassi ezanına doğri gelirdi giderdiler şeye tandır
(74) yağacağ, ekmeyini bişirecek, yemeğini bişirecē, çocuğu varsa çocuğunu emzirecē,
(75) hizmetini edeceg, sabah namazi tekrar gene tarliya giderdi. işde ondan sōra da işde olan _

(76) ergeğerde gider bağlardı ot kemle esgi zaman şimdi balya falan çıldı da zaten o dediyim _
(77) olaylar heb bizim köylerimizden bitdi.

(78) geçim _ için. yani onnari evelden esgiden nerde bele bol bol meyvaymış, işde hazır _ un
(79) nerden gidip _ alacān? yani aşıllı derdiler. pineon derdiler. pineon şeye derdiler sen söyle
(80) una. yani kış yiyece. adam _ ederdi yirmi çuval _ otuz çuval un _ ederdi. onun _ için buğdayı
(81) onun _ için ekerdiler. arpayı arpa çorbalığı yapmağ _ için ekerdiler. hayvannara ele
(82) yedürmeh _ için şimdi hayvannara buğdayı yediriyolar. arpayı yediriyolar. esgiden _ öle bi
(83) şe yoğdu. sadece küşneyle... küşne hayvannara, öküzlere yedirmek _ için guvvedli olsun
(84) diye onun _ için yani küşne ekerdiler. şeyler mercimek mercimeyide pek nadir _ ederdiler _
(85) o da bi yemeğini yapmağ _ için yapardılar buni. ondan sonra buğdaydan gendime dedigi
(86) gibi bulgur, arpadan arpa çorbalığı. bunnar yenirdi esgiden.

(87) gübre gullanmazdık. yoğ. sora sora gullanılmiya başladı ama biz hiç hani bizim
(88) köyümüzde fazla girmede gürbe. hayvannarın gübresini tezek yapar yağardılar. o yağacağ _
(89) için de dediği gibi yani hayvannarın gübresini tezek yapardılar. gasnağ derdiler. dört tane
(90) tağdayı çağardılar şöle on santim genişliyinde. işde atıyorum _ elli atmış santim
(91) uzunluğunda uni çıynar hayvanın gübresini onun _ içine dökerdiler çıynardı kadınnar
(92) herkeze irğat giderdi. bugün benim _ işdi şeyim var. tepme derdiler. o yayulurdi güzel
(93) çıynanurdi. insannar heb birbirine yardımcı olurdu. tezek yapardılar. bele bi dayanışma,
(94) yardımlaşma esgiden çok güzeldi bizim buralarda. bütün köylerimizde öyleydi. diyer
(95) köylerden de gelirdiler. çok _ ağır _ iş _ olduğu zaman _ atıyorum _ işdi alaca köyünden,
(96) pınargözünden, suludere'den, sorkunlu'dan ya böyle bi yardımlaşma dayanışma yani
(97) burdan oriya, onnar bize, bizim insannarımız onnara. dağdaki işdi ekini galmış, buğdayı
(98) galmış, geç galmış, yetiştirememiş onnari gider biçerlerdi. yardımcı olurdu. öküzlerinin
(99) gider _ onnar yardım _ ederdiler _ arabalarına yühler getirirdiler. ondan sora işde dediği
(100) harmanında sererdiler _ onu harmana güzel _ oni öküzler _ ağışama gada onun _ üzerinde
(101) dönerdi dönerdi dediği gibi dayımın seli diye bi şe vardi. makine yoğdi. golla çevrilen.
(102) şimdi o makine örneği burda var da onnar tabi bitdi. onnan seliyen _ atacağ _ o da rüzgarlı
(103) bi havada. rüzgarlı havada o samannan deni ayırmağ _ için. ondan sonra makine icat _ oldu.
(104) harman makinası derdig _ ona. onnan beraber başladılar. o dā büyük kolaylığ _ oldu bizim _
(105) için. yani insan esgi insannarımız _ için. biz dā çocuğduğ _ ama yetişdig _ o günnere. yani
(106) çalışma bile çalışdık _ o şeylerde. şe yapardılar samani makine arhiya deni öne gelirdi.
(107) buğdasi, arpa olsun, işdi fig _ olsun, mercimeğ _ olsun. bunnari heb makineyle
(108) savururduğ. ondan sonra patos denilen _ icat tarım şeyleri gelişdi işde valla da o şeyler
(109) yayıldı. ha şu anda da bizim köyümüzde tarım _ olayı bitdi yani. şu gördüğün dağların.

(110) demin az önce arhadaş dedi Çi “burda davar var mı?” falan dedi de var ama çoğ az
(111) nadir.

(112) oni ekdin mi birahırdık. eyer suludaysa sulu yani su alan bi yerdeyse tarla sulu yerdeyse
(113) onu buğdaysa derlerdi ki büyüklerimiz “iki sefer sulanması gerekir.” kırdı zatin hiç bi
(114) işlem yapmazdık. yani kır olan tarlalarda hiç bi işlem yapmazdık. yağmur yağar. ama
(115) Allah da verirdi. yani herk ederler. oni herk eder ertesi sene ekerdiler. buğda olurdu
(116) şuralarımızda. yani adam boyuna çıkardı öle buğdalar olurdu. şimdi o verimler düştü.
(117) zaten ekmiyoz da verimde düştü. yav nisan, mart, nisan, mayısa zaten biterdi aşağı
(118) yohari ekim işleri. hasat zamani da sekizinci ayda başlardı, dokuzuncu ay, onuncu aylarda
(119) bitirirdi herÇez harmanını yani. o buğda işini, arpa işini, mercimeğ işini, fig işini, bu
(120) aylarda bitirirdiler yani. hiç hiç hiçbir insan hasta olmuyodu o zamannar. yog. hiç bi şe
(121) olmuyodu. hiç bi şe olmuyodu. o çoğ da güzel ürün alıyoduñ yani o zamannar. işde onun
(122) şeyi de herg etmeg. yani herg ederdiğ ondan yani. adam bi tarliya üç saban, dört
(123) saban birden vururdu. olurdu tarla yanardı güneşin enerjisi. güneş oni çoğ güzel yani bi
(124) verim verirdi ona. toprağı havalandırdık ya biz sabanla, kıtanla beraber. adam ilğini
(125) kıtanla sürerdi. söra çoruş sabani diye bi saban vardı büyük iki çift öküz goşardılar
(126) ona. kıtana iki çift öküz goşarlardı. bazı alti tane goşarlardı. sabanla da iki üç sefer
(127) ahdarırılar tarla güze gada dururdu güzün adam seperdi buğdasını yaz başı biterdi çoğ
(128) Cüzel. ha o zamannar da çoğ kar olurdu. yani öle kar olurdu Çi bu yollar üç ay, dört
(129) ay kapalı galırdı. bayburt o zaman il falan deyildi. ya gümüşhani’ye bağlıydı. bizim
(130) ahlımız kesdi. gümüşhane’den araba gelecek de makineler savurmali diye bi araş vardı o
(131) gelecek de yollari açacağ. iki insan boyi kütük yapardı. şu geldiğiniz ana yollardan şu
(132) anda şimdi biraz dā düzeldi. o zaman duvarlar vardı. duvarlar kütük yoli dümdüz ederdi.
(133) ihtiyaşlari işde burda o zaman göç vermemişdi o zamannar da. dediyim zamannarda.
(134) atıyorum atmışlardan bu yani doğru gel yetmişlere gada. seksenlerden sonra başladı
(135) buralar göç vermiye. yoli küreyinen açardı insannar. beklemezdiler sorkunlu, suludere,
(136) başpınar bizim burası üç köyün adami birleşirdi çatıksu’ya gada kürekle açarlardı o
(137) zaman. ama her köyde vardı aşağı yohari yetmiş, segsen gişi. yani beke çalışacağ
(138) adamlar var ıdı. vardı yani. küregle açarlardı. işde ekini de biz ona bağlardık. sularımız
(139) çoğ boldu. şunda suyumuz yoh. yani yaz başı giderdi vahıt gelmiş atıyorum işde nisan
(140) ayı gelmiş bazı yerde gar çoğ. o garı delerdiler tarlayı kürekle Çi alıp üzüne toprağ
(141) sepece garı tez kalsın ekin o zaman çoğ verimliydi. şunda beke bi şe yoh. yani zaten
(142) reşberlig bitdi. burda çiftçilig bitdi de. genelde ekdiyimizden. şehir merkezi hâyır, hâyır. o
(143) zamannarda herkez ekdiyinden garşıları. fasulyesini ekerdi, mısırını ekerdi, patedisini

(144) ekerdi herkez. yani fakırlılığ vardı ama yani herisi de yetişdiremez. o zaman nüfus
(145) galabalılığdi. insannar yazın gurbete giderlerdi. kışın gelürlerdi buriya. yani arazisi olan
(146) burda galırdı. olmiyan mejbür gurbete giderdi. daş _ ocağlarında insannar çalışıyolardı.
(147) ondan sonra geleceg buriya. burda ne gazarırsa oni yaz başına gada ilgbahara gada yerdı,
(148) yaz başı tekrar giderdi. burda Çendi işi var _ ısa işdi ben sürekli Çöyde galıyorum misal.
(149) bana derdi ki “ya benim tarlami sür.” öküzlerle o zaman öküz devri. öküzlerle sürerdi,
(150) ekerdi, bağlardı parasiyla. o adam da öyle bi geçinim _ idi yani. hepsi guru gıdaydı yani.
(151) bizde atıyorum şimdi esgiden nerde hazır yoğurd vardı? nerde işde buzdolabı vardı?
(152) Çendi sağiy ineyini sağardı kendi yoğurduni bi hafda da zaten nüfus _ olarak çoh
(153) galabalılığdi. yani her hiş yohça evde beş _ altı kişi vardı. oğlu var, kızı var _ işdi anası,
(154) bobasi. bazı yerlerde on _ ıgi, on _ üş gişi vardı. yani ana, boba, çoluğ çocuğ. bi tekne
(155) ekmek yapardılar biterdi bi Cünde. dediği gibi bi tekne ekmeyi yap tandır yanardı. ya
(156) ikinci günü biterdi. gış. gış _ ağır. ele şimdinin gışlarına bahma. şimdi gış yoh. şimdi gar
(157) yoh. zaten _ olsa bile şimdi allah’a şükür devletimiz _ açıyo yolumuzi. hani imkanı o
(158) zamanda arabalarının _ üsdü açılı kamyonlarla çatıksu köyünden gelirdi buriya.
(159) suludere’den gelirdi. sorkunlu’dan var _ ıdı onnarda araba. bizim köyde pek yohdı araba.
(160) sora sora bizim köye de arabalar geldi. kamyonun _ üsdüne üş köwün _ adami dolar
(161) giderdi bayburt’a işini işdi ihtiyacını giderir, gelirdiler. ya bi çuval _ un _ alacağ ya şeker _
(162) alacağ. çuval şekerde alamazdılar da kilo işi alurdular. Çilo işi alurdular yani. o zaman pek
(163) yohdı. şimdi insannar hep çuval _ işi. her şey çuval _ işi.

(164) bizim buriya elektirik seksen _ üşde mi yalan olmasın o zaman yani o sehsemlerde falan
(165) geldi yani. gaz lambasiyla. gaz lambasiyla. lüküs _ olanlar löküs vardı. o daha şeydi fitilli
(166) tağardılar. her _ adamda da yohdu yani. her _ adamda yohdu. onnan yaşarlardı. ondan daha
(167) öncesinde fisgiye diye bi şey vardı. şöle bi teneke ucu yohari doğri çıhir onun _ üssü şeyin _
(168) içine gaz görardı. onun ucuna bi yama görardı. bèle bez nerde bulurlarsa elbise bile
(169) yohdu bi doğri. koralardı o gazınan _ onu ıslatırdılar _ o altdan da gaza değerdı uzun
(170) yapardılar şöle onnan _ insannar dururdu. ondan sonra gaz lambasi o şişeler çıhdi. onnar
(170) biraz daha ışığ işde o ceyrannar seksenlerde falan geldi. insannar böyle bi feraha
(171) gavuşdular.

(172) o zaman ki sosyalleşme zaten nedür, sosyalleşme nedür? biz _ onu insannar bilemiyodu ki.
(173) şimdi burda insannar gurbete gitdiği zaman telgraf çekerdiler Çi “gel işde annen vefat _
(174) etti, buban vefat _ etdi.” o da üş güne gelürdi ya beş güne gelirdi. belki cenazesine
(175) yetişemezdi, gelirdi. ha burda işde bu ağışam gidecēm ben felan gonşiya. o böyle insannar
(176) gider, erÇeÇler bi odada otururdular, kadınnar bi yerde oturur. ha yağıın _ ağırabaysa iç _ içe

(177) otururdular. mûabbet, sohbet yani bõle bi Cün geçerdı yani. yoḥsa sosyalleşme
(178) mosyalleşme bilmem ne èle bi şe yoḥ. heb mûabbetle, esgi yani o eskileri... eskinin
(179) insannari çoḥ tarih gibi insan idi. yani daha esgileri anlatırdılar. o benim bi halamın
(180) ḡocası vardı. bi başḡa bi amca vardı onnari yaşı amca onnar daha önceleri annadırdılar.
(181) onnar olsa zaten tarihdi onnar yani. onnar çoḥ şey annatırdılar. o sosyalleşme, oturma
(182) bõle ḡoṇşıya gider otururduḥ. oturmasa evinde otururdu. ama evelden de düyünner çoḥ
(183) olurdu burda. yazın gidib çalışıyodu, gelip adam ḡışın düyününü yapıyodu, evleniyodu.
(184) yani ḡış boyı ḡış aşıḡı yoḡari düyün olurdu yani. bõle bi ḡışda hiç olmasa üç tane,
(185) dört tane olurdu.

(186) biz besi için beslemezdig. yani ihtiyaç için beslerdig. işde inek, işde dediyim gibi öküz,
(187) işde yav bi çif de tosun, eyer iki çif tosun seniye bi dā sene bunnarıda öküz edelim
(188) yaşlandı öbür öküzler bunnar sat. at. at da pek bizim bura saḡlamazdı da. bēle bi iki tane
(189) olurdi. daha öncelerden varmış dā sonraları saklamazdig yani. getirirdilerde sōradan
(190) sōradan öküzlere döndi. esgiden çoḥ ambu sorkunlu köyü çoḥ saḡlardı at.

(191) valla hayvan hastalılırlarıyla zor mücadele edilirdi. yani bi o zamanda derlerdi Çi yani
(192) gara diye bi hastalılı varmış bilmiyoz öyle derlerdi. Cel işde hayvani keser atardılar.
(193) yeyilmezdi. dabaḡ aşıḡı şindi mevcut. zaten her sene hayvannara yapıdırıyoz. ölen ölürdi
(194) zati hasta oldu mi varsın galdurdi atdi. yahud da işde bismil etdinse veyahut da Cētdin
(195) dama ölmüş ḡalmış ḡaldurur atardılar. peg hayvan hastalılırlarıyla mücadele yani yoḡdı
(196) yani.

(197) saman, ot, başḡa bi şe de yoḥ. yani yem falan şu bu şindigi kibi bõle bi şe yoḡdı yani.
(198) besleme samanla, otla. yani õle besi yemi alalım. o zaman nerde besi yemi böyle besi
(199) yemi işdi dediyim gibi şey küşne ekerdiler öküzlere yedirmeg için. yazın guvvetli
(200) olsun da hayvan aḡşama ḡada saban çegeceg. samannan çalışacaḡ. öküzler èle. inekler
(201) de işdi şey otla, saman. başḡa bi şe yoḥ.

(202) kışın sabahleyin inerdiler altlarını temizlerdiler ondan sonra otunu, samanını verir,
(203) öylene girerdiler bi dā hayvannarı açarlardı suya yine yedirirlerdi. aynı ot, saman başḡa bi
(204) şe yoḥ. yani den, yem olayı, besi yemi olayı pek nadirdi diyyom ya. şe yoḡdı yani.
(205) öküzleri dediyim gibi hep genelde öküzleri yedirirler. inek kısmına yedirmezler. ha onnara
(206) da şe yapardılar. ineklere yeni doğum eddigleri zaman arpadan un yali yaparlardı.
(207) arpadan yal ederdiler onnara. sular şeyde ateşin tandırın üzerine ḡorlardı, tandırın
(208) üzerinde şe yaparlardı. onu bişirirlerdi. işdi bi ḡaç gün giderdi ona su. sıcaḡ su töker
(209) sulandırır o hayvana verirdiler ki o da saḡmak için yani. saḡılsın danasını biraz dā

(210)beslesin diye. esgiden buzağlara bu ğada rābet yoħdu. derlerdi Ği “gel _al bunu da ben
(211)ğultariyim.” süde ihdiyac vardi. süd, yoğurt _adam ihtiyaci var. danayi satar da derisini
(212)keserlerdi derisini satarlardi. dananın derisi çoħ para ederdi. yoħarı kırzı köyünden bi
(213)derici amca derdiler derici geliyo derici danayi derdi “ben danayi ne yapacām? kesin bana
(214)derisini verin. ben danayi ne yapacām?” çaruħ yapardı da adam. herkez derdi ki “gel _al
(215)benim danamı al. yeter ki hani ben ğultariyim bundan.” ama şuanda tabi ki dana para
(216)ediyo. hayvannar şimdi simenterler çıħdı, montoflar, hoşteyner hani o esginin
(217)hayvannarı da nerdeyse şeyden ħalħdı, tedavüliden ħalħdı yani. bōle bi durumdayız.

(218)esgi evde ya iki tane oda olurdu. bi de tandır başı. tandır _evin _içindeydi. evin _içinde
(219)tandır yanardı işdi ya iki oda olurdu ya üç _oda olurdu en fazla. evinin yeri birez genişse
(220)bölümleri ħarpuşga derler çaħardılar _ iki dane ğarşılıħlı beşebeş gibi tavana gadar.
(221)arasını, yannarını şey ħarpuşga çaħardılar. ħarpuşgayı da her _adam bulamazdı. şindi buni
(222)nasi tarif _edim sana? baħ şü evin _üzerinde var. baħ gel _amburden görürsün. baħ _
(223)esgiden çatılarda ondan _olurdular. ba şü evin _üzerinde var gördün mü? çatıya çaħmışlar
(224)gördün mü? oni çaħarlardı şeye. onu da bu trabzon tarafından getirirlerdi. oralarda
(225)yapılırdı bu işler. ordan gider _alırdılar. onu da her adam bulamazdı yani. kimisi işdi
(226)ğavaħ kesmiş, ğavağın _ince dalını goymuş _o bölmelere. ondan sonra arasını çamur
(227)dolduru. çamur yapardılar. insannar _o zaman _ev yapıldı mı? bu ev yapıldığı zaman
(228)bütün _insannar bunun _üstünü gelip çamurla kapadacaħlar. altına işde a şü ağaşlar gibi
(229)gördün mü? şōle ağaşlari, dali, budağı bulmuş _adam _o zaman fakirliğ böyle. bulmuş
(230)buriya goymuş, üsdüne çamurunu sermiş biddi. bölmeleri de ondan _olurdu yani. arasını
(231)çamurdan _ondan sonra çamur suvayla yine harç yapardılar çamurdan, topraħdan. su var _
(232)ona birez de saman ğatarlardı ğatlamasın diye. onu da herisi gatamazdı. adam samani da
(233)peg yetişdiremezdi. nere yetişdirecēn? ōle işde bölmeleri de ondan _olurdu. lavabasi
(234)afedersin yani evin dışına yapardılar. ēle su mu işdi alacan _eline bi gab da onnan gide
(235)lavabiya. şimdi evlerimizde suyumuz var, elektiriyimiz var, her şeyimiz var. sıħıntı yoħ _
(236)onda.

(237)dam. biz dam derdig. hepsi aynudur _aşağı yoħari. ğoyunnarinĞine kom derdig. o da
(238)yani damın _içinde kesilirdi bi yer bōle ğaş tane goyunun var? atıyorum yirmi tane.
(239)kimisinin daha fazla olurdu, kimisinin _az _olurdi. hani işdi goyunnarın komu burasi,
(240)hayvannarın ki bu tarafı. yani oriya biz dam derdig yani.

(241)yoħdu. esgiden yoħdu. bu şeyden _ağac genelde. ağac gelirdi şeyden bu trabzon
(242)tafından. şeyden bazarcıħ derdiler. bazarcıħ’dan ğaçaçcılıħ _ esgiden bu getirip

(243) satarlardı. işdi adama derdi gi o da gizli golciya yaħalandın mi zaten gittin. getiren _adam
(244) yani. ha burdan _atı olan _af _edersin _atı olan _öküzü olan oriya giderdilerdi. yükler
(245) Çelirlerdi. gece, günüz _ev yapacaħ. adam _işdi veyahud da ordaki adama derdi ki
(246) “ğardaş bana şu ğadar beş _altı yük _ağaş getir.” beş _altı yük _ağaş getirirdi parasını alır
(247) giderdi. yani öyleydi ağaş yapımı öyleydi.

(248) ya burda çoħ _esgiden şöle diyim sana sıhiye var _ıdı. sorħunli Çöyünde. askerden _o da
(249) olmuş sıhiye. asgerde sıhiyeler vardır. sōra sōra bizim köyümüze saėlıħ _ocağı yapıldı.
(250) sene ġaç _ıdı? bilmiyom Çi şimdi. yani işdi ġaşda geldin sen? avu aralarda. abu ġirişde
(251) saėlıħ _ocağı vardır. oriya yapulduħdan sōra devlet buriya ebe o zaman _ebe hemşire
(252) falan deyil _ebe atadı. ebeler _işdi bu üç köye baħardı. burası başpınar, sorkunlu,
(253) suludere. o da hasta oldu mu ebe... o da yürüme bazen _at ġızahħklariynan giderdi. at
(254) ġızahħlarıynan ġışın Çiderdi. ha o daha büyük ġastalıħlar da valla hiç _o ġada da yani...
(255) ebe vardi. ebeler Çelür burda müdale ederdi. ġırıħ çıħıħda da sılıħçılar vardi. sılıħçılar
(256) vardi. yani biz ġırıħçı derdig şindi sınıħçı diyolar. bu alaca köyünde benim teyzemin
(257) ġocasi vardi. o çoħ _eyi annardi. herkes _ona giderdi. ġırıėı çıħıħi o yerine ġordu. yani
(258) adamın goli ġırılmış da başėa yerde bağlatmış yan tutmuş, eyri tutmuş _o ġoli tehrar
(259) ġırar _o yapardi. ele bi ustaydi yani. vardi. şeyde vardi. bayburd’un bi köyünde dā vardi.
(260) berne köyinde. hani o taraf _oriya giderdi, bu tarafda gelenner çoğu zaten bu alaca
(261) köyünde teyzemin beyine giderdiler. teyzemin beyi yapardı o işi yani. çoħda usda bi
(262) ġırıħçıydı.

(263) ġüvec. valla ġüvecden başėa hēşbi şe olmazdı. bi de tava olurdu. o da yani heriside
(264) bulunmazdı yani. e ġüvec işde tencere o da yani sōra sōra peydah _oldu. işdi bunnar.
(265) kaşıħ _odun ġaşıėı sōra sōra demir ġaşıħları çıħdı. ġudal. ġudal deriz bōle mikser şimdi
(266) yapmışlar ya ceyranni. o çamın tepesinden bu trabzon tarafından genelde... bayburt’da
(267) da satılırdı. keserlerdi, getirir burda satarlardı. böyle lahanayi, çorbayi onnan
(268) ġarışdırırlardı. yani mihser Çibi diyelim. şimdinin mikseri gibi. elle bōle ġarışdırırlardı. o
(269) çorbalara şey _uvra derler _undan. o daha bi lezzet verirdi ona. oni ġarışdırırlar, lahanayi
(270) onnar ġarışdırırlar yani bişen yemekleri onnan ġarışdırırdılar ki birbirine şe yapsın
(271) bağdaş ġursun. yoħdu o zaman. nerde onnari onnardan başėa bi şe yoħdı ki. yoħ _
(272) onnardan ben görmedim.

(273) vardi. herkez herkeze bi isim derlerdi. şimdi bizim bi arħadaş var maraş deriz _ona.
(274) patallı deriz _ona. yani bi tane. ne bileyim? şindi dayıma topal Çemal diyoz _işde. dayım _
(275) ameliyat _olmuş yani ameliyattan dolayı. ayağı kırıldı. çolaħlılar bunnarın çakırlara

(276) çolahlı derler. bize çiloğlı derler. ha o şahıslara da dediyim gibi lakap tahtırdı yani.
(277) böle isimler söylenirdi yani. aşağı yoğarı bizim köy kerÇez birbiriynen ahraba. yav yoğ.
(278) öle bi şe yoğ. işdi çakırlar, yazıcılar ondan sonra atıyorum _ işdi okumuşlar ha ahraba
(279) olarağ öle. şu oğulları şu oğulları yoğ yani. öle bi şey yoğ yani.

(280) valla burda abu arda bi yer var. ora biz galhdıh derler ki orda işde şey var. yahtan bi
(281) mübarek zat var. guluş diye bi yer vardır aburda hemen gözükür. karaburğa var. orda da
(282) bi zat yatarmış yani. isimlerini bilmiyorum valla. yoğ _ onnari ben duymadım. bunun _
(283) annesinin dedesi sabah namazını o karaburğa da gıarmış. gelmişler _ ona “nerden Çelen?”
(284) “yaylada tarlayı bağmiya ÇeTdim.” millet _ inanurmuş. ölmüş, öldüyü Çün gidiyomuşlar _
(285) aşağı Çöylere arhadaki köylere haber vermiye. bi alim hoca varmış Çeliyomuş demişler
(286) “hocam nere gidiyon?” demiş “filanci öldü ya cenaziye gidiyom.” adam _ ermiş
(288) Çimsenin haberi yoğ. öldühden sora. dā kimse haber vermemiş. ona şey _ olmuş yani
(289) demezmiş _ orda ki ziyarete gidiyom. garaburğa dediyimiz yerde bi zat yatarmış. orda
(290) zaten bu ermeni burayı basdığı zaman arı kıızı’yı derlerdi ki bize ordan bir top atılmış. o
(291) zaman _ işdi ermeniler burayı terk _ etmişler. aşağı kıızı’yi. evet. yani allah _ tarafından.
(292) tabi ki o zat da orda bi vesile. o zaman yoğarı kıızı o zaman gultarmış. yani ermeni arı
(293) kıızı’da da çoğ zulum yapmışlar ermeniler. yoğ buriya sadice ruslar gelmişler. ruslar _ o
(294) gada şe yapmamışlar yani esgiden. şu yola burdan _ aşağı gelen yola urum yoli derler. yani
(295) ruslar geldiği zaman burdan gelmiş _ inmişler bu köye. bizim bi arhadaşın bubaannisi
(296) vardı o annatırdı bize. biz tanıduğ _ onı. derdi Çi “onnar bize...” çocuğuh _ o zaman. bize
(297) sadece bële şeker verirmişler _ onnara. ruslar bi şe yapmazmış. buriya ermeni gelmemiş
(298) yani. ermeni sadece kıızı’ya gelmiş. kıızı’da bir _ iki zulum yapmışlar yani. orda on sekiz
(299) tane gelin Çendini guyuya atmış. hani yoğarı kıızı’ya gitsez _ ordaki insannar daha eyi.
(300) orası daha şey yapar yani. ermeniler _ ama yani buriya gelmemişler. ruslar sadece buriya
(301) gelmişler.

(302) bi aba derdig. anniye aba, dede yine dede derdig. yani sadice anniye aba derdig biz. bibi.
(303) ona teyze derdig. aynı aynı renkler _ aynı. kırmızı; gırmızı, sarı; sarı, mavi; mavi, yeşil;
(304) yeşil. yani bunnar deyişikliğ yoğ. ha siyaha gara derdig yani. sâde o.

(305) he. işde abrıl. o bilmem ne derlerdi? işdi beşinci aya abrıl mı derdiler? sığır goyan. işdi
(306) bilmem ne? bu birinci aylara. ikinci aylara öyle deyişik deyişik _ adlar gullanurmuşlar. he
(307) beşinci aya abrıl derlermiş. gortma mardın gışından, gorğ _ abrılın beşinden, gara öküz _
(308) ayrılır _ eşinden. adam gitmiş tarliya o zaman da tarlada goşarÇen gar yağmış _ o zaman _
(309) onun _ üçün _ o lafı derlermiş. gortma mardın gışından, gorğ _ abrılın beşinden, gara öküz _

(310) ayrılır _eşinden. onu da göşarken _adamın _öküzünün biri fırtınada boğulmuş. beşinci
(311) ayın yani abril _ayında. Öle ona da öle bi şeler duyduğ yani o zaman da. ha o beşinci ayda
(312) ben burda gar yağdığını da hatırlıyom. yoncalar _abu boy _olmuşdu bi gar yağdı ondan _
(313) esgilerimiz zatin her şeye bi şey demişler. ğalandar _ayı. o zaman yılbaşına ğalandar _ayı
(314) derler. ğalandar _ayı. işde o ğalandar ayında deve yaparlardı. dediği gibi bi merdivenin _
(315) altına bildiğin bi seyyer merdiveni şe yaparlardı. iki gişi onun _altına ğorlardı. o
(316) merdivennen _ onun _omuzlarına o çulları tandurdan tandurların _ üsdüne iskemilerin _
(317) üsdüne örterlerdi. o çulları diğerlerdi. onu atarlardı o merdivenin _üstüne onun _altına ona
(318) da bi ağız yapıştırır _odundan. böyle çenesini ipinen çekti mi açılıp kapanıyordu. işde
(319) onların deve yapardı. onların yanında atıyorum beş _ altı tane yedi sekiz tane arap
(320) yapardılar. posları sarardılar _ona. ğoyun poslarını. ayağlarına kem _ot bağlamak için
(321) kemleri der _onnarı sararlardı o ğalandar _ayında da oni yapardılardı. ayın _on _üçü onu
(322) yaparlardı. günüzde gece oni yaparlardı. günüzde o deveyi yaparlardı. gene o araplar işde
(323) o düyün _oynanırdı. ğavalcı gelir ğaval çalardı. o araplar gece dolaşırdı evleri. onların
(324) yanına da beş iği üç tane de ğız yapardılar gençlerden. ğız _elbiseleri giydirelerdi. gece
(325) dolaşırdılar _evde. gendime, bulğur toplarlardı. o bulğuri, gendimeyi satarlardı ondan sora
(326) işdi ordaÇi o gençler bi herfene yaparlardı. biz _o zamanda ne helva yapıları. tel helvası
(327) veyahut da işde ne alalım? çarşıya gidildiği zaman büsküvi alalım, loğum _alalım. işdi
(328) başga bi şey. öle oturur _ondan sora bi oda da senin _odan da benim _odam da kimin
(329) odası müsaitse orda oturur yerlerdi. yahut da medresede, camide. medresesinde yerlerdi.
(330) rüzgara duman _esdi, duman rüzgari. yine de aynı biz öle deriz. ğible rüzgari, ğible şey
(331) yani. bi de kelkit derler bu taraftan _eserse bize kelkit _esdi. dumannan, ğible rüzgarı
(332) deriz biz. fırtına olduğu zamanda fırtına, ğar, ğış işdi fırtına. başga bi şe deyil yani. isim _
(333) olarak _onnarı derdiğ yani.

Derleme Numarası: 3

Konuşan : Fethiye Öz / Yaşı: 78 / Ev Hanımı

Derleme yeri : Erikdibi (Paynık) Köyü.

Konu : Karışık.

(1) eskiden ele bi şeler _olurdi. ama şimdi bilmiyem. unuttum yavrum. sehsen yaşına girdim
(2) hepisini unuttum _adan ğurban _olum. çocuğlar _eylenmek _üçün mesal derdük bi şeler
(3) derdük _ama şimdi desen ki bi ğuran _ağlımda başga bi şe ağlımda yoh. şeyderdük _almayı
(4) sararduh. eşÇi elmayı haşlarduh çocuğlara sararduh _eyi olsun. bi de sücüh sulariynan
(5) çümdürürdüÇ çocuğlar _eyi olsun hastalıklar _anladın _ele bele atladurduğ. tabi. ğırdlama.

- (6)ğird tene arpayi gulhuvallahını oğursan ğird tene arpa ğird dene arpa danesi ğird defa
(7)oğursağ _oni suya ğorsan. onun suyiynan çocuğu çümdürürsen _ışdik. éle işde bu ğarten.
(8)nazar deĝdiğinde nazara hani derdiler boncuğ oğudursan. ziyarete de giderdük. ambu bazen
(9)seydiyap ziyāreti var _oriya. bi de bizim burda bi mübāreh var. bēle yalnız şeyli meyli da...
(10)adını bülmiyem de. amburda ziyārat var hep gelürdüler. o çocuğların _eşyelerinden buriya
(11)bağlardılar. çaput bağlardılar _éyiymiş diye éle gördük _onlari gördük. ğurşun tōhmedim _
(12)ama söylenmişdi. yani eşidmişdim ki ğurşun da olabülür.

Derleme Numarası: 4

Konuşan : Halit Bayram / Yaşı: 53 / İlkokul / Çiftçi.

Derleme yeri : Sırataşlar (Aşağı Cencül) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1)şimdi bōle iltāp _olan baha yaprağı diye bi ot var. oni işde ğullanırlar. ğordular mı o iltābı
(2)çekerdi yani. ben de yaptım _oni. üstüne ğoyar sarı bezinen bağlarlardılar _o iltābı alurdi.
(3)yoğ. hayvanlarda raslamadım. bōle çıban yaralarında çoğ ğullanılırdı.
(4)olmuş. ğadınları böyle bi boş mereğē ğoymuşlar. diyelim _ot ğoyduğumuz mereye.
(5)ĝapısını daş duvariyla örmüşler ğadınlara tecavüz _ etmesinler diye. sağlamışlar. halk
(6)yapmış. ĝapatmışlar _orayi. rus mu ermeni mi? bilmiyorum ki. ermeniler Çeldiği zaman _
(7)ışdi ğadınları korumuşlar.
(8)bizim köyde yani bōle mahkeme sonucu yoğdu yani hēç yoğdur. ğavğayla da olsa
(9)münakaşayla da olsa bu köyün sicili temizdir.
(10)ilg _imama haber verilir. imam sela verir _aparlöden. ondan sonra anons _eder. “işde
(11)filancı rahmetliÇ _olmuştur.” ondan sonra toplanırız Çöy _odasına. esÇiden _üş ğün
(12)yemeg verirdig cenaze yağınlarına. sırayla verirdig köyde işde ĝağ ğane var? otuz ğane var.
(13)işde öwlen üş _ev siz verecez. şimdi onları yapmıyoruz da şimdiÇ Çöw yemeghanemiz,
(14)mutfağımız var _orda yapıyoruz şuan. yo cenaze sahibi hiç ĝarışmıyor. hiş ĝarışmıyor. üç
(15)ğün hiç ĝarışmıyor. sāde odada oturur, gelen taziyele kabul _eder. yemeğini yediririz,
(16)çayını veririz yağınlarının. öyle bi şe yoğ. mesela üş... öldüğü zaman şişmesin deyın
(17)piçağ, mağas ğonulur. okuruz. bi de işdi üş ğün Çöwölü muhtarlığ _olarah yemeg verir.
(18)verir _ondan sonra da üş ğün sonra da Çendi daha yağın _akrabasi dördüncü Çünü verir ve
(19)ölünün diyelim Çi derler “eski usul çamaşırı yıhanacağ” işdi o evin malzemesi yıhanır _o
(20)çevre akrabaları tarafından. şeyleri yağılır _elbiseleri ve ya verilir bi yere. fakirlere verilir.
(21)o da şuanda yoğ. yağarlar hepsini. yoğ. cenazeyi diyelim Çi mezarlığı şu ĝarşı

- (22) guyladıgımız zaman esÇiden ateş yaħardı. yabani hayvanı gelip şe yapmasın देंyin. orayı
(23) eşmesin diye. yedisi var. evet. gırhı da var.
(25) gidecek kişiler yemeg verirler. köw odasına toplanırdı. düyün oynardı sabaha ğadar.
(26) sabah yolçulardı. gidecek olan kişi teÇ teÇ evleri Çezedi, helallaşırdı, harçlığını alırdı.

Derleme Numarası: 5

Konuşan : Hesna Eraslan / Yaşı: 76 / İlkokul / Ev Hanımı.

Derleme yeri : İncili (Ardusta) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1) hıızmet ediydük. şimdi makineler çıhdılar. elde keserdük erişde. kimisini de vururdu
(2) tandura erişdeleri. ele güzel ğızarur doldururdu ki anam olsun ben olum büyü ğayran
(3) ğazanlar vardı onlara ğordu ğeriye ğaldururdu ğışlı. o bişerdi ya ğızarurdu da güzel
(4) ğururdu güzel dururdi. he saç erişdesi de ediyük. saç erişdesini de açacāsan ince ince
(5) keseceesen. şimdi makineler çıhdi kesiy. şimdi onlar heb ğahdılar makineler geldi ortiya. ya
(6) evel bi türlüydi şimdi de bi türlüydi. işdik yemeh bişirüydük patates sulusi edüydük
(7) gemühler içinde ğurbanlar kesilürdi. gemühlerini hep alıp ğapıda da ğuruturdu tandurda
(8) da buzdolabi ne ariy. fazla bi şe almiydu ki. ne aliydin ki? o patatesleri ğoyma ğiçün. o
(9) yazın ekileceh ya oni ğordu torpağa da tohum sitir ederdük. ama elimizinkini yerdük,
(10) ayırurdu bi dibe ğordu. onlari da tohum ederdük. yaz geldi mi ekeceyük ki gene geriden
(11) patatis olsun. ne ekersen ek. her şeyden ekilir. aşindi var ya armut, elma, üzüm şimdi
(12) millet öğrendi buralar doli. üzümnden tut, armuttan tut, hıyardan tut hep ekiliy her şey
(13) var. her şey oliy aşindi. her şey.
(14) düyünümüze de düğünner ğurulmazdan bi düğün hazırlığı yaparu. başlaru bi hafda
(15) önce. ehme yapar ğaldururu. ondan sonra mal keserük, ğoyun keserük. düğün olaca ya
(16) hazırlı. e düğün hazırlıhlari işdi. ğuru fasulya eti içinde var. datli ederdük. börek
(17) ederdük, çörek ederdük. e bunnari düğün olaca ya bunlar hazırlı. ama düyünlerde çok
(18) millet gelür yer, içer aşindi yo. aşindi gidiysen ya bi kola veriyler ya iki tene ğız şeker
(19) mi ne tutiyler? yo mihal yine ettin mi ediysen. eşin dosdun ço. benim böyü ğablamın
(20) ğaynanasi var idi keyveniydi. çok güzel yemeg yapardı.
(21) bayramlarda en ço dadli çorba ederük. e çocu şeker toplardu. şekerde veriydiler da
(22) bi şe yo. bayramda şeker toplanur, para toplanur. yerdük. arħadaşlar arasında
(23) yeyillenür tabi. bayram şekerleri yeyillenür güzel. yav daha kimse bile ğapiyi aşmiy
(24) gelmiy. zatin anbu ğastalı ğeyce bitürdi milleti. işdik bele güzel. güzel idi o zaman da

- (25)bi güzel _ıdı şindi de bi güzel. şindi zamanda bi güzel. o zaman da bi güzel. camilerde
(26)oğurduh. ğuran oğurduh, namaz ğılarduh anıadın mi? camilere giderdük yassi bile olsa
(27)vahtı geşmiş bile olsa gece namazi yatsi namazını gidip camide ğıalarsan çoğ güzel _olur.
- (28)var mi? ya var. var _ışdi hocalar gelür durur. hoca tuttuğ diyek bu köwe e hoca gelür
(29)ezen _oğur, çocuğ _oğudur _anıadın? ğarılar toplanur bayramdan bayrama camilere gider.
(30)mübârek günnerde giderler camiye. söhbet _eder hoca. ya hocalar da söhbet _ederler.
(31)var _ıdı var. eskiden var _ıdı. şindi yoğdur. şindi az ğaldi. valla bülmiyem bura ële tarihi bi
(32)yer miydi ney _ıdı aydıntepe? gene de yani beın ğahdım var _ıdı. bizim babamgilin köw
(33)yoğarlardadır. oradan da gelürdi aydıntepi'ye su.
- (38)ya çıhıyuh, geziyük, gidiyük, et yëiyük. bizim köwde yayla var _aşindi. geçen ğëtdük.
(39)osman nurı aldı da bizi ğëtdi. “nine ben seni çok sevdim neneme benziysen haydi bennen
(40)geleceesen yayliya.” kıramadım _evet dedim. ğëtdüh yayliya. ële yayliya bi güzel cami
(41)yapmışlar ki allah razı olsun kim yapmışsa. istediğün kimin _otur, ğıl. ambu bizim _ev
(42)ğeden büyük. ambu oda ğeden _iki oda güzel şeyitmişler peke etmişler, soba kömür sobası
(43)ğuruli her şey. ğapi, pencereler perdeli güzel. te geğ vağide dëyin oturduğ, durduğ. çay
(44)ışdüg. nesrin _et ğötürmişdi, köfde ğötürmişdi. ële iki üş tene köfde aldım. bi parça da
(45)tayuh _eti aldım.
- (46)yaparduh. herkez gendine göre ekerdi tarlalari. malınan. öküzler var _ıdı. bişmeyi de
(47)herifler biçiydiyer tırpannarınnan. bële ğoca bi tırpan var _ıdı onnan. orağ bişdük, saman _
(48)etdük, saman merehlere töhdük _anıadın mi? orağ bişdük _elbet de ki bişdük tarlalarda.
(49)demesi _ayıp _uşağlar ğarınımızda gene gidiydük _orağa. gene gidiydük saman taşıyduğ.
(50)şindi uşağlari ğoyıylar ğarınnarına ğarılar. toğdorlar diyiy “aman salınmayın düşer.
(51)yatmayın, ğalğmayın güzel şeydin düşmesin.” o zaman hëş düşeceh müşeceh bi dert yoğ _
(52)ıdi. en _ilgin mihat _ambu mihat dörd senenin üstüne aldım ğucağıma. ğaynatam da
(53)rehmetli ële yerler _ekiy. tarla var. bol _ekiy. neydim ğetüriy küçük ğörümün tarliya
(54)emzüriyem _uşağı. geri mememden _ayrılmadan lağ lağ lağ tökiy. e ben de demedigiler
(55)böyühler _ële ya “senin çocuğün kuçuk ğal evde.” yolladım _anama. bacılarım var _ële
(56)seni kibin _iki tene ële seviniyler _ële seviniyler nihat'ı ğötürecekler. biri aldı üstünü,
(57)bezlerini biri de aldı arğasına gitdiler. hëç _ağlıma gelmiy _anamın _orda malı var yaylada.
(58)sağıy sığıy, ğazan _ediy, tandur lor _ediy, bi şe. demiyem ki uşağ gider düşer tandura
(59)mandura nası yolliyam. yolladım hiç _ağlıma bile gelmedi.
- (60)ële güzel _oynarduh ki. ële sesim güzel _ıdı ki. orda bizim köwde var bi tene etem ağabiy
(61)bizim _emsal. hep girerdük _oyuna ğızlar bir _ağız derdi, bi _ağız uşağlar derdi. “ğız letife
(62)sen hele vay hele birez sen de bunlar bi şe deel.” sesim güzel şindi sesim yoğ

(63)ğonişamiyam. he işdi tarlalardan geliyken yollarda oynardu. düğün _ oynardu. el _ ele
(64)tutar düğün _ oynardu. oyniya oyniya gelürdük. buralarda da yayla çıhduhdan sonra
(65)komlar damlar boş ğalurdi toplanurdu _ oynardu _ arhadaşlar.

(67)hayvan _ olaraq inek, dana, öküz herkezin _evinde bi çif _iki öküz vardur. dört _öküzde
(68)vardur böyüh reşber _olan. davarlarımız var. süd makinesi aldu. südler çoğ _olur
(69)makinede çekerük, ya yayaru, ğaymağ yayaru. güzel güzel sanki şindi de yağ mi geliy
(70)ki? hêşbi şe yoğ. südi sağiydu işdi. südi bi tölbent ğordu süzeyin _ağzına ondan _oni
(71)süzerdük. süzerdük _ ondan sonra da ğaynadurdu ya peynir _ ederdük ya makine de
(72)çekerdük ğaymağını alurdu. öteki südi de yavan südi de peynir _ ederdük. civil peynir. oni
(73)atardu şeyi üstine ğazani böyüh ğazani ayran ğazani. onan bi ğaşuğ maya ğordu _evel
(74)maya ederdiler. satulurdi baybut'da nede de alurdu. o mayadan birez ğordu. o südi
(75)ğaruşdururdu _atardu tandurun _üsdüne ya ısınmiya durdu mi bağardın peynir _olmiya
(76)durdi. kenarlardan su çıhiy. e ortiya da geliy peynir. ele peynir _ededük _ahan peynirler.

(77)çoğ yoğ _idi ki. hêş kimde de çoğ yoğ. e tabi düyüne gideceesen _ele bi özel ğeysileri var.
(78)oğlan _olsun ğız _olsun. tabi çeket, pantol erkehlere. ğızlara da elbise. anamın _ arhadaşı
(79)var _ımış _orda başğa yere köwe ğetmiş misafirlige. anama demiş ki “lastıkların ver beən
(80)ayağğabların ver beən.” yoğ ne ariy. trabzan lastığı. söradan da o parlağ lastıklar çıhdi.
(81)onlar çıhdi dā güzel. söradan _ ayağğablar çıhdi. söradan terlihler çıhdi. yani dünya
(82)zengünnendi. millet de çalışdi. milletin de gözi açıldı. çalışdi etdi eylediler. yedük, işdük,
(83)gezdüh, tozdu, yaylalara ğetdük, mal sağdu, davar sağdu. ele ğurd _ olurdu ki bazin
(84)ğoyunlardan tutar boğar yerdiler. yaylalarda ğurtlar tutardılar da yerdiler malları şeyi mal
(85)da yerdiler ğoyun yerdiler. babamın köwi dağ köwüdür. yoğarda zargıdı benim babamın.
(86)ele ne insanlar var _ıdı toğdor, hakim. hekim evel ğıt _ıdı. şindi çoğ. amburda avuriya
(87)ğet ğard'a ğet ne işin varsa yapıylar _işin gücin. bayburt'a da dā yol ğalmiy. şindi şindi her
(88)yer _inceldi güzel _oldi. şindi ortalığda yiyecek _içecek doli. bereket yoğ.

(89)ne bilye var _ıdı. daşlarınnan _ oynardu. çaputlardan bebeg _ ederdük. cam ğırıği, eski
(90)ğüveş ğırıği, şu bu ğapılardan bağar _alurdu, oynardu bi kenarda. ağşamda oni dağudur
(91)gelürdük. avile düziydük _oriya buriya ev yapıydu. şey _oyniydu. lep _oyniydu. doğuz
(92)dağ _atiydılar bir bir üsdi sende o daşa vuracān bende vuracām kim ğazanursa ona işdi ne
(93)bi şe veriyler. saklanbaca da cıddı bıddı derdiler. cıddı bıddı oynirdu. ne bilüm o zamanlar
(94)ëleydi. aşındığı zaman mi ëyi o zaman mi? yoğ _adam _aşındığı zaman dā. ğız _esginin
(95)çoluği çocuği, gelini, ğızı onlar olsa aşindi dā yapamazlar bile. ne ev, ne dam, ne çocuğ.
(96)evel ğarılar ğanım _ıdı. çile var _ıdısa böyühlerin yanında iki canlı olsağ _üzü ğuyli
(97)gezerdük kimse bülmezdi, kimse etmezdi. o zamanlar _ele bi güzel _idi. çorba bişürürdük _

- (98) aḥṣama lobiyalı çorba. ële ğıpgırmızı olurdi. aḥşam birez çıharduḥ yerdük. ötekini de
(99) ğorduḥ tandura ğıpgırmızı emicen diyyi ki “biz uşaḥlarınnan baḥ kim ğüvecin dibini
(100) alacaḥ?” diye tutarduḥ ğüveşde. o severmiş dibini ğaziya bu severmiş dibini ğaziya.
- (101) ayaḡım nasıl oldu da düşdüm? düşdün de nasī burḥuldi ayaḡım? nerde düşdüm bilmiyem
(102) ki? götürdük sılıḡçı dediye. ğaynatamnan ğaynanam götürdi. dede baḥdi, etdi dedi ki
(103) “kötehlenmiş.” e dede sardi işdi balınan mi bi şēler ğoydi sardi. alti ay yatdım alti ay.
(104) benim öteki oḡlan da ğarnımdaydi yatduḥ aṣaḡı. ondan sonra ilaş verdi dedi ki eger
(105) açarsuḥ bal verdi. “bu sargıların üstine bali sararsız.” bal verdi de bal sarduḥ. işde
(106) ayaḡım düşdüm işdi nerde düşdümse düştüm. düşdüm de işde şey ëtdi. burḥuldi ambu
(107) sol ayaḡım. şimdi hala aḡrur ayaḡım. işdüğ ğëtdüğ dede sardi. ğaynatam ğaynanam
(108) götürmişdi. sardu da geldük. avu camının orda oyani yoḥari ğaynanam girdi ğoluma da
(109) geldük. sılıḡçı dedi ki “evine yataḡına deen buni götür.” ële çamur ële çamur araba
(110) çılḥmadi. gidiydim. baḡliydı. bal sariydi. dedeninde ëyi tutulurdi ha bayburt’da yeri.
- (111) yav ëyi oldun mi bu ëylih varya ambu dünyadan öldüğün ğëtdüğün köçi dünyasına bile
(112) ëylik gidiy. ëylik oldu mi ële gidiy. sefer emi çoḥ baḥdi milleti çoḥ. ya vururdi, döğerdi.
(113) hersli de adam idi. ne adamlar var ıdı. ne adamlar geldi. ne insanlar köşdi. allah’ım
(114) aşındı varya o adamlar müslüman adamlar şimdi ële bi şe yoḥ dā çocuḡum yoḥ ğalmadı.
- (115) dede durmiy. dede durmiy. hastayam, rahatsızam yanını behliyam. dedim “ğurbetdeydin
(116) yolın behledim. şimdi de yayın behliyam.” gidecēm aşıya gidecēm ama ğorḥıram ğor
(117) gidersemse yatıy üstinki odada. ğaḥar düşer ayaḡın neyini ğırar. bi feş geçürdi. allah
(118) etmesin şimdi baḥamiyuḥ birbirimizi.
- (119) o işleri sorma. hep uşaḥlarınanduḥ. iş ğöriydüğ, kül çekiyeüğ, tandur yaḥıyduḥ. bazın
(120) yaḥmiyduḥ. ğaynana maynata varya onnarnan vuriy alırdı. ama aḥşamdan aḥşama iki
(121) dene uşaḡınan kitliy ğapiyi yatıydim ya o çoḥ benim zorima gidiydi. çoluḥ çocuḡa
(122) ğalmuşduḥ eline. ireller emicen diyyem ki “yav” diyyem paradan beḥ paradan puldan
(123) dedi de dedim ki “avu otuz senedür almanya’dayam. otuzdan sōra ğëtdim. otuz seneden
(124) sōra. otuz senedür de gideli. nem paraları nem nereyi alacayduḥ. burayı alacayduḥ. valla
(125) dedim a bir ğün uşaḡları ğapiyi kitliyip de yatmam o parayı bin keren üsdün ğeşdi.”
(126) isdemedim. e nede olsa ğenşsen çocuḡlar var. her yere gidemiysen. her adamınan
(127) ğonişamiysan. evel heya terbiye var ıdı. şimdi yoḥ. şimdi bi şe yoḥ. evvelki adamlar
(128) heyali terbiyeliydiler. uşaḡ böyüdüğ, uşaḡ çümdürdüğ, davar saḡduḥ, mal saḡduḥ.
(129) ḥaynan huynan yirmi otuz sene geldi ğeşdi heş anlamadım. atmış sene oldi. olmuşdur.
(130) dede ğëddüḥden yani otuz sene sōra ğëttim ben de yanına. çoḥ ḥasda oldum da ğëttim
(131) oriya doḥtora. ële işdik. yani oriya ğëtdim. bizim buraları oraların üstüne bin ğatli ëyi.

(132)gene ne olursa olsun _allahu ekber lailahe illallah var bizim buralarda. almanya da has.
(133)hêş kimse been demedi ki “ya başın _aç ya ayahğabın bu ya nere gidiysen ya neydiysen?”
(134)arabalara binseh otubuzlarınan gidek bi yere ahan da indüm gëtdüğüm yere inmedim
(135)götürürler seni. nere gidiysen oriya götürürler, bırahurlar, alurlar, yollarlar.
(136)sahan, dabağ _ondan sonra demlik, güveş. torpağdan güveş yaparduğ. yamağ. yamağ
(137)derdüg. bêle degirmi işde. lor dolması gördüğ da onda güzel gızarurdi. başğa işdi herse
(138)ederdüg. küçük fiskeler var _ıdı. bi zaman _onlari yağduğ. ondan sonra şüşe lambasi geldi
(139)oni yağduğ. şimdi de pıt yaniy, pıt söniy. şindigi zaman çoğ iyi de müslümanlığ _azaldi.
(140)sular yoğ _idi içerde gidiydüğ su aliyduğ geliydüğ, eve getüriydüğ. tandura göyiyduğ.
(141)şindi êle deyil. sulara içerde, yemehlerde içerde, lambalarda içerde. êle işdi oğul. yani
(142)gene de aşindigi zamani dā iyi diyyem. evel tuvaletler yoğ _idi afedersiz. sular
(143)dişardaydi. e tandura göyacağ _olsan gece bile olsa mejbür gece bile olsa gidip su aliyduğ
(144)pārdan.

Derleme Numarası: 6

Konuşan : Hüseyin Şahin/ Yaşı: 62 / İlkokul.

Derleme yeri : Akbulut (Abrans) Köyü.

Konu : Karışık.

(1)şırıqlar derler bize. soy _ismimiz şahin şırıqlar derler. sağduçlar var. efendime söyliyim
(2)memişler var. tüfekciler var. burada Çenelde çifçiliyinen geçünürler. çifçilik genelde o
(3)alanda o yani. buğday, arpa, yonca efendime söyliyem şimdi bile ambu üş dört seneden beri
(4)mısır eÇerler. mercimek, nohut, küşne filan tabi eÇerler. bu Çibi şeyler. bêle meyve filan _
(5)ağırlığ yoğ. o ğada ağırlığ yoğ. buranın yaylasi yoğ. şeyde var. güdgünenin var, paynıgın
(6)var yaylasi. diyer Çöylerde yoğ. pek _az yani. bayburd’un köylerinde var ya pek _az yayla
(7)olan köy var yani. genelde hep yaylasız Çöwler. var da az yani. azınlığa düşdi. ardusta’nın
(8)yoğ. yoğ ne ariy. sindelli’nin yoğ. efendime söyliyim çığ yoğarlara zargıdı’nın yaylasi yoğ.
(9)var mi oranın? yoğ ufağken burda Çöye istanbul’a ÇiderÇen _ uğraşıyordüğ. yoğ yoğ
(10)allah’a şüÇür. toğdora çoğ ÇëtdüÇ. gözlerim _için gittim. ayağım gırıldı, ayağım _için
(11)gittim. başğa bi şe de yoğ. dişi burda şey vardi. abu aşayıda bi Çöy var. orda bi kadın var _
(12)ıdı. dişin ağrıdı mi doğri ÇiderdüÇ _oriya. o kadın bizim dişimizi çeÇerdi. o çeÇerdi.
(13)dohdora filan Çëtmezdüç. o zaman para mara yoğ _idi. dohdora nerden gidiysen?
(14)gidemezdin. yol _olsa da para yoğ. şey yol _olsa da araba yoğ. orda bi kadın vardi allah
(15)razı olsun. o kadın bizim dişimizi neyimizi çeÇerdi. onun bi Çelpetini vardi. rasÇele
(16)Çelpetin deel yani. özel bi diş Çelpetini vardi onnan _ele Çüzel çekerti ki. tabi. pamuğ filan

(17)goyardi. vallah benim başıma hêş Çelmedi. o zaman da sınıhçılar var ıdı köylerde. sınıhçı
(18)derler. aşindi mesele benim halamın gelini vağında köyü var bilmiyom oraya gittiniz mi?
(19)o bu işlere baħar. hala da baħıyo yani. doğum ı için sorarsan köylerde ebeler var ıdı.
(20)kadınları Çetürürler. o doğum yapdururdi. tohtora filan gitmek yoh. parası olan para
(21)verürdi. olmiyan bi şeler verürdi yani. çul çaput gibi bi şeler çorap mi? artuħ ğazaħ mi? o
(30)gibi şeyler verirdiler yani. o her tarafta aynı olmuyo. bazı ebe veriyo. bazı çocuğun sahibi
(31)veriyo. o ebe ona fazla ğarışmazdı yani. o mecbur deeldi yani. ele bi şe yoh. burda yohdu
(32)da başğa Çöwlerde vardı giderdiler. oħunmaya filan giderdiler. yani musğa filan
(33)yapdurmaya giderdiler. eskiden ama bu Çöyde yohdu. ben atmış içi yaşındayım ben
(34)görmedim yani. gelip geçiyomuş. işdi yazdırıyolar ne bilüm. he onlar ı içinde
(35)yazdururdular.

(36)düyünler burda davul, zurna pek az ıdı. tamam mi? beıe herÇez ğol ğola Çezer eşli
(37)türÇü söylerdiler. oynardılar yani. çalgı pek bu Çöyde yoğ ıdı. o zaman ğaruşuğ ıdı.
(38)ergeg kadın ğaruşuħ ıdı. baħ sen kadın ben ergeg. ambële beraber türÇü söylerdüÇ. yoh.
(39)halğa şeklinde düzülürdüÇ. biz söylerdüÇ aynı bizim söyledüyümüzü öbür taraf söylerdi.
(40)yoh. ğızlı ergeg ğaruşuħ. aynı türÇüyü devam etdürürdüler. yō. ele bi şe yoh. hediye
(41)damadın yaħınlari bi şeler taħardi. yemeh işi de ortadan bişerdi. Çöyli yemeh yapardi.
(42)düyün sahibi yani yapardi. Çöyli Çider yerdı. bi sefer. iki Çün, üş Çün. bilemedin o ğatar
(43)yani. zaten iki Çün önce başlardı Çelin Çelirdi. Çelin Çeldühden sonra yemeh yenür, iş
(44)biterdi tamam. herÇez dağulur evine Çider. yō yō Çelin eve girerÇen damat da bacadan
(45)onun başına ya para atardı ya da bi meyve gibi bi şe. genelde şey atardılar, fıstıħ atardılar.

(46)ya o zaman tabi bi şeler yaşlılar anlatırdı. ha o zaman köw odaları var ıdı. köy odaları
(47)ğonaħ derdüÇ. o zaman yaşlılar toplanurdi oriya hep şeyden anlaturdular. hz. ali'dan
(48)anlaturdular genç şeylerden hep anlaturdular. köroğlu möroğlu o gibi şeyler. benim
(49)aħlımda hêşbi şe ğalmadı. çünkü o dewırlerde ben o odalara girmedim.

(50)şindi ğız ğacıyo birine. eyer ğızı zorla ğacıırırlarsa neyder eder o ğızı alurlar. ona
(51)vermezler. ha ğız dese ki “ben sevdım ğaşdım.” tamam. iş bitti. anlaşıur. tabi yapıliy. ben
(52)yenÇen Çörmeden aldım. annem tabi Çetti Çördi. yengen de nereli? bilmem o Çöyi
(53)duydun mu? demirözü var ben ordan evliyim. orda benim teyzem vardı. teyzeme zaten
(54)gidiş geliş var ıdı. orda daha doğrusu anliyacağın ben teyzemin ğızını istedim vermediler.
(55)işdi onlar vermedühleri gibi bu sefer teyzem dedi ki başğa bi teyzem daha var “dur onlar
(56)vermediyseler ben seın burdan bir kız bulurum.” orda düyün oldu. Çelin Çeldi buriya. ben
(57)de Çelinin başından fıstıħ töhdüm, aldım içeri. halka orda oluyo. ğız nerdeyse düyün orda
(58)olur. buriya geldüyi zaman heÇ ele bi sahat yarım sahat gibi bi şe toplanurlar ğızın

(59)başında. gelinin başında oynarlar, dağulurlar. o hadar yani. Çenelde gız nerden galhıyorsa o
(60)evde düyün olur. oluyor tabi. esÇiden ele bi şe yog udu. gız Çörerdi, damat Çörerdi ele
(61)bi şe yog udi ama şimdi serbes. şimdi gatilıyor. şimdi ele ayıp mayıp diye bi şe yoğ yani.
(62)esÇiden ayıp mayıp derler gatilmazdi. çeyiz olarak esÇiden buzdolabı yog udi.
(63)çamaşur makinesi yoğdi. yani bu Çibi şey tava, tencere, demliÇ, efendime yorgan, yatak,
(64)kaşık maşık bu Çibi şeyler. çorap morap. hali ne ariy.
(65)yoğ. oni herÇez tohiyamazdi Çi. hasır var ıdı. esÇiden çoğ hasır tohunurdu burda.
(66)otdan. otu örerdiler tohurdular. esÇiden vardı. ama şimdi daha ele bi şe gağdi. yoğ da ele
(67)bi şe yoğ. her şey hazır şimdiÇ. şey yav. çayır otu vardı. çayır oti bele uzun ondan
(68)örerdiler, yapardılar. kelepçeler vardı. bele tahardılar öre öre uzun uzadıya Çiderdiler.
(69)serÇi olarak oydi yani başga yoğ.

Derleme Numarası: 7

Konuşan : İmdat Sancar / Yaşı: 61/ İlkokul / Çiftçi.

Derleme yeri : Çayırköprü (Vağında) Köyü.

Konu : Karışık / Türkü.

(1)valla işdi bennem ele bi yel idi Çeldi. vardım. on üç yaşında var ıdım. yoğ içemedim.
(2)bırakmadılar. he. işde amburda çuhur çayır diye mevki var. orda hayvan otarırÇen yani
(3)otlatırÇen uyumuşuğ. ele bi iranli kendisi şurasında da ben var bir gız ama benden büyük.
(4)o günkü günde yaşı. diyek Çi gelinlik gız. ben on üç yaşlarında var yogam. bi şe getürdi
(5)bana işdi tas Çimin bi şeynen bi şe Çetüriydi. bi pir sahalli insan yani âlim görünümünde
(6)Çendisi dedi “vermezdi galdıramaz.” ondan sonra işde köw odalarında, gonağlarda
(7)söylemiye başladığ. doğaçlama irticayla söylüyorum. ha şimdi ben bayder, üni bayder’de
(8)yönetimdeyim. cuma ahşamlari ordayız. her cuma ahşamı ordayız. diyeÇ sekizde başlıyor
(9)iÇiye gider devam ediy. işdi ondan sonra söylemiye başladığ. bi de yöresel bayburt’a ait
(10)türÇüler, halk türÇüleri. bunların da çoğunu nenemden aldım ben. nenem yüz on yaşında
(11)vefat etti. repertuarı çoğ geniş kadındı yani söylerdi. birez ondan esinlendiÇ, birez de
(12)işde... bizler de gızlarınnan düyünler kızlarınnan olurdi. iÇi gız söyler iÇi deliganliya
(13)verürdi. çevürmeli türÇüler... birezde onlardan esinlendüÇ. işdi o durumdan da birez yeli
(14)mi vurdu diyek işdih mi? içemedih ondan da heberdar deyilim. ha şimdi bende şöyle bi
(15)meziyet var. durduğum yerde yani sabağa gada söylesem arhasi gelmiyor. yani söylerim
(16)ama gafiyeler tutuyor mu? yani onun bi galibi var da. o galıplar tutuyor mu? tutamıyor mu?
(17)ondan bilÇim yoğ. çünkü o dersi çalışmadığ. yani bi hoca garşısında bir öğretmen
(18)garşısında notaları bilmiyorum. 18 mart zafer bayramı var ıdı. işdi profösörler filan

(19)doçentler filan geldiler derneğe bayburt üniversdesi'nin. atmış yetmiş tene ğız talebesi
(20)geldi. yetmiş sehsen tene deliğanli Çeldi. bunlar sunum yaptılar çanağgale'nin durumuna.
(21)işde fatih başkanda been dedi Çi: "ımdat _abi bi şe de sen _söyle." yani saniyelik bi iş.
(22)böyle oturum _izlerÇen bi şe de sen _söyle çanağgali'ye. ben de bi şe bilmiyom. tarihten
(23)bi şe bilmiyom ilÇokul mezunusan. bu profêsörlerin, doçentlerin sunumundan bi şeler
(24)ğaparağ ben de şöyle dedim:

(25)yedi düvel bir de anzağ

(43)çanağgaledir geçilmez

(26)bira felek tarih yazağ

(44)çanağgaledir geçilmez

(27)dört bir yana ğurmuş duzağ

(45)conk bayırı bölendi ğana

(28)çanağgaledir geçilmez

(46)anam yağdi ele ğına

(29)çanağgaledir geçilmez

(47)nasıl ğıydız bin bir cana

(30)yedi düvel çılmış yola

(48)çanağgaledir geçilmez

(31)niyetleri istanbol'a

(49)çanağgaledir geçilmez

(32)el ğaldırdım hayır _ola

(50)ğendeg _eşdim _etdim cepe

(33)çanağgaledir geçilmez

(51)ihtiyaş var urğan _ipe

(34)çanağgaledir geçilmez

(52)ğulağıza olsun küpe

(35)nüsret gemisi mayın döşer

(53)çanağgaledir geçilmez

(36)nağış nağış huni işler

(54)çanağgaledir geçilmez

(37)bırağ payğır tayi kişner

(55)aşığ _ımdat darda ğaldım

(38)çanağgaledir geçilmez

(56)ilhamîn hilafdan _aldım

(39)çanağgaledir geçilmez

(57)ğalğan vurup ğılıc çaldım

(40)bir gemi çemberi geşdi

(58)çanağgaledir geçilmez

(41)seyit _onbaşı yerleşti

(59)çanağgaledir geçilmez

(42)bir marmide bağrın deşdi

(60) işde orda saniyelik bi durumda işdi bunu icra etdüÇ ama ğalıplar tutir mi? var. işde diyeÇ
(61) Çi vurgun olmuş. ağıt diyeÇ. tandur var bizde ekmek yapıyolar. böyle ağıtlar var. işde
(62) halk arasında söylenen türküler var.

(63) şimdi burda su sularÇen işde eraziye sularken nispetli olmuş. bi de bir seferberlig
(64) zamanında bu amcamın da babası arhadaşlıh yapmış. gülhanın diye bi ğız varmış. istemiş
(65) istemiş vermemişler. ğacırmaa teşebbüs etmişler ğacıramamışlar. hatda türkünün
(66) içerisinde afedersiz köpek geçiyo. köpeyede beş ehmek dorğamışlar Çi ürmesin de ğızı
(67) ğacırabileler. yani duyulmiya bile. işde ğacırmayınca bu da rusyi'ya esir düşüyor. böyle
(68) ğalıyor oralarda. bunu nenem anlatdı. bir iÇi kıtasını nenemden aldım diyerini de işde
(69) söylediÇ. artıh doğri, yalan ele icra etdiÇ.

(70) evümden çıldım arhadaş elim

(79) evlerinin öni mehtepli cami

(71) belimde lüverim gamada elim

(80) gülhanım'ın boyi ğalenfir dali

(72) behledim behledim gelmez gülhanım

(81) behledih behledig gelmir gülhanım

(73) memmed'im püsgülü bi dali ipeÇ

(82) ellere ğundura bize de papuc

(74) beş ehmeş dorğadıh ürmesin köpeÇ

(83) hünkar olacağdı bizlere sağduc

(75) behledih behledig gelmir gülhanım

(84) behledim behledim gelmir gülhanım

(76) irişlik yapdurdum ilihler tamam

(85) açıldı ğapılar Çele memmed'im

(77) düymelere geldim o da mi yalan

(86) iskemi attırdım otur memmed'im

(78) behledim behledim gelmez gülhanım

(87) behledim behledim gelmir gülhanı

(88) beşe bi türÇi de ona çılmış ağıt olarakdan işde. yoğ onlardan bi bilgim yoğ. hikaye
(89) var. on on beş dene hikaye var. işde bu konursu beldesi var burda. orda sarimeşe
(90) köwünde eski ismi havnus. ordan bir ğız Çelin geliyor konursu beldesine. işde tandur yah
(91) ehmeş yaparken tandurda yanıyor. ölüyo. ben de o havnus köyünden evliyim. yani
(92) sarimeşe yeni ismi. ordan evliyim. balduzum geliyordu. tanıyordum yani kadını. birez
(93) etkilediydim ben de bi şeler söyledüÇ onan.

(94) kutladım hamuri yahdım tanduri

(98) küwlenin dāşında ğaldi saçlarım

(95) sağa sola döndüremem boynumi

(99) ğavrulir dökilir ana ğaşlarım

(96) ben ne bülüm felek neyler sonumi

(100) yumağ yumağ yanir siyah saçlarım

(97) yandi ğavruldi o hacıhanım

(101) yandi ğavruldi o hacıhanım

(102) *havnus gızıyam konursu'da erdeyem*

(110) *töhdiler soyuğ suyi ciyer haşlandı*

(103) *sorarsalar beni göybelerdeyem*

(111) *doğdur tedaviye gejni başladı*

(104) *yanir ğavruliram nasıl _ederem*

(112) *nefes _aldıhca içim haşlandı*

(105) *yandi ğavruldi o hacıhanım*

(113) *yandi ğavruldi o hacıhanım*

(106) *salih'in evleri tecür terehdür*

(114) *aşıh _imdad barmağların bağlansın*

(107) *tanduri yahduğum yer kirli merehdür*

(115) *iki beyit deyip beni ağlasın beni ağlasın*

(108) *cevdet'nen cemile daha bebehdür*

(116) *benim _ahım gonursiya ğalmasın*

(109) *yandi ğavruldi o hacıhanım*

(117) *yandi ğavruldi o hacıhanım*

(118) şimdi ben üş paÇit sigara içiyem. ğırh senedür ğahvalti yapduğum yoğ. çayınan sigara
(119) işmemiş yatağdan çılmam. yoğsa söylüydüÇ. eyi söylürdüÇ. e yaş da ilerledi. şimdi
(120) seferberlihde yani harb _ esnasında işdi haman da bitmeh _ üzere bizim Çöyden dört _
(121) arğadaş Çeliyolar _ erzurum'dan. kopi çıhiylar. āc, susuz _ o ğünki ğünde askerler. bir
(122) kadın _ orağ biçiyor. orağ biçerken... yalnız kadın çoğ çirkin. bunlar _ekmek _istiyorlar
(123) kadının durumundan heberdar deyiller. ğmek _istiylar. kadın hēs _o değil _oluyo. bunlar
(124) da der Çi "yav bu kendisi çirkin. buni birez met _edelim. yani ğüzelliğini met _edelim.
(125) yani iltifat yapah Çi belki bize ehmeğ verür." orda şöyle bi deyiş diyiylar de yani ben _ona
(126) nazire yaptım. onların _anlatışına nazire yaptım.

(127) *yar başına bağlamış sarı leçegi*

(128) *ğız başına örtmüş sarı leçegi*

(129) *zanarsan ki ğarşı dağın çiçei*

(130) *ğamişdir barmağı sedef dırnağı*

(131) *sallandıhca oynar her bir _oynağı*

(132) *dedim _alli gelin kimin yarısan*

(133) *salladi başını döndi kenara*

(134) *sanarsan ğüneşdir _amman _amman _amman _ammayn*

(135) *çalar her yana*

(136) *bağirlar ğari gene ehmeğ mehmeğ vereceğ durumu yoğ. ola bi mısra daha diyelim. belÇi*

(137) *verür.*

(138) bayburd'a gelmeden gırıldı mazi

(139) bayburd'a girmeden gırıldı mazi

(140) aman _arhadaşlar getirin sazi

(141) dilim dönmir sorum sen kimin gızı

(142) yanaşlar möhreli gözler sürmeli

(143) dedim _alli gelin kimin yar _ısan

(144) salladi başını döndi kenara

(145) sanarsan güneşdir _amman _amman _ammayn

(146) çalar her yana

(147) gene ehme meh meh meh yoş. ğari gene dıngıllamir.

(148) nasıl ğıymış yollamışlar tarliya aş _aş

(149) nasıl ğıymış yollamışlar tarliya

(150) gelin senin _işin ğaldi mevliya

(151) dönerÇen _ağladi saşlari güzel

(152) dön yavrum dön dön dön gerdani güzel

(153) bayburd ğazasında ğard _ovası'nda aş _aş

(154) bayburd ğazasında ğard _ovasında

(155) ben bi gelin gördüm şur yaylasında

(156) dönerken _ağladi tam mayasında

(157) dedim _alli gelin kimin yarısıan

(158) salladi başını döndi kenara

(159) sanarsan güneşdir _amman _amman _ammayn

(160) çalar her yana

(161) bağırlar gene ehme meh meh meh yoş. bi sefer diyiylər “ola belki dilsizdir. olabilir mi

(162) acaba?” ğadir ğelfe diye birisi diyi ki ğadın _ufaliy. ğadın _anliy ki aj bunlar. meÇer

(163) ğari dilsiz, sağır, duymiy bunların ne dediyüni. bunlarda bu ğadar met _etmişler Çi.

(164) ğadın haman seyirdir bişdüyi ekinin _altından güvecini getürüyor. işdi o ğünkü ğündeki

(165)ekmeyi artıh ęazıntı mi, örek mi? getiriy _onlara veriy. “vola ęünahını alduh ęan
(166)ayağlının bu dilsiz.”

(167)benim bir yan tarafımda ben bayburt folklórünü, halk _oyunlarının tümünü biliyom ve
(168)oynuyorum. yani birinciliyim var benim. istemiyen talat kúltür bakaniydi. yarışmiya
(169)etdük. bu öy. bu öy ęetdük yarışmiya. on yedi milyar para verdiler. birinci olduğ.
(170)bar başında ben _idim yani. biz bar deriz. halayın başında yani ben _idim. he internetde
(171)de var. o oyun kúltür müdürlüyünde ęaldi. he internete. zatin gidecehdim _ağlımdaydı.
(172)bugün yarın bugün yarın _olmir gidemedüh kúltür müdürlüğüne i. bele verdiler
(173)birinci olduğ diye. on yedi ilinen yarışduğ _orda. hatda bana bir mendil hedaya etdi kúltür
(174)bakanı sahnede bir mendil hedaya etdi. birinciliğ _alduğ. işdi etürdiğı paranın bir
(175)ğismını camiye hēda yapduğ.

(176)şindi ben istanbol’da yirmi sene ęede yani ĥart dediyimiz _aydıntepe bayburd’un ęazası.
(177)eski ismi ĥart. tarihte ęeer ĥart _isyani. işdi o aydıntepe’ye yağın bi tarlamız var. e tabi
(178)istanbol’dan da gelmişik ıfılıkten bi şe anlamıyoruz. dediler bura ēyüdir verme onlara
(179)kendin _e. biz de yirmi teneeye ęeder bi buğda septik. bişdig, savurduğ _on sekiz
(180)demürli oldi. yani on seiz teneke oldi. ii teneede ziyana etdi. ē tabi bunun otan
(181)parası var, sürme parası var, oban hağı var. yani hayvanların _eskiden buğda verilirdi
(182)paranın yerine hağ. hağ _olarah. işdi oriya da şöyle bi şe dedi. ha bu annem benim. o
(183)olan _on seiz teneke bi mahsul _oldi. anam da der i “buni yarmaynan gendime yapah.”
(184)yarma, gendimeyi bilür müsüz? “yarma, bulğur yapalım. bunun taneleri iri bundan üzel
(185)bulğur, yarma olur” annem diyor. ya āne zaten başı başına ziye _etmişiz, ęoyur ba hele
(186)ne oliy? filan _etdük. oriya da şee dedi. burdan esen rüzgarın _ismine biz balğar deriz.
(187)poyraza balğar deriz. esgiden patos, tirehtör yoğdi ya bēle selilerinden savururduğ.
(188)öküzlerinden sürerdi. yani o buğdayı den haline getirirdi, samanını rüzgare verirdig.
(189)yani bu balğar dediyimiz rüzgare verürdük. bu esmese burası yani öl ibi olur. şee dedig
(190)işdi oriya da:

(191)ah _ēle bir zamanlar _ekin _idim

(192)etirdi ĥarmana beni aman _aman

(193)en soni verir _oğul balğara beni

(194)anam der ki oğul yapah yarma gendime

(195)beyler sufrasında ver _efendine

(196)tarla seni ehdim _ekeli gelemirem gendime

(197) *yohsulluğa iter tapir tapir vay soyha tapir*

(198) *aşdın bende galp yaresi*

(199) *nedir dedim faÇirliyin çarasi*

(200) *Çel _ eleddin _ ister koton parasi*

(201) *yohsulluğa iter tapir tapir vay soyha tapir*

(202) *nedir _ oğul belin bükeni*

(203) *sor sorabilirsən fakirliyi çeken*

(204) *yari yariya oldi sıçan digeni*

(205) *yohsulluğa iter tapir tapir vay soyha tapir*

(206) *dönder feleh dönder benim çarhimi*

(207) *nerdeyse oynadacām _ ahlımı*

(208) *hêş deyilse ödemiyim malın haşını*

(209) *yohsulluğa iter tapir tapir vay soyha tapir*

(210) *sen ki göydün _ imdad'ı dara*

(211) *ben düşmem _ ahu zara*

(212) *seni verecēm hırtlılara icara*

(213) *ehmem seni tapir vay soyha tapir*

(214) *oriya da işdi ële dedük. halk _ arasında yani düyünlerde söylenen türÇüler de ben _ onu*

(215) *başğa bir notayla uyguladım.*

(216) *sigaram _ ağızlıhdan düşdi de yuvarlandı*

(217) *sigaram _ ağızlıhdan düşdi de yuvarlandı*

(218) *baba beni evlendir gene canım darlandı, gene canım darlandı*

(219) *sıgara sara sara tudmiyor barmaqlarım*

(220) *sıgara sara sara tudmiyor barmaqlarım*

(221) *o yari seve seve uyuşdi dodaqlarım, uyuşdi dodaqlarım*

(222) *sigaramın _ incesi göynümün _ eylencesi*

(223) *sigaramın _ incesi göynümün _ eylencesi*

(224)bir aḡşam gel bir sabah _ ille cuma gecesi ille cuma gecesi

(225)ḡubuh uzun tütün _ az gètdi bahar geldi yaz

(226)ḡubuh _ uzun tütün _ az gètdi bahar Çeldi yaz

(227)ḡurban _ olduğum _ allah güzeli güzele yaz güzeli güzele yaz

(228)ḡurban _ olduğum mevla bir güzelde bana yaz bir güzelde bana yaz

(229)şuan _ için _ yaşıyor _ adam. ali ḡızılтуğ. yoḡ sivasli. sivasli da onun söyleşlerine
(230)merahım. etkilendiyim _ işdi ḡızılтуğdan _ etkilendim. yani söyleyiş tarzından etkilendim.
(231)bi de reyhanı’dan da etÇilendim. onun söyleyiş tarzından da ama beḡe beyit, deyiş,
(232)muamma hêşbir _ aşıḡdan _ almadım. hêş bi tenesini söylemiyorum. niye şindi senin
(233)çakitin ben _ alırsamsa yarın diyecèn ki “imdat _ abi çekitimi ver.” yani o adamın malıdır.
(234)onun _ üçün _ onların türkülerini lansa yapıyorum. yoḡ. muamma yoḡ de muamme şele
(235)denir. ḡocam, muamma iki aşıḡ ḡarşı ḡarşıya geçer, bir ayaḡ verilir. o ayaḡın _ üzerine
(236)muamme yaparsın. çoḡ. çoḡ yapduḡ. işdi geçen _ aşuḡlar gelmişdi seÇiz dene aşıḡ
(237)gelmişdi bi de sivasli aşıḡ var _ıdı. bi de şeyden yörühden kendisi. o bayannan muammar
(238)söylediler. işde sivas _ aşuḡlar bayramında bu _ adam _ ölmüş. yani ḡalbi olmuş, ölmüş. İki
(239)Çün _ öli. işdi kadın _ ona “ezrayile yüreyimi yedürdün, vergimi verdim işdi ezrayil seen
(240)neyitdi de seni serbest bıraḡdı.” muammamli atışdılar. ben saz çalamıyorum. saz
(241)çalabilseydim _ onlarınn ḡarşılaşırdım.

(242)köylerde herfene yaparız. herfene gecesi vardır. yılbaşında işdi hortuk yaparız. gençler _
(243)işdi bulḡur... o günkü şartlarda buḡda filan toplardılar, satardılar. onu satar ḡarşılıḡ _ eder,
(244)et met _ alırdıḡ, yerdig. ehbablıḡ _ ederdig. yüzük _ oynardıḡ. İşde fincan _ içerisinde
(245)yüzük _ oynardıḡ. he yani o Çün şu Çünde televizyon, radio radio da yoḡ. hatda bi radio
(246)vardi biz yedi seÇiz yaşlarımızdayduḡ rusca haber veriyor. rusca haber verdigden sonra da
(247)reklama geşdi. tabi reklamın _ o gün künde ne olduğunu biz bilmiyüÇ. reklamda radio
(248)pirelli lasdiyi met _ ediyor. pirelli çoḡ _ aşınır, çoḡ ḡaşınır. yani badanajını demek istiyor.
(249)gümüş dayi diye birisi de var _ orda yaşlı tabi Çendisi “ola it _ oḡli it buni bilmiyeceḡ ne
(250)var? elbet pireli adam çoḡ ḡaşınur.” o zaniy Çi pire. adam lastiḡi met _ ediyor. pirelli
(251)lastiḡi. tabi èle ya pireli insan ḡaşınır. pireyi diyor. aslında pirelli lastiḡi met _ ediyor.

(252)bu gümüşhane esÇiden _ ilimizdi ya gümüşhane’ye yaḡın bi köwlerde bir bayburtlu
(253)genç _ o tarafa ava gidiyor. yaḡın köwler birbirine gümüşhane tarafından da haşa nuzuri
(254)eşşeginnen _ adam _ elma satmiya geliy bayburt tarafına. yalnız bayburtlunun ḡılıḡ
(255)ḡıyafeti keş ḡılıḡında. bi mermilik beḡe dōşenmiş, bi mermilih beḡe bi belden kapsulli
(256)ḡama belinde, körhli çızmalar _ ayaḡında, ḡıl papaḡ ḡafasında gümüşhane’ye doḡru

(257)Çidiyor _ava. gümüşhaneli görüyor. görüyor _irāhdan yüz metre gider _aralari ğalıyor.
(258)diyor bu Çelen deliĝanlı been bulaşır ya döyer. çünÇi heybetli de bi deliĝanlı “neydim
(259)neyit miyim?” diyyi. eşşehinnen geliy ya elma yühli kasalarinnan bu da ğafasını eşşeyin
(260)geriki bacaĝlarını taĝiy. o da eşşeyinnen Çeliy. bayburtli yalĝaşıy diyyi Çi “selamun
(261)aleyÇüm.” diyyi “ben ben _adem deyilim.” “ya nesin ĝardaş?” diyyi valla ben bu eşşeyin
(262)kurugiyam. bayburtli bële bi baĝiy _ eşşeyin _ altına “olan _ oĝlum” diyyi “nasi bunun
(263)kurugi oliysan? bu eşşeÇ ergeg sen bunun kurugi nasi oliysan? “vola” diyyi “anam _öldi
(264)de babamınnan geziyem.”

(265)vala işdi hūlya polat’i duydunuz. öğretmen _ evinde bayburt _ öğretmen _ evinde
(266)koççariyi benden _aldi. koççari benim. izzet _ altınmeşe’de Çeldi ama izzet _ altınmeşe
(267)üş dört tene türki aldı. dedi “sana bi teyip _gönderiyim de diyerÇilerini de doldur.” şimdi
(268)artvin’e mal _oldi o türkü. zeytin yapraĝı yeşil... bayburt türküsü, benim deyil. bayburt
(269)türküsü. işdi kime kimi ettin de giydin _allari, yaĝın _iken _irāĝ etdin _yolları, hicrani
(270)baba’nın. erzincan yöresinden diyyolar şimdiÇ. o da neden _ oldi? erzurum’da çaldı
(271)türÇülerimizden, barlarımızdan. erzurum’da da radyo evi var _ ıdı, erzincan’da da. e
(272)bayburt bi ĝaza, bunun kùltürünü hep gümüşhane, erzincan, erzurum... he esgiden _
(273)erzurum’a baĝlıydi vilayet _olarāĝ. ha daha evveli erzurum bayburd’a baĝlıydi. çünkü bu
(274)ĝalenin tarihi bilinmiyor. çoĝ _esgi. sancaĝ beyliyi olduĝi için... bële işdi ĝocam. tabi
(275)yaşda irelledi üç yüz taneye şuan _çin yaĝın türkü var bende. bayburd’a ait. bunlar
(276)repertuvara da girmemiş yani.

(277)işde başĝanımız bunlar _ irelisinde olur filan işdi koççari nasi çalındıysa başĝanımız
(278)fatih bey bilgisayarında notaya alınıyor. işdi öğretmenner varmış müzig _öğretmenneri.
(279)tembehledi ki “imdat _abi başĝasına verme.” yani bunnar çalınıyor. anlıyorum. işdi o da
(280)altına yazıyor _imdat sancar’dan alınma. bilgisayarını işledi onnari. elli dörd dene mi ne?
(281)türÇü hatda işdi vaĝıt yetmedi. işdi şeale etdiÇ. dedih Çi peyderpey beş dene on dene.
(282)he sesimi alıyor. notali aliy yani. notali aliy da diyeh Çi deyişik bir notaynan _o türÇüyi
(283)sunacaĝ. esÇiden _oĝıydılar _ ama ben bilmiyorum. esÇiden yapraĝ halinde bële ĝolın _
(284)üstünde adam _işdi söylerdi soĝaĝlarda. evet. dernehde işdi vali ĝonaĝında prōramlandı.
(285)şey hiÇayeci olaraĝdan _ ismail var Çan Çöyünden. sarası var haman Çana Çirmeden
(286)hemen _orda sarası var. biber _işdi tomatıs bunnari yetiştiriyor. derneyin yönetiminde o
(287)da. şimdi benim çıĝma şansım yoĝ. niye yoĝ? sazım yoĝ. işdi o birisi benim sazımı çalacaĝ
(288)Çi bende söyliyim. hatda aşindi yedi seÇiz dene bayan talebe var _ıdı mezun _oldular _
(289)onlar. bizim tiyatro bölümündeydiler. tiyatroda oynıydılar. telefonnarını neyini verdiler
(290)been. “imdat _amca iletişimi ĝopatmiyalım.”

(291) köy _üstüne köy gurulmaz
(292) böyühleri namaz gılmaz
(293) üş gün gocasiynan durmaz
(294) vağında 'nın güzelleri
(295) üş gün gocasiynan durmaz
(296) çayırköpri güzelleri
(297) köylerinin _öni daşli
(298) gızlari var gelem gaşli
(299) en kücüyi gıbbeş yaşli
(300) kestesı 'nin güzelleri
(301) en kücüyi gıbbeş yaşli
(302) alıslıg 'ın güzelleri
(303) köylerinden _asvat geçer
(304) gızlarından dadıh naçar
(305) öwlede gociya gaçar
(306) mam köyünün güzelleri
(307) öwlende gociya gaçar
(308) değırmencik güzelleri
(309) köyleri var _ada tepe
(310) gulağında ağır küpe
(311) biraħmaz yanaħdan _öpe
(312) şu hayıg 'ın güzelleri
(313) biraħmir yanaħdan _öpe
(314) şu hayıg 'ın güzelleri
(315) üş köwe bir mıħdar _ola
(316) her gelen mıħdari sora
(317) bacalarda eşın _arar

(318) gonursu 'nın güzelleri
(319) bacalarda yarın _arar
(320) gonursu 'nın güzelleri
(321) mavidir daşı gonağı
(322) üsküfdür gızın dodağı
(323) velakin tersdir _ayağı
(324) şu abras 'ın güzelleri
(325) velakin tersdir _ayağı
(326) şu abras 'ın güzelleri
(327) köylerinin _öni dari
(328) gızlari var sari sari
(329) ağıladı sevdigi yari
(330) arduşda 'nın güzelleri
(331) ağıladı sevdigi yari
(332) arduşdanın güzelleri
(333) gışın hizehle gayarlar
(334) terege gudi düzerler
(335) kirli paça don geyerler
(336) zargıdı 'nın güzelleri
(337) kirli paça don geyerler
(338) zargıdı 'nın güzelleri
(339) yeniş iner yohuş çıħar
(340) günde boz _eşşege biner
(341) sevdigini görse siner
(342) ħartnayhe 'nin güzelleri
(343) sevdigini görse siner
(344) ħartnayhe 'nin güzelleri

(345)köylerinin _öni yazi

(346)ğızlari var bazi bazi

(347)anasi ğızından tazi

(348)şu kıızı'nın güzelleri

(349)anasi ğızından tazi

(350)şu kıızı'nın güzelleri

(351)evleri var pakit daşdan

(352)hille sezer _uçan ğuşdan

(353)ğızlari çıhmışdur başdan

(363)top vurdum kilisiye

(364)top vurdum kilisiye

(365)yar dolan gel bu siye

(366)yar dolan gel bu siye

(367)benim meylim ğız sende

(368)benim meylim yar sende

(369)meyil verme kimsiye

(370)meyil verme kimsiye

(371)altun halğali olur

(372)sular dalğali olur

(373)yari güzel _olanın

(374)başı belali olur

(375)yari güzel _olanın

(354)arpalı'nın güzelleri

(355)ğızlari çıhmışdur başdan

(356)arpalı'nın güzelleri

(357)başında görmüşem _ali

(358)dedim de gel dünya mali

(359)velakin başlıh pahali

(360)şu tomla'nın güzelleri

(361)velakin başlıh pahali

(362)şu tomla'nın güzelleri

(376)başı belali olur

(377)hoy _örenler _örenler

(378)var mi yari görenler

(379)cennet yüzi görmesin

(380)aramıza girenler

(381)cennet yüzi görmesin

(382)aramıza girenler

(383)altun _aba köşge ba

(384)şunda oğlan _eş ğaba

(385)soyunmadan sarılır

(386)de sabursuz puşda ba

(387)soyunmadan sarılır

(388)de sabursuz puşda ba

(387) *at üstine gudi usul _usul ğaynasın*

(388) *yeni Ćirdin düĆüne gemühlerim _oynasın*

(389) *terehden _asılıyor _iki ğalaylı sini*

(390) *düşdüm ğızlar _içine seçemem _éyisini*

(391) *ağlama beĆar _oĝlan seş de al _éyisini*

(392) *terehde iki sahan biri doli erişde*

(393) *yenĆe ne baĥıyorsun ben de senin _enişden*

(394) *hasıllı çaruĥların çimenneri çıĝnarım*

(395) *soraram çimenlere geşdi mi burdan yarım*

(396) *bayburd'un yoli düz _olur yar yar*

(400) *bayburd'un yoli bir düze düşdi*

(397) *topla zilipler toz _olur yar yar*

(401) *top ziliplerin mah yüze düşdi*

(398) *topla ziliĥin toz _olur yar yar*

(402) *bayburd'un yoli bir _uli daĝdır*

(399) *topla fistanın toz _olur yar yar*

(403) *yar senin ğoynun meyvali baĝdır*

(404) *yüce daĝ başına bir bölüh ğuzi*

(408) *yüce daĝ başına otlar ğuzular*

(405) *ĝuziyi otaran çobanın ğızı*

(409) *yaniyor yüreyim baĝrım sızılar*

(406) *vallah ğöynüm sende urumun ğızı*

(410) *yüce daĝ başına ğara Ćiderem*

(407) *vallah ğöynüm sende gavurun ğızı*

(411) *ĝar degil meramim yara Ćidere*

(412) *limon kesdim bulanıĥ*

(419) *daĝlar _öĝümnden çekil*

(413) *yüregim başı yanıĥ*

(420) *gidenin _üçü ğüzel*

(414) *öyle bir aşka düşdüm*

(421) *ardında saçi ğüzel*

(415) *yar _uyur ben _uyanıĥ*

(422) *saçi başını yesin*

(416) *sökül şaşlarım sököl*

(423) *yolda yürüşi ğüzel*

(417) *sököl belime dököl*

(424) *gidirem yolda yavaş*

(418) *yar _aĥlıma gelende*

(425) *kundurama deydi daş*

(426) *nere goydun gidirsen*

(429) *dert gelür tutar genci*

(427) *ğaytan bıyılğ gelem gaş*

(430) *güzeller sallandıhca*

(428) *bu dağın _ardı inci*

(431) *çirkini tutar sancı*

Derleme Numarası: 8

Konuşan : İmdat Yerlikaya / Yaşı: 75 / İlkokul /Emekli.

Derleme yeri : Şalcılar (Hapuşğı) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1)valla böyle gesin tarih yog da éaminın yaPılışı yüz yedmiş segiz sene. aşayı yugarı
(2)bundan önce burasi yaylay _idi. yugarı gırzı'nın yaylasıydi. ondan sura bizim göylüler geldi
(3)buriya. bizim göyde bayburd'un yerlisi hiç yog. hepsi trabzon sürmene göPrübaşı'ndan
(4)gelme. çoğ _oluyo. yazın yüz haneyi buluyo. kışın sekiz _on hane galıyo. çoğ. en çoğ
(5)istanbul, bursa. yurddışı var. yurddışı da çoğ var. baybud'un başka köylerine yog.
(6)çobanların haricinde malasef. vallahi çoğ zaman dışardan _olmuyodu ama söradan şindi
(7)farg _etmiyor. bizden önce de var _ıdı. aydındePe'yle suludere genelde. bu igi göyden çoğ
(8)var. işde bu köyün şeyi o yayla. esgiden bu köyde dört dane han var _ıdı. şurasi bile han _
(9)ıdı. dört dane han var _ıdı. burasi şey _ayni iPeg _yoli gibiydi. aydındePe o yol yogdu.
(10)burdan erzincan'a, erzurum'a şeyler hayvanlarla ağaş taşırlar. ordan buğday _alır geri
(11)dönerdiler. zaten bizim dedelerimiz bu işi yaPıyodular. gidiP gelmekde bunlarınan
(12)tanışdılar, önce yayla yaPdılar, yer sadın _aldılar _öylelikle yerleşdiler.
- (13)kız _isteme mesela ben gız istemeye gideceem büyüklerimizle amcamı veyahud _ābim
(14)varsa ābimi gider kızın babasından _isteriz. ama önce tabi kızlen _oğlanların birbirlerini
(15)istemeleri şart. ama şunu da belirdeyim _elli sene önce yaPılan evliliklerin yüzde sekseni
(16)şeyli kaçma. mesela ben bile kaçma evlendim. hāyır, hāyır! babasına imkanımı var. ben
(17)kaçma evlendim diyorum sana ben hanımım ile hiç konuşmadım. hiç konuşumuz yogdu.
(18)amcamın yengelerim gelinler vardi onlar vesilesiyle söyler _o gider gelür _aracılığ
(19)yapardi. yogsa ben _ewlendim Tüyün yaPdugdan sōra yani gaçırup _ewlendükden sura bi
(20)de yedilig var. Tüyün yaPıldıgdan sonra yedi gün sōra damatle gelin baba evine giderler.
(21)orda da aynı bi Tüyün gibi yemegli icap _ederse düyünli, çalgılı malgılı eyvence yaPılır
(22)yedinci günde. o güne gadar ben kış _ıdı bacalarda gezerdig bōle çadi yōdi köyde.
(23)doPragdi evlerin _üsdi. orda gezerdüğ kaynanamı gördüm _ordan _atladım bacadan aşā
(24)atladım. işde orda söz aldıKdan sonra erdesi gün nişan hazırlığı. hama genelde bizim
(25)buranın öfleri bayburd'un gine uymaz. şimdi bayburd'da genelde nişanlı bir sene igi
(26)sene bizde yoK. yogdu yani. en çoK bir _ay igi ay _üç _ay. mümKün deil geçmez. yani o

(27) nişanlı şeyi bizde Peg yogdu yani. yav _ işde Payanlar ayrı gına gecelerinde erkeglerin
(28) şeyi yogdu. ergeglerde yog. sâde bayanlar.

(29) burda buğday, arPa, çavdar bu gibi şeyler. bahçelerde de mısır, Padades, fasulye falan.
(30) yani bu gün gi şimdi domades, biber, falan meyva yedişiyor. o zamanlar yogdu. kışlar _
(31) ağır geçerci burda meyva olsa bile çiçeg aşdū zaman bi gar gelür meyvalar yog olur
(32) giderdi. ama şimdi mevsimler teyişdi şimdi burda her şey yedişdiriyoz. ben gendi
(33) bahçemde şefdaliler var. kara sabanle. kara saban, kağrı arabasi, ögüzlerlen. harman.
(34) döven var ya. buydayi seriyodug harmana ögüzlerlen beraber gövey diyolardı ona
(35) tahtaların _ aldında daşlar çagılı onnan süre süre saman haline gedürür _ ondan sonra
(36) rüzgarlen savuruyodug.

(37) şimdi mesela şu karşı şeye dağ diyoruz. orda bi gaya var. o kayaya da serin gayasi
(38) diyoruz. o gayaylen öyle sahadini göyün _ imamı ordan ayarlardı. onun kölgensinden.
(39) göyün _ imamı o gada şeydi yani veliddindi. serin gayasi Toldi dedi mi damamdi. ezan
(40) sâti geldi. bu taravda şey var. kale var. guri gafa var. he. dağın _ ismi. guri gafa karşuda.
(41) az _ aşâda da yatag. gayalıkların _ içini boşalddug goyunlar yazın _ orda yadardı gece.
(42) günüz kuşluğa gelür sağulur _ ondan sonra gidip yine... şuanda goyun galmadı ama şimdi
(43) devlet tesdeğinen beraber dört gişi dört yüz dane goyun _ aldılar. onlar devam _
(44) edecegler. yog. orda yatıyolar. burda benim yiyenim şey yaPmiş. mandıra yaPmiş. bin beş
(45) yüz metre gare gaPali alani var. orda yadıP galgiyo şuanda damamen.

(46) şeylug Pataglug, çayurlar zaten yeşilligdeydi. böyle yayla var yugarda o yaylada şeyler
(47) var. Pataglıklar var. çorma diyoruz _ onlara. bu bi de garşuda gene çormalar diyyodug
(48) semt _ olarak _ orda da Patagluglar vardı. ama şimdi toPrag şey guraglaşdı bi şe galmadı.

(49) bayramlar gençler _ için çog _ iyi geçerci. şimdi bizim çocuglumuzdaki bayramlar
(50) sabahdan kalkar namaza gide bilenler daha güçüğüleri cāminin _ önünü beglerdi. cāmiden
(51) çıganlarla bayramlaşır. ewlere gider bayramlaşır. bizde enderasandur biz çocuggen
(52) cēnaze oldu zaman sevinirdig. cēnaze de burda göyün hüseyin dayi isminde bi adam var _
(53) idi. heybeler vardı esgiden heybeyi şeger doldururlar burda çocuglara şeger Tādurdi.
(54) çocuggen cēnaze oldu mi seviniyodug şeger Tādacaglar diye. yani öyle şeylerimiz _ olurdi.
(55) delikanlılar bayramlarda kızlarlan horom _ oynardılar. şey Par. halay. horom oynardılar.
(56) bizim burda hem Payburd hem karadeniz oyunlari oynanur. hem Tavul, zurna hem
(57) gemençe, gaval. burda var. suludere var _ ilerde orda olur. tabi bizim _ işde diyom sana
(58) şurda kırziyla buranın _ arası üş dört gilomedre. şivelerimüz de teyişüg, şeylerimiz
(59) genellikle teyişüg _ olyo.

(60)tabi. isimleri var. oyun _oynadığımız. mesela bayburd _oyunlarından başbarı oynardug.
(61)hoş bilezig _ oynardug. temirağa oynardug. biz de garadeniz sallama, tüzadlama bunlar
(62)karadenizin şeyleri. işde bizde de göy _odalarında olurdi hem de bizim cāminin yanında
(63)medrese vardi. medresede yaşlılar yassi namazini kıldıgdan sonra biz deliganlılar orada
(64)toPlanırdug. şey _ oynardıg. ney _ idi o yav? sırdumuza el goyar. şamar _oyuni. siviş,
(65)şeylen televizyonlarda bazen görüyorum _ onlari kamçı birisinin _ ordaya alınıyo.
(66)ayaglar _aldında saglanıyo sırdını döndüyi müddedce ödegisi ona vuruyo. o oni alana gada
(67)ordada dayag yer yani. işde onlar var _ ıdı. şey vardi. şamar _oyuni. sırdını dönüyo o
(68)argadakiler şamar vuruyo. gözlerini yumuyo yani. döneceg vurani bilene gadar şamari
(69)vurulur. bildüyi an hemen o şamarlanan şamari vuran o bu sefer başlar elini goyuP şe
(70)yaPmaya. başka işde bu Paçalarda doPrag dedim ya bačaların üzerinde Paharda şey
(71)oynardug. kırat kaşdı. o igi gişi böyle sırtlarını birbirine veriyor. igi gişi de burdan biri
(72)buradan biri burdan kafasını soguyo ödegiler burdan geliP vurup adliyo. düşenler _onlar
(73)geliyo geçiyo bu sefer ödegiler _ordan _adliyo. kırad kaşdı. bi de arasikesme. o da üçer
(74)üçer bölünüyor. ordada bi şey kale oluyo mesela üçi beKliyo galeyi üçi girmeye çalışiyo.
(75)işde o aradaki girenler kazanmış _oluyo. bu sefer _ödekiler çıkıyo dışariya. bi de şey tula.
(76)tula diye bi oyun oynardug. ambu gadirlerin bacasının _ üsünde oynardug. orda da
(77)mesela on gişi miyiz beşer beşer bölünüyoruz. gollari birbirimize tuduyoruz. o
(78)dışardagiler _ oddan kem yaPardıK bağlari bağlamag _ içün. o kemlerden gamçı
(79)yapardug. onlar şimdi tolaşır _içerde birisi tilgi derler _ona o şeyin _içinde tolaşır çıkıP
(80)birine tegmeyi vurursa oni şeyidmiş _olur. belirlemiş _olur. bu sefer _oni alurlar _ordaya.
(81)hūrafe şöyle ben şeylerime güldürüme, dini inançlarıma işde şey bağlı olan bi insanım
(82)yani. ben igi bayram _arasi evlendim. o igi bayram _arasi evlenen _işde ömrü Kısa olur.
(83)heP ne zaman _ öleceyimi bekliyorum. hūrafe. çenazenin _ argasından Tuz dağıdırdılar
(84)bizim burda. o Çumuriyed'in ilg yıllarında kaz, duz yog ya herkeSe tuz _ olsun. o bi
(85)yardımlaşma aslında hūrafe de denilmez. çüngü yogdu duz yogdu. bu diP şeyler _ işdi.
(86)ćuma günü yola çıgma. ha şey baK bizim burda iyi bi dane alim var _ idi. çoğ aşā yögari
(87)segsen sene önce. ona sormuşlar cafer _efendi ismi cafer'di. "cafer _efendi kece tırnag
(88)kesmek _ iyi dēl diyyolar. niye?" "Parmaglarını gesersin _ onun _için _iyi dēyil" dedi.
(89)aynen _ aynen o diP şeyler var _ ıdı. bunlar biraz da yani Patıldan gelme. Padıl _
(90)inançlardan gelme. şimdi hala mesela incil'den, tevrat'dan gullandumuz şeyler var.
(91)ameller _oluyo yani. şey vardi. kışın mesela şimdi bugün _ayın gaçı? on _aldısı eski
(92)aladurga derdig _ona ayın _üçi. yılbaşı bizum geldü zaman yılbaşından _on üş gün sōra o

(93) aladurga şeyi oluyor. yılbaşısı oluyor. yılbaşında burda deliganlılar şe yaPardi. arap
(94) yaPardi. deri goyun derileriylan beraber sarulirdi. yüzlerini siyahlaşturdular.
(95) gamçılarnan mamçılarnan ergeglere gız endaresi giydirirdüler. kız bi dane de nene
(96) yaPardılar. yaşlı nene bastonla gider. bi dane de şeydan yaPardılar. beyaz gömleg
(97) giydürür böyle ağaç koyardılar senin sırdına şeydan köyi tolaşır şey yaPardılar. hem _
(98) oynardılar hem de köyün teliganlılari o kızlardan kaçırmaya çalışırdular. o araPlar _
(99) onlari döverdiler falan yani ben o zaman kız _ idim. bu şurda gi evde ħalamın çocuklari var _
(100) idi. ħalamın _ oğli beni kaçırmaya kalkmış. aldı beni böyle buraya geldü zaman çelme
(101) tagdım. kış _ o zamanlar kar yuvarladım _ oni burdan _ aşā. onlari şeyde o yılbaşında yani
(102) aladurga yılbaşında çocuglarda yaPardug biz kendimiz _ evlere giderdig. evlere
(103) giderdüg _ o araP _ ayısı oynayın başlardug horom _ oynamaya. bi dane kız, igi dane
(104) araP neyse personelimize göre yaPardug. bize şey verürdüler. evde ne olur? gendime olur,
(105) bulgur _ olur. o diP şeyler verürdüler bize onlari satar erdesi gün _ o paraylan beraber şey
(106) yaPardug. gendi aramızda canımız _ istediği bi yemeyi bi şeyi yani yaPar. onlen şe
(107) yaPardug. para nerden gelecek _ o zamanlar? para yog. benim annaddiglarım _ admış
(108) sene önce. admış _ admış beş sene önce.
(109) şimdi kalandar yılbaşı, zemheri oçak _ ayına, şubad _ ayına küçüg _ ondan sonra abril, yog
(110) küçüg şubad, marT, marTdan sonra abril. nisan neydi? tamamını bilmiyorum. işde
(111) mesela şu anda koç _ ayı, koçlari goyunlara gadiyolar. ondan sonra üzüm _ ayı, sığır
(112) goyan, kalandar. demek Ki üzümlerin yedişdü ay herhal da. bizde üzüm de yog _ ama.
(113) üzüm _ ayı da işde bizde üzüm yog _ ama türkiye'nin herhangi bölgesinde gi üzümü
(114) erzincan bu bölgelerde oluyo ondan mi? işde yani o şeylerin tamamını da biliyodum
(115) şimdi kalmadı aklımızda.
(116) saban var _ ıdı. bondurug var _ ıdı. hayvanların boynuna koyduyumuz bonduruk.
(117) bondurugdan hayvanın boğazını bağlayabilecek _ ağaşdan samiler var _ ıdı sami. boğazını
(118) bağliyo. ondan sonra saban sabandan sonra sabanında bi şey maç var _ ellen tutduğun yer.
(119) bi de doPrağa gömülen eheng _ onun _ uçuında temir şey var. onun dışında darlayı egdüg
(120) bitdi. ondan sonra oni tüzeldmeg _ için tapan yaPardug biz. iki ağaç _ üçer medre
(121) boyunda, on sandim çaPında yuvarlag _ igi _ ağaşdan _ onun _ aralarına aluç ağacı бүгүP
(122) şe yaPardug _ onu tagardug _ ögüzün _ argasına sürüglergen tarlayı tüzeldürdi. tapan _
(123) ona da tapan derdüK. ondan sonra işde aldınçı yedinçi aylara geldin mi nadas diyoruz
(124) ya herk zamanı. nadasa herk _ derler. herk yaPardug yine sabanlarlan beraber. bi de
(125) sonradan şeyler çıgdi kodanlar. biraz daha modern bu traktörlerin pulluglarına benzer

(126) demir şeyleri vardı ama gene hayvanlarla çegerdüK _ onları. onlarla herk yaPardug.
(127) nadas yapardug şeyleri nadas zamani bitdi mi bu sefer _ od Piçme zamani dırPanlarla _
(128) odi PiçerdüK. od bişdüğden sonra dırmıh dırmıhlan şey yaParduğ. o odlardan bağ
(129) yapmak _ için kem deriz onlara igi medre boyunda iP gibi çevirürdüğü _ onları çıkırıgla.
(130) çıkırıg derdig _ ona hayvanın Poynözundan yaPılırdi. he işde igi gişi ordan çevirir bi gişi
(131) burdan çevirir _ o ipler çok sağlam _ olur. onlarla _ işde otları bağlar kağrı arabasıyla
(132) taşırdug _ onları. kağrı arabası da işde bildiğimiz _ ağaşdan teğerleyi yaPılıyo. maran
(133) derdig _ ona değerin dışındaki şey demir. gomPlo yuvarlag. maran diyoruz. onun _
(134) ortasına değereğ geliyo. mazi ortadan yaPılıyo. kağrı arabası meydana gedirilir.
(135) onlarla taşıyodug. o işi bitdi mi ondan sonra başliyodug _ orag bişmiye. bizim göyün _
(136) en _ ağır _ işi bayanların _ en _ ağır _ işi bir _ ay bir buçuk _ ay _ oraK bişme. şimdi sizin _
(137) oralarda dırPanle biçerdiler. biz de dırPan yogdu fazla. tarlalarımız heP daş sonra
(138) dırPanla bişdin mi samani az _ olur. bayanlar bir buçug _ ay _ orag biçer. o orak _ işi
(139) bayanların _ en zor şeyi. ağustos _ ayi. sekizinci ay. sekizinci ay _ orak _ ayi. ergeğler yaPan
(140) vardısı gülerdiler _ ona. benim enişdem var _ ıdı rahmedli o Piçerdi herkeS gülerdi “olan
(141) yav şuna bag _ orag biçiyo bayan gibi.” ergeğler de işde o bağlamasını, gedürmesini,
(142) harmanını, savurmasını ergeğlerde onları. işde buğdaydan gendime, bulgur yaPıyodug.
(143) kışın vazgeçilmez yiyeceK. fasulyadan yaPabildiğimiz gada. mısır biz de hala şimdi ben
(144) bu sene yaPdım. mısır bizim için _ olmazsa olmaz. işdi öyle dediyim gibi. yani ergeğler
(145) bayanlar daha fazla çalışırdı. ben haTdırliyorum benim babam ben küçükken kaybeddim.
(146) annem yedi tane çocuğdug biz. sabahdan kalgardi koyun sılacag, inegler sılacag _
(147) onları çıkarırdı ondan sonra tanduri yagacak, egmeg yaPacaK, yemeğ hazırlayacag biz
(148) küçüğüğ şeyi bizim _ işlerimizi dağıP _ eden _ ergeğ vardı mesela gibi şe yaPardug _
(149) erdesi sene başgasını. onun yemeğ olacag geleceğ, gideceğ _ ondan sonra orağa gidiceğ.
(150) oragdan geldi akşam gene aynı bütün ihdiyaşları göreceğ, keçe harman savruldu mi
(151) samanda daşınacaK. büyüğ sePedler var _ ıdı. büyüğ _ onlarla gedürüP Pacadan
(152) töküyodu samani. bayanlar _ ama şimdi dam dersine oldi. benim gelinin bi danesi
(153) aydindePe’den. benim bi yiyen var ona diyo “oy gidi nuray avu pancar olmasaydı sen
(154) hapuşgiya mi gelürdün? sen pancardan gaşdın.”
(155) gış gecelerinde dedim gibi o şeyde medresede oturırdug bazen çay gaynadırdug bazen
(156) tavug sadun _ alırdug. tavug _ olmayan _ ev yogdu burda. evin kızın çeyizleri ihdiyaşları
(157) yumurdaylan garşulanırdı. burda her gün bi sandug yumurda giderdi. bu aşau kırzı’dan
(158) gelürdüler yumurda doPlardı. şey Pişirürdüğü. davug Pişirürdüğü. şey yogdu. ha biraz

(159) böyle kômar _usdasi olanlar _onlar sakli yerlerde kumar _oynardilar. ama genellikle orda
(160)eylenürdüg şeyde medresede. o eyvence demin dediyüm _oyunlari orda da oynardug. o
(161)şamar _oyununi, sıvışı hatda bi zamanlarda zikir yaPardug. zikir bu şeyde kilhos'un yeni
(162)ismi neydi ya? kilhoslu bi dane şeh vardı. o gelürdi buriya bizim göyden de onun müridi
(163)var _ıdı alurdi biz gençler yani bi yerde allah _affedsin de biz eylenmeye... orda şimdi
(164)zikir yapıyoruz bi aKşam _ gaynım var _ o da benim yanımda böyle allah _ allah
(165)yaPargen gafasını vurdi burnuma. burnum ganadi. şey var _ıdı orda lavabo gibi bi yer
(166)var _oriya gitdim lambayı yagdi. lambayı söndürüyoruz zikir yaPargen. hoca dedi “ne
(167)oldi?” dediler “yav _imdad'ın burni ganadi.” dedi “onun _işi damamdır. o yedişdi.” bu
(168)da benim başıma geçdi. öyle gışlar _ öyle geçiriyodug. kenelde o zamanlar gurbede
(169)giderdüg. beş _aldi ay gurbed gelür kışın beş _aldi ayda burda durur, ilgbahar geldi mi
(170)gene gurbede. aşā yögari. bazi mesela biraz daha büyüdler _ onlar dendi aralarında
(171)odurduglari odalar var _ıdı. buluşduglari odalari var _ıdı. yaşli ehdiyarlar da derawi de üş
(172)dörd yerde teravi gılınurdi burda. çoğ galabalıg _ olurdu. gışın doPlanurdi yazın şe
(173)yaPardi. eyvence gışın _öyle olurdu. fazla eyvence yaPacag... ha av yaPanlar var _ıdı. biz
(174)her sene burda igi üş dane gurd yagaldug duzaglarlan. gurdlar gelürdi buriya hatda
(175)yagın göylere gurtlar mal mul kesdüyi zaman _ adamlar Peddua yaPardi “allah sizi
(176)habuşgillerin şeyine uğratsın.” kırzı'da gurduluş _olur yirmi şubadda. yirmi bir şubadda
(177)Payburd'un gurduluşi, yirmi şubadda bu yugari gırzı'nin gurduluşi. orda şimdi şey _
(178)anıdı yapmışlar. ifed _anıdı. orda kuyular var _ıdı. ermeniler kadınlari o kuyulara
(179)admışlar, gesmişler, şe yaPmışlar. yıl dönümünü gurduluşa giderdüg _ o ağşami da
(180)gurd... şimdi bizim burda milisler var esgi şey gıyafedleriylen beraber. hızeyin _üzerine
(181)gurdun āzını bağlarlardılar bizden büyüğler biraz daha. o zaman biz ben _öğrenciydim.
(182)gurdi şeyin _ üzerine. gëddüg _ orda şimdi resmi geçid yaPılıyo. bazı göylüler şey
(183)maraba gidiyor. yani gedisini, goyununi, guzusuni arabanın _üzerine geliP geçiyo böyle.
(184)bizimgiler de gurd...
(185)muhacırlıg yaşanmış. amcam şu ev halamın _evi. burdan şeye gitmişler muş'a. üş dörd
(186)hane giddiler. dudunamadiler. ordan bingöl'e giddiler. bingöl'de halam _ orda öldi.
(187)seksen de ben gëddim halamın mezarını ordan _ aldım gedürdün buriya. turamadılar _
(188)orda. o zamanlar bu kürtler yabancıyi Peg şey yaPmıyolar. kalanlar da var. ben
(189)bursa'da çoğ gomşularım var. erzurumlu, muş'a muhacir gidmiş. şimdi bursa'dalar.
(190)kalanlar da var _ ama onlarda gene saddi geldi. yani aradan seksen sene yüz sene
(191)geşdiyse bile çoğu pıragdi geldi.

(192) gurduluş benim babam bin dokuz yüz on beş de benim babamın üçüncü hanımının
(193) çocuyuyum ben. birinci dünya savaşında ilg çocu ismini sefer koymuş yani bin doguz
(194) yüz on beş de çocuğı vardı. demeg gi babam bin sekiz yüz segsenler de segsen beşlerde
(195) dōmuş demeg gi. bu gurduluş bayburd'un gurduluşı ilg _ önce burda kadliyam yaPdi
(196) şeyde ermeniler niv'de bayburd'a. bu danzud'da bizüm göy _ enişdesi vardı muhammed.
(197) bābam meclisi bayburd'a burayi şe yaPdugdan sonra bayburd'a gitdüg. babam
(198) anladurdi. Kiddig bi eve girdig _ ewin _ içinde dandur vardı. dandurun edrafında beş dane
(199) çocug _ iki oğlan _ üş dane kız. çocuglar yadaglarında gesilmiş Tandurun başında.
(200) analari üsdü başı yırtılmış _ ewin _ ordasında öldürülmüş. ordan diyiyo kahroldug. döndüg
(201) çigargen diyiyo gaPıyi aşdım çigacaam. gaPi biraz şey _ argaya doğru acılmadi. döndüm
(202) bagdım diyiyo bubam _ ermeni orda. kan dudmuş _ oni kaçamamış. resmen diyiyo
(203) gözlerinden adeş çıgıyo. böyle orda titriyo hámá _ argadaşıma “muhammed, ermeni
(204) burda.” “alah'ın seversen pırag bana pırag _ oni.” “geldi ordan _ aldı gedürdi oni ewün _
(205) önüne içine namluyu ağzuna sogdu diyiyo öle vurdi oni.” bu danzud köyü var şurda. o
(206) muhammed. o gurduluş _ anlarını işde babam anladırđı. işde o ermeniler bizum göye
(207) Peg _ ermeni girmedi. ruslarda geldüyi zaman şurda molla ömer derdiler rusya'da
(208) kalmış. şeyden _ önce. geldikleri zaman bu rusya bildüğü için _ onlarla şey yaPdu bu
(209) sefer _ oni muhdar yaPdılar buriya ruslar. ruslar bizüm göye hiç girmedi. ermeniler
(210) keçe gelürdüler. şe yaPdılar. saldırırlar. dışardan mal mul bulursa gedürürdiler. yalnız
(211) bulduglari adamlari döverdiler yahut _ öldürürdüler. köyün teliganlılari nöbet dudardı.
(212) şu göşedegi ewde ergegleri yog hava ismiyle bi dane şeyleri var _ ıdı. kızlari var _ ıdı.
(213) bubam derdi “bizle odururdu deliganli gibiydi. biz düfegli müfegli onunda düfegi var _
(214) ıdı. bizden _ éyi düfeg kullanurdi.” şimdi ambu kahvenin sahibinin bubasi o ağşamida
(215) tüyün var yugarda bi evde düyün var. deliganlılar heP _ orda. bu kahvenin sahibinin
(216) bubasi nöbet duduyo. geldi burdan keçiyo ermeniler şu bahçeye gada yaglaşmışlar
(217) vuracaglar. bu sefer fargına vardı. bunlara adeş _ áddi. onlar buna adeş _ áddi. o gaşmış
(218) bu tarava. o hava çıkdi o şeyden palgondan bunlara basdi mermiyi kovaladılar _ onlari
(219) garşıda mezarlıyun _ orda bi danesini de vurdular. o hava serdiyounun hava derdiler _ ona.
(220) ergeglerden daha şeyliydi. bubam derdi “bizlen odururdu kızlarılan gidmezdi o
(221) muhabbedlere. he o dönem _ öyleydi. sonra işde o arada şeye haber giddi. tüyün _ evine
(222) gitti dabi ordan boşandılar kırzı'ya kadar kovaladılar _ onlari. kırzı'da ermeni çok vardı.
(223) şimdi orda iki gişi vardı. Pi danesi bubamın dosduydi. ben _ evlerinde yemeg yedim.
(224) ermenioğli ahmed. yedi tane oğli var, beş danesi hafızdur şimdi. bi danesinin _ ismi de
(225) musdafa. musdafa'nın doruni şuanda berlin'de ermeni federasyonlari başganıdur.

(226) musdafa'nın doruni. o zayıf yani. ismi musdafa goymuşlar _ama ardığ nasiysa bilmem.
(227) ardığ neyse burda maç yapmaya geldiler gençler. seksen üçde ben _o senesi ewleri
(228) yapıyorum. şu garşı ki çayırdı toP _oynuyolar. orda kavgayı çıkardılar toP _oynargen.
(229) o şimdi berlin'de olan. o federasyon başkanlığı yapan çocuğ haşa "sizin _allah'ınıza"
(230) küfür _etmiş. bizim de bi tane öğretmen yan hakemliyi yaPıyo. tutmuş yañasından _
(231) allah, allah...
(232) yog. bizde bu sōradan dolga molgalar, şurdan bunlar çıkmış. esgiden _ahmed, mehmed,
(233) mısdfa hergeS dedesinin. mesela benim bubamın _ismi hem benim çocuğunda var hem
(234) gardeşimin de var. dedemin ismi var. dedem muhammed _idi oğlumun birine muhammed
(235) koydum. bi danesi yavuz sultan selim çoğ seviyodum bi danesini yavuz goydum. ne
(236) bileyim bu gibi isimler. yani öle ay _ıymış, hilal _ıymış, yıldız _ıymış o diP _isimler yogdi.
(237) şimdi kızım bizim burda lazca dediğimiz bi dil var. esgilerin de dil gonusurdular. ben
(238) de biliyorum. şimdi dedeye dede diyoruz. siz de dede diyorsunuz biz de dede
(239) diyoruz. yaşlılara gene dede derler biz babuga derdig. neneye mamiga yani o diP _
(240) isimler söylenürdi. hāla. şimdi bizim bayburdlular da bibi. biz de hāla, deyzeye de
(241) deyme.
(242) çoğ. lagaPi olmayan yō _udu da şimdi Peg galmadı. kızım şimdi mesela bag kargarlar,
(243) bi sūlaledür. dedelerine kargar demişler. admacalar _öyle admaca şeyi almışlar. çoğ
(244) lagaPlar vardı esgiden. her _insanın bir lagaPi vardı. mesela benim babama zıbit
(245) derdiler. hatda benim bi güçüyüm vardı rahmetli oldi sūleyman. bu sefer babam tezden _
(246) öldüğü için bu sefer _ona başladılar zıbit demiye. yani genelde lakaP var _ıdı. şuan da Peg
(247) yog. esgiden lakapsız _insan Peg yogdi yani. hele bizim trabzon'dan geldiyimiz göyde
(248) hāla onlarda hāla var. agrabacılık çoğ var. bizim bura bi zamanlar _agrabacılığdan
(249) köyün inegleri begleyen çoban var ya iki dane çoban duddug. bi agraba dedi gi "biz o
(250) adami istiyoruz." öbürü dedi "biz bunu istiyoruz." bu sefer _onlara ayrı çoban duddug _
(251) onlara ayrı çoban duddug. sāde agrabacılığdan. köyün _imamı yani büyüğ söylemeg
(252) gibi olmasın gurt dedem _abdi efendi onun _oğli muhammed _efendi, muhammed
(253) efendi'nin _oğli hasan _amcam göyün _imami. devamli onlar. da kadro gelene gada
(254) amcam _imamdi. bu sefer bu ödegi _agrabadan muh̄dar seçildi. muhtar kardeşini imam
(255) yapmaya galgdi. imami seçimle yaPdug burda.
(256) şimdi işde tedem _abdi efendi bu evin sahibinin _oğli dalebesi. nenem de çoğ _acuze bi
(257) kadınmış. şey _aşırı şeyci bağnaz diyelim. şimdi bu gidiyor hocasından ders _alacağ.
(258) hafızlığı bidirmiş _araPÇa ders _alıyo. bizum _evde böyle gidiyosun koridor var,

(259) koridordan sonra bi gaPi dā var. dış gapiyi aşdi koridora girdi bagdı gi hanımı hocasına
(260) öyle laflar söylüyo gi ev yığılıyo muevvela. tönüyo, ığıyo, gidiyo piraz dolaşıyo bi
(261) zaman sonra deKrar geliyo, gidiyo, bagiyo ses yog. giriyor   içeri dersini veriyo galgıP
(262) ıgargen tiyor ona gi “molla molla ben  elli sene dinledim sen beş dagga dinleyemedin
(263) ha.” yani evliyaullah  idi. hacca giddiler gelürgen gemide rahmetli oldi. şu anda mezari
(264) eyüP suldan’da. istanbol’da gemide ıgardılar ölenleri. orda defneddiler. yani dedem
(265) şeydi. şu ewin sahibi üç sene önce öldi. demel  isminde. öyle meċnun gibi öldi. kızı da
(266) amburda hanım  idi. o giderdüċ şeye aydindePe’ye veyahud bayburd’a. “demel haydi
(267) gidelum.” “sen gid ben geliyrum.” ben gelirdum. arabaynan ben gelürdum buriya demel
(268) burda. bir ġün kamyonum var sabah namazından sonra şey şeye gidiyorum. kuma
(269) gidiyorum. geldim buriya burda kuş doli ama ben hayadım da éle ġuřlar görmedum.
(270) yuvarlag ġuřlar. yumurda gibi ġuř gafasi var. burda onlara şey veriyor. yem veriyo.
(271) beni gördüġü gibi o içeri ġacıyo kuşlar. o da boş deyildi yani. allah rahmet  etsin. vardi
(272) yani.

(273) o dedemin dalebesi. yugarda anladdım ya ruşça biliyodu ha onun  oġlu hafızdı.
(274) inćılıġ yaPardi. onun talebesi anladıyo “bana diyiyo bi musga yaPdı verdi astım oni
(275) kavaġa” şu yugarda gi evin kızını seviyomuş rüzgar  esdi  avag sallandıġu zaman ġız
(276) b le yaparmış. sallanırmış he. bi de oni inler şe yaPmış. boġuyomuř. buna haber verdiler
(277) giddi ogudu gurdardi oni. tövbe eddi. daha yaPmayacag. s radan gene başladı bi daha
(278) gene düşdi buni aġırdılar ben de dedim “bi daha gitme.” gitmedi ve boġdular oni orda
(279) deliganli adami.

(280) yogdu ama yani şimdi ş yle ben bildüyüm  ic n söylüyorum. ben şimdi komşularım var.
(281) muşlılar var, erzurumlular var. kivre dedin mi nerdiyse s t ġardeř gibi. biz de yog. ha
(282) Tanımadıġın arkadaş   olur şeyi kirvelig yogdu. s nned şeyden gelürdüler. kenel de
(283) ġüneydoġudan. araPlardan gelür s nned yaPar giderlerdi. heP dışardan. şehir dokdor
(284) s nned yog. h yış. s nnedci geldüyi zaman kaġar heP şeylere girerdig. deliglere
(285) girerdig. s nnedli olmamıza r men. yog. bayburd’da teg bi dogdor var   ıdı. ben
(286) biliyorum nećmi. ismini de biliyorum. to uma da Pagardi, ġırıġa da Pagardi,  ocuglara
(287) da Pagardi. hariciye, dahiliye b d n logman hekim  idi. k y de de işde ġırıġçılar var  
(288) ıdı. bayburd’da da var  ıdı bi dane ġırıġçı. o un fabrikasının vardi şeyde mam yolunda.
(289) orda bi ġırıġçı var  ıdı. o meşurdu. o aġır   olanları oriya giderdi. bizim ġ yde de
(290) yaPanlar var  ıdı. yaralara işdi Parmaġın mi ġesildi d d n basarsın, tuz basarsın. ondan
(291) s ra işdi son zamanlar tentiriyot saġlayanlar var  ıdı. hasan dayi var  ıdı. onda olurdi

(292) Panzehir var _ ıdı onda. zehirlenenleri o şe yaPardi. öyle. yani dokdor çok hanımlar
(293) doğumdan _ ölenleri biliyorum. başın _ āriyosa gışın _ armut suya gorlar. hem tağ _
(294) armudi hem normal bildüğümüz _ armud. onun suyuni verürler. portakal, meyva,
(295) mandalina o tiP şeyler. ilaç yog. ilaç dedüyün işde Panzehir var _ ıdı zehirlenenlere.
(296) hatda bizum burda mevlüd yaParlar. mesela her yerde yaPılıyoda. bi ağşam _ o zaman
(297) şerbed verürdüler. şeylere mevlüde gidenlere. çocukdug biz de giddüğ. o mevlüdi
(298) yaPan _ adam büyüğ pagır küğüme şerPedi yaPmış meyerse Pagır çalmış. bütün _ o
(299) şerbeTden _ içenler zehirlendi. hePsi hastalandi.

(300) anladıldılar. samed'in mesela öyle higaye anladanlar _ ihdiyarlar oldu mi onlari
(301) yagaldıg biz bıragmazdıg namazdan sonra. onlari dinlerdig _ anladurdular bize. bu
(302) aziz dayi var _ ıdı o anladiyodu. güya şeye qadılmış qurduluş savaşına. rusları diyo
(303) kovdug. ruslar kamyonu pıragdi gaşdi şemsi'ye. giddüK diyo “şemsi'nin yanına şimdi
(304) çalışdırmasını bilen yog şey _ eden yog. ideliyoruz _ oni gafasi arabanın düşüyo yolun
(305) kenarına düşecek _ aşāya. duduyoz, kaldırıyoruz, koyuyoruz _ onun _ üsdüne.” onun
(306) söylediği zaman da biz gülüyoruz. arabanın öni kalkar mi? biraz da şeyli abardmalı. öyle
(307) anladırdi aziz dayi. qurbede gitmiş _ orda çenaze imam yogmuş. şeyde manisa'nın
(308) aksar _ ilçesine gitmişler _ igi arkadaş _ iş bulamamışlar. dediler “imamlıg yaparız
(309) köylerde.” şimdi bi göyde çenaze varmış. bi gaş gün _ olmuş _ imam yog. “çenazeyi
(310) yığargen düşürdüg gıyuya” diyiyo. gıyunun başında yığıyodug. o tiP şeyler _
(311) anladurdi. o aziz dayi çok _ anladurdi. allah rahmet _ eylesin.

(312) çenaze işde dediğim gibi şeyler bayan çenazeleri oldu mi halen da... yaşmag deriz _
(313) onlara başa örtülen yaşmag. esgiden pasma bezler gesilir kızlara daıdulurdi şeyden
(314) çenazeden sonra. şey taūdurdular duz taūdurdular çenazelerde. çocuklara şeger
(315) taūdurdular. şimdi gızım _ oni halen dā şe yapıyo mesela o işden _ anlayan şimdi
(316) belediyeler yığıyo, hazırliyo, gödürüyo. o zamanlar kefeni hergeS kefeni bişmesini
(317) bilmez. bayanların kefen bişmesi ayridur, ergeglerin _ ayridur. bayan yıgayacag bayanlar
(318) var _ ıdı. o işden anliyanlar var _ ıdı aynı ebeler gibi. ergeglerden de aynı öyle. genelde
(319) hocalar ergegleri yığıyodu, kefenlerini biciyodu. en yagın gomşular da yardımcı oluyo.
(320) o vaziyeti mezarlımız _ orda şeyden taşıрма taşırdıg. getiriyoruz _ omuzlarda. şimdi
(321) Çenaze evine komşular yemeg veriyor. bu iki binde bizim cāmiyi yeniledig. seydiyakub
(322) köyi var. oralıydi bizim _ imam sağ _ olsun _ o sene cāminin yaPılışında çok yardımcı oldi.
(323) cāminin _ altında şey yaPdug. hem yemeg yēyileceg yer, hem mudfag. orda çenaze
(324) ağşamı hazırlaniyo yemegleri şeyler yaPılıyor. nāmazdan sōra tişardan gelenler _ oluyor.

(325)Çenaze sahiPleri orda yemeg igi üş gün yemeg veriliyo. esgiden komşular gediriyodu. üş
(326)gün. onu yaPıyodug şimdi şey fener şe yaPıyoruz. onu sorardig esKilerimize nedur bu? bu
(327)ateşi niye yagıyosunuz? çanavarlar gelüp mezarı sögmesinler, şe yapmasınlar _ onun _
(328)ucün. esgiden _işde esgiden _eşyan _olsun _alıcı cog. ama şimdi bilmiyorum. bizim kini
(329)herâlde yagarlar. köyde öyle fakir. bak gızım ben hatırlıyorum bizim göyde adam yedi
(330)sekiz dane çocuğ _ailesi kışın _un biddi, bulgur biddi, gendime biddi, tezeg biddi evde hiş
(331)bi şe galmadi. ismail dayi diye bi adam var _ıdı. o üş dört dane yaşlı adam çuvalları aldı
(332)göyi sırayla tolaşdılar. ne verdun? biri bulgur verdi, biri gendime verdi, biri yagacag verdi.
(333)bilmem ne yaPdılar da adami gışın _ele çıkardılar hadırliyorum ben yaşadım. say diyiolar
(334)buna. tabi tabi bi de şe vardi. bayanların gendi aralarında şe yaPardılar. günlug derdiler.
(335)her gün darlaya yalnız gidmegden _ise törd beş gişi bir gün senin _orağan gider, erdesi
(336)gün _onun yaPardılar. ha bazen de mesela hiç şeyi olan _olmaz toPlanır herkeS imece
(337)usulü işde şe yaPardılar. yardım yaPardılar. esdiden yardımlaşma cogdu.

(338)çocuğlümüzda cog. şey benim bi argadaşım var _ıdı. onun da babası güçüggen rahmetli
(339)oldi. onlarda yedim Püyüdüler. o cog şeydi. aksi diyelim. yani benum çocuğlugdan ne
(340)gadar şeyli aygırı işler yaptiysam _onun sayesinde _oldi. bir gün geldi dedi bana “imdat
(341)gel gidelim. kalede kardal yuvasi var.” aynı böyle sarP kaya gayanın ortasında kardal
(342)yuva yaPmış. bi dene de yumurdasi var. görmüş _oni geldi beni çağırdi beni. giddig oriya
(343)“lan haşım _oriya ne çıkılur ne inilür.” “yog” dedi. “ben _inerim oriya”. ne eddi eddi
(344)gayadan _aşağı indi yuvaya. indi yumurdayi aldı ama dā çıgmaya şey yog. başladı
(345)alamaya. o orda ağılio ben bu yanda ağıliyorum. “lan” tedim “sen tur. hiç _ uğraşma
(346)düşeceksin.” geldim _annesine dedum “şey hava teyzeye haşım gardal yuvasında galmış.”
(347)rahmedli onların bi agrabasi var _ıdı. benden _önce o muhdar _ıdı. ismeT _abi. o yedişgin
(348)delikanli gitdig _ona dedig. “ya böyle böyle.” “tamam” dedi. o şimdi kağnı arabasını egini
(349)yügleyiP Pağladuğumuz _iP varya onlara urgan derdüg biz. urgani aldümüzunan gitdig
(350)şimdi iPi saldi üsden _aşağıya bağladı beline. beline bağladı şimdi çegeceg o gene
(351)yumurdayi alıyor. o ordan kızıyo. o gene yumurdadan vazgeçmiyor. haşım cog _agsi cog _
(352)agsiligleri var _ıdı. allah selamed versin. rahmet _edsin. şeyde çalılıg deriz bizum bu
(353)çatıgsu’yla bizim sinorda dedemin geniş bir _arazisi var çiflug gibi. törd gardeş _
(354)amcalarım. orda genelde malımız mulumuz _orda şe yaPardug. orda büyüğ bi kavag var _
(355)ıdı. böyle düz burasida yamaç. tam bu Kenarda. amcamın _oğli var benden biraz iki yaş
(356)büyüg. o şimdi başladı. orda da şey var Kardal yuvasi var. şeyin dePesinde. “oni görüyon
(357)mu?” diyiyo. “he”. oriya değın şimdi Kardallar yuva yaPdı. bi gese alduni bulmuş gedürdi

(358)goydi oriya. cüzdan bulmuş Kedurmuş goymuş _ oriya. oni goynuş, buni goymuş beni
(359)tavlamış tavlamaş ben başladım çıkmaya. çıgdım. yuvaya çigana gada sağa sola
(360)bagmadım. çıgdım Pagdım bi şe yog. yavruda yaPmiş _ uçurmuş. inmeye çalışdım
(361)buludlar böyle gidiyo. kavag gidiyo. resmen gidiyo. saruldum bōle közlerimi yumdum
(362)allah _allah nasī inecēm? açamıyom sağa sola bakdım mi kavak gidiyo. ben _o iniş bu
(363)geliş ben hayadımda dā kavağa çıkmadım. çoğ korkdum _ama ne kadar tavlamaş beni ki...
(365)şeyler vardi. esgiden tuğla muğla yogdi. daş daş duvari usdaları var _ ıdı. marangozlar
(366)var _ ıdı. araba kağniyi yaPanlar var _ ıdı. saban maban var _ ıdı. evlerde da raflar şimdi
(367)dabaglar heP şeyde olur. bulaşug maginasında olur. esgiden sizde çoğdur. küP.
(368)çamurdan yapılmış küPler _evin bi darafi böyle düzüli. bizde Peg _o gadar yogdur. ama
(369)gine de var _ ıdı. o raflar dabag sırayla dolu onlar hususi her gün silecegsin. hele kızlar _
(370)onlari. he o raflari yaPan _ usTalar var _ ıdı. ewlerin töşemelerini yaPanlar var _ ıdı.
(371)usdalar var _ ıdı. sonra gurbede gidip gelenler de var _ ıdı. şimdi bu şeyi o hani tegin değil
(372)dediğim o adamın bu çadıyı yaPıyo. ömer _isminde bi argadaş. şimdi saşlari çağacaglar
(373)Temel _ aldda duruyo usda yugarda. şimdi saÇ böyle ya ağaş burda şimdi çiviye
(374)çağacag. ağaca teng gelmesi lazım. şimdi o usda yugari şeyin yügseg tarafını biliyo.
(375)Temel de bu kuzeyi şey biliyo yugarısı. yugari diyyor _ona. o şimdi gidiyo bu tarafa
(376)vuruyo çiviye. bi oyani bi buyani deldiler. ulan bağırıyor ona şey yaPma. şimdi o rahmedli
(377)bunun _anasi bunun dedesidur o. teyzenin kızının ölidur bu. bu da benum yiyeimdur.
(378)amacmın _ oğlunun kızının Torunu bu. şimdi kızum şeye gideceg bayburd’a ihdiyaş _
(379)eve ne lazım şey gerçi şunlar bunlar _işde. kızına soruyo “kızım ne gedireyim.” onu al
(380)buni al buni al. dedi ona “baba bi dane de dagvim al dagvim de bidiyo.” “tabi bider”
(381)diyyo “her gün bi yaPrag çoParursan.” her gün bi yaPrag her gün bi yaPrag.

Derleme Numarası: 9

Konuşan : Mehmet Ali Mehmetoğlu¹ / Yaşı: 100

Derleme yeri : Aşağı Kırzı

Konu : Rus-Ermeni Zulmü

(1)urus burayı gece basdi. urus burayı gece basdi. biz bi merehdeydüÇ gece Çeldi tökdiler bizi
(2)dişari. urus-ermeni ğaruşuğ. sabahdan _ oldi. merdivenin _ altında oturiruh. avurda güller
(3)bibi var _ ıdı. avurda köşede evi. orda oturiruh. çoluğ çocuğ, kadınlar. o arada çocuğ

¹ 2007 yılında, 103 yaşında vefat etmiştir. Ona ait olan kayıt örneği, 2004 yılında dijital bir platforma verdiği röportajdan oluşmaktadır.

- (4)ğucağında bi tenesi ğahdi. Çelin dedi Çi “bële yaşamadan _ ölmek daha èyüdü. ben
(5)Çidirem gendimi ğuyuya atmiya.” uşağı atdi Çendi de atladi. öbüri ğahdi, öbüri ğahdi.
(6)zanedersem _ on yedi on seÇiz ğız, kadın _atladılar _avu güller bibi var _onların ğuyiya
(7)atladılar. ya nerde ğalacağ? yōh. yōh. durdular ya. urus bu Çöwde iÇi seneyi temamlamadi.
(8)rusyada ihtilal çıhdi biz sabağdan ğahduğ Çi ne urus var ne bişe. yalnız _ermeniler ğaldi. o
(9)zaman bizi ğorğı aldı. ermeniler çoğ Çöti, çoğ fenaydılar. yemeÇ, eÇmeÇ ne ariy? yav
(10)Çünnerimiz _ ac geçerdı. bi de ambunların dedelerinin ğuyusu vardur _ orda. oriya da
(11)düşdiler. başğa yere düşdiler. he annadın? ermeniler ğaldi. ermenilerin _elinden çoğ çile
(12)çehdüÇ. burda on dört ğışı de vurdular. üç sahat vurğun dedi. o şey _urus’un paşasi. ekna
(13)de. ekna çavuş _udi. ermenilerin çavuşı. şindi bağ ambu paşaÇilin süleyman _ağa var _
(14)ıdi da o Çelinini evde mereÇin bi tarafına sağladı. Çendi de bi ğorcasi vardi. şöle yani
(15)yarım ğılıc. gendi de bi köşe de sindi. ermeniler Çeddiler Çelini buldular çıhartuğları
(16)Çimin süleyman _ağa artuğ teyammül edemedi o ğordayı buriya ğoluna vurdu. ğoluni
(17)yaraladı. yaraladuğı kimin üç sahat _emir verdi ğomandarları. onnar paşiya ğomandar
(18)derledi. üç sahat vurğun dedi on dört ğışı vurdular burda. bir ğısmını da tā sarığamış’a
(19)yolladılar çalışmiya. anadın? işdi vurduğdan sonra herÇez dağıldı. Çimisi niv’e biz nive
(20)ğahduğ. ğart’da ğahdılar. vanşen’e ğahdılar. Çöw ıssız ğaldi bi zaman. yoğ. o gece
(21)ğetdüğden sonra ermenilerinden yaşantı çoğ çetin _oldı. çoğ çetin _oldı. onnarda işti şubatın
(22)yirmisi miydi neydi ğetdiler.
- (23)ali dayi kuçuk bir _adam _ıdi. ambu alimgilin dedelerinin ğuyusu var. ali dayiyan _
(24)izehra var _ıdi. ambu paşaÇilde. atlادılar _o ğuyuya. onnardan _evel kadınlar
(25)atlamışdılar. ali dayi diyir _o izehra’ya Çi “zehra’a Çel çığalım.” ali dayi arğadağ _o
(26)ğuyuda enlī ğuyudur. nasıl çıhdi ordan? nasıl çıhdi ordan? ali dayi çıhdi. “izehra sende çığ.
(27)Çel” izehra’da ğuyuyi yarıya dèyin çığmış _ondan sonra demiş “ola ali ben daha
(28)Çelemiyem.” dedi. düşdi altına orda ğaldi. ali dayi çıhdi. ali dayi çıhdi, ğirdi orda samanın _
(29)içine Çirdi, sağlandı. ola burda beni süngülerler diye. ordan çıhdi ayle o bağçalar varya ora
(30)bağçalardan atladi bağçaların ardınaçin ğahdi ğurtardi.
- (31)ğartlı börek çavuş vardi. o börek çavuş buriya Çelmiş. orda o şerefgilin molla mustafa var _
(32)ıdi. onun odasında ermeniler, müslümanlar toplanur _otururdular. o börek çavuş gelmiş _
(33)orda otururÇen şubatında on dokuzi. börek çavuşun _oğli ğart’dan Çelir, babasını çağırır
(34)dişari börek çavuşı. “bu gece ermeniler bunnari doğriyacağ haydi gideÇ.” börek çavuş diyir
(35)Çi “sen Çèt. sen Çèt. ben Çelürem.” oni çevürir Çeri. börek çavuş Çidir _odiya Çene.
(36)ermeniler soriy oyan Çi “çavuş, o deliğanlı kim _idi?” diyiy Çi “oğlum _idi.” “ne dedi

(37) seen? ne Çeldi? o da demiş Çi “of”dan Çöwe Çelmiş beş yüz tüfekli ecele beni istiyler.”
(38) yani bu söz çoh yarayışli bir söz _ oldi. annadın? of”dan beş yüz tüfekli Çelmiş ecele beni
(39) istirler. o ekna dedüyümüz bu ermenilerin çavuşiydi. esas paşalari arşak paşa var _ idi
(40) varzahanlı’ydi o. o bayburt’da duriydi. bu defa şubatın _ on dokuziydi ermeniler demişler
(41) şeye Çi ekna’ya Çi “doğriyalım bunnari.” bizde orda abdurahmanÇilin _ esÇi ev var ya az
(42) buyanda bizde orda topli durirduh. ermeniler demiş _ ekni’ya Çi “doğriyalım bunnari.”
(43) ekna’da demiş Çi “ula niv’den çıhamazu.” niv’den çıhamazu. halbu Çi niv’de hês
(44) sesitmedi. işdi börek çavuş gêtidi. feğet bu sözün çoh tesiri oldi. beş yüz tüfehli Çelmiş.
(45) halbu Çi Çimse Çeldüi yo. ha yav bu geçer bi şe et de ne olursa olsun. çoh böyüh tesiri
(46) oldi. böyüh tesiri oldi. yo. ha doğriyacaydılar bizi. bir _ evde ne olaca. Çi Çimsiye gücün
(47) yeteceh bir şeyin yoğ _ idi.
(48) devlet nerde devlet yardım _ edece. yoh yoh _ oğul. devlet nerde. ondan sonra epey sora
(49) Çeldi devlet. devlet yani osmanli devleti sora aldı. bunnar çeÇildühden sonra aldı buralari.
(50) he annadın mi? yavaş yavaş devlet. devlet ne arir? burdan bize arhamıza saman yühlediler
(51) de baybur’da götürdüÇ devletin _ atlarına. yiyecek. bah düşün. yürüme ya ne. arhamız,
(52) arhamızınan ÇötürdüÇ. baybur’da yürüme ÇötürdüÇ. arhamızda saman yühli. gış, soyüh.
(53) benim ayağlarım _ üşidi. annadın? devlet ne, ne devleti yeniden Çelir _ avurda Çeleceh ne.
(54) ne ariysan? devlet yıhılmış, itmiş, batmış. erzurum dağlari gannan yoğurılmış. ne ariysan
(55) sen? allah’ım _ o Çünner Çetti. allah’ım da Çöstermesin. esaret çoh zor _ işdür. sabahlara
(56) geder _ uyhi yo, garmımız _ ac.
(57) yalıpız urus geldiği zaman da burada alti yedi yerde gazan gıynadurdular. uruslar biz
(58) ifağiduh birez de uruşayı azar _ azar öyrendüÇ. garavanayı dağıdılar mi alırdıh gab _
(59) alırdıh Çider mutfagin _ öCünde tiÇilirdüÇ. birez de tek tüÇ _ o uruşayı öyrendüÇ. urus
(60) şindi dağıttı mi garavanayı bizi de Çörerdiler tabi. derdiler bize “cucuk” der çocuğa “cucug
(61) kursağ prapal” yani çocuğ garmın aj mi? biz de derdik “tavarış prapal, prapal” yani garmın _
(62) ac _ ac. “igi igi” yani Çel derdiler. anadın? gıblarımıza gırdular birez yemeÇ “baş ol
(63) gıuşai” yani Çidin yiğın. birez de öyrendük. dili gılaydur.

Derleme Numarası: 10

Konuşan : Naci Sever / Yaşı: 71 / Emekli / İlkokul.

Derleme yeri : Gümüşdamla (Zargıdı) Köyü.

Konu : Karışık.

(1)çelik çubuğ bunu oynarduh. tuğara deriz tuğara da fena yani Cider _orda siner biri birini
(2)Cördün müydi hemen onun _üstüne şeyder _eğer tutamazsa o oni sırtına biner getürürdi
(3)şeyine gádar yerine gádar. burda diyelim bura bizim yerimiz burda oynarız çıhar diyelim o
(4)şeyde CördüC _onu eğer o bizi tutarsa bizi biner buriya gádar. sırtımıza biner getitdiririz.
(5)yani éle oyun. ondan sonra böyle kare yaparduh kareler. taş şeyder _ ondan sonra
(6)ayağımızın. nasī diyelim dörd köşe. daş _oyunu ama unuttum _ oyunun ismini. dörde
(7)bölüyoduğ bi de ev var _ıdı. bèle şey başta bi şe var _ıdı kare. o kareden dört _ev _alırdıh.
(8)yani ordan şeyittin mi? diyelim ki biz _o taşı hepisinden çizgilere şeyittirmeden getirdin
(9)miydi bir _ev satın _alarduh. o evden mesela diğev _oynadığı zaman _o evi atlamasi
(10)lazım. taşının _oriya da şeyitmemesi lazım. üzerinden _atliyacağ. taşının da oriya
(11)şeyitmemesi lazım. eğer taş _orda galırsa gaybediyor. bèle bi oyun. ne bileyim biz
(12)birbirimizin _evinden yani kendi evimizden tavuğ çalarduh. tavuğları keser bişirir yerdig.
(13)ama herkez gendi evinden. yani Çimsenin şeyinden değıl. bal çalarduh. yani o zaman
(14)biliyorsun _o zamannar yani herkezde gıtlıh vardı. çalmaynan şeyderdük genşler. ben şōle
(15)bi şe diyim. bir mazım da var. ben almanya’da yetmişde CélürÇen bin dokuz yüz
(16)yetmişde ayağım gırıldı. gaza yapduğ ābimle beraber. ābimle gaza yapduğ _ayağım gırıldı.
(17)ayağım _üş yerinden bèle burdan şurdan _abu şeyden gırıldı ve senin dedeni çağırdı ābim.
(18)deden geldi bağdı. deden bağdı dedi “bi şe yoğ. alabalıh saracağsın buralara.” “tamam.”
(19)dedi “bir _ay _alabalıh _on Cün _on beş Cün _alabalıh saracağsın _ayağına ben geleceğ
(20)ēyi olması lazım _o zamana gáda” dedi. biz tabi ben _annamadım. tabi Cetti on _on beş
(21)Cün sonra Celdi. dedi “tam _ēyi olmamış _üş gün sonra geleceğ” dedi. “güzel dedi
(22)gendin de hareÇet _et. ēyi tamam.” ben zannediyom _ēyi olacağ. gene yapduğ. geldi
(23)neyse. ābim, amca filan _onnara bi işaret _etdi. bèle peke var peÇiye oturtturdi beni
(24)rahmetlig _işde o zaman bağdım Çi ayağı itiliyor. bu ayağı işde gırdı yerine getürdi. bu
(25)çıkılmışdı. bura şey _etdi. ben bu gırığları samsun’da gaynatdım. bura çığmış. benim _anam _
(26)annadi. anam sılığçıydı. anam biliyordu bu işleri. dedi “ben yapamam.” oğli ya gıyamam.
(27)efendim _ışdi sefer _ustayi çağurduğ. sefer _usta işdi burayı... yani odun gibiydi hiç _
(28)ığranmıyodu. böyle yatdı da ayağıyla benim ayağımı şeyitti. ben bağıryorum, hatda küfür
(29)bile ediyorum yani. yav şudur budur. “sus” diyi. bèle ayağıma da bir tane vuruyor. allah
(30)rahmet _etsin gani gani. tamam. ondan sonra allah razı olsun. o benim ayağımı şeyitti yani.
(31)düyünler gızlarınan bèle bazen türÇü söyler _oynarduh. gızlar bi tarafda oğlanlar bi tarafda
(32)bèle şey yoğ yani. garişig değıl. türÇü söyledük _oynarduh. davul zurnalarının. ben
(33)biraz güzel _oynardım. o işi yani güzel yapardım. yani bazen başa geçürürdüler yani. bèle

(34)deliğanlılar bilmem şeyler _ëyi oynaduğum _üçün başa geçerdim. bële oyunlar yani. şindi
(35)tam _unuduyom bizim şeyleri.

(36)orda oyun _oynamazduh. biz böyühler _orda toplanurdular. yanı babalarımız. orda benim
(37)babamında odası var _ıdı. şurda da bir tane oda var _ıdı. orda böhyühler toplanurdi. bazen
(38)mugabele oğurdular, bazen _ eğlenirdiler, bazen de turşi isterdiler. turşiyi gavurub
(39)yiyyodular. yani bële eğlenceler meğlenceler böyühler yapardi. biz de odalarda düğün
(40)müğün _ oynarduh gençler. üç gün sürerdi. dört gün sürerdi. üş gün dört gün sürerdi.
(41)diyelim yarın _oğlan _evleniyor. bu Çün başlıyor düğün. oğlan _evlendühden sonra içi
(42)gün daha oğlandan sonra devam _ediyor. Çövüyi kaçırırlar. kaçıldınmiydi başgış _isterler
(43)babasından. yani sağduç dikkat _edecek.

(44)valla o zaman _öküzler var _ıdı. hayvannar yani. onnar _ıla yaparduh. saban, kıotan...
(45)sabannan, kıotannan yaparduh. içi çift goşarduh. üç çift goşarduh _icap _ettin mi. kıotan
(46)şeyittiğimiz zaman _üç çifte goşarduh şeye. traktör yoh. bi tene peştinbali vardi önünde
(47)insannarın. onun _içerisine buğdayi veya arpayi gör, eliyen _alur seperdi. ondan sonra
(48)tabi birde onun _üstünden sabannan sürülürdü. ondan sonra birde tapan vardır. tapan bële
(49)tapan dediyim düzleme. şey ekdiğiden sonra oni bi düzlüyodu o tapannan. dümdüz _
(50)ediyodu. ondan söra da ortalarından bële hark yapıyodu. hark yapıyordu Çi su sıvardığı
(51)zaman sular _ordan Çelsin Çessin. biçimini tırpan ya da orağ. kadınlar _eğer giderdi
(52)mesela giderdi böyühlerimiz bağardi. bu tarla ëyi olmamış _o zaman kadınlar burayı orağla
(53)biçerdi. tırpanla deyil. eyer _ëyi gelişmisse tarla tırpannan biçilirdi. şeyler var _ıdı. gol
(54)maÇineleri. böyle çevrilirdi. onun _üserine samanı gör, den bi tarafa Çiderdi, saman bi
(55)tarafa Çiderdi. var _ıdı. şey Çetiriyodu. eÇini getiriyodu, harmana töÇüp yayıyodu _
(56)oriya ondan sonra Çem var _ıdı. öÇüzleri goşar game Çemle... Çemin _üstüne biner
(57)şeyderdüÇ _eÇinin _üzerinden _o... Çemin _altında da taşlar var _ıdı. bële küçük küçük
(58)daşlar _o şeyi ezsin diye. onnan _sürer _işde oni tam şeyine geldi mi gıvamına ondan
(59)sonra o gol maÇinesiynen _ayrışdırurdi. şey samanı bi tarafa deni bi tarafa. götürüyodu
(60)şeylerle sepetlerle böyüh sepetlerle samanı şeye taşırdıh.

(61)tütün sararduh. efendim yani böyühler bële bu işden _annıyanlar tütün sarardılar. sigara
(62)Çülü töÇerdiler. afedersin _insanın Çendi idrarını da şeyderdiler. hiç bi şe yoh. golun _
(63)ağr _ıdı, başın _ağrıdı doğtor yoh bi şe yoh. anamız biraz másaj _ederdi. analarımız başga
(64)bi şe yoh.

(65)olurdu. şimdi mesela bizim tarlayi diyelim... tarlamız var. böyüh tarla uzağ birez
(66)giderdüg yani Çöwün kızlarını, kadınlarını toplar _analarımız “Çelin yarın ırğat _olun”...

(67)oni oraħla biçerdiler _ o şeyi veya da tırpanna. tırpanna erÇeÇler, oraħla kadınlar... o
(68)kişinin tarlasına Çiderdi yani şeysiz _ücretsiz. bële ücret talep _etmezdi yani. ırğat Çelürdi
(69)yardım _ederdi yardım.

(70)annemiz ğuru fasulya, laħana, laħana dolması deriz sarma, herise, ziron Çibi şeyler.
(71)diyelim ki biz tarlada çalışıyoruz. analarımız ayranlı dolma gönderdiği zaman biz bayram
(72)yaparduħ. ayranlı dolmayı da iyi yağ bële tereyağı doldururdular. nerdeyse tereyağı
(73)ayranlı dolmanın _içinde üzerdi. onun _üçün o ayranlı dolma Çeldüğü zaman biz bayram
(74)yaparduħ. ama bële diğer laħana, fasulye masulye geldiği zaman pek _o zaman
(75)şeyütmezdük. e tabi oluyor. olmaz mı? özel Çünnerde diyelim Çi en fazla arabistan deriz
(76)onu çoħ yapardılar. arabistan _özel yemeğ _idi. yımırta ğırdılar birez de ğıyma varsa
(77)ğıymaynan filan _arabistan yapardılar. bu özel bi yemeÇ _oluyodu. o Çünner _özel böreÇ,
(78)sarma, baklava, tel helvası. bizim zamanımızda yani tabak da var _ıdıda bële gavdan
(79)yapılmış. gav deriz topraħ yani. ona ne diyyodular? unuttum Çi. kavnuS gibi bi şey yani.
(80)bunun _içinde hep _ aynı aile bir _ aile hepsi hepimiz _ aynı şey ğaşığlarının _ odun
(81)ğaşığlarının yerdüÇ hep. ayrı ayrı yoħ _o zaman.

(82)ben görmeden _evlendim. heç görmedim. ben _almanya'daydım bin dokuz yüz yetmiş _
(83)üşde. benim _ābimin bi arħadaşı var. onun yiyei var. ablasının ğizi. yani benim hanım _
(84)abimin _arħadaşının _ablasının ğizi oluyo. demiş ği ābime “yav benim bi yiyeim var şeye
(85)alalım nacı'ya yapalım.” demiş “tamam. yapalım.” bunnar Çendi Çendine şeydiyolar.
(86)mehtup yazıyor _ anama. anamda gidip Çörüyor ğizi. zahzıklı benim hanım. zakzığ'a
(87)gidiyor. orda görüyor ğizi hoşuna Çidiyor. aman mehtup yazıyor Çi ābime “çoħ Çüzel boyi
(88)Çüzel” diyyiymiş. “ħuyı muyı Çüzel bir ğıza benziyor. tamam. ben buna talip _oluyorum.”
(89)benim _anam çoħ _osmanlı bi ğariydi. bële bu Çöwde hem ğırıldan çılılıdan _annardı
(90)bële şeyderdi. ebelihden hepsini ona Çetürür yapdururdular. yani anama. tabi anam
(91)beyeniyor, ābime mehtup yazıyor. ben _ābimin mehtubunu açıp _oħuyorum tesadüf. yani
(92)ğizli. ğizlice değil de aşdım _oħudum. baħdım Çi diyyiyor Çi “işdi çoħ Çüzel ğız, bilmem
(93)bunu yapıyoruz.” yav dedim “bunu Çime şeydiyolar da Çendi Çendime. sordularda mi
(94)been de buni yapıyolar, ediyolar?” neyse ābime başladım ğızmiya. dedim “siz kime sorduz
(95)da” “ğonuşma” dedi. “şele ğızdır, bële ğızdır.” beni tabi biraz amcalarımda vardı
(96)almanya'da. onlarda beni biraz teselli etdi. dedi Çi “yav senin _anan şey yapmaz. bële
(97)yani hani çirkini, topalı, Çöri bële şey yapmaz. senin _anan _aħıllı bir kadın. o muħağğah
(98)beğendiye eyidür.” bizi de эле ğandurdular. neyse geldig düyün yapıyoruz düyün ğünüsi
(99)gene görmedim. benim yiyeim var _ābimin oğlı. bu hani bizim bu bayburt'ta Çelinin

(100)yanına Cidemezler. ancağ şeyde gerdek gecesi Cörebilirsin. başga Cöremesin. tabi bu

(101)düyünde Cidiyor Çelinin duvağını açıyor. bèle şey benim yiye _açıyor, bağıyo Çeliyo.

(102)bende odadayım. geldi bana dedi ki gulağıma dèyiy Çi “amca èle çirÇin èle çirÇin Çi.”

(103)bende hem görhiyom hem de diyom bu yalanda söyleyebilir. beni oynadıyo olabilir. beni

(104)neyse ondan sonra işdi sevdüÇ.

(105)olur. çoğ _oyunlar yapılır. yav şimdi mesela düwürçi geliyo. düwürçüye bèle bir masa

(106)hazırlarlar Çöyün başında. şerbet yaparlar. ondan sonra düwürçi gelür, düwürçüyi

(107)ağırlarlar, şerbet içirürler deliganlılar onnardan bi şey _alır. bèle başgış para. ondan sonra

(108)odiya Cırerler _oyun yaparlar. başlarlar _ işdi şey düwürçi başını şeyderler _ona

(109)zamanında bi oyun yaparlar hani gahar _oni suşlarlar, ederler, mahÇemiye verürler. şe

(110)işdi bu bèle yapıdı, şe yapıdı ve oni düwürçi şeyinde suşlarlar Çi ondan da para alalar.

(111)alırlar parayı gençler şeyder _ondan sonra.

Derleme Numarası: 11

Konuşan : Osman Bayram/ Yaşı: 73 / Çiftçi / İlkokul.

Derleme yeri : Sırataşlar (Aşağı Cencül) Köyü.

Konu : Karışık.

(1)burda doğdum da böyümeyi dışarda böyüdüm. şimdi şeydeyiz yazlık. buralarda zaten böyle

(2)şey fenni arılar yogdu. karakovan vardı. o da fazla değildi. üç dört kişide vardı. üç kişi de

(3)on tane on beş tane birisinde on tane birisinde böyle vardı. bizim burda kurbetçilik vardı.

(4)vatandaş burdaki erazi ona kafi gelmezdi. öküz hayvanlariyle çiftçilik yaparlardı. burda

(5)olanların _erazisi olanlar bazısının vardı. bazıları da hep dışarda. yazın _istanbol'da kışın da

(6)burda. arpa, buğda efendim şey çavdar bunlar _olurdu. başka bi şe yoh. burda otuz _otuz

(7)beş hane vardı. otuz hane otuz beş hane bèyleydi yani bu köyün şeyi oydu ama daha

(8)evvaliyatını bilmiyorum. biz çıktık _ama gene yine otuz... yirmi iki hane kaldı. yazın

(9)yazlıhçılar geliyolar. istanbol'da sorarsan buranın nüfusu şuan da muhtar bilir _ama...

(10)seçmeni üçcüzün _üstünde. istanbol'daki seçmen _üstünde üstünde üçcüzün _üstünde.

(11)şimdi onlar yani biz görücü usulüyle diyelim _ama fakat biz köydeyiz görürdük. babana

(12)söylemek nerde annene söylersin _o söyler. köyün yaşlıları, ileri gelenleri onlar giderlerdi.

(13)haber verilirdi sana çay _işmiye gelecez, kahfe işmiye gelecez _öyle. hayır. çoğ gider

(14)gelirdi. söz, nişan _aynı bugün ki gibi devam _ediyor yani. yav hediye olarak bi şeyler. ona

(15)nemne bi şe derdiler. saçını mı derdiler bi şe derdiler. fıstık mıstık alırlardı, şeker alırlardı.

(16)gelinin gèysi alırlardı. papuç mapuç, yüzük giderlerdi. ha düyüne şey sağdıç diyelim bir

(17)akrabadan _ iki çocuk veya bir çocuk köyü çağırırdı. yog. ağzıyla çağırırdı. davul zurna
(18)vardı, kaval vardı. kemençe yog burda. genelde perşembe. çarşambadan başlardı perşembe
(19)de düyün olurdu. o yemeg çekilirdi. gelenlere, köyün halkına. oğlan _ evinde yapılırdı.
(20)vardı. keyvani derler _ ona. onlar yaparlardı. kadın. yanına alırdı iki üç _ arkadaş _ o yapardı.
(21)öderlerdi. onun göynünü yaparlardı. burda yengem vardı benim. oy _ idi buranın keyvanicisi
(22)ziynet yengem.
(23)mahinur yenge dediglerinde elde şişlik mişlik oldu mi o yapardı. şişi patladırı. ilaçla
(24)sabın, efendim yumurta gırarlar veya şeye katarlardı sararlardı o patladırı o şeyi.
(25)olmuş. şu aşağı evde galmışlar. zulüm fazla yapmamışlar burda. ama sonradan _ onlar
(26)burayı gorumaya çalışmışlar. ruslar, ermenilerden korumiya çalışmışlar derler.
(27)burdan şeye hiç mahkemeye gitme yogtu. bu köy hele ki bu köyde hep büyükler
(28)hallederdi. muhtarın bi dedesi vardı... gız kaçırmalarda, bilmem nelerde hep burda
(29)hallederlerdi. büyükler _ araya girerdi. her _ iki tarafı teskin _ ederlerdi. haklıya haklısın
(30)haksıza da sen haksızsın _ ama o hoş görülü davranırdı. “büyükler geldi ben de bi şey
(31)demiyorum” derdi. öle. onu muhtar hallederdi. ama genelde bizde ele... şimdi o gençler _
(32)arasında evlerden mesela kıymetli ne var? yumurtadır, yağdır böyle bi şey düyün yaparlardı.
(33)bulğurdur toparlardı. deliğanlılar kumanya ederlerdi. yani buydu bu. he tabi tabi.
(34)ergegler Çemlerinnen papaz yaparlardı. yav kemle şey yapıyor sarıyolar. bu otları
(35)bağlıyoruz. ottan _ eğiirme onnan bele sarardı hep. bacaklarını, belini, gollarını robot gibi
(36)olurdi. başına da bi göyun derisinden şey geçirürlerdi. yünner dışarda. o giderdi evlerde
(37)gızlarla oyun _ oynardı. getirürdi. çocuğlar gorğar gacırdılar _ işde. gız dediği gız
(38)giyafeti giyinen yanındaki ergegler. yoh yoh bahşış... ev sahibi mejbür verirdi. bulğur
(39)fazla toplanırdı. onu satarlardı, bi şeler _ alırlardı. yılbaşı _ işde. eski tarih. on _ üç _ ocak. o
(40)şindi hêş yapılmaz.

Derleme Numarası: 12

Konuşan : Rahim Bayram / Yaşı: 70 / İlkokul.

Derleme yeri : Sırataşlar (Aşağı Cencül) Köyü.

Konu : Aylar.

(1)cücük, mart, abril, mayıs, kiraz, temmuz çürük, ağustos, laz goçu, bizim goç, sığır goyan,
(2)yılbaşı. onu bilemiyoruz. yani goç _ ayı demek goç gıatımı davara goç gıatardılar. deme biz
(3)bir _ ay _ evvel katıyoruz _ onlar... mesela biz _ onuncu ayda gıatıyoduğ, onlar _ on birinci

- (4)ayda. sığır goyan da on _ikinci ay yani mali içeri göyilmiş _oliydi. on _ikinci ay. birinci
(5)ayda yılbaşı. yoh. eses yılbaşı şindigi yılbaşından _on iki gün sonra oliy. on _üş sonra oliy.
(6)on _üş gün _ileri gider. mesele şimdi eylül diyelim bu ay bahı çaçı bugün? demeÇ Çi daha
(7)ayın ya on biri ya on _üçü ya on dördü. yirmi altısında on _üçü olacah.

Derleme Numarası: 13

Konuşan : Rıfat Öz / Yaşı: 82 / İlkokul.

Derleme yeri : Erikdibi (Paynık) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1)evelden _eleydi ben burdan bayburd'a yaya giderdük. şimdi ambu yola inüyüÇ _arabalar
(2)geliy. köwden köwe beş _ on tane araba isterse o dere köwlerinin _ arabalarına biniy
(3)gidiyök. yaşayış bu harten _olur. bundan daha iyi yaşayış _olmaz. buranın yaşayışı ben _
(4)almanya'da otuz _otuz beş sene galdım da bugünkü durum buranın durumu almanya'nın
(5)durumu aynısı. inşâtlarda. trabzonlular galıbcıdurlar, bayburtlular tuğlacıdurlar.
(6)bayburt'da tuğlacı var. trabzonlular galıp, bayburtlular tuğlacı var daş _üsdasi, trabzonlular
(7)şey marangozdurlar yani galıbcı. var _ıdı da öldi. bi tene var _ıdı öldi. allah _rehmet _etsin.
(8)burda duriydi izmir'de öldi. iyi daş _ustasiydi. çok güzel de yonuculuğ daş yapardi. minare
(9)felan yapardi. gene de vardur. gene de vardur da öldiler. allah rehmet _etsin. tabi bi daş _
(10)ustasi ol. o anlamda derler Çi daş Çöwi eski ismi hınzeverek şimdi ordan çıkar. buranın
(11)daş filitresinden sıhdiğün zaman _inan barmağün bir gün birez durdu mi cam gibi olur.
(12)cam gibi hep bu minareler bu daşdan yapıliy. o sağlam minare bu minare... burda
(13)ürüzgar çok _eser. geneli minare bu sağlam _olmaz mi? tabi tabi. yazın serin _olur. aşındı
(14)benim köwün _içinde evim var toprağ _üsti ağaç _altı toprağ _ele güzel serin ki güzel. şey
(15)bële yontma kırman derler _ağadın mi? kırman derler de siz _ o tarafın _ adamları yoh.
(16)rizeli bi tenesi yapmışdur.
(17)yoh canım. bu Çöw bugün yüzden _üstün _anladın mi? eħraba var. kimi eħraba yirmi
(18)hâne, kimi aħraba on sekiz hâne, kimi aħraba sekiz _on hâne yüzden _üsdün bu Çöw. kışın
(19)gidiyler. on _ikinci ayda şeye gidiyler. istanbol'a gidiyler. atmış yetmiş hane yirmi otuz
(20)gişi gidiy _oriya. lağapları gurdoğulları var, özoğulları var, topçioğulları var, develioğulları
(21)var, çalışkanoğulları var. istemliler var. efendim daha da var. valla bizim gurdoğulları
(22)dediğim trabzan'dan gelme. bizim _ aħrabamız da aynı trabzan'dan gelme. ötekileri
(23)nerden geldüyüni pek _ iyi bilmiyem. biz _ özoğulları trabzan'dan gelme. trabzan
(24)hamsiköy'den gelme. böyühler _anlattı. tabi yaşlılar anlattı tabi tabi ben ne bilüm.

(25) anlatırlar ya eskiler. daha Cüzel anlatırlar. o zaman daha güzel anlatırlar. he o zaman
(26) çalışma var ıdı. erazi yapılydı. şimdi eraziyi kimse yapmiy. önceden buğdaya ihtiya
(27) var ıdı.

(28) gız ıken tanışdı. gendi eħrabamızın gızı. elli beşde tanışdu evlendük. ğomşumuz
(29) yaħın köwlerimiz yaħın. tabi babamınnan annem onlar şey etdiler anladın bizim bura
(30) esCiden gızınnan oğlan konuşu monuşu beke onlar şey etdiler ben işdi evlendük.
(31) düyünümüz güzel oldu. ya eppeyim var ıdı. çalgı var ıdı çalgı. davul zurna var ıdı.
(32) evelden davul zurnaydı. ğonşular şey etdiler... ğonşular aħrabalarımız yaşlarını ğoydı.
(33) mesel sen diye benim çocuğum oldu. mesel sen birisini dedin ki şuni şuna isim isim
(34) ğoya. tabi Çi olur. adam dedühden sonra ne olur? isim güzel olduhdan sonra ne
(35) diyeceğiz?

Derleme Numarası: 14

Konuşan : Sadık Akbaş / Yaşı: 68 / Emekli / İlkokul.

: Numan Akbaş / Yaşı: 50 / Çiftçi / İlkokul.

Derleme yeri : Pınargözü (Kilhos) Köyü.

Konu : Karışık.

(1) köy sakinne... onların tarihi çok esgi. bizim buranın yerlileri var esgi polatlar. ondan söra
(2) akbaşlar. biz erzurum'un bi köyünden buriya hicr etmişler. mesele aşağı yohari gabul
(3) edelim üç yüz sene evel veya dört yüz. buriya hicr edmişler dört ğardaş. dört ğardaşdan
(4) şimdi de beÇi vardur dört yüz hane. dört yüz hane vardur. biz burda da galabaluğuz, dişerde
(5) de her yerde. bizi bize yoh. akbaşlar bize ekreba. polatlar var. ondan sonra ğenşler var.
(6) memişler var. bunlar deyüşüğ. memişler de şeke yani lazlardan bi denesi burda Cêtmiş
(7) bizden almışlar gociya Cêtmiş ordan burdan mal düşmüş Cêlmişler burda oturmuşlar
(8) işde buralı olmuşlar. yerlisi burda mal düşmüş yani topraħ buranın yerlisi memiş onna.
(9) ona trabzon'dan yani gelme buriya. laz cinsi. yazınan deyişim oluyo. kışın mesele yazın
(10) gabul ed ki Cene elli atmış yetmiş ğişi filan yazın geliyo buriya ondan sonra āşindi ambu
(11) aydan sonra yavaş yavaş çekiyo. çok çok. en çog āşindi göç yüz elli hane çayırova'da biz
(12) varız. elli atmış hane sultanbeyli'de, atmış bi ğaş hane düzce'de, elli atmış hane
(13) bandırma'da var. bursa'da var. onların da az az. bursa'da var, izmir'de var. deyüşük yerler
(14) de adana'da var. her yerde var. yani göç bu köyün göçi çok fazla yani toplasan buriya alti
(15) yedi yüz hane filan olur. burdan ayrılib da bayburd'un köyelerine yerleşen bir hane var

(16) idi. işde o da nişantaşı var ya burda şeyde ossuñ diyük _oriya onnarda ordan çıhdi geldiler

(17) çayırova'dalar şu anda. he çayorova'dan _oriya...

(18) köy dışından da her yerden var. esgiden de aynı. vardı çoğ vardı. esgiden o geleneksel

(19) gelin geldüyü zaman _atlarınan gelürdi. adli birileri de binerdi adlara cilid _ oynardılar.

(20) atınan gelürdi Çelin. bèle atın _üzerinde yani esgi töreler bizim yani esgiden çoğ her şey

(21) dā bōle deyüşük töreydi. niye? bi gelinin gelmesi efendim gövi gövüyi çalması ondan sonra

(22) şeyler düwürçüler düwürçülerin gövüyi çalması bu şeyler sistemler esgiden çoğ bunnar

(23) vardı ama şimdi èle bi şe yoğ dā. esgiden bunar çoğ düzenniydi. ondan sonra düyünlerde

(24) yemeg çekmesi salı günü başlardı çarşamba, perşembe zati cuma günü gelin gelirdi. esgiden

(25) perşembe günü aħşam. e tamam cuma müslümanların bayramudur. bağ perşembe günü

(26) gelin gelürdi. esginin gelenekseli onnardi. yemeg çekerdiler _ işde çok. sağduç yemeg

(27) verürdi ayrıca. baba ewü ayrı verürdi düyünlerde. yav geleneksel bèle bütün Çöw halkı

(28) yedürmek _içün yani evelÇi düyün sahibi bi yemeg çeÇer kompîle köyi yedürürdi ondan

(29) sonra sağduş derdiler gövünün şeyine bağan sağduç da işdi gövünün yanında olanlar,

(30) düyünde olanlar _onları yedürürdi.

(31) tabi. şimdi düyünlerde bizim _ergegler _ arasında çoğ çeşitli eylenceler _ olurdi. nasī

(32) eylenceler _olurdi? mesele şey _oynarduh mendil düzülürdük bōle ortiya bi gişi Çirerdi.

(33) o mendil bèle bağlanurdi uzun. burasında topuz _olurdi arħada gizlerdük _oni o ortada

(34) gezerdi. arħası kime gelürse arħadan _ona bi dene vururdi. oni yaħaladuğu anda ordan

(35) çıhıydi. yaħaliyaması orda devam _ediy. böyle dolanur yaħalanan _ordan çıhardı. ondan

(36) sonra geçim dā başga çoğ deyüşük şeyler var _ıdı yani. ama şöyle bende bunnari biraħali

(37) kırk elli sene oldi. burdan çıhdım ya bazılarıni unuddum, bazıları aħlımda.

(38) gelin _almiya giderken düwürçi burdan dışardan gelin _almiya gidersen. düwürçi ğaş ğişi

(39) on Kişi on beş yirmi ğişi düwürçileri almiya giderken onnarın bi başı seçülürdi.

(40) düwürçülerden kompîle bi para toplanurdi. orda deliğanlı parası verilecek ya düwürçi

(41) başına o verülürdi. gidilürdi oriya gelin □ alimiya işdi o deliğanlılar da orda bi masa

(42) ğurardılar Çelen düwürçiye ğarşiliyacağ ya hoş _ ikramiye de bi şēlerde bulunurdi.

(43) bulunduğdan sonra da işdi o deliğanlılar Çöyden ğız dışarı çıhiy ya bi mikdar para

(44) alurdular. toplanan para onlara verülürdi. ondan sonra dabi gelinin buriya gelmesi aynı

(45) törelere uygun şekilde. gelün gelürdi evden _içeri girerÇen gövi evin bacasına çıhardı.

(46) ordan başına şeker tökerdi. yani o aynı törelerin _içindeydi. geldiği zaman. ondan sonra daha seē neler _anladım.

(47) kirve bizde geşmez de genelde şeyde o doğu bölgelerinde çoğ geçer. tâbi. sünnet şöleydi.
(48) bizim şöle diyim özel tören olmazdı burda. siirtli bi sünnetçi var ıdı. çoğ güzel dama
(49) oynardı. o her baharın dördüncü beşinci aylarda gelürdi. serin aylarda. çocuğları sünnet
(50) eder giderdi. kimisi şey bi şeler yapardı tören. kimisi hêş yapmazdı mesele. gelürdi oriya
(51) gaş dene iki dene üş tene uşağ var onnari sünnet eder ücreti neyse onun ücretini öder
(52) giderdi. o adam burda çoğ devam eddi. yani aşağı yohari otuz kırk sene devam eddi o
(53) adam burda. geldi ondan sonrada da yaşlandı dā gelemeyince artuğ sünnet işleri
(54) hastaniye döndi. hastanelere döndi. orda götürüp sünnet ederdiler.

(55) bayram adeti bizim bayram camiye toplandı mı? camiye toplandı bayram namazi
(56) gılındi. bayram namazi gılındiyu gibi büyükler düzülürdi bèle normal düzülürdi halha
(57) olurdi. bayramlaşa bayramlaşa döne döne döne gapıdan dışarı çıkar ta köyün bu yanısına
(58) doğru guyruğ devam ederdi. heb millet birbiriynen bayramlaşurdi ondan sonra sona
(59) ederdi. ondan sonra galurdi herkez gendi adamını işdi teyzesi, yenÇesi, halasi, nenesi
(60) onnarın ellerini öpmiye evlerine gider onnari ziyaret ederdiler. bayramlarda gıyafetler
(61) normal işde. elbisesini giyer temüz elbisesini giyer. yani bèle özel bi gıyafetler giyib de
(62) bèle yani bèle bi şeleri yoh. gıyafetler en güzel gıyafetleri ne ise bayrama uygun o
(63) gıyafetleri giyerdi namaza giderdi. namazdan çıhduğdan sonra işdi tabi işdi meydan
(64) yerlerinde sohbetler. ondan sōra mezar ziyareti. bayramdan çıhduğun zaman mezer
(65) ziyaretlerine millet heb mezer ziyaretlerine goşardı. giderdi. yani ziyaret eder, okur,
(66) bağışlar ona. yani namazdan sonra en çoğ mezerlüye şeydeceler hücum.

(67) bizim bayramlarda suli yemeg demiyim de bizim bayramlarda tatli yemegi ondan sonra
(68) bèle tatliya uygun ğuri yemeglerden bunnar çoğ özel yapulurdi. işdi ne diyim ben seen?
(69) isdigan dadlısı, hurma, börek ona benzer işdi patates neydi o? dolması. o da neynen
(70) olur? patatesinen bulğur yağın içinde gızarur. yani böyle bayramlarda özel çoğ genelde
(71) çoğ börek işi çoğ olurdi. tatli işi çoğ olurdi. bayramlarda genel yani her muhakkak
(72) yapardı. asgere gidecek olan asgere gideceg mesele gider ziyaret ederdi. ellerini öperdi.
(73) ordan burdan. gider onnari ziyaret ederdi ya onnar onan harşlığ verürdüler. artuğ
(74) göynünden ne geçerse işde. ondan sōra da dova edülürdi mezerlühde. asgere gidiy ya
(75) dova edülür ondan sonra asgere devam ederdi. geldühden sōra töreni şöle kim oni
(76) gider anasına bobasına müjdelerse onan hediye var ıdı. ama kimse görmeden gider oni
(77) müjdelerse ona bi hediye var ıdı. ama ğuzi verür, ama goyun verür, ama bi şe verür, ama
(78) ne verürse göynünden. onun anasi bobasi.

(79)ölüm _ adetleri şimdi biz de esgiden yas çoğ _ udi. ölüm _ adetleri yani bir _ ailede bir
(80)ekrabada biri öldüyü zaman o bi senenin _ içinde ve ya altı ayın _ içinde ne düyün _ olurdi,
(81)böyle yani böyle sağ-sol böyle şatavat hêş bi şe olmazdi. heb millet _ altı ay ve ya bi sene
(82)böle o da birez tabi genc _ olursa yaşlı olduyu zaman _ o gadar _ etgilemezdi. genc _ olursa
(83)o uzun sürerdi çoğ. şimdi mezerlerde ateş şöyle diyim mezerde gış _ olduyu içün _ ateş
(84)yağmanın manası şudur. o gış _ olduyu üçün gurdlar bilisen gelip _ eşiy _ oni. o cenazeyi
(85)ordan çıkarıb yedüyi zamanlar _ olmuş. ateş _ ondan yağulurdi. tabi yakarduğ. gışın mesele
(86)cenaze orda bi gâş gün _ ateş yanardi orda. su filan töhdüyi zaman yer dondu mi dâ gurd _
(87)oni eşemez. yer donduğı gibi gurd _ eşemez dâ yiyemez _ o cesedi. ama yaz _ oldu mi yazın
(88)zati yazda gurd filan _ olmaz. yazlarda gurd _ olmaz. kışın hayvanlar aj galur genelde bèle
(89)mezerlige her yere oh _ ederler. ac hayvan bi şe yiyeceg, sebebleneceg.

(90)parmağınız kesildi yaraya barnağınız kesildi o barnağın kesildiğı yer na yapacan ki? oriya
(91)ya yarabandi bi şe vuracân. esgiden de herhangi bi çaput. gabul _ ed ki bi beyaz çaput.
(92)işde onun yapuşmaması üçün bi şe sürerdiler _ oni barmağına sarardi. hava alıbdâ êyice
(93)şeyidmemesi için kötülenmemesi içün yani esgi sistemde öyleydi yani. oriya sürülen özel
(94)o zamanda o zaman tarihlerde öle bi şe yoğdı ki yani. şöle köyümüzde bi dene şey var _ ıdı
(95)mesele tek bi adam var _ ıdı. asgerde sıhhiyeymiş. yani ona götürürdi bèle aşuri derece şey _
(96)olduğı zaman _ o oni onda pansuman var _ ıdı. oni pansuman yapardi. artuğ _ onan ne bandi
(97)derdiler? şeydi orda gazli bez gördi üstüne bi şe sarardi, gönderürdi. tabi o adam _ öleli de
(98)bayağı zaman _ oldi. ama tabi adam _ aşığı yoğari kırk _ elli senedür taniyam. kırk _ elli
(99)senedür _ o devamlı böle dolanur. o ĩne vururdi bu köwde. yani doğdor Ćibi bi şeydi.
(100)onnardan da anniyanlar var _ ıdı. yaşlı adamlar. şimdi gırılı çıılığ _ işi benim dedem var _ ıdı
(101)mıstafa akbaş benim dedem. bobamın bobasi. o annardi. mesele ondan sonra dişin _ ağır _
(102)ıdı Ćiderdin ÇeÇerdi dişin. çekerdi ya dişin _ uflu adam _ ıdı. guvatlıydi. var _ ıdı diş
(103)çekme şeyi çenen tutardi o ağriyan dişin hanĆisi? böle tutardi bi bühdüğı zaman diş
(104)yerinden dönerdi haman çıkarur alurdi. bu işleri yapanlara mi? ya onnar belli işde. nasĩ
(105)dedim ya o sıhhiye olan belli görevi. diş çeÇenler de belli. başga yerlerde de vardi. meselâ
(106)şu dağın _ arhasında şey vardi. temel dayı var _ ıdı. çankaya derler _ oriya. o da diş çeÇerdi.
(107)burdan _ adam yürüme giderdi oriya dişini çeçdürürdi döner gelürdi. kıarnun sancılandı
(108)zaman garun sancusu genelde şerbed bizim burda. en böyüh şey şerbet. garın sancılandı
(109)mi şerbet verin derler oyan. garun sancısı gider. ha çoğ _ aşuri sancılanduğın zaman o
(110)zaman sıcağa. sıcağa goşacan. şerbet yoğ ya o zaman öle şekere her _ evde yoğ. şerbeti ve
(111)ya bal şerbetini versinner diye o diyelim gi sekiz _ on yaşındaki uşahlar var ya bilinşli

(112)sancı numaraları yapardılar. grib şeyüddüğü zaman genel de grip şeyüddüğü zaman biliysen
(113)gribde gullanılan genel de hasbirin. gribin gibi bèle şeler bi de sığağa durmağ. var _ ıdı
(114)gribin, hasbirin var _ ıdı. baggallarda her yerde satulurdi. alurdi ondan _ atardi sığağa
(115)gendini şeydederdi. grib hasbirin _ onnarınan şey yani. bilhassa gripin de baş _ ağrısına
(116)fazla. hasbirin hasbirini gullanurlardı genelde çoğ.
(117)ële bi şe yoğdi. ële deyil de gece mesele derdiler ki mekir var. mekir dedüyün cin _
(118)alametinin bi şeyi. her surete giriy ya. ondan sōra şu var, bu var _ işdi onnardan tabi o
(119)zaman zati o cin _ alametleri gece onnarın, günüz bizümdür yaşanti. gece onnar _ alemi
(120)çünÇü ben dağda yataıdım. hodağ _ ıdım. bèle mallarınan _ onla bèle alem yapardılar. ben _
(121)onnari seyrederdım. ama göremesen _ onna. olur _ ateşleri. alem yaparlar. bi zaman sonra
(122)bağarsan hêş bi yerde bi şe yoğ. onlarla ilgili şindi çoğ çarpılanlar _ oldu burda. he işde
(123)çarpılanlar _ oldu. mesele gece gidiysen _ onnar pislihlerde çoğ durur. hayvanların
(124)mayıslarının töküldüyü yerlerde işde o pislihden gece geçen besmele çehmedüyün _ anda
(125)basdın _ onnarın _ üstüne çarparlar seni. sen çarpulursan çoğ _ uğraşursan _ onnardan
(126)gurtarmağ _ için. hocadan hemayül yap. şuni yab, bu yani gözük, şu yani götür. çoğ _ oldu
(127)onnardan. burda gaş dane oldi. çoğ. benüm bildüyüm beş on tene var.
(128)bu Köyün yedi dene evliyasi vardur. ama oni herkez bilmez. oni herkez bilmez. ama
(129)şindi isimlerini ben şimdi tam tam hep tam tam hepsini söyliyem _ ama bildühlerim var,
(130)bilmedühlerim de var. bildühlerim idris halfa, şeyih _ ali, benim dedem mıstafa, haci
(131)efendi, haci kasım... kuçug haci değıl. var var. onnar burda var. yoğ. yatırların
(132)hikayesi yoğ da onnarın şimdi... bi tanesi bōle hava şey ambu cılara da oğli imamlığ
(133)yapiymış. demiş Çi “oğlum gitme yola.” annadıñ? sözüni dinnemiy _ ama o ona ayan
(134)olanı ona òle demiyor. sâde o gadarını diyor. o Çidiyor yola. yolda bi fırtına çılıyo
(135)önüne bi tane tilgi çılıyo. dilgi çılıyo buni yoli buluyo getiriyo. ona soruyo ki “oğlum
(136)neyiddin?” dëiy Çi dediğim hikayeyi anladıyo. “bi tilÇi çıldı da işdi önüme.” diyiyo
(137)ki “diñemedin babayın sözüni de babayın tilgi ettin.” yani o tilgi gılığında olan _ o bâbasi.
(138)yani kelimeyi orda ayana vuruyo. diyi ki “diñemedin sözümi boboyında tilgi yaptın.”
(139)bizim _ eleddin’in dedesi işdi. haci. işdi dediyüm o. biri o. yani bunnar yedi tene. yedi
(140)tene bu evliyalar burda. suli erazi de şe yedürmezmiş. suli erazisi diyelim _ ehmehe
(141)gullanılan buğdaydan _ ehmehe yapırmazmış. kırdakinden. bundakinde olur ki su hağı
(142)olur onun bunun. o demiş gi bobama bobam demiş Çi “uşahları çağırayım.” demiş.
(143)“günnerim yanaşdi ehsan.” demiş Çi “ehsan çağırma ben görüşdüm.” yani hagigedden
(144)de görüşdüÇ. ben dedeminen bire bir görüşdüm galp gözüynen. “denin görüşdüm.” demiş.

⁽¹⁴⁵⁾ “çağırma.” tam bèle şey alemde galp göziynen baħdım dedeminen sarulduħ, şeyüddüK
⁽¹⁴⁶⁾baħdım o ayrıldı bizden. tamam. dedem gidici ve işdi ondan sōra da zatı duydum ki
⁽¹⁴⁷⁾ölmüş. çoħ varda şimdi tabi düşünüp düşünecēn. çoħ _o ħadar hikaye var Ći burda. yani
⁽¹⁴⁸⁾şindi evliya dediyün zaman _evliya bizim bayburd’a baħ şimdi nere gidersen Ćet
⁽¹⁴⁹⁾erzurum’a Ćet bayburd’u işaret _eder. nere gidersen trabzon’a gēt baybud’u işaret _
⁽¹⁵⁰⁾eder. bizde bayburt’da evliya çoħdur. her yerde vardur. ama buni herkez bilmez. ancā o
⁽¹⁵¹⁾en yaħın _olan insanlar _olursa ğalp göziynen dünya göziynen göremesen ğalp göziynen _
⁽¹⁵²⁾anca. benim dedem istanbol’a gēdi yoħdur. isdanbol’un neresini sorarsan sor hepsini
⁽¹⁵³⁾adım _adım tanur. camılarını tanur. neresi ēyi neresi bir bir _anladur bèle. neyinen ğalp
⁽¹⁵⁴⁾gözüynen _onlari бүдүн görüy ceziy Ćeliy. ondan sōra da seen _anladiy. bir bir _anladiy
⁽¹⁵⁵⁾seen.
⁽¹⁵⁶⁾yağmur _adi yoħda yağmur dovasi vardur. biz de yağmur dovasi. onu da anladiyim seen.
⁽¹⁵⁷⁾ermenî vardur yoħarda nişantaşı. Ćöyi yoħarda. toplaniylar buriya bütün yağmur dovasi
⁽¹⁵⁸⁾yapiylar. yağmur yağmamış. bunun dedüyi hacî ta o zamanlar sağ. demişler Ći
⁽¹⁵⁹⁾“Ćilħos’da felanci hacî’yi çağır.” yoħ demişler burda. neyse Ćelmişler hacî’nın peşine.
⁽¹⁶⁰⁾hacî’nın peşine gelmişler götürmüşler _oriya tabi millet toplanmış. hacî elini yoħuşı
⁽¹⁶¹⁾ĝaldurduĝi Ćibi buludlar dolmuş hemen. elini ĝaldurduĝu gibi yağmur başlamış. dova
⁽¹⁶²⁾ĝabul _olmuş. zati ĝabul _olan dova geçerlüdür. ĝabul _olmiyan dova geşmez. onun
⁽¹⁶³⁾dovasi ellerini ĝaldurduĝi Ćibi ĝabul _oldi. yağmur bi anda başladı dökmiye. doli tabi
⁽¹⁶⁴⁾burda çobanam şu ĝarşıda. danalıĝi otariyam. bèle burdan bi doli yağdı. böyüh doli. cevüz
⁽¹⁶⁵⁾gibi heb. böyle işdi tabi bi daş var daşın _altuna girdük böyüĆ _abiminen barabar biz.
⁽¹⁶⁶⁾böyle yağdı oriya bèle taraĝuz _oldi hemde nasıl böyle yağdı. Ćimi şeyleri vurdi ĝirdi tabi.
⁽¹⁶⁷⁾ĝırılacaħlar ĝırılmiyanlar _ufaħ yaşdaydım. yedi seĆiz yaşlarındaydım. belĆi on
⁽¹⁶⁸⁾yaşındaydım. hēĆ _oni unutmam _işde o gargut _olayı. gargut _o doli dedüĆen biz gargut
⁽¹⁶⁹⁾derük. he biz _ona gargut derük doliya. onun _işdi yağması aħlımnda hale çoban _ıdım
⁽¹⁷⁰⁾ben. kara karın farklı ismi ĝarda bi fırtına olayı olur ĝarda başka bi şe olmaz ĝarda.
⁽¹⁷¹⁾fırtına olayı olur çıħarsan bi yola. yola çıħarsan normal hava bi baħarsan hava bi anda
⁽¹⁷²⁾döndi. buludunan Ćelür _o ĝar fırtınası. ĝari getürür bi anda rüzĝarınan barabar _artuħ
⁽¹⁷³⁾öĆin Ćöremezsēn. gidecēn yeri dā fark _edemesēn. boĝar seni. yani çoħ tehlikelüdür _o.
⁽¹⁷⁴⁾rüzĝar duman, ĝible, poyraz, kara yel mi derler bi taraftan esene? bunnarın _azası üş dört
⁽¹⁷⁵⁾denedür ya beş denedür. dört dene müdür, beş dene midür yani bunna? biz de ĝible eser.
⁽¹⁷⁶⁾mesele ĝible, lodos derler _işdi bi taraftan _esen. duman esen, ĝara yel derler, şuni derler
⁽¹⁷⁷⁾buni derle... yani ya dört ya beş denedür _isimler. burdan _eser _ordan _eser. balħar bura,

(178) gible birez buyani. o barhar tabi şindi bizim diyişimize barhar. bizim diyişimizi ha normal
(179) ben yönleri şeydiyem. bizde barhar bele barhar _ismi vardır şu dağ. oradan bu yani esti mi
(180) barhar _ esiy derler. e burdan gible eser, burdan duman _ eser. bunnardan yani sen
(181) geleneksel _esgi şeyler. tamam tamam. balhar, gible, duman. bi dene dā var burdan _esen.
(182) esgi evler girerdin havli. girerdin _ içeriye tandurluğ. dandur. tabi ondan sōra da işdi
(183) bazı yerde odalar var _ıdı, bazı yerde selamluğlar. yani şeylerde evin _üsÇeÇ _oluy ya ön
(184) tarafında selamlığlar yaparduğ _orda. bazı evlerde de evin yeri geniş ya ileri doğri odalar _
(185) olurdi. orda tayfiya göre herÇez bi odiya çekülürdi. ama genelde tandurun başındaydi.
(186) yani ağırluğ tandurun başında. dandura iskemliyi goydun _üstününde örtühlerini
(187) örtdüğün zaman _ onun _ olduğı altı olur fırın gibi. herÇez girer _ oriya hele bi gışin.
(188) şimdi diyelim gi bi evde üş dört tane şey var ğardeş var. evliler. o tandır dediğı şōle
(189) ortada olan bi şe. danduru bilür _o. bilmez misen tanduri? yatış şekillerini bilmez. dört
(190) köşe ya her tarafa yatağ serülür. buriya bi yatağ, buriya bi yatağ dört tarafa yatağ serülür
(191) onun. yoh. bağ beē seen söyliyim. bağ bağ şuni söyliyim bağ. İbrām _emim, hasan _
(192) emim bağ _ onnarın ikisi de o evde tandur _ ikisi de orda yatıydiler. orda. ondan sōra
(193) İseyin _emim _evlendi. isseyin _emim _evlenince isseyin _emim _ayrıldı. següde hasan _
(194) emim sōra gēddi şeye damın _üssüne. o benden dā şey dā esÇi. o doğsan yaşına Çiriy _o
(195) dā ēyi bilür.
(196) hayvanı goyduğum dam. kuçug kom derler. küçükbaş kom, büyükbaş dam. hasan _emim
(197) damın _üstünde ydi. dururdi. İseyin _emim _ayrıldı. doğuz ya ya. doğuz ğardaş. hasan _
(198) emim damın _üsd iÇi gat _oda çevürmüş _o orda galdi bi zaman. bunun bâbasi evin _
(199) öCünde bi oda var _ıdı orda galdi. ibrām _emimÇil işdi burda evler yabdi Çeldi onnar bu
(200) tarafa ayrıldılar. isseyin _emimde başğa tarafa ayrıldı. benum biz _ayrıduğ zaten. bizim _
(200) evimiz _onnarın Çenarındaydi. biz _orda durduğ bi zaman _ondan sōra geldüğ burda ev
(201) yapduğ. yani ondan sōra müslim _amcam var, cafar _amcam var. onnarın _evleri de
(202) burda işdi. birinin _evi bura, birinin _evi bura. bu ibram _emimin _evi de bura. üş
(203) ğardaş burdalar. bizim _oyandayız. isseyin _amcam _oyanda. hasan _emimde orda ev
(204) yabdi o Çenarda. yani herÇez bi yerde sebeplendi işdi. ufağ _ufağ _ufağ _ufağ derÇen _
(205) oralarda herÇez barındı derÇen nüfus _artdı şindi. herÇez bi tarafa gētdi. qalabaluğlaşdi.
(206) şindi o insanlar burda olsa bu dağ dağ ğabğara olur.
(207) tarla kimi yeri çayırdır. kimi yer bağdır. tarlada mi? onnar şey gulube. qulube. şindi
(208) mesele çoğlar benim de var _aşağıda bi guçuK gulube yapmışam yağmur mağmur yağdı

(209)mi giriyem _oriya. orda yani sitirlenmeg _içün yağmurlu havada başga zaman yaramaz
(210)da. gulube derler onnara. küçüg tarlada bi gulube yani.

(211)taş, çamur. sade daş, çamur. taşınan, çamurunan. hala da vardur _o daşdan. hala da var
(212)bağ duvarda var burda o esÇi. he he belli zaten _orda çamurunan yapılan _evler var. çoğ
(213)yerde vardı.

(214)eskiden beslediğimiz hayvannar zāti şeyler _ öküz beslerdiler. camışda bazi saklayan _
(215)olurdi. ondan sonra bu sığırlar göyun var, keçi var. yani eskiden burda hayvan bayā
(216)çoğ _udi. bu Çöyde bin beş yüz davar _ olduğu zamanlar var _ ıdı. beslenme amacı
(217)sütünden _istifade ediy. yarın ehdiyaç _olıy gidıy satıy göyuni iki dene üş dene ihtiyacını
(218)göriy. bu yandan _öküzi yaşlanıy. arhadan tosun geleceg Çi öküz yaşlandıyı zaman
(219)yerine göysun. tüm sabannan. drakdör filan yoğ. heb sabannan. sürerdiler sabannan _
(220)ekerdiler, sabannan biçerdiler. orağınan biçer getirürdüler. yani heb _elinen _olan bi şeydi
(221)esgiden. hayvannardan elde edilen _ürünner sütünden, yağından, işdi etinden herşeyinden
(222)yararlaniydi. malı çoğ olan keser _etinden sebeblenür. her şeyinden sebeblenür. durumu
(223)ëyi olan.

(224)esgiden hayvan hastalılırları burda şindi benim bildüyüm _ambu sōradan bi hastalılığ vurdu
(225)bu yoğarki bi köwe. o hayvanlar heb _öldüler. bi hastalılığ diyiydiler _ona. böyle onnar _
(226)işde toprağa gömdüler _onnari. bi büyüğ hayvannar heb telef _oldular orda. onnar _işdi
(227)bulabildühlerini toprağa gömdüler de işde dellennüb böyle dağa daşa düşerdiler. bunna
(228)topladılar _ işdi öldüyün şeyiddiler gömdüler toprağın _ altına da işdi o bi hayvannara
(229)vurdi. o da çoğ zaman yoğ yani. şöyle kırk sene filan. kırk kırk beş sene bi şe. çünÇü
(230)burdayduğ biz de. duyduğ.

(231)hayvanları besledüyümüz genelde işdi yonca, gorunga, fig yani böyle dağdan daşdan bi
(232)şēler _ odlardılar. hozan _ otlarıda yani. dağda daşda herhanÇi bi ot. günlük bakım.
(233)hayvanların günnük bağımi şēle hayvannarın sabahdan gağar _oni yedürürsen, goşacāsan,
(234)şeydecesen. suyuni üçürürsen, ondan sonra ya götürecēn dağda goşacāsan, otaracāsan
(235)dağda. düzenni. yani düzenni. mesela sabah _o zaman nesil hep şey kesinile ergeg kısım
(236)belürlü şeyde gider camiye namaza giderdi. yani o zamanı o dediği zamana de habundan
(237)yirmi yirmi beş sene önceye gada nesil heb şey _olan camıda gılardı sabah namazını bile.
(238)mesela ordan gelür vağıd _erken ye o erken vağıdda girer _o hayvannarın bağımini yapar,
(239)öylen tekrar suya açar bi dā yedürür. üç _oyun yedürürdi. şimdi deyişdi. işler gölayladi.
(240)iÇi oyunda veren var yadmağ _içün. o gış şeyi. gış _alameti. gışın mejbür. gışın _onun
(241)suyunu da veriy, otunu da veriy, bağıy yani her çeşit bağılı gışın. yaz _oldumu da zāti alıp

(242)gidiy dağda otariy. he dişerde otarip _oni goşiy. o dedim ya ergegler camıda. o zaman
(243)diyelim gi oralarda da oğurdular belirli diyelim _üş dört bölgede odalarda da mügabele
(244)yürürdü. doğru mugabele oğurdular çoğ. mugabele çoğ devam _ederdi gışın. burda arpa,
(245)buğda, çavdar, yani ondan sonra fig, küşne, mercimek. bunnari küşne dedüyüm peki oni
(246)tanımasan sen. hayvanlara yedürmeg _ içün gırmızıdur _ o. tanımasan. mercimeg zāti
(247)yeşili var, gırmızı var. ondan sonra diyer ekilenner buğdalar şeyler onnar _ışdi dedim ya
(248)arpa, sarıbaş var. sarıbaş dedüyüm cavdar diyiylar _oyan he. onnarda insannar
(249)sebeblenmeh _un ediy, indi döyiy gendime ediy, bulğur ediy. gübre hayvan gübresi o
(250)zaman. o zaman hêş bi şe yoğ. sâde hayvan gübresi. o zaman o da her yere gullanma
(251)şansın yoğ yağıydin gışın. tezeg yapıp _onnari gışın yağıydin. başga bi gurbet _ışı yoğ,
(252)çalışma yoğ. mesela burdan görünüyo mu bağ şu karşı tepede tepelerdeki arazi de heb
(253)bizümdür. o günnerde diyelim bi ne yapıydılar? orda yatıp _onnari hayvannarını beклиyer
(254)ya çiğçiler heb _oralarda galurdi. ekende, biçende beKi bu aylara gada gece gada biçimler
(255)sürerdi. heb _elinen _olduğu için. şimdi ne yapıyolar şura köwün yanı şu garşıda bile
(256)ekim yapmıyolar. traktörün girmediği şey _olmiyan hêç bi yeri ekmiyolar. ekim _ayında
(257)ekilen şeylerde var _ıdı güzden. güz derler şindiye. cavdar _ekerler. genelde cavdar. buğda
(258)da ekülür güzün. ondan sonra geri kalanı yaz baharın _ekilir. he ilgbaharda ekülür geri
(259)galan. hasatı da ağustos diyelim. ağustos dediye anda harman _ışı başlar. ürünlere
(260)hastaluhda şindi o şey _ürünler yani o zaman bi hastalığ dedüyün zaman _onun şeyi yoğ.
(261)yani hastalığ vursa onun deninde baharsan deni dolmamış. ince yari yariya ondan bi şe
(262)olmaz. o hastalığ vurduyu zaman _onun mesele buğday _oldi bağıysan buğday dolmamış
(263)bele ince ince ince ince o artuğ randuman vermez. oni ya bi yerde ügüd hayvannara
(264)vermek _içün yani o insan _içün randımanlı deyil. araş gereç saban, ondan sonra kıtan,
(265)kağni arabasi bi de hızeÇ. onnari yoğ. getürmede. getürmede yani onnari araba çıkmıy
(266)kağni arabasi diyyem ya o çıkmıy. o ağaşdan yapılan tekir mekir yoğ _altında mesele
(267)dörd dene şey var. odun var _altında hızek diye iki öküzün peşine oni goşar o dağdan
(268)aşağı gelür. sapı oni harmani bi düz yeri böyle harman yapar güzel çamuru yoğurur güzel _
(269)o düpdüz _olur gurur _onin _içine töker o yani hêşbi garışmaz _o. onun _içinde gemi
(270)öküzün peşine goşar dolanur dolanur dolanur dolanur _o olur deni, samani ondan sōra
(271)başlar savurmiya. gible esdüyi zaman _atar _oni yoğari samani bu yani gider deni buriya
(272)düşer. oni ondan _ayurur.
(273)he beç seen söyliyim. zemheri, gucug, mart, abrul, mayıs, şindi bazı isimler değışmiy.
(274)ondan sōra mayıs _ayından sōra yoğ dur şindi onnari şaşurmiyimda onnari sığır goyan _o

(275) zemheri on _ikinci ay. bende sırasıyan _ordan başladım da zemheriden başladım birinci
(276) ay. ikinci ay gucug, üçüncü ay mart, dördüncü ay _abrıl dördüncü ay. korkma zemherinin
(277) gışından, görh _abrılın beşinden, gara öküz _ayrılır _eşinden. o dördüncü ay. o dördüncü
(278) ay. gucug dedük. şey yoğ _onnar benim _ahlımda da şeydemiye. şey dedim ben zemheri
(279) birinci ay, ondan sōra gucug _iÇinci ay, mart, abrul, mayıs, haziran, hazırana geşdüÇ _
(280) ama eski isminden söylemem lazım _oni. şey yoh yoh _ot _ayi. şey herÇ _ayi, orağ _ayi,
(281) onna orağ _ayi sekizinci ay, ot _ayi yedinci ay, altuncu ay onun _ismi hatırıma gelmedi
(282) işdi. ibrām _emi gētdi mi? ondan sōra lazım goçi, şey hericin goçi başliy, lazım goçi
(283) başliy, bizim goç _ayrı. ondan sonra sığır göyan, sığır göyan _on ikinci ay, bizim goç _
(284) ayı on birinci ay, hericin goçi onuncu ay, doğuzuncu ay da lazım goçi.

(285) pazartesi o onnarın _isimleri esÇi arapça oni isimler _arapça bilecēsen Çi arapça isimler
(286) var _onun. yav pazartesi de de yani şimdi oni arapça bilen o Çelimeyi gōnuşur. isim _
(287) arapçada değışir _onnar. başga yerde değışmiy. var var var. şimdi dedem derdi Çi
(288) “gayput” arapçada. neyde öküzler gōşulur buriya arabanın başına öndeÇi gōşulan _
(289) öküzlere arapçada aşrebel. esÇiler gayput derdi been. arapça bu. esÇilerin çıhardurdi bu
(290) arabanın başından giderdi. dedem arapçayı su Çibi bilürdi. ha ben _ondan bāya
(291) faydalandım _ama çoğ faydalanamadım.

(292) görhıma zemherinin gışından, görh _abrılın beşinden. abrılın beşi de dördüncü ayın _on
(293) sekizi. gün hesabı da beşi. gün hesabı on _üş Çün fark var ya. on üş Çün fark var. onun
(294) beşi olduğı zaman on üş daha on sekiz. görhıma zemherinin gışından, görh _abrılın
(295) beşinden, gara öküz _ayrılır _eşinden. yazınan gış _ayrılurdi. yılbaşı işdi o dedüyüm
(296) gün hesabı var ya gün hesabı yılbaşı olurdi. yılbaşı gün hesabı on _üş Çün sōra. bu bizim
(297) sayımdan _on üş Çün sōra yılbaşı olurdi. on üş Çün fark vardır.

(298) çoğ. lakap lakapsız _insan yoh Çi burda. çoğ vardi. mesele been derdiler Çi ēhsan’ın
(299) gırbız Cōzlisi. abdi’ye ne derdiler biliy misen? helil dayi. gırbızı horoz. çoğ var. şindi ne
(300) diyim ben sehen. gurut hasan, ismail’in hasan, yani böyle onnarınan böyle ayrılurdi.
(301) yani lağap söyleme aslında ēyi bi şe deyil. lakap çoğ burda. o ğada çoğ lakap biliydim _
(302) ama... esgi ataların _ismiynen söylerdi. şişman patates _o şimdi kuçuguken çocuğlar
(303) biraz tumbul _oldun mi ona patates derler de bizim burda da yani genel bazılarına şey
(304) şunu gullanurdular _ayı. ayı gibisen ğaba. o da emsal _emsalına gullanurdi. büyüÇe
(305) gullanamazda. mesele der “ayı gibisen.” zayıf _insanlar arapçada hırvan dēyerler. hıran
(306) hıran. ince ayağ tağımı derler. o bizim şeyimiz lağabımız. şindi en kuçuglara hıra derler.
(307) o da arapça’dur. hıra demeç _en kuçugu demeÇ. ince ayağ bobam _ince ayağ ya ayağları

(308)inceymiş ince ayağ goymuşlar _adına bize şimdi ince ayağ tahımı derler. ince ayağlı derler
(309)bize.

(310)ha şey çazıbez _ oynarduğ. ağışam gece. ay _ ışığında. nası oynanur? dört beş gişi gacı
(311)şinerdi. bi gişi de burdan _onnari tagib _eder. onna gördüyü zaman belürlü nokta var _ıdı
(312)Çelür _oriya şey vurur da. sobe Çibi. oriya işaretle vururdi. gece çoğ _oynarduğ biz _oni.
(313)ğadi. gadi da o da biri bağururdi felan yerden geziyüK gidiyüÇ. gizlenenleri uyariy.
(314)gizlenenlerinden biri “Çeziy felan yerdeyüK” diyyi. öbürüne şey veriy mesaj. he mesaj.
(315)yani o nokdiya varması için bi nevi şeye mesele şöyle diyelim. diyyi Çi işdi bu tarafın
(316)ismi var her yerin her soğagın. biz felancının _ordayız yani siz bu taraftaysızza noktiya
(317)gidin. şimdi ordaki amaç ne? bu nokdiya onnar _oni göreceg. körene gada hangisi buriya
(318)gelir bu onu bu sefer süpürdüyo. yani el vurmaları lazım. yağalamaları lazım. yağaladığı
(319)yerden de o noğdiya gada sırtına binmesi lazım. biniy sırtına oriya gada götürüy _oni.
(320)onun cezası o. burayı sabit noktayı tutanlar _onnari ariyanlar _ışdi. bu şimdi burdan _
(321)ayrılmağ zorunda onnari aramağ için. canlı yayın yapıy biri burdan. biri de sürekli diyyi
(322)”ışdi felancı yerdeyiz.” o onnarın başında dolanıyo o ariyannarın. ama buriya hedef bura
(323)burayı gorumag zorunda. o şimdi ters noktadan eyer Çözi kesib de bu noğdiya şeydiyse
(324)çihiyler _ayana. ayana çihib buriya hücum _ ediyolar. diyelim o gafadalar bunlarda o
(325)gafada. onun gözi kesiyse onnar _oriya varmadan biz buriya varırız goşarak geliyolar
(326)buriya. gelemedi göründüyü Çibi şimdi yağalama işi başlıyo. bu goriyannar _ona diyelim
(327)gi yağaliyaca yağaladığı yerde gacıyo yağalanmamag için. beki de ta garşıya gideceh.
(328)yani mesafe de o gada. yağaladığı yerden diyelim bu noğdiya gada sırtında binip
(329)gelmesi lazım. abu sobe nogdasına. merÇez bura. taşıyacān sırtında. başga yani beke
(330)düyünlerde şurda çoğ _oynadığumuz çoğ _oyun çeşitli çeşitli oynannar var. sidi oynarduğ.
(331)çelik çomag var. mesele o şey çelik çomag biri atar biri deyneyinen vurur _oyani. küçüg
(332)çelig _odun. onun ağabinde diyelim ki o onu ordan getirene gada burda ona guyi eşiyler.
(333)guyi eşiyler burda. guyi eşiyler o şimdi o her haregedde vuruyo ne gada vuruyosa her
(334)gelişinde diyelim Çi guyi eşiliyo burda. ceza o aradagi süre değışiyor. onun dışında yoğ.
(335)getirdiğı an durduruyolar guyi eşmeyi. en sonunda ne ediyolar guyunun _içine amburiya
(336)gada gömüyolar. çigniyolar. aburda şeyi gödular muhiddin’i. muhiddin _ o zaman
(337)küçügüz bu hamit _abi büyük. şu altta ettiler. muhiddi’ni gömdüler dedesi sağ. bırakıp
(338)géttiler. aburaya gada gömdüler. çıhma şansı yoğ. cezanın sonu öyle yani. ordan dedesi
(339)geldi dedesiynen bu büyük münakaşaya girdiler. çoğlar var _ama şimdi onnar düyünlerde
(340)şey var. dilÇi işi var. düyünlerde meselâ tilÇi Çeleceh ya şeye gızın _evine gelecek _

(341)oriya ya oni yaħaladuđı zaman neydiyeler? o ğuzi bi Őe ĆeseceĆi ğurtarsın _ondan. dilĆi
(342)dediyüm ceza var _onda. dilĆi de damat. damat biri Ćeleceg _oriya işde. ğızı görmeye
(343)geldüyünde yaħaladılar yaħladıħları an işdi bi ğuzi bi ğoĥ artuħ ğoyun _arada dönüyo
(344)yani. o rahmetliĆ cafer _emim bu Őey var ya sadet behliyler _orayı ĥoħ sıħi. Őey yatıymıŐ
(345)gafasını ğoymuŐ _eŐigin _üstüne orda yatıymıŐ. dilĆi Ćelip gireceđi bi yer yoħ Ći. ya
(346)gelecek burdan girecek ğapıdan. hem de soda havaymıŐ. māsus biri getürmüŐ bacadan _
(347)aşağı atmış demiş “tilgi getürdi.” “yoħ” demiş “ben eŐiKin _üstünde yatıydım. buriya
(348)Ćimse Ćirmedi.” he Ćimse girmedi. ama ěle sıħi behlemiŐler Ći on _on beŐ yirmi Ćün _ële
(349)behlemiŐler. sıħi en sonunda da bacadan birisi getürmüŐ bi Şe atmış yalan söylemiş yani.
(350)he onin Şeyi düyüni ĥoħ bële bi Şeyli olmuş. uzun süre behlemeli. oynnar ĥoħ var yani.
(351)ağır Şeyler. oturur _oynarduħ moynarduħ. mesele sivdi mivdi o ĥoħ _onnar Şey _ağır
(352)Şeyler yani. oynardılar birisine dayaħ _atardılar, oyan _atardılar. birisinin sırtına
(353)bağlardılar posti ĥıħardı sırtına. yani ĥoħ bële ama ağır _ıdı ama yani kimse Őeyitmezdi
(354)bunalmazdi. herhanĆi bir sıkıntı olmazdi. neŐeli halinde devam _eder biterdi. aburda
(355)rahmedli metin’i getirirken _eve bu bekir ğöre ğoruma yapıyo. ona vuriylar ya vuracaħlar
(356)dëyi ayağını mi ğırdı burda? yani metin’i ğorusun diye kendi ayağından _oldu. kendi
(357)ayağını ğırdı. yani bõle ağır Şeylerde oluyo ama dediği gibi herhangi bi kimse arasında bi
(358)Şe olmaz. olmazdi bi Şey. herhangi bi sorun _olmazdi. o bi Şey _anında devam _ederdi ve
(359)biterdi ěle olduđu gibi. muhabbet bol _udi. insannar birbirine bađliydi. saygi var _ıdı
(360)herkezin birbirine seviyeliydi, bõyük kuĥugun yanında yani ben bilürem ki bir bõyüĆün
(361)yanında bële. ahan ben ĥocuđumi ben ğucağıma bobamın yanında ben ğucağıma alıb da
(362)yanıma ben _alduğum bülmem. ĥocuħların hepsi de bõyüdi. hëŐbi denesini. ama Şimdi
(363)benim _uŐaħlar baħiyam _o uŐaħlar bile uŐaħlarını saħlar. yav _ama Şimdi hayadan her Şey
(364)gelür. haya olan yerde iman vardur. haya olmiyan yerde iman yoħdur. haya. önemli olan
(365)haya. “el hayayı vel _iman.” niye ayet? haya olmiyan yerde iman _olmaz.
(366)ayni. ayni. aynen devam. ĥala bibi derler bizde. işdi teyze derler _ananın ğardaŐına.
(367)amca, amcaođli derĆen yani bõyle heb. ayni kullanım. amcaođli.
(368)hikaye Őõyle. annadiyim seen. Őüda deđirmen vardur bizden biri un _üĆüdüy _orda. tabi o
(369)ğıtlıħ zamani Őey birinci dünya savaŐından sõra. lazlar bu tarafda aĆ. gelmiŐler _un _
(370)üĆünmüŐ. uni doldurmuŐlar ĥuvallara almıŐ ĆetmiŐler. eŐref ĥalfa derler _o da bizden _
(371)işdi. dedemin _amisi. ğülobada’ydi burda ğaħ demiş “dur boba üsdi ünnümüŐ altında un
(372)yoħ deđirmen dönüy.” dönmüŐ deđirmen _un üĆünmüŐ, bitmiŐ lazlar doldurmuŐ ĥuvala
(373)almıŐ ĆetmiŐ. aj zaman millet _ehmeh bulamıy yesin ğarnını doyuracaħ. üssi ünmiŐ _

(374)altında un yoḥ” demiş. “dur boba ḡaḥ.” birisine de ayni éle un üḡüdiymiş _uni üḡüdmüş
(375)yühlemişler _onin _arḡasına lazlar. alıp götürecesēn demiş buni. bilmem felen yere gede
(376)ondan sonra gendileri alıp gidecehle. hem de ḡışdi ḡışin belli yere gede gēdmiş _oriya
(377)gēddühden sonra demiş Çi “ben bi sıḡışdım az bi su töÇünümde az çuvali amburiya
(378)ḡoyum da ondan sonra Çiderem.” tabi çuvali oriya ḡoyiy biraz _uḡraşiy _uzaḡa o ḡaçış _o
(379)ḡaçış. un Çeddi. Çendisini gurtarmış. o nere gede götürecehdi allah bilür. istersen
(380)vururlar bile. o şey zamani eşḡiya zamani diyim ben seen. eşḡiya. üncü bizim buralarda
(381)éle bi şey _olmaz _ama eşḡiyaliḡü yapan heb trabzon tarafı. orda yoḥ. ekin yoḥ, den yoḥ,
(382)heşbi şe yoḥ. ne yiyeceÇ. Çeliy buriya ḡarnini doyuracaḡ yer _ariy. ḡarnini nerden
(383)doyuram? adam _annadurdi been o temelgiller var ya derdi Çi “ÇiderdüÇ _oriya da
(384)ḡarnımızı doyurur _ondan sonra gelürdük.

(385)muhacirliḡ başḡa yere mi? birinci dünya savaşında olmuş. bazıları ḡetmiş, Çelmemiş.
(386)Çidip Çelmiyenner var. yani rus basdiya burayi gidenner ḡeTmiş. Çimileri de dönmiş.
(387)dönen de var, dönmiyen de var. o sōradan gēddiler. onnarın ḡēddühlerini biz biliyoruz.
(388)muş’da devled dediyü gibi yer veriydi. burdan yer veriydi burdan ḡöç _etdiler _oriya. var.
(389)ordan burdan mesele ḡayseri tarafına gidenner var. onnar ben _oturдум sohbet _ettim
(390)onnarınan bile. hasan beyin _anasi. onnar ḡayseri tarafına. çünÇi rus bu yani ḡeşdi ya
(391)ḡaradenize içeriye girmedi. o tarafa gidenner geri döndüler. yani o tarafa gidenner
(392)dönmemiş, buriya gidenner geri dönmüşler. tekrar Çeri Çelmiş Çöyde ḡalmışlar. bizim
(393)şeylerden bi denesi suşehrine ḡetmiş. orda ḡalmış, dönmemiş. orda zāti ölmüş, ḡalmış
(394)bi tenesi. bi deneside deminnen burdan zāti Çetmiş rus şeyde ya anbu yaylalarda.
(395)çeteymişler _onnar Çetmişler dedeminden barabar _onnara demiş atış _edmişler _ama
(396)isabet _almış o baḡmış Çi iÇi Çişi iÇi ḡardaş. isabet _almış dedem baḡmış durumu éyi
(397)deel. su istemiş. “mıstafa su ver.” rus savaşını diyyem bende. ölenin ḡarısını şindi şöle.
(398)onnan barabar ḡētdi oriya vuruldi mi? su üçürdi oyan. ayaḡḡabisına lastiginan su
(399)Çetürmüş _üçürmüş _ona o bitürmüş. kasaturaynan _eşmiş _oni gömmüş, ondan sōra
(400)gömmüş Çelmiş buriya. ölenin diyyi ḡarısını almadım. aldı almadi şindi o ḡardaşı öldi
(401)ÇeTdi. öldühden sōra öldühden sōra oyan düşer. ondan sōra da diyyi “onun ḡarısını
(402)almadı mı?” ben o Çelimeyi zāti gullanamam. niye gullanamam? o birinci dünya savaşı o
(403)halda onun bām _ehmeh yiyecek _ehmeyi var miydi orda? çocuḡı var miydi, yoḥ miydi?
(404)ne hal _ıdi? ondan sōra. o emisinin ḡızı. başının bitlerine baḡıymiş. hacı mahmud’u
(405)yollamış. Çetmiş baḡmış Çi oturmuşlar _ikisi bi arada sohbet, muhabbet neye baḡiy diyyi
(406)de baḡmayi biraḡ da iÇisi birbiriynen sohbet _emisinin ḡızı. efendime söyliyim _ondan

(407)sonra dönmüş Çelmiş. emisinin gızıydi o da yabancı deyil Çi. bunun bobasi onun bobasi
(408)gardaş. dedem güçli adam _idi. dedem yav zeki dayının Çemal'ı devrıldı araba üstüne da
(409)mercimeg _ arabasi teh başına arabayı kağni arabasını sabınan ters çevürdi oni altından
(410)çıhartdı.

Derleme Numarası: 15

Konuşan : Selami Birgül / Yaşı: 50 / Yüksekokul.

Derleme yeri : Aydın-tepe (Merkez).

Konu : Karışık / Şiir / Anılar.

(1)valla bizim çocuğluğ zamanımızda böyle oyuncağlar yoğdu zaten. yani şimdi oyuncağciya
(2)girdiğin zaman binlerce oyuncağın _ içinde çocuğlar diyiyo "hangisini alalım?" biz küçük
(3)düz taşları dizedig ya düz taşlarla oynardıh ya da evden bir avuş fasulye çalardıh. onnari
(4)yuvarlardıh ğarda ğışın. sosyal _ aktivitemiz soğahlardaydi. arasikesme vardı. dombilis
(5)vardi. dombilisdi daşlari üst _ üste dizedin _ elinde bi süpürge kokuyla onlari yıhardin.
(6)öbürü dizene ğadar ebelenmeyeceksin işdiÇ. ya işdi çelik çomağ _ oynardıh. oh vardı.
(7)şimdiÇ Çimse bilmiyor biz köyden köye oh kesmiye giderdig. şöle uzun bir metre boyunda
(8)keserdig. ğuri otlar. o özel bi ot. onlari belece yere vururduh. hangisi uzun gidiyor diye.
(9)yani bütün _ oyunlarımız kendi icatlarımızdı. ya da pancarlardan gider Çeker pancarı
(10)çalardıh. dag deriz biz onnara. dagları çalar onnardan motor yapardıh.

(11)şimdi annem çay götürüyoruz. termosun _ içine şekerleri atıyoduğ sabahleyin termosu alıp
(12)öylende oni çayınnan _ekmek yiyecez. lor ekmeğ. ğoyunların peşine ğoşarken dā küçüyüm
(13)o zamanlar _ abimle beraber gidiyorum. ğavuşamıyorum ğoyunu. termosu yere fırlattım
(14)ğoyuni gittim çevirdim geldim _ aldım termosu getirdim termosun içinden _ öle sesler
(15)geliyor Çi camları ğırılmış. ābim diyiyo "oğlum ne oldi o termosu?" abi diyiye "şeÇerler
(16)erimemiş herālda." gittik _ öylende yemeg yemiye oturduğ çayı aşdım gi çay buz gibi.
(17)termus ğırılmış. içinden cam _ahıyor.

(18)illa ki anımız çoğ. yani bir ğün suyun başında annem yağlaşıh üş kilometre ötede pancar
(19)çapalıyo. bizde ğoşluğ çobanıyız o zaman. dağda su yoğ. bi yerde su var o sudan işdiÇ.
(20)su bizi zehirledi. bizim heşbi şēden haberimiz yoğ. annem ğoşluğun ğağdığın görüyor.
(21)ğöç hiç ğaldırıp _otlatmiya gitmiyorsun ya görüyor böylece. dağda yatıyor hayvanlar. diyiyo
(22)"bu çocuğlara ne oldi" tarladan ğağlıyor yaya üş kilometre yeri geliyor. bize yoğurt
(23)getiriyor. o yoğurt bizi ğultardi.

(24) bayramlarda sabahleyin galhardıh mahalle mahalle ev ev. yani çocuqların gitmediyi ev
(25) yohdu. yani babalar küsülüymüş, anneler küsülüymüş, çocuqlarda öle bi şe yohdu. yani
(26) benim _annem başga bi gömsuyla gönuşmasa da biz sabahleyin gider _ordan şegerimizi
(27) alırdıh. bütün büyükleri ziyaret _ederdig.

(28) düyülerimiz üş gün üş gece olurdu daha önceden. şu anda gına gecesi dediyin gün bizim
(29) burda baş _örmeydi. baş _örme derdiler. o gün gelinin başı örülüyo. damatın _evinde o
(30) Cün düğün başlardı. gelinin _evinde başlardı, damatın _evinde başlardı. şeyler tutulurdu
(31) özel _aşçılar. yani onlara da keyveni derlerdi. keyveniler tutulurdu. gadınlar _iyi yemek
(32) pişiren bélece özel yemek pişiren _aşçı gadınlar vardı. onlar gelir yemekler pişirirdi. on
(33) çeşit _on _iki çeşid. üş gün bütün _aydıntepe'nin diyelim _erÇegleri deliğanlısı o evde
(34) yerdı. sabah, öyle, aħşam. yemek saati yemeye gelinir _ondan sonra geçerler bir _oda
(35) vardı. mahalle odaları. oralarda düyünler _oyanardı. düyünlerde oyunlar yapılırdı. çoħ _
(36) oyunlar yapılırdı düyünlerde. deliğanliya cezalar verilirdi. deliğanli o cezasını çekmek
(37) zorundaydı. tabi tabi. mahÇemeler gurulurdu. tırafo oyunu vardı mesela. adamları alır
(38) ortiya sabağa gadar döverdin. eşşek _eder _ayaqlarına çivi çaħardın Çirpit çöplerinden.
(39) ğayış _oyunu oynardıh. yani böyle dayah yerdig ki... o zamanlar tırpanda biçiyoruz. ben _
(40) ellerimden _üş gün tırpanın natını tutamadıyım vardır dayah yemekten. ama her şeyin bi
(41) dadı vardı. yani o dayahda güzeldi. sıf _oriya dayah yemek için giderdi insanlar. ben çoħ _
(42) oyun yapardım düyünlerde. yani milletin tutar bütün _elbiselerini deli dilenci olarak
(43) toplardım. gözüme kestirdiyimi veya bunlar benim derdim çalmışlar toplardım. oyundur
(44) bu. ondan sonra açılı _artırmaynan ortiya gördüm _onları satardım. genelde sahipleri alırdı.
(45) ama sahibi almadı da bazı inat _edenner vardı "ben almıyorum" derdi. senin sätini
(46) başgasına satardım. ortiya toplanan parayı da gidip deliğanlının bi hiyet gurardıh _onlar
(47) gider yiyeceg içecek getirirdi o oda da yenirdi. düyün _oynardıh. köy düyünleri. türküler
(48) söylerdig kendimiz. béle davul zurna çoħ yohdu. dā önceden davul zurna bizden önceleri
(49) çoħ varmış. bizim çocuħluħ zamanlarımızda sonradan büyüklerin batıl _ināşlarıyla davul
(50) zurna işi ğaldırılmış _aydıntepe'de uğursuzluħ Çetiriyo diye. bizim zamanımız tamamen
(51) hemen hemen köy düyünleriyle geşdi. kendimiz söyleyip Çendimiz _oyniyoduħ. Çendimiz
(52) söyliyip Çendimiz _oynuyoduħ. yöre türkülerini gendimiz söyliyip... her düyünün bi
(53) oynama şekli vardır. yani ayaħ _atma biçimleri. örneğin _iÇi ileri bi geri veya halay.

(54) dedem çoħ _anlatırdı. keloğlanı ezberlemişdiÇ. Çeloğlan bizim şeyimizdi figürümüzdü.
(55) otururdu nenem dedem. tandırın başında otururduħ _aħşamları. nere çıhip şe yapacān.
(56) zatin _elektrikler yoh o zamanlarda. saat _onda trafo var trafo da görevlisi sinyal verirdi.

(57)on beş dağğa sonra elektrikler gapanacağ. yani herkez yatahlarını sersin. evlerde kor
(58)çırılar yanardi gaz lambaları otururduğ yanmış tandırın yanına soba ne ariyor. tezegleri
(59)tezeyinnen yahılmışsa tandır ne hadar sıcak olacağ. tandırın şurtları ısınır. ekmek
(60)pişirilen yer yani. o ısındığı zaman bu sıcaklığını bir Cün muhafaza ederdi. yani gavdan
(61)yapılan tandırlar. otururduğ üstüne. iskemli yapardılar duvağ atardılar odun böylece millet
(62)sajda yanmasın diye. saç sıcak oluyor ya. üstüne battaniyeyi serer otururduğ tandurun
(63)yanında. toplanırdı bütün millet. nenelerimiz dedelerimiz bizi eylemek için ne yapacağ?
(64)televizyon yoğ. bi şe yoğ. ne yapacağ? hiÇaye annadacağ. Çeloğlanın hiÇayeleri.
(65)hiÇayelerden hatırladığımız var da bazı yerlerini atlatabiliriz. uzun hiÇayeler. yani
(66)nenemin annadmasına göre; bir varmış bir yoğmuş bi tane Çeloğlan varmış. bi de dedesi
(67)varmış. Çeloğlan gitmiş dedesi hastaymış demiş “dede gönlün nede?” demiş “bitmemiş
(68)çalının dibindeki doğmamış tavşan eniyinde.” Çeloğlan gahmış gomsulardan ali dayının
(69)oğlunu almış, veli dayının oğlunu almış ava gitmiş. az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz
(70)gitmiş bitmemiş çalıyi bulmuş. bahmış bitmemiş çalının dibinde doğmamış tavşan eniği
(71)yatıyomuş. tabi ki yanına yahlassalar gaçacağ. avliyacağlar. ali dayının oğlu atmış
(72)vuramamış. veli dayının oğlu atmış vuramamış, Çeloğlan atmış içi bacağ bi gulağdan
(73)davşanı vurmuş. davşanı gulağlarından tutmuş getirmişler. bi tane ev bulmuşlar. evin
(74)birinin bacası yoğ, birinin gapısı yoğ, birinin penceresi yoğ. bacası yoğdan içeri girmişler.
(75)üş dane Çüp var. yani güveç o zamanlar. şuan Çi tencerenin işini gördüğü güveşler.
(76)birinin dodağı yoğ, birinin altı yoğ, birinin gapağı yoğ. altı olmiyan güveçde bu tavşanı
(77)pişirmişler, yemişler, doymuşlar. galanı da mendilin arasına düylemişler dedesine
(78)getirmişler. hasta dedesine.

(79)keloğlanın babası ölmüş. babası vesiyet etmiş ölürÇen demiş “sağın köselerin yanına
(80)hodağ girmeyin.” öncelerden hodağı bilmem bilir misiniz? demiş Çi “köselerin yanına
(81)sağın hizmetçi yani şuan hodağ girmeyin” demiş. tabi ki çaresizlik iki gardeş bi annı
(82)ortada galmışlar. büyüğ abisi demiş ki “ben gidim bi yere hodağ girim.” ac yiyeceg yoğ,
(83)içecek yoğ. gahmış gitmiş. aylar olmuş yıllar olmuş haber gelmemiş. gaybolmuş.
(84)keloğlan biraz dā büyümüş. Çeloğlan gahmış gitmiş. önüne bi köse çılmış. hodağ arıyor.
(85)demiş babasının vesiyeti ahlına gelmiş. “ben köselerin yanına hodağ girmiyecem.” ötiye
(86)gitmiş yine köse. biraz dā oyaniya gitmiş yine köse. mejburen gahmış kösenin yanına
(87)hodağ girmiş. ama anlaşma yapmışlar. darılmağ yoğ. ne olursa olsun kimse darılmıyacağ.
(88)annamış ābisini bu kösenin yanına hodağ girdiğini annamış. “darılan ölecek.” demiş.
(89)”tamam” demiş. “benim abim bunun yanına girdi. benim abimde tez adamdi. darıldı

(90)öldürdü.” tarliya gidiyor _etmekleri ortiya goyuyor. Çeloğlana diyyor ki “kesigleri kesme,
(91)bütünlere ilişme, ye aj ğalma.” bir _ële iki beİe Çöpeğı var _ağanın _etmeğı atıyor
(92)keloğlana köpek _ondan evel _alıyor. keloğlan bağıyor ki ajlığ dayanılmıyor. köpeğı tutup
(93)öldürüyo. “ne yaptın? diyyor “keloğlan köpeğı öldürdün.” diyyo “ekmeğimi alıyodu
(94)darıldın mı?” diyyor. “yoğ” diyyor. “darılmadım” diyyor. keloğlan ne derse adam ne
(95)derse Çeloğlan tersini yapıyor. yani sağı gèt derse Çeloğlan sola gidiyor. sola gèt derse
(96)sağı gidiyor. ğııadan geğıyorum būra. aradan bōİe zamanlar geğıyor Çeloğlan ineÇ hasta
(97)damda Çeloğlana diyyor Çi “ineğı bekle mındar _etme hani ya bıçağ _elinde bekle.” o da
(98)ineğı bırakıp _öküzü Çesiyor. inek mındar _oluyor. diyyi ki “ne yaptın?” diyyi “ğaranlığda
(99)ğörmedim _o zannettim _onu kestim. yoğsa ağam darıldın mı?” diyyor. “yoğ darılmadım”
(100)diyyor. ābisinin _öcünü alacağ. en sonda öküılerle bi yarın _ucundan gidiyolar. Çeloğlana
(101)diyyo Çi keloğlan tersini ediyor ya “sağı dön sağı öküıleri çek” diyyi. oysaki sağı _
(102)uçurum. o da Çeloğlan da sağı çekiyor. ağa uçurumun _altından giderken “ne yaptın
(103)Çeloğlan?” diyyor. diyyi ki “ağam _olalı ilÇ kez bi sözün tuttım” diyyo ve uçurumdan _
(104)aşağı veriyor. valla aradan _otuz yıl geğımiş. bazıların başını biliyoruz. bazıların sonunu
(105)biliyoruz.

(106)ya aydıntepe’de yaşınmış _olaylar mutlağı vardır. yani olay _olarah vardır da olaylar
(107)hiÇaye değı işdi. valla aydıntepe’de zamanında vurgunlar olmuş. kan davaları olmuş.
(108)yani burda dā önceden tarihlere geğıen ğard _isyanı var. ğard _isyanı burda olmuş. şı
(109)yanında bulunduğumuz caminin yanında olmuş. şindi dedelerimizin bize annilerimizin
(110)anlatdıyna göre farklı. dēvlet kitaplarında farklı. o zamanlar hacı eşref _efendi adında
(111)bir _ālim varmış burda. şı anda hala torunları burda. bu caminin _imamı da onun torunu.
(112)aradan tabi Çi bunun mürüıleri de var. şeyh _olduğı gibi mürüıleri de var. başında
(113)adamlar var. dā cumhuriyet ğurulmamış. o yıllarda neye gelmişler nasī gelmişler? orayı
(114)tam şey yapamıyorum da caminin buraya askerler gelmiş. medrese o zaman buralar.
(115)şuralar medrese. biz buralarda oğuduğ zaten. caminin yanında yağışmiyan hareketler
(116)asÇerler yapmış. yani camının _adabına uymıyan... bu da tepki göstermiş. askere bi
(117)toğad vurmuş. zatin bütün başlama sebebi bu. ondan sonra bu adamı almışlar şıyğ _
(118)efendiye hacı eşref _efendiye yanındaki mürüıleri toplamışlar. mürüılere bunu öldü
(119) demişler. ōİe bi arğadan galyan çığartmışlar. müritler _ayağlanmış. devletinnen halk ğarşı
(120)ğarşıya gelmiş. asgeriye erzurum’dan buriya müfreze gelmiş. yani takviye birliğı...
(121)mürüıleri çoğ olduğı içine etrefda. hacı eşref _efendiye askerler _esir alıyor uşdu

(122) diyorlar. oysaki tabi Çi asker ne yapacağ? öldürüldü mü ne yaptı? dedemgil öle derdi ki
(123) öldürüldü. yani asgeriye öldürdü bir yere gömdü. yani çoğ _ayahlanmalar _olmuş.

(124) burda ğan davaları olmuş. yani biz de bi gavar derler. yani suyun ahdığı tarlada
(125) çevirdiğin şeye bende gavar derler. bi gavar suya burda vurğunlar _olmuş. genceciğ _
(126) adamlar _ölmüş. tabi Çi bin senelik bi yer. yani bura tarihi çoğ _esÇi bi yer _aydıntepe.
(127) aydıntepe şu anda... şimdi bahma bayburt’unda tarihi çoğ _esÇi. bèle sōradan ğurulma bi
(128) yer değıl. yani ta osmanlı zamanında.

(129) aydıntepe hağğında şiirlerimde vardır benim. çoğ şiirim var _unutmuşumdur. sela bitsin
(130) şiir _oñiyim. aydıntepi’ye ait şiir. yani tabi şiirde sizin _anlamadığınız yerler _olacağ.
(131) niye olacağ? yöreleri bilmediğiniz _için. yani yörelere yazılmış _aydıntepe’nin diyelim
(132) işdiÇ bu yöresinin _adı farklıdır. bu yöresinin _adı farklıdır. aydıntepe’de Çi bölgeler
(133) yani bunnar. onnari seen bilmediyin _için bazan olabilir o Çelimeler... bazı isimler
(134) ermenilerden ğalma. ben yani bi lafı bi Çere derim. hesap _et bizim teyze oğlu vardır.
(135) defter _elinde dolandır der Çi “dur bunu yazım bunu dā duyamam” der. deyim _olarah çoğ
(136) söylerim. duyduğum şeyi unutmam. yani dedem bi şe bi deyim demişdir babam ben onu
(137) unutmam hēşbi zaman. mani değıl de bi o ana lazım. yani benim _için _önemli olan _o
(138) anÇi durum. o ana göre laf _üretecēn. şiirde zatin bazan alırsın ğalemi eline iki sāt
(139) oturursun bi satır yazamazsın. yani birinci satırı yazar _o dōrtlüğü tamamlayamazsın.
(140) bazan da oturursun _oturduğın yerde yazarda yazarsın. biz _önceden dedin ya “ne
(141) düyünler vardı? düyünlerde ne yapıyodunuz?” bir Çün düyündeyiz bèle ğızlarla
(142) oynuyoruz. tabi Çi ğız ergeg ğarışıl _oynuyoruz. deliğanlı zamanlarımız. dediler ki bize
(143) “siz çıhın da biraz da Çelinler _oynasın.” hani gelinler bizim yanımızda düyün _
(144) oynamazdı. ğızlar _oynardı. erÇeÇler _oynardı. gelinler biraz dā o zamanın şeyine göre
(145) ğaçarlardı milletten. burda memedali memiş diye bi amcamız vardı. Allah rahmet _etsin.
(146) aydıntepe’nin maskotuydu. onun _evindeyidi. dedim ki “tamam. bi türkū dā söyleyelim
(147) çıhalım.” ev sahibinin “tām. bi türÇü dā söyleyin çıhın gelinler _oynayacağ.” bir türküyü
(148) bir buçuğ sātā bitirdim. çoğ zaman _ağşam _oldi. gelinler _oyniyamadi tabi Çi. yani
(149) düğünlerde birinci dōrtlüğü aldın mı iÇinci dōrdlüğü uydurmağ ğolaydi o ğeydiye göre.
(150) onun ğeydesine göre onu uydurmağ ğolaydi. bende o vardı yani. ben _altı sahat bi
(151) düğünde altı sahat türkū söylemiş _adamam.

(152) bayburt _ilinin şirin _ilçesi

(154) huzurun kardeşliğin _ana merkezi

(153) büyülersin _inan gören herÇezi

(155) sen bir başkasın sen _aydıntepe’m

(156) 1957'de kurulmuş belediyen
(157) sevgi kardeşlik büyüÇ hediyen
(158) merakdadır _inan seni görmeyen
(159) sen bi başğasın sen _aydıntepe'm
(160) yer _altı şehrinle tarihin belli
(161) yazın çoşgun _olur dağların seli
(162) hayran kalır gelip görenler seni
(163) sen bi başğasın sen _aydıntepe'm
(164) kara dağa yaslamışsın sırtını
(165) Çendin halledersin Çendi derdini
(166) düz _ova, yaylan, o çimenini
(167) sen bi başğasın sen _aydıntepe'm
(168) bir yanda yaylanın soğuk suları
(169) insanı mest _eder _o uyhulari
(170) merkezinden _ağar tuzlu suları
(171) sen bi başğasın sen _aydıntepe'm
(172) içine dökülür ganes deresi
(173) kalembaç yüzünün diğer çehresi
(174) tuz taşları şehrin bir çerçevesi
(175) sen bi başğasın sen _aydıntepe'm
(176) doğun da incili kuzeyin dağlık
(177) gümüşdamla arada muhteşem yazlık
(178) yeddi gârdeşler yeddi mezarlıh

(179) sen bi başğasın sen _aydıntepe'm
(180) güneyinde büyüür _aşağı kırsı
(181) terecanlar _ovanın parlağ yıldızı
(182) arpa, buğday, sarbaş sarışın gızı
(183) sen bi başğasın sen _aydıntepe'm
(184) nüfusun _altı bin sekiz yüz _on beş
(185) yaşlısı, genci hepsi bir gârdeş
(186) hımırgı'da bi başğa doğuyor güneş
(187) sen bi başğasın sen _aydıntepe'm
(188) gezmekle tükenmez senin dağların
(189) bir benzeri yoğdur böyle diyarın
(190) deliklitaş, urumçih diğer bir yanın
(191) sen bir başkasın sen _aydıntepe'm
(192) mümÇüm mü seni şiirlerle anlatmağ
(193) mümkün mü seni görmeyene tanıtmağ
(194) güzelliğın dediğimden _inan Çi bin kat
(195) sen bir başğasın sen _aydıntepe'm
(196) yirmi beş pare bağı Çöyünle
(197) tarihi ova var senin _önünde
(198) ne alimler yaşamış tarihlerinde
(199) sen bir başkasın sen _aydıntepe'm
(200) bu garip selami doymadı sana
(201) güzelliğın _atılmaz senin yabana

(202) *canım kurban _ olsun böyle vatana*

(203) *sen bir başğasın sen _ aydıntepe'm*

(204) *iki bin _ üşde yazmışım bu şiiri. bu güzel yanları. bi de kötü yanlarımız da var. yani*
(205) *mālesef _ onnarda var. onnardan da bahsedelim. bir Cün çocuğ benim _ ilgokulda geldi ki*
(206) *“baba öğretmen bana şiir verdi. şiiri ben _ ohiyacām.” aşıdım şiiri şiir benim şiirim.*
(207) *internetten bahmış yirmi dohuz _ ekim şiirini çıkarmış. ben bayburt'ta yazmıştım bunu.*
(208) *dedim “gızım bu şiir benim şirim.” yani gitmiş öğretmenine demiş “yav bèle bèle babamın*
(209) *şiiri” demiş. şiiri bölmüş. yarısını bi çocuğ _ oğuyor, yarısını bu oğuyor. benim asÇer*
(210) *arğadaşımdı buranın sahibi. haftada beni arardı bi şiir söyledim radyoda. daha evel çağrı*
(211) *efem vardı. çağrı efemde Çi hüseyin falan vardı. eğer ben canlı yayına bir Cün*
(212) *ğatışmazsam mutlaha telefonnan beni burdan _ alırlardı canlı yayına. çoğ şiirleri... ama*
(213) *ğaydetmediÇ şiirleri. dedim ya oğudug gitti. bu da aydıntepe'nin kötü yanları. yani bir*
(214) *şeyin gecenin nası gündüzü, gündüzün gecesı varsa iyinin de kötüsü de var. yani biz*
(215) *demiyoroz Çi... deminde annattım ya aydıntepe o ħadar güzel o ħadar harika Çi ama*
(216) *kötü yanları da var. iyiyle Çötüyü benimsemesseÇ yani kötüyi sahiplenmesseÇ hep _ iyiyi*
(217) *sahiplenirseÇ _ o zaman _ egoistliÇ _ ederiz.*

(218) *yetışdirmışsin bize nice alimler*

(228) *dost bildiglerimin hepsi de galleş*

(219) *alimler bitdi galde zalimler*

(229) *kirlettik biz seni güzel _ ilçemiz*

(220) *Çimler göşdü senden Çimler gelirler*

(230) *oysa ne umutlarla olmuşdun _ ilçe*

(221) *sahibin ħalmadı şirin _ ilçemiz*

(231) *boğmuşdun bizi büyük sevince*

(222) *hatırnaz _ insanın soyu tükenmiş*

(232) *içim yanıyor şimdi seni görünce*

(223) *öfÇe ħardeşliğı sayğıyi yenmiş*

(233) *yazılı _ etdig sana güzel ilçemiz*

(224) *dosluğun yerine siyaset Çelmiş*

(234) *ħardeşlik büyüün _ ister selami*

(225) *ne hallere düşmüş şirin _ ilçemiz*

(235) *Çesmeyelim muhabbeti Çelamı*

(226) *idari mahalli seçimler savaş*

(236) *gerçekleştirelim senin bütün rüyayı*

(227) *oy için küsüdür baciyla ħardeş*

(237) *güzelliklerle güzelsin şirin _ ilçemiz*

(238) *bu da bizim kötü yanlarımız. yani şuanda ben amcamın _ oğluyla siyaset yüzünden dört*

(238) *sene ħonuşmadım. ħapı ħomşum hemde. yani neymiş _ o ahmet'i sevmiş ben de memed'i.*

(239) *işdi sıhıntı bi nefsimize uyuyoruz. ya bizim zatin şõle diyim bizim bayburt _ olarak*

(240)erzurum'dan _oyani bizi benimsemez. der ki "onnar laz." bu tarafa gidiyosun
(241)gümüşhane'den _o tarafı diyyiler Çi "bunlar Çürt." biz _ortada hart galmışız. yani hart
(242)derler bize. öz türkçe yani biz şivemizi değışmediÇ. yani istanbul türkçesi'ni
(243)benimsemedig. yeni yeni gençler bunu şey _ediyor da. trabzonlu vardı asgerde. acemi
(244)birliğindeydim. ağırlıh _olarah Çürt vardı. yani doğulu vardı. Çürt bendim. Çürtçeyi
(245)bilmem. gonusmamız kürt derdi bana komutan. usta birliğine gittim trabzonlularla yan
(246)yanayım. rizeli var, artvinli var, trabzonlu var. laz benim. komtan bana laz _oğlu
(247)diyyiyor _öbürlerine demiyor. onnar _istanbul türkçesi'ni gonusuyorlar çünÇü. bir gün
(248)benim _amcaoglum var. bursa'dan telefon _aşmış. öle bi Çibar konuşuyor Çi ama
(249)Çelimler Çibar _ama ağız söylemiyor o Çibar Çelimeyi. yani dedim Çi ne yapıyorsun
(250)amcaoglu? havalar nasıl?" dedim Çi "insan Çibi gonusiy misan telefonu gapadım mi?" "ne
(251)gızıysan _emiogli haman." yani ben _alışamadım. hiç bi şiviye alışamadım. bizim _ahmet
(252)var bacanağım _olur. şimdi istanbul türkçesi gonişmiya çalışiy. abi o gonusduğu zaman
(253)biriynen gonusduğu zaman ben _utaniyam. gaybetmememiz lazım. yani bu değerlerimizi
(254)gaybede yozlaşa yozlaşa yozlaşa yozlaşa şimdi şe le bi şey _oluyor. dedig ya düyünlerde
(255)biz _ön sırada gelirdig. hesab _et düğünlerde deliğanlının kuralları vardı. yani o odanın bi
(256)kuralı var. e be le toplandıh burda düğün var. öle bi şe yoh. deliğanlı listeyle çağırılır.
(257)yani elinde be le Çimi çağıracān? emre'yle benim _aram yoh emre'yi çağırmiyorum
(258)düğüne. bi liste hazırlanırdı. içi üş gün _önce bunnan _uğraşanırdı. Çimi çağırcaz? ev
(259)ev. herÇezi tanıdığımız _için şimdi belÇi burda bi ahmet, mehmet her _evi tanımaz _
(260)ama ben _aydıntepe'de nerden bahsan bi on yedi yıl da taksiciliğ yapıdh. ben
(261)aydıntepe'de ev ev tanırım. yani bu ev Çime ait? bu ev Çime ait? şimdi listeyi yazarken
(262)beni alırdılar yanlarına. ben gözümün _önünde canlandırıyorum. işdiÇ niv'de arpalı
(263)tarafından girdiğiniz zaman niv'den buyanıya kimin _evi var? sırayla gelirdim. orda hangi
(264)deliğanlı var? onun neyi var? listeler hazırlanırdı. çocuğlara verilirdi. çocuğlar Çimi
(265)çağırmiş? emre'yi çağırmiş çarpı atardılar garşısına. bulamadıhları Çişiye gelir derdiler ki
(266)"an bunları çağırđıh bu Çişileri bulamadıh." bu Çişilere de ya ulaşıanırdı o zamanlar cep
(267)telefonu falan yohdu. ev telefonu da yohdu. düyüne gelirdiler düyünlerde biz kural
(268)gorduğ. belirli kurallar vardı. yani o odadan _içeriye girdiğın zaman o odanın kuralına
(269)uymağ zorundasın. bōle yani herkez geldi, oturdu, eddi be le bi şe yoh. kurallar var. her
(270)şey kurallarla hareÇet edilirdi. şimdi aradan geşdi yıllarca burda biri logantacılığ yapıyor.
(271)nişanlısı gaşdı. aşığı kırsı'dan nişanlıydi. nişanlısı gaşdı. davul zurnayi getirdiler.
(272)onnara inat _aşığı kırsı'dan davul zurna sesi duyulsun. hınzeverek'den _evlendi.
(273)taşkesen'den. bir Çün burda aşışama gada davul zurna oynandı düyün bitti. bir günde.

(274)ondan sonra ikinci düyün geldi. o da aynısını yapmaya la niye bunu biraḥdınız? hani
(275)bizim Çeleneğimiz? “şimdi adet böyle.” baḥ şimdi bin yıllıḥ _ adet bir gündeÇi adetin _
(276)önüne geşdi.

(277)Çenelde davul zurna çalınıyor. havai fişeÇler _ atılıyor. biz de şehirleşdiÇ. şöyle diyim
(278)ben on _ on beş senedir _ en son _ emre’nin düyünde mi oynadım? belÇi de bunun
(279)düyününde oynadım. yani dā düğünlere gitmedig. yaşdan ziyade şimdi davul zurnayla
(280)giriyorsun milletin şeyinde yani tamam davul zurna da oynuyorum o ayrı bi olay. yani ben
(281)her _oyunu oynarım _ama Çendi öz şeyim varÇen davul zurna bana bi garip Çeliyor. biz
(282)ḡahdıḥ öle şe yapduḥ. laz _ oyunu çıḥmış. ne bilim _ oyunu çıḥmış. ële bi oyunlar _
(283)oyniy Çi şimdi Çi millet. yani bazısına ayaḥ _ uydurmaḥ da şey deēl. şimdi
(284)ḡayınbiraderimin _oḡli evleniyor dünürücü başkanı benim. dedi Çi “ne yaparsan yap. ben bi
(285)şe anlamam.” bizim zamanımızda damat _odada oturur. deliḡanlıya aittir damat. deliḡanlı
(286)isterse getirir gerdeḡe atar. istemese atmaz. oranın ḡanunları önemli olan. orda aksi bi
(287)durum geldi. emsal dedi Çi “ben deliḡanlıyi içeri attırmaḥ istemiyorum.” gelin gelmiş _
(288)eve yassi ezani oḡunmuş damat içeriye gireceÇ. sahat _olmuş _on _on bir _emsal dedi ki
(289)“ben deliḡanlıyi içeri attırmaḥ _istemiyorum damadı.” haḡḡı var. çağrılı ya listede onun
(290)haḡḡı var _ ona. listede herkezin haḡḡı var. ama listedeki herkezin o listeye yazılan
(291)insanınların damadı ḡaçırma haḡları yoḥ. ama sen çağrılmadın sen çağrılmadınsa o damadı
(292)ḡaçırabilirsin. damadı ḡaçırttıḡın zaman da deliḡanlı başkanı senin bütün _ isteklerini
(293)yerine getirmek zorunda. şimdi dā başa döneceem. ḡayınbiraderimin düḡünü var. bizim
(294)zamanımızda işdi deliḡanlı aḡşamdan gelirdi. derdiler ki “işdi” aḡşam _ezanı oḡunurdu bi
(295)liste gelirdi deliḡanlıya. derdi ki “bu bu bu kişiler damatı göreceḡ.” damadı göreceḡ liste
(296)gelirdi. annesi, babası, abisi, yengesi, amcası, akrabasından. liste gelirdi giderdiler bi eve
(297)nereyi temin _etmişseler _orda damat gelirdi. damat başḡanın _arḡasında. Çimse göremez
(298)damadı. annesi mi göreceḡ ḡarşılıḡını alırdı anneden veya annisi derdi ki “benden bi tane
(299)ḡoyun” veya amcası derdi “benden bi ineÇ.” onun _elini öperdi damat tekrar başḡanın _
(300)arḡasına giriyor _öpüp geliyor. ële sarılma yoḥ. herkez damata ben sarılım ḡardeşim. ële
(301)bedava yoḥ. damat buÇün damat. bugün _ona sarılacaḡsan peşÇeşini verēcesen. ama on
(302)lira ama yirmi lira fark _eden bi şe yoḥ. hediye. şimdi düḡünlerde ne taḡiliyor hediye
(303)taḡiliyor da bizde peşÇeş derler ona. şimdi düḡünde çağırdın mi ya işde felancı düḡüne
(304)peşÇeş götüreceyüh de işdiÇ ne götürelim? peşÇeş derler burda. damat babasının yanına
(305)bi dā üş dört gün sonra gelirdi. baba anninin yanına bi aḡşam görürdü dā baba anni üş dört
(306)gün görmezdi damat. deliḡanlıya aitti damat. zatin _utanırdı. üş gün sōrada sabahleyin

(307)ben Çendim babamla ğahvaltiya ğalhdığında utanıyorum evlendiyim _için. ben babamın
(308)yanında eşimin bir Çez _adını verdim. o da bi sürü laf yedim. annamadan söyledim de bir
(309)sürü de laf yedim. ortadan derdim. avurdan bi su verin. biÇün sordu Çi “annin nere
(310)gitti?” dedim “anneanmengile ğetti.” “Çiminen gitti?” eşimin adını verdim. onnan gitti.
(311)babam _ölene ğede dedi “utanmadan diyyi sümeyye’ynen ğetti.” yani biz bunnari yaşadığ.
(312)geldiÇ şeye ğayınbiraderimin düğününe geldiÇ oğlunun. dā dünürçü yemeg yiyiyor
(313)camı de mahalle odasında. hemen geldiler “ya amca şey deliğanlı da yesin de yemeğini
(315)gelin _almıya deliğanlı gelecek.” ola Çelin _almada deliğanlının ne işi var? evden gelini
(316)damat çığaracağmış. arpalı’dan _evleniyor. bize ters. ğayınpeder çığaracağ _evden gelini.
(317)emanet çünÇü. ğız babası diyyor Çi oğlanın babasına “bu sana emanet” diyor. oğlana
(318)emanet _etmiyor damata. babiya emanet _ediyor ğızı. önce bu vardı. şimdi geldiğ biz şeye
(319)“la damatı ne işi var burda? dünürÇüynen hēş damat yer mi?” yani damatın _iş sōra.
(320)dünürçü ğağar gelin _almıya damat Çelir _arğadan deliğanlı yer. dediler Çi “ğızı damat
(321)çığaracağ _evden.” nerden çığdı bu dedim. yani bōle bi şe yoğ. hemen _annesi “şimdi edet
(322)bōle.” dedim bin yıllığ _edet değişdi de şimdi bir Çişi yaptı diye edeti oldu haman. yani
(323)bizim _adetler şimdi bēle. he ğayınpederde gitdi. damat Çelini çığardı evden getirdi,
(324)oturtturdi arabiya gendi de bindi yanına ğayınpederde öne bindi. bunlarda yozlaşdığ.
(325)daha önce sana şōle bi anı anladıyım. babamgilden duyduğum bir anı. önceden bu dedim
(326)ya deliğanlı o kurallara uyardırdı. orda birine ceza verildiği zaman _o cezayı Çesmek
(327)zorundaydı. yani sana bi ceza verildi. mahÇeme ğurulurdi odada. burda şu ğarşıda bi
(328)bağğal var. bunnarın oğluna bi ceza kesiliyor şeyde deliğanlı meclisinde. adam _almıyor
(329)cezayı. hemen başkan ğörevlendiriyor iÇi tane muhafız. gidin diyor “bağğallarından
(330)bunnarı alın gelin.” Çelip rafdan babasının rafından _alıp “bunnarı bunnarı ver” diyorlar,
(331)alıyorlar. didiyorlar Çi “bunnar oğlun muhammed’in borcu.” deliğanlı borcu. alıp
(332)getiriyorlar _odiya. tabi deliğanlı pay _ediyor. yiyiyor yani orda. çığartmaz _orda Çimse
(333)dışarı. öyle pay dediğim zaman _orda eylenciye aid. adam gidip bunnarı mahÇemiye
(334)veriyor. savcılığa. aldılar benim burdan malzemeyi vermediler diye. savcı orda “verilen
(335)ğarar benim ğararımdan _üstündür” der. “ben bunu bozaman” diyyor. örf ve adetler _o
(336)ğadar değerliydi. benim babamgili bir düğüne çağrılmamışlar. yani beş ğardeş benim
(337)babamgili düyüne çağrılmamışlar. tabi dedemin zoruna gitmiş bu. “nasıl olurda benim _
(338)uşağlarımı düyüne çağırılmazlar.” yani meclise çağırılmazlar. adam yerine ğoymamışlar.
(339)oğullarını topluyor didiyor Çi “bu damat ğaçaçağ”. “bu damadı ğaçıracağsınız”.
(340)amcamgilde ğalğıyorlar bi yolunu buluyorlar damadı ğaçırıyorlar düyün _evinden. düyün bu
(341)mahallede bizim _evler bu mahallede. dedem tosun Çesiyor. davul zurnayı şu meydanda

(342) getiriyor. özel davul zurna çaldırıyor. damat burda artıh. orda değil. dedem tosun
(343) Çesiyor halka yedirmek için. damat kaçırılmış ya şimdi dedem istese damadın
(344) babasından istediğini alır. yohsa Çepaze oldu. damadı vermiyor. dedem tosunu
(345) Çesiyor çarşının meydanında davul zurna başlıyor. adam geliyor damadın babası.
(346) abdullah diyy “bizim günahımız ney? biz bi etdüh sen de etdin.” diyyor “biz unutduh
(347) sizi çağırmayı”. dedem diyyor Çi “evizden göçu sırtına vuracağsın. sırtında bu meydana
(348) getireceksin. göçu burda keseceksin. ondan sonra oğlunu alıp gideceksin” diyor. bağ
(349) Çendi tosun Çesiyor sıf ona yani bizi unuttun niye unuttun dedirmek için. Çendi tosun
(350) Çesiyor. ona da goş Çestiriyor ama sırtında taşıtıyor göçu. dosluhları görüyomusun?
(351) yani bi tosun Çesmiş diyo Çi “sen de bi goş sırtında getir buriya Çes de damadını alda
(352) git.” yani bunnar çoğ deyerli şeylerdi öncelerden.

(353) benim amcamı suya basmışlar. deliğanlı meclisde ceza vermişler cezayı çekmemiş...
(354) suya basma vardi. yani tutar suyun içine basardılar. hani derler ya “seni tutar suya
(355) basaram” diye. hayvannarın kurunnarına suya basaram. şimdi buÇün dediğimiz zaman
(356) emri’ye desem Çi seni suya basaram. diyy Çi “bas islanır çıharam” diyyi. dedem
(357) amcamla üş sene gonusmamış suya basıldı diye. suya basılmağ sen benim şerefimi niye
(358) ayahlar altına aldın? damda öÇüzler vardi. Çesseydin öÇüzü de suya basılmasaydi. suya
(359) basmışlar. abdullah’ın oğlunu suya basmışlar. şu anda geçenner birine bundan iki sene
(360) önce birini suya basaca “basın” dedi. tutduh kuruna basduh. hiç umrunda değil Çi
(361) adamın. suya bas islandım çıhdım.

(362) aydıntepe’nin yaylası da var. on bir Çilometre buriya. yaylamız çevrede içi tane yayla
(363) var. zaten bayburt’a ait olan yayla bu bölgede. biri gümüşdamla yaylası bi aydıntepe
(364) yaylası. diğerlerini lazlar hep elimizden vurmuş almış. lazlar uyanuh adamlar. files
(365) yani Cünbuldu eski ismiynen files. atıyorum rakamları yirmi Çilometre oyanda bize
(366) files’in bi dağ buyanısında. files’le aydıntepe’nin arasındaÇi yayla lazların. files,
(367) aydıntepe’ye bağlı, orası trabzon’a bağlı. yer olarak bize bağlı ama yayla lazların ve o
(368) hadar enterasan bi olay dā diyim. arada ki telefon hattı var orda files’de yoh. orda var.
(369) yaylada var. yayladaki telefon hattı trabzon koduynan. yani yayladan görüşdühleri zaman
(370) şehir içi görüşsünner diye. yani aydıntepe sınırları içinde haÇimiyet lazların. balağor
(371) yaylası var akşar’ın. yani balağor yaylası var lazların. soğanlı var, torno var. hep orda
(372) yaylalar. yaylaların arızası aydıntepi’ye ait. elektririk arızası ama yaylalar lazların.
(373) yaylada önce elektrik yohdu. dedim ya aydıntepe’ de yohdu. aydıntepe’de jeneratör
(374) vardi. yayla da o zaman hişden elektrik yoh. tamamen gaz lambası. löküz de yoh o

(375) zamanlar. gazın yoħsa ġaranlıħdasın. gazın _olacaħ. şişeli lambalar vardır ya da onların
(376) başka bi çeşitleri de vardı. ġor ġıralar. o daha az tüketim yani ġor ġıra biraz dā fitilli...
(377) ġor ġıralar da şölece yuvarlaħ bi şey. tenekeden yapılmış _ortada fitil var. fitil _atdan gaza
(378) deġiyor fitilden _onun emdiġi yoħarda yanıyor _işdi. yaylada yaya ġıhılırdı yayliya. yani
(379) araba yoħ, araş yoħ, yol yoħ. eşseklerle köşÇ daşınırdı. köşÇ dediġin ney işdiÇ? dörd
(380) tane dabaħ, dörd dene tencere, bi tane iřdiÇ. bełe yataħlar ne ariy? sardı iřdi dörd dene
(381) şey _attın _eřseġin _üstüne yallah yayliya. yayla hayvancılıħ yeri. yani hayvancılıħ
(382) yapmaħ _için. yayla otlaħ _için çoħ önemli. sōra sōra bunlar deġiřdi. biz _o zamanlar
(383) yaylada ġalırdıħ. aħřamları yaylada işdiÇ pıntırık yapardıħ. rüzgarda dönen pıntırıkları
(384) bilir misiniz? odundan yapılırdı. pıntırık deriz biz. şindi biz _onu tahtadan yani şu anda
(385) şöle diyim sana bir _arabanın soġutucu pervanesi var ya biz _onu şindi o altı yedi şeyi var
(386) rüzgar _alıp döndermek _için. biz _onun _iki tanelisini dörd tanelisini yapıġımız zaman
(387) düz ġubuġu tutduġu zaman tahtayı döndermez rüzÇar. ona meyil verirdiġ iki tarafın ters
(388) rüzÇar _onu dönderir. yaylada da rüzÇar bol ġatılarda genelde pıntıtık vardı bizim. yani
(389) rüzÇar ġülü. dönerdi. rüzÇar _az _ufahdan bi yel geldi mi onnar dönerler. ġivi ortasından
(390) geġiyor bořluħda yani yeni bi icat deġil bu. esÇilerimizin _icadı. mütış bir şeydi yani. o
(391) sesinen _uyħu uyurduħ _orda. yapacaħ bi şe yoħ. ya hayvan _otaracān ya mantara
(392) gideceksin ya bizde işdi ġoġġoz deriz yerden ġıħarlar ya katmuk deriz. kakmuk derler bazı
(393) yerlerde. yerden topluyosun, yerden topraġın _altından. yer _elmasının küçüġü. kakmuk.
(394) kahmuk mu derler? sizde kahmut derler, biz de katmuk derler. bi de şey vardır. kopuk.
(395) kopuk da onun beyazı. dā lezzetlidir. biraz dā büyükdür. benim _amcam hatda biraz
(396) küçükmüş kopuk diyememiş de kapuk demiş. benim _amcamı şu anda herkez kapuk
(397) olaraħ tanır. kapuk _osman derlerdi yani. laġabı ġalmıř. ġonuřamamıř işdi bi kopuk
(398) demiş. yaylada da anılarımız öyle. yılan tutardıħ, ġurbaġa tutardıħ. ġocuġun yapacaġı ne iş
(399) var? oyuncaħ yoħ. bi şe yoħ. hayvan _otarırdıħ.

(400) şimdi bir Çün tüp küçük tüp var. tüpün memesi tıħanıyor _onnarın bazı memeleri. hani
(401) ince bi delikten hava ġıhıldıġı için _onnarın _özel açacaħları vardır telden. o memesine
(402) belece ince yere şe yapar temizlersin memeyi. abimle oturuyoruz dā yeni inřāt yapıyoruz.
(403) amcamgilin _evde ġalıyoruz. annemin _amcasının _oġlu da ġoban. bełe sert bıyılı bi
(404) rüşdü amca vardı. şehit _oktay'ın babası. bıyılı bełe ġür bıyılıydı. oturuyor,
(405) yayladayız. yaylada ışılı ġısıtli. tüp öle yanıyor Çi bełe var ya ġor ġıra gibi. abim belece
(406) durdu “dayı” dedi. “az dur” dedi. bıyıġından bi tane çekdi tüpün _aġzını aşdı. bıyılı çoħ
(407) sert. tel gibi bıyılıları vardı. yani onu bi yaşamışdırız yaylada. köpeġim vardı. çoħ

(408)büyüktü. davar köpeği. Çürt çoban. dā bizimkiler çobanda gitmiyor. çobanımız kürt.
(409)dedim ki “benim köpeğimi dedim vurmayın.” Çöpeği sürüden _ ayıramıyorum. benim
(410)sürüm yoḥ _ ama Çöyün sürüsü ortaḥ çıhardi. benim de bağğalım var yaylada. bağğal _
(411)aşmışım. ğadınlara şey satıyoruz tencere genelde bedon işi laylon, pilastiÇ teştiller, laylon
(412)teştileri biz derdig. plastik teštiye biz naylon tešti derdig. laylon bedon bu tür şeyler yani
(413)ne lazım _ olur? mandal, lastiÇ, ğara lastiÇ yani yaylada giyeceğin onnar. benim bi
(414)bağğalım var _ işde. bir sese çıḥdım. yani Çöpeklerin boğuşma deriz biz ğavğa sesine.
(415)sekülere çıḥdım. bële merdiven merdivendir bizim yaylanın _üs tarafı. seküler deriz oriya.
(416)oriya çıḥdım Çi üş köpek benim köpeğime saldırmış çobanda vuruyor. elimde iyi bi
(417)zobbam var. elma deyneği. hiş Çöpeklere ses _etmedim çobana vurdum. hastanelig _ettim
(418)yani çobani. aldım Çöpeği o ḥadar sevdiğim hayvanı laz her gün ğapıya geliyordu illa o
(419)Çöpeği istiyodu götürdüm verdim laza. geldim aradan bi hafta geşdi ële özledim Çi onu
(420)ğaḥdım bizim bi arḥadaş vardı vedat. dedim “vedat haydi avunu bi görek de gelek.
(421)göresdim.” özledim yani göresdim _özledim. gittiÇ geldi bëlece yattı dizime ama lazın
(422)ğoyunnarının yanına bıraḥmadı beni ilgden. laz ses verdi. ben gittim _oturдум, geldi biraz
(423)dizime yattı ğafayı ğoydu dizime vallahi çocuḥ Çibi. bıraḥdım geldim. aradan bir ay geşdi
(424)işdi. şey bi ğaş yıl geşdi. babam gidiyor o yaylaya diyiyo Çi “hasan, avu hayvan nerde bi
(425)görüm” diyiyo. “ya amca onu ayı diye vurdular” diyiyo. o da ële bi anımız _oldu işdiÇ _orda.
(426)ya ister _istemez var. ḥurafelere eşikte diÇilme yıldırım düşer. şimdi öncelerden e dedig
(427)ya lamba elektrik yoḥ ya. dırnaḥ kesmek aḥşamdan nedir? niye aḥşamdan kesme?
(428)tırnağın nereye sıçradığını göremezsın ğaranlıḥ. aḥşamlardan ğaranlıḥ nereye kesdiğini
(429)göreme. yoḥsa niye günah _ olsun. bu benim dırnağım ya. aḥşamdan da Çessen _
(430)aynıdır, sabahdan da kessen _aynıdır. batıl _ inaş değıl de ne bu yani? valla sofrada
(431)ğonuşma. sofrada bi Çün ben _ elimi bëlece yere ğoymuşum sofrada yemeg yiyiyorum.
(432)batıl _ inaş değılde ne? bizim hanım “elin yere ğoyma günahdır.” getürdüm ğur’an’ı
(433)kerim’i “bulun bā neresinde” dedim ya. ne dedim “ḥurafelerinen şediysiz.” ya böyle rahat
(434)ediyem. sohbet _edermiş peygamber _ efendimiz sofrada. bizimkiler niye küçükleri
(435)ğonuşdurmiyacaḥlar ya “günahdır ğonuşmayın.” bizi _ allah’nan terbiye etmişler. yani
(436)allah’ı bize ële göstermişler Çi allah _ öcü. her şeyde ceza veriy, her şeyde yaḥiy, bizi
(437)narın _ içine atiy. allah’ın hiş merhametinden bize böyühlerimiz bahsetmedi. hep _allah’ın
(438)ğorgüş yanını bize gösterdi. “ayağın ële atma günah _allah yaḥar.” ola, allah niye yaḥiy
(439)beni? allah yaratduğı ğuli yani ona isyan büyük günahları işlemediğin sürece niye yaḥsın
(440)ya? allah’ın yaḥacağı şeyler var. yani batıl _ inaşlarımız var tabi Çi. bazıları bize

(441) bilmediğimiz çok şey var. bazıları da biz zannediyoruz Çi assahdan günah. yani şu anda
(442) halen devam ediyor. öle ğahmışız. mesela benim bi tarlam vardı. bizim şu anda
(443) yaşadığımız aynen o. bi tarlam var. õşdürüyoruz beş dönüm. tapular ğarışmış birbirine.
(444) ortadan kanal geşmiş, iÇi tarlayı bölmüş. yanyana iÇi ğardeşden _ alınmış tarlalar. tek
(445) tarlayı ortadan bölmüşler. boylu boyuna otuz _ üş dönüm. tarlayı aldıh. ortadan kanal
(446) geşdi. biz diyoruz Çi üş tapu arda ğaldi, bi tapu aşağıda ğaldi. dörd tapu olmuş. biz öle
(447) biliyoruz. babadan öle ğaldi. babam rahmetli oldu. böldük yerleri bana düşdü yer.
(448) kadasturayı getirdim bizim arda bildiğimiz tapu da aşağıda. aşağı sekiz buçuğ dönüm.
(449) bize beş dönüm veriyoruz. sekiz buçuğ yer var _ aşağıda. kadasturiya õşdürdüm yerimi
(450) belirledim. şimdi bizim burda da böyle bizi aydınlatacağ hiş Çimse yoğ Çi. ya işdi
(451) abunlar hırafe, abunlar bu. babamızdan ne gördüÇ aynı o tarla gibi. tarlayı niye örneğ
(452) verdim? dinimizi de biz _ aynen ele yaşı. babadan ne ğalmış o. tamam. bizim dinimiz
(453) bu. açıp da ğur'an'ı kerim'i demedüÇ Çi ula dur bām babamgil _ abile diyy burda var
(454) mı? biz _ araplara uymuşuz. araplara, ğur'an'a değıl. biÇün benim _ abim mehtali
(455) aleyhisselam'dan bahsediyor. ben ğur'an ğursunda da oğudum. imam hatip mezunuyum
(456) aynı zamanda. yani liseyi imam hatipde ben bırağdım. ğur'an ğursuna gittim üş senede.
(457) ğur'an'ı iyi oğurdum. ğuran yarışmalarına da ğatışdım. yani bayburt'ta kur'an
(458) yarışmasında kuraynan ikinci olduğ. geldim _ aşdım ğur'an'ı Çerim'i. ğur'an'da mehdi
(459) yoğ. ğur'an'da mehdi Çelimesi yoğ ya. türkçe mealini aşdım. ğur'an'ı kerim'de mehdi
(460) Çelimesi yoğ. iddā ediyorum şuan. çünÇü bağdım emin ğonuşuyorum. bağmadığlarımıza
(461) hiç _ emin ğonuşamıyoruz. vardur diyüÇ. biz ğağduğ babamgil diyy “nem işdi meyer
(462) mehdi Çele işler düzele.” hep ğur'an'da yazıy Çibi belege var ya. duyduğumuz her şey
(463) din _ adına Çim ne demişse hepsini biz ğur'an'a şey _ etmişüÇ. hırafe hırtlağda. yani tilÇi
(464) Çördün mü işin rast Çider. davşan Çetti mi işin rast Çetmez. niye? allah yaratmiyaydı işin
(465) rast Çetmiyse oriya.

(466) biz _ araziye gideriz. şimdi sırtımıza Çemleri vurur. şimdi araş maraş yoğdu. balya balya da
(467) yoğ. o zaman _ otdan Çem yapardıh. Çemleri sırtımıza vurur tarlalara giderdig bağ
(468) bağılamiya. sabağ dā yerler _ ışıhlamadan tarliya gidene ğada yerler _ ışılıyacağ. giderdig
(469) yolda bi tilÇi görerdüÇ. böyün _ işimiz rast ÇideceÇ. tamam biz de o şeyinen giderdig.
(470) böyün işimiz rast Çidecek. davşan gördük böyün _ işimiz rast Çetmeyecek. ya allah'ın
(471) davşanı ya allah'ın yaratduğ hayvan. onu da görecesēn, onu da görecēsen. hırafe değıl
(472) de ne yani? hırafe işdi.

(473)şifa yöntemleriynen. şindi bi yerin _ ağrıy da hemen getir de yağlı hamur Çetür. ben
(474)yaşadım bunnari. yağlı hamur Çetür. yağlı hamur _ eder oriya yağlı hamur sarardılar.
(475)neymiş ağrısını alıymış. piskolojiÇ. tedavi diye bi şe yoğ. piskolojiÇ. ha gırılırları
(476)tutduran sılıhçılar vardı. benim dedem sılıhçıydı. ama insan de hayvandı. hayvan
(477)sılıhçısı. dedemi burda herÇez tanır. hacı abdullah derdiler dedeme. bizim meydanda
(478)evlerin _ önünde hayvan çıhardı. hayvanın yiğnağ. yiğnağ deriz biz. toplanma merkezi.
(479)hala da orda çıhıyo da biz _ evleri terk _ ettik yoğarlara gittik. dedem hayvanlar gittikden
(480)sonra afedersiz o mayıslarını hayvanının pisliğini toplardı. hemen _ alırdı eldivenini taħardı
(481)tezek yapardı onnari. yanına biraz saman _ alırdı çürüÇ samanlardan tezke yapar ölece
(482)daşlara vururdu. gışın kimin yahacağ bitmiş Çömür ne ariyo? kömür yoğ, odun yoğ.
(483)rahmetliler bi dene ağaş bile tihmemişler doğru dürüs. Çimin yahacağ bitdiyse sepeti
(484)sırtına alan galati diyim. galatı sırtına alan dedemin ğapısına gelirdi. dedemin _ ordan
(485)doldurur giderdi. yani dedem toplarken millet derdi “ya hacı neyin noħsan Çi avuni
(486)topliy” derdiler. ama gışın herÇez dedemin oriya gelirdi. Çimin ğoyuni ğayıp dedemgilin
(487)komda gelür bulurdi. ğapıda ğalan bütün mali dedem içeriye alırdı. dedem sılıhçıydı.
(488)bir Çün bi anı annatım dedemin anısını. arda bi veyib _ amca vardı. o da rahmetli oldu.
(489)onnarın ğapıdan dedem bölece bi tahta parçası bulmuş. kasa tahtası diyelim. bèle düz.
(490)önceden düz taħda ne ariy? kasa tahtası da yoğdu yani. bi tane düz tahta bulmuş. küçük
(491)bi tahta parçası yani. almış yerden gelmiş. aradan bir gün geşmiş bu veyib _ amcanın
(492)ğuzusunun _ ayağ. gırılmış. ğuzuyi almış Çim bağliyacağ _ ayağ. hacı abdullah
(493)bağliyacağ. almış ğuzuyi sırtına getirmiş veya ğucağına getirmiş dedemin _ oriya. dedem _
(494)almış haman _evin _ortasına zatin. evelden _evler serili değildi. bilmiyem hatırladız mı? bi
(495)oda, bi kırman, bi tandurluğ başga bi şe yoğ zaten. en büyük sermaye oydu zatin. o
(496)olanlar çoğ eyi yerdı yani. hele odanın _ üstü örtükse saçlıysa sen ağasan. saçda yoğ.
(497)beyaz toprağ çekili. gışın hemen kürüyecēsen _ az sıcağ vurdu mı alta geçer. konuyu
(498)değışmiyek. getiriyor ğuzuyi ortiya dedem _ onnarın _ ordan _ aldığı tahtanın yanına bi
(499)tahta dā ekliyo. ğarşısına bi de bağliyacağ da. getirip bıçağla düzlemeye başlıyor. veyib
(500)Çölüyor. diyo ki “niye güldün vehib _ ağa” diyiyor. diyiy Çi “hacı sen _ambunu bizim
(501)ordan _ aliyÇen dedim Çi ya hacı abdulla’nın neyi noħsan Çi odun topliy ortalıħdan?
(502)benim ğuzumun _ ayağına getürdün yanına bi tene de ehledin de benim ğuzumun _
(503)ayağına bağliyacāsan buni” diyiy. bi de bez şeydeceÇ şeÇer torbasından kesip bi de bez
(504)saracağ yani. bal saracağ. yani _az zahmetli iş deēl. bal yumuşatır yani. deriyi
(505)yumuşatdığından dolayı gırılırların _üzerine bal sarardılar Çi ÇemüÇ dā iyi ğaynasın, nufuz
(506)etsin de. diyiy Çi “vehib _ ağa bu ğuzunun _ ayağ. sen yedin” diyiy. yani “o gülmesen

(507) diyyi allah seen bunu göstermek için bu ğuzunun  ayağını ğırdı” diyyior. yani  ncelerden
(508) tedaviler b yleydi.

(509) ğarasağız. ğarasağız yapı dırırlardı. m  ammed dayi vardi burda bağğalci. az   elin da
(509) benim   vey nenem vardi. dedemin hanımı  lm    babam  ilin annileri. bi tane
(510) ba  asiynan   evlenmi  di. biz ğa du    onu g rd   tabi   i de. nenem b lece elleri b le
(511) yari  yari dı. derdi “ et   avu m  ammed dayıdan been y   gram ğarasağız   alda  e.”
(512)   le bi k   k bi bez par ası yama,  aput ne dersen de ısıdırdi ğarasağızı ona damladır
(513) yaraya basardılar. hatda bir   n lor yiyiyoruz. lorun bilirsin     leg. loru ne  adar  o 
(514) ufalarsan, yoğurursan yani d versen  eyin  i inde elinle aynı  iy k fte gibidir. ne  adar
(515)  o   i lev g r rse o  adar lezzetli olur lor. lor  le hemen tuttun basdın  eyin  i ine lor  
(516) olmaz  o. onu tuzlayaca sın, i  i       n b lece ovarlar.  u anda bizim yaylada da
(517) yapılıyor. lor yiyiyoruz. nenem getirmi  . lorun  i inden nenemin ğarasağızı  ı dı
(518) yamaynan. yariya yapı dırmı   ya loru ovarken d       eyin  i ine lorun i ine. basmı  
(519) lorunan  elece.  ncelerden gudi vardi. gudinin  i ine yani gudi dediyim  imdi g ve ler.
(520) onun   i ine basmı   loru  eyden  ı dı lorun   i inden. nenemin  aputu yariya basdu  
(521) ğarasağız. d  ye b  m yiyiy misen   lori? yememiyede  aren yoh. ba  a yoh. ya da ğuri
(522) eh  eh yiyec sen.

(523) odalar yoğ  idi evelden. bi dene b y  h odan  olaca   hele misafir  odan.  imdi a imdi
(524) benim  evde misafir  odası yaptım, valla f  zuli yaptım. vallahı billahi d nyada acıdıyum
(525) tek  ey. misafir  odasını yapmı  am, ya i  i      alındı ya        . ba     on seninin  
(526) i inde. g tt  k     sene  nce bizim  anım  aldi yi enlerinin ğayınbiraderimin  elinlerini
(527) onnarınnan g ttiler ğoltu  ta ımı alaca lar. eve  ı du  be   altı sene zatin  odiya bi  e
(528) alamadu  .  ı du   imdi ğoltu  ta ımı alaca lar be  endiler ğoltu  ta ımını altı bu u  lira
(529) verdim. en  yileri be  endiler  i im  idiy. ba    altı bu u  lira verd  k  aldu   odiya
(530) ğoydu    st nde bir   n bi ar ada  yatdı. avulece duriy. modaları da ge  di.  indi yenileri
(531)  ı dı. oda da duriylar avulece. ne a duyumuz zaman bizim  odada ğoltu  ta ımı var. la
(532) lanet canına h   bi  e serme. ğarda   le bi d zene geld  k ki demin dedi ya “form l 
(533) nerden buliylar?” ded  k ya i  de bu da dedi “buliydılar”. tamam  a lı  esse de dese hep  z  
(534) i  n diyyiem.  idiyler  indi    una ben ğar i de ilim “ihtiyacım var abunu alac  m”. en
(535)  yisini al. ama h    bunun gere ini duymuyoruz. nermin’de telefon   rd  m ya diyyiem   i
(536) “nermin’de telefon var ben de telefon  alac  m.” o been h    lazım de el. sıf nermin’de var
(537) diye. gugul boyama derler bizde buna. gugul boyama yani senin var benimde olsun. sen
(538) guguluni boyadın. gugul dedi imiz  u soba bacaları. onnara gugul derler.

(539)ben mersin'de seminerdeydim. içi bin seçiz miydi? yalan olmasın yedi veya sekiz.
 (540)Çütüphane seminerine gittim kurum içi. mersin'de yüz yirmi kursiyerdiÇ. yani ben bi de
 (541)şu vardır. aydıntepe'de diyelim _ emre on beş Çişiyle samimidir. ben _ aydıntepe'de
 (542)herÇeSle samimiyim. bende o konu da bi şey var. orda da yani bulunduğum _ortama çok
 (543)erÇen _uyabiliyorum. ya ben _ona uyacām ya onu gendime uyduracām. yabana oturmam
 (544)bōlece yani şeyinen. barburt'ta kırtuluş var. orda bi şiir yazdım. bu da bayburt'un
 (545)kırtuluşu için yazılmış. Çendi bende senin gibi ufağ _araştırmalarnan yani tarihleri hepsi
 (546)doğrudur. yani ğafadan sallama bi tarih değil. çünÇü bunnar _özellikle milli eğitim şube
 (547)müdürümüz vardı altan kalkın... allah selimet versin o benden isdemişdi. kırtuluşda
 (548)bunnar söylendi. karabük'de şiirim _iÇincilik _aldi. bi şiiri oriya gönderdim _ama şiiri de
 (549)bilmiyem ne olduğunu. o zamanlar bizim bi arħadaş vardı seminerde dedi Cönderdim dedi
 (550)Çi "yav bēle bēle başkan _iÇincilik _aldi çocuğ" dedi.

(551)milattan önce üçcüzlü gider tarihin	(565)boşa Çitmemiş ya türÇün çabası
(552)saka türklerine olmuşsun gelin	(566)yirmi bir şubat senin bayram Cünündür
(553)sonunda roma'ya açılmış sergin	(567)şirin bayburt neler yaşamış neler
(554)yirmi bir şubat senin doğum günüdür	(568)yazılmış _adına türÇü nameler
(555)beş bin yıldan çoğ türÇ şehrisin sen	(569)düşman elinde ğalmış nice seneler
(556)sende yaşamışdır selçuklu dedem	(570)yirmi bir şubat senin doğum Cünündür
(557)tuğrul şah'tır kaleni yeniden _ören	(571)şehit osman, duduzar _aşılmayan kalesi
(558)yirmi bir şubat senin doğum günüdür	(572)aydıntepe ayrı bir tarih bahçesi
(559)sende kurulmuş _osmanlı sancağ beyliği	(573)bitmiş Çelecekte düşman çilesi
(560)ziyarete gelmiş seni evliya çelebi	(574)yirmi bir şubat senin doğum Cünündür
(561)ağırlamışsın askeriyle yüce fatih'i	(575)sende doğar bölgenin sert _ağan nehri
(562)yirmi bir şubat senin doğum günüdür	(576)o gece ğuşatmış _asgerler şehri
(563)senin _ için olmuşdur pilevne	(577)hepsi de mert birbirinden yürekli
savunması	(578)yirmi bir şubat senin doğum Cünündür
(564)taş mağaralar _olmuş _insan sobası	

(579) *düşmana direnmiş herÇez her yerden*

(585) *yirmi şubat gecesi olmuş _arefe*

(580) *sadē düşman değil soğuk bir yandan*

(586) *yirmi bir şubat senin bayram Cünündür*

(581) *gurur duymalı böyle vatandan*

(587) *sende yaşamış babamla dedem*

(582) *yirmi bir şubat senin doğum günündür*

(588) *seni terÇ _edip _asla Cidemem*

(583) *haber _verilmiş _o gün herkeze*

(589) *selami der _ölsem yine severem*

(584) *düşman kıstırılmış _artık kafese*

(590) *bayburt türÇiye 'nin gurur yeridir*

(591) bi de mersin'de yazdığım _ işdiÇ o da çok duygulu bir _andı. yani orda da gittik böylece
(592) yüz yirmi kursiyer bi bahıyosun işdi her bütün _illerden gelmişiz _ışdi. bizim burdan _üş
(593) gişi gitmişdik. biri orda oÇey _oynuyor... aħşam çay bahçemiz var _estitünün. biri oÇey
(594) oynuyor, biri gendi başına şeydiyor. on beş gün _orda galacaz. üçüncü günü hiş Çimse bi
(595) şe oynamıyor. masaları topluyoruz boylu boyun herkez oturuyor. bir tane gözlerinden _
(596) özürlü bi gızımız vardı suzan. vanlı güzel saz çalıyor. oni aliyoduħ köw türÇüsü
(597) söylüyoduħ. internetden türÇü bahıyoduħ bugün hangisini söyleyecez diye. gidiyodum
(598) millet _oÇey _oynuyor hiş tanımıyorum kursiyer “şeytanız bol _olsun” hemen taka beşe
(599) önümde ya ıstarka heman _embile ediyodum. “şeytan bulamasaz heberim _olsun.” adam
(600) böle üzüme bahiy. dedim “sizin orda oÇey tahımı yoħ miydi? buriya okey _oynamaya mi
(601) geldiz? ğahın _avuriya ya.” milleti üş günde hep bi ariya topladım. orda yazdığım bi şiir
(602) var oriya ait. bu şiiri dبلوما günü on beşinci günü dبلوما alıyoruz. dبلوما anında...
(603) orda tabi gruplaşmalar da var hocaların _arasında. bakanlıħdan gelen daha önce seminere
(604) ğatılan bi arħadaş ğahdi. savura hanım vardı şube müdürü. hep şube müdürleri... onu
(605) övdü biraz _öbürlerini kötüledi. bende ğahdım şiir _oħuma bahanesiynen ğahdım savura
(606) hanıma biraz hakaret vari değil de ğırıcı laflar dedim. öbürlerini yücelttim. çünÇü ortamı
(607) şe yaptı. bu şiire geşdim. şiiri yazmışdım zaten. şiiri oħuduħdan sonra estitü müdürü
(608) ğahdi dedi ki “bu şiiri istiyorum” dedi. şuanda bu şiir mersin hizmet içi estitüsü'nde
(609) duvarda asılı. çünÇü oraya yazılmış bir şiir _olduğu için dedi “bu şiiri istiyorum.”
(610) programdan sonra odasına gittiÇ, şiiri ona takdim ettim “buni asacām çerçiveledip” dedi.
(611) o şiirde bu şiir.

(612) *bize çaba, gayret, emek verdiniz*

(614) *bizi yetiştirmek _idi derdiniz*

(613) *yatak, yorgan hatda yemeg verdiniz*

(615) *hocam hakkınızı helal _eyleyin*

(616) *buraya toplandıh seksen bir _ilden*

(617) *Çimimiz mecburen Çimi gönülden*

(618) *ayrı çalsağ da bazen ayrı tellerden*

(619) *bacım hağğınızı helal _eyleyin*

(620) *Çimiyle tanışmadıh belÇi de hala*

(621) *istenmedig demeç _olsun peÇala*

(622) *ister yobaz deyin ister ukala*

(623) *amma hağğınızı helal _eyleyin*

(624) *özüm sözüm birdir yoğdur yalanım*

(625) *Çölesi olurum dostum _olanın*

(626) *bir Çün bir yerde bir tek selamın*

(627) *aldıysam hağğınızı helal _eyleyin*

(634) *türÇ _oğlu türÇüm _osmanlı soyum*

(635) *yaradan yaratmış böyledir huyum*

(636) *eyer bir masada bir bardağ suyün*

(637) *içdiysen hağğınızı helal _eyleyin*

(638) *yolunuz düşerse karadeniz'e*

(639) *alo deyin yeter bu kardeşinize*

(628) *Çimseye beslemem bilin _art niyet*

(629) *bi dā görüşmeye belÇi ya gısmet*

(630) *görüşemesek de bir dā ya şayit*

(631) *bana hağğınızı helal _eyleyin*

(632) *Çimi zaman _üzdük bazen tahıldıh*

(633) *biz de böyle sivri dille tanındıh*

(640) *kusurluyuz _elbet çünkü insandıh*

(641) *doslar hağğınızı helal _eyleyin*

(642) *kırdığım varsa eğer ben de bileyim*

(643) *helalliÇ _alarağ rahat _edeyim*

(644) *mutlu ayrılmahdır benim dileğim*

(645) *ğardeş hağğınızı helal _eyleyin*

(646) *başarılar dilerim ben hepinize*

(647) *ğardeş hağğınızı helal _eyleyin*

(648) *ğurdiysam zaman zaman bilmeden*

(649) *alı goymasın _allah sizi gülmeden*

(650) *helal _olsun varsa hağ selami'den*

(651) *doslar hağğınızı helal _eyleyin*

(652) *şindi bi Çün bunun _internette bi olay _oldu. kantır _oyunu var. ben de internette sohbet _*

(653) *ediyorum. radyoya giriyorum _o zamanlar. radyoda sohbet _ediyoruz. öle bi ses var Çi*

(654) *internette. yani durulması mümkün değil. onnar _ışdiÇ _eÇip guruyolar üş dört Çişi bi*

(655) *eÇip. o diyor _ışdi düşmanın yerini gösteriyor, o orda o diyor burda. bende gağdım*

(656) *bunnara bi gaş Çez bağırdım. “ya oğlum burda insan _oturiy” dedim. “yani bura ağır*

(657) *değil.” genc _eÇibe. şuanda biri şurda berber. biraz da komikdir kendisi. bayburt'tan*

(658) *bunnarın _arğadaşaları geliyor. dört Çişi geliyorlar grup. onnar bi grup bunun _internette*

(659) *oyun _oynayacaklar. bende köşede oturuyorum. bayburtlulara demişler Çi o getirdikleri*

(660) *arğadaşlara “bağ _orda gağar biri bize bağırur o deli.” benim masam _ayrıydı. şey*

(661) *yapmayın _o delidür. şindi ben _onnar bağıyorlar, ediyorlar. ben bunnara gağır gızıyam.*

⁽⁶⁶²⁾onnar hiş tepÇi vermiy. beni goydular Çöyün delisi yerine. meğer ūle tanıtmişlar. şindi
⁽⁶⁶³⁾bi de misafirler bi şe de demiyem. bizim çocuğlara diyyem “ğızım sen diyem gelinim sen
⁽⁶⁶⁴⁾ëşit.” aradan zaman geşdi. duyaram Çi çocuğlara demişler Çi “bu Çöwün delisi.”

Derleme Numarası: 16

Konuşan : Sertel Birgül / Yaşı: 67 / İlkokul / Ev Hanımı.

Derleme yeri : Aydıntepe (Merkez).

Konu : Anılar.

⁽¹⁾haktan bir Çün davarımız çoğ ūdi bizim. davarın ū alafını ğışın verdimiydi arħadan
⁽²⁾kontörol ederdüh. baħarduh yiye yemiyen ğasta sağ var mi ney ney deel? davara. bi tene de
⁽³⁾böyüh ğoçumuz var. eyce böyüÇ. verdüÇ ū alafı rehmetliÇ anneminnen çihduh dışariya
⁽⁴⁾çihacüh baħdım Çi ğoş ūordan çihiy, oriya Çiriy, ordan çihiy, oriya Çiriy. “allah ūallah”
⁽⁵⁾dedim bu ğoça ne volmuşda bu ğoş yemiy? yanaşdım Çi ğoçu tutam bām neyi var, neyi
⁽⁶⁾yoh? ğoş been bi ğafa vurmasıynan beni yaturdi. ğaħdım ğaşdım. Çetdim anneme dedim Çi
⁽⁷⁾“Çel baħ bu ğoça ne olmuş? bu ğoç yemiy ğasta mi? eÇer ğastaysa buni keseÇ.” annem
⁽⁸⁾Çirdi içeri ğoça yanaşur yanaşmaz ğoş annemi başının ūstine almasıynan vurdi yere. bi de
⁽⁹⁾baħdım annemin terlihleri havalardan Çeliy. ğoç yaturmiş annemi vuriy ğafaynan haynan.
⁽¹⁰⁾annem ğaħdi been nasī bulaşiy sözler sayiy “sen beni ğoça vurdurdun da been sahap
⁽¹¹⁾olmiysan da” şe be be de.

⁽¹²⁾esÇiden yaylalara ÇiderdüÇ. aydıntepe yaylalarına. orda sabahın erÇen ezan oħundughu
⁽¹³⁾zaman davar dişarda yatardi. ğıssır mal dişarda yatardi. erÇenden çobanlar alur Çiderdiler
⁽¹⁴⁾otlatmiya. erÇenden mal Çelürdi sağarduh. sahat onnarda atarduh ğapiya mali. tehrar mal
⁽¹⁵⁾Çiderdi davar Çelürdi. davarı da sağarduh atarduh ğapiya davar da Çiderdi. içindi ezeni
⁽¹⁶⁾oħundu mi davar Çelürdi. davarı sağarduh atarduh ğapiya. Çene otliy otlardı otlardı
⁽¹⁷⁾aħşam namazi yatağına Çiderdi. içeri almazduh. mallar Çelürdi malları da sağar alurduh
⁽¹⁸⁾içeri ğapardurduh. duman, çize yayla Çöz Çözi Çörmiy. soyüh sobalarımızı yaħarduh
⁽¹⁹⁾ğapılarımızı Çitler yatarduh oralarda. sabah olurdi Çene kaħarduh diz boyu ot sari
⁽²⁰⁾çiçehler ortalıh doli. cameşler yaylanın üzinde. her yerde Çöl var. sular dolmuş Çöllerde
⁽²¹⁾cameşler Çirer Çöllerde yatardi. zaten bi afedersiz bi konuş var idi Çi yayliya Çimseyi
⁽²²⁾uğratmazdi. gece millet ğapiya onun ğorħusundan çihamazdi. ele dalardi ama ğafasida avu
⁽²³⁾televizyondan böyüÇüdi. yani ele bi ÇöpeÇ idi. ÇiderdüÇ iki üç ay dururduh. malımızı
⁽²⁴⁾mulumuzı otladurduh. yağımızı, lorumuzı, peynirimizi ederdüÇ. hazıranda ÇiderdüÇ.
⁽²⁵⁾temmuz, ağıustos, eylülün sonunda inerdüÇ. üç ay oralardan ÇelürdüÇ buralara buralarda

(26)da güz soyuğ fasulyelerimizi yolarduh. patatislerimizi çıhardurdu. afedersen
(27)Çömürümüzi, tezeÇimizi içeri doldururdu, ÇirerdüÇ gışa. tandur yağ, ehme bişür, Çete
(28)bişür bëlece uğraşurdu.

(29)esÇiden aydıntepe Çöy _idi. bële çoğ binalar, yapılar, resmi daireler onnardan bi şe yoğ _
(30)idi. elehtirih yoğ _idi. bële evler de tazikli sular yoğ _idi. hep dışarlarda çeşmelerden sulari
(31)dolçalarınnan daşurdu. bir Çün beş Çün artuğ ben var _ıdım on _iÇi on _üş yaşlarında bi
(32)elehtirih binasi yapıldi. bi tane de bu Çöwli adam _istanbollarda çalışmış. bi eletiriÇ
(33)motori Çeldi. böyüh motor. o adam o motoru çalışdurdi. Çöwe elehtirih verdiler. evlere
(34)sede aışam namazından beş değge sonra yanardi. dokuza beş gala işaret verürdi, az
(35)ğaldurdi tekrar yağardi. o işaret lambalari yağın _elehtirihler sönecek dokuzda
(36)elehtirihler söndürürdiler. ğalurduğ şüşeli lambalara, çiralara. ramazan boyi hep
(37)çıralarınnan sevürde şüşeli lambalarınnan sevürlerimizi ederdüÇ yerdüh. millet ğehvelerde
(38)oyun _ oynardi. dumbala çeÇerdiler. millet Çelür ğapılarda davul zurna çalardılar. Çete
(39)toplardılar, ğurabiye toplardılar. iÇi kişı hem düÇün _oyniylar hem Çete topliylar.
(40)ğehvelerde de şey çoğ _ oynardılar. dumbala çeÇerdiler. ğehvelerde oyun _ oynardılar.
(41)sevürlere देंyin. oÇey, dumbala herÇez _ oynardi edardi. sevürde herÇez _ evine dahil _
(42)olurdi. şüşeli lambalar, çıra. şeyi de yemehlerimizi de kaz _ocağı var _ıdi. kaz _ocağına kaz
(43)ğorduğ pompaci var _ıdi bële pompaynan vururduğ, yağarduh, ısıdurduğ _oni. yemehlerini
(44)kaz _ ocağında, tandurda, sobada bişürürdüÇ haktan. ramazanda da işdi o çıralarınnan
(45)iftarlarımızı ederdüÇ. sevürlerimizi ederdüÇ. bayram _ olduğı Çüni bayram Çüni sahat _
(46)ona देंyin yağardiler _elehtirihleri aışam. bayram _ olduğı içün bir sahat _uzaturdular. bële
(47)elehtirih, su... evlerde su mu da yoğ hêşbi şe yoğ _ıdi evlerde. sonradan _ işdi birez _o
(48)yani bu yani Çelişmeler _oldu da aydıntepe birez şey _etdi ğalğındi. yarebbi şüÇür şindi
(49)her şey var. elehtirihler, sular hepsi var. allah'ıma şüÇürler _ olsun. evlerde hêşbir
(50)nohsanlığ yoğ. gece Çünüz elehtirihler ceryanlar çalışiy. şeyler soba moba olanlar var.
(51)kalōfer _olanlar var. herÇez rahatladi oğul. şimdi millet rahat. herÇezin _ evi kalōferli
(52)elehtirihli. ne ekmek bişüren var, ne tandur yağan var, ne soba yağan var. şimdi aydıntepe
(53)uşdi Çidiy _ oğul. biz dünyiya birez _ erÇen gelmişüÇ. ne mutli sizi Çi şindi Çeriden
(54)Çelenler çoğ rahat haktan. biz çoğ çileler çeğdüÇ. çeşmelerden ta nerden nerelere
(55)ellerümüzle su daşurduğ. kaz _ocağlarına ver pumpayı kazi biterdi o ocağ sönerdi bi dā kaz
(56)doldur. anamız _ ağlamışdi. şimdi millet rahat yarabbi şüÇür. şimdi de dertler ğastalığlar
(57)fazla yoğsa millet rahat _etti de şimdi de sıhıntılar daha başğa ğastalığlar artıdi çoğaldı.
(58)ëlece ÇidiyüÇ. he şimdi de bëlece işdi Çidüyüh ğastalığlarınnan şeylerinnen mevlam

(59)sonumuzi heyır _ede aydınlığa çıharda son nefeste de mevlam hepimize iman ğuran nasip _
(60)ede, hayırlı ğapılar _aça.

Derleme Numarası: 17

Konuşan : Sırrı Durmuş / Yaşı: 88 / Okuma Yazma Yok.

: Ziyaddin Durmuş / Yaşı: 65 / İlkokul.

Derleme yeri : Yukarı Kırzı Köyü.

Konu : Karışık.

- (1)hemen hemen yoĥ. yoĥ. eski yazım var. ğur'an'ım misafim var. medreseye abileriminen
(2)ġettük. ondan sonra da burayı ğapattılar medreseyi esgi şeyler. bizim _orda oda var yusuf _
(3)orda gizli oĥudular. oĥuyacağımız cüzi bōle ğoynumuza soĥarduĥ. gizli. bi peÇesi var _ıdı.
(4)peÇe yapmışlar taĥdadan hafızler bile o peÇenin _altına bi candarma bi şe gelse o altına
(5)soĥulurdular. Çimse yoĥ _o zaman. peke dediĝim şeİe üsgek tahtadan yapılmış ğapaĝı var
(6)şurdan _ordan Çirerdiler _oriya.
- (7)köyün _en esÇi bizim _ehrebe. en _evvelÇi yani bu köwde bi esÇi adamlardan _ermeniler
(8)var yerli. bi de ğansoylar yusuf. o yusufÇil. bi de bizim _uzunnar. diĝerler sōra sōra işdi
(9)gelmişler. avu şeyden gelmişler. urumçığ var _avurda. a şurada. abu da ocaĝın _orda. yav
(10)yoĥarda yani canım _aydıntepe'nin. aydıntepe'nin yani. orayı onnar o zaman satmışlar,
(11)gelmiş burda en _èyi tarlaları almışlar. avu yoĥaki mehlenin şeyleri heb _urumköy'den
(12)Çelenler _almışlar. en _èyi tarlaları, sulı tarla. ondan sonra da... ğayıt vardur da ben
(13)büİmem. tabi ğayıt _elbette vardur.
- (14)aynı bēİe böyük, ğalabalığ _ıdı bizim Çōw. ĥan dōrd tene. deĝirmen bi tene bizim _o
(15)yoĥarda deĝirmen bi tene, ĥan dōrd dene. han var. ĥan dōrtd dene. ğatırcılar _atlarının
(16)Çelür _orda yatardılar. atlar Çelür _avu şeylerden _avu çaykara oralardan _atlarının aĝaş
(17)daşur ğetürür buralara satar ğötürürdüler _evlerine yiyeceÇ. buĝdayı burda deĝirmende
(18)üÇüdürdi. alur ğötürür _uşaĥlarına yedürürdi sevine sevine. burda ğonaĥlardılar yatar
(19)ĝaĥar _etem _aĝanın... mezra Çibi bi şe. avuralarda yaylalar var. aşindi şenliÇ _avu
(20)daĝda. yazın Çelir _oriya durirlar mali muli var. yağ, peynir yapir Çetüriy buralara satirlar.
(21)şuanda bizim Çōwümüz _allalem şüÇür beş yüz ĥanadan fazla. ĝışın _istanbol'a.
(22)aydıntepe'de dolma yani. aydıntepe'de bi şe deel. her türİ şey var yani. burda yerİİler de
(23)var. dişardan Çelib dolanlar da var. paşagİİler mesela şeyden gelmişler _urumca'dan.
(24)ordan tarlaları èyi tarlalar. ordan Çeldiler ordan paralı indiler buriya. paşa müİdür burda

(25)ermeniler çıhdi. devlet çıhartdi ermenileri. ermenileri çıhartduği Cibi Çöw boş galdi. bu
(26)sefer her yerden Çetürdi buriya doldurdular _ adam. boş galmasın yani. çoğ var. aşindi
(27)çoğdan gelmiş buriya. evelden yerleşmişler. çoğ _ evelden. yakın zamanlarda gelen yoğ.
(28)şeye köç _ etmişler _ istanbol’a adamlar. yakın zamanda olanlar _ istanbol’dalar. oriya
(29)yerleşdiler. çoğ köç verdi buriya burdan _ istanbol’a adam. çoğ fazla var. babamda burda
(30)doğmuş. dedemi tanımam. babamı tanuram. onun dedesi benim halamın _ oğlu zulgarni.
(31)dayı derdi “şeydeÇ. gavurma yiyeÇ. ac _ oldunsa gavurma yiyeÇ.” ineÇi Çesermiş dayısı
(32)gavurma edermiş _ o da Çelürmiş buriya dayı “ac _ oldunsa gavurma yiyelim.” gavurma èyi
(33)yiyeceğ da. bazen de dayıları var babamın. orda bi horuz varmış. bële böyüh horuz. “ola”
(34) demiş “zulgarni hele Çet bā horuzi alabülür müsən?” bi gezge horuz gırmızı. gètmüş dayısı
(35)da o zaman mal mul Çöriymişler. aħşam zamani. ambu zamandan az sōra. dayı demiş ki
(36)“ne Çeldin deli oğlan?” demiş “dayım horuzi istiy.” hama içi bir _ etmemiş. hema horuza
(37)uzanmış bële tutmuş gucağına vermiş. diyir “ayağlarım dā yere almiy.” yeniş _ aşağı almış
(38)Çelmiş. öyle merağ _ idi Çi horuza. mesela burdan cumiya geder üş dörd dene var babam
(39)babam. onun horuzuni Çimse şe yapamıyacağ yenemiyeceÇ yani. eğer yenülürse o oni
(40)heman Çeser. anında Çeser. yoğ yoğ sertnek ne yaşir. gorğahğ gorğahğ sertneÇ.

(41)o devirde baban _ anan sevdi mi o olurdi. yani senin sevmen hacet yoğ. zaman _ olmuş Çi
(42)babam _ asÇerde çavuşumuş. başçavuş yani bi garağolda. oltu da galmiş doğuz sene. tabi
(43)erzurum’un yeri oltu... ibrām dayı enişdesi babamın. ibrām dayı orda evlenmiş. bi gız
(44)çocuğuyınan Çelmiş _ ordan. ama babam _ evlenmemiş. evile Çendi atı da varmış. atınan
(45)Çetmiş _ asÇere. süvari. ondan sōra da Çeliy dedeye veriy ha. baba efendiye. enişdesi baba
(46)efendi. ondan sonra da bu urus zamanında şeyler Çidiyler süleyman _ ağanın gızı galıy dul.
(47)oni öldürüyler _ ondan sonra anami veriyler babama. ağanın gızını alır. hemde èyi paraynan
(48)Çelir ha. paraynan Çelir. ondan sonra da çobanlığ _ edir babam. babam şimdi çoban
(49)ÇideceÇ de mi o razı oldu Çideceğ mi Çimse dā garşı Çelmez. yusuf çavuş çoban. biçim _
(50)ola derdi “bu Çöwe ambu saşı maşı men Çetürmüşemdür _ asÇerden.” düğün _ üş Çün
(51)düÇün yapar. davul zurna çalardi. burda yoğ kemençe. bura laz deel. laz yeri deel. davul
(52)zurna. ben Çördün beÇendim. yollarsan düwürçi yollarsan. çevrenden büyük garılardan.
(53)evel garılar Çider _ ayarlar _ ondan sonra da herifler gider _ ayarlar. nişan _ ederler Çider _
(54)orda da yatulurdi o Çöwde. başğa Çöwdeyse. aħşamdan da bi oyun yaparlar _ o
(55)düwürçülere. oyun yaparlar düwürçülere. şaħa, eğlence. şaħa ederler. abu düÇününde
(56)şeyde yatduğ. hem Çelini Çetürende hem nişanda. remzi’ninÇinde zargıdı’da.

(58) de burda alışurmuş. alışanda tabi bizim bazıları onnarın ailerine tecavuz edermişler.
(59) şindi o rus zamanı var ya o ruslara arşı o ermeniler ordan bizim öwe onnar o
(60) tecavuz etdiler ermeniler. rusya’da alışan ermeniler. ondan sora da onnar sürdi
(61) ötürdi imisini fırat’a tohdi. bu yoharda paşaillerin evleri vardi topra ev. hep
(62) birbirine delüüdi. yani bele rus mus basarsa ordan oriya ordan oriya ele geşmezdi. ta
(63) ele geeeh olursa uyular var. her evde bi uyi vardi. oriya atlardılar. her evde uyi
(64) var. aşindi bizim öwde abu burda bile. bu yerin sabi ermenilerden aldi. niv’de duriydi o
(65) ermeni izi sultan. o arsayı ondan biz aldi da yapdu. bizim deel asıl. salanırlar.
(66) uyiya atliy. mesela üzünün üzelliğine pislih süriy öti örünsin diye tecavuz 
(67) etmesinler diye. cepeye etmiş canım. dosan harbına o etmiş. valla bilemirem kaş
(68) işi de? yusuf avuş aşindi ölene adar burdan mermi yeri var ıdı. şurda var ıdı. hacı
(69) osman dayi aldı mermiyi burdan soradan. harba irmiş ıhmış.

(70) babam urbete ıhmamış. ordan eldühden sora bu öw işleriynen uğraşmış. behilih,
(71) obannı. burda bi sene hastalı oldu da arantına etdiler de bu öwe başa öwden heş
(72) irmedi. buriya bayra dihdiler mezerli orda mezerliin ora. beyaz bayra. veba
(73) hastalığı tahminen. buriya geldi adınnarın saşlarını hep esdiler. adamların saallarını
(74) hep esdiler. abu ismail eminin arısı ardaşı eldi buriya da ari alboldu da o zaman
(75) burda buldular. eldi ele ardaşının bıyıları var i ā bele ii elinen bele şedemezsen.
(76) aladı. esdiler de aladı bıyılarını.

(77) bizim zamanımızda dumb oyunı vardi. burdan açardu babanın oriya giderdük.
(78) babanın orda daş ocaları var. iderdü oriya sinerdü o son posda bizi gelip 
(79) aramazdılar dā. behlerdüh behlerdüh yari gece olurdi. ondan sora eliy yatiylar o bizi
(80) ariyannar. daş ocaının yerinde behliyük. uhur daş ocalarının yeri var gece derdü
(81) haydi idelim dā onnar gelmiyeceh bize oyun yaptılar. bizi yolladılar onnar evlerinde.
(82) bacalarda da oynardu da abu imdat, ibrahim, ben atladım alişan dayigilin bacadan 
(83) aşığı ille tutsun diye atladım ambu on barmağım ıhıdı. ayalarımın üstüne. ben evel 
(84) atladım o da ayalarının üstüne atladi. her oyun oynardu. iki posda olurdi bi posda evel
(85) iderdi şey salardılar da daş. hangisi bulursa açan adam o yana açar. evel o açar 
(86) ondan sonra tutuldu mi o buyaniler açar. en sonda da bi oyun ederler dā aramazlar.

(87) askerliğı edremi’tde. balikesir’de. orda ondan sonra da ırıhan’a etmiş. isgenderun
(88) ırıhan. yirmi dört ay. izinde yapmadım. bir ay izine eldim dā etmedim. izine
(89) yazmışlar. bizim onbaşı vardi konyaliydi. “seni izine yazım mı?” dedim eta etdin yani

(90)ben bir _ayım ğalmış. bir _ay _izne yolla da dā Çelmiyim. yazdi Çeldim de şubiye Çeldi
(91)elbiselerim benim. bayburd'a. baybur'da Çeldi. köwde düCün _oldu mi herkezin _atı var _
(92)ıdi. düğünün _orda atlar çıhardi meydana cilid _oynardılar. he ya. şimdi o şeyi bazıları o
(93)Çöwler yaħalardi o heber götüreni. issiyn _ emiyi yaħaladılar da aşağı kırzı'da.
(94)yaħaladılar da beyefendi arħasında soba yaħdılar. nezat'ınan paşa da ordaydılar _ence mi?
(95)nezat'ınan paşa ele mi ağliylar. biz de düwürçi. yatduħ _o gece. bi oyun yapdılar bize orda.
(96)bizimÇiler de rehmetliÇ salim bacanağım salim _onnara bi oyun yaptı ki. mors _etdi
(97)onnari. eyi yapdi. alaca ğulaca nem hoş bi oyun yapdi. onnara hep zenCünnerini hep
(98)tüÇürüCünen çürütdi. çoħ Çötülerine Çetdi.

(99)urus yerden getürmüşler de ehmişler. çoħ verimliydi yani ya. urus patatesi ğırmızı. şuanda
(100)da var var. ele az var _ ama. ğırmızı. içi ğırmızı deel. bizim burda lahana derler. bu
(101)ovalarda kelem derler. lahana bizim bu köwde. kelem _ovalılar der. edirne'ye ğetdüh de
(102)bi sene ğurbete bi tarla ay çiçeği ehmişler. sabahdan güneş doğdu mi bu taraftan şeyler _o
(103)yana yatardi. ewleden sōra bu tarafa. güneşi teğib _ederdiler. güney çiçeyi. bizde güney
(104)derler Çimi yerde ay çiçeği. lazut. mısır. oraka. lazuda şeye oraka derler. şu lazudun şeyi
(105)da yetişmiş de oraka. lazud _orakasi. yabani soğan. yoħ. ha körme körme. onuda
(106)çayırılarda toplar da şe ederler. yaz başı. getürüp ğayğana yaparlar. lazud _ununan
(107)yumurtayı çalarlar onu da ğatarlar çoħ güzel _olur. germişe denilen şey yani bēle bi ağaç,
(108)odun. germişe ağacı. ağızlıħ da yaparlar _ondan. sığara ağızlığı. avu uzunnarı da mallari
(109)sürmek _ için massa yaparlar. o çoħ ğuvvetlüdür. sağlam bi ağaç. ehram ehram.
(110)bayburd'da toħurlar _oni. lazların ğarılari örtülür keşani. yoħ yoħ. üstüne sarılmıy. ihram
(111)yerine mesela. kor gössüz. gelengür. ğır tarlalarında olur gelengür. yuva yapar girer _
(112)oriya. eÇin _olduğı zaman şey Çellesini Çeser. culuħ. su iti. yoħ. burda domuz yoħdur.
(113)yeni yeni töremiye başladi. ekerler mallara. kertenkele de var. yılan, kertenkele.
(114)gögerçemen de diyiylar _o iri yeşillerine. gögerçemen yeşil. gelengür, ÇertenÇele. çalağan
(115)var. leylek var. beyaz _olur. ğır tarlalarının _oralarda olur. bēle beyaz beyaz. he he. ne
(116)derler? arap davşanı. emer de zehirler. sansar. var var _ondan da var. has. ğuyruğı uzun,
(117)ince bi şe. camının _orda bi yaban ğüvercini vardi oriya bi dene ğoymadi. heb yedi. boğdi.
(118)talari yer. korit de var. ergeg geçiye korit. ğarlanğuş. ğüçük bi ğuş. saħuyluħ. ğizek.
(119)ohlevi. loğ taşı. tepmelerin _üstünü yapardılar. gogol daşı. uzun, böyüh burunliya da
(120)gogol burun derler. ğınaħ. ğırmızıya ğınaħ derler. ğırmızı sari anlamında bi şe. kösöfdi.
(121)danduri ğaruşdururlar. galif. yani bağın yanında yapıyor.

(122) ırgıcı derdiler bizde. mesela köyün diyelim Çi fakir bir hanımına veriydiler. ona bulğur bi
(123)şe ikram  ederdiler. bulğur toplanurdi. bu yardım yani. her  evden ver rdi ş le bi  o a.
(124) indi yo  yani. bi  e  ı dı derdiler  ama ne  ı dı?  ırgıcı  ı dı derdiler. var. o untı yani
(125)o untı  e eri. mesela mevl d  e eri o untı  e eri derdiler yani. o unmi   e eri mesela
(126)mevl d o unur dağudurlar. derler  o untı  e eri. yani o unmu   e er. uvra.  atıla sın
(127)diye.

(128)lobiya. bades. ye ili  urudursan  o olur bades.  indi bades   avu fasulyenin tazesı var ya
(129)ona bades derler. onun  urusi olur tazesı olur. bades  udur.  uru bades ya  bades.  indi
(130)onu  urutursun b le  eydersen  ı sın yerler. fasulyenin mesela daldan topliyip  ırıp
(131) urutdu un bades  o. o taze bades. tazesı yani  urumamı ı.  urumu u da  uru bades.  indi
(132)burda fasulyeye bi ad d  derler. pakla da derler. orom. de irmende        en   orom
(133) atarlar yani.

(134)ye li . behen. onahan. bunahan,  unahan, sehen, behen. pa ır. pi a . ekme e e me .
(135)biraz  orda var  i de. del  . dermen. bazıları de irmen derdiler. d   n. barma . er k.
(136)te ne. me tup. k  uk. kok. k   n  indi iki  e id  anlami var. mesela lahana  imdi bi k    
(137)ileri giden k  , bi de dibinde  alana kok derler. iki farkli. k  i sa a do rı gider, sola do rı
(138)gider  a acın k  kleri altdan giden   ama lahananında koki. yani k   n en g vde
(139)arasındaki  ısım  kok,  eye  alana k  . mesela a a da kok  ullanılmaz. lahana da kok
(140) ullanulur.

(141)aga. amca diyen var. ben babama yirmi ya ına yirmi be  ya ına  adar gada dedim. gada
(142)niye? benim  alam bizde  almı ,  alam gada demi  bende ondan gada   rendim. gada abi
(143)yani. babi a a a derdiler burda. babam dedeme a am derdi. tabi. yo  mi ya. diyemezsen.
(144)yanına  idemiysen. babam  urbetden gelirde ben babama sarılamırdım.  ele yeti mi di .
(145) ele g rd k.

(146)vi neye fi ne derler. benim bah ada vi ne var,  z m var.  imdi ben  a dım burda bi dene
(147) urda bi elma var hale durir. e  i yenmez. bi de amburda bizim be  ir  eminin var  ıdı. bi
(148)de hacı dayının. ş le  olu   ocu  herkes da lardı oralari. hi  bi  e yo   ıdı. biberi ben
(149)malatya'da   rendim  arlisdon diye.  imdi her  ey var. o   nde demek ki kimse yapmırdı.
(150) imdi her  ey yeti ir. o zaman  ey bu da, arpa bu gibi  eyler.

(151)came ,  oru , mede , mandalara came , manda came .  indi mede . di i olanlarına
(152)mede . gadak yavruları. came ın        bi olanlarına  oro . tabi.  indi bah   rtesi sene

(153)ne olur? mozuk _olir. bir yaşında dana. bu şeyden diyelim yani ğara mallardan. bir yaşında
(154)dana, iÇi yaşına Çirdi mi mozuk, ondan sonra ÇemliÇ, ondan sonra toprağ _olir. öÇüze
(155)geçir bu sefer. tosunlarda da bir yaşına Çirdin mi tosun toprağ _olir. ondan sora öküz _
(156)olir. öküzleri burardılar esgiden. burdular mi öküz _olurdi yani. burmasalar tosun _olir.
(157)yeni doğdı dane. bir yaşını doldurduğdan sonra iÇiye Çirdi mi mozuk, üşde ÇemliÇ,
(158)tosun _olir, toprağ _olir. evet. toprağ tosun. toprağda ergegliyini götürüymişler ya. yoh _o
(159)sōra. beş torpağ. şindi bağ bunun tosunu vurdu mi olur _öküz. o zaman _öküz devriydi.
(160)mesela şeyine göre değışir. benim dedem çoh merah _ediydi döyüşdürmiye. bizim şeyi
(161)çoh gej vurdurdi. öldi hayvan. gej vurdurdi. o da öküz _olmuşdi. tosunlari goşmazlar
(162)genelde. yeni yeni. ama o mesela bayā goşulurdi. hem goşulurdi hem tosunudi. sonra
(163)burdi öldi. onun _o hayalarını sıhiylar maÇineynen buriylar _ondan sonra öküz _olir tosun.
(164)tosunnuğı mosunniğı... cameşin bi şeyine. cameşin burulmuşuna. ha gırdan gırdan. o
(165)döyüşÇen camışı burdurmazdılar ele gezerdi. yaz başi başlardi döyüşdürürdüler _iddasına.
(166)yā düyünnerde cilid _olurdi. yoh ben deliganli olmadım. baba efendi iyi oynardı ama
(167)lecon baba iyi oynardı. lecon baba getmiş şeye düyüne getmişler ğariya demiş Çi o evin
(168)sābi baba efendiye oriya vermişler. ğari demiş “ehmeleri bi şe böyüh yap yaw lecon baba
(169)senin _ ehmeÇin kesiy yarısını bi tarafına yarısını bi tarafına.” “onun _ aūzu yırtıla.”
(170)getdühleri gün düyüne aūzu yırtılmış essetden. essah _olmuş. demiş gi “lecon baba Çeldi
(171)etmeklerin biraz büyük yap birini buriya yarısını buriya soğir.” cilide başlamışlar _adam _
(172)attuğuyunan burdan vurmuş bura yırtılmış _ağzi.

(173)esÇiden hepsi var _ıdı. ğoyun, geçi, ineg hepsi ayrı ayrı var _ıdı. ğuzuluğ çıhardi. burda
(174)şimdi edÇiden _en _erÇen davar Çiderdi. davar derdiler. ğoyuna. ğoyun ğoyun sürüsi. bi
(175)davar çıhardi, bi onun ğuzuluğı çıhardi, bi danalığ çıhardi, bi küçük danalığ çıhardi bi
(176)büyük danalığ. bi tosunnuğ çıhardi, ayriyeten tosun vardi. bi de sığır çıhardi. inekler _ayrı
(177)o dana mesela at, gadak, medek falan _onnara bi danalığ _ederdiler _o da ayrı bi çıhardi.
(178)bi de küçük danalığ yeni doğmuş danalığı otaran vardi. bi de tosunnar vardi elli atmış
(179)tane de tosun _olurdi. hep farhlı kişiler. köwden şindi dışardan gelür. o zaman köwden
(180)tutulurdi. hepsi köwden tutulurdi. sürü olurdi beş _alti. bi de ğoruhçi varmış. o da tarlalari
(181)ğolliymış. ğoruhçi üş dene vardi bu köwde. bi bu taraf bi buraynan bu tarafı iki tene.
(182)öküzler _almış yetmiş çift öküz _olurdi. o zaman _öküzünnen _olurdi motor yoh.

(183)var. kırzi. iyi. yo çocuğlar _arasında olurdi. yog yog. ğavğa mavğa yoh. bi hodağlar ğavğa
(184)edermiş. vansen’ne çatıksu’ynan bi sinor davamız _oldi biraz ğavğalığ _olmadığ diyelim.

(185)ya onnara kaldı onnar _el _altından halletmişler. bi çayır vardı orayı aldılar. hepsi bu.

(186)başğa...

(187)şuanda biz _aydıntepe'ye bağlıyız. bayburt'a giderdig. şuanda gene aynı bayburt'a. bu

(188)niv referanduma gitdiler de bunnar hart'a bağlanmadılar aydıntepi'ye. ora merÇeze

(189)bağlı. var da avu aşāda bi köwi var _onnarda araba maraba yoħÇen hocam burdan

(190)minübüs falan çalışırdı yani. niv'de araba maraba yoğ _udi yani o zamannar. ya onnar _o

(191)köw büyükdür. bah burdan şuan _orası belki de beş yüz hanedir. çıħmadi deel _işde ama

(192)şeye ben ğonişiram bizden Çerüdürler her şeyden. bizim burda otuz beş dene araba var _

(193)ıdı kamyon. onnarda iki üş tane var _ıdı. iran'a çalışırmışlar. her şeyden. mesela

(194)onnarın benden yaşlı şöföri yoħdur. bizim benim seksen yaşında şöforlar var _ıdı bu

(195)köwde. o zaman zengin _ıdı. şuan _aynı ğaldi эле.

(196)ben tanımadım dedem varmış benim. e şey varmış o ocaħpaşı yeri var _ımış. mangal

(197)falan. pazar var _ıdı burda hocam hayvan pazarı. burda hayvan pazarı var _ıdı. vardı

(198)burda ğaş dane berber. bağğalı. mustafa abi yapardı, veli emi yapardı, Çemal _abi

(199)yapardı. dört tene berber çalışurdi. her biri bi ğahvedeydi. ğahvenin _içinde. o soradan _o

(200)berber deel _ıdı. o эле yapardı. onnar paraynan bunnar paraynnan yapardılar berber.

(201)berberi mesela ğahvenin _avu köşesine bi bavuli var _ıdı oni ğordular _oriya eÇer şe

(202)yapardılar.

(203)koyuna davar denir. ğuzu başğa davar başğa. davar ğoyuna deriz. mal _evet. atın _

(204)ufahları tay _öbürleri şey dişiler ğısır _at derler. erkek atdır. kuruk şey yavru eşşeyin _adı.

(205)eşşeÇin Çine genelde kuruk deriz. atın Çine tay. atın kurugi.

(206)valla bizim avu bayburt'u televizyonda söylüyolar ya onnarın hepsi bizde var. lor dolması

(207)dedigleri, kete dedigleri. bi Çefinni kebab biz de yoħ. diyer şeylerden bi o Çefinni Çebabi

(208)televizyonda duydum _öbürleri... galacoş var bide. borani. onnari bayburt'a yaparda

(209)bizim burda ney diyim seen? eşÇi laħana falan burda baybut'da da var gerki ama. malez

(210)yaparlar ğabaħdan. südnen ğabaħ. yoħ yoħ yoħ эле şey ğuymağın bi çeşidi oluyo yani.

(211)ğavut haşlaması yaparlar. ğabaħ malezi, ğabaħ boranisi. yoħ ya burda Çi en _eyi kebab

(212)tandura atılan kebab. düyünde bizim zamanımızda bah _evel çorba Çelürdi de mi? çorba

(213)ondan sōra yoħ yoħ dadli çorba yaparlardı. ondan sōra böreÇ, ğabarcılı tatlısı en son südli

(214)Çeldi mi yani ğahın biddi. arabisdan derdiler. arabisdan ney biliyon mu? arabisdan

(215)demeÇ _önceden ğavurmayinnan soğannan _oni ğavururlar yumurtayı ğırarlar öle. o çoh

(216)meşür _udi. ğabarcılığ _onun yapılış şeyleri var. yoħ yoħ _undan yapırlar. oni şeyde yağda

(217)da biraz ğabarir sonra da tatli gezdır ğabarcıh tatlısı. zırıhda da o da işdi bi şeyden yapir
(218)oni yağa atdılar mi bi şe olur. yoh yoh _aynı da deyişig tadtari. ona dadli töÇiyler. biri
(219)şerbetli biri yağli. ğabarcuh tadli, zırıhda yavan yağli yağli. yumurtaynan _oni çalirlar
(220)çalirlar bële yağın _içinde döÇiyler _o şeyin _içine. malez ğabağdan yapirlar hocam.
(221)ğabağ bi de süt. bi de sarmusağ ğoyirlar _ona. yoğurtda ğoyirlar _ona. bunun zamani yoh.
(222)yo yo yemeg. ğahvalti deel yemeg. aynen _ële bi şeler. ğuymağ yaparlar. ğarapancar,
(223)yavan çorbasi. Çendime var, ğırmızı fasulye, mısır ğorlar _oni bişirürler _oni soğanni yağ
(224)ğor _onun _içine haralde yavan çorba. bazıları ğorir bazıları ğormir. ondan sonra yerÇen
(225)de süd tökerler. ben dökmem yani. yani şu saydığımız yemegler bizim _istanbol'da şey _
(226)olarah resmi yemeyimi _oldi yani. herse, ğurut. evelden ğurut yapirmışlar. ben valla yavan
(227)çorbayı severem. herseyi de severem. zironi severem. yapiruh. bizim bu yemegler günnük
(228)yediyin yemegler yani. Çendime sulusi, bulğur pilavi. delüklü de yapardılar. burda patates
(229)ğorlar _içine Çendime üsdüne bi de yağ kıkarsan. bitmek _anlamında. ortasına yağ
(230)kıkarsan. yağ töÇersen. diyelim yağı atdın hocam kıkıdım. gendime sulusu da gendime,
(231)patates ğorlar _az _ama. ya onun yağı var _abi. oni esas _asıl güvec de olanı iyidir.
(232)güveşde çoh güzel _olur. güveşde èyi olur. abi onu döÇerlerdiler tepsie döhdü mi
(233)ortasına da bazısı şe yapar teze yağ ğorlar çalarlar. sulu yemeÇ he ama sulı Çibi deel yani
(234)birez ğatılaşır _o. pilav gibi deyilde sütlaç kıvamı gibi. ğalaçoş, borani.

(235)esgi ğıyafedlerden herkez Çeyinmiydi de esgi ğıyafet _ahan. sako var _ıdı. sako işde
(236)palto. yeleg var _ıdı zaten. işlig, fes, kullug da derler bazin. fesde kullanılır, kullug da
(237)kullanılır.

(238)damçı ya ondan çoh çekmişiz. damçı genelde şey _için ğullanulur bële evden yağdı mi
(239)toprağdan damladı mi yatağlar... gıdig. çene, çehre. ğuşbunni. datli çorba yaparlar. kokoç
(240)yaparlar, ezer _oni şe yaparlar. he kokoç ğuşbunni ayni. pisiklet. yığamağ, yumağ,
(241)yeyğamağ. pöğreç _avu bacalara da oluh ğorlar ya pöğrik ğorlar. gugul _o tandur
(242)evlerinde... pahar. ğesefe mesele şey _incir ğesefesi yemegdir. yemeg. tatli olur. bizde
(243)şeyden yapılır _incir ğesefesi. erik, incir. yapiruh. esgiden yohdi bizde ğaysı. incir satun
(244)alirduh ya. incir ğesefesi bizim burda meşurdur ya. ğaysıya soyma derler bizde. ta. ğağ
(245)da şeye derler _elmanın ğurusuna. bizim bayburt'li Çidir _istanbol'a bağir bi tüÇana
(246)yazmışlar ki bi mağazaya “burda ne sorarsan yoh derse üç yüz lira şey var. müÇafat.”
(247)girir içeri diyy “bi ganderof ğaysı verin” “yoh” dërler. bulamirlar. bağirlar listede èle bi
(248)şeler yoh. verirler. çıhiy dışari biraz Çidir ağa diyir bu eyş. birez sonra da gider guguli

(249)sorar. Cidiy baħir ki ğaldırmışlar şeyi dā yoħ. ben buni şeyde oħumuřdum bayburt
(250)gastesinde. bazı kōyde şey derler _o gugula poruħluħ.

Derleme Numarası: 18

Konuşan : şengöl Sarıca / Yaşı: 65

Derleme yeri : Çayırköprü (Vağında) Köyü.

Konu : Kırık-Çıkık İşi.

(1)birizin _eli ayağı ğırığ _ısa... valla ğırıħ _olur. misal yiyenimin barmağı ğırılmış Çeldi bu
(2)çeküç vurmuş _iki taraftan hafıfden ğırılmış. yaniya baħ şindi benim baħduğum bi şeylerde
(3)bi saħatlıħ _olmaz. eyer ğırığınan çıħıħınan mücadele yapmaħ _ıstırsızse benim tarzım _ısa
(4)baħıram. ha benim tarzım deyil _ ise ben _oni hastaniye yollıram. baħ şindi hastaniye
(5)yollaram doħdor yaniya beē ēle ya ēyi veya Çōti doħdor misal oni alçıya alır. tuddi onun
(6)şansına. tutmadi Çēne onun şansına. beē bi da buriya Çelürler hastaniye ÇetmişiÇen
(7)annıram hastaniye Cıdı de alçıya ğoyulan _ışi. ilacı var. balınan _olur ve alçıynan _olur.
(8)ben _oni yaparam bi haftada tutar. doħdorun yaniya bir _ayda kırk Çünde yapılan bir şey
(9)ben _oni bir _ayda evel _allah'ın _izniynen ēyi ederem. çıħıħ _oldu da misal barmağım
(10)çıħmıř. şindi baħ bu çıħıħ _oldu mu zatin bu ÇemüÇ burda Çendini bıraħmıř zatin
(11)yerinden yuvadan çıħmıř. tutarsan _oni ğüzel suyun _ılık su içinde sabunnan _oni ovarsan _
(12)ēle hafıf salladı mı oni yerine alırsan. ondan sonra ilacını sararsan Çēne bi hafta ona
(13)mühlet. ilaç dedim. bal ve alçi bi şeyler yaparsan. ha çıħıħda bēle yaz Çüni daha çabuħ
(14)tutar. soda zor tutar. ha bunu balınan Çüzel sararsan yanlarını kartonlırsan denÇelersen
(15)ondan sonra bu yaniya biter bunun _ışi. ğolda da ayni. ğırılmış mı, çıħmıř mı? anladın _o
(16)da ayni. heş ğaybeden yoħ. zatin ğırılısın da çıħmasın çıħıħ zor. ama ğırılan misal ğoli geri
(17)ettin mi zaten Çemüci alırsan. işdi sararsan. ayaħ da ayni ve ğaburğa da ayni anladın.
(18)ğaburğa zatin içeri ğeşmesin ğırılmışsa bile onun bi şansı da ğolay. ama içeri geçerse o
(19)birez zor _olur. onu da balınan ğalduracān başğa bi şeyinen ğalduramazsan. ğırığın
(20)kaynaması yaşlılarda helbet zor _olır yavrum. tutmir. Çimisi de çoh çeÇir. işdi yani ya
(21)Çendine baħım _olursa, Çendi ēyi bi Çimseler _olursa, baħanı da ēyi olursa daha çabuħ
(22)tutar. ama bēle baħanı olmaz da Çendi halına ğalursa işi zor. yo oni bilmiyem. bilmirem
(23)adan _ölüm. benim yapduğum o. he sede o. o da şindi ben yaşlandım genÇ _iken daha iyi
(24)yapardım _ama yaş Çetmişi yaniya allah rızası üçün ben Çimseden bi şe almıram. şindi o
(25)benim _ustam bi Çōwde... ben duduzarlıyam _asıl yani esasımızda var tecehde. ama
(26)bayburt'da şey var _ıdı ömer _usta vardi belÇi duyduz. o adamdan yani ya el _aldım.

(27)mertebiye erdim ama ben baħmadım. baħanlara da allah rızası için. yoħ. şimdi benim
(28)çocuħlarım var. beş dene ğız çocuğu. misal benim beyim been müsāde etti de baħdım
(29)herÇez _evlenmiş sen _eşin ğor musan? aynı misal Çelmişsen Çi ambuni baħ tiyeze allah
(30)rızası için sarar yollaram. başğa yoħ. işdi beħe. bu Çöwe Çelin Çeldim. duduzar’dan. yeni
(31)adı sen ne diyim erenler Çöwi.

Derleme Numarası: 19

Konuşan : Tuncay Bayram / Yaşı: 40 / İlkokul.

Derleme yeri : Sırataşlar (Aşāğı Çencül) Köyü.

Konu : Arıcılık.

(1)yirmi seneye aşkındır. iki yüz hocam. tabi ki. şuanda da var bende. normalde diğlerinden
(2)hiç bi farkı yoħdur. yani şerbet verdühdən sonra ğara ğovanda yer bu yan ki fenni de yer
(3)fark _etmez. ha hille yapıdı mı onda da yaparsan _onda da. yoħ. bi ğaş seneden beri ben
(4)tokat erbağ’a gidiyom hocam. onuncu ayda gidiyorum. beşinci ayın sonlarına doğru
(5)geliyorum. yani altıncı ayda diyelim. ğış döneminde yazın _onlara bıraħdığımız şeyi
(6)tüketerek ballarını. ilkbaharda da sen _ek desdekleme veriyorsun. çoħ basit aslında. iki
(7)dağğa önce ben _oğul _aldım geldim. keşke orda olsanız. bi tene orda ki evin _orda aldım.
(8)bi de ğumda salih _eminin geldi dayandı ğapiya sabağınan. o normal ğovana çerçiveleri
(9)hazırlıyoz. oğulun büyüħlüÇüne ğöre. beş _altı veya yedi çita hazırlıysan _içine. ondan
(10)sonra o ğovani oğulun _altına doğru zaten beħe top bi şekilde oliy _onun _altına doğru
(11)ğaldırıp dali silgeledin mi içine dökilir. daha da çıħmaz _ordan. var var. çoħ var. fark _
(12)etmez. ha mesele ambu arda yühsekde ki daşların _üstüne bi dene ğovan bıraħ bi ğaş
(13)ğün _içinde girer _onun _içine. gendiliyinden giriyo. barınma yeri aradığı için. normalde
(14)bizim buranın _arısı esgi bayburt’un arısı karkas arısı, öz karkas _arısı. yoħ. ĩnesi
(15)olmiyan arı sadece afrika’da var. başğa bi yerde yoħ. o bu ariynan birlikte yaşamiy.
(16)bunlar _oni öldiriyler. ben çoħ şeyittim bi tek _afrika’da olduğunu duydum hocam.
(17)türkiye’de yoħ. başka yerlerde de yoħ. ama belki afrika’dan getirdiyse sömürgeler felan
(18)gendileri ğullanmaħ _içün _oni bilmiyem. bayburt’un _öz _arısını bulmaħ zor. ordulular
(19)buriya getürdühleri ariynan buranın _ırkını bozdular. normalde burdaki ırk çoħ _iyiydi. ya
(20)o bundan daha farklı. normal şuanda ki bizim arıdan daha farklı. balı daha çoħ yapıy. tabi.
(21)daha çoħ. çoħ fazla ama bulması zor. imkansız gibi bi şey. tabi tabi. daha büyük. inesi de
(22)daha uzun. mesela normal ğovan _on kilo bal getüriyse yıllıħ sezonda mesela o yirmi yirmi
(23)beş kilo otuz kiloya ğadar bal getürebiliy. normalde şu anda bal _ortalaması bayburt’un en

(24) fazla on kilo gövan _olarah. yoh. o zaman _öle bi şe yohdi ki zaten bi araştırma yapılsın
(25) vesayire. yoh _isim vermiyo ama şunda şey diye zannedersem belfaks diye geçiy. o da
(26) burdan belçiki'ya götürmüş zannedersem burdan birisi orda onun çifliğini gürmüş. şunda
(27) çifliği var. hatda ismi bayburt diye de geçiyomuş diye duydum ben. araştırdım, sordum
(28) yani bi ğaş yere. onu üretmen _için bu bölgeyi artvin'deki gibi gürumiya alman gerekiyo.
(29) giriş, çihşları yasaqlaman gerekiyo. yoh. ha onların çiftleşme istasyonları oliy havada.
(30) çiftleşme istasyonlarında çiftleşdüğü zaman mesela o iki arı bir biriynen çiftleşdi mi
(31) bozma _oluyo. yani ırh bozuliyo. ğırh _oliy. yani aslında balın _az olmasının _en büyük
(32) sebeblerinden bir tanesi de o. var. kesinlikle. arı her çiçekden bal _alır hocam. ha genelde
(33) bizim burda şeyden çoğ _alır. kekik var. yahlaşuh _altı yedi çeşid kekik var. geven deriz
(34) hocam. mesela şu gördüğünüz bu bitki gevenler şu top _onlarda çoğ _olur bal. şunda
(35) ondan bal geliy. günde yahlaşuh bir, bir buçuğ, yarım kilo ğadar geliyo. daha kaliteli.
(36) kesinlikle daha kaliteli. doğal. kimyasal yoh. gübre yoh. yani herhangi bir fabrikaydı,
(37) şuydu, buydu burayı kirledeceh hêşbi şe yoh. genelde rüzgarsız sıcağ _olacağ. gece
(38) sıcağlığı on derecenin _üstünde olacağ. arının biraz elverişli olması için. sis zâte bizim
(39) burda çoğ _olmuyo da ama rüzgar çoğ fazla esiy. şuan da normal _esme şeyi de aşırı esiy.
(40) o zaman çihmiy mesela. şuan da mesela bu bile yaramiy _ariya bu rüzgarın _esmesi.

(51) arı hastalıklarının _en kötüsü en yaygını yavru çürüklüğü derler. bi amerikan bi de avrupa
(52) yavru çürüklüyü. kesinlikle ikisi de arının kanseri gibidür. o arının bütün yavrusu çürük
(53) çihiy. çürüyö çoğalamıyo. o yüzden çoğ da aşırı sepici bi hastalığ. yani arının kanseri
(54) gibi. bunun tedavisi yoh. önlemek _için _ilaçlar var. ilkbahar ve sonbaharda
(55) ğullandüğümüz _ilaçlar var. tedavi edici değil de önleyici olarah. yohsa onun tedavisi
(56) yoh yani. gövani felan hepsini imha etmen gerekiyo. hatda ya yahıp ya da ğuylaman
(57) gerekiyo. o ğadar kötü bi şey. kesinlikle. ğullandüğün malzemeleri hiç biriynen diğər
(58) kovana bahmaman gerekiyo. ellerin tekrardan yıhaman gerekiyo. elbisēn bile deyişmen
(59) gerekiyo. o ğadar çoğ sepici bi illet. onun birinci tedavisi kesinlikle hijjen. başğa şeyi
(60) yoh. arının peteklerini tez çoğ siyahlamadan deyişdirmek _erken zamanda. çoğ yahın
(61) deyişdiremessin. yani eğer ki iki kilometreden _aşağı mesafe ğısaysa on beş günde
(62) deyişdiremezsin. onu mejbür beş kilometreyi aşan bi yere götürēcēn tekrar geri
(63) götürmen gerekiyo.

Derleme Numarası: 20

Konuşan : Mülkizer Salar / Yaşı: 61 / Okuma-Yazma Var.

Derleme yeri : Kavlatan Köyü.

Konu : Karışık.

- (1)okula gidmedim _ama oguma yazmam var. kendim çabalarım ile öyrendum. evet, var. yirmi
(2)üç yirmi dört sene. ondan sonrası çıgdım zaten. günlük hayatım nasıl geçiyo? temizlikle
(3)geçiyo, yemeg yapmagla geçiyo, namaz kılmagla geçiyo, kur'an ogumagla geçiyo. benim üş
(4)tane var. hayır. ikisi evli, ayrılar. bir tane bekarım var _onunla beraberim. çocukluğumuzda
(5)ki bayramlar. yani kırsal dönemine göre fena geçmiyordu yani. neler yapıyodug? uy _indug
(6)eli senesinden _aşşalara. neler yapıyodug? oyniyodug dışarlarda vagdımızı geçiriyodug. el _
(7)öbmelere gidiliyordu. öyle. bizim _o devirde şeker yoğdu kızım. yoğ. yog yog ha. köydesin
(8)kırsal kesimdesin şeker yoğdu. he el _öpmeye gidiliyordu. evet. he bayram nedeniyle beraber.
(9)aynen _öyle. onun gibi.
- (10)ya düyünlerimiz güzeldi. evēt. a çok güzeldi düyünlerimiz yani. ha ha. inan nasıl diyim
(11)sana eylenceliydi çok düyünlerimiz. horom. evet. bizde sadece karadeniz horonu. evet. yok
(12)yok bizum düyunumuz deyil _ıdi. bi gına gecemiz olurdu. bi de duyunumuz. iki gün. evet.
(13)yok yok, giderdi gelirdi yani fark _etmezdi. he he çıkılıyordu. he he. vallahi ne biliyim. ben o
(14)mesela biz de fasulye pilavi var bilmem siz _oni bilür müsünüz? komposto var. ondan sonra
(15)yahni var bilmem siz _oni biliyo mudunuz? şeyden buğdadan. sen bilirsın da yahni.
(16)buğdadan. pilav tarzında yağlıyodun _onu getiriyodun. tatli vardı. ev tatlısı. günümüzde var.
(17)tatli var, komposto var bu günümüzde. yahni var bu günümüzde. şimdi mesela o dönemin
(18)şartlarıyla bu dönemin şartları aynı diyil. şimdi aygazda pişecek yemek var, pişmiyicek
(19)yemekler var. işdi o saydıgılarım _işde. hayır. unutulmamış. hayır. hayır hayır mesela
(20)özümüzde var. hayır kesinlikle insan töresini, usulünü, yöresini unutur mu? böyle bi şe
(21)olabilür mi sence? hayır hayır kesinlikle ben toprağında, özümde ne isem şimdi de oyum
(22)yani. ben de deyişmez. hayır. öle bi şe yog. hemem hemen aynı. hemem hemen aynı. evet.
- (23)çok mu önemli çocukgen oynaduyum _oyunlar? haşindi. hangi iş önemliydi? ben çocukgen _
(24)atırım ben _on yaşımdan _aşayısını ben şimdi nerden bin bin türlü sori var benum gafamda.
(25)saçım başım _ağarmış. şey şöyle bak _odundan böyle şu kadar bi odunumuz çubuyumuz
(26)vardi. bi de şu kada vardı. biz _ona de diyiylar? madımak mı diyiylar _ona ne diyiylar
(28)bilmiyem. biz de çaliga derdiler. saklanbaç oynardug. bi de ebe oynardug çok. bi de çizgi
(29)oynardug. ip _adlardug. bizim _oyunlar bunlardi. yaptım yaptım çok yaptım. çok çok çok.
(30)guzular begledim, goyun begledim, mal begledim. olar var. çüngi köydeydi. çocuklug
(31)dönemime dayir. yeter işde da. ip _adlardum işde yani bu. yog. ya galmadı aklımda.

(32)gerçekden öyle bi anı. mal beglerken. zaten duman vardı. biz de soyuğdan donardık. nerden
(33)galacag ağlımda öyle bi ani. yo gerçekden bilmirim ben galmadı aklımda öyle bi anı. mal
(34)beglergen, goyun beglergen. yok bizde duman vardı hiş oyun moyun yoh. gerçek. şimdi
(35)bizim bah bizim orasi garadeniz iglimine çalıyo. sen goyunu bırakıbdı oyuna moyuna yok.
(36)dumana karışırın. hani duman var görmüyösün. evet. guzu olsun, goyun olsun ne olursa
(37)olsun sen onun peşinden ayrılıp da oyun oynayamazsın. o imkan yohdu. evet.

(38)tandurda. güveç. biz de gudi derler. siz de güveç diyyosunuz. evet. gudi. biz gudi deriz.
(39)yani açıkçası gudi. ama şimdi bu taraflarda güveç diyyolar. bi tasda yerdug. Pakır tasiydi.
(40)Pakır sinisiydi. o devirlerde. şimdi her şey moderin olmuş. o dönemde yogdu. aynen öyle.
(41)bi kaş tene güveç, bi kaş tane tas sahan, külfetin ne gadaysa o gada kaşık, sini, çok öyle
(42)haşındığı gibi mi oğlum? bag mesela bunun peşine bu kız beş yaşındaydı öldi ben doğdum
(43)beni onun yerine kaydetdiler. düşün bak kaç yıl. işdi düşün işte. bag siz üniveste
(44)okumussunuz, biz de hayatın ünivestesini oğumuşu arkadaş. bizim ki tabi ki. özümüz
(45)önemli şimdi ki deyerli mi? şimdi bin bir çeşid sıhıntı var. çorap tokumak vardı. yun yun
(46)tarama vardı. ondan sura beş tane çağlen çorap tokuma vardı. ondan sura hasırlar vardı.
(47)böle hali mi vardı? kilim mi vardı bi tanem? ben dokumadım. annem dokudi. babam
(48)dokudi. ben dokumadım. evet. otları. onun ayrı özel bi otu var hasırın. tabi ki ben oni
(49)gullanmışım. yok. otun ismini hatırlamıyorum. şimdi kındıra mı? yeşildi ve boyluydu o. her
(50)yerde de bitmeyen bi otdu. sulu yerde biterdi. evet. ama işdi ismini ben o zaman işdi o
(51)kadar kaldı aklımda. tezgahı vardı. hasır dokumanın tezgahı var idi. evet tezgahıta. o
(52)dönem de o dönem de biz yedişgin kız olduğdan sonra dantilimiz var idi, oyamız var
(53)idi, kaneviçe işlememiz var idi ceyizde. yetişdigden sonra. oyasiydi, kaneviçeydi,
(54)danteldi. biz de yapılan. o zaman ceyizde yapılan çok önemliydi. havlusi vardı. işlemesi
(55)vardı. çorabi vardı. yün çorabi. o dönemlerde kız ceyizinde çorabi olacaktı. yün deyerliydi.
(56)tabi. hâlada da deyerli. yani oni gaybetmeye çalışıyorlar ama aslında hayır özümüzde yünün
(57)yerini hış bi dutamaz. en azından kanser yapmıyo, sıcak tutuyo, terletmiyo. kışın sıcak
(58)tutar. evet. şimdi silikonlular çıgdı. sence sağlıklı midiler? gullanma da kesinlikle tavsiye
(59)etmiyorum. kahvaltı ediyorum ben hastaneden yeni geldim. kışın kışın malları bağılıyodun
(60)ahıra. oti zaten burda dam diyyo biz merak derdüh o zaman. sepetimiz vardı bizum. oti
(61)sepete basıyosun. suyi dışardan getiriyosun. o zaman bi odun vardı. omzuna alıyosun
(62)yanında bi yirmi kiloluk teneke yanında bi yirmi kiloluğ teneke uzağ bi yerden su taşıydın
(63)ahıra öyle içirürdün işde. otuni verdun, yemini verurdun öyle çıkardun. günde uç öyünde
(64)yapan var idi, iki öyünde yapan var idi. he he bizde şimdi bizim malımız galabalık

(65)olduğun kibi iki oyun yaparduğ. hayvanın sütünden ne olmaz? yağ olur, peynir olur, ayran
(66)olur, lor olur, olur da olur. yoğurt olur. kışın yog. kışın yog. yazın yapdumuz yaylaya
(67)çıgduyumuzi sonbaharda fazla olan kişi satardı. tabi ki. evet. yaylamız var. şimdi
(68)gavlatan'a ait yaylası var. ismi belli deyil ama yaylamız da var yani. yazın oriya. bizim
(69)tarafıta olmaz. sultanmurad'da gelende olurdu. o tarafa giderdig. bi de şeyde var.
(70)soğanlı'da olurdu orada gelebiliyoduğ. külür. bag bizde külür bezelyenin bi deyuşüğ bi
(71)cinsi. arpa, sōan, sarmısah, pancar, patates, lahana. biz de biten bidgi bu. bular ekiliyodu.
(72)yog. biz de misir yog. buğdayda yog. şimdi unu mu? unu burdan alıyodug arpayi biz orda
(73)onun işlemesini yapıyodug, deyirmene götürüyodug deyirmen öyütüyodu. unu biz öyle
(74)sağlıyodug. buğday burdan alıyodug. arpadan deyil. arpayi şey için yaparduğ. saman için
(75)bi de gışın hayvanlara yem için. arpayi onun için. ha külür dediyüm madde de ekmek de
(76)oluyodu. e şimdi bizde çavdarı hiç yemedug. ama külürü yedug. arpayida hayvanlar için
(77)rahmetli babam benim yapardı. çoğ udu malımız. kırdırırdı oni. diyelim şimdi ki
(78)hayvannara yediriyo ya kırma diye. arpayi kırdırırdı deyirmende sura buğda gendimesi
(79)yapardın, arpa gendimesi yapardun. sadece hayvannar için deyil. kendimiz içinde yararlı bi
(80)maddeydi bu arpa. şimdi çorba yapıyosunuz ya siz yavan çorba diyyosunuz. şimdi gara
(81)bakla derler fasulye işde onunla çorba yaparsın. misirle beraber misir gorgutiyle. arpanında
(82)döyülmüş haliyla onla da çorba yaparlar. gorgot sen hiç yemedin mi yavan çorba da?
(83)misirin şeyidur o. yok. misirden hammadde oluyo. işde o gorgot. işde bak he şive
(84)deyişiglüyi var. aslında madde bir. evet. isim deyişigliyi var. şimdi şöle bi şe iklim olarak
(85)çaygara'ya garadeniz'e yagın. karadeniz evet. iklim olarak. ama burayı çoğ bilmiyım.
(86)bayburd'u da bilmem. bayburd'u hiç bilmem zaten. yok ya sevmiyım orayı.
(87)çoğ. gitdim camiye gitdim. okurduk he he. cami de? kışın giderdin camiye ballım. bizde üç
(88)metre, altı metre kar yağıardı. soyuğ da nasi oyniyacān? kışın tabi. yazın bizi işe verecelerdi
(89)bizi. üç yuz tane dört yüz beş yüz koyunun var senin. yirmi tane garamalın var. nereden
(90)zaman bulacān da oynicen he? on yaşına oldu muydun tamam sen iş yaparsın. bize göre
(91)mesela gid goyunları alda gel, gid guzuları getir veya çıkart, veya git gat. o tarz şeyler
(92)işde. tabi. o zaman şey vardı. bah öküz vardı, saban vardı. biliyo musun sabanın ne
(93)olduğunu? öküzleri koşuyolar arkadan birisi sabana tutuyo tarlayı o şekilde burda traktör
(94)nasi yapıyosa orda da öküz yapıyodu. orakle. yo. ergeyi yapanda olurdi. beceren olsaydi
(95)olurdi yani. erkekler ot biçimini biçerdi. orah. tırpan girmediyi yeri kadınlar biçiyodu
(96)orahlen, tırpan girdiyi yeri ergeger biçiyodu.

(97)valla ne bileyim ya. atasözlerimiz var ama aşındı de ba bi tane aklımda deyi ki yani. annesi
(98)bag deyım sana ben tam söyliyecem, oyniyacag gıvamda ben köyden çıhdım zaten. ya
(99)söylerdi. büyügler söylerdi atışmalı beraber.

(100)sen garşıya ben beri

(101)atma diyelim _atma

(102)çıkır sıyırlarını

(103)sıyırlarıma katma

(104)çıkardum sıyırları el _önine kınalı

(105)alışmuşdur yaylaya durmaz gavurun mali

Derleme Numarası: 21

Konuşan : Muhammet Türkoğlu / Yaşı: 70 / İlkokul / Çiftçi

Derleme yeri : Dumlu (Henege) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1)bizim köy bayburd'un dördüncü en eski köyi. seküz yüz _atmış tarihi var. en _erken mesela
(2)bizim _aslımız konya'dan gelduk. doksan hane. en büyüklerimiz salih. seksen hanemiz gitdi
(3)akçabat'ın söyütlü'ye, on hane galduh henege'de. göç mü? mesela seksen beşe gada atmış
(4)haneydik. seksenden sora işde bu kimisi istanbol'a gidmiş, bursa'ya gidmiş, bayburd'a
(5)gelmiş yetmiş hane. şimdi yetmiş hane belki de yüz hane oldular. ële dağılmış _ işde. bu
(6)sefer yirmi hanede galduğu kibin köyümüz hebden ıssız mesela. on birinci ay dedin mi
(7)issizleniyo, mayısa şenliyo. şe ediyo şenleniyor. hayvanlarımızı alıp götürüyo. otuz hane
(8)şeye gidmiş. erzürüm'ün hinus'un harami köyüne. orda arazi verdiler _onlara. otuz _altı de
(9)ev. yirmi hane gidmiş. bazıları toprağ _alamaduğun geldi. üç dört hanesi geldi. mesela bin
(10)dokuz yüz _on beş de rus mesela rus rize limanından çıkartma yapdı ilk bizim köyi şey _
(10)etti basdı. gagart denilen yerden geldi ilk bizim köyü mesela şenledi. mesela rus _iki gış
(11)galdı. mesela logandalari, hastaneleri, fırınları her türlü malı muli bizim köydeydi. ondan
(12)sora işde içine bi ıgılab düşmüş çegmiş. yani doğudan tam _eskişehir'e gitmiş da. bizim
(13)köyden gagard'dan gelmiş ta eskişehir'e gitmiş. ankara'ya girememiş. hayır. ermeni
(14)yapmış. ruslar bahmış milleti. ruslar çoğ merhamedlidir. ruslar mesela her gün _üş dört
(15)tane öküz möküz kesiyodular, et met veriyodular milledede. şeker veriyodular, ekmek

(16)veriyodular. ama  rmeniler zulum yapmış. ruslar yapmamış. mesela sahapsız bulduğunu
(17)d v yodu m v ydu. demesi ayıp her t rl  şey _ ediyodu.  rmeniden ruslar  ok
(18)merhemetlidir. ruslarda mesela esgilerle ben gonusđum ruslar merhamed. ruslar hiş bi şe
(19)yapmamış bize. ermeniler yapmış. ruslar ilg bizim k y  işdi şey _ itdi. gagart denilen bi yer
(20)ordan  ışardma yaptı geldi işde bizim k yde ğaldılar. iki sene ğalmış he. hikaye ne bi im
(21)diyim sen. ruslar o d nem ğalmışlar ilk sifde milled ruslardan ğaşmış b t n _ormanlarda
(22)ğalmışlar. ormanlarda yatmışlar. ondan sonra bagmışlar ruslar bi şe etmiyler d nm ş
(23)gelmişler. he d nm ş geri gelmişler. atas z  ne bi im diyim mesela atas zi. o gadan
(24)bilmiyorum. mani o ğadar bilmiyorum.

(25)damala damla g l _ olur

(26)a ar _ a ar sel _ olur

(27)he derdiler. he  yle şeyler he. da bilmiyom. a lıma gelmiyo. esgiden bayram _ adetleri
(28)mesela k yde ben gendim  ağırırdım. ben _ iki d nem muhtarlı  yaptım. mesela  ř hane
(29)d rt hane bayram  evirirdi. millet bayram camiden  ıkdı mi işde herkes sevduyi adamda
(30)gider _ o g ni yerdı işde. bayramlar _ o işde. bayram yemeyi ver rdiler _ anlayaca  _
(31)olduğun. annelerimiz _lg sifde d y nlerde de oydi. herse vardi. herse duydun mi? ha herse
(32)şindi kim _  wlenirse ona b le b y k gudal var _ ıdı. b y k bi ğazan var _ ıdı. ona b le
(33)ğaruşdururdi deni  vlenen demate diyelim. o ğaruştururdi yani. ondan sonra b y k b le
(34)ğazanda anlayaca  _olduyun nerden ba san o ğazan _iki iki bu u  teneke su alur. yani şey
(35)yani su alur. orda ğaruşdururdular _oni. onun yağ _ ilen, şekerlen şey _eder. onun _o şey
(36)şerbedini baglava şey kimin biş r rd ler yani. ondan sonra diyelum bu ğazan diyelum bu
(37)tas tasın _ erisini a ardılar yuvarlag _  riya t kerdiler  ř gişi, d rt gişi, beş gişi yerdı.
(38)şimdiki gibi herkes tabağında deyil. hep beraber yerdı. mesela sabahdan mesela onnan
(39)yardılar. mesela pilav _eder. ondan sonra da işde et _ olurdi. et, t rl  yemegi olurdi. şu
(40)olurdi, bu olurdi. bi şeler _olurdi işde yani başda o herse dediy m yani. o  ř g n  ř g n.
(41)cumalug yapardılar. cuma g ni horom _ ederdiler. horom _ ederdiler. mesela silah _
(42)atardiler.  ř g n horom.  ř g n ğada. ya bi ay mi s rs n?  ř g n s rerdi. tekrar bide
(43)diyelum cumalug yapardiler geline. horom yapardiler. tekrar yemeg ver rd ler. asger _
(44)uğurlama. asgere gidene para ver rd ler. harşlık ver rd ler. silah _atardiler. asgere  le
(45)uğurlardiler. s nnedi esgiden  ocu  _oldı mi  ř d rt _aylu  s nnet _ ederdiler. şindi  le
(46)deyil. şindi s nned d y n nde bi şe yo . b le oturturdular masanın _  st ne hediği
(47)şeyderdiler t kerdiler başdan dişleri tez  ışsın. diş hediyi he.  l m _adetleri komşusu gider
(48)mezerini a ardiler. ondan sonra sabağa diyin _  l yi b le bi odaya ğodunmudi kedi medi

(49)yemesun diye beglerdiler mesela. sabahdan da işde yıhar mıhar defnederdiler. yemek
(50)şindig _odalarda veriyolar. o zaman her ewden _o cenaze evine yemek gidiyodu. şey _üş
(51)gün. üş gün. yas sürüyodu bir hafta. ilerde odalarda mesela toplanurdug. mesela bizim
(52)köyde beyle mesela her _odada on gişi on beş gişi gahve bi şe yohdu. mesela böyle çirkin
(53)laf konuşamazdın hemen suya atardiler seni. garşusunda göyun verecektin ki gultaraydın.
(54)bi göyun verdin mi garşısında bi göyun verecesun. suya gitmesi çok _ayıb _ idi. öküzün
(55)ver, ineyin ver şeyde suya gidme. yagarlardiler seni beke tenekeyle vura vura vura götürür _
(56)atardiler seni derede gölün içeresine. gışın buzi galdurur götürür suda ısladur getirürdüler
(57)seni. ya bi göyun verip gurtaracaşsın. bu galandar _ayı derdiler. demin dedim ya galandar,
(58)şimdi yıl başi diyyolar. biz galandarda şe ederdüg. mesela galandarda bu genş beke uşag _
(59)ıken şe ederdı. evleri gezerdı. diyelum _ o zaman _ ayı posları ayı postundan da ayı
(60)ederdığ, gurd _ederdı, aynı tilki gibi ederdı. mesela gelin _ederduk. güzel geydururdu _
(61)oni. işde esas benim çocuyum _evlatım aynı beke katma yumağlarından _aynı memeler _
(62)ederduk _oni. aynı gezdirirdı. para alırdı. ondan sonra yağ _alurdu, şeker _alurdu,
(63)gendime alır _ işde o sabağa deyin _ o gün _ o galandar _ aşıami oynardı. o yağınan
(64)şekerinen de ev helvasi yapardı. ev helvasi yapardı. mesela çok yapardug _oni. adam
(65)başına diyelum _o helvaları beke top top yapardı. top top top top herkese şe ederdüg. böler
(66)herkes _evine götürürdi işde. ondan sonra farklı beke şey diyelim _adamin yüzüne böyle
(67)bi yazma açardı. kor bende derdiler. kor bende. herges vururdi ona. kimi yağalarsa
(68)tekrara onun başına bağlardı. yav _o şimdi yedi yaşında başladım. yetmiş yaşıdayım
(69)halen daha hayvancılığ yapıyam. dağda göyun yatıyodu. dağda yatırıyordum. beke gendi
(70)çayırında yatıyodum. bağdım göyunlar _ örkündi. goşdım tüfeyi aldım, goşdım bağdım
(71)ki ayı vurdi arhasına goçu götürüyo. bi atdım _ona vurdi yere öldürdi oni. ne bileyim.
(72)çobancılığ yaptım beke. yapdım he.
(73)şimdi bağ. şeyden başlayalım. şimdi mart _ayı aynı mart derduk _ona. ondan sonra gücüg.
(74)şimdi gücüg. on gün daha var gücügden. he şubat. ondan sonra geliyo şey mart geliyo.
(75)marda şimdi bizim _on gün daha var. mard mard. ondan sonra geliyo abril. diyelin nisan _
(76)ayi. ondan sonra geliyo mayıs. aynı mayıs deriğ _ona. ondan geliyo haziran. ona derük
(77)kiraz _ ayi kiraz. ondan sonra geliy temmuz çürük _ ayi. geliyo ağustos, ağustos aynı.
(78)eylüle derüg ağustos yine. ekim dedin mi goç _ayi. goç _ayi. sığır goyan. mesela gar yağdı
(79)mi gar yağıyo. doli yağdı mi işde bu öle oluyo ki cevüz galunluğunda. işde ona kaloz
(80)derük _ona. kaloz. aynı. aynı. mesela bazar, bazarörtesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma.
(81)aynı geliyo. ha asgerde yetmiş birde gitdim asgere. yetmiş üşde geldim. yetmiş dörtde bi de

(82) gıbrıs şeyine gitdim. harbine gitdim. yirmi bir hazıran da gitdim, kırk beş gün galdım.
(83) ihtiyat gitdim yani. ırır beş gün galdım geldim. macera ne biçim macera. asgerdüg işde.
(84) şimdi asgerde o zaman zopa dayag bol _ udi. şimdi yog. mesela nebedde yagaladi seni
(85) diyelim uyurken döyerdi seni. şimdi verirler mahkemiye. orda mahkeme bi şe yoğ _ idi.
(86) iyi bi zopa atıyodu sana ağıliyodun, sızliyodun. gurbete çılmadım. ben valla ele bi iş _
(87) etmedim. bizim köy hem en _ eski köy. mesela bizim köy de altı dane han var _ idi. han.
(88) mesela bayburd'un hem _ işlek köyüydü. bi zığana açılmadan. açılmadan. mesela bu
(89) ağıri'dan, muş'dan, erzürüm'den gelenler hep bizim köyden gelip giderdi. o hanlarda yatar.
(90) gagart denilen yer yaz _ olsa bi gelsez misafir edsem sizi de bi gezsez. o gagart denilen yer _
(91) işde rus gelençek yerde bizim köyde yatardı. ordan _ inderdi günde mesela bağıardın ki geldi
(92) beş yüz tane gara mal geldi. büyükbaş geldi. bin tane göyun geldi. bizim köyde galırdı, o
(93) gagart denilen yerden _ inderdi ögen'e deyin yer var belediyedür şimdi yeni ismi garaçam.
(94) şimdi trabzon böyüğüşehir _ oldu. ora oldu trabzon'un mahallesi. orda galurdi, inderdi
(95) trabzon'dan gemiye bindürürdüler giderdi istanbol'a mesela. çok _ işlek bi köydi mesela. bu
(96) şimdi issizlendi. yaylamuz var. işdeyen yaylaya çıhiyo işdeyen köyde galıyo. yayalada
(97) mallar _ otliyo ne edecegşın _ orada? ürünleri şimdi bağı kızım. bu bayburt denilende oldu
(98) mi on kilo gelür getürür satıyo _ oni. biz _ oni ele on kilo satmazuğ. mesela lori on kilo
(99) satmazuğ. ne biçim _ anladıyım sana ilerden basıyduğ _ oni mesela bele yüz _ elli iki yüz
(100) kiloluğ bi şeye gāblara. kurun derdiler _ onlara. şimdi çuvala basıyoruz. şimdi çuvala
(101) basıyoruz _ epeyi. yağı da hemen _ alıyolar zaten. yağı da derin donduruciya göyiylar.
(102) basıyoduğ _ oni başguli duzluyo basıyoduğ kurunlara ele duzli yağ satıyoduğ _ oni güzün.
(103) mesela dolap molap yoğ _ idi. anladın mi? bu senen yine tembeh _ etdiler bene başguli yağ
(104) diyiylar yine yapıp yapıp satacağım yani. o peyniri de ne biçim _ ediyoruz? peyniri
(105) mesela yetmiş kiloluğ poşetler var poşetler var. o poşetlere basıyoruz. mesela bi gulağımı
(106) bele keseriz, bi gulağından bele keseriz basıyoruz _ oraya. duzluyo basıyoruz _ oraya.
(107) tekrar bi yem çuvalına da şeydiyoruz geçiriyoruz _ onu öle gidiyo hep bi elden. mesela ne
(108) hadan lor _ etdin üç yüz kilo beş yüz kilo bi ton ele bi elden satıyoruz. toptan satıyoruz.
(109) evet. o ilerde mesela et _ oldu mi kavurma ediyoruz. ya iki üş günde hacadın _ o
(110) gurtlanurdi. goğardi da. iki üş günde gaybeder. o güzün. mesela güz _ oldu mu kesiyoduğ
(111) mesela üş dane dört dane göyun gışa hazırlığ mesela. onları mesela bele bi tekne de bi gāt _
(112) et, bi gāt duz, bi gāt _ et, bi gāt duz basdurma diyiylar. durdu mi üş dört gün _ o duzi aldı
(113) mi ondan sonra bele geçürürdüg _ oni sırığa. burda olmaz. burda kargalar yer. bizde karga
(114) yoğdur hiç. anadın? evin gösüne asıyoduğ bele onları bir _ ay galdı mi guruyo oluyodular
(115) çıra gibi. guruyodular. hepden şey gupguri oluyodular. ondan sonra doldur bi çuvala gışın

(116) doğra doğra yemege at. yoğurt günlug ediyodug. éle beş gün on gün sahlamayazsın _
(117) eşkür çıhardi ğabından. éle günlüg mesela akşam mayalardın _oni iki günde bitürcegsun _
(118) oni. yağ de işde basguliyi ğullanıyoduğ. he he. duzluyoduğ _ işde basguli diyiğdğ.
(119) duzluyoduğ _oni he. dolap yog da. mesela arpa ekiyoduğ. sarıbaş diyiğolar _oni ekiyoduğ.
(120) külür _ekiyoduğ. külür. dağ başında külürler _o külürün ğüzel çorbasi olur. çok ğüzel. şey
(121) derler. bezelye derler. bezelyeye benziyo. külür. külür _ekiyolar. patates _ekiyoduğ. bizde
(122) éle patates _olurdu ki beyle tarla daş gömerdik. tarlada açardığ, ğuyu. ğuyuya gömerduğ,
(123) yaz başı çıhardur çok _éyi patates _olur. duman _altidur. mesela bozuğ havada gelsen
(124) dersin ki yav siz _insan mi burda niye yaşıyosunuz? burda durulur mi? ama bi de éyi
(125) havada gel béle sular şarıl şarıl _ağar. bu bayburt gibi kuru deyildir. bizim mesela mayısa
(126) yeşiller, on birinci ayda gider yeşillig. ha bizum yeşil. burda üç _ay malları yedirmiyolar.
(127) bizim bi ğışın yerler. yazın bizde mal yemez. guruyo. bizde gurumaz. bizde yeşildir. ha
(128) esgiden diyiğ. bag şimdi benim bi evim var buni turisler seyrediyo. siz de gelin. buyrun
(129) gelin. bi çayımı için. bi yazın gelin. alın _adres telefonu mi ama telefon _edeceğsınız. bag
(130) şimdi. benum bi evim var dört _oda, iki mutfak, iki salon. bobam yaptı. elli altide. hiç _éle
(131) ev gördün mi? bi gör. bağ şimdi yónanlar geliğolar mesela yónanlar geldiler béle rumlar
(132) béle gameraya aldılar. olmadı anlaşamadug. benim bi gelinim var çok _éyi rumca bilür.
(133) oni geturdum _éle bi anlaşdı éle bi anlaşdılar. yemeg yedi. örtesi sene béle hediyeğleren
(134) geldiler. éle ki elli altide. bobamınan _amcam bi evi sökdü iki ev yabdılar. bi evi iki ev
(135) yabdi. mesela tahta on beş santim _idi ğalınluğı. ormandan getürdi ev yabdılar. ğara hızar
(136) biliyo musun? ğara hızar. şimdi bağ ğara hızar neye diyiğolar? ğara hızar ne biçim _
(137) anladayım sana gızım? diyelum kütüğ bu şekulde kütüğ bu masanın ğalınluğunda kütüğ
(138) diyelim. meşeden kesmiş _oni. bunun bi ucuni atıyodu havunun _üzerine bi ucuni, öbür _
(139) ucuni de ağacı vardi béle ucuna atıyodular ğara hızar bi kişi üsde çekiyodu bi kişi aldda.
(140) he he aldda. ona ğara hızar diğolar he. bi ğişi altda bi ğişi üsde çekiyodu. o zaman hızar _
(141) oydu. ondan ileri mesela ismil köyi var oraya ben giddim gördüm _orda hızar yoğ _udu.
(142) baltaylen ağaşların gövdelerine köşe yabdılar. bele köşe yabdılar. yuvarlağ _ağaşdan köşe
(143) yapmışler. ağaşdan. çok _ağaşdan. mesela benim _evümün yanında bi ev var rusun
(144) logantasiydi. bi görseñ. mesela kabılar bi tağdadan. ruslar loganda yabmışlar. rusların
(145) logantasiydi. ruslar _orda yemeg bişürürdüler. onun _altında ği ağaşlar bunun şeyinde
(146) onun _işde zamanında o yanlar _orman _ıdı. ordan ğirdi ğirdi getürdi ev yabdılar. ahır.
(147) ahırdur he. yo bizde gulube yoğ. yoğ. yemegliğ mi? yemegliğ ne? boğda gendimesi, bi de
(148) arpa gendimesi var biliyo musun? arpa gendimesinin çok ğüzel pilavi olur. fasulyeli pilav.
(149) magariña. elde erişde ederug. erişde. bu bazı marketler satıyo. erişde ğullanırduğ. işde

(150)magarina, pirinç, nohud, mercimek. dabağ mı? ilerden ben de var _ële bi tas burda yoğ.
(151)görsez saglıyorum satmadım. böyüg. pağır pağır. hep bizde pağır. toprağdan _olan güveç.
(152)onda pilav yaparduğ. o güveşde olan çok güzel pilavi olur. gendimeylen beraber.
(153)fasulyeylen beraber. mesela ben çocug _uken _annem bana her gün _o pilavdan _edceğdi.
(154)etmese gağar gider bële ağlardum. sabaha gadar ağlardum. bu yiyecek _olduğlarımızda
(155)pağırdan, o tandurda büşürdüyümüz şey toprağ. bu şeyden gelürdi. sen de oni
(156)gümüşhane'den gelürdi. afedersin _ eşşeglerlen getirürdi bizim köyde satardiler. ta
(157)gümüşhane'den yürüme bizim köye gelürdüler. mesela elli kilo bayburt bizim köy,
(158)erzurum'da atmış. yüz _on kilo metre gelür bizim köyde gudi, güveç satardiler. he gudi.
(159)mesela oni da ilkinde nasi ederdiler? oni hiç şey _ etmeden _atardiler tandura. tandur
(160)gördün mi? ha tandurda o gızardi gızardi gızardi tandurdan çıhartdı mi havnus derdiler _
(161)ona. tökerdiler yağ, süt, ayran bi şe onan bi çaputla gağışdururdi oni yani ële suyuni
(162)verürdi. ële ham yemeg _olmazdı onda. kobar gelürdi. bişerdi. ama çoğ nezedli yoğurdu
(163)da onlarda yapardiler. o toprag güveçlerde yapardiler. daha güzel sağlıyodu oni. onda tez _
(164)ekşimiydi.

(165)henege niye demişler? ilerden dağdan geliyolar. dağdan geliyodular. demiş gi bi danesi
(166)şey _etdi galdi. yari yolda galdi. bële boğuluyo. biri de geldi de köyü gördü eşihlar yanıyo.
(167)“hele gel hele gel” anladın mı? “hele gel” ondan demişler henege annadın mı? mesela
(168)ilerden beyle ewde oturdumilar çira yağıyodular. çira mesela o şeyden toprağdan şeyler
(169)var _ ıdı tepsiler vardi beyle. toprağdan. yağıyodun çira ney? işde ağaşdan. ağacı şöyle
(170)ağacı hıraliyodun baltayla barabar _ onun teri ağıyodu böyle ağıyodu teri ağıyodu çira
(171)oluyodu işde. tam köküne de şey indi mi işde şu kehribar kırmızı kehribarlar var ya işde o
(172)terin şeyinden yapıyodular işde. kehribar ondan _oluyodu. o kökün _o çamın kökünden
(173)yaşıyodular. anladın mı? he ağıyodu. mesela koyuyodun _o şeyin _ arasına bi tane
(174)goyuyodun söndü mi öbürünü gördular _oriya. çira işde ondan işih _alıyodular. ilerden _
(175)oydi. ondan sonra çığdı kaz çığdı. fisge diyolar. fisge duydun mı? fisge çabutdan _
(176)ediyodular şeyini fidilini gaz göyuyodular _ ona ondan sonra işde göyuyodular _ o
(177)fiskeylen _ idare yapıyodu ondan sonra. ondan sonra da çığdı şüşeli lambanın yedi
(178)numarasi çığdı. yedi numara mesela. ondan sonra çığdı on dört numarasi işde oni yağıdılar.
(179)ondan sonra da löküz vardi. geldi ceyranlar _ işde.

(180)şinbi bağ. evliya dediyun bizim _orda yatıyo. files köyi var. gavlatan köyi var. olarda
(181)yoğdur. bizde vardur. mesela ben bu gussoğli derler _ona. gussoğli. ismi abduallah.
(182)abduallah'da gossoğli derler. mesela o ona misafir geldi mi hafdada bi defa bu demür

(183)ğuşuğı yoğ _ idi da ağaş tahta gışuğlar vardı. olarlen yerduğ. atardi tandura hangisi
(184)yanmadiysa evliya yedi onlen yani. yanmazdi o. yani evliya yediğı gışuğ yanmazdi. oni
(185)eyle tandurdan _ alurdi oni. mesela yedi gışağ vardı. da hıznelerini bi aldi bñdñn daşıdı
(186)istanbol'da saddi kitaplarını. istanbol'da ölmenin zulmñnden nemaz memaz gılamadılar
(187)geldi bizim köyde öldü galdılar.

Derleme Numarası: 22

Konuşan : Gençğa Can / Yaşı: 75 / İlkokul.

Derleme yeri : Sorkunlu (Torontos) Köyü.

Konu : Karışık.

(1)şindi köyde bi hane var. sizin kibi böyle yaşlı bi kadın. uşagu burda emniyetdedir. içi tane
(2)afedersiz sığırı var _ onları bahıyor. mecbur kaldı bu sene veremedi sağa sola. yani bi hane
(3)var. ben kapıyı köyi kapatmış gelmişim buriya. yazın _ olur canım. yazın benim köyüm _
(4)ısanbol'da bi defa üç yüz haneden yögari, düzcede'de var kırk _ eli hane. yani kış yazın
(5)bazen _ oluyor _ elli, bazen _ oluyor seksen. bayramlarda zaten geçiyor yüzü geçiyor. bizim
(6)hep köç _ işde diyorum da. yog. şimdi şöyle bi durum var yiyenim. maddiyete bağı her
(7)şey. tamam mı? mesela benim yok. isdanbol'dan buriya benim mesela ya iki gişi ya dört
(8)gişi geleceğ di mi? maddiyatinen geleceğ de. he onun _ için. beğelemiyenler _ oluyor.
(9)iki sene de bi. sılahirahim yani. mezarlığları neyi. bizim burda yerli olarak göç _ eden yok.
(10)öğretmen var bizim bayburt'da o yazın gene geliyo tadilde köye. yani yog. bayburd'un
(11)köylerine gelen yok. kelini mi? heralda tabi canım. çok çok. şimdi şöyle bizim dedim ya üç
(12)yüz hane istanbol'da. e gençlerden ya bi atolyede çalışıyolar, ya yahut bi konfeksiyonda
(13)çalışıyolar orda allah _ emri sevdi. birbirlerini sevip çok evlenen var yani. yav köyümüzün
(14)sakinleri mesela bizim duyuşumuz benim _ aslım of'dan gelme. dedemin bobasi. e bazıları
(15)kars'dan gelme, bazıları trabzon'dan gelme derken böyle yani. ama aş yögari en erken
(16)geleni yüz elli iki yüz seneye dayanıyo yani. yog. yog. osmanli tarihlerinde rus'unan _
(17)ermenı şeyleri bizim köyleri basınca e tabi öyle kakıp da yoğun köç _ olarak köç _ ettiklerini
(18)bilmiyorum, duymadım yani. yog. çocukluğumuzdaki bayramları nasıl geçirürdğ biliyo
(19)musun? o zaman köyler tabi. köyümüzü o zaman segsen dogsan hane var _ idi. bayramda
(20)bizim mazarluğun _ altında bi düz yer vardır. orası horon yeridir. gız _ uşah giderdğ _ oriya
(21)sara düğün _ oynarduğ. şeker? heralda. tabi canım. şeker, kolonya. biz kendi aramızda
(22)çocuklar herfene derdig _ esgiden. yani kafa dengi beş _ altı yedi gişi bugün sen börek
(23)yapacağsın, sen bilmem ne yapacağsın, sen bilmem ne yapacağsın, toplanuruğ mesela

(24)benim _ odam müsaitse bobamın _ odası orda toplanur çay söhbet _ ederdi. misket _
(25)oynardı. yog. işde böyle bizim için. benim dediklerim kibi yani. bayramları gider bi
(26)bayramı deyerlendürürdüğü _ gada. o zamanın bayramları da tabi ki şey _ idi. milled
(27)galabalıhdı köyler. sonra bizim medrese var _ idi. hoca köyümüzdeydi. allah rahmet _
(28)eylesin. kışın. kış mevsiminde bi de din dersi oğurdug. gur'an _ oğurdug. namaz
(29)gur'an'larını öğrenirdi. ve de öğretirdi de yani. böyle ya hayat buraya kadar geldi yani.
(30)düyünner _ işde gidersen _ allah'ın _ emriylen kız _ isdersen. ondan sonra geline yapmag _
(31)için bi tarih vardır. o tarih geldi miydi düyürçi erkek tarafı toplanur, kız tarafı toplanur,
(32)gider hoca ilahiyen beraber yürüme araba ne ariydi o zaman. düyün _ oynardug da. yok
(33)yok yok. sadece düyün _ oynardug. o gada. bizde ele bi şeyler yogdu.
(34)tarım _ olarak _ esgiden bizim bizim köyümüz galabalıg ya hayvancılıg yapardı. bizim
(35)köyümüzde en _ az beş _ altı yüz tane gara mal, bin bin beş yüz baş goyun, incebaş. senin
(36)var on tane, benim var beş tane, öbürünün var. otuz tane derken böyle çiftçiliylen buğday,
(37)arpa, yonca, gorunga eker, hayvannarın kış yiyeceğini yapar, kışı beş _ altı ay _ içerde malı
(38)bakardug. öyle işde. sabakdan galhardı _ altlarını süpürür, sağını varsa gadınlar sağardılar,
(39)yedürür gelürsen bu yanı. bir sabah, bir aħşam. iki oyun. maçiniye vuriydu, ğaymağ
(40)yapiydu, ondan yağ yapıydu, südünü de Çesdürüp peynir _ ediydü, basiydü varillere
(41)ğışın yiyiydü. kış yiyeceğini yapıyoruz.
(42)tatli yapardı. paklava, börek, dadli çorba. bayramlarda, düyünlerde. incir gızardıdu,
(43)gaysi gızardıdu. her şeyi yapardı. hāyır. kızartma derdik. tereyağını tökerdü _ üsdüne
(44)böyüğü tablalarda verürdü sinilerle. gendimize ait. keşÇeş diyiiler. sizde bilürsüz _ oni. o
(45)vardi. yayla çorbasi var. Çöw çorbasi var. Çöw pilavi var. gendimeden fasulyeden yaparsan
(46)Çöw pilavi. Çöw çorbasını da yaparsan. bunlar beçi bilürler de senin de bülmen lazım.
(47)yavan çorba. yavan çorba diyi sizin _ artuğ. artuğ soğanlı yağ _ edersen tökersen _ üstine.
(48)biz oni esgi yemeglerimiz _ onlardı. bulğur bades ederdü. bades ğavurması ederdü.
(49)fasuliye. bades derdü. gurusuna da guru bades diyiüğü, yaşına da bades diyiüğü. siz lobiya
(50)dersiz. fasulyenin başını kopattı miydi ğurudursun denini ğurudur kışın ğuru fasulye
(51)yemegleri var da öyle yaparsın. öbürünü de kırar bades ğavurması yaparsın. bades yemeyi.
(52)yani tazelig. deyüşüğü dersiz siz. bizim kisler ele derler. dadli yaparuğ. dadli çorba yaparuğ.
(53)yani ne seversen _ oni yaparsan. sarma yaparsan. pilavın yaparsan. her şeyi yaparsan.
(54)cenazede de aynı da cenaze de logandalardan. esgiyi de aynı. aynı yaparuğ. aynı böyün sıra
(55)sende, bende, bunda üçümüz yaparuğ. ayrı ayrı yemegleri. sini Çötürürüğü _ oriya. ama oriya

(56) Cötürdüyümüz zaman _ onlari yedirürüg biz _ alur Çelürug yarın _ öbür _ ekraba götürür.
(57) öbür Cün _ öbür _ ekraba ayni başğa yemeC Cötürür. yani éleydi yöremiz. sıraynan _ evet.
(58) üç gün. üç gün yemeg Cötürürüg ama ondan sonra da yedi Cün toplanur gur'an'ını oğur
(59) herkes dağulur. şimdi köy galabalıhken mesela sen kederlisin senin _ annen, baban, deden
(60) vefat _ etdi. size üç gün yemeg yaptırılmaz gömşu. sıriya gördüğü mesela ahmed, mehmed,
(61) hasan, hüseyin. birinci günü cenaze evine yemeyi götürecegsiniz. ikinci gün felanci felanci
(62) felanci. üçüncü gün ondan sonra da yedi gün camide olsun cenaze evinde olsun kur'an _
(63) oğunur öyle teziye biter. yav şimdi yeni var _ isa bi fakıra birisine verirdiler. ha gabul _
(64) edmezse yağırdılar derken böyle. evet. o şimdi şöyle. bizde de yakardılar. mezarlıglara
(65) esgilerimiz, büyüğlerimiz derdi ki böyle tilki olsun bu hayvannar yeni mezari eşip meftayi
(66) yemişler. ya onun _ için ya beglerdiler yāhu da ateş yağırdı. iki saatde bi kontorol _
(67) ederdüğ iki gün ondan sonra biterdi.
(68) tırpannan. orağınan. gadınnar _ orağ vardı orağ biliyo musun? önceden _ orağınan
(69) başlardılar, sonra çıktı tırpan. ondan sora da şimdi çıktı drakdörlerinden biçerler. esgiden _
(70) işde dediyim Çimin yol yoğdu köylerde at var _ idi. beygir hayvani. onnarınan beraber _
(71) atlara yükler getirirdi. uzaksa üç sefer dörd sefer yapardug. yaKın _ isa beş _ altı sefer
(72) yapardı atlar. öyle çatılara doldururdug hayvannara kış yiyeceyini mevcut _ ederdig. döyme
(73) işleri önce bu nacağınan yani balta diyelim. baltaynan doğrardı büyüğlerimiz. ondan sonra
(74) çıldı ot makinesi elinen çevrülür. ondan sonra da çıkdi patoslar derken buraya kadar geldi.
(75) başğa bi şe yog. bizim köyümüzde köy _ issizliylene kadar bu dedigleriminen milled _
(76) uğraşıyodu. şimdi siz de görüyorsunuz bu ovalarda döyer biçer geliyor senin iki yüz dönüm _
(77) arazin de olsa iki saatte biçip veriyor sana gidiyor.
(78) ne tedavisi gızım yav. esgiden. garnın _ ağrıyo başın mi ağrıyo veya sancılandın mi birez
(79) şeÇere gaz tökermişler _ avu kesme şeÇerler var ya gaz tökermişler güya o éyiymiş _ içirüb
(80) yedirürlermiş şeÇeri sancısı geçermiş. başın _ ağrursa da haspirin var _ idi. böyüh haspirin
(81) var _ idi ya oni içerdin. şey o da ney biliyo musun? sigara içenler var ya gaçağ tütün _ oni
(82) kesilen yere tütünün külünü külünü basıp sarıyodun. başğa ne ariy? onlari köylerde sılıhçılar
(83) vardı. sılıhçılar bağlardı. oni biz duymaduğ. elimiz Çesilse bir _ ot vardır havule uzunda
(84) yaprağ Çimin yılan dili derdiler. oni döyerdüğ gördüğü yariya bağlarduğ devam _ eder
(85) biçerdüğ. çaylar var. yayla çaylari var. çiçek var. sari çiçeg var.

Derleme Numarası: 23

Konuşan : Doğan Bayraktar / Yaşı: 50 / İlkokul.

Derleme yeri : Günbuldu (Files) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1) köyümüz kışın _ ıssız. yazın elli hane oluyor. kışın _ ıssız. maalesef _ okullardan dolayı.
- (2) şimdi bizim _ esgiler bizim _ akrabalar _ araklı'dan göçmeyiz. işde bizim _ akraba üç yüz
- (3) sene oldu. araklı'nın burma köyünden. ordan gelmeyiz. bir de şeyden dernek pazarı'ndan
- (4) gelenler var. diyer _ akrabalar. bizim garadeniz burdan dèyil. tobrag _ olarak _ orda ama
- (5) şivemiz _ olarak heb garadeniz şey _ olarak. şimdi yazın _ elli hane oluyo. diyeyim sana
- (6) yazın yaklaşık _ üç yüz kişi oluyo. ama şuan bomboş. kasım _ ayının _ on beşinden mayısa
- (7) gadar bi şe yog. buriya, antalyi'ya, bursa'ya, işde dışardan gelen samsun'a o dib _ illere
- (8) gidiyolar yazın geliyo köyüne. bin dokuz yüz _ elli beşden beri var. malesef. dabi ya. aşā
- (9) yugarı bursa mudanya'da bursa yüz _ elli hane var. samsun'da elli hane var. antalya'da elli
- (10) hane. istanbul'da var. yani türkiye'nin deyişig _ illerinden _ erzurum _ ondan sonra erzincan
- (11) bu dib yerlere gidmiş. orda yog. heb _ aydıntepe'ye geliyor. burada şuan _ on hane ev var. o
- (12) da var mesela. aynı evet. o da var. mesela of'dan var, ondan sonra sürmene'den var. tabi
- (13) tabi. bizim kültür de zaten hep _ o insanımız kemeçe dinler yani şu dible peg şeyimiz yog.
- (14) köyden de oluyo ama akraba evliliyi şimdi yog. o işse esgidendi. tabi ki köy _ içiydi. var.
- (15) vardır. çoğ _ esgiden vardı. bin dokuz yüz _ on beşli yıllarda anlatırlardı. olaylar vardı. ya
- (16) onları ben şimdi çoğ bilmiyorum. mesela bu şey savaşlarında işde o yamen'den gidib
- (17) gelenlerin hikayeleri vardı. bizim köyde işde ruslar _ anlatırlar bi eve doldurub _ insanları
- (18) yagacaglar. tabi tabi. rus savaşı oldu. bizim köyde rus savaşı mevziler var hāla. tabi tabi.
- (19) osmanlı-rus savaşı. bunlar var. kazım karabekir'in geldiği idda edilir. ne derece doğru onu
- (20) bilmiyoruz biz. gidib geliyolar. şimdi o dediyim kısım _ antalya'da. bizim _ akrabadan.
- (21) şimdi anladılır. hani esgi bayramlar derler ya esgiden _ insanlar daha çok birbirlerine gider
- (22) gelirdi. akrabacılık, büyüğ küçüyü tanırdı. şimdi o şey yog. herkesin _ evinde tatlı olurdu.
- (23) çocuklar giderdi gelirdi. şimdi bu telefonlar var _ oldu gençler _ o şeye döndi. maalesef yog.
- (24) bizim körebe vardı. ne bilim bizim yöresel _ oyunlar vardı. işde bu çaliga deriz. bu çelik
- (25) çomak _ oyunu. ondan sonra tob _ oynardug. ne bileyim karışığ. yog _ öyle aşırı şey yogdi
- (26) bizim şeyde dediyum gibi top _ oynardug genellikle. taş _ oyunu okey dediyumuz. oynardug.
- (27) o dib şeyler. otuz senedir yapıyorum. halen dā yapıyorum. tamam işde. mesela ben yedi
- (28) yaşında başladığ. işde o zamandan beri çobanlıa dağda. bizim _ orasi dā soug _ olur. böyle
- (29) yani. hale de çilesi çoğdur yani. yani ne bileyim _ öyle işde sürüye kurd düşmüşdür. o dib
- (30) şeyler _ olmuştur. köpek kovaladi. öyle şeyler _ olmuştur. bazen kurda kabdurduyumuz _
- (31) olmuştur. o dib şeyler _ olmuştur yani. bizim şimdi altı ay dışarda ama altı ayda burda

(32) ierde. hayvan sregli yer. maliyedi og ygseg oluyo. Şimdi sıkıntılı oluyo yani. veteriner
(33) geliyor. o zaman hi bi Şe yog. gara dzendi mesela ou da lrd. ama Şimdi hayvan 
(34) lmyor. Şimdi veteriner  ayni dokdor gibi bi Şe old zaman hemen geliyor. o zaman
(35) veterineri nerde bulacn? gara dzen hayvanın danasını aldın tıyorum doum sırasında
(36) aldın aldın alamadın ya lyodu ya kesiyodun. o dib bi Şe oluyo yani. ama Şimdi le bi Şe
(37) yog. Şap hastalığı yaygındır genelde. en byg hasdalığ  odur. bi de uyuz hastalığı
(38) dediyimiz  o tip hastalığ. hiş hiş bi Şe yog. atıyorum  işde gara dzen duz verrlerdi.
(39) yaralarına tuz basardı. o dib Şeyler yani başga bi Şe yog. og zyat olurdu.

(40) Şimdi ahırda dzgn yani fenni ahır dediyimiz nnde suluğu var. ondan sonra makineler
(41) var saman yapıyo, yemi oluyo o dib Şeyler. bakım sgiye gre og golay, rahad. iki. sabah 
(42) akşam. koyun ldğu zaman  oyun  olur. nk onun dlleme zamanı onun başında
(43) devamlı olmak zorundasın. tabi tabi tabi. Şimdi biz yağ, peyniri dışarı satıyoruz. sipariŐ 
(44) zerine ticaretini yapıyoruz. zaten bizim en byg geim gaynmız  yani. bi de gurban 
(45) zerine. erkek malı gurbana gtryoruz. o dib Şeyimiz var.

(46) saban. oni ben bilirm. kzle iftle srerdi byglerimiz. bu bimiz yapmıŐdır  o işi.
(47) ondan sonra orag dediyimiz Şeyle annelerimiz, ablalarımız bierdi. ondan sonra harmanda
(48) kz koŐardık. gem derdig  ona. dnerdig zerinde saman  olurdu. samanı savururdug
(49) rzgara karşı. o zamanın Őardları ok zordu. ama Şimdi her Şey makine. ama o zaman daha
(50) gzel  idi bence. o zaman daha gzeldi. insanların birbirine garşı saygısı vardı. mutluydu.
(51) işde oni anlatmaya alıŐıyorum. Şimdi maddiyat oğaldı. maneviyat ok deyil. hi kimse
(52) kimseyi tanımıyor maalesef. bizim yazın obanlar. yo bizde ho ho dediyimiz. ıslık  olayı
(53) var. başga bi Şe yog. Şimdi bu yrglerde og deyişig sistemleri var. onlari bizde yog.

(54) dyn bizim horon zerine. yani Şey. yo bizde kemee genelde. bizim garadeniz kltr
(55) oldğu iin kemee. yog. bizde yog. davul zurnayi bizim kyde hi kimse bilmez.
(56) bunlarda da bilmez gavlatan kyinde. ya bu sprge, krek, fıra vardır. onlarilen yani.
(57) zaten hayvanın arkasında kanallar vardır  oriya pisler bizde fırayla temizleriz, el 
(58) arabasiylen pisliyini dışarı tkeriz. esgiden bizim yresel ziğaver deriz. alıdan yaparız.
(59) sprke ama yresel  isim olarak ziğaver deriz. yo bizde yogdu. ocuggen zaten bi
(60) bayramlığ babamız  alırdısa bize onnan Şe yapardug. bu garadeniz Şeyi vardı. işde bu
(61) keşan  o tip Şeyler. farklı yani. keşan bi de bu Şey mintan, fistan  o dib Şeyler iŐde. bizim
(62) garadeniz orda og Şimdi Őyle de bi Şe var. zatin genc nsanın kyde galması ne oliy? ya
(63) obanlığa gider, ya gurbete gider. geldiye zaman bizde işde bu taş oyuni, okey dediyumuz
(64) bi de Şey dışarda gi o elig omag  oyunu oynardığ. top  işde falan. bizim  oyun

(65) konusunda çoğ şeyimiz yogdu. yo bizde onlar hiç köpek möpek, horuz döyüşü biz de hiç
(66) yogdu. kesinlikle. bizim dediyum gibi şey _en çoğ fudbol yani. dışarda top _oynama. bizim
(67) trabzon spor ve şeydir biliyosun yani insanın şeyi odur. asgerliyi ben doğuda yadtım. biraz
(68) zorlu, sıkıntılıydi ama. ne bileyim ben _operasyonlara çıkardılar. yıl doksan _üç de gitdim
(69) ben _asgere. bayā zordu. sıkıntılı oldi. on beş _ay giddug _on dokuz _ay yabdıg. tezgere
(70) ağşami da bi dörd _ay yedıg. normalde ocakda gelmemiz lazımken mayıs _ayında geldiğ _
(71) işde. valla bizde hiç bi şe yogdu. gider, herkesin büyüğlerinin _elini öper, harşlığını alır.
(72) yog. şimdi yapıyo işde genşler yapıyo. esgiden yog. esgiden ama şimdi genşler horom
(73) morom yapıyo işde. eylencesini yapıyo işde. ama esgiden büyüğlerimizde yogdu.

(74) valla ben hiç yalan yog. yabmadım, bilmiyorum. o işleri de merakım yog. dinlemedim de.
(75) ya mutlaka vardır _ama ne bileyim şimdi esgi zamana bakdığımda kalmadı ahlımda.
(76) çobanlığda iyi bol soğuk yani. işde yağmur yedig, çile çekdig. ya akşama gadar yağmurun _
(77) altında o zaman şemsiye de yogdu, cizme de yogdu. tir tir titrerdin. ağşama da gelirsın _eve
(78) üsdüni başını bi de gece yatağa giderdin. goyunun yanına mesela. orda yatardıg çadırdı.
(79) tabi goyun dağda yatardı. köwde yatmaz bizim. sağmayı annelerimiz yapardı. büyüğlerimiz
(80) yapardı. yog per dediyimiz yere gelırdı. köye yakın bi yere. per. yani çift şimdigi şeyde.
(81) orda gelib büyüğlerimiz sağardı. annem mesela iki yüz _elli goyun sağdığını bilirim iki
(82) kişinin. iki yüz goyun sağardı. ha ne gada sürerdi? iki saat sürerdi.

(83) şimdi ölüm _adedleri bu aydıntepe'nin gi çoğ güzel. mesela camide toplanırsın. bizde öyle
(84) bi gara düzen. mesela cenaze evine gider. adam _öldi gider başsağlığı verırsın. ama şimdi o
(85) yünden bu aydıntepe'in gi çoğ güzel. şimdi öyle oldu. mesela camide toplanıyosun. cenaze
(86) sahipleri ortag dışardan gelenler yemeyi yedirilir. şimdi bu yeni çıgdı. bu son _on beş sene
(87) bu güzel bi sisdem goydi. ama esgiden gara düzendi. mesela cenaze evinde gider başsağlığı
(88) yaparsın, acısını paylaşır, çıgardın. cenazeyi defederdin. dışardan yani. komşulardan. tabi
(89) tabi. çenaze evinde yemeg pişmez. zatin dinimizde de haramdır. cenaze evinde şey
(90) yapılmaz. yemeg verilmez. biz _“ayni. anne, baba deriz. hala hala deriz. burda şimdi bibi
(91) diyiolar. eze derler teyziye. bizde teyze. bizim _o dip şeyimiz yogdu. yo biz
(92) çocuklarımıza biz de köyde şu var. esgiden maalesef bu çoğ yaygındır. lakaplar. bunlarda
(93) bi hasdalıg. kimisinin hoşuna gider. kimisinin gidmez yani. çoğ gullanılırdı. ya bazısı
(94) kızdığından _işde verirdi adama. hoşuna gidmezdi. şöyle derdiler _o üstünde kalırdı. bazısı
(95) da hoşuna gideceg şeyler vardı ama iyi bi şey değil sonuçda. ya var. bizim köyde de var.
(96) bunlarda da var esgiden. bizde bazısına onu söylesem _anlamazsınız hiç bi anlam
(97) veremezsiniz yani. ama şimdi yöresel _olarak söyliyim _anlayacağın _adam sümüklü

(98) derlerdi bazısına. esgi bizim _oranın yöresel dongal derler. mesela dongal nedir desem sen _
(99) anlamassın _oni. bu garadenizin şivesine bağlı bi şey. kimine uyuz derler. adam huyu
(100) hoşuna gidmez. ya maalesef bu vardı. bu esgi ama şimdi şeyde yog kalktı. iyi yönü o yani.
(101) atıyorum şimdi oćak _ayına kalandar derler. şubata gücüg. marta mart. nisana abril. mayıs
(102) mayıs. haziran kirazdır. temmuz neydi? ağustos _ağustos. eylül _istavrit. ekim koç _ayi.
(103) kasım koç _ayi. aralık kalandar. temmuz neydi ya onu unuttum. sığır goyan aralık _ayına
(104) diyyolar. yog éle bi şe ben bilmiyorum. duymadım. bizim şimdi insanlarda şu çog var.
(105) insanın hatası ismi deyişigdir. nufusda deyişig yazarlar. bizde saddi bende deyil. bizim
(106) köyde çog kişi var.
(107) şimdi burda aşā yogari yonca, yulaf her çeşid şey _ekiyoz. buğday, arpa. köyde de olurdu
(108) mesela bizim _orda arpa mesela buğday biz _orda yöresel _olarag külür deriz. bezelye.
(109) ondan sonra yonca o dib şeyler _oluyo. yog bizim köyde bahçe ekersin _ama şey burda
(110) şimdi tarlayi ekiyosun, sılaci olarak yapıyosun. çog. o gadar var ki. yazın bi görseniz _elli
(111) bin çeşid _envarter vardır. çog faydalı çiçegler de vardır. mesela bu adaçayı dediyimiz çay _
(112) olsun _ondan sonra ligarba. bunlar lifor der. ligarba. ondan sonra ananasın bi deyişiyi
(113) çıgar bizde. onun reçeli yapılyo genelde. kuşburnu reçeli mesela. valla ne bilim? o zaman
(114) bi bezden sarardılar. hiş bi şe. sanmam hiç ben görmedim. esgiden mesela çog _ağır
(115) hasdan _olurdu sala vururdular mesela. sal yapardılar mesela onu alırdı hastayı başga en
(116) yakın. hiç bi şey. aspirin maspirin. mesela esgiden köyden şe yapardı. kullanırdı.
(117) diyyorum sana işde oni bi sal çog _ağır _olani böyle beş _on gişi bi araya gelirdi alır
(118) giderdi ya çaygara'ya ya buraya alır gelirdiler. çog sığındi doğuda oluyo mesela o dib
(119) şeyler _işde. kar, şimsi şardlar zordur mesela. kar, fırtına, tipi mesela bunlar köyinde oldi
(120) segsen _üşde oldi çığda gitdiler _işde on _igi on _üş gişi hasda götürürken. çığ tehlikesi
(121) de olurdi. yani araziler _engebeli, zorlu.
(122) goyun, manda, ondan sonra ineg, keçi o dip şeyler. tosun deriz. büyüüne de öküz deriz.
(123) biz _oni hiç yapmadıg. bizim garadeniz'de bi deg _artvin'de oluyo biliyosun. bizim köyde
(124) köpek, horoz _o tip döyüşler hiç yapılmadi. ben raslamadım mesela. ha hayvan birbiriyle
(125) karşılaşınca döyüşür farglı. atlar döyüşür. éle biz halk _olarak döyüşdürmedig. sizin
(126) buralarda çog var mesela. ben o işe çog de şiddetle garşiyim. bu şimdi bizim köyde ekim _
(127) olayı kalktı. ot _olayı var şimdi. yani yerden gelen _otdur. o da şeyde başlar. temmuzun _
(128) on beşinde başlar, eylülün _on beşine gadar sürer. o biraz daha fazla olurdu. mesela şeyde
(129) başlar temmuzdan _evvel başlamaz _ama ekimin _on beşine gadar sürerdi. şimdi hergesin
(130) tragdörü şeyi olduğu için. şimdi arpa şeyde ekilir. bu mart _aylarında. ama buğday güzün _

(131) ekilir. sonbaharda. cüngü onun yetişmesi biraz dā şeydir. şimdi burda yonca monca şimdi

(132) başlarlar havalar düzeldi mi. mısırı gec _ekersin mayısa. mayısın _on beşleri gibi. ama

(133) oni biraz daha gec biçeriz _eylülün on beşlerinde falan. silac yaparlar _oni tragdörle

(134) çiyneriz, güzel kapatılır _ondan sonra kışın şimdi halen dā benim var. şimdi onlari

(135) yediriyoruz. samanlen yoğurub.

(136) yani onlar var. esgiden beri. şimdi yeni nesilde o şeyler yog. falan günü kesilmez. yog cin

(137) çarpar. peri şöyle. dedigodular çok olurdu işde. bi hayvan _ölse yog cadı boğdu onu. falan

(138) filan. o dip şeyler vardı. hayvan halbugi hasdalanmış, bakımsızlıktan _ölmüş yog _işde

(139) cadı boğmuş, yog gözden nazardan giddi falan filan. hayvan hasdalanmış, bakımsız. o

(140) vardı. her tarafda vardı.

(141) o yönden biz biraz şanslıyız. bizim _evler gelişmişti. altı göz _ev. esgiden de öyleydi.

(142) bizim _evler gelişmişti. böyle tobrag _ev bizde yogdu. çam _ağacından. dışarısı taş duvar.

(143) şimdi bizim oturduğumuz _ev mesela şuanda bin dokuz yüz _atmış birde yapılmış. top _

(144) adsan deviremezsin. ama adam dedem rahmedli dört _ayda saddi daş duvarını bidirmiş. o

(145) evi yapan _iki senesini aldı. ama şimdi çimento, tuğla tak tak beş daggada bitiyor. paran

(146) varsa bir _evi bir _ayda yaparsın. ama esgiden paran da olsa bi evi iki senede bitürür.

(147) cüngü daş duvar. atmış santim bizim _evin esgiden _öyleydi. işde o yönden hayvanlar

(148) şanslı deyil. ahırlar _alçag _olurdu. havadar _olmazlardı. altında tahda döşenirdi. koyunun

(149) deyildi koyunun şey _idi. ahır genişse koyarsın. tabi tabi bizde ahırdır. başka bi ismi yog.

(150) goyun _ahırı, ineg _ahırı. bizde yogdu. bizim zatin köyün _etrafında olduğu için. ama

(151) saban mesela biz _oti esgiden şeyinen daşırdıg. kağrı derler öküzlen çegerdig. burda kağrı

(152) derler. bizde hızeg derler. bi de hayvanın pisliyini ayri bi özel şeyi vardı. onlari atlen

(153) taşırdıg. öküzlerle taşırdıg. ama şimdi her şey gapıda. arabaya dolduruyosun, götürüp

(154) döküyosun. o hayvanın _altındaki tezeg. şimdi burda tepme diyyolar _ona. ama bizde

(155) tezeg. ama şimdi kömüre döndi.

(156) bizim kemerdağ vardır. iki bin sekiz yüz elli altı metredir. bayburd'un dördüncü köyi

(157) olduğu yerde iki bin _iki yüz metre. bayağı bizim kışı serd geçer. ama yazın çok güzeldir.

(158) bizim köyde maden suyu vardır. yerden kaynayarag çıkar. üç dört yerde. ondan sonra işde

(159) tesisler vardır. yazın bizim köy çok mükemmel _olur.

Derleme Numarası: 24

Konuşan : Oktay Çakmak / Yaşı: 51 / İlkokul.

Derleme yeri : Akbulut (Abrs) Köyü.

Konu

: Karışık.

- (1)valla köy sakinleri bizim bu trabzon tarafından Çelmeler var. her taraftan gelmeler var _
(2)ama çoğ detaylı bilmiyorum. ÇelÇitden gelme var. en yerlisi koca ağalar var _ onları
(3)diyyolar. onu bilemiyorum. oluyor. ne kadar değişik? diyelim on hane oluyo yalğışış _elli
(4)gişi falan fark _ediyo. vermiş. yok. göç _almadı. şehir dışına da var. bayburd'a da var.
(5)hepsine var yani. Çöyün _içinden de oluyo, Çöylerden de oluyo. dışardan gelmiyor. mesela
(6)şehirlerden Çöye Çelmiyo ama Çöyden dışarı Çidiyolar. gızlar Çenelde dışarı Çidiyolar.
(7)Çöyün _içinden bële severeÇ Çörücü usuli yani olanda var tek tük. yaşanmış. mesela o
(8)ÇelÇit'den dediklerimiz benim gayınpederler _onların babaları ordan gelmişler. muhacir _
(9)olarah gelmişler. ama bizden muhacir _olarah giden yoğ. valla muhacirliye ait yok da şey
(10)var. mesela bizim irfani şahin vardı bu şavaşlarda. buni biz duyduğlarımız Çöre şey
(11)yapıyomuşlar. böyle göksünde çay gaynatmış _ışmışler. demirlerinden Çöre. o muhacirliğ
(12)döneminde. konursulu piri, bizim irfani şahin bi de vağındali neydi onun _ismini unuttum.
(13)o şavaşlar döneminde göskünde çay gaynatmış _ışmışler. gelmişler tabi. işde bu kadar
(14)duymuşdum hiÇayelerden. onları biz yaşamaduğ _işde de duyma yani.
(15)bayram _adetlerimiz de büyüleri Çöreriz. ondan sonra yemekler yenilir, çocuklar meyve
(16)toplar, en önemlisi o. onlar yapılır. kurban bayramında etler kesilir, dağıtılır, işde mangal _
(17)alanlarımız _olur, orda yeriz, içeriz böyle gider. tabi esÇi bayramlarda yoğ yani. çocuğen _
(18)esgi bayramlarda daha Çüzel _idi yani. daha Çüzel derÇen çocuğlar toplanurduğ bi Çöyün _
(19)altında orda toplanurduğ _işde oynannar _oynarduğ. bayram Çüni gidiş Çeliş daha hızlıydı.
(20)şimdi biraz da nefsi nefesine. şimdi fazla ële bi şe herÇez Çendi arasında. zati şu internetler
(21)çihduğdan sonra insanlar ben çocuğ garşımda oturuyo valla bi şe diyom bana cevap
(22)vermiyo. duymuyo ki. oğlum sana diyyorum diyom hëç. tabi Çi de. esÇiden toplanırdığ,
(23)ğarışdırırdığ, yerdıÇ. aşındı ële deyil. çihmiyanlar bile var _ama yine bizde o Çültür var
(24)yani. Çene oni yaşatıyoruz. zaten biz bayrami öyle biliyoruz. o çocuğlar gezmeseler
(25)bayram _olduğuni bile hissedmiyoruz. o çocuğlar _işde bayrami onlar bize tatdırıyorlar
(26)yani. esÇiden. şimdi de veriyler _ama esÇiden yani o şimdi daha çoğ diyelim. çocuğlara
(27)ğarşılığ verme şimdi o olay daha çoğ. esgiden _o hadar yaygın deyildi. var _ıdı. biz
(28)garibandığ yani. ële bi şemiz bizim yoğdı. olanların durumu ëyi olanların. bayramlık deriz.
(29)farklı işde bayram _elbiseleri derdiÇ. en iyi elbisen ne ise onu giyyosun. bayram
(30)yemeklerimizde genelde su böreyi olur. dadlı çorba deriz kompostonun bi değişiki. biz
(31)dadlı çorba diyyoruz da çorbanın da dadlısı olmaz. kompostonun kuşburniyan beraber _
(32)işde cevüz bilmem ne gatarlar _aşure tipli bi yemeyimiz vardır bayramlara özel _oni

(33)yaparız. başka işde böreÇ, eti varsa etlisi, sütlaş deriz oni yaparız. bayramda böyle. işde en _
(34)ëyi yemeglerimizi bişiriyoruz _işde bayrama özel.

(35)yok. bizde ële bi şe yok. şehirde duranlar yapıyolar da Çöyümüzde ële bi şe yoħ. sünnet _
(36)olan çocuğa giderler. ħarşlıħ Çötürürler, bi şe Çötürürler. işde sünnet _olan çocuğa Cideriz
(37)mesela akrabaları. uzak yakınları deyil de akrabalar Cider _ona para Çötürürler, meyva
(38)Çötürürler ële bi gelenek var. ama ële sünnet düyünü falan Çöyde yok. düyün yok.

(39)onlar _esCiden yapılurdi. camış döyüşü. camış döyüşü bële cemiş dediyümüz bi yer var
(40)başğa bi Çöyden camış getirirler bu Çöyden de bi camış toplanurlar, döyüşdürürler. şahit _
(41)oldum _onları biliyorum. yok. ële hediye de eylencesine yapıyoduk. çoħ ħalabalıħ _oluyodu.
(42)iyi baħardılar _oni. ħüşli baħardılar. yani döyüşdürürdüler. isim verende oluyodu. tabi.
(43)tarım _için başğa, döyüş _için başğa. at da da ayni. bineÇ _ayrı, arabaya koşulan _ayrı.
(44)yok. cirit yok. bizim _atımız vardi arabiya ħoşmaħ _için _ama cilitimiz yoħdi.

(45)tabi. hale da var o. kahvede mesela aħşam Çelürler makarna haşlarlar _aħşamdan ħenşler _
(46)işde melemen yaparlar, ħüşleri varsa mangal yaparlar. şuan _o kùltür biraz daha var.
(47)kahvede yapıyoruz _evet. biz ħenşgen daha farklıydi. esgiden biz çoħ CiderdüÇ ħorozi
(48)Çeser çalarduh pişirir yerdüÇ. ondan sonra sahibi Celdi bi Cün ħorozi yiyoruz Celdi biz
(49)ħorozi Cördi ħoroz önümüzde. Cülefer yenÇe vardi biz ħorozi yiyoruz diyor Çi “bizim
(50)ħorozi Cördün mi?” halit diye bi çocuħ _işde esgiden bële şeyler vardi. erikleri çalardıħ,
(51)yardüÇ çocuħÇen. CiderdüÇ mesela gece baħçede evde de erüÇ _olsa Cider _oni çalıyoħ.
(52)çocuħ _işde. bostan salatalık deriz ya CiderdiÇ, gece yuvarlanırdıħ sırtımıza vurani alırdıħ.
(53)ħaranlıħ bulamıyosun ya yuvarlanıyosun deyenı alıyosun. bële bi şeler vardi yani.
(54)çocuħken bi hamaha derdik hamaha oynarız. biz saħlanuruħ _onlar bizi bulur. mesela sen _
(55)uzaklaşırın gidersin siniyosun _ondan sonra bağırıyosun hamaha tamam _işde biz sindiÇ
(56)Çelin bizi bulun. Çelip buluyo şimdi. bi Cün _unutmam Cıtdık şeye Cırdık su var suyun _
(57)altına CırdiÇ _adam Celdi direkmem suyi aşdı. su ħafamızdan _aşağı. bizi Cördi orda
(58)kurun deriz _onun içine suyi aşduğıynan su ħafamızdan _aşağı. ondan sonra adamın _
(59)üstünü ħurutuyoruz, sıhıyoruz. olan ne iş ya. şimdi o işler yoħ. ële çok bitdi. farklı olarak
(60)çelik deriz böyle oduna vururuz. havaya deyin vururuz. işde o Çelene ħede eşıyosun.
(61)eşıyosun _ora ayahların ħoyuyosun, ħıyluyosun. erazi oyunları. ama şuan _onların hiç biri
(62)yoħ. ya çocuħ çelik desem bilmez. işde çelig _oynarduh, top _oynarduh. işde bizde tilÇi
(63)sātın ħaş derdüÇ mesela. birisi vururdi bële birisi duvara vururdi ebe Cibi vururdu Çim
(64)vurdu o vurdu işde ondan sonra derse cezalanıyor diyemezse bi da o yatıyo sen ħalħıyosun.
(65)ħarşılıħlı olyo yani. ħenşler _arasında bir sürü oyunlar _oluyodu yani. ne biliyim. şimdi

(66)şey _olarah _anlamazsınız bilmiyom. tika deriz. vurmali tika deriz. topi goruz _oriya işde
(67)herkes siner _o aramiya başlarsa sen Çider topa vurursun bi de o topi Çidip bulup buriya
(68)Çelene gede biniyosun _üstüne. sırtına biniyosun ceza veriyosun. bële oyunlarımız vardi
(69)çocuğÇen. şimdi bahiyam top internetten _almışlar bi oyun yoğ. herkez _evinde
(70)televizyonunun başında. dos çocuğu olmiy. bunula olmiy. bi çeşid bi dürüm yani. genelde
(71)piknik _eylenceleri oluyodu. top _oynarÇen top _oynuyosun _eylence o anda olmuyo.
(72)eylence farkli bi şe yani. top _oynarÇen topuni oynuyosun, dağılıyosun veya da işde o anda
(72)bi kolasına oynardıh mesela top _eylencesine. işde yenilen taraf kolaları ödüyö. bële
(73)eylenceler _oluyodu. farklı eylenceler _işde yirmi üş nisanlarda farklı eylencelerimiz _
(74)oluyodu. tolanurduğ ne Çene yerdüÇ. işde herÇez bi şe Çetürürdi. Çimi helva, Çimi
(75)yumurta, Çimi bi şe. böyle eylenceler yapıyoduğ yani. ama şimdi ële bi şeler hiç yok.
(76)esÇiden düyün _adetlerimiz gızı gider _isteriz. işde ondan sonra gız _istendühden sonra
(77)ğahvesi içilir. o zaman gelürler nişani, Çesirler Çesilir. Çesir Çesmek ne biliyo musun? ne
(78)takılacak? oğlan tarafından neler yapılacak? işdi dört tane bileziÇ, üş dene beşli, altın ney _
(79)onlar kesilir gonuslanur _ondan sonra nişannandır. nişanlı bekler bi gaç _ay _ondan sonra
(80)tekrar düyün yemeÇi vesayire olur. ondan sonra düyünü yaparsan gidersin _işde esgiden
(81)yürüyerek Çötürüyoduğ Çelinleri. mesela benim hanım yürüyerek geldi. Çöyün _içinden _
(82)eve yürüyerek Çeldi. ayni Çöyden _idim. araba maraba yoğ. bële toplanur bayanların _
(83)arasında yürüyerek getirirlerdi. atla falan. ben yaşadım bi Çöye. abunnar varya ambu Çelen
(84)logantacının köyünden Çelini ben bizzat _atınan Çötürdüm. yol kapandı da ondan dolayı.
(85)yani o zaman _at Çültürü yoğdi. yol kapandığından dolayı at hızeyimiz bindirip Çelin
(86)Çötürdük _o zaman. ha düyün günü gençler toplanurdular gövünün başına orda oynunnar
(87)yapardılar. işde ceza yiye bisÇüvi getirir, bi şe getürür. ona ceza vururduğ _işde. bi oyun
(88)sonucu mağlup _olan bi şeler Çetürürdi, yerdüÇ _orda işde. düyün _oynanur. bi de biz şey
(89)deriz bële dız deriz. vururuz _o ona vurur, o ona vurur _işdi Çim vurdi derse devam
(90)demezse devam şe yapıyo diyebilirsese şöyle yapıyo elini vuruyosun beş _altı gişi
(91)arhasında Çim vurdi? diyyosun şu vurdi. eyer biliyosasa bu sefer _o adam yatıyo.
(92)bilmiyosusa devam. dayah yiyene gede devam. he. bilene gede devam. bilemedin bir süri
(93)dayah yersen. var. şimdi nasıl Çelin Çörme? Çelin _evlendühden sonra gider _on beş gün
(94)hiş babasının _evine Çelmez _esÇiden. oni Çörmiye Çiderler bu tarafdandır. gız tarafından. bi
(95)şeler Çötürürler. Çörmiye Çiderler. meyva meyva Çötürürler. Çörmeden Çeldühden sonra
(96)da gız babasıÇile Çelir. Çörme adeti böyle. şindi Çene var. mesela gız nişanlıyÇen Çidip
(97)Çörüyolar. bi şeler hediyeler Çötürüyolar. nişanlı döneminde yani. o şimdi evlendühden _

(98)üş beş gün sonra Çeliyo. o iş daha yoħ. esÇiden _ on beş yirmi Cün sonra Çiderdiler
(99)Çörmie. o zamana ğada babasıÇile Çesinlikle Çelemez. Çöremez _ o ğada yassaħ. Çeri
(100)Çetirirler. oni Çörmie Çiderler _ ondan sonra da babasının evine Çetirirler. tekrar Çeri
(101)Çelir.

(102)hāla var. bizim hanım been _ aşindi dırnaħ Çestirmiyo. dırnaħ kesdin mi ömrün kısa
(103)oluyomuş. batıl bi şe yani. dırnağın Çesmeynen _ ömrün ne alakası var. mesela esÇiden
(104)nisan ayında diyelim Çi CöÇ gürlledi bizim burda CöÇ Cürler tandırın _ üstüne
(105)goyduğumuz ħetircek vardır şöyle. oni dışari atarlar yoħ _ o farkli. dışari atdın doli yağdı
(106)var ya doli böyle oni doli yağdı mi dışari atarmışlar doli Çessin. veya da o ħetirceyi şey bu
(107)zırza var ya ğapının ÇitleÇi esÇiden _ işde şe etdin mi oni kıtlıyolar. biliyon mu CöÇ
(108)gürlledi mi oni ısıryomuşlar. CöÇ yeni Cürlüyo şimşeÇ _ olmasın. şimşeÇ çaħmasın diye
(109)ısıryomuşlar. demiri ısıryo yani. esÇiden bële bi şeler vardi. mesela daha aħlıma Çelmiy
(110)bi anda Çelse derem. bi anda Çelmiyo. evet. su mesela sıcaħ suyi sen töhdün mi? bizim _
(111)aşindi hanım göre sıcaħ dökmüş dışarı da çocuħken suyi ħaşlaħ suyi sepmiş _ üsti altına
(112)cinler varmış cinleri ħaşlamış. ondan bële olmuş. hāle biz de o var şuan. bizim hanım biraz
(113)takıntılı sufra bezini hayatda dışarı silmez. sabah. sabahdan. aħşam ğatlanur ve durur _
(114)arasında sabahdan siler.

(115)beddualar _ oluyo tabi. mesela beddua der işde *ġucağınız zürriyet südüÇi vurmasın*
(116)derler bizde. mesela ġargış _ ediyo ya beddua ediyo ya çocuğuna mesela diyor Çi zürriyet
(117)südüÇi vurmasın yani zürriyet dediyo çocuğun _ olmasın senin. bële bi ceza. bële bi
(118)beddualar _ oluyo yani. *etmek ġaça sen ġovaliyamiyasan* yani etmeyi bulamiyasan _
(119)anlamında beddualar _ oluyo yani. *cebin delüÇ _ ola* dua etdimi de *topraħ _ ata altun*
(120)*tutasan*. topraħ _ atacaħmıssın _ altun tutacaħmıssın. nasıl _ işse.

(121)esÇiden _ annemi ġonuşdurmuşlar. esÇiden mesela düyün Cüni Çidenner ġızın Cönlini
(122)alıyomuşlar. işde düyüni oluyo ama işde oğlana varacaħ mısın? işde “Cönlün var mi?
(123) demişler “Çimi veÇil _ ediysen?” diyiyo Çi “amcamı veÇil _ ediyom.” bi iÇi demişler o da
(124)utanduğundan dememiş. Cöviye demişler Çi “tamam. haydi Çidelim. bunun deme Cönlü
(125)yoħ.” demiş “durun durun _ aġa vehimi veÇil _ ediyom.” ÇidiyüÇ demişler ya evlenmek _
(126)istiyomuş.

(127)yapılıyo. esgiden yemekler verilir, tören _ olur, işde konvoy düzenlenir. şimdi Çene
(128)devam _ ediyo işde. yemegler verir _ asger sahaplari. konvoylar _ olur, Çiderler, uğurlar
(129)Çelürler. bizde ona Çüt yarması derler. doli deyil de ġışın yağın ġarın yumuşağı olur bële
(130)dolu deyilde yumuşaħ _ ona Çüt yarması derler bizde. bazi yerde hāla diyiyo. çeşit çeşit

(131) diyyolar. yazın yağın doli bi de gışın ğar _ayazdan bèle hafif bele doli gibi ona da Çüt
(132) yarması bizde derler Çöyde. ama deyüşüÇ Çöylerde farklı farklı diyenler var. zemheri,
(133) abril, sığır göyan, bizim göç, lazın göçi. bunlar laz _işde lazın göçi. bizim _onuncu ayda
(134) ğatarlar bunlar _on birinci ayda. ğalas ha bah ğalas derler. mayıs. ocak zemheri deriz.
(135) kiraz haziran _ayi. onuncu ay bizim göç.

(136) bizim ğırılı çılılıda bi dene ğefiye nene vardı. Çötürdüler _onan. ÇeÇerdi, ayağını
(137) bağlardı. ğefiye nene derdüÇ rahmetli oldu. ğırılı çılılı ne bileceğ _adam, kadın? ÇeÇiyo,
(138) bağliyo Çidiyon. tesadüf tutuyo işde. geçen Çene birisinin _ayağı ğırıldı. dedim ğefiye bile
(139) yoh Çi götürüp bağladalım. evelden mesela elimiz Çesildi oriya şeÇer tozi veya sigara
(140) Çülü ğorduğ, bèle bağlarduğ tutardı. yani ğaynıyodu. şeÇer tozunu yariya töÇerdiler _oni
(141) bağliyodular öyle ğayniyip ğalıyodu. yara zaten ğayniyo da şeÇer tozi hiÇaye. valla
(142) ğullanurdular. mesela boyun _ ğrulari olurdi. evelig dediyümüz bi ot var. ğaşlar
(143) boynunlarına sarardılar. evelik dediyimiz bi ot var. oni sarardılar boyunlarına ğrısı ğetsin
(144) diye. ondan sonra yaralara bazısı işde tuz. çocuğın _ayağı yanmış bizim _orda. yaşlı bi
(145) kadın demiş Çi “duzunan _ufalayın.” çocuğın _ayağını duzunan _ufalamışlar çocuğın _
(146) ayağı ambu ğadar ğalmış. cahiliyet biliyo musun. bèle şeyler var _ıdı yani. hiç yariya tuz
(147) basulur mi ya. imÇansız. çocuğın _ayağı mahvolmuş, zor ğurtardılar. karın _ğrısına
(148) Çenelde şerbet. sıcak suyunan şerbet _eder _çirirdin. sıcak duvağ dediyimiz şey var ğüveç.
(149) oni ısıdır ğarınlarına sürerdiler. duvağ _işde. esÇi şeyler _onlardı. baş _ğrısına valla hiç
(150) bilmiyorum. patadisi sarardılar. ğrıya et sarardılar. eti Çesermişler _eti sararmışlar _
(151) ğrıları alsın diye. bizde patades ğaynağ tutduğın zaman ğaynağı yapan yani sonradan
(152) patadis ğorlar.

(153) biz dam deriz _onlara. küçükbaşa kom deriz. büyükbaşa dam deriz. şimdi ahır diyyolar.
(154) dam normalde bacanın _üsdü. çatının _üstüne dam derler. bizde hayvannarı ğoyduğumuz
(155) yere sığıruları ğoyduğumuz yere dam deriz. esÇiden hayvan hastalığı tayuğ mesela hayvan _
(156) öldi Çes ğesda oldu Çeser yerdük. Çesen Çeser, Çesmiyen ğalurdu. tedavi ne ariy. normal
(157) temizliyi aynı. altını alıyosun ğuşğı dediyimiz şey var _oni kendi dışğısından
(158) kurutduğumuz _altına seriyosun. alafını, suyunu verirsin. otomatik sular var. esÇiden
(159) kovayla ğordun _çerdiler, alfini verirdin, tımarını yapardın sırtını ondan sonra da çıkarsın.
(160) tımar dediyimizde ğaşağı. sırtını ğaşıyoruz. işde pisliyini misliyini almağ _için.

(161) anne babaya. aga derdiler büyüklere. mesela babasına aga derdi. anniyi aba derdiler.
(162) amcaya emi, teyze eze. ğalaya bibi derdük. teyze eze, amca emi, amcaoğlı diye hitap
(163) ederiz. kuzen müzen yoh. kuzenler sonradan çıldı. biz _eskiden kuzen ne bileÇ kuzen

(164)muzen Çim. amcamınoğlu, halamınoğlu, dayımınnoğlu, bibiminoğlu. mesela bibi deriz
(165)halaya.

Derleme Numarası: 25

Konuşan : Gülhayat Durmuş / Yaşı: 64 / Okuma-Yazma Yok.

Derleme yeri : Çatıksu (Vanşen) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1)olanlarınan kızlar bi oynardılar. bi kız bir oğlan. ondan sora çerez dağılurdi. diyelim
(2)toplanurlar verürdüler çerezi. baş örmede gına gecesı. farkli deyişüğü Çelin gınasını başını
(3)örerdiler, gınasını yağar Çiderdiler. oliydi. he. düyünde de yani yemeg memeg ÇeÇiyler. her
(4)şey ediydiler. Çelin olanda elbise geyündürürler, liralarını tağarlar, alur Çiderler. keserler.
(5)beşliÇ, dörd dene de altun. diğır tağımını Çelin babası eder. yoğ idi. elbise vardı.
(6)Çelürler, yer, içerler, bayramlaşurlar. böyühlerin eli öpülür. kuçugların Çözleri öpülür ele.
(7)gurban bayramında da aynısı olur. etin büşürürsen, yemeÇin büşürürsen yersen. dadli
(8)ediyler. dadli ikram ediyler. yani sini de gurar yedürürler. yani Çimisini yedürürler. evet.
(9)dişerden Çeleni yedürürler, ederler, içürürler, yola verürüler.
(10)vanşen, ören vanşen var. pihnih yeri. çolpan var pihnih yeri. yeddi parlar var Çezileceğ yer.
(11)vark var. osduğ yeri. ora var. ondan sonra şey var. seÇüler var ora pihnih yeri. insannarı
(12)ëyi. hayvannardan. çif sürerdiler.
(13)özel Cünümüzde elbise ÇeyünürdüÇ. örtesi Cüni Cene eteÇ ÇeyinürdüÇ. lastık
(14)ÇeyinürdüÇ. ÇiderdüÇ düyüne. başörtü alurduğ. ine oyası yoğ idi. tığ var idi. Cüzel
(15)Çeyinür ÇiderdüÇ. örÇi yelehler ÇeyinürdüÇ. lastık Çeyinür ÇiderdüÇ.
(16)irapatamız var idi. tandurumuz var idi. Cüvecimiz var idi. yağarduh ehmeğ
(17)bişürürdüÇ. zapımız var idi. zap derdiler. onnarda bişürürdüler. galabaluh oldu mi
(18)onnarda bişürürdüler. gazanda var idi. her şey de var idi. hasbirinnen uşağın başına
(19)ğorlar ateşlendi mi. toğdor yoğ udi o zaman. ama şey şimdi var toğdor. onnan şeydiydüh.
(20)oynirduh, yemeğ yapıydüh. böreh yapıydüh, sini yapıydüh. ehmeğ bişirüydüÇ çoğ Cüzel
(21)oliydi. lazudli çorba, laz lağana, Cendime pilavi, garapancar, datli, böreÇ. gavudi
(22)ğaşlardılar, ufaldiler, yerdiler. şerbetinen gavudi ğaşlardılar. ufalamayı da seÇerini
(23)ğatardın, ufalar helva Çibi sığar yerdin. datli çorba. envel guşbunniyi bişirürler. sora
(24)Cendimeyi gorlar büşürürler. sonra üzümü gorlar. ondan sora şeyi gorlar. guşbunniyi ezer
(25)gorlar suyuni. bayramlarda şeylerde yaparsan. özelde yapıysan.

- (26)kırk Cün _ o çocuğı yaptın mi gapiya gaynanasiCil çıhartmazdılar. uşağı da
(27)Cöstermezdiler. şey nazar _ alur diye. cinner çarpar. yeni Celine mi? gorhar. çarpulur diye.
(28)lohuza garının kırk Cün mezari açuğ galur. ondan sonra gapanur kırkı çıhduhdan sonra.
(29)allah belān vere. Cözin çıha. yerin yaş _ ola. inşallah yemiyesen sıçamiyasan.
(30)Celin her gableri Celdi örtesi Cüni yurdi. Cece yatmazdılar. evi Çireşlerdiler. gabi mabi
(31)yurdi. Celürdiler Çi düz düzen _ ev _ olmuş. garın şey buz donardi topacınan _ oynarduğ. gar
(32)topi oynarduğ. suyunan _ oynarduğ. gar topi oynarduğ. şey cıddi biddi oynarduğ. öcüC _
(33)oynarduğ. daşdan öcüC yaparduğ. Çüvle yaparduğ. tandur yaparduğ.
(34)ben _ oni Cörmedim. ha oturmiya Cëtmişler _ o diyiymiş Çi “haydi.” şey oturağ _ oturağ.
(35)demış Çi “ben Cıdiyem yoğari isder Cel, ister Celme.” işde bu çocuğ doğmuş. dar düşdi
(36)bobasiCilde. ama eşi çetin düşmiş. baybur’da Cötürmüşler. o çoğ çetin doğdi. bebeyi
(37)gomuşlar _ anneannesine ordan _ işde Cëtmişler _ almışlar _ eşini. o çoğ çetin doğdi.
(38)anasıCil pancara Cëtmişler. yoğ. desde vurmiya Cëtmişler şeye hapişga ayağına.
(39)pempe’ynen şey Cëtmiş _ oriya feride. hêş dememişler Çi yani uşağ gayıb _ oldi. aramışlar
(40)bulamiylar. hanife’de yollamış Çi “Cet ba orda.” onnar da dememişler. bu neyse patosi,
(41)samani, buğdalari almiş Celmişler. Celmişler Çi zahralari nere goyim? kahve var _ imiş.
(42)haçan _ o Çi gahve çalışmiy gahviye goyalım. gapiya vuriylar gapi açılmıy. baharlar Çi
(43)uşağ Celmiş pisliCiynen _ oynamış _ üzüne, Cözine südüC _ işemiş yani. etmiş bahmışlar Çi
(44)uşağ _ orda uyumuş galmiş.
(45)esCiden _ eşi öldün mi gaynına niÇahliylar. o Celin _ o evden ölene gada çılmaz. Çimisi
(46)yani Cıdiy, Çimisi Cëdmiy. uşağlarına sebep gayni aliy.

Derleme Numarası: 26

Konuşan : Haspi Erkovan / Yaşı: 74 / İlkokul.

Derleme yeri : Çiğdemlik (Güdgüne) Köyü.

Konu : Karışık.

- (1)buradaki sülaleler yani bilmiyorum. bizim _ esgi. bizim çoğ _ esgi. van’dan gelme derler.
(2)yoğ sofuoğulları. van’dan gelme. ele derler bilmiyoruz. aşā yogari hep _ ayni agraba yani.
(3)yabancı pek _ az. benim şivemi benzedirler trabzon tarafına. garadeniz tarafına. hep _ ele
(4)benzediy yabancılar. ne ekerler, ne biçerler? ziraat. ziraat bura başga bi şe yoğ. arpa,
(5)buğday, yonca, pancar _ ekiyolar. pancarı galdırdılar şimdi. ekin yoğ. patpat ekiyolar. başga
(6)bi şe yoğ yani bunlar. zate yetişen de bunlar. başga bi şe yetişmez burda. hayvancılığ şuanda

(7)bitdi. vardı. her türlü her türlü hayvan vardı. her türlü hayvan var _ıdı da eskiden _o bizim _
(8)eski hayvannardan yani melez deyil. ben ne bileyim _ işde yerli derler veya da gara mal
(9)derdiler. herhangi başga bi şe demezdiler. göyunnarın türleri var. güyruhlı göyun. şey deyil.
(10)evet. onnarın güyruhları olur böyle büyük büyük. éyi. éyi de az tabi. vardı yaylacılıh. bu
(11)sene gitmediler. ambu yoharda. aynı köyün yaylası. çiydemlik yaylası. esgiden güdgüne
(12)yaylası. buriya uzak mı, yakın mı? yoh daha yakın. iki saat. şimdi yol var. araba çıkıyor.
(13)esgiden hayvanları arhasına şey goşardılar. hızak deriz _onnan beraber götürürdüler yükleri
(14)oriya. işde yatağı efendim seen söyliyim günlük gab gash ne varsa. onları götürürdüler _
(15)orda bir _iki ay fazla deyil bir _iki ay galır dönerdiler. aşā yohari demek ki bundan hemen
(16)hemen bir _ay _evvel göçerdiler. ondan _iki ayda dönerdiler geri. ordaki hayvannarın _
(17)otliyacağı yerler biterdi ondan sonra dönerdiler tekrar _eraziye. buriya. yoh. ben
(18)ğurbetçilik _ettim. almanya stuttgart. atmış _altı. atmış yedi dönüş. şey pardon _atmış _
(19)altıda gëtdim. yetmiş _altıda döndüm. inşatlarda çalışıyorum. lisandan biraz zorluh çekdig.
(20)ondan sonra tabi giddig ki farsça bi şeler _öğrendik ondan sonra da zorluh çekmedik.
(21)ağladın? yoh. hiç _ağlamadım. yoh. nişanlıydım. nişandan sonra geldük _evlendük.
(22)gitdiğimiz yerde cami var mıydı? şeyler vardı yani binaların _altında bële mesçidler vardı.
(23)cenaze olduğunda genelde _işde buraya gönderirdiler. ne bileyim ben başımızdan geçmedi
(24)yani. bayramda işde o mescitlere giderdik. gurbanı orda kesmedim hiç. ben buriya şe
(25)yaparduğ. hissemi gönderirdim. van'dan gelmişler. aydıntepe'de var. gümüşhane'de var. ya
(26)beş gardaş mı dört gardaş mı gelmiş bële dağılmışlar buralara. orda derler ki vurğun
(27)yapmışlar _ordan gashmış buralara gelmişler. gan davasından. deliganlı başi esgiden vardı.
(28)ne gibi yani hatırlıyım? milletin gendi arasında bi denesini seçerdi. yoh. öyle oy moy yoh.
(29)onun hêç bi özelliği de yoh. işdi yani orda düyünlerde gelenle gidenlerle _ilgilenir.
(30)düwürciynen. onlarla ilgilenirdi. başga bi şe yoh. genelde davul zurnadır burası. soradan
(31)soradan _onu da galdırdılar. yoh. bizde olmaz. esgiden birez garuşuğdi sonradan _ayırdılar
(32)onları. tabi tabi. halay. halay çekerdiler. pek bilmem. yoh canım. gaval var. gaval
(33)çalardılar. yok deyil. gavalı çalan bilenler vardı. illa çoban _olması şart deyil. yoh. gara
(34)yusuf mu? ne gibi yani? duyduğ _onnari. éle bi pehlivan şeyi yoh. yani güreş şeyi yohdu
(35)bizde. çoban var. şuan dağda. valla hiç malumatım yoh. yetmiş tane mi, daha mı az, daha
(36)mı çok bilmiyorum. esgiden üç yüz tane beş yüz tane göyun _olurdu. geçi göyun. geçiyi
(37)sonradan galdurdular. şimdi ne göyun var, ne geçi var. sadece sığır var. melez sığır var
(38)yani. tabi tabi tabi. kilim de toğurdular. halıda toğurdular. sonradan halı gahdı. kilim
(39)başlandı. ondan sonra o da gitdi. kendileri. kendileri çıkarırdılar. onları eyirirdiler
(40)teşilerinen. boyasını da kendileri şey boyası yapardılar _organik. yani şeyden toprağdan.

(41)toprağdan çıkarırdılar _ onun boyasını. şey boyası kök boyası derler. vardı. kirmannan _
(42)eyirirdiler. teşiyen _ eyirirdiler. valla şimdiye kadar biz kendi göyunumuzun yününden
(43)yaparduğ. merinos göyuni burda yoğ. garabaş göyünü mi derler _onlara? heral _öyle derler.
(44)köy yerinde. köy yerinde. genelde yedinci aydan sonra. bu ayda yani. bu ay _içerisinde. yo.
(45)herkes kendi göyununu kırkardı. kırtlığ vardı. kırtlığlar vardı bèle mağas gibi. halı dezgahı
(46)ben bildiyim kadarıyla. ben bilmiyom _onu.

Derleme Numarası: 27

Konuşan : Ayşe Şentürk / Yaşı: 56 / İlkokul.

Derleme yeri : Aydın-tepe (Merkez)

Konu : Mani, Düğün Adetleri.

(1)biz yazarduğ mehdublarımıza öncelerden _eşlerimiz gurbetde olduğı zaman.

(2)mehdup yazdım gış _ıdı

(5)mehdup yazdım karadan

(3)daha çoğ yazacağdım

(6)dağlar kaçsın _aradan

(4)parmağlarım _üşüdi

(7)sen gavuşdur yarabbim

(8)yeri Cöyi yaradan

(9)derdük bèle bi şeler. türÇülerimiz de çoğ Cüzeldi yani. bi olayda olmuş _öncelerden bizim

(10)Çöwümüzde. o türÇüsi var _onun.

(11)dert bende kara bende

(12)eylenmez yara bende

(13)yuvasız guşlar Cibi

(14)ğalmışam pereÇende

(15)seen yazduğum mehduplari, manileri söyliyem. türÇümüz vardı oynar hep _ ağızdan

(16)derdüÇ.

(17)isCemiler _alışur daranay

(18)hasredler gavuşur daranay

(19)beni ellere verdi daranay

(20)çoğ Cüzeldi. geydesini de diyecem Çi ağan Celsin.

(21) çift gatr   aldım  ifdi de gara

(22)  eratanın  oğli yapma numara

(23) elinde mili belinde mili

(26)  el bize doğri ay e hanım

(24) tatludur dili   ner hanım

(27) elinde  ama ır belinde  ama ır

(25) elinde bori belinde bori

(28) d   nneri dola ır fatma hanım

(29) i de orda oyniyannarın  ismini derd    alardu . yani hem  oynar hem  ağızdan derd  .

(30) bizim yani  o   ocu luğumuzun t r  si var.

(31) indim dere ırmağa hoynanayda cilveli hoynanayda

(32)  eldim seni almağa hoynanayda cilveli hoynanayda

(33) ba ladım  ağlamağa cilveli hoynanayda

(34) s   r e toplamı   el r ırmakdan  rmakdan

(35) altın y   k sı ramı   oy parmağdan parmağdan

(36) duman  el r   sd   zde sallanur

(41) birine  elince halim peri an

(37)  ahı ye illen r  ahı allanur

(42) duman  el r   sd   zde sallanur

(38)       zelde pencereden  el  eyler

(43)  ahı yelillen r  ahı allanur

(39) birine vermi em y     m ni an

(44)       zelde pencereden  el  eyler

(40) birine vermi em   merim gu an

(45)    deyi d  yerler  et  ile kandan

(46) nasıl ayırurlar ciyeri candan

(47) Çöfdeyi bişürdüm oturun yiyin

(48) kareli haberim babama diyin

(49) çılh bayburt dağlarına

(53) baybur'dun öni salkım

(50) kuş gönmaz bağlarına

(54) suları ahar dörd göl

(51) Çel sendiyim kaçalım

(55) darılma emmimoğlu

(52) bayburt yaylalarına

(56) bu Cönlüm sana vurgun

(57) Çel bana Çel allı yar

(58) al yazması pullı yar

(59) bu Cün sende sevda var

(60) oynamandan belli yar

(61) bële derdüÇ düyünnerde yani. birer ağız. ben diyyem mesela içi Çişi bi diyyi içi Çişi bi.

(62) birbirlerimize diyip diyip veriydüÇ yani türÇüleri. oynnarı da halayı yani geydesine Cöre

(63) oynıydın. çoğ Cüzeldi yani düyünnerimiz. gına da ayrı olurdi. yani evlerde olurdi. bële

(64) salon malon yoğdi. herÇezin evde yaparduğ. nişanımız en önce isdeme olurdi. sora

(65) nişan, sora kına, gınada da hep aile Cene. Çöwde bu hadar böyüh deyil idi. önceden

(66) mahalle hep bi aradaydi. yağındi herÇez ayilesi evinde yapardı düyünü. düyünnerimiz de

(67) yani çoğ Cüzel olurdi. üş Cün düyün yaparduğ. gınada yaparduğ, düyünde yaparduğ, bi de

(68) içi Cün sora sanduğ aşma olurdi. çeyizini saçardılar. o zamanda Cene hep akrabın, gölün

(69) gömşün toplanurdi. o zaman da yani beş Cün bile düyün yapılduğı düyünnerimiz olurdi

(70) hêş durmadan yani Çöwümüzün. çoğ uzun süriydi yani. sora bi hafdalı Çelinin ayağını

(71) açarlar. çağururlar herÇez yani Çelini davet eder. yani çoğ mutli olurdi düyünnerimiz.

(72) Çelin Cörmesi olur. on beş Cün sonra gızı Cörmiye Celürler hep aileleri gız tarafına,

(73) erÇeÇ tarafına. yani ağırlanur. Cüzel düyün yemehlerimiz de çoğ meşurdur yani. her

(74) şeyiyen. çorbasiynan, tatlisiynan, baklavası, su böreyi, et dolması, arabıdan derdüÇ

(75) önceden giymaynan yumurtıya arabıdan. yaparduğ çoğ. sağduç olunurdi deliğanlıları üş

(76) Cün yödürürdüler. şimdi onnar hep gahdi. sade düyürçi yemeÇi o da dışarden yeniy. düyün

(77) yemeyi de evdeÇi halka bişerler yani. ama Cene yani her şey yapıllanıy. yemehlerimiz çoğ

(78) şeydür yani meşurdur.

(79) ğız saşların saşların yar yar

(80) oynar omuz başların yar yar

(81) bu bi türÇüydü.

(82) ğız ziliflerinde halğadır malğa

(83) ğız Çetür onlari çaylara çalğa

(84) türÇi dedin mi aḡlan Çelmiy.

(85) ğar yağar bardan bardan

(86) yollar ğapandi ğardan

(87) ne Çelen var ne Çiden

(88) haber Çelmedi yardan

(89) ğar yağar ğar üsdüne

(90) çıḡdım duvar üsdüne

(91) meyem Çi Çör olmuşsan

(92) yar seven yar üsdüne

(93) yılan inceden öter

(94) incili bağdat'da biter

(95) çoḡ varda işde unnutmuşam. bizim zamanımızın geş ğızlığında biz yani türÇüleri çoḡ

(96) derdüh. bilirdüh ya. hedda iki baci birden derdüh yani türÇüleri. bizziz hêş Çimse hale yani

(97)ambu dört beş senedür bensiz hêş kimse düyüne girmezdi. ben Çirdim mi oynarlar yani.

(98)şimdi yaşlanduḡ. ama ÇüçüÇ oḡlumun düyününde oynamışdım.

(99)ne bilüm esginin işleri daha Çüzeldi, daha tatlıydı. çoḡ Çüzeldi her şey. yani hep bol üdi

(100)her şey. pancar eÇerdüÇ, bağ ederdüḡ, baḡça ederdüÇ hep evimizin ihdiyacını

(101)Çendimiz yani ğarularduḡ. hiç bèle çarşıdan, pazardan her şeyimiz evimizden yani.

(102)Çendimiz yetiştirürüdüÇ fasulyamızı, patatesimizi, mercimimizi yani sebzemizi.

(103)amburiya çıḡali otuz bir yıldur bahçemde her malzemeyi yetüştürürem yani. marol,

(104) maydonoz, lahana, pancar, fasulye, patates, meyve. yani C zel yaşadu . mesela kesme
(105)  orbasi yaparu   amurdan kesme yeşil mercimehli. yo urtli  orba yaparız. fasulyeli  orba
(106) deriz.   y  orbasi  ene. gala oşumuz meşurdur. su b reyimiz meşurdur. sarmamız C zel
(107) yaparız.  arapancar der  . i ine her bi şeyden  oyulur. yani yeşil mercime i, fasulyasi,
(108) patates bile atan  olur. pancar yazın  uruturu ,  ışın  aşlar sı ar  onnan b ş r    eti
(109) i inde. yani  o  C zel bi yemeyim zdir. herse yaparız. yarma der    onnan. tayu unan.
(110)  zel baklavamız  o  C zeld r.  albura basdımız vardır. d kme vardır. şey der    ona
(111) zırı da der  . yumurtali, yo urtli. şerbende d  iy    ızarddu dan sonra. su b reyimiz ve
(112) baklavamız. erişde yapar  urudur . ayrıyeten yu a a ar,  ızardur, sa lardu . şimdi daha
(113) hazır var ya  nceden  o  karton  utulariynan yapardu . erişdemizi, yuf amızı,
(114) zironumuzi.  ışında he  yani  arşıya, pazara  etmeden  evimizde. etimizi bile  em  
(115) mesela afedersen hayvanımızı  esse   onun  em hlerini tuzlar,  urudurdu  tandurda
(116)  urudur b le filelerde asar hep yani yemehlere atulurdi. pasdırma ded    ona da. yani et  
(117) evden he  es     olmazdi. annadın bitdi haman  evinde yani  oyunun mu var ke in mi
(118) var  ele hep   rd  . ineyimiz   l rdi heş satma matma yo . hep  avurma eder  ordun o
(119) şeyinen tene elere. pasdırma eder  ordun  ene  apali şeylere. turşular  ordu . fasulya
(120) turşuşı bedon bedon. b le yirmişer  ilolu  bedonnara fasulya turşusu.  o  s rehli yani
(121) sabah kahvaltılarında  o  turşı, patates t rleri. yani turşularımız  o  C zel  olurdi. şimdi
(122) konserve oldu veya teze fasulyeyi  ırıp donduruciya  oyiysan. turşu da beşer  ilolu  yani.
(123) az. k  ldi her şey. ben  o  k fletlig  evlerde yani olmasa da  ene o b y h bedonnarınan
(124) turşularımız  olurdi. yani unnar     rd   ramuklarınan  ambarlara doldururdu . yani
(125) bollu   o   udi. şimdi  ilo işı aliysan. uni bile  iloynan  aliysan. tandur ya ardu  bi
(126) teyne  amur  ekmek yapardu . bi tekne  ete yapardu . yani b le b y h şeylerinen
(127) leyennerinen yani. tandurun   sd nde  ř d rt t rli  endime pilavi der   fasulyali  oni
(128) yapardu . ayranli  orbasını, ispana lısı ayrı, la anası, la ana derd   sarması yani
(129) tandurun   sd nde yapardu  hep yemehleri. bende yaptım mesela. tandurlu um vardı
(130)  apartdu . hep b le bi  ile  amur yo ururdu   oni b ş r r, bi hafta on   n yen rdi. hep
(131)  ocu larımızı okula hazırlıyacayu , malımız var  atacayu . ama  ene o zaman sa lı lar
(132) daha  o   udi. insannar mutliydu . nasi yapıydu    o işleri yani he  yor unlu 
(133) hissetmiyd  . dag yapıydu . pancar mesela tarlada ba  yapıydu , malımız var  ıdı.
(134) yayu umuz, ayranımız mesela onnari hep he    z m z  a rimazdi yani. ben  on  alti
(135) yaşında nişanlıydım yaylamız var  ıdı amcam ilin malınan bizim mal birli di. o on  alti
(136) yaşımda amcam  astaydı yen em devamli amcamın yanında oldu  n yani o d rt camiş,
(137) se iz  ine , on  alti  oyuni hep sa iy. yani  ıssırlar  arıy dı. onnarın   nn   yayu , i i
(138)  azanda ayran  azannari yani yayu ı yayar  azani tandurda    erd r eh eh yapma da

(139) bülmiydim zar zor öyrendim yani. on ulti yaşında o hadar malın yani şeyinden çıhdım.
(140) hağğından Celdim. Çendi işimden çoğ yani etrafıma, akrabama, telğuatıma çoğ yardımında
(141) bulundum. he yenÇe Cidilürdi. yenÇiye oyun ıderdiler. yenÇe düCün oynar sora da
(142) yatmiya sıra CeldüCiynen işdiÇ yenÇiye oyun yapardılar. işdiÇ ya mindere tiÇermişler
(143) elbisesinden ya üzüne ğara sürer Cözlerini yumar işde aynayı verürmüşler. benim annem
(144) Cètmişdi varzahan Çöyüne yenÇen vardi onahan Cèddi yenÇe orda yapmışlar annime. o
(145) da işdeÇ hêç annamamış bizim burda yoğ udi. üzüne sürmüşler bèle siyahlıh sora
(146) vermişler aynayı eline. CülmeÇ için yani. oyun ıderler. bèle şey biri şey olur erÇeÇ
(147) biri bayan yani oyun yapmağ için. mesela CüldürmeÇ için hamile yapıy. işde parası
(148) yohmuş oni doğuma Cötüre Cıbisinden. ğınada ğızlar hep ğalurdi Çelinin başında. beş
(149) on Çisi ğalurdi. şimdi oğlan tarafından hêş ğalınmiy.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç

Türkiye Türkçesi ağızları, bugüne kadar birçok araştırmacı tarafından incelenmiş ve tasnif edilmiştir. Bu tasniflerden biri de Prof. Dr. Leylâ Karahan’a aittir. Karahan, Türkiye Türkçesi ağızlarını Doğu, Kuzeydoğu ve Batı Grubu ağızları olmak üzere üç ana ağız grubuna ayırarak Bayburt ve yöresi ağızlarını Doğu Grubu ağızları içinde ele almış; Doğu Grubu Ağızlarını da kendi içerisinde dört alt gruba ayırmıştır. Bayburt ve yöresi ağızları bu dört grup içindeki ikinci alt grupta [Kars, (Ardahan Posof hariç), Erzurum merkez, Aşkale, Ovacık, Narman, Horasan, Hınıs, Tekmen, Karayazı, Erzincan merkez, Tercan, Çayırılı, Kemah, Refahiye, Gümüşhane ağızları] yer alır. Ayrıca Leylâ Karahan Bayburt ve yöresi ağızlarının bulunduğu ikinci alt grubu da kendi içerisinde yedi alt gruba ayırıp Bayburt ağızlarının bu yedi alt grup içerisinde dördüncü grup [Bayburt, İspir, (Hunut grubu hariç), Erzincan merkez, Çayırılı, Tercan ağızları] içinde olduğunu belirlemiştir (Karahan, 2017, s. 79).

Bayburt ili Aydıntepe ilçesi ağızları “Doğu Grubu Ağızları” içerisinde yer almasının yanında “Kuzey Doğu Grubu Ağızları”nın bazı özelliklerini de yansıtmaktadır.

Bu çalışmada Bayburt iline bağlı Aydıntepe ilçesinin ses ve şekil bilgisi özellikleri ele alınmıştır. Araştırma kapsamında Aydıntepe ilçesi ve köylerinden toplam 27 kayıt alınmıştır. Kaynak kişilerin, ağız yapısını muhafaza eden en az elli yaş ve üstü kişilerden seçilmesine özen gösterilmiştir. Giriş kısmında araştırmanın konusu, araştırmanın problemi, araştırmanın amacı ve araştırmanın yöntemine yer verilmiştir. Ardından Bayburt ili ve Aydıntepe ilçesinin tarihi, iklimi, coğrafi şartları ile ekonomik durumuna değinilmiştir. İnceleme kısmında ilçe ağızlarının ses ve şekil bilgisi detaylı bir şekilde incelenip özellikleri ortaya konulmuştur. Çalışma da ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

Ses Bilgisi

Aydıntepe ilçesi ağızlarında yazı dilinden farklı olarak [á], [å], [è], [ê], [í], [ĩ], [i̇], [ó], [ö], [õ], [ú] ünlüleri bulunmaktadır. Bu seslerin birçoğu Karadeniz ağızlarının etkisini taşımaktadır.

Kelime başında kapalı e (è) ünlüsü korunmuştur. (èyü, gèt, hès, èşid, yè, gèysi)

Arapça ve Farsçadan dilimize geçen kelimelerin kendi yapısında bulunan uzunluklar ile ünsüz erimesi, ünsüz düşmesi ve hece kaynaşması gibi çeşitli ses olayları ile oluşmuş uzun ünlüler [ā], [ē], [ī], [î], [ō], [ō̄], [ū], [ū̄] tespit edilmiştir.

ğīz, dāş, āc kelimelerinde aslı ünlü uzunluklarının korunduğu görülmektedir.

İlçe ağzında /ğ/, /h/, /k/, /ŋ/ sesleri veya bu seslerden gelişen sesler eriyerek ikiz ünlülerin oluşmasına neden olmuştur. (çobanlıa, seen, toūma)

Yöre ağzında ünlü değişimleri önemli bir yere sahiptir. Özellikle a > e yönündeki incelleme yöre ağzında en çok karşılaşılan durumdur. Ayrıca kalın ünlülü sözcüklere ince ünlülü eklerin, ince ünlülü sözcüklere de kalın ünlülü eklerin getirilmesi kalınlık-incelik uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünlü yuvarlaklaşması ilçe ağzında yaygındır. (örtesi, yödürürdüler, ellerümüz)

Birkaç örnekte dudak ünsüzlerinin yanındaki yuvarlak ünlüler düzlemiştir. (yımırta, mıhdar)

Yöre ağzında /y/ sesinin daraltıcı etkisiyle a > i ve e > i ünlü daralmaları kurallaşmış bir durumdur. (olmiyan, dünyiya, aramiya, baħmiya, kilisiye, kimsiye)

Çok heceli kelimelerin sonundaki [u], [ü], [ı] ünlüleri i'leşme temayülünden dolayı [i] ünlüsüne dönüşmüştür. (oni, türÇüyi, arpayi).

Kelime başında /r/ ve /z/ sesinden önce [i], [u] ve [ü] seslerinin türediği görülür. (urumköy, urus, ürüzgar, irapata, izehra)

Yabancı dillerden alınan kelimeler gerileyici ve ilerleyici benzeşme yoluyla önlük-artlık uyuma girmiştir. (dene, rehmetlik, sede, vesiyet)

Önlük-artlık uyumunun bozulduğu durumlar da bulunmaktadır. (ğırılmiyan, babamgilin, tutuldu mi)

Ağız bölgelerini ayırmada bir ölçüt olarak kullanılan “öyle, böyle, şöyle” kelimeleri yöre ağzında “ële, bële, şeële” şeklindedir.

Aydıntepe yöresi ağzında yazı dilinde bulunan ünsüz sesler dışında bir çoğunluğu Karadeniz ağızlarının etkisiyle oluşmuş farklı fonetik seslere sahip [ć], [c], [ć], [Ç], [Ć], [Ç], [ğ], [ğ̃], [h], [h̃], [K], [k], [ŋ], [P], [r], [S], [T], [w] ünsüz sesleri bulunmaktadır.

Aydıntepe ilçesinin en belirgin özelliklerinden birisi de dişler arası sızıcı /ć/ ve /ć/ sesinin bulunmasıdır. (çocuk, ćamı, ćenaze, genç, güçüğ, gamçı)

İlçe ağzında /Ç/, /ç/ sesleri oldukça yaygındır. (Çöz, bilÇim, Çüzel, böyüÇ, teneÇe, Çöw)

Sızıcı ön damak ünsüzü /h/ / tam olarak oturmamıştır. (ehmeh, behledih, mehtep, mereh, mehtup)

Eski Türkçedeki /η/ ünsüzü yöre ağzında birkaç kelimedede kullanımını devam ettirir. (goñşiya, añađın, diñemedin, yalıñız)

Bazı kelimelerde /η/ ünsüzünün /w/ ünsüzüne dönüştüğü görülür. (düwürçi)

İlçe ağzında tonlulaşma daha yaygındır. Tonsuzlaşma ise tonlulaşmaya oranla daha azdır. (daş, duz, duman, gendi, gişi, goyun)

Bugün bütün Anadolu ağızlarında görülen kelime başında gerçekleşen k- > ğ- ve t- > d- tonlulaşması yöre ağzının en belirgin özelliklerinden biridir. (ğadın, ğorhusundan, ğonuşdum, daş, dırmıh, dene, dabah)

İç ve son seste -ç- > -ş- değişimi yaygındır. (geşdi, işdug, aşdım, ağaşdan, genşler, goş, üş, gaş, ilaş, inaş)

Yöre ağzında k > h değişmesi en karakteristik değişimdir. (yohsulluğa, dohuz, tohurlar, hadar)

İki ünlü arasında /k/ > /g/ > /ğ/ > /y/ değişmesi görülür. (dediyim, yemeyim)

Yöre ağzında /v/ sesi, bünyesinde yuvarlak ünlü bulunduran kelimelerde çoğunlukla çift dudak ünsüzü /w/ sesine dönüşmüştür. (köw)

Aydıntepe ilçesi ağzındaki bazı kelimelerde, kelime başı /b-/ , k-/ , /t-/ ünsüzlerinin eski biçimlerini koruduğu görülmektedir. (barmağ, bişür-, kibi, keçe, köç-, kün, tohu-, töh-, tih-, temir)

Ön damak ünsüzü /g/ iki ünlü arasında ve hece sonunda genellikle korunmuştur. (sög-, döğ-, ügüd-)

Yöre ağzında -nl- > -nn- benzeşmesi oldukça yaygındır. (öğretmenner, bunnar, düğünner, binlerce)

Ünsüz göçüşmesi hadisesi fazlaca görülmektedir. (kivre, torpağ, üsÇeÇ, eşgi)

Bazı kelimelerin başında /y/ ve /h/ düşmesi görülmektedir. (üzüne, üsgek, isseyin, aman)

Bazı kelimelerin içinde ve sonunda /y/ sesi düşer. (ële, bële, buğda)

Kelime başında /h/ türemesi görülmektedir. (helbet, hark)

Alıntı kelimelerde kelime içi /y/ türemesi yaygındır. (vesayire, ezrayil, müsayit)

Ünsüz düşmesi sonucunda ortaya çıkan diftonglar karşımıza çıkmaktadır. (deen, been, seen, deel)

Eski Türkçe dönemine ait bazı kelimeler ilçe ağzında asli şekillerinde veya asli şekillerine çok yakın karşımıza çıkmaktadır. (sep-, issiz, sarmusaḥ, kibi, artuḥ, yalnız, köç-, kölge, köz, kün, tih-, töh-, törd)

Şekil Bilgisi

II. çokluk şahıs iyelik ekinde hece yutumu sonucu daima kaynaşma görülmektedir. (şeytanız, eviz)

II. teklik kişi iyelik ekinden sonra gelen ilgi hâli ile belirtme hâli eklerinden birini alan kelimede bu ekler düşer ve son hecedeki ünlü uzar. (zilifin, golin üstünde, amcān uşahlari)

Yöre ağzında 1. ve 2. kişi zamirlerinin yönelme hali almış biçimleri yazı dilindeki gibi de görülmekle beraber, genellikle “been, seen” şeklinde kullanılmıştır. Bazı örneklerde ise “bene, behen, banay, sene, sehen” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

“ile” vasıta hâli eki yöre ağzında +InAn, +lAn, +nAn şekilleriyle çeşitlilik gösteren bir kullanım arz eder. (sabannan, suyiynan, patatesinen, gayaylan)

“mX” soru edatı ince-dar-düz ünlülü olup “mi” şeklindedir.

İşaret sıfatı olarak “abu, ambu, anbu, avu” kelimeleri yaygın olarak kullanılır.

III. teklik şahıs bildirme eki (-DXr) genellikle düşmüştür. Düşmediği durumlarda da genellikle yuvarlak ünlülü şekildedir. (hafızdur, mutli)

Ek-fiilin genellikle korunduğu görülür. (hodağıdım, varımış)

Fiil ve ek fiil çekimlerinde zamir kökenli I. çokluk şahıs eki -(I)z yerine ince ünlülerden sonra -(ü)k, kalın ünlülerden sonra -(u)ḥ eki kullanılır.

Basit zamanlı fiil çekimlerindeki zamir kökenli I. teklik şahıs eki (-Am), II. teklik şahıs eki (-sAn) şeklinde daima geniş ünlülü şekildedir.

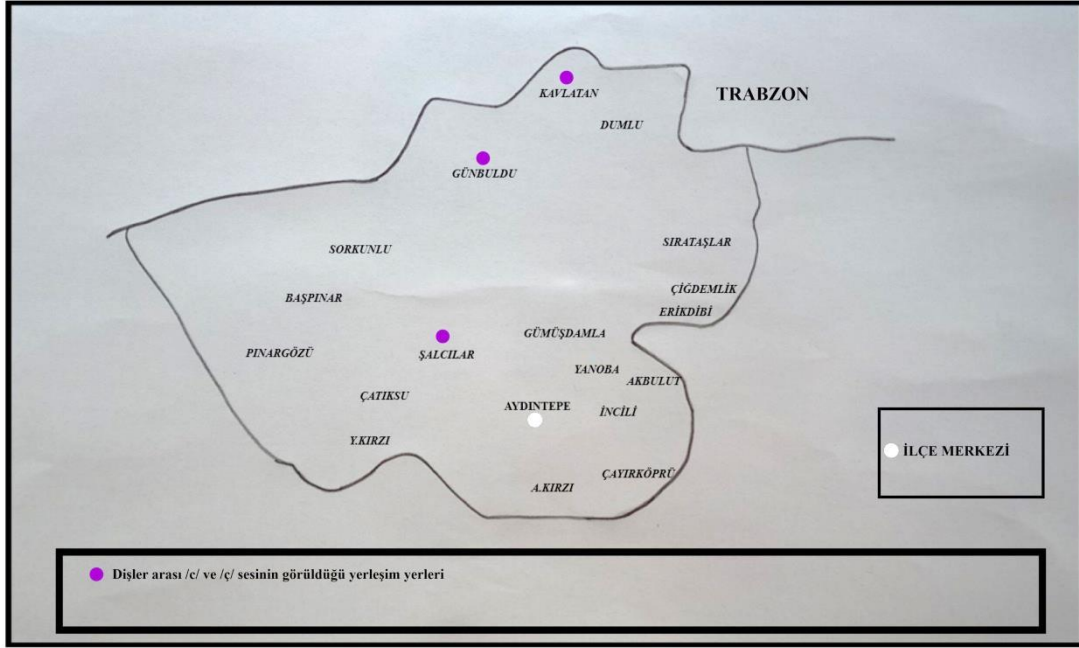
Ses ve yapı itibariyle Türkiye Türkçesi yazı dilinden çok farklı bir yapıya sahip olan şimdiki zaman eki nedeniyle yöre ağzı iki ayrı ağız bölgesine ayrılır. Birinci ağız bölgesi -(i)y ekiyle, ikinci ağız bölgesi ise -(i)r ekiyle karşımıza çıkmaktadır. (bahıyam, yolliram)

Gelecek zamanın I. ve II. teklik kişi çekiminde kip ekinin son sesi çoğunlukla düşer ve bu düşmenin neticesi olarak da ikiz veya uzun ünlü meydana gelir. (inecēm, döneceem, gideceesen, verecēsen)

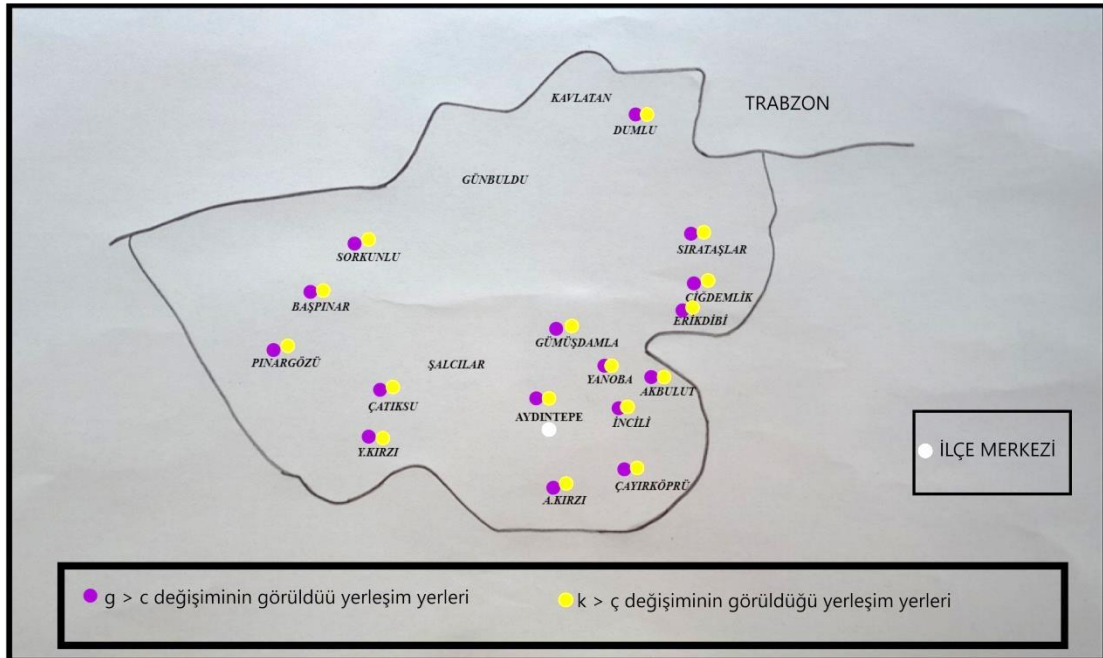
Gereklilik kipini karşılamak için “*lazım*” sözcüğü kullanılır. (gelmesi lazım, söylemem lazım)

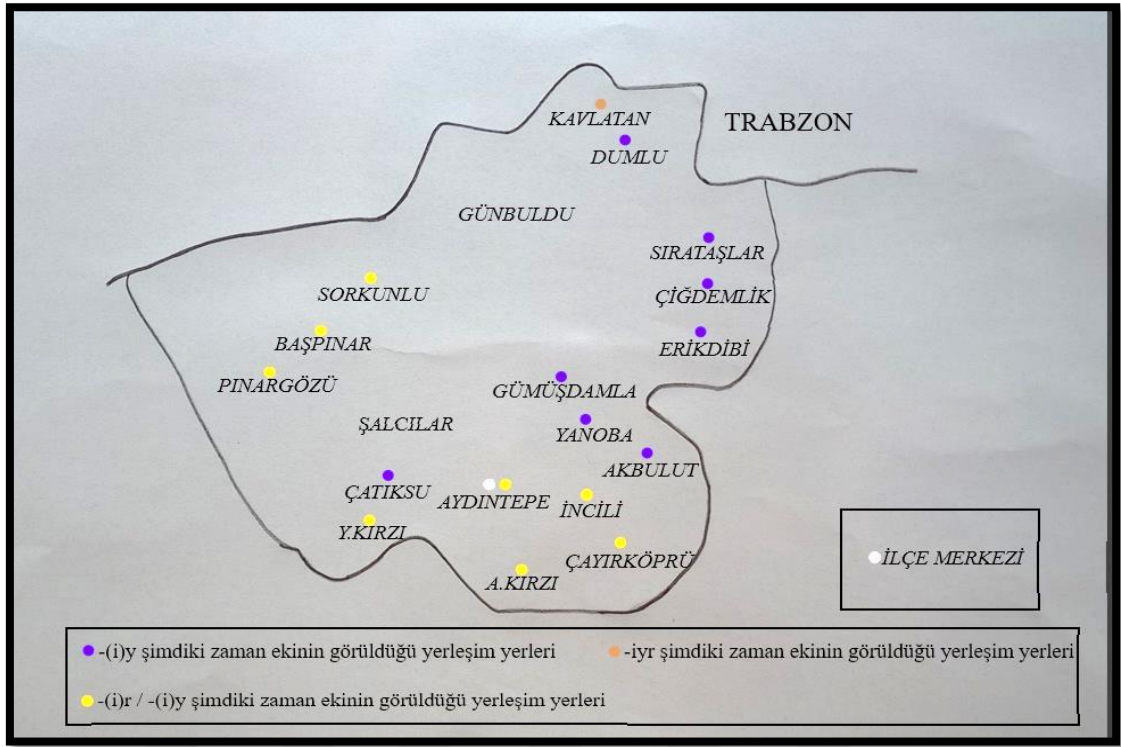
Şekiller

Şekil 1. Dişler arası -ç ve -ç sesinin görüldüğü yerleşim yerlerini gösteren harita.

Şekil 2. g > c / k > ç değişiminin görüldüğü yerleşim yerlerini gösteren harita.

Şekil 3. Şimdiki zaman ekinin dağılımını gösteren harita.

ALTINCI BÖLÜM

Sözlük

aba	: ? “altun aba köşge ba” 7 / 385
aba	: anne 1 / 112, 2 / 302, 24 / 161
abard-	: abartmak 8 / 306
abile	: 15 / 453 → bële
abîy	: baba 1 / 112, 1 / 113, 1 / 114
abu	: 1 / 95, 2 / 34, 2 / 250, 2 / 280, 2 / 312, 6 / 11, 10 / 17, 14 / 329, 17 / 9, 17 / 55, 17 / 64, 17 / 74, 17 / 82, 24 / 83 → ambu
aburda	: burada 2 / 218, 14 / 336, 14 / 354
abras	: yeni adı Akbulut olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 7 / 324, 7 / 326
abrıl	: nisan 2 / 305, 2 / 307, 2 / 309, 2 / 311, 12 / 1, 14 / 276, 14 / 297, 14 / 292, 14 / 294, 24 / 133
abrıl beşi	: nisan ayının on dördüncü gününden on sekizinci gününe kadar süren soğuk günler 2 / 307, 2 / 309, 14 / 277, 17 / 292
abril	: 8 / 109, 8 / 110, 21 / 75, 23 / 101 → abrıl
abrul	: 14 / 273, 14 / 279 → abrıl
ac	: aç 9 / 10, 9 / 62, 14 / 89, 15 / 82, 17 / 31, 17 / 32
acuze	: kocakarı; huysuz, suratsız yaşlı kadın 8 / 256
açıl	: açık 2 / 158, 15 / 44
aç-	: 8 / 362
admış	: altmış 8 / 107, 8 / 108
aga	: baba 17 / 141, 24 / 161
ag(ı)l	: 20 / 31 → aḡ(ı)l
agrabā	: 8 / 251, 8 / 254, 8 / 248, 8 / 249, 8 / 254, 8 / 347, 26 / 2 → eḡraba
agsi	: aksi 8 / 351

agsilig	: aksilik 8 / 352
agşam	: 8 / 214, 8 / 296, 8 / 234, 23 / 70, 23 / 77 → aḡşam
ağa	: 17 / 143 → aga
ağabiy	: ağabey 5 / 60
ağaç	: ağaç 1 / 109, 2 / 246, 2 / 247, 8 / 10, 8 / 373, 15 / 483, 17 / 16, 21 / 169, 21 / 183
ağurla-	: ağırlamak 27 / 73
ahan	: işte, orada 5 / 76, 5 / 143
aj	: 7 / 162, 9 / 61, 14 / 88, 14 / 373, 15 / 91, 15 / 92 → ac
aḡ-	: akmak 15 / 124, 15 / 170, 15 / 575, 21 / 26, 21 / 125, 21 / 170, 21 / 173, 27 / 54
aḡ(ı)l	: akıl 2 / 25, 2 / 130, 3 / 3, 5 / 57, 5 / 59, 6 / 49, 7 / 171, 7 / 207, 7 / 418, 14 / 37, 14 / 169, 14 / 278, 15 / 97, 15 / 85, 20 / 33, 21 / 27, 23 / 75
aḡır	: büyükbaş hayvan barınağı, ahır 146, 21 / 147
aḡraba	: 1 / 7 → eḡraba
aḡşam	: akşam 1 / 41, 1 / 94, 1 / 103, 2 / 12, 2 / 72, 2 / 100, 2 / 157, 2 / 200, 5 / 90, 5 / 98, 5 / 120, 7 / 8, 7 / 224, 14 / 25, 14 / 310, 15 / 34, 15 / 55, 15 / 148, 15 / 273, 15 / 294, 15 / 305, 15 / 383, 15 / 427, 15 / 428, 15 / 429, 15 / 593, 16 / 17, 16 / 34, 16 / 46, 17 / 35, 17 / 54, 24 / 45, 24 / 113
aKşam	: 8 / 164 → aḡşam
al	: kadınların alınlarına bağladıkları kırmızılı ipek örtü 7 / 345
alaca	: Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 2 / 95, 2 / 256, 2 / 260
alaca ḡulaca	: değişik 17 / 97
aladurga	: eskiden kullanılan takvim 8 / 92, 8 / 93, 8 / 102
alaf	: hayvanların kışlık yiyeceği, saman, ot vb. 16 / 1, 16 / 3, 24 / 158, 24 / 159
alçaḡ	: alçak 23 / 148
ald	: alt 8 / 373, 21 / 139, 21 / 140
alışlıḡ	: 7 / 302 → kestesı

altun	: altın 7 / 371, 7 / 385, 24 / 119, 24 / 120, 25 / 5
aluç	: alıç 8 / 121
aluş-	: tutuşmak, yanmaya başlamak 27 / 17
amaş	: amaç 14 / 317
ambële	: 6 / 38 → bële
ambu	: bu 17 / 35, 17 / 50, 17 / 83, 18 / 29, 19 / 12, 2 / 1, 2 / 4, 2 / 12, 2 / 190, 3 / 8, 3 / 10, 5 / 41, 5 / 42, 5 / 52, 5 / 106, 5 / 111, 6 / 3, 8 / 76, 8 / 214, 9 / 13, 9 / 23, 9 / 24, 13 / 1, 14 / 10, 14 / 132, 14 / 224, 24 / 83, 24 / 146, 26 / 11, 27 / 97, 27 / 103
amca	: baba 17 / 141
anbu	: 5 / 24, 14 / 394 → ambu
arabisdan	: 27 / 74, 27 / 75 → arabistan
arabistan	: kıyma ve yumurtadan yapılan yemek 10 / 75, 10 / 76, 10 / 77
araPÇa	: Arapça 8 / 258
arap davşanı	: koyunların memelerini emerek onları zehirleyen, kuyruğu boyundan uzun, küçük yabani tavşan 17 / 116
arasikesme	: çocuk oyunu 8 / 73, 15 / 4
araş	: araç 15 / 397, 15 / 446, 2 / 67, 2 / 130, 14 / 264
ardınaçin	: ardına kadar 9 / 30
ardusda	: yeni adı İncili olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 7 / 330, 7 / 332
arga	: 8 / 68, 8 / 83, 8 / 122, 8 / 201 → arğa
arğa	: arka 1 / 58, 1 / 94, 2 / 258, 5 / 57, 7 / 15, 9 / 50, 9 / 51, 9 / 52, 14 / 33, 14 / 34, 14 / 106, 14 / 218, 14 / 375, 15 / 119, 15 / 397, 15 / 300, 15 / 320, 16 / 1, 17 / 94, 21 / 71, 24 / 91, 26 / 13
arğadaş	: arkadaş 2 / 21, 2 / 34, 2 / 110, 2 / 273, 2 / 295, 5 / 22, 5 / 65, 5 / 78, 7 / 64, 7 / 70, 7 / 121, 7 / 140, 9 / 25, 10 / 83, 10 / 84, 15 / 210, 15 / 420, 15 / 530, 15 / 549, 15 / 658, 15 / 604, 15 / 658, 15 / 660
arpalı	: 7 / 354, 7 / 356, 15 / 262, 15 / 316 → niv

artuḥ	: artık 1 / 85, 6 / 21, 9 / 16, 14 / 53, 14 / 73, 14 / 96, 14 / 172, 17 / 263, 14 / 343, 16 / 31
asÇer	: 15 / 116, 15 / 209, 17 / 42, 17 / 45, 17 / 50 → asger
asger	: asker 2 / 249, 14 / 72, 14 / 74, 14 / 75, 14 / 95, 15 / 243, 15 / 576, 21 / 43, 21 / 44, 21 / 81, 21 / 83, 21 / 84, 23 / 67, 23 / 69, 24 / 128
assah	: essah; doğru, gerçek 15 / 441
aş-	: açmak 15 / 16, 15 / 206, 15 / 248, 15 / 406, 15 / 458, 15 / 459, 15 / 531, 24 / 57, 24 / 58
aşā	: 8 / 23, 23 / 8, 23 / 107, 26 / 2 → aşāḡu
aşāḡu	: aşāḡı 14 / 268
aşau	: 8 / 157 → aşāḡu
aşayı	: 20 / 24 → aşāḡu
aşindi	: 1 / 49, 1 / 114, 5 / 11, 5 / 13, 5 / 18, 5 / 38, 5 / 94, 5 / 95, 5 / 114, 5 / 142, 6 / 18, 7 / 288, 13 / 3, 17 / 19, 17 / 26, 17 / 64, 17 / 68, 24 / 23, 24 / 102, 24 / 111 → şindi
aşrebel	: sabana koşulan öküzlerin en önde gideni 14 / 289
aşıḥ	: aşık 7 / 232, 7 / 235, 7 / 236, 7 / 237, 7 / 238
aşuh	: 7 / 236 → aşıḥ
aşuri	: aşırı 14 / 95, 14 / 109
aūz	: ağız 17 / 169
avile	: 5 / 91 → èle
avu	: o 1 / 27, 2 / 250, 5 / 108, 5 / 123, 8 / 153, 9 / 6, 15 / 424, 15 / 511, 16 / 22, 17 / 9, 17 / 11, 17 / 16, 17 / 19, 17 / 108, 17 / 128, 17 / 189, 17 / 201, 17 / 206, 17 / 241, 22 / 79
avulece	: öylece 15 / 530, 15 / 531
avuş	: avuç 15 / 3
ayaḥ	: asıl söze başlamadan önce yapılan giriş, başlangıç 7 / 235
ayaḥ	: ayak 2 / 320, 9 / 53, 14 / 307, 14 / 308, 15 / 38, 15 / 53, 15 / 283, 15 / 358, 17 / 37, 17 / 83, 17 / 84, 18 / 17

- ayah aç-** : nişanlı olan ya da evlenen kızı düğününden bir hafta sonra damadın akrabaları tarafından geziye çıkarmak 27 / 70
- ayahğab(ı)** : ayakkabı 1 / 27, 5 / 80 / 5 / 81, 5 / 133, 14 / 398
- ayahlan-** : ayaklanmak 15 / 119, 15 / 123
- aydındePe** : Aydıntepe 8 / 7, 8 / 9, 8 / 153, 8 / 226
- aygırı** : aykırı 8 / 340
- ayle** : 9 / 29 → èle
- ayranlı dolma:** bulgur, soğan ve baharat karışımının üzerine yoğurt ve soğanlı yağ dökülerek hazırlanan dolma 10 / 71, 10 / 72, 10 / 73
- āla-** : ağlamak 8 / 345
- āne** : anne 7 / 185
- āzını** : ağzını 8 / 181
- ād-** : etmek 8 / 217
- ba-** : 1 / 60, 1 / 81, 7 / 386, 7 / 388 → bağ-
- babuga** : dede 8 / 239
- baca** : evin topraktan oluşan üst kısmı, toprak dam 1 / 57, 6 / 44, 7 / 317, 7 / 319, 8 / 22, 8 / 23, 8 / 76, 14 / 45, 14 / 346, 14 / 349, 17 / 82, 17 / 241
- bacı / baci** : kız kardeş 1 / 43, 1 / 50, 1 / 115, 1 / 116, 1 / 123, 15 / 227, 27 / 96
- badanaj** : arabaların karlı ve çamurlu yollarda yaptığı manevralar 7 / 248
- bades** : fasulye 17 / 128, 17 / 129, 17 / 131, 22 / 48, 22 / 48, 22 / 51
- bag-** : 20 / 42, 20 / 43, 20 / 70, 20 / 98, 21 / 22, 21 / 70, 21 / 128, 21 / 129 → bağ-
- baggal** : 14 / 114 → bağgal
- baglava** : baklava 21 / 36
- bağgal** : bakkal 15 / 328, 15 / 329, 15 / 410, 15 / 414, 15 / 509, 17 / 198
- bağdaş gur-** : sağ ayağı sol uyluğun, sol ayağı sağ uyluğun altına alarak oturmak 2 / 271
- bağır** : insan bedeninin kaburga ve kalça arasındaki bölümü 7 / 42
- bağnaz** : benimsediği fikir ve inanışa aşırı derecede bağlı olup başka düşünce ve inanca hak tanımayan, yenilikleri kabul etmeyen kişi 8 / 257

bağ-	: bakmak 2 / 22, 2 / 34, 2 / 54, 2 / 57, 2 / 66, 2 / 156, 2 / 222, 2 / 252, 2 / 284, 5 / 75, 5 / 90, 5 / 99, 5 / 102, 5 / 112, 5 / 118, 6 / 19, 6 / 38, 7 / 262, 7 / 393, 9 / 13, 9 / 51, 10 / 18, 10 / 24, 10 / 52, 10 / 92, 10 / 101, 12 / 6, 14 / 25, 14 / 29, 14 / 145, 14 / 148, 14 / 171, 14 / 191, 14 / 192, 14 / 24114 / 252, 14 / 261, 14 / 262, 14 / 363, 14 / 396, 14 / 404, 14 / 405, 14 / 406, 15 / 70, 15 / 92, 15 / 127, 15 / 207, 15 / 260, 15 / 275, 15 / 348, 15 / 460, 15 / 525, 15 / 529, 15 / 592, 15 / 597, 15 / 600, 16 / 2, 16 / 4, 16 / 7, 17 / 152, 17 / 159, 17 / 191, 17 / 212, 17 / 245, 17 / 247, 17 / 249, 18 / 2, 18 / 4, 18 / 10, 18 / 21, 18 / 22, 18 / 27, 18 / 28, 18 / 29, 19 / 58, 21 / 14, 21 / 34, 21 / 70, 21 / 73, 21 / 91, 21 / 97, 21 / 131, 21 / 136, 21 / 180, 22 / 2, 24 / 42, 24 / 69, 24 / 134, 25 / 42, 25 / 43
bağça	: bahçe 9 / 29, 9 / 30, 17 / 146, 27 / 100
bağım	: bakım 1 / 90, 14 / 233, 14 / 238, 18 / 21
balğar	: poyraz rüzgarı 7 / 186, 7 / 187, 7 / 189, 7 / 193, 14 / 177, 14 / 181
bar	: halk oyunu, halay 7 / 170
barabar	: beraber 1 / 93, 14 / 165, 14 / 172, 14 / 395, 14 / 398
barğar	: 14 / 178, 14 / 179, 14 / 180 → balğar
barmah	: parmak 14 / 92, 17 / 83, 17 / 135, 18 / 1, 18 / 9, 7 / 114, 7 / 130, 7 / 219, 7 / 220
barnah	: 14 / 90 → barmah
başgu	: baskı 21 / 102, 21 / 103
başbarı	: halk oyunu 8 / 60
başga	: 1 / 105, 2 / 180, 2 / 258, 2 / 328, 2 / 332, 8 / 5, 8 / 70, 8 / 149, 14 / 36, 14 / 170, 14 / 251, 14 / 329, 14 / 385, 22 / 75, 22 / 82, 23 / 39, 23 / 53, 23 / 115, 23 / 149 → başga
başgan	: başkan 7 / 277, 8 / 255, 8 / 229, 15 / 397
başga	: başka 2 / 197, 2 / 201, 2 / 203, 2 / 263, 2 / 271, 3 / 3, 5 / 79, 5 / 137, 6 / 11, 6 / 32, 6 / 55, 6 / 69, 7 / 215, 7 / 279, 9 / 11, 10 / 63, 10 / 100, 14 / 105, 14 / 200, 14 / 209, 14 / 287, 15 / 26, 15 / 46, 15 / 159, 15 / 163, 15 / 167, 15 / 171, 15 / 175, 15 / 175, 15 / 183, 15 / 186, 15 / 187, 15 / 195, 15 / 203, 15 / 495, 15 / 510, 15 / 521, 16 / 57, 17 / 54, 17 / 186, 17 / 203, 18 / 19, 18 / 30, 19 / 15, 19 / 59, 22 / 57, 24 / 40, 26 / 4, 26 / 5, 26 / 6

başığ	: hediye 10 / 42, 10 / 107
baş örme	: kına gecesi 15 / 29
başpınar	: Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 2 / 136, 2 / 252
banay	: bana 2 / 33
bar	: ? “ğar yağar bardan bardan” 27 / 85
bayrağ	: bayrak 17 / 72,
bazi	: bazı 2 / 126, 7 / 346, 8 / 170, 14 / 183, 14 / 184, 14 / 214
bazin	: bazen 5 / 83, 5 / 119, 17 / 236
bebeg	: bebek 5 / 89
beÇen-	: beğenmek 15 / 528, 15 / 529, 17 / 52
beÇi	: 14 / 4, 22 / 46 → belÇi
bedon	: bidon 27 / 120, 27 / 123
begle-	: 20 / 30, 20 / 32, 20 / 34, 21 / 49 → behle-
behçilih	: bekçilik 17 / 70
behle-	: beklemek 5 / 116, 7 / 72, 7 / 78, 7 / 84, 14 / 348, 14 / 349, 14 / 350, 17 / 79
behle-	: 7 / 75, 7 / 81, 7 / 84, 7 / 87 → behle-
bebeh	: 7 / 108 → bebeg
beki	: 14 / 327 → belÇi
beKi	: 14 / 254 → belÇi
belÇi	: belki 7 / 136, 14 / 167, 14 / 259, 14 / 278, 15 / 620, 15 / 629, 18 / 26
bend	: su biriktirmek için akan suyun önüne yapılan set; bent 15 / 125
belfaks	: bir tür arı cinsi 19 / 25
beşe beş	: 5x5 çapında olan ve genellikle inşaatlarda kullanılan biçilmiş uzun tahta 2 / 220
beşliÇ	: beşlik 25 / 5
beyle	: 21 / 52, 21 / 122 → bële
bële	: böyle 1 / 32, 1 / 79, 2 / 43, 2 / 45, 2 / 73, 3 / 5, 3 / 9, 5 / 24, 5 / 47, 5 / 122, 6 / 4, 6 / 36, 6 / 67, 6 / 68, 7 / 88, 7 / 187, 7 / 231, 9 / 4, 10 / 7, 10 / 11, 10 / 17, 11 /

35, 13 / 15, 13 / 30, 14 / 20, 14 / 27, 14 / 33, 15 / 48, 15 / 91, 15 / 127, 16 / 11, 15 / 29, 15 / 30, 17 / 14, 17 / 33, 17 / 37, 18 / 13, 18 / 22, 18 / 30, 19 / 10, 21 / 32, 21 / 33, 21 / 46, 22 / 8, 24 / 7, 24 / 39, 24 / 53, 26 / 22, 26 / 26, 26 / 45, 27 / 9, 27 / 61, 27 / 63

bëlece : böylece 15 / 8, 15 / 32, 15 / 402, 15 / 405, 15 / 421, 15 / 431, 15 / 462, 15 / 516, 16 / 28, 16 / 58

bırag- : 8 / 301 → birağ-

birağ- : 7 / 37, 7 / 240, 14 / 406, 15 / 422, 15 / 423, 15 / 456, 18 / 10, 19 / 5, 19 / 12 → birağ-

bibi : hala 2 / 302, 8 / 240, 9 / 3, 9 / 6, 14 / 366, 23 / 90

bi şe : bir şey 2 / 311, 3 / 1, 3 / 2, 5 / 103, 6 / 21, 6 / 41, 6 / 46, 7 / 23, 7 / 93, 11 / 39, 14 / 42, 14 / 50, 14 / 62

bidgi : bitki 20 / 71

bilÇi : bilgi 7 / 17

bileziÇ : bilezik 24 / 78

bilinşli : bilinçli 14 / 111

bineÇ : binek 24 / 43

bira- : 7 / 26 → birağ-

birağ- : bırakmak 2 / 112, 5 / 135, 7 / 2, 7 / 37, 7 / 311, 7 / 313, 14 / 36, 15 / 27, 15 / 274.

birez : biraz 1 / 91, 2 / 35, 2 / 219, 2 / 232, 5 / 62, 5 / 64, 5 / 74, 5 / 98, 7 / 11, 7 / 13, 7 / 92, 7 / 124, 9 / 58, 9 / 59, 9 / 62, 9 / 63, 10 / 65, 10 / 76, 13 / 11, 14 / 82, 14 / 178, 16 / 47, 16 / 48, 16 / 53, 17 / 234, 17 / 248, 18 / 19

birlih : birlik 27 / 137

bisÇüvi : bisküvi 24 / 87

biş- : pişmek 2 / 74, 2 / 208, 2 / 270, 5 / 3, 5 / 6, 5 / 97, 6 / 41, 10 / 12, 16 / 27, 16 / 28, 16 / 44, 16 / 52, 17 / 223, 24 / 34

biş- : biçmek 2 / 27, 5 / 46, 5 / 47, 5 / 48, 7 / 164, 7 / 179, 8 / 128, 8 / 135, 8 / 136, 8 / 138, 8 / 316, 8 / 317

bişür- : 27 / 47 → büşür-

bizim goç / bizim goç: 1. Ekim 12 / 1, 24 / 133

2. kasım 14 / 283

boba : 14 75, 14 / 78, 14 / 101, 14 / 142, 14 / 307, 14 / 361, 14 / 371, 14 / 374, 14 / 407, 21 / 130, 21 / 134, 22 / 14, 22 / 24, 25 / 36 → buba

boğda : 21 / 147 → buğda

boğuşma : köpeklerin birbirleriyle kavga ederken çıkardıkları ses 15 / 414

borani : pancar ya da kabağın üzerine yoğurt ile soğanlı yağ dökülerek hazırlanan yemek 17 / 208, 17 / 211, 17 / 234

bonduruk : 8 / 116 → boyunduruk

boyunduruk : öküzlerin, çifte veya arabaya bağlanması için boyunlarına takılan, odundan yapılmış yarım ay şeklindeki aygıt 8 / 116, 8 / 117

bozuğ : bozuk 21 / 123

bölen- : bulanmak 7 / 45

bölüh : bölüm 7 / 404

böreÇ : börek 10 / 77, 17 / 213, 24 / 33

böreh : 1 / 38, 25 / 20 → böreÇ

böyüÇ : 14 / 165, 14 / 304, 14 / 360, 16 23 → böyüh

böyüÇ : 16 / 3 → böyüh

böyüg : 5 / 19, 22 / 44, 22 / 73 → böyüh

böyüh : büyük 1 / 116, 5 / 55, 5 / 68, 5 / 73, 5 / 96, 7 / 292, 9 / 45, 9 / 46, 10 / 36, 10 / 39, 10 / 52, 10 / 60, 10 / 61, 10 / 65, 13 / 42, 14 / 108, 14 / 164, 14 / 196, 15 / 437, 15 / 523, 16 / 3, 16 / 33, 17 / 33, 17 / 119, 17 / 168, 25 / 6, 27 / 65, 27 / 123, 27 / 126

böyüh : 14 / 226 → böyüh

böyük : 14 / 360, 17 / 14, 17 / 52, 21 / 2, 21 / 32, 21 / 33, 26 / 10 → böyüh

böyün : bugün 15 / 469, 15 / 470, 22 / 54

böle : 2 / 24, 2 / 28, 2 / 30, 2 / 34, 2 / 61, 2 / 62, 2 / 175, 2 / 177, 2 / 182, 2 / 184, 2 / 197, 2 / 217, 2 / 238, 2 / 265, 2 / 268, 2 / 277, 2 / 318, 4 / 1, 4 / 3, 4 / 8, 8 / 22, 8 / 46, 8 / 276, 8 / 361, 11 / 32, 14 / 21, 14 / 32, 14 / 82, 14 / 99, 14 / 103, 14 /

132, 14 / 225, 14 / 227, 14 / 357, 15 / 1, 15 / 39, 15 / 96, 15 / 269, 15 / 321, 15 / 322, 15 / 433, 15 / 450, 15 / 600, 17 / 3 → bèle

buba	: baba 2 / 174, 2 / 295, 8 / 202, 8 / 213, 8 / 214, 8 / 216, 8 / 220, 8 / 223, 8 / 233
bućug	: 8 / 138 → bućuĥ
bućuĥ	: bućuk 21 / 34
buğda	: buğday 2 / 69, 2 / 70, 2 / 115, 2 / 166, 2 / 119, 2 / 127, 7 / 179, 7 / 181, 7 / 243, 11 / 6, 14 / 245, 14 / 246, 14 / 257, 17 / 150, 25 / 41
bulaş-	: sataşmak 7 / 258, 16 / 10
bulaşug	: bulaşık 8 / 367
bulud	: bulut 8 / 361, 14 / 161, 14 / 172
bur-	: kısırlaştırmak 17 / 156, 17 / 164, 17 / 165
burĥul-	: burkulmak 5 / 101, 5 / 106
büdün	: bütün 21 / 185
bül-	: bilmek 3 / 10, 5 / 31, 5 / 97, 7 / 96, 14 / 362, 17 / 13
büşür-	: pişirmek 21 / 155, 25 / 7, 25 / 24
büyüg	: 8 / 151, 8 / 251, 8 / 298, 8 / 354, 23 / 22, 23 / 37, 23 / 44, 24 / 15 → böyüh
cağ	: örgü şişi 20 / 46
cameş	: 16 / 20, 16 / 21, 17 / 151, 17 / 152, 17 / 164 → camış
camı	: cami 5 / 108, 14 / 153, 14 / 237, 14 / 242, 17 / 117
camış	: erkek manda 1 / 89, 17 / 165, 14 / 214, 24 / 39, 24 / 40
camış	: 27 / 136 → camış
cavdar	: 14 / 248, 14 / 257 → çavdar
cemiş	: ? bèle cemiş dediyümüz bi yer var 24 / 39
ceryan	: elektirik 16 / 50
ceyiz	: çeyiz 14 / 154, 20 / 53, 20 / 54, 20 / 55

ceyran	: 21 / 179 → ceryan
cıddı bıddı	: saklambaç oyunu 5 / 93
cıddi biddi	: 25 / 32 → cıddı bıddı
Çi	: 25 / 34, 25 / 35, 25 / 38 → Çi
cılara	: yeni adı Sakızlı olan Bayburt ilinin merkezine bağlı bir köy 14 / 132
cilid	: cirit oyunu 14 / 18, 17 / 92, 17 / 166, 17 / 171
cilit	: 24 / 44 → cilid
ciyer	: ciğer 7 / 110
culuḥ	: hindi 17 / 112
cumalug	: düğünden sonra gelen cuma gününde gelin ve damat için yapılan yemekli eğlence 21 / 41, 21 / 43
cücük	: 12 / 1 → gucug
ćami	: 8 / 1, 8 / 50, 8 / 62, 8 / 321, 8 / 322, 8 / 323 → camı
ćenaze	: cenaze 8 / 52, 8 / 312, 8 / 323
ćuma	: cuma 8 / 86
Çece	: 25 / 30 → kece
Çel-	: gelmek 1 / 20, 1 / 30, 1 / 84, 1 / 95, 1 / 127, 2 / 32, 2 / 192, 2 / 245, 2 / 255, 4 / 6, 6 / 17, 6 / 43, 6 / 56, 7 / 1, 7 / 20, 7 / 85, 7 / 12, 9 / 1, 9 / 25, 9 / 31, 9 / 32, 9 / 35, 10 / 15, 10 / 21, 10 / 51, 10 / 68, 14 / 7, 14 / 154, 14 / 159, 14 / 172, 15 / 224, 15 / 581, 15 / 320, 15 / 330, 16 / 7, 16 / 9, 16 / 14, 16 / 15, 16 / 16, 17 / 12, 17 / 16, 17 / 20, 17 / 23, 17 / 24, 17 / 70, 17 / 74, 18 / 1, 18 / 6, 18 / 29, 18 / 30, 22 / 56, 24 / 1, 24 / 6, 24 / 19, 24 / 45, 24 / 56, 24 / 68, 24 / 81, 25 / 6, 25 / 9, 25 / 30, 25 / 35, 25 / 41, 27 / 20, 27 / 26, 27 / 32, 27 / 34, 27 / 36, 27 / 41, 27 / 42
Çelecek	: gelecek 15 / 573
Çeleneḥ	: gelenek 15 / 275

- Çelişme** : gelişme 16 / 48
- Çelin** : gelin 6 / 43, 6 / 44, 6 / 56, 6 / 57, 7 / 90, 9 / 4, 9 / 14, 9 / 15, 10 / 99, 10 / 101, 14 / 20, 15 / 143, 15 / 315, 15 / 323, 15 / 526, 17 / 56, 18 / 30, 24 / 81, 24 / 84, 24 / 93, 25 / 2, 25 / 4, 25 / 5, 25 / 24, 25 / 30, 27 / 70, 27 / 71, 27 / 72, 27 / 148
- Çelin Çörmesi:** gelinin düğünden on beş gün sonra kendi ailesi tarafından ziyaret edilmesi; gelin görmesi 27 / 72
- ÇemliÇ** : üç yaşındaki erkek boğa 17 / 154
- Çene** : 9 / 35, 16 / 16, 16 / 19, 18 / 12, 24 / 24, 24 / 74, 24 / 96, 24 / 138, 25 / 13, 27 / 65, 27 / 68, 27 / 77, 27 / 106, 27 / 119, 27 / 123, 27 / 131 → gène
- Çenel** : genel 1 / 114, 2 / 46, 6 / 2, 6 / 59, 15 / 277, 24 / 6, 24 / 148
- Çendi** : 9 / 5, 9 / 14, 10 / 62, 10 / 85, 10 / 93, 17 / 379, 15 / 307, 17 / 44, 17 / 223, 18 / 10, 18 / 21, 18 / 22, 27 / 101, 27 / 102 → Çendi
- Çendime** : 17 / 223, 17 / 229, 25 / 21, 25 / 24 → gendime
- Çendime sulusi:** birlikte pişirilen gendime ve patatesin üzerine tereyağı dökülerek hazırlanan yemek 17 / 228
- Çeri** : geri 9 / 35, 14 / 392, 16 / 53, 24 / 99, 24 / 100
- Çez-** : gezmek 4 / 26, 6 / 36, 14 / 154, 14 / 314, 25 / 10
- Çéd-** : 9 / 15, 27 / 144 → gèt-
- Çèt-** : 1 / 135, 2 / 194, 2 / 284, 6 / 10, 6 / 52, 7 / 169, 14 / 7, 14 / 148, 14 / 149, 14 / 370, 14 / 373, 14 / 394, 15 / 465, 15 / 470, 16 / 6, 17 / 45, 17 / 67, 17 / 87, 17 / 88, 17 / 98, 18 / 6, 218 / 24, 27 / 144 → gèt-
- ÇëtT-** : 2 / 284, 14 / 6, 14 / 401 → gèt-
- Çetir-** : getirmek 1 / 128, 7 / 192, 10 / 55, 15 / 50, 27 / 83
- Çibi** : 2 / 32, 2 / 268, 6 / 4, 6 / 63, 6 / 64, 7 / 189, 10 / 70, 14 / 99, 14 / 161, 14 / 163, 14 / 312, 14 / 326, 15 / 250, 15 / 423, 15 / 462, 17 / 19, 17 / 25, 17 / 152, 17 / 223, 24 / 63, 27 / 13, 27 / 148, 1 / 1, 1 / 19 → kibi

Çid-	: gitmek 1 / 5, 1 / 7, 1 / 8, 2 / 254, 6 / 9, 6 / 12, 6 / 42, 6 / 44, 6 / 68, 7 / 257, 7 / 283, 7 / 410, 7 / 411, 9 / 5, 9 / 35, 9 / 59, 9 / 63, 10 / 1, 10 / 54, 10 / 55, 10 / 68, 10 / 87, 10 / 100, 10 / 101, 13 / 30, 14 / 102, 14 / 134, 14 / 378, 14 / 383, 14 / 386, 15 / 464, 15 / 469, 15 / 470, 15 / 529, 15 / 534, 15 / 588, 16 / 12, 16 / 13, 16 / 15, 16 / 17, 16 / 23, 16 / 24, 16 / 53, 16 / 58, 17 / 46, 17 / 49, 17 / 53, 17 / 78, 17 / 85, 17 / 144, 17 / 174, 17 / 245, 17 / 248, 17 / 149, 18 / 7, 24 / 6, 24 / 26, 24 / 47, 25 / 3, 25 / 4, 25 / 14, 25 / 15, 27 / 87, 27 / 141
Çir-	: girmek 7 / 258, 17 / 155, 7 / 388, 9 / 29, 10 / 108, 14 / 32, 14 / 194, 14 / 348, 16 / 4, 16 / 8, 16 / 21, 16 / 27, 17 / 6, 17 / 72, 17 / 154, 17 / 155, 17 / 157, 24 / 56, 24 / 57, 27 / 97
Çişi	: 27 / 61 → gişi
ÇöÇ	: gök 24 / 104, 24 / 107, 24 / 108
Çöl	: göl 16 / 20, 16 / 21
Çönder	: göndermek 1 / 83, 15 / 549
Çön(ü)l	: 24 / 121, 24 / 122, 24 / 124, 27 / 56 → göyün
Çör-	: görmek 6 / 52, 6 / 60, 9 / 60, 10 / 2, 10 / 4, 10 / 86, 10 / 100, 14 / 173, 15 / 464, 15 / 535, 16 / 18, 17 / 35, 17 / 52, 17 / 66, 24 / 15, 24 / 49, 24 / 57, 27 / 72
Çöre	: göre 27 / 62
Çörücü	: görücü 24 / 7
Çöster-	: göstermek 25 / 27
Çöy	: 27 / 8 → ÇöÇ
Çöz	: göz 14 / 299, 14 / 324, 16 / 18, 25 / 6, 25 / 29, 25 / 43, 27 / 134, 27 / 143
Çül-	: gülmek 15 / 500, 27 / 146, 27 / 147
Çün	: gün 1 / 3, 2 / 115, 2 / 177, 2 / 284, 6 / 42, 7 / 239, 7 / 245, 9 / 55, 10 / 19, 10 / 21, 10 / 41, 10 / 77, 10 / 293, 10 / 296, 15 / 30, 15 / 60, 15 / 273, 15 / 431, 15 / 513, 15 / 652, 16 / 31, 16 / 45, 17 / 50, 18 / 13, 18 / 8, 17 / 50, 22 / 57, 24 / 18,

24 / 48, 24 / 56, 25 / 13, 25 / 26, 25 / 28, 25 / 30, 27 / 59, 27 / 67, 27 / 68, 27 / 69, 27 / 72, 27 / 76, 27 / 130,

Çünbuldu : 15 / 365 → files

ÇünnüÇ : günlük 27 / 137

Çünüz : 16 / 50 → günüz

Çürle- : gürlemek 24 / 108

Çüvec : 25 / 16 → güveş

Çüvle : tandırdaki ateşin yanmasını sağlayan hava deliği; küvle 25 / 33

Çüzel : güzel 1 / 46, 2 / 44, 2 / 128, 6 / 16, 7 / 184, 10 / 87, 10 / 88, 10 / 92, 13 / 25, 18 / 14, 24 / 18, 27 / 9, 27 / 20, 27 / 38, 27 / 44, 27 / 63, 27 / 67, 27 / 73, 27 / 99, 27 / 104, 27 / 105, 27 / 109, 27 / 110, 27 / 121

ćüngü : 23 / 131 → çünÇü

çağur- : çağırmaq 10 / 27, 27 / 71

çağ- : çakmak 24 / 108

çakit / çekit : 7 / 233 → çeket

çalağan : küçük, yırtıcı kuş, atmaca17 / 114

çaliga : çelik çomak oyunu 20 / 28, 23 / 24

çalğa- : çalkamak 27 / 83

çanağgale : Çanakkale 7 / 28, 7 / 29, 7 / 33, 7 / 34, 7 / 38, 7 / 39, 7 / 43, 7 / 44, 7 / 48, 7 / 49, 7 / 53, 7 / 54, 7 / 58, 7 / 59, 7 / 20, 7 / 22

çara : çare 7 / 199

çaruh : çarık 2 / 214, 7 / 394

çatıgsu : 8 / 353 → çatıksu

çatıksu : Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 2 / 136, 2 / 158, 17 / 184

çavdar	: başakları buğdaydan daha ince ve uzun olan sonbaharda ekilen buğday türü 8 / 29, 11 / 6, 14 / 245
çaygara	: Çaykara 23 / 118
çazıbez	: saklambaç oyunu 14 / 310
çeÇ-	: çekmek 6 / 12, 6 / 15, 14 / 28, 14 / 105, 14 / 106, 16 / 38, 16 / 40, 18 / 20
çeÇil-	: çekilmek 9 / 49
ceg-	: 21 / 12, 23 / 76, 23 / 151 → çeÇ-
çek-	: yemek yapmak 1 / 31, 1 / 32, 1 / 33, 1 / 34
ceket	: ceket 5 / 78
çeşid	: çeşit 20 / 45, 23 / 107, 23 / 111, 24 / 70
çıg-	: 20 / 2, 20 / 58, 20 / 67, 23 / 86, 23 / 88, 23 / 113 → çıh-
çığna-	: çiğnemek 7 / 394
çıh-	: çıkmak 1 / 62, 1 / 101, 2 / 76, 2 / 116, 2 / 170, 5 / 1, 5 / 5, 5 / 38, 6 / 8, 7 / 30, 7 / 70, 7 / 119, 9 / 8, 9 / 15, 9 / 26, 10 / 3, 10 / 25, 13 / 10, 14 / 16, 14 / 35, 14 / 37, 15 / 55, 15 / 84, 15 / 119, 16 / 3, 16 / 4, 16 / 22, 16 / 26, 17 / 25, 17 / 69, 17 / 83, 17 / 92, 17 / 124, 18 / 10, 18 / 11, 18 / 16, 19 / 11, 19 / 40, 19 / 53, 20 / 98, 21 / 47, 21 / 86, 21 / 96, 22 / 74, 24 / 21, 24 / 23, 24 / 163, 27 / 49, 27 / 90, 27 / 139
çıhacūh	: çıkacağız 16 / 4
çıhar-	: çıkarmak 21 / 117, 21 / 123, 26 / 39, 26 / 41
çıhart-	: çıkartmak 9 / 15, 14 / 410, 15 / 119, 15 / 332, 17 / 25, 21 / 160, 25 / 26
çıhardma	: düşman kıyılarına gemi, bot vb. nedenlerle asker çıkarma 21 / 20
çıhıh	: çıkık 2 / 255, 2 / 257, 10 / 89, 14 / 100, 18 / 3, 18 / 9, 18 / 10, 18 / 13, 18 / 16, 24 / 136, 24 / 137
çıkrıg	: 8 / 129, 8 / 130 → kelepçe

çıra	: 16 / 36, 16 / 37, 16 / 42, 16 / 44 → kor çıra
çirgici	: eskiden insanları düğünlere çağırma, davet etme işini yapan kişi 17 / 122, 17 / 124
çıyna-	: 2 / 91 → çığna-
çizgi	: çizgi 20 / 28
çiçeg	: çiçek 8 / 31, 22 / 85, 23 / 111
çiflug	: çiftlik 8 / 353
çıra	: 21 / 168, 21 / 169, 21 / 174 → kor çıra
çita	: ince tahta 19 / 9
çıyna-	: 2 / 36, 2 / 93 → çığna-
çocug	: 20 / 23, 20 / 30, 22 / 18, 22 / 22, 23 / 23, 23 / 59, 23 / 92, 24 / 15 → çocuğ
çocuğ	: çocuk 2 / 105, 2 / 154, 3 / 4, 3 / 5, 3 / 7, 3 / 10, 5 / 21, 5 / 29, 5 / 55, 5 / 95, 5 / 126, 9 / 3, 9 / 61, 14 / 49, 14 / 302, 14 / 362, 15 / 1, 15 / 2, 15 / 22, 15 / 24, 15 / 25, 15 / 49, 15 / 205, 15 / 209, 15 / 264, 15 / 398, 15 / 423, 15 / 550, 15 / 663, 15 / 664, 17 / 148, 17 / 183, 18 / 28, 21 / 45, 24 / 18, 24 / 21, 24 / 24, 25 / 35, 27 / 30, 27 / 131
çog	: 2 / 63, 2 / 123, 2 / 127, 5 / 27, 8 / 4, 8 / 5, 4 / 6, 8 / 7, 8 / 49, 8 / 86, 8 / 131, 8 / 172, 8 / 189, 8 / 222, 8 / 235, 8 / 242, 8 / 243, 8 / 248, 8 / 256, 8 / 292, 8 / 311, 8 / 322, 8 / 328, 8 / 337, 8 / 338, 8 / 339, 8 / 351, 8 / 363, 8 / 367, 11 / 13, 14 / 11, 14 / 83, 14 / 298, 15 / 555, 23 / 15, 23 / 16, 23 / 29 → çoğ
çoğ	: 14 / 52 → çoğ
çoğ	: çok 2 / 37, 2 / 128, 2 / 139, 2 / 140, 2 / 141, 2 / 152, 4 / 3, 5 / 19, 5 / 21, 5 / 68, 5 / 77, 5 / 86, 6 / 10, 6 / 65, 7 / 11, 7 / 122, 7 / 236, 7 / 248, 7 / 250, 7 / 274, 9 / 9, 9 / 11, 9 / 21, 9 / 44, 9 / 45, 9 / 55, 10 / 76, 10 / 87, 10 / 89, 10 / 92, 10 / 105, 13 / 8, 13 / 13, 14 / 1, 14 / 11, 14 / 14, 14 / 18, 14 / 20, 14 / 22, 14 / 222, 14 / 229, 14 / 244, 14 / 291, 14 / 298, 14 / 299, 14 / 301, 14 / 350, 14 / 351, 14 / 353, 15 / 18, 15 / 35, 15 / 31, 15 / 48, 15 / 49, 15 / 54, 15 / 121, 15 / 123, 15 /

407, 15 / 515, 15 / 542, 15 / 591, 16 / 29, 16 / 40, 16 / 54, 17 / 26, 17 / 27, 17 / 29, 17 / 59, 17 / 67, 17 / 98, 17 / 99, 17 / 107, 17 / 109, 17 / 160, 17 / 161, 17 / 215, 17 / 232, 17 / 238, 18 / 20, 19 / 6, 19 / 11, 19 / 16, 19 / 19, 19 / 20, 19 / 21, 19 / 33, 19 / 34, 19 / 39, 19 / 53, 19 / 59, 19 / 60, 21 / 14, 21 / 162, 24 / 2, 24 / 26, 24 / 41, 25 / 20, 25 / 36, 25 / 37, 26 / 1, 27 / 3, 27 / 9, 27 / 20

çoK : 8 / 26 → çoĥ

çorma : sulak alan, bataklık 8 / 46, 8 / 47

çoruş : sabana koşulmuş iki çift öküz veya daha fazlası 17 / 151

çoruş sabanı : iki çift öküzün koşulduğu büyük saban 2 / 125

çöÇeleg : çökelek 15 / 513

çöÇerd- : lor peyniri yapmak için biriktirilmiş çiğ sütü ateşin üzerinde pişirmek; çökertmek 27 / 138

çubuh : çubuk 7 / 225, 7 / 226, 15 / 387

çuĥur : çukur 7 / 2, 17 / 80

çünÇi : 7 / 258, 14 / 390 → çünÇü

çünÇü : çünkü 14 / 120, 14 / 229, 15 / 247, 15 / 317, 15 / 460, 15 / 546, 15 / 606, 15 / 609

çüngi : 20 / 30 → çünÇü

çüngü : 8 / 85, 23 / 147 → çünÇü

çürük : temmuz 12 / 1, 21 / 77

çadi : çatı 8 / 22

çaĥlı : çakılı 8 / 35

çaluş- : çalışmak 8 / 360

çanavar : canavar, kurt 8 / 327

çaP : çap 8 / 121

��enaze	: 8 / 54, 8 / 83, 8 / 307, 8 / 309, 8 / 312, 8 / 314 → ��enaze
��ıg-	: 8 / 51, 8 / 86, 8 / 201, 8 / 228, 8 / 264, 8 / 343, 8 / 344 → ��ı�-
��in	: cin 8 / 276
��inc��lıg	: cincilik, b��y��c��l��k 8 / 274
��o��ug	: 8 / 49, 8 / 51, 8 / 53, 8 / 54, 8 / 102, 8 / 146, 8 / 193, 8 / 194, 8 / 199, 8 / 314, 8 / 330, 8 / 338, 8 / 339 → ��ocu��
��ag-	: 8 / 372, 8 / 374 → ��a��-
��umuriyed	: Cumhuriyet 8 / 84
��ah	: k��h 27 / 37, 27 / 43
��an	: yeni adı Arslandede olan Bayburt ilinin merkezine ba��lı bir k��y (Kan) 7 / 285
��e��-	: ��ekmek 24 / 136, 24 / 137, 25 / 3 → ��e��-
��efin	: kefen 17 / 207
��elam	: 15 / 235 → kelem
��el��it	: Kelkit 24 / 2, 24 / 8
��elime	: kelime 14 / 286, 14 / 402, 15 / 133, 15 / 249, 15 / 459, 15 / 460
��elo��lan	: Kelo��lan 15 / 64, 15 / 66, 15 / 67, 15 / 68, 15 / 72, 15 / 84, 15 / 90, 15 / 95, 15 / 96, 15 / 97, 15 / 100, 15 / 102, 15 / 103
��elpetin	: kerpeten 6 / 15, 6 / 16
��emer	: kemer 27 / 40
��em���	: 15 / 505, 27 / 144 → gem��h
��em��h	: 27 / 115 → gem��h
��enar	: kenar 14 / 200, 14 / 204

- Çendi** : 2 / 51, 2 / 148, 2 / 152, 2 / 299, 4 / 18, 7 / 6, 7 / 249, 10 / 85, 15 / 51, 15 / 52, 15 / 165, 15 / 281, 15 / 349, 15 / 545, 15 / 394, 15 / 545, 24 / 20 → gendi
- Çerata** : kerata 27 / 22
- Çes-** : kesmek 14 / 341, 15 / 98, 15 / 235, 15 / 326, 15 / 341, 15 / 343, 15 / 345, 15 / 349, 15 / 350, 15 / 351, 15 / 358, 15 / 533, 17 / 31, 17 / 40, 17 / 73, 17 / 74, 17 / 76, 17 / 112, 22 / 40, 24 / 48, 24 / 103, 24 / 106, 27 / 115
- Çesil-** : kesilmek 22 / 83, 24 / 77, 24 / 139
- Çesinlikle** : kesinlikle 24 / 99
- Çesir Çesmek:** düğünden önce erkek tarafının geline yapacağı takı, elbise vb. hediyeleri belirlemek 24 77
- Çete** : yağlı ve mayasız hamurdan yapılan içerisine iç (yağ ve unun kavrulmasıyla elde edilen karışım) konularak yapılan çörek; kete 1 / 48, 16 / 27, 16 / 38, 16 / 39, 27 / 126
- Çi** : ki 2 / 54, 2 / 110, 2 / 128, 4 / 19, 4 / 21, 7 / 4, 7 / 66, 7 / 125, 9 / 4, 9 / 8, 9 / 25, 10 / 24, 10 / 50, 10 / 87, 12 / 6, 13 / 10, 13 / 34, 14 / 133, 14 / 136, 14 / 143, 15 / 15, 15 / 75, 15 / 80, 16 / 4, 16 / 5, 16 / 6, 17 / 38, 17 / 41, 17 / 122, 18 / 29, 24 / 46, 24 / 104, 24 / 116, 25 / 31, 25 / 39, 25 / 40, 27 / 20, 27 / 91
- Çibar** : kibar 15 / 248, 15 / 249
- Çibi** : 14 / 290, 25 / 23 → kibi
- Çile** : 27 / 130 → Çilo
- Çilo** : kilo 1 / 21, 2 / 162, 27 / 120, 27 / 122, 27 / 125
- Çilometre** : kilometre 15 / 362, 15 / 364
- Çim** : kim 1 / 26, 1 / 51, 2 / 228, 7 / 5, 9 / 19, 9 / 45, 9 / 46, 10 / 13, 10 / 93, 14 / 166, 14 / 148, 14 / 366, 15 / 7, 15 / 220, 15 / 257, 15 / 258, 15 / 261, 15 / 264, 15 / 297, 15 / 310, 15 / 332, 15 / 450, 15 / 463, 15 / 483, 15 / 486, 15 / 492, 15 / 594, 15 / 617, 15 / 620, 15 / 628, 15 / 632, 16 / 21, 17 / 5, 17 / 39, 17 / 49, 17 /

61, 17 / 104, 18 / 20, 18 / 21, 18 / 24, 24 / 63, 24 / 89, 24 / 91, 25 / 8, 25 / 45,
25 / 46

ÇirÇin : çirkin 10 / 102

Çireş : kireç 25 / 30

Çirpit : kibrit 15 / 38

Çişi : 14 / 396, 15 / 265, 15 / 266, 15 / 322, 15 / 541, 15 / 654, 15 / 658 → gişi

Çöfde : köfte 27 / 45, 27 / 47

Çöle : köle 15 / 625

Çömür : kömür 15 / 482, 16 / 27

ÇöpeÇ : 16 / 23 → köpeÇ

Çöprü : köprü 1 / 68

Çör : kör 10 / 97, 27 / 91

Çötü : kötü 15 / 216, 17 / 98

Çötür- : götürmek 1 / 97, 1 / 108, 9 / 52, 17 / 61, 22 / 55, 22 / 56, 22 / 57, 22 / 58, 24 /
36, 24 / 38, 24 / 84, 25 / 36, 27 / 148

Çöy : 1 / 10, 1 / 11, 1 / 25, 2 / 2, 2 / 11, 2 / 148, 2 / 248, 2 / 285, 4 / 11, 6 / 6, 6 / 9, 6
/ 11, 6 / 33, 6 / 37, 6 / 41, 6 / 42, 6 / 52, 7 / 120, 7 / 169, 7 / 285, 10 / 106, 14 /
43, 14 / 157, 14 / 216, 14 / 392, 15 / 196, 15 / 410, 15 / 662, 16 / 29, 24 / 5, 24 /
6, 24 / 7, 24 / 18, 24 / 40, 27 / 106, 27 / 114 → köw

Çöw : 4 / 13, 4 / 17, 6 / 7, 6 / 32, 9 / 7, 9 / 20, 9 / 37, 10 / 66, 10 / 89, 13 / 10, 13 /
17, 13 / 18, 14 / 27, 15 / 664, 16 / 32, 16 / 33, 17 / 14, 17 / 21, 17 / 25, 17 / 50,
17 / 54, 17 / 59, 17 / 64, 17 / 70, 17 / 71, 17 / 93, 18 / 25, 18 / 30, 18 / 31, 22 /
45, 22 / 46, 27 / 10, 27 / 65, 27 / 70 → köw

ÇücüÇ : 27 / 98 → kuçug

Çül : kül 1 / 86, 1 / 87, 10 / 62, 24 / 140

Çültür : kültür 24 / 23

Çürt	: Kürt 15 / 241, 15 / 244, 15 / 408
Çüt yarması	: havada su buharının birden yoğunlaşıp katılaşmasından oluşan, türlü irilikte, yuvarlak veya düzensiz biçimli buz parçaları durumunda yere hızla düşen bir yağış türü; dolu 24 / 129, 24 / 130
Çütüphane	: kütüphane 15 / 540
dabag	: 8 / 367, 8 / 369 → dabağ
dabağ¹	: tabak 5 / 136, 15 / 380, 21 / 150
dabağ²	: hayvan hastalığı 2 / 193
dabi	: tabi 8 / 222, 14 / 44, 23 / 8
dadıh	: ? “ğızlarından dadıh naçar” 7 / 304
dadli	: 22 / 52, 25 / 7, 25 / 8 → datli
dadli çorba	: 5 / 21, 17 / 213, 17 / 218, 22 / 42, 22 / 52, 24 / 30 → tatlı çorba
dag	: şeker pancarının şeker yapılan kısmı 15 / 10, 27 / 133
dagga	: 23 / 145 → dağga
dagvim	: takvim 8 / 380
dağga	: dakika 15 / 57, 19 / 7
dagıP	: takip 8 / 148
dalebe	: talebe 8 / 256, 8 / 273
dalğali	: dalgalı 7 / 372
dam¹	: büyükbaş hayvan ahır 1 / 89, 2 / 237, 2 / 238, 2 / 240, 5 / 65, 5 / 95, 14 / 196, 15 / 358, 20 / 60, 24 / 153, 24 / 155
dam²	: topraklı bina örtüsü 14 / 194, 14 / 197, 14 / 198, 24 / 154
dam³	: tam 8 / 152
damçı	: damla 17 / 238
damam	: tamam 8 / 39, 8 / 167
damamen	: tamamen 8 / 45
dana	: ineğin bir yaşına girmemiş yavrusu 2 / 209, 2 / 211, 2 / 212, 2 / 213, 2 / 214, 2 / 215, 5 / 67, 17 / 153, 17 / 154, 17 / 177

danalığ	: 14 / 164 → danalıh
danalıh	: dana sürüsü 17 / 175, 17 / 176, 17 / 177, 17 / 178
dane	: 21 / 165, → dene
danzud	: yeni adı Buğdaylı olan Bayburt ilinin merkezine bağlı bir köy 8 / 196, 8 / 205
daraf	: 8 / 368 → tarav
dari	: mısır tarlası 7 / 237
darla	: tarla 8 / 119, 8 / 335
darlan-	: canı sıkılmak, bunalmak 7 / 218
daş	: taş 1 / 56, 2 / 146, 4 / 5, 5 / 89, 5 / 92, 7 / 297, 7 / 321, 7 / 351, 7 / 425, 8 / 35, 8 / 137, 8 / 365, 10 / 6, 10 / 58, 13 / 6, 13 / 8, 13 / 9, 13 / 10, 13 / 11, 13 / 12, 14 / 165, 14 / 206, 14 / 206, 14 / 211, 14 / 227, 14 / 231, 14 / 232, 15 / 5, 15 / 482, 17 / 78, 17 / 80, 17 / 85, 17 / 148, 19 / 12
datli	: baklava 5 / 16
datli çorba	: 25 / 23 → tatlı çorba
taūd-	: 8 / 314, 8 / 315 → Tād-
davar	: koyun ve keçi sürüsü 12 / 2, 14 / 216, 15 / 408, 16 / 1, 16 / 2, 16 / 13, 16 / 15, 16 / 16, 17 / 174, 17 / 175, 17 / 203
dayag	: 8 / 67, 21 / 84 → dayah
dayah	: dayak 14 / 352, 15 / 39, 15 / 40, 15 / 41, 24 / 92, 24 / 93
dā	: daha 2 / 104, 2 / 105, 17 / 132, 17 / 294, 2 / 132, 2 / 187, 2 / 189, 2 / 203, 2 / 209, 2 / 259, 2 / 288, 5 / 81, 5 / 87, 5 / 94, 5 / 95, 5 / 114, 5 / 142, 8 / 259, 8 / 315, 8 / 344, 8 / 363, 14 / 21, 14 / 23, 14 / 36, 14 / 53, 14 / 86, 14 / 87, 14 / 173, 14 / 181, 14 / 194, 14 / 195, 14 / 239, 15 / 12, 15 / 48, 15 / 84, 15 / 86, 15 / 108, 15 / 113, 15 / 135, 15 / 144, 15 / 146, 15 / 147, 15 / 279, 15 / 293, 15 / 305, 15 / 312, 15 / 368, 15 / 376, 15 / 395, 15 / 402, 15 / 408, 15 / 468, 15 / 499, 15 / 505, 15 / 521, 15 / 629, 15 / 630, 16 / 55, 17 / 37, 17 / 49, 17 / 79, 17 / 81, 17 / 86, 17 / 88, 17 / 90, 17 / 132, 17 / 249, 23 / 27, 23 / 28, 23 / 134
dedigodu	: dedikodu 23 / 137
deg	: tek 23 / 123
degirmi	: yuvarlak 5 / 137

değirmencik : 7 / 308 → mam

demat : damat 21 / 33

değge : 16 / 34 → dağga

delig : delik 8 / 284

deliğanli : delikanlı 7 / 12, 7 / 20, 7 / 258, 9 / 36, 14 / 40, 14 / 41, 15 / 36, 15 / 142, 15 / 285, 15 / 289, 15 / 292, 15 / 294, 15 / 295, 15 / 306, 15 / 315, 15 / 326, 15 / 331, 15 / 332, 15 / 353, 17 / 166, 27 / 75

deliğanli başi: düğünü organize eden, gelen misafirleri karşılayan kişi 1 / 28, 26 / 27

delüÇ : 24 / 119 → delig

demürli : on beş kiloluk bir tahıl ölçeği 7 / 180

den : arpa, buğday, fasulye gibi tahıl tanesi 7 / 188, 10 / 54, 14 / 381, 22 / 50

dene : tane 3 / 6, 5 / 121, 7 / 89, 7 / 236, 7 / 280, 7 / 281, 7 / 288, 8 / 342, 14 / 6, 14 / 34, 14 / 51, 14 / 94, 14 / 128, 14 / 175, 14 / 177, 14 / 181, 14 / 217, 14 / 267, 14 / 362, 14 / 393, 14 / 394, 15 / 380, 15 / 483, 15 / 523, 17 / 15, 17 / 38, 17 / 117, 17 / 146, 17 / 181, 17 / 192, 18 / 28, 19 / 12, 25 / 5

denÇe : denge 18 / 14

dePe : tepe 8 / 356,

dermen : değirmen 17 / 135

ders : ters 8 / 152

desde : biçildikten sonra küçük kümeler halinde bir araya toplanmış buğday, arpa veya ot yığını 25 / 38

deyıl : değil 20 / 12

deyin : 63, 21 / 93 → hadar

deyirmen : 20 / 73, 20 / 78 → dermen

deyişig : 23 / 10, 23 / 53, 23 / 105, 17 / 218, 20 / 84 → deyüşük

deyüşüÇ : 24 / 132 → deyüşük

deyüşüg : 25 / 2 → deyüşük

deyüşük : değişik 14 / 13, 14 / 21, 14 / 36

dèyil	: değil 2 / 129, 8 / 88, 20 / 79, 23 / 4
dē	: 15 / 476 → dèyil
dıngıllama-	: umursamamak 7 / 147
dırnağ	: tırnak 15 / 427, 24 / 102
dırPan	: tırpan 8 / 137, 8 / 138
dıřđı	: dışkı 24 / 157
dız	: çocuk oyunu 24 / 89
dışar	: 8 / 6, 8 / 78 → dışer
dib	: tip 23 / 7, 23 / 11, 23 / 27, 23 / 29, 23 / 31, 23 / 36, 23 / 39, 23 / 41, 23 / 45, 23 / 61
diÇ-	: dikmek 1 / 14, 1 / 15
diÇil-	: dikilmek 1 / 15, 15 / 426
dilÇi	: 14 / 340, 14 / 341, 14 / 342, 14 / 345 → dilgi
diP	: 8 / 85, 8 / 89, 8 / 105, 8 / 236, 8 / 239 → dib
direkmen	: direk olarak, doğruca 24 / 57
dış	: dış 2 / 41, 5 / 143, 8 / 75, 9 / 2, 9 / 34, 11 / 1, 14 / 4, 14 / 18, 14 / 38, 14 / 57, 14 / 242, 16 / 13, 17 / 23
dışer	: dışarı 14 / 4, 14 / 242
diyin	: kadar 1 / 94, 1 / 100, 21 / 48
dodağ	: dudak 7 / 221, 7 / 322, 15 / 76
dogdor	: 8 / 285 → doğdor
doręa-	: doğramak 7 / 66, 7 / 74
doğri	: doğru 2 / 73, 2 / 134, 2 / 167, 2 / 169, 6 / 12, 7 / 69, 8 / 201, 14 / 58, 14 / 184, 17 / 137, 19 / 10
doğdor	: doktor 1 / 86, 6 / 13, 14 / 99, 18 / 5, 18 / 8
doğdur	: 7 / 111 → doğdor
doğuz	: dokuz 5 / 91, 14 / 197, 14 / 284, 15 / 207, 17 / 42
dokdor	: 8 / 283, 8 / 292, 23 / 34 → doğdor

dolça	: su taşımaya yarayan, tenekeden veya odundan yapılmış, içi derin kap 16 / 31
don	: pantolon, şalvar 7 / 335, 7 / 337,
donbilis	: taşların üst üste dizilmesiyle oynan çocuk oyunu 15 / 4, 15 / 5
dongal	: ? “esgi bizim oranın yöresel dongal derler” 23 / 98
doPla-	: toplamak 8 / 158, 8 / 172
doPrag	: 8 / 23, 8 / 70 → toprağ ¹
dova	: dua 14 / 74, 14 / 75, 14 / 156, 14 / 157, 14 / 161, 14 / 162, 14 / 163
dö-	: doğmak 8 / 195
döÇ-	: 1 / 85, 1 / 87, 27 / 11 → tök-
dökme	: 27 / 110 → zırırda
dörd	: dört 5 / 52, 7 / 20, 8 / 172, 8 / 185, 10 / 6, 14 / 175, 14 / 267, 15 / 379, 14 / 380, 15 / 446, 17 / 14, 17 / 15, 14 / 38, 23 / 70, 23 / 156, 25 / 5, 27 / 54
döy-	: dövmek, ezmek, toz haline getirmek 14 / 249, 20 / 28, 21 / 85, 22 / 72, 22 / 84, 27 / 45
döyüş-	: dövüşmek 23 / 65, 23 / 124,
dudun-	: tutunmak 8 / 186
duduzar	: yeni adı Erenli olan Bayburt ilinin merkezine bağlı bir köy 15 / 571, 18 / 25, 18 / 30
duman¹	: sis 16 / 18
duman²	: kuzeybatıdan esen, genellikle soğuk, bazen fırtına niteliğinde yel; kara yel 2 / 330, 14 / 174, 14 / 180, 14 / 181
duman esen	: 14 / 176 → duman ²
dumb	: saklambaca benzer bir oyun 17 / 77
dut-	: tutmak 20 / 57
duvah	: güveç kapağı 15 / 61, 24 / 148, 24 / 149
duz	: tuz 8 / 84, 8 / 85, 8 / 314, 21 / 102, 21 / 106, 21 / 112, 21 / 118, 21 / 119, 23 / 38, 24 / 145, 24 / 146
duzag	: tuzak 8 / 17

duyun	: 20 / 12 → düğün
düCün	: 7 / 388, 16 / 39, 17 / 51, 17 / 55, 17 / 91, 27 / 141 → düğün
düdün	: tütün 8 / 290
düfeg	: tüfek 8 / 213, 8 / 214
düğün	: düğün 5 / 14, 5 / 15, 5 / 16, 5 / 17, 5 / 63, 5 / 64, 17 / 50, 17 / 135
düpdüz	: dümdüz 14 / 269
dürüm	: durum 24 / 70
düvel	: devlet 7 / 25, 7 / 30
düyme	: düğme 7 / 77
düyürçi	: kız istemeye giden kimse; görücü, dünürcü 14 / 38, 14 / 42, 22 / 31, 27 / 76
eC̣er	: eğer 16 / 7, 17 / 201
eÇ-	: ekmek 6 / 4, 7 / 179, 27 / 100
eÇin	: ekin 17 / 112, 10 / 55, 10 / 57
eÇip	: ekip 15 / 654, 15 / 655
eÇmeÇ	: ekmek 9 / 9 → eḥmeh
egin	: 8 / 348 → eÇin
egmeg	: 8 / 147 → eḥmeh
eh-	: ekmek 2 / 27, 7 / 196, 17 / 99, 17 / 102
ehle-	: eklemek 15 / 502
ehbab	: ahbap 7 / 244
eheng	: saban demirinin takıldığı eğri ağaç 8 / 119
ehmeh	: 5 / 15, 7 / 147, 14 / 140, 14 / 141, 25 / 16, 25 / 20 → eḥmeh
eḥmeh	: ekmek 7 / 66, 7 / 74, 7 / 91, 7 / 125, 7 / 136, 7 / 161, 14 / 373, 14 / 403, 15 / 522, 16 / 27, 27 / 138
eḥraba	: akraba 13 / 17, 13 / 28
eḥrebe	: 17 / 7 → eḥraba
ekreba	: 14 / 5 → eḥraba

el al-	: bir sanatı yapmak için ustasının iznini ve yardımını almak 18 / 26
elehtirik	: elektrik 16 / 30, 16, 32, 16 / 33, 16 / 35, 16 / 36, 16 / 46, 16 / 47, 16 / 49, 16 / 50, 16 / 52
embèle	: 1 / 56, 1 / 57, 1 / 107, 1 / 109 → bèle
emen	: çocukların oyun oynarken kazdıkları çukur 1 / 57
emi	: amca 5 / 99, 5 / 112, 5 / 122, 14 / 191, 14 / 193, 14 / 194, 14 / 196, 14 / 197, 14 / 199, 14 / 200, 14 / 202, 14 / 203, 14 / 289, 14 / 344, 14 / 404, 14 / 406, 14 / 407, 17 / 74, 17 / 93, 17 / 147, 17 / 198, 19 / 8, 24 / 162
enişde	: enişte 7 / 393, 8 / 140, 8 / 196, 17 / 43, 17 / 45
endare	: entari, elbise 8 / 95
enderasan	: enteresan 8 / 51
envarter	: ? “yazın bi görseniz elli bin çeşid envarter vardır” 23 / 111
erazi	: arazi 7 / 63, 11 / 4, 11 / 5, 13 / 26, 14 / 140
erÇeÇ	: 2 / 11, 2 / 176, 10 / 67, 15 / 144, 27 / 73, 27 / 146, 1 / 2, 1 / 78 → ergeg
er	: koca 7 / 102
erÇeg	: 15 / 33 → ergeg
erÇen	: erken 15 / 543, 16 / 12, 16 / 13, 16 / 14, 16 / 53, 17 / 174
ergeg	: erkek 2 / 47, 2 / 49, 2 / 76, 6 / 38, 6 / 40, 7 / 263, 8 / 28, 8 / 95, 8 / 139, 8 / 141, 8 / 142, 8 / 144, 8 / 148, 8 / 212, 8 / 220, 8 / 317, 8 / 318, 8 / 319, 11 / 34, 11 / 38, 14 / 31, 14 / 235, 14 / 242, 15 / 142, 17 / 118, 17 / 158, 20 / 9
erkeh	: 5 / 78 → ergeg
erüÇ	: erik 24 / 51
erüÇ	: 1 / 38 → erüÇ
erüh	: 1 / 38 → erüÇ
esÇi	: 1 / 97, 1 / 106, 7 / 283, 13 / 30, 14 / 212, 16 / 12, 17 / 7, 17 / 173, 24 / 17, 24 / 26, 24 / 39, 24 / 76, 25 / 45 → esgi
esÇüÇ	: eksik 27 / 117
esÇi	: 9 / 41, 14 / 194, 14 / 285, 15 / 126, 17 / 7 → esgi

esgi	: eski 1 / 5, 1 / 25, 1 / 26, 2 / 1, 2 / 2, 2 / 7, 2 / 54, 2 / 76, 2 / 78, 2 / 82, 2 / 86, 2 / 94, 2 / 105, 2 / 178, 2 / 179, 2 / 190, 2 / 210, 2 / 216, 2 / 218, 2 / 223, 2 / 241, 2 / 242, 2 / 248, 2 / 294, 2 / 313, 5 / 94, 7 / 187, 7 / 272, 7 / 274, 8 / 8, 8 / 53, 8 / 180, 8 / 232, 8 / 237, 8 / 244, 8 / 247, 8 / 313, 8 / 325, 8 / 328, 8 / 365, 8 / 367, 14 / 1, 14 / 18, 14 / 20, 14 / 22, 14 / 23, 14 / 24, 14 / 26, 14 / 79, 14 / 91, 14 / 93, 14 / 181, 14 / 182, 14 / 221, 14 / 224, 14 / 302, 17 / 2, 17 / 156, 14 / 235, 14 / 243, 19 / 14, 21 / 18, 21 / 27, 21 / 45, 21 / 128, 22 / 22, 22 / 34, 22 / 48, 22 / 54, 22 / 65, 22 / 69, 22 / 78, 23 / 2, 23 / 14, 23 / 15, 23 / 21, 23 / 41, 23 / 72, 23 / 75, 24 / 18, 24 / 27, 24 / 47, 26 / 1, 26 / 11, 26 / 13
esset	: 17 / 170 → assah
eş	: insan ve hayvanlarda doğum sırasında, bebek ya da yavrudan sonra gelen etsi madde 25 / 36, 25 / 37
eşih	: ışık 21 / 166
eşik	: kapı girişi 15 / 426
eşgi	: ekşi 17 / 147
eşmeş	: 17 / 134 → ehmeş
eşşeÇ	: 7 / 263 → eşşeg
eşşeg	: eşek 7 / 254, 7 / 340
etÇilen-	: etkilenmek 7 / 231
eteÇ	: etek 25 / 13
etmek	: 15 / 90, 15 / 91, 24 / 118 → ehmeş
etref	: etraf 15 / 121
evel	: evvel, önce 2 / 78, 2 / 182, 5 / 6, 5 / 73, 5 / 86, 5 / 96, 5 / 127, 5 / 142, 9 / 24, 13 / 1, 13 / 32, 14 / 3, 14 / 28, 15 / 92, 15 / 210, 15 / 494, 15 / 523, 17 / 27, 17 / 53, 17 / 83, 17 / 84, 17 / 85, 17 / 212, 17 / 226, 19 / 9
evelig	: ispanağa benzer, yenilebilir bir çeşit ot 24 / 142
evile	: 17 / 44 → èle
eyir-	: eğirmek 26 / 39, 26 / 42
eyle-	: etmek 27 / 38
eyş	: ? “çihiy dışarı biraz Çidir ağa diyir bu eyş” 17 / 248

eze	: teyze 1 / 116, 1 / 117, 1 / 118, 23 / 91, 24 / 162
ezrayil	: azrail 7 / 239
êhdiyar	: ihtiyar 8 / 171
ële	: öyle 2 / 45, 2 / 59, 2 / 62, 2 / 81, 2 / 156, 2 / 178, 2 / 200, 2 / 259, 3 / 1, 3 / 5, 3 / 7, 3 / 11, 5 / 2, 5 / 31, 5 / 40, 5 / 44, 5 / 47, 5 / 53, 5 / 55, 5 / 56, 5 / 60, 5 / 76, 5 / 77, 5 / 83, 5 / 86, 5 / 97, 5 / 98, 5 / 109, 5 / 112, 5 / 114, 5 / 131, 5 / 141, 6 / 16, 6 / 31, 6 / 40, 6 / 58, 6 / 60, 6 / 61, 6 / 66, 7 / 1, 7 / 3, 7 / 69, 7 / 191, 7 / 214, 7 / 251, 8 / 269, 8 / 333, 10 / 5, 10 / 102, 11 / 31, 13 / 1, 13 / 14, 14 / 23, 14 / 117, 14 / 348, 14 / 359, 14 / 374, 14 / 381, 15 / 91, 15 / 282, 15 / 300, 15 / 419, 15 / 425, 15 / 436, 15 / 438, 15 / 452, 15 / 515, 15 / 532, 16 / 22, 16 / 23, 17 / 75, 17 / 95, 17 / 100, 17 / 144, 17 / 145, 17 / 165, 17 / 195, 17 / 200, 17 / 210, 17 / 222, 17 / 247, 18 / 5, 18 / 12, 24 / 20, 24 / 23, 24 / 28, 25 / 6, 26 / 2, 26 / 3, 26 / 34
ëyce	: iyice 5 / 24, 16 / 3
ëyi	: iyi 2 / 257, 2 / 299, 3 / 4, 3 / 5, 3 / 11, 5 / 94, 5 / 110, 5 / 111, 5 / 131, 5 / 139, 5 / 142, 7 / 119, 7 / 390, 7 / 391, 8 / 86, 8 / 214, 10 / 21, 10 / 22, 10 / 34, 10 / 52, 10 / 53, 10 / 98, 13 / 3, 13 / 8, 13 / 23, 14 / 153, 14 / 195, 14 / 301, 14 / 396, 15 / 496, 15 / 529, 17 / 11, 17 / 12, 17 / 24, 17 / 32, 17 / 47, 17 / 97, 17 / 166, 18 / 5, 18 / 9, 18 / 21, 25 / 12, 26 / 10
ëylenmez	: iyileşmez 27 / 12
ëylik	: iyilik 5 / 112
faÇir	: 7 / 199 → fakır
fakır	: fakir 2 / 144, 22 / 63
farg	: fark 8 / 7, 8 / 217
farglı	: farklı 23 / 125
fasulya	: 27 / 102, 27 / 107, 27 / 119, 27 / 120, 27 / 127 → bades
fenni	: yeni 11 / 2, 19 / 2, 23 / 40
fıstıh	: fıstık 6 / 45, 6 / 57

fig	: hayvan yemi olarak yetiştirilen taneli, tek yıllık bitki 1 / 104, 2 / 69, 2 / 107, 2 / 119, 14 / 231, 14 / 245
fidil	: kandilde yağın yanmasını sağlayan, genellikle eskimiş bezlerden yapılan yağ çekici madde; fitil 21 / 176
files	: yeni adı Günbuldu olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 15 / 365
fisge	: 21 / 175 → fiske
fiske	: kandil, aydınlatma aracı 5 / 138
fistan	: elbise 7 / 399, 23 / 61
fişeÇ	: fişek 15 / 277
fişne	: vişne 17 / 146
fudbol	: futbol 23 / 66
gabul	: 14 / 2, 14 / 91, 22 / 63 → ğabul
gać	: 8 / 91 → ğaş
gać-	: 8 / 271 → ğaç-
gada	2 / 254, 2 / 293, 8 / 39, 8 / 66, 8 / 216, 8 / 253, 8 / 359, 14 / 237, 14 / 254, 14 / 317, 14 / 319, 14 / 328, 14 / 332, 14 / 333, 20 / 41, 22 / 26, 22 / 33, 23 / 82 → ħadar
gada	: ağabey 17 / 141, 17 / 142
gadar	: 2 / 220, 8 / 22, 8 / 68, 8 / 340, 8 / 368, 14 / 82, 14 / 134, 23 / 7, 23 / 76, 23 / 110, 23 / 128, 23 / 129 → ħadar
gadan	: 21 / 23 → ħadar
gadak	: manda yavrusu 17 / 157
gadın	: 22 / 38, 22 / 68 → ğadın
gafa	: 8 / 40, 8 / 165, 8 / 270, 8 / 304, 14 / 345, 20 / 24 → ğafa
gaga	: meyve ve kuru yemiş (çocuk dilinde) 1 / 42
gahve	: 21 / 52, 25 / 42 → ğahve
gal-	: kalmak 2 / 65, 8 / 4, 8 / 42, 8 / 48, 8 / 242, 8 / 331, 14 / 59, 14 / 88, 14 / 188, 14 / 189, 14 / 258, 14 / 259, 14 / 392, 20 / 31, 20 / 33, 23 / 62

galabalıg	: 8 / 172 → ğalabalıh
galabaluh	: 14 / 4 → ğalabalıh
galacoş	: peynir suyunun kaynatılmasıyla yapılan lor 17 / 208, 27 / 106
galat	: sırtta yük taşımak için kullanılan sepet 15 / 484
galif	: bağ ve bahçe kenarlarına tahtadan yapılmış kulübe 17 / 121
galg-	: 8 / 45, 8 / 255, 8 / 261 → ğağ-
galp	: kalp 14 / 144, 14 / 145, 14 / 153
galun	: 21 / 79 → ğalın
gamçi	: kamçı 8 / 78
gana-	: ganamak 8 / 165, 8 / 167
ganderof	: ? “bi ganderof ğaysı verin” 17 / 247
gaPali	: kapalı 8 / 45
gapı	: 23 / 153 → ğapı
gapi	: 25 / 26, 25 / 42 → ğapı
gaPi	: 8 / 201, 8 / 259 → ğapı
gar	: 2 / 140, 2 / 141, 2 / 308, 2 / 309, 2 / 312, 8 / 31, 14 / 170, 14 / 172 → ğar
gara	: hayvan hastalığı 2 / 192
garadeniz	: Karadeniz 8 / 61, 20 / 85, 23 / 4, 23 / 5, 23 / 54, 23 / 60, 23 / 62, 23 / 99, 23 / 123, 26 / 3
garadeniz sallama	: Karadeniz yöresine ait halk oyunu 8 / 61
gara düzen	: ? “atıyorum işde gara düzen duz verürlerdi” 23 / 33, 23 / 35, 23 / 38, 23 / 84, 23 / 87
gara mal	: 20 / 89 → ğara mal
gardal	: kartal 8 / 346
gare	: kare 8 / 45
gargut	: havada su buharının birden yoğunlaşıp katılaşmasından oluşan, türlü irilikte, yuvarlak veya düzensiz biçimli buz parçaları durumunda yere hızla düşen bir yağış türü; dolu 14 / 168, 14 / 169

garşı / garşi	: 23 / 50, 23 / 126 → ğarşı
gaste	: gazete 17 / 250
gat	: kat 14 / 198
gat-	: 2 / 232 , 20 / 91 → ğat-
gav	: çanak, çömlek ve tandır yapımında kullanılan kırmızı toprak 1 / 110, 10 / 78, 10 / 79, 15 / 60
gavar	: ark içinde suyun yönünü değiştiren toprak yığını 15 / 124, 15 / 125
gaval	: 2 / 46, 8 / 57 → ğaval
gavlatan	: Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy (Kavlatan) 20 / 68, 23 / 56
gavur	: kafir 7 / 407, 20 / 105
gaybet-	: 20 / 56 → ğaybet-
gay(ı)n	: kayınbirader 8 / 164, 25 / 45, 25 / 46
gayput	: pazartesi 14 / 288, 14 / 289
gaya	: kaya 8 / 37, 8 / 38, 8 / 39, 8 / 41, 8 / 341, 8 / 344
gaynā	: 23 / 44 → ğaynaḥ
gaysi	: 1 / 38 → ğaysi
gec	: 23 / 132, 23 / 133 → geĵ
geć-	: 8 / 31, 8 / 49, 8 / 183 → geş-
gećir-	: geçirmek 8 / 168
geçi	: keçi 17 / 118, 17 / 173, 26 / 36, 26 / 37
gedir-	: 8 / 35, 8 / 141, 8 / 151, 8 / 187, 8 / 204, 8 / 210, / 8 / 357 → Ğetir-
geĵ	: geç 5 / 43, 7 / 111, 17 / 161
gelengür	: tarla faresi 17 / 111, 17 / 114
gelinlik ğız	: evlilik çağına gelmiş kız 7 / 4
gem	: tahtadan yapılmış, alt kısmında küçük taşlar bulunan ve öküzlerin sırtlarına bağlanarak buğday saplarını saman yapmaya yarayan eski bir tarım aracı 1 / 99, 10 / 56, 14 / 269, 23 / 48
gemüh	: kemik 5 / 7, 7 / 338

genç	: 8 / 49, 8 / 227 → geniş
gendi	: kendi 2 / 51, 2 / 52, 5 / 46, 8 / 32, 8 / 106, 8 / 334, 9 / 5, 9 / 15, 10 / 13, 10 / 22, 13 / 28, 14 / 59, 14 / 115, 14 / 376, 15 / 52, 15 / 324, 15 / 543, 15 / 594, 19 / 13, 19 / 18, 21 / 28, 21 / 69
gendime	: dibekte veya değirmen taşında dövülerek kabuğu çıkarılmış buğday 2 / 85, 2 / 325, 7 / 183, 7 / 184, 7 / 194, 7 / 196, 8 / 104, 8 / 142, 8 / 330, 8 / 332, 14 / 249, 17 / 230, 20 / 78, 20 / 79, 21 / 63, 21 / 147, 21 / 148, 21 / 15 22 / 45
gene	: yine 2 / 23, 2 / 75, 2 / 322, 5 / 10, 5 / 32, 5 / 49, 5 / 132, 5 / 142, 7 / 136, 7 / 147, 7 / 161, 7 / 218, 8 / 47, 8 / 126, 8 / 150, 8 / 170, 8 / 190, 8 / 239, 8 / 277, 8 / 278, 8 / 350, 8 / 351, 10 / 22, 10 / 99, 11 / 8, 13 / 9, 17 / 187
genş	: genç 2 / 18, 2 / 19, 2 / 324, 2 / 326, 5 / 126, 7 / 242, 8 / 163, 10 / 14, 10 / 40, 10 / 111, 11 / 31, 14 / 5, 15 / 243, 21 / 58, 22 / 12, 23 / 23, 23 / 72, 23 / 72, 24 / 45, 24 / 47, 24 / 67
gerki	: gerçi 17 / 209
geriki	: arka 7 / 260
gerçeg	: gerçek 20 / 33
germişe	: yenilebilir küçük meyveleri olan, dallarından sigara ağızlığı yapılan çalımı bir ağaç 17 / 107, 17 / 108
ges-	: 8 / 88, 8 / 179, 8 / 199, 8 / 290, 8 / 213, → Çes-
gese	: kese 8 / 357
gesin	: kesin 8 / 1
geş	: 1 / 2, 27 / 95 → geniş
geş-	: geçmek 1 / 92, 5 / 27, 5 / 125, 5 / 129, 7 / 40, 7 / 247, 7 / 395, 8 / 168, 8 / 191, 14 / 47, 14 / 162, 14 / 279, 14 / 390, 15 / 51, 15 / 104, 15 / 270, 15 / 276, 15 / 419, 15 / 423, 15 / 424, 15 / 444, 15 / 446, 15 / 491, 15 / 560, 15 / 907, 15 / 664, 17 / 62, 18 / 18
geven	: soba, tandır vb. tutuşturmakta çıra yerine kullanılan bir çeşit dikenli bitki 19 / 33, 19 / 34
gezge	: tavuk cinsi 17 / 34
göşe	: köşe 8 / 212

gövey	: 8 / 34 → gem
gèt-	: 5 / 38, 5 / 39, 5 / 40, 5 / 76, 5 / 83, 5 / 87, 5 / 107, 5 / 111, 5 / 123, 5 / 130, 5 / 131, 5 / 134, 7 / 169, 7 / 225, 7 / 226, 9 / 21, 9 / 22, 9 / 44, 14 / 149, 14 / 152, 14 / 205, 14 / 282, 14 / 338, 14 / 385, 14 / 387, 14 / 393, 14 / 398, 15 / 95, 15 / 310, 15 / 311, 15 / 526, 15 / 527, 17 / 2, 17 / 34, 17 / 67, 17 / 101, 17 / 167, 24 / 143, 26 / 19, 27 / 114 → Cid-
gèy-	: giymek 7 / 335, 7 / 337, 21 / 60
gèyün-	: giyinmek 25 / 4
gèysi	: giysi 5 / 77, 11 / 16
gid-	: 8 / 189, 8 / 220, 20 / 1, 21 / 4, 21 / 8, 21 / 9, 21 / 55, 23 / 11, 23 / 16, 23 / 20 → Cid-
gıdig	: çene 17 / 239
gırbızı	: kırmızı 17 / 299
gırdan	: kısırlaştırılmış manda 17 / 164
gıble	: lodos rüzgarı 14 / 176, 14 / 178, 14 / 181
gıl-	: kılmak 14 / 56, 14 / 237
gılın-	: kılınmak 8 / 172, 14 / 56
gına	: kına 8 / 27
gış	: 2 / 156, 2 / 184, 8 / 155, 8 / 168, 8 / 172, 8 / 173, 8 / 293, 8 / 333, 14 / 83, 14 / 84, 14 / 85, 14 / 187, 14 / 240, 14 / 241, 14 / 244, 14 / 251, 14 / 277, 20 / 75, 22 / 41 → ğış
gıyafet	: kıyafet 14 / 60, 14 / 61, 14 / 62
gız	: 8 / 55, 8 / 95, 8 / 199, 8 / 220, 8 / 275, 8 / 315, 8 / 329, 8 / 369, 14 / 404, 14 / 407, 20 / 7, 20 / 42, 20 / 55, 21 / 137, 22 / 78, 25 / 1 → ğız
gi	: 2 / 48, 2 / 243, 8 / 30, 8 / 99, 8 / 113, 8 / 194, 8 / 249, 8 / 259, 8 / 260, 8 / 262, 8 / 275, 10 / 84, 14 / 111, 14 / 142, 14 / 188, 14 / 243, 15 / 16, 17 / 170 → Çi
gible	: 14 / 174, 14 / 175, 14 / 180 → gible
gilomedre	: 8 / 58 → Çilometre
gine	: 8 / 369 → ğene

gine	: kine 8 / 25
gişi	: kişi 2 / 20, 2 / 42, 2 / 43, 2 / 44, 2 / 137, 2 / 154, 2 / 315, 8 / 43, 8 / 71, 8 / 77, 8 / 130, 8 / 223, 8 / 335, 9 / 12, 9 / 18, 13 / 20, 14 / 10, 14 / 32, 14 / 38, 14 / 39, 14 / 310, 14 / 311, 15 / 593, 17 / 68, 21 / 37, 21 / 52, 21 / 140, 22 / 7, 22 / 22, 23 / 117, 23 / 120, 24 / 4, 24 / 90
goç ayi	: ekim 21 / 78
gogol burun	: uzun, büyük burunlu kişi için kullanılan bir tabir 17 / 120
gogol daşı	: güveç, tandır gibi toprak eşyaların çatlamasını önlemek için kullanılan taş 14 / 119
gol	: 2 / 258, 8 / 77 → gol
golay	: kolay 23 / 41
gonursi	: Bayburt ilinin merkezine bağlı bir köy (Konursu) 7 / 116, 7 / 318, 7 / 320
gonuş-	: 8 / 237, 21 / 53 → gonuş-
gonşu	: 2 / 175, 2 / 182 → gonşu
gor-	: 25 / 24, 25 / 25 → gor-
gorca	: küçük kılıç 9 / 14
gorgot	: iri dövülmüş mısır 20 / 82, 20 / 83
gorunga	: pembe çiçekli, hayvan yemi olarak kullanılan bir çeşit yaban yoncası otu 1 / 103, 14 / 231, 22 / 37
goyun	: 2 / 238, 2 / 239, 8 / 41, 8 / 42, 8 / 43, 8 / 94, 8 / 111, 8 / 183, 14 / 77, 20 / 30, 20 / 34, 20 / 35, 20 / 36, 21 / 69, 21 / 70, 22 / 35, 23 / 78, 23 / 79, 23 / 81, 23 / 82, 23 / 122, 23 / 150 → göyun
gögerçemen	: yeşil renkli büyük kertenkele 17 / 114
gök(ü)s	: göğüs 24 / 11, 24 / 13
gömleg	: gömlek 8 / 96
gös	: evin dış yüzeyi, göğsü 21 / 114
göres-	: özlemek 15 / 421
göy	: 8 / 3, 8 / 7, 8 / 38, 8 / 39, 8 / 52, 8 / 62, 8 / 135, 8 / 162, 8 / 175, 8 / 196, 8 / 206, 8 / 209, 8 / 247, 8 / 253, 8 / 289, 8 / 309, 8 / 329, 8 / 332 → köw

göybe	: ? “sorarsalar beni göybelerdeyem” 7 / 103
göylü	: köylü 8 / 2, 8 / 182
göy(ü)n	: gönül 7 / 222, 7 / 223, 7 / 406, 7 / 407, 11 / 21, 14 / 74, 14 / 78
göz	: oda 23 / 141
grib	: grip 14 / 112, 14 / 113, 14 / 114, 14 / 115
gucug	: şubat 14 / 273, 14 / 276, 14 / 278, 14 / 279
guçuK	: 14 / 208 → kuçug
gudal	: çam ağacının tepesindeki ince dallardan yapılan ve çorba gibi sulu yiyeceklerin karıştırmasında kullanılan mutfak aleti; mikser 2 / 265, 21 / 32
gudi	: küçük güveç 7 / 334, 7 / 387, 15 / 579, 20 / 38, 20 / 39, 21 / 158
gudu	: 1 / 65 → gudi
gugul¹	: soba bacası 15 / 537, 15 / 538, 17 / 241, 17 / 250
gugul²	: yuvarlanmış yağlı ekmek 17 / 249
gugul boyama:	başkasında olan şeyin kendisinde de olmasını isteme, özenme 15 / 537
gulaḥ	: 21 / 105, 21 / 106 → ğulaḥ
gullan-	: kullanmak 8 / 90, 14 / 116, 14 / 304, 14 / 305, 14 / 402, 20 / 49, 20 / 58, 21 / 149
gultar-	: 21 / 53 → ğultar-
gulube	: kulübe 14 / 207, 14 / 208, 14 / 210, 21 / 147
gur-	: kurmak 25 / 8 → ğur-
gurban	: 23 / 44, 23 / 45, 25 / 7 → ğurban
gurbed	: 8 / 368, 8 / 369, 8 / 370, 8 / 371 → ğurbet
gurd	: 8 / 174, 8 / 180, 8 / 181, 8 / 182, 8 / 184, 14 / 84 → ğurd
gurduluş	: kurtuluş 8 / 176, 8 / 177, 8 / 179, 8 / 192, 8 / 195, 8 / 206
guru	: kuru 21 / 115, 21 / 127, 22 / 49, 22 / 50
guvvedli / guvvetli:	2 / 83, 2 / 199 → ğuvatlı
guzu	: 20 / 30, 20 / 36, 20 / 91 → ğuzi
gún	: 8 / 335 → Ğün

gücüg	: 8 / 338 → kuçug
gücüg	: 21 / 73, 21 / 74, 21 / 73, 23 / 101 → gucug
güdgüne	: yeni adı Çiğdemlik olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 6 / 5
gülöba	: Bayburt ilinin merkezine bağlı bir köy 14 / 371
gümüşdamla	: 15 / 177, 15 / 363 → zargıdı
güney çiçeyi	: ay çiçeği 17 / 103
günüz	: gündüz 2 / 245, 2 / 322, 8 / 42, 14 / 119
güş	: güç 24 / 42, 24 / 46
güvec	: 2 / 263, 2 / 264, 17 / 231 → güveş
güveş	: güveç 1 / 110, 5 / 90, 5 / 100, 5 / 136, 15 / 75, 15 / 519, 17 / 232, 21 / 152
güz	: sonbahar 14 / 257, 16 / 26, 23 / 130
ğab	: lor peyniri ile taze yağın konulduğu tahtadan yapılmış kap; torba, tulum, kılıf 21 / 100
ğab	: kap 9 / 58, 9 / 62, 21 / 117, 25 / 30, 26 / 14
ğabağ	: kabak 2 / 26, 17 / 210, 17 / 211, 17 / 220, 17 / 221
ğabar-	: kabarmak 17 / 217,
ğabarcıh tatlısı	: yumurta ve yoğurt ile yapılan şerbetli tatlı 17 / 213, 17 / 217
ğabğara	: kapkara 14 / 206
ğabul	: kabul 14 / 10, 14 / 162
ğaç	: 1 / 58, 1 / 59, 1 / 62, 1 / 79 → ğaş
ğaç-	: kaçmak 6 / 50, 7 / 65, 7 / 67, 7 / 305, 7 / 307, 10 / 42, 11 / 37, 14 / 310, 14 / 327, 14 / 378, 14 / 379, 15 / 71, 15 / 145, 15 / 291, 15 / 292, 15 / 339, 15 / 340, 15 / 343, 17 / 77, 17 / 85, 17 / 86, 24 / 79, 24 / 118
ğaçah	: kaçak 2 / 242, 22 / 81
ğacıır-	: kaçırmak 6 / 50, 7 / 65, 7 / 67, 10 / 42, 15 / 291, 15 / 292, 15 / 339, 15 / 340, 15 / 343
ğada	: 2 / 100, 2 / 127, 2 / 136, 2 / 147, 2 / 200, 2 / 210, 15 / 468, 10 / 20, 14 / 301, 14 / 336, 14 / 338, 15 / 237, 15 / 468, 21 / 3, 21 / 42, 25 / 45 → ğadar

ğadar	: 1 / 9, 1 / 10, 2 / 246, 4 / 25, 6 / 5, 7 / 15, 10 / 4, 15 / 6, 15 / 38, 15 / 236, 17 / 68, 17 / 141, 19 / 23, 18 / 35, 21 / 154, 26 / 42 → ħadar
ğadın	: kadın 2 / 11, 4 / 4, 4 / 5, 4 / 7, 7 / 162, 7 / 164, 15 / 31, 15 / 32, 15 / 411, 17 / 73
ğadi	: saklambaca benzer bir oyun 14 / 313
ğafa	: kafa 1 / 135, 7 / 256, 7 / 259, 14 / 324, 14 / 325, 15 / 423, 15 / 546, 16 / 6, 16 / 9, 16 / 22, 24 / 57, 24 / 58
ğahvalti	: kahvaltı 7 / 118, 15 / 307, 17 / 222
ğahve	: kahve 17 / 199, 17 / 201, 24 / 77
ğah-	: kalkmak 1 / 40, 1 / 42, 1 / 100, 1 / 113, 5 / 5, 5 / 117, 6 / 66, 9 / 5, 9 / 8, 10 / 109, 14 / 233, 14 / 371, 14 / 374, 15 / 20, 15 / 84, 15 / 86, 15 / 282, 15 / 320, 15 / 420, 15 / 461, 15 / 510, 15 / 601, 15 / 605, 15 / 608, 15 / 655, 15 / 660, 15 / 661, 16 / 6, 16 / 10, 17 / 19, 17 / 146, 17 / 214, 26 / 38, 27 / 76
ğah	: elma, armut kurusu 17 / 244
ğal-	: kalmak 1 / 55, 1 / 90, 2 / 64, 2 / 98, 2 / 129, 5 / 31, 5 / 55, 5 / 85, 6 / 49, 7 / 55, 7 / 98, 7 / 116, 9 / 7, 9 / 8, 9 / 10, 10 / 11, 11 / 25, 13 / 4, 14 / 254, 14 / 398, 15 / 77, 15 / 82, 15 / 219, 15 / 221, 16 / 36, 17 / 25, 17 / 26, 17 / 42, 18 / 22, 21 / 3, 21 / 6, 21 / 20, 21 / 27 / 14, 27 / 148, 27 / 149
ğalabalıĥ	: kalabalık 1 / 25, 2 / 145, 2 / 153, 17 / 14, 20 / 64, 22 / 59, 24 / 41
ğalabaluh	: 25 / 17 → ħalabalıĥ
ğalandar	: yılbaşı, ocak 2 / 313, 2 / 314, 21 / 57, 21 / 28, 21 / 63
ğalayli	: kalaylı 7 / 389
ğalb	: kalp 7 / 238
ğalın	: kalın 21 / 135, 21 / 137
ğaldır-	: kaldırmak 2 / 10, 2 / 12, 2 / 34, 7 / 6, 7 / 32, 15 / 21, 15 / 50, 17 / 249, 19 / 11, 26 / 5, 26 / 31
ğaldur-	: 2 / 195, 5 / 3, 5 / 15, 14 / 161, 18 / 19, 21 / 56 → ħaldır-
ğalem	: 15 / 138 → ħelem
ğalbol-	: kaybolmak 17 / 74

ğalenfir	: karanfil 7 / 80
ğaldur-	: 2 / 195, 5 / 3, 5 / 15, 14 / 161, 18 / 19, 21 / 56 → ğaldır-
ğalh-	: kalkmak 1 / 78, 2 / 22, 2 / 280, 5 / 51, 6 / 59, 15 / 22, 15 / 24, 15 / 307, 15 / 340, 22 / 38, 24 / 64
ğalhan	: kalkan 7 / 57
ğalhın-	: kalkınmak 16 / 48
ğap-	: kapmak 7 / 24
ğapan-	: kapanmak 15 / 57, 25 / 28, 27 / 86
ğapart-	: 27 / 130 → ğapat-
ğapat-	: kapatmak 4 / 6, 17 / 2
ğapmaca	: uzuneşek oyunu 1 / 57
ğarışdır-	: karıştırmak 1 / 88
ğaruşuh	: karışık 26 / 31
ğasağı	: hayvanları tımar etmek için kullanılan dişli araç 24 / 160
ğavlatan	: 21 / 180 → gavlatan
ğaybol-	: 1 / 137 → ğolbol-
ğaynat-	: kaynatmak 24 / 11, 24 / 13
ğaysi	: kaysı 1 / 36
ğıl-	: kılmak 21 / 186
ğılıc	: kılıç 7 / 57, 9 / 15
ğalıp	: kalıp 7 / 16, 7 / 60
ğalleş	: kalles 15 / 228
ğama	: kama 7 / 71, 7 / 256
ğamiş	: kamış 7 / 130
ğan	: kan 7 / 45, 7 / 165, 9 / 54, 15 / 124, 26 / 27
ğapali	: kapalı 27 / 119
ğapı	: kapı 4 / 5, 5 / 7, 5 / 90, 7 / 85, 14 / 57, 14 / 346, 15 / 74, 15 / 23815 / 418, 15 / 484, 15 / 487, 15 / 489, 16 / 19, 16 / 38, 16 / 60, 24 / 107

ğapi	: 5 / 23, 5 / 43, 5 / 121, 5 / 125, 16 / 14, 16 / 15, 16 / 16, 16 / 22, 19 / 8 → ğapı
ğar	: kar 2 / 156, 2 / 332, 7 / 410, 7 / 411, 21 / 78, 21 / 79, 24 / 129, 24 / 131
ğara	: kara 1 / 65, 14 / 227, 14 / 295, 19 / 2, 27 / 21, 27 / 143
ğara lastiÇ	: 15 / 413 → lastik
ğarald-	: ışığın parlaklığını azaltmak 16 / 35
ğara mal	: büyükbaş hayvan 17 / 153, 21 / 92, 26 / 8
ğaradeniz	: 14 / 391 → garadeniz
ğarağol	: karakol 17 / 42
ğara hızar	: tahta veya ağaç biçmekte kullanılan, karşılıklı iki sapı olan ve iki kişi tarafından kullanılan büyük testere 21 / 136, 21 / 139, 21 / 140
ğaranlıh	: karanlık 15 / 98, 15 / 375, 15 / 428, 24 / 53
ğarapancar	: evelik otunun kurutulmuş hali 17 / 222, 25 / 21, 27 / 107
ğarasağız	: yaraların tedavisinde kullanılan zift 15 / 509, 15 / 511, 15 / 512, 15 / 517
ğardaş	: 2 / 246, 14 / 3, 14 / 203, 14 / 396, 14 / 400, 15 / 532, 17 / 74, 17 / 75, 21 / 185, 26 / 26 → ğardeş ¹
ğardeş¹	: kardeş 14 / 188, 15 / 81, 15 / 178, 15 / 185, 15 / 223, 15 / 234, 15 / 300, 15 / 336, 15 / 444, 15 / 645, 15 / 647
ğardeş²	: erkek kardeş 15 / 227
ğar(ı)n	: karın 5 / 49, 5 / 50, 5 / 104, 9 / 56, 9 / 61, 16 / 373, 16 / 382, 16 / 384, 24 / 129, 24 / 149
ğari	: karı 5 / 50, 7 / 136, 7 / 147, 7 / 163, 9 / 89, 17 / 52, 17 / 167, 17 / 168
ğarğış	: beddua 24 / 116
ğarlanguş	: kırlangıç 17 / 118
ğarşı / ğarşi	: karşı 4 / 21, 7 / 235, 7 / 129, 14 / 255, 15 / 119, 15 / 120, 15 / 265, 15 / 327, 15 / 499, 17 / 49, 17 / 59, 14 / 327, 15 / 534, 24 / 21
ğarşıla-	: karşılamak 1 / 29, 2 / 143, 7 / 241
ğaruşdur-	: karıştırmak 5 / 75, 17 / 121, 21 / 33, 21 / 35, 21 / 161
ğasap	: kasap 1 / 20

ğasnağ	: hayvan gübresine biçim vermeye yarayan kare biçiminde ki araç 2 / 89
ğaş¹	: kaş 1 / 70, 7 / 99, 7 / 298, 7 / 427
ğaş²	: kaç 1 / 21, 14 / 12, 14 / 38, 14 / 86, 14 / 127, 15 / 425, 15 / 656, 17 / 198, 19 / 3, 19 / 12, 19 / 28
ğaş-	: 6 / 51, 9 / 20, 9 / 30, 15 / 271, 16 / 6, 21 / 21, 26 / 27 → kaç-
ğası-	: kaşımak 7 / 248, 7 / 250, 7 / 251, 24 / 160
ğaşın-	: kaşınmak 7 / 248, 7 / 250, 7 / 251
ğasıb	: 26 / 14 → kaçuğ
ğasuğ	: kaşık 5 / 73, 21 / 183, 21 / 184
ğat	: kat 21 / 111, 21 / 112
ğat-	: katmak 2 / 232, 6 / 61, 6 / 62, 12 / 2, 12 / 3, 15 / 604, 17 / 107, 17 / 133, 24 / 32, 24 / 134, 25 / 23
ğatla-	: katlamak 24 / 113
ğatlı	: katlı 5 / 131
ğatır	: katır 27 / 21
ğatırcı	: katırcı 17 / 15
ğatış-	: katılmak 15 / 212, 15 / 457
ğaval	: kaval 2 / 323, 26 / 32, 26 / 33
ğavğa	: kavga 4 / 8, 15 / 414, 17 / 183, 17 / 184
ğavrul-	: kavrulmak 7 / 92, 7 / 101, 7 / 104, 7 / 105, 7 / 109, 7 / 113, 7 / 117
ğavurma	: kavurulmuş et 17 / 31, 17 / 32, 17 / 215, 27 / 118
ğavuş-	: kavuşmak 2 / 171, 15 / 13, 27 / 7, 27 / 18
ğavud	: 25 / 21 → gavut
ğavut	: kavrulduktan sonra öğütülen tahıl unu, kavut 17 / 211,
ğavut haşlaması:	kavutunun sıcak su ile haşlanıp üzerine şerbet dökülmesiyle yapılan tatlı 17 / 211
ğay-	: kaymak 7 / 333
ğayığ	: kayık biçiminde ağaçdan yapışan tabak 1 / 108, 1 / 109

ğaymaḥ	: kaymak 22 / 39
ğaybet-	: kaybetmek 1 / 50, 10 / 11, 15 / 253, 15 / 254, 18 / 16
ğayıp	: kayıp 1 / 136, 15 / 486
ğayış	: kemer 2 / 35, 15 / 39
ğayış oyunu	: gençlerin bir araya gelerek oynadıkları oyun 15 / 39
ğayıt	: kayıt 17 / 12, 17 / 13
ğayğana	: yöreye özgü yenilebilir otlarla ve yumurta ile yapılan bir çeşit omlet 17 / 106
ğayna⁻¹	: kaynamak 387
ğayna⁻²	: kırık ve çıkıkların eski haline gelmesi 15 / 505, 24 / 140, 24 / 141
ğaynaḥ	: kaynak 24 / 151
ğayseri	: Kayseri 14 / 389, 14 / 390
ğaysı	: kayısı 17 / 243, 17 / 224, 17 / 247
ğaytan	: kaytan 7 / 427
ğaza	: ilçe, kaza 7 / 176, 7 / 272, 15 / 153, 15 / 154
ğaza	: kaza 10 / 16
ğazaḥ	: kazak 6 / 21
ğazan	: kazan 5 / 3, 5 / 58, 5 / 73, 9 / 57, 21 / 32, 21 / 34, 21 / 36, 25 / 18, 27 / 138
ğazan-	: kazanmak 2 / 147, 5 / 92
ğádar	: 10 / 3 → geder
ğede	: 7 / 176, 15 / 311, 24 / 60, 24 / 68, 24 / 92 → geder
ğeder	: kadar 7 / 9, 7 / 179, 7 / 257, 9 / 56, 17 / 38
ğeden	: 5 / 42 → geder
ğelem	: kalem 7 / 298, 7 / 427
ğesefe	: yağda kavrulmuş erik, incir, kaysı kurusu 17 / 242, 17 / 243, 17 / 244
ğeyde	: ahenk, beste 27 / 20, 27 / 62
ğıbbeş	: kırk beş 7 / 299
ğible	: güneyden esen rüzgar, kible 2 / 330, 14 / 271

ğıl-	: kılmak 2 / 283, 5 / 26, 5 / 27, 5 / 41, 7 / 292
ğılığ	: kılık 14 / 137
ğıl papah	: koyun ve kuzu yününden yapılan, uzun tüylü başlık 7 / 256
ğına	: kına 7 / 46, 15 / 28, 25 / 2, 25 / 3, 27 / 63, 27 / 65, 27 / 67, 27 / 148
ğinah	: kına rengi, kırmızıya yakın turuncu 17 / 120
ğıpgırmızı	: kıpkırmızı 5 / 98, 5 / 99
ğır	: kır, bozkır 17 / 111, 17 / 115
ğır-	: kırmak 2 / 259, 5 / 117, 10 / 24, 10 / 25, 10 / 76, 10 / 89, 11 / 24, 14 / 166, 14 / 356, 14 / 357, 15 / 475, 15 / 507, 15 / 606, 15 / 648, 17 / 130, 17 / 215, 21 / 146, 27 / 122
ğırığ	: kırık 1 / 84, 2 / 255, 2 / 256, 2 / 262, 10 / 25, 10 / 89, 14 / 100, 15 / 475, 15 / 505, 18 / 1, 19 / 31, 24 / 136, 24 / 137
ğırıl-	: kırılmak 2 / 258, 6 / 10, 7 / 138, 7 / 139, 10 / 16, 10 / 17, 14 / 167, 15 / 15, 15 / 17, 15 / 492, 18 / 1, 18 / 2, 18 / 15, 18 / 16, 18 / 18, 24 / 138
ğırğ	: kırk 4 / 23, 7 / 118, 21 / 83
ğırmızı	: kırmızı 2 / 303, 14 / 246, 14 / 247, 17 / 34, 17 / 99, 17 / 100, 17 / 12017 / 223
ğısa	: kısa 15 / 96, 19 / 61
ğısım	: kısım 1 / 90, 7 / 175, 9 / 18, 17 / 139
ğısır	: 16 / 13 → gıssır
ğıssır	: kısır 17 / 204, 27 / 137
ğısıtlı	: kısıtlı 15 / 405
ğismet	: kismet 15 / 629
ğış	: kış 2 / 156, 2 / 183, 2 / 184, 2 / 254, 2 / 307, 2 / 309, 2 / 332, 7 / 333, 9 / 52, 14 / 292, 14 / 294, 14 / 295, 14 / 376, 15 / 4, 15 / 482, 15 / 486, 15 / 497, 16 / 1, 16 / 27, 17 / 21, 17 / 130, 18 / 5, 21 / 10, 21 / 56, 21 / 111, 21 / 115, 21 / 127, 24 / 129, 24 / 131, 27 / 2, 27 / 108, 27 / 114
ğıt	: kıt 5 / 86
ğıtlığ	: kıtlık 10 / 14, 14 / 369
ğıyafaet	: kıyafet 7 / 255, 11 / 38, 17 / 235

ğıyma	: kıyma 10 / 76, 10 / 77, 27 / 75
ğız	: kız 1 / 31, 1 / 34, 1 / 48, 2 / 47, 2 / 54, 2 / 55, 2 / 58, 2 / 324, 5 / 18, 5 / 61, 5 / 78, 5 / 94, 5 / 95, 6 / 40, 6 / 50, 6 / 54, 6 / 57, 6 / 58, 6 / 59, 6 / 60, 7 / 3, 7 / 12, 7 / 19, 7 / 66, 7 / 102, 7 / 128, 7 / 141, 7 / 298, 7 / 304, 7 / 332, 7 / 328, 7 / 346, 7 / 347, 7 / 367, 7 / 394, 7 / 353, 7 / 355, 7 / 367, 7 / 390, 7 / 405, 7 / 406, 7 / 407, 8 / 13, 9 / 6, 10 / 31, 10 / 66, 10 / 83, 10 / 84, 10 / 86, 10 / 87, 10 / 88, 10 / 92, 10 / 94, 10 / 95, 11 / 28, 11 / 37, 13 / 28, 13 / 30, 14 / 43, 14 / 340, 14 / 342, 14 / 406, 15 / 141, 15 / 142, 15 / 144, 15 / 182, 15 / 208, 15 / 251, 15 / 317, 15 / 318, 15 / 320, 15 / 596, 15 / 661, 15 / 663, 17 / 43, 17 / 46, 17 / 47, 17 / 65, 18 / 28, 22 / 31, 24 / 6, 24 / 76, 24 / 96, 27 / 72, 27 / 79, 27 / 82
ğızağ	: 2 / 253, 2 / 254 → hızek
ğızar-	: kızarmak 5 / 2, 5 / 3, 5 / 137, 21 / 160
ğızard-	: kızartmak 1 / 37, 27 / 111, 27 / 112
ğoca	: koca 2 / 180, 2 / 257, 7 / 239, 7 / 295
ğoca	: büyük 5 / 47
ğoca ğari gerdani:	? “ğoca ğari gerdani derdiler ondan yaparlardı” 2 / 16
ğoç	: 12 / 2, 14 / 343, 15 / 21, 15 / 347, 15 / 348, 15 / 350, 16 / 3, 16 / 5, 16 / 7, 16 / 8, 16 / 9, 16 / 10 → goş
ğoçğoz	: toprağın altından toplanan, yer elmasına benzer bir yiyecek 15 / 392
ğod-	: 21 / 48 → gör-
ğoh-	: kokmak 21 / 110
ğol	: kol 2 / 101, 2 / 258, 5 / 108, 6 / 36, 7 / 283, 9 / 16, 10 / 62, 11 / 35, 18 / 15, 18 / 16, 27 / 54, 27 / 68
ğoltuğ	: koltuk 2 / 44, 15 / 527, 15 / 528, 15 / 531
ğolay	: kolay 2 / 104, 9 / 63, 14 / 239, 15 / 149, 15 / 150, 18 / 18
ğolci	: korucu 2 / 243
ğol maÇinesi	: satırları elle çevrilen ot makinası 10 / 59
ğomandar	: paşa, kumandan 9 / 17
ğon-	: konmak 27 / 50

ğonah	: konak 2 / 2, 2 / 3, 2 / 6, 2 / 9, 2 / 10, 2 / 11, 6 / 47, 7 / 6, 7 / 284, 7 / 321, 17 / 18
ğonşu	: komşu 2 / 50, 13 / 32
ğonuş-	: konuşmak 2 / 62, 10 / 95, 14 / 286, 15 / 26, 15 / 238, 15 / 245, 15 / 247, 15 / 250, 15 / 252, 15 / 253, 15 / 357, 15 / 397, 15 / 431, 15 / 435, 15 / 460, 15 / 461, 21 / 18, 24 / 79, 24 / 121
ğopat-	: koparmak 7 / 290
ğor-	: koymak, izin vermek, bırakmak 1 / 119, 2 / 28, 2 / 168, 2 / 207, 2 / 257, 2 / 315, 3 / 7, 4 / 1, 5 / 3, 5 / 9, 5 / 10, 5 / 70, 5 / 73, 5 / 74, 5 / 99, 5 / 116, 5 / 137, 9 / 62, 10 / 47, 10 / 54, 14 / 97, 17 / 233, 17 / 241, 18 / 29, 21 / 174, 22 / 60, 22 / 84, 24 / 66, 24 / 140, 24 / 152, 25 / 19, 27 / 118, 27 / 119
ğori-	: korumak 14 / 326
ğorh-	: korkmak 2 / 307, 2 / 309, 5 / 116, 9 / 9, 10 / 103, 11 / 37, 14 / 227, 14 / 292, 14 / 294, 16 / 22, 25 / 27
ğorhah	: korkak 17 / 40
ğort-	: 2 / 307, 2 / 309 → ğorh-
ğoru-	: korumak 11 / 26, 14 / 323, 14 / 355, 14 / 356, 19 / 28
ğoş	: koç 15 / 350, 15 / 351, 16 / 4, 16 / 5, 16 / 6, 16 / 8
ğoş¹	: koşmak 14 / 65, 14 / 110, 14 / 325, 15 / 12, 21 / 70
ğoş²	: öküzü sabana bağlamak 1 / 93, 2 / 125, 2 / 126, 2 / 308, 2 / 310, 10 / 45, 10 / 46, 10 / 56, 14 / 233, 14 / 234, 14 / 242, 14 / 267, 14 / 270, 14 / 288, 17 / 161, 17 / 162, 24 / 44, 26 / 13
ğoşa	: bir avuçluk ölçü birimi 17 / 123
ğovala-	: kovalamak 24 / 118
ğovan	: arı barınağı, kovan 19 / 2, 19 / 8, 19 / 10, 19 / 22, 19 / 24, 19 / 56
ğoy-	: 2 / 48, 2 / 226, 2 / 230, 4 / 2, 4 / 4, 5 / 8, 5 / 50, 5 / 103, 5 / 140, 5 / 143, 6 / 17, 7 / 185, 7 / 210, 5 / 246, 12 / 4, 13 / 32, 13 / 34, 21 / 101, 21 / 174, 21 / 176, 24 / 31, 24 / 105, 24 / 155, 25 / 41, 27 / 107, 27 / 122 → ğor-
ğoyun	: koyun 1 / 89, 2 / 40, 2 / 41, 2 / 42, 2 / 320, 5 / 15, 5 / 84, 5 / 85, 11 / 36, 14 / 215, 14 / 217, 14 / 343, 15 / 12, 15 / 13, 15 / 14, 15 / 299, 15 / 422, 15 / 486, 17

/ 173, 17 / 174, 17 / 203, 21 / 53, 21 / 54, 21 / 92, 21 / 111, 26 / 9, 26 / 36, 26 / 37, 27 / 117, 27 / 137

ğucah : kucak 24 / 115

ğulağ : 7 / 52 → ğulağ

ğulağ : kulak 7 / 310, 10 / 102, 15 / 72, 15 / 73

ğullan- : kullanmak 2 / 87, 2 / 306, 4 / 1, 4 / 3, 14 / 113, 14 / 141, 14 / 250, 17 / 139, 17 / 140, 17 / 238, 19 / 18, 19 / 55, 19 / 57, 24 / 142

ğultar- : kurtarmak 2 / 211, 2 / 215, 2 / 292, 15 / 23

ğultuluş : 1 / 46 → gurduluş

ğundura : kundura 7 / 82

ğurabiye : kurabiye 16 / 39

ğurban : kurban 3 / 2, 5 / 7, 7 / 227, 7 / 228, 26 / 24

ğurbağa : kurbağa 15 / 398

ğurbet : gurbet 1 / 66, 2 / 145, 2 / 146, 15 / 115, 17 / 70, 17 / 102, 17 / 144, 26 / 18, 27 / 1

ğur- : kurmak 2 / 271, 5 / 43, 7 / 27, 14 / 42, 15 / 46, 15 / 654, 19 / 26

ğurabiye : kurabiye 16 / 39

ğuri : 14 / 68, 15 / 8, 15 / 521, 17 / 245 → guru

ğurd : kurt 5 / 83, 13 / 20, 13 / 21, 14 / 86, 14 / 87, 14 / 88, 21 / 60

ğurşun : kurşun 3 / 11, 3 / 12

ğuru- : kurumak 5 / 4, 5 / 7, 14 / 269, 21 / 114

ğuru : kuru 2 / 150, 5 / 16, 10 / 70, 17 / 129, 17 / 131, 22 / 50

ğurud- : 17 / 128, 22 / 50, 27 / 112, 27 / 115, 27 / 116 → ğurut-

ğurul- : kurulmak 5 / 14, 7 / 291, 15 / 37, 15 / 113, 15 / 127, 15 / 327

ğuruli : kurulu 5 / 43

ğurut- : kurutmak 5 / 7, 17 / 130, 17 / 131, 24 / 59, 27 / 108

ğurut¹ : ince, zayıf kişiler için kullanılan bir tabir 14 / 300

ğurut² : kurutulmuş süzme yoğurt 17 / 226

ğurtar-	: kurtarmak 14 / 126, 14 / 341, 24 / 147
ğuş	: kuş 7 / 352, 17 / 118, 27 / 13
ğuşan-	: kuşanmak 27 / 40
ğuşbunni	: kuşburnu 17 / 239, 17 / 240, 25 / 23
ğutu	: kutu 27 / 113
ğuvathı	: kuvvetli 14 / 102
ğuyla-	: kuylamak 4 / 22, 19 / 56, 24 / 61
ğuyi	: 14 / 333, 14 / 334, 14 / 335, 17 / 63 → ğuyu
ğuyu	: kuyu 2 / 229, 9 / 5, 9 / 6, 9 / 10, 9 / 23, 9 / 24, 9 / 26, 9 / 27, 17 / 66, 21 / 122
ğuyruḥ	: kuyruk 14 / 58, 26 / 9, 26 / 10
ğuzi	: kuzu 1 / 89, 7 / 404, 7 / 405, 14 / 77, 14 / 341, 14 / 343
ğuzuluḥ	: kuzu sürüsü 17 / 173
habundan	: bundan 14 / 236
haÇimiyet	: hâkimiyet 15 / 370
hağgetden	: hakikaten 1 / 131, 1 / 137
haḥ	: eskiden çobanlara para yerine verilen arpa ve buğday 7 / 181, 7 / 182, 7 / 208
halbugi	: halbuki 23 / 138
hale	: hâlâ 1 / 39, 1 / 104, 1 / 132, 27 / 96
haleda	: 2 / 3 → halida
halida	: halen daha 2 / 11
halğa	: halka 7 / 371, 27 / 82
halḥa	: 14 / 56 → halğa
hama	: 8 / 24, 17 / 36 → haman
hamaha	: saklambaç oyunu 24 / 54, 24 / 55
haman	: hemen 7 / 120, 7 / 164, 7 / 285, 14 / 104, 15 / 251, 15 / 322, 15 / 494, 27 / 117
hanÇi	: hangi 14 / 103
hareÇet	: hareket 10 / 22, 15 / 270

hareged	: 14 / 333 → hareÇet
hark	: ark 10 / 50
harman	: 2 / 104, 2 / 119, 10 / 55, 14 / 259 → ħarman
harşlık	: 21 / 44, 23 / 71 → ħarşlıĥ
has	: beyaz renkli, ince, uzun ve genellikle kümes hayvanlarını boĥan gelinciĥe benzer, kemirgen, etÇil bir hayvan 17 / 116
hasbirin	: aspirin 14 / 113, 14 / 114, 14 / 115, 14 / 116, 25 / 18
hasda	: 1 / 81, 23 / 115, 23 / 120 → ĥasta
hasilli Çaruĥ	: derinin tuzla terbiye edilmesiyle yapılan ayakkabı 7 / 394
hasır	: Çayır otundan örölmüş sergen 6 / 65, 20 / 46, 20 / 48, 20 / 51
hasred	: hasret 27 / 18
haşindi / haşindig	: 20 / 23, 20 / 42 → şindi
hatırnaz	: hatırı sayılır kişi 15 / 222
havadar	: avası bol, temiz olan yer 23 / 148
havli	: avlu, koridor, hol 14 / 182
havnus	: yeni adı Sarımeşe olan Bayburt ilinin merkezine baĥlı köy 7 / 90, 7 / 91, 7 / 102
havu	: 21 / 138 → avu
havule	: 22 / 83 → avu
hay	: gayret, Çaba 16 / 9
hayıĥ	: yeni adı kalecik olan Bayburt ilinin Demirözü ilçesine baĥlı bir köy 7 / 312
hazurlan-	: hazırlanmak 1 / 41
heb	: hep 2 / 45, 2 / 71, 2 / 77, 2 / 93, 2 / 107, 2 / 178, 5 / 5, 14 / 58, 14 / 65, 14 / 81, 14 / 165, 14 / 219, 14 / 220, 14 / 225, 14 / 226, 14 / 237, 14 / 252, 14 / 254, 14 / 255, 14 / 367, 14 / 381, 17 / 11, 17 / 117, 21 / 6, 23 / 5, 23 / 11, 23 / 5, 23 / 11
hedaya	: hediye 7 / 173, 7 / 174
hedda	: hatta 27 / 96
hegiged	: hakikat 14 / 143

helbet	: elbet 18 / 20
hema	: 17 / 36 → haman
hemayül	: hamaylı, muska 14 / 126
hepüz	: hepiniz 15 / 533
heP	: 8 / 83, 8 / 137, 8 / 215, 8 / 283, 8 / 284, 8 / 299, 8 / 367 → heb
hePsi	: 8 / 299 → herisi
heralda	: herhalde 1 / 124, 22 / 11, 22 / 21
herÇ ayi	: 14 / 280 → kiraz
herÇez	: 2 / 119, 6 / 36, 6 / 44, 6 / 65, 9 / 19, 14 / 185, 14 / 187, 14 / 204, 14 / 205, 15 / 153, 15 / 259, 15 / 477, 15 / 486, 15 / 579, 16 / 41, 16 / 51, 18 / 29, 24 / 20, 24 / 74, 27 / 64, 27 / 66, 27 / 71 → herkez
herfene	: arkadaşların ortaklaşa getirdikleri malzeme veya topladıkları para ile yaptıkları yemekli eğlence 2 / 326, 7 / 242, 22 / 22
herhanÇi	: herhangi 14 / 232, 14 / 354
herges	: 21 / 67, 23 / 129 → herkez
herkeS	: 8 / 84, 8 / 140, 8 / 336 → herkez
herkez	: herkes 2 / 7, 2 / 15, 2 / 92, 2 / 143, 2 / 144, 2 / 214, 5 / 46, 5 / 67, 10 / 13, 14 / 59, 14 / 128, 14 / 150, 14 / 360, 15 / 57, 15 / 269, 15 / 290, 15 / 300, 15 / 369, 15 / 583, 15 / 595, 17 / 91, 17 / 235
hericin goçi	: 14 / 282, 14 / 284 → goç ayi
herÇez	: 2 / 119, 16 / 51, 18 / 29, 6 / 36, 6 / 44, 6 / 65 9 / 19, 14 / 185, 14 / 187, 14 / 204, 14 / 205, 15 / 153, 15 / 259, 15 / 477, 15 / 486, 15 / 579, 16 / 41, 16 / 51, 18 / 29 → herkez
herse	: tavuk ve yarmanın pişirilmesiyle yapılan yemek 5 / 137, 17 / 226, 17 / 227, 21 / 31, 21 / 40, 27 / 109
herise	: 10 / 70 → herse
herisi	: hepsi 2 / 144, 2 / 2322 / 263
hersli	: sinirli 5 / 113
hēda	: 7 / 175 → hedaya

heya	: haya, utanma 5 / 127, 5 / 128
heybe	: at ve eşek gibi binek hayvanlarının eyeri üzerine konulan veya omuzda taşınan, kiliminden yapılmış iki gözlü torba 8 / 53
hêç	: 1 / 15, 4 / 8, 5 / 57, 10 / 82, 11 / 27, 14 / 168, 14 / 256, 24 / 22, 26 / 29, 27 / 114, 27 / 132, 27 / 134, 27 / 145 → hêş
hêş	: hiç 1 / 13, 2 / 65, 2 / 263, 5 / 51, 5 / 77, 5 / 129, 5 / 133, 6 / 17, 7 / 208, 9 / 43, 11 / 40, 14 / 50, 14 / 81, 14 / 122, 14 / 250, 15 / 319, 15 / 535, 15 / 536, 17 / 71, 20 / 57, 25 / 39, 27 / 70, 27 / 96, 27 / 97, 27 / 118, 27 / 149
hêş değıl ol-	: umursamamak 7 / 123
hiÇaye	: hikâye 7 / 285, 15 / 64, 15 / 65, 15 / 107, 24 / 14, 24 / 141
higaye	: 8 / 300 → hiÇaye
hille¹	: hile 7 / 352
hille²	: ? “ha hille yaptı mı onda da yaparsan onda da” 19 / 3
hodağ	: 14 / 120, 15 / 80 → hodağ
hodağ	: çoban yardımcısı, çiftçi yamağı, erkek hizmetçi 15 / 80, 15 / 81, 15 / 82, 15 / 84, 15 / 85, 15 / 87, 15 / 88, 17 / 183
horom	: horon 8 / 55, 8 / 103, 20 / 11, 23 / 72
hortuk	: yılbaşı gecesinde gençlerin kendi aralarında yaptıkları eğlence 7 / 242
hoş bilezig	: genellikle düğünlerde ve özel günlerde oynanan halk oyunu 8 / 61
huni	: ? “nağış nağış huni işler” 7 / 36
hücüm	: hücum 14 / 66
ğadar	: kadar 6 / 59, 7 / 163, 15 / 368, 15 / 513, 15 / 514, 15 / 515, 15 / 418, 19 / 57, 19 / 59, 21 / 24, 24 / 27, 24 / 146, 27 / 65, 27 / 139
ğadan	: 21 / 108 → ğadar
ğala¹	: hala 1 / 116, 8 / 99, 8 / 100, 8 / 185, 8 / 186, 8 / 187, 8 / 240, 14 / 59, 14 / 366, 17 / 30, 17 / 142, 24 / 162
ğala²	: havada su buharının birden yoğunlaşıp katılaşmasından oluşan, türlü irilikte, yuvarlak veya düzensiz biçimli buz parçaları durumunda yere hızla düşen bir yağış türü; dolu 24 / 130

ḥalas	: mayıs 24 / 134
ḥalbur	: kalbur 1 / 98
ḥalbura basdı	: kalbura bastı tatlısı 27 / 110
ḥamur	: hamur 1 / 92, 7 / 94, 15 / 473, 15 / 474, 27 / 105, 27 / 126, 27 / 130
ḥane	: hane 4 / 12, 8 / 186, 11 / 7, 13 / 19, 14 / 4, 14 / 11, 14 / 12, 14 / 15, 17 / 191, 21 / 2, 21 / 3, 21 / 5, 21 / 621 / 9, 21 / 28, 21 / 29, 22 / 1, 22 / 2
ḥanım	: hanım 27 / 24, 27 / 26
ḥarap	: harap 1 / 134
ḥarca-	: harcamak, tüketmek 21 / 109
ḥarman	: tahıl demetlerinin üzerinden gem ile geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması işi 1 / 96, 2 / 100, 7 / 192, 8 / 333, 8 / 34, 8 / 142, 8 / 150, 14 / 268
ḥarpuşga	: biçilen tomruğun yanlarından çıkan tahta, kereste 2 / 220
ḥarşlıḥ	: harçlık 7 / 243, 14 / 73, 24 / 27, 24 / 36
ḥart	: Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesi 7 / 176, 7 / 177, 7 / 212, 7 / 153, 7 / 154, 9 / 20, 9 / 31, 9 / 33, 15 / 241, 17 / 188
ḥartnayhe	: ? “ḥartnayhe’nin güzelleri” 7 / 342, 7 / 344
ḥasda	: 5 / 130 → ḥasta
ḥasta	: hasta 2 / 254, 3 / 5, 5 / 24, 14 / 225, 14 / 260, 16 / 2, 16 / 7, 16 / 56, 16 / 57, 16 / 58, 27 / 136
ḥaşla-	: haşlamak 3 / 4, 17 / 211, 24 / 112, 24 / 142, 25 / 22, 27 / 108
ḥaşlan-	: haşlanmak 7 / 110, 7 / 112
ḥavnus	: güveç gibi toprak eşyaları ateşte pişirme işi 21 / 160
ḥayıḡ	: 7 / 314 → hayıḡ
ḥazne	: hazine 21 / 185
ḥeber	: haber 7 / 14, 7 / 123, 15 / 599, 17 / 93
ḥelfe	: halife, kalfa 7 / 162
ḥendeg	: hendek 7 / 50
ḥesda	: 24 / 156 → ḥasta

heta	: hata 17 / 89
hetircek	: tandır üzerine tencere, düğüm vb. eşyaları koymaya yarayan demir ızgara 24 / 105, 24 / 106
hınzeverek	: yeni adı Çatalçeşme olan Bayburt ilinin Demirözü ilçesine bağlı bir köy 13 / 10, 15 / 272
hıra	: küçük olan kişiye söylenen tabir 14 / 307
hıran	: 14 / 305, 14 / 306 → hırvan
hırha	: hırka 1 / 122
hırvan	: zayıf insanlar için kullanılan bir tabir 14 / 305
hıyar	: salatalık 5 / 12
hızak	: 26 / 13 → hızek
hızmet	: hizmet 5 / 1
hızec	: 14 / 265, 24 / 85 → hızek
hızek	: kızak 14 / 267, 17 / 118
hizeg	: 23 / 152
hırala-	: ağaç, tahta vb. şeyleri yaralamak 21 / 160
hızar	: tahta ve kereste biçmeye yarayan, büyük bıçkı; hızar 21 / 135, 21 / 136, 21 / 139, 21 / 140, 21 / 141
hizeh	: 7 / 333 → hızek
hiş	: 2 / 153, 4 / 14, 8 / 330, 15 / 374, 20 / 34 → hêş
hoca	: hoca 1 / 135, 5 / 30, 7 / 17, 7 / 235, 7 / 279, 8 / 166, 8 / 319, 14 / 126, 15 / 603, 17 / 189, 17 / 220, 17 / 230
horoz	: 24 / 47, 24 / 49 → horuz
horuz	: horoz 17 / 33, 17 / 34, 17 / 35, 17 / 36, 17 / 38, 17 / 39
hoş	: hoş 10 / 87, 14 / 42, 17 / 97
hoşteyner	: inek cinsi 2 / 216
hozan	: tarlada kendiliğinden yetişen otlar 14 / 232
hurma	: hamurdan yapılan şerbetli tatlı 14 / 69

huşgu	: tezeğin altında kalan küçük parçalar, ahırda hayvanların altına dökülen kurutulmuş büyükbaş ve küçükbaş hayvan dışkısı 24 / 157
icat	: ucunda su taşımak için çengelleri bulunan uzun sopa 1 / 106, 1 / 107
içun	: 20/ 74, 20 / 76 → için
içün	: için 20 / 75
iceri	: içeri 8 / 271
icin	: 8 / 129 → için
icun	: 8 / 280 → için
iç-	: 8 / 299, → iş-
içün	: 8 / 208, 8 / 246 → için
içi	: iki 1 / 9, 1 / 10, 1 / 17, 1 / 43, 1 / 107, 2 / 48, 6 / 33, 7 / 9, 7 / 12, 7 / 68, 7 / 180, 9 / 7, 10 / 41, 10 / 45, 14 / 198, 14 / 240, 14 / 279, 14 / 396, 14 / 406, 15 / 72, 15 / 149, 15 / 258, 15 / 329, 15 / 362, 15 / 444, 15 / 516, 15 / 525, 15 / 539, 15 / 548, 15 / 550, 16 / 31, 16 / 39, 17 / 36, 17 / 75, 17 / 154, 17 / 157, 22 / 1, 24 / 123, 27 / 61, 27 / 68, 27 / 137
içi ileri bi geri	: düğünlerde oynanan halk oyunu 15 / 53
içindi	: ikindi 16 / 15
igi	: 2 / 20, 2 / 154, 2 / 324, 8 / 7, 8 / 25, 8 / 26, 8 / 71, 8 / 82, 8 / 103, 8 / 121, 8 / 129, 8 / 130, 8 / 174, 8 / 308, 8 / 325, 23 / 120 → içi
ihdiyac	: 2 / 211 → ihtiyaç
ihtiyaç	: ihtiyaç 2 / 133, 7 / 51, 13 / 26
ihtiyat	: yedek 21 / 83
ilaç	: 8 / 295 → ilaç
ilaş	: ilaç 5 / 104
iler(i)	: geçmiş zaman, eski 21 / 51, 21 / 109, 21 / 150, 21 / 165, 21 / 168, 21 / 174
ilÇokul	: ilkokul 7 / 23
ilg	: ilk 2 / 124, 4 / 10, 5 / 52, 8 / 84, 8 / 193, 8 / 195, 14 / 422, 21 / 19, 21 / 31
ilgokul	: 15 / 205 → ilÇokul

ilih	: ilik, düğme 7 / 76
ilgbahar	: ilkbahar 2 / 147, 8 / 169, 14 / 258
igılab	: inkılap 21 / 12
iglim	: iklim 20 / 35
imÇansız	: imkansız 24 / 147
inaş	: inanç 1 / 128, 1 / 132, 1 / 133, 15 / 430, 15 / 432, 15 / 440
ineÇ	: 17 / 31 → ineg
ineg	: inek 8 / 146, 8 / 249, 17 / 173, 23 / 112, 23 / 150
ineÇ	: 15 / 96, 15 / 229, 27 / 137 → ineg
ince ayah tahımı	: eskiden kullanılan takma ad, lakap 14 / 308
incebaş	: küçükbaş hayvan 22 / 35
incili	: 15 / 176 → ardusda
indi	: şimdi 14 / 249
ipeÇ	: ipek 7 / 73
iP	: ip 8 / 129, 8 / 131, 8 / 349, 8 / 350
iPeg	: 8 / 9 → ipeÇ
irapata	: ekmeği tandıra yapıştırmak için kullanılan, bir yüzü tahta, diğer yüzü ot ya da paçavra dolu, yastık biçimindeki araç; rapata 25 / 16
irāh / ırāh	: uzak 7 / 257, 7 / 269
irelle-	: ilerlemek 7 / 275
ireller	: ileri; önceden; eskiden 5 / 122
irġat / ırġat	: ırġat 2 / 92, 10 / 66, 10 / 68
irişlik	: 7 / 76 → işlig
irtica	: doğaçlama 7 / 7
isÇemi	: 27 / 17 → iskemi
isdigan dadlısı	: ? 14 / 69
iskemi	: arkalıksız sandalye 7 / 86, 2 / 316

iskemli	: tandırın üzerine konularak, altında yatılmak için kullanılan masaya benzer ev eşyası 14 / 186, 15 / 61
islat-	: ıslatmak 2 / 39
ispanah	: ıspanak 27 / 128
issiz	: ıssız 21 / 7, 21 / 96, 22 / 75, 23 / 1
iş-	: içmek 7 / 119, 11 / 13, 24 / 11, 24 / 13
işde	: işte 1 / 4, 1 / 6, 1 / 7, 2 / 7, 2 / 28, 2 / 31, 2 / 32, 2 / 33, 2 / 35, 2 / 71, 2 / 75, 2 / 78, 2 / 90, 2 / 139, 2 / 151, 2 / 170, 2 / 173, 2 / 175, 2 / 186, 2 / 187, 2 / 192, 2 / 194, 2 / 228, 2 / 233, 2 / 274, 2 / 318, 2 / 322, 2 / 327, 3 / 7, 4 / 1, 4 / 10, 4 / 12, 4 / 13, 5 / 105, 5 / 106, 5 / 137, 7 / 2, 7 / 61, 7 / 63, 7 / 68, 7 / 88, 7 / 90, 7 / 238, 7 / 277, 8 / 8, 8 / 27, 8 / 57, 8 / 62, 8 / 70, 8 / 75, 8 / 82, 8 / 110, 8 / 113, 8 / 123, 8 / 131, 8 / 132, 8 / 142, 8 / 206, 8 / 221, 8 / 287, 8 / 295, 8 / 318, 8 / 328, 8 / 337, 8 / 379, 10 / 24, 10 / 58, 11 / 37, 11 / 39, 14 / , 26, 14 / 61, 14 / 74, 14 / 92, 14 / 104, 14 / 122, 14 / 124, 14 / 168, 14 / 226, 14 / 342, 15 / 303, 15 / 414, 15 / 533, 17 / 13517 / 191, 17 / 235, 21 / 4, 21 / 5, 21 / 12, 21 / 20, 21 / 29, 21 / 30, 21 / 39, 21 / 40, 21 / 49, 21 / 61, 21 / 63, 21 / 66, 21 / 79, 21 / 118, 21 / 146, 21 / 149, 21 / 172, 21 / 174, 21 / 176, 21 / 178, 21 / 179, 23 / 2, 23 / 7, 23 / 16, 23 / 17, 24 / 13, 24 / 19, 24 / 25, 25 / 35, 25 / 37, 26 / 8, 26 / 14, 26 / 23, 27 / 29, 27 / 95, 27 / 143
işdeÇ	: 27 / 145 → işde
işdi	: 2 / 21, 2 / 26, 2 / 29, 2 / 33, 2 / 42, 4 / 17, 4 / 19, 5 / 16, 5 / 28, 5 / 63, 5 / 70, 6 / 34, 7 / 1, 7 / 5, 7 / 9, 7 / 174, 8 / 85, 8 / 144, 8 / 290, 9 / 19, 9 / 44, 10 / 27, 10 / 104, 10 / 108, 13 / 30, 14 / 29, 14 / 40, 14 / 68, 14 / 69, 15 / 6, 15 / 107, 15 / 294, 15 / 392, 16 / 44, 16 / 47, 16 / 58, 17 / 8, 17 / 217, 18 / 17, 18 / 20, 18 / 30, 20 / 19, 20 / 43, 20 / 50, 21 / 19 → işde
işdiÇ	: 15 / 6, 15 / 19, 15 / 132, 15 / 262, 15 / 304, 15 / 379, 15 / 380, 15 / 383, 15 / 452, 15 / 591, 15 / 654, 27 / 142 → işde
işdik	: 3 / 7, 5 / 6, 5 / 24, 5 / 131 → işde
işih	: 21 / 174 → eşih
işlig	: içlik 17 / 236
kabdur-	: kaptırmak 23 / 30

kabi	: 21 / 144 → ğapı
kaç-	: 8 / 16 → ğaç-
kaç-	: 8 / 16, 8 / 17 → ğaç-
kaçır-	: 8 / 100 → ğaçır-
kadastura	: kadastro 15 / 448
kadliyam	: katliam 8 / 195
kahmuk	: 15 / 394 → katmuk
kakmuk	: 15 / 392, 15 / 393 → katmuk
kalandar	: 8 / 101, 8 / 103 → ğalandar
kalas	: kalın bir şekilde biçilmiş uzun tahta 2 / 33
kaloz	: havada su buharının birden yoğunlaşıp katılaşmasından oluşan, türlü irilikte, yuvarlak veya düzensiz biçimli buz parçaları durumunda yere hızla düşen bir yağış türü; dolu 21 / 79
kaneviçe	: kanaviçe 20 / 53
karışığ	: 23 / 25 → ğarışuĝ
kaş	: 20 / 41 → ğaş
kaşıĝ	: 2 / 265 → ğaşıuĝ
katmuk	: topraĝın altından toplanan, yer elmasına benzer yiyecek 15 / 392, 15 / 394
kayna-	: 18 / 20 → ğayna-
kece	: gece 8 / 87
keçe	: 8 / 150, 8 / 210 → kece
kelem	: lahana 17 / 101
kelepçe	: “kındıra” adı verilen otu, “kem” haline getirmek için büyükbaş hayvan boynuzundan veya odundan yapılan araç 6 / 68
kem	: “kındıra” denilen otun bükülerek ip haline getirilmiş hali 2 / 76, 2 / 320, 2 / 321, 8 / 78, 8 / 129, 11 / 34
kenel	: 8 / 168, 8 / 282 → Ğenel
keren	: kere 5 / 125

kestesi	: yeni adı Alıçlık olan Bayburt ilinin merkezine bağı bir köy 7/ 300
keş	: kabadayı 7 / 255
keşan	: peştamal 23 / 61
keşÇeş	: keşkek 22 / 44
keyvani	: 11 / 20, 11 / 21 → keyveni
keyveni	: düğün, bayram gibi özel günlerde yemek pişiren aşçı 1 / 30, 1 / 31, 15 / 31, 5 / 20
kık-	: dökmek 17 / 229, 17 / 230
kırhı çıh-	: kırkı çıkmak 25 / 28
kırtlıh	: davar kırkmaya yarayan makas biçimindeki alet 26 / 45
kıtl-	: ısırmak 24 / 107
kındıra	: sulu yerlerde biten ince, uzun, sert yapraklı bir çeşit çayır otu 20 / 49
kibi	: gibi 2 / 197, 8 / 144, 20 / 65, 22 / 1, 22 / 25
kibin	: 5 / 56, 21 / 6 → kibi
kirman	: elde yün eğirmeye yarayan tahtadan yapılmış araç 26 / 41
kelin	: 22 / 11 → Çelin
kılhos	: yeni adı Pınargözü olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağı bir köy 8 / 161, 8 / 162
kimin	: 21 / 36 → kibi
kiraz	: haziran 12 / 1, 21 / 77, 23 / 102, 24 / 135
kis	: 22 / 52 → gişi
kivre	: kirve 8 / 281
kob-	: kopmak 21 / 162
koç ayi	: ekim, kasım 23 / 102
koć ayı	: 8 / 111 → goç ayi
kok	: kök 15 / 5, 17 / 137, 17 / 139
kokoç	: kuşburnu çorbası 17 / 239, 17 / 240
kom	: küçükbaş hayvan ahır 2 / 237, 2 / 239, 5 / 65, 14 / 196, 15 / 487, 24 / 153

kompîle	: komple 14 / 28, 14 / 40
kompusto	: komposto 20 / 14
konursu	: Bayburt ilinin Merkez ilçesine bağlı bir köy 7 / 89, 7 / 90, 7 / 102, 24 / 12
konus	: köpek adı 16 / 21
kor bende	: körebe oyunu 21 / 67
kop	: Bayburt ile Erzurum'u birbirine bağlayan geçit 7 / 121
kopuk	: katmukun beyaz renkli olanı 15 / 394, 15 / 395, 15 / 39615 / 397
korit	: erkek keçi 17 / 118
kômar	: kumar 8 / 159
köç-	: göçmek 22 / 6, 22 / 17
köpeÇ	: köpek 7 / 74
kölge	: gölge 8 / 38
körhli çizma	: koyun ve keçi deriden yapılmış daha çok yörüklerin giyindiği çizme; zenginliği simgeler 7 / 256
kör-	: 14 / 317 → Çör-
körme	: dağlarda yetişen sarımsağa benzer bir çeşit yaban otu, yabani sarımsak türü 17 / 105
kösöfdi	: tandır karıştırıcısı 17 / 120
köş-	: ölmek, göçmek 5 / 113
köşÇ	: köşk 15 / 379
köw	: köy 2 / 160, 4 / 25, 5 / 28, 5 / 32, 5 / 38, 5 / 60, 5 / 79, 5 / 85, 6 / 46, 7 / 6, 7 / 90, 7 / 252, 7 / 253, 7 / 315, 13 / 2, 13 / 14, 13 / 26, 14 / 99, 14 / 225, 14 / 225, 15 / 596, 17 / 7, 17 / 91, 17 / 101, 17 / 179, 17 / 180, 17 / 181, 17 / 189, 17 / 191, 17 / 195, 23 / 79
köz	: 8 / 361 → Çöz
kullug	: fes 17 / 236
kurbet	: 11 / 3 → gurbet
kurd	: 23 / 29, 23 / 30 → gurd

kurug	: 7 / 262, 7 / 263 → kuruk
kuruk	: at ve eşek yavrusu 17 / 204, 17 / 205
kurun	: hayvanların su içmesi için ağaç ya da taştan yapılmış su kabı 15 / 355, 15 / 360
kurun	: lor peyniri ile taze yağın konulduğu tahtadan yapılmış kap 21 / 100, 21 / 102
kuşluḥ	: günün sabahla öğle arası 8 / 42
kutla-	: hamuru ekşidikten sonra küçük eşit parçalara bölmek, beze yapmak 7 / 94
kúP	: küp 8 / 367
küçüg	: 14 / 210, 14 / 331 → kuçug
küçüg	: 8 / 109, 8 / 110 → gucug
küçüg	: 8 / 148 → kuçug
küflet	: 27 / 123 → külfet
kügüm	: güğüm 8 / 298
külfet	: evdeki kişiler, aile 20 / 41
külür	: bezelye 20 / 70, 20 / 75, 20 / 76, 21 / 120, 21 / 121, 23 / 108
künde	: her gün 7 / 247
küP	: 8 / 368 → kúP
küreg	: kürek 2 / 138
küşne	: kırmızı renkli, mercimeğe benzeyen ve genellikle hayvan yemi olarak kullanılan tahıl ürünü 1 / 103, 2 / 69, 2 / 83, 2 / 84, 2 / 199, 6 / 4, 14 / 245
kütüg	: kesilmiş ağaç gövdesi; kütük 21 / 137
küwle	: tandırın yanında bulunan, tandır ateşinin yanması için hava almasını sağlayan ve baca işlevi gören delik 7 / 98
ḳaḥ-	: 16 / 19 → ḳalḥ-
ḳalabaluh	: 14 / 205 → ḡalabalıḥ
ḳalandar	: 8 / 109, 8 / 112 → ḡalandar
ḳalḥ-	: 2 / 21, 2 / 39, 2 / 217 → ḡalḥ-
ḳaz	: gaz 8 / 84

kırat kaşdi	: gençler arasında oynanan oyun 8 / 71
kırman	: kırışleri birbiri üzerine çaprazlama olarak ve kat kat konularak yapılan, kırlangıç yuvasına benzer biçimli ve genellikle tandır evlerine yapılan tavan 13 / 15, 15 / 495
kor çıra	: gazyağıyla yanan bir çeşit aydınlanma aracı, kandil 15 / 376, 15 / 377, 15 / 405
kor gössüz	: köstebek 17 / 111
kotan	: büyük saban, pulluk 2 / 68, 10 / 44, 10 / 45, 14 / 164
kuçug	: küçük 14 / 131, 14 / 196, 14 / 302, 14 / 306, 14 / 307, 14 / 360, 25 / 6
Kedur-	: 8 / 358 → Çetir-
Kenar	: 8 / 355 → Çenar
Kısa	: 8 / 82 → ğısa
laḥana	: lahana 27 / 128
lastık	: plastikten yapılmış ayakkabı 5 / 79, 25 / 13, 25 / 15
lağaP	: lakap 8 / 242, 8 / 244
laylon	: naylon 15 / 411, 15 / 412
laz ğoçu	: kasım 12 / 1
laz oyunu	: horon 15 / 282
lazın ğoçi	: 1. eylül 14 / 282, 14 / 284 2. kasım 24 / 133
lavaba	: lavabo 2 / 233
lazud	: 25 / 21 → lazut
lazut	: mısır 17 / 104
leçeg	: beyaz renkli başörtüsü 7 / 127, 7 / 128
leyen	: leğen 27 / 127
lifor	: 23 / 112 → ligarba
ligarba	: yaban mersini 23 / 112
loganda	: lokanta 21 / 11, 21 / 144, 22 / 54

loğ taşı	: çamurlu yüzeylerin düzeltilmesinde kullanılan taş 17 / 119
lohum	: lokum 2 / 327
lobiya	: fasulye 17 / 128, 22 / 49
löküs	: lüks lambası 2 / 165
löküz	: 21 / 179 → löküs
lüküs	: 2 / 165 → löküs
lüver	: tabanca 7 / 71
maç	: sabanın elle tutulan kısmı 8 / 118
maÇine	: makine 1 / 98, 1 / 100, 1 / 101, 22 / 39
magarina	: makarna 21 / 149, 21 / 150
mahas	: makas 26 / 45
mal	: büyükbaş hayvan 5 / 15, 5 / 83, 5 / 84, 5 / 128, 16 / 13, 16 / 14, 17 / 35, 17 / 175, 20 / 30, 20 / 32, 20 / 33, 20 / 59, 20 / 105
malez	: kabakla ile süttten yapılan bir çeşit yemek 17 / 209, 17 / 211, 17 / 220
maliyed	: maliyet 23 / 32
mam	: yeni adı Değirmencik olan Bayburt ilinin merkezine bağlı köy 7 / 306, 8 / 288
mamiga	: nine 8 / 239
mangal	: mangal 24 / 46
maram	: kağnı arabası tekerleğinin etrafına sarılı demir 8 / 132
marmi	: mermi 7 / 42
massa	: germişe ağacından yapılan ucu çivili veya demir tel takılı çoban sopası 17 / 109
mayıs	: büyükbaş hayvan gübresi 14 / 124, 15 / 480
mazi	: kağnı arabalarında iki tekerleği birbirine bağlayan ağaç 7 / 138, 7 / 139, 8 / 134
mazgal	: ? 1 / 94
māsus	: mahsus 14 / 346
meÇer	: meğer 7 / 162

medek	: dişi manda 17 / 177
mehtep	: mektep 7 / 79
mehtup	: 27 / 1, 27 / 2, 27 / 5 → meştup
mehtup	: 10 / 86, 10 / 87, 10 , 91 → meştup
mejbür	: mecbur 11 / 38, 14 / 240, 15 / 86, 19 / 62
mekir	: hortlak, kötü ruh 14 / 117
meram	: istek 7 / 411
merah	: merak 7 / 230, 15 / 158, 17 / 38, 17 / 160
mereĈ	: 9 / 14 → merek
mereh	: 5 / 48 → merek
mereh	: 7 / 107, 9 / 1 → merek
merek	: samanlık 20 / 60
mercimeĈ	: 27 / 107 → mercimeh
mercimeh	: mercimek 27 / 105
merĈez	: merkez 14 / 329, 17 / 188
mesal	: misal 3 / 2
mesele	: mesala 6 / 18, 12 / 6, 14 / 2, 14 / 9, 14 / 32, 14 / 50, 14 / 72, 14 / 85, 14 / 95, 14 / 101, 14 / 117, 14 / 123, 14 / 176, 14 / 208, 14 / 262, 14 / 266, 14 / 298, 14 / 305, 14 / 315, 14 / 331, 14 / 351, 14 / 389, 17 / 242, 19 / 12
meşe	: orman 21 / 138
meştup	: mektup 17 / 136
meyem	: meğer 27 / 97
mezer	: mezar 14 / 64 , 14 / 65, 14 / 66, 14 / 74, 14 / 86, 14 / 89, 14 / 72
mışdar	: muhtar 7 / 315, 7 / 316
mındar et-	: eti yenilen hayvanların kesimden önce öldüklerini ifade eden durum, ziyan etmek 15 / 97
mısır	: 8 / 29, 8 / 143, 8 / 144 → misir
mihal	: misal 5 / 19

mil	: ? “elinde mili belinde mili” 27 / 23
mintan	: gömlek 23 / 61
misir	: mısır 20 / 72, 20 / 81, 20 / 83
mors et-	: karşısındaki kişi ya da kişileri söz söyleyemeyecek duruma getirmek 17 / 96
motor	: 15 / 10, 17 / 182 → tirehtör
mozuk	: iki yaşına girmiş dana 17 / 153, 17 / 154, 17 / 157
möhreli	: mühürlü 7 / 142
muevvela	: ? “öyle laflar söylüyo gi ev yığılıyo muevvela” 8 / 260
mugabele	: mukabele 10 / 38, 14 / 244
muḥacır	: muhacir 8 / 185
muḥdar	: 2 / 32, 4 / 17, 8 / 254, 21 / 28 → mıḥdar
muḥtar	: 11 / 9, 11 / 31 → mıḥdar
müfreze	: takviye birliği 15 / 120
mügabele	: 14 / 243 → mugabele
mümKün	: mümkün 8 / 26
mürüd	: mürit 15 / 112, 15 / 113, 15 / 118, 15 / 121
müzig	: müzik 7 / 278
nacaḥ	: balta 22 / 73
naçar	: çaresiz 7 / 304
nasi	: nasıl 1 / 11, 1 / 17, 1 / 82, 1 / 87, 7 / 263, 7 / 267
naṣī	: 5 / 59, 8 / 362, 10 / 6, 14 / 31, 14 / 104, 15 / 113, 16 / 10 → nasi
nat	: tırpan tutacağı 15 / 40
naylon	: plastik ayakkabı 1 / 27
nebed	: nöbet 84
nem	: bilmem, ne bileyim 17 / 97
niÇah	: nikah 25 / 45
nispetli	: misilleme, ölç 7 / 63

niv	: yeni adı Arpalı olan Bayburt ilinin merkezine bağı bir belde 8 / 196, 9 / 19, 9 / 43, 15 / 262, 15 / 263, 17 / 64, 17 / 188, 17 / 190
nogda	: nokta 14 / 329
nohsan	: noksan, eksik 15 / 485, 15 / 501, 16 / 50
nuzuri	: huzur 7 / 253
nüsret	: Nusret 7 / 35
nezedli	: lezzetli 21 / 162
ocah	: ocak 2 / 146, 16 / 55, 17 / 78, 17 / 80
oçak	: ocak ayı 8 / 109
odur-	: oturmak 8 / 171, 8 / 213, 8 / 220
ogu-	: 20 / 2, 20 / 3 → oğu-
oğul¹	: çocuk, evlat 5 / 141
oğul²	: arının yavrusu 19 / 9, 19 / 10
ohlevi	: oklava 17 / 119
oğu-	: okumak 1 / 136, 1 / 137, 3 / 6, 3 / 7, 3 / 8, 5 / 26, 5 / 29, 6 / 32, 10 / 38, 10 / 91, 10 / 92, 14 / 243, 14 / 244, 15 / 115, 15 / 209, 15 / 213, 15 / 288, 15 / 294, 15 / 455, 15 / 457, 15 / 605, 15 / 607, 16 / 12, 16 / 16, 17 / 3, 17 / 126, 17 / 249, 20 / 44, 22 / 28, 22 / 58, 22 / 63
ohunti	: okunmuş şeker 17 / 124, 17 / 125, 17 / 126
orağ zamani	: ot biçme zamanı (haziran, temmuz, ağustos) 2 / 71
orag	: 8 / 135, 8 / 138, 8 / 141, 8 / 150, 23 / 47 → orah
orah	: yarım çember biçiminde ekin, ot vb. şeyleri biçmede kullanılan tarım aleti; orak 2 / 71, 5 / 47, 5 / 48, 7 / 122, 10 / 51, 10 / 52, 10 / 67, 20 / 95, 20 / 96, 22 / 68
orah ayi	: ağustos 14 / 280, 14 / 281
oraka	: mısır 17 / 104, 17 / 105
orda	: orta 8 / 65, 8 / 67, 8 / 74, 8 / 80
ortag	: ortak 23 / 86

ossuḥ	: yeni adı Nişantaşı olan Bayburt ilinin merkezine bağlı bir köy (Osluk) 14 / 16
otar-	: hayvan otlatmak 7 / 2, 7 / 405, 14 / 164, 14 / 234, 14 / 242, 15 / 391, 15 / 399, 17 / 178
ot ayi	: temmuz 14 / 281
oynağ	: eklem 7 / 131
oyun	: 20 / 65, 22 / 39, 23 / 42 → öyün
ōlan	: oğlan 25 / 1
ōb-	: öpmek 20 / 7
ōbür	: öteki, diğeri 22 / 36, 22 / 51, 22 / 56, 22 / 57
öÇüz	: 1 / 89 → öküz
ödegi	: öteki 8 / 66, 8 / 72, 8 / 73, 8 / 254
öfÇe	: öfke 15 / 223
öküz	: kısırlaştırılmış boğa 2 / 66, 2 / 68, 2 / 70, 2 / 83, 2 / 98, 2 / 100, 2 / 125, 2 / 126, 2 / 149, 2 / 186, 2 / 187, 2 / 188, 2 / 190, 2 / 199, 2 / 200, 2 / 205, 2 / 244, 2 / 307, 2 / 309, 2 / 310, 5 / 46, 5 / 67, 7 / 188, 10 / 44, 11 / 4, 14 / 214, 14 / 218, 14 / 267, 14 / 270, 14 / 277, 14 / 288, 14 / 289, 14 / 295, 15 / 98, 15 / 100, 15 / 101, 17 / 152, 17 / 155, 17 / 156, 17 / 159, 17 / 161, 17 / 163, 17 / 182
örÇi	: örgü 25 / 15
örkün-	: ürkmek, korkmak 21 / 70
örneÇ	: 1 / 19 → örneh
örneh	: örnek 1 / 12, 1 / 13
öwle	: 1 / 9, 4 / 13, 7 / 305, 7 / 307 → öylen
öylen	: ögle 2 / 12, 2 / 203, 14 / 239, 15 / 12, 15 / 16
öyüt-	: 20 / 73 → ügüd-
öyün	: öğün 20 / 63, 20 / 64
öyren-	: öğrenmek 20 / 1
özelliÇ	: özellik 1 / 1

öle	: 2 / 56, 2 / 58, 2 / 63, 2 / 330, 8 / 205, 8 / 236, 11 / 31, 14 / 94, 14 / 110, 14 / 134, 15 / 14, 15 / 25, 15 / 119, 15 / 122, 15 / 248, 15 / 256, 17 / 215, 19 / 24 → èle
paÇit	: paket 7 / 118
paħır	: bakır 17 / 134, 21 / 151, 21 / 155
pahar	: çeşme 17 / 242
pakla	: bakla 17 / 132
palkon	: balkon 8 / 218
pamuħ	: pamuk 6 / 16
parmaħ	: 27 / 4, 27 / 35 → barmaħ
pasma	: üzerinde baskı ile yapılmış renkli şekiller bulunan pamuklu kumaş, basma 8 / 313
patadis	: 24 / 150, 24 / 152 → papatis
patatis	: patates 5 / 11, 16 / 26
patedis	: 2 / 143 → patatis
patos	: başağın sapını saman haline getirmekte kullanılan tarım aracı 2 / 108, 7 / 187
payħır	: ? “bıraħ payħır tayi kişner” 7 / 37
paynıg	: yeni adı Erikdibi olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 6 / 5
pār	: 5 / 144 → pahar
peÇala	: pekala 15 / 621
peÇe	: 17 / 3 → peke
peke	: tahtadan yapılmış oturma yeri, sedir 5 / 42, 10 / 23, 17 / 5
peg / Peg	: pek 2 / 159, 2 / 223, 8 / 27, 8 / 188, 8 / 207, 8 / 242, 8 / 246, 8 / 247, 8 / 368, 23 / 13
per	: davarların sağıldığı yer, ağıl 23 / 80
pereÇende	: perakende 27 / 14
peşÇeş	: hediye 15 / 301, 15 / 303, 15 / 304
peştinbal	: peştamal 10 / 46

peydah ol-	: ortaya çıkmak, yaratmak 2 / 264
peyderpey	: yavaş yavaş 7 / 281
pınargözü	: 2 / 96 → kilhös
pıntırık	: odundan yapılmış, iki pervaneli rüzgâr gülü 15 / 383, 15 / 384
pirag-	: 8 / 191, 8 / 204, 8 / 303 → pirağ-
piçağ	: bıçak 17 / 134
pihniñ	: piknik 25 / 10, 25 / 11
pineon	: un, tahıl ürünü 2 / 79
piraz	: 8 / 260 → birez
pislih	: pislik 14 / 123, 14 / 124, 17 / 66
poruğluğ	: 17 250 → pöhrük
pöğreç	: 17 / 241 → pöhrük
pöhrük	: soba bacası 17 / 241
Paca	: 8 / 151 → baca
Paća	: 8 / 70 → baca
Padades	: 8 / 8 / 29 → patatis
Padıl / Patıl	: batıl 8 / 89
Pag-	: 8 / 286, 8 / 287, 8 / 360 → bağ-
Pagır	: 8 / 298 → pağır
Pağla-	: bağlamak 8 / 349
Pahar	: bahar 8 / 70
Pakır	: 20 / 39, 20 / 40 → pağır
Panzehir	: panzehir 8 / 292, 8 / 295
Par	: bar, halkoyunu 8 / 55
Parmag	: 8 / 88 → barmağ
Pataglug	: bataklık 8 / 46, 8 / 48
Payan	: bayan 8 / 27

Payburd	: Bayburt 8 / 56, 8 / 177
Peddua	: beddua 8 / 175
Pi	: bir 8 / 223
Piç-	: 8 / 127, 8 / 128, 8 / 140 → biş-
Piş-	: 8 / 158 → biş-
Püyü-	: büyümek 8 / 339
rahad	: rahat 23 / 41
rahmedli	: rahmetli 23 / 144
ramuk	: römork 27 / 124
reşberlig	: çiftçi, rençper 2 / 142
rehmetliÇ	: rahmetlik 16 / 3
rüzÇar	: rüzgar 15 / 387, 15 / 388, 15 / 389
sabah	: sabah 1 / 41, 1 / 42, 2 / 72, 2 / 283, 7 / 224, 9 / 2, 9 / 8, 9 / 55, 14 / 233, 15 / 430, 15 / 468, 16 / 19, 17 / 102, 22 / 39, 24 / 114
saban	: tarlayı işlemekte kullanılan tarım aracı 1 / 93, 2 / 69, 2 / 122, 2 / 123, 2 / 124, 2 / 125, 2 / 126, 2 / 200, 8 / 116, 8 / 118, 8 / 124, 8 / 366, 10 / 44, 10 / 45, 10 / 48, 14 / 219, 14 / 220, 14 / 264, 20 / 92, 20 / 93, 23 / 46, 23 / 151
saç	: sac 15 / 62, 5 / 4
sad-	: satmak 8 / 12, 8 / 156, 8 / 190, 23 / 105, 23 / 144
sāde	: sadece 2 / 304, 4 / 15, 8 / 28, 8 / 251, 14 / 134, 14 / 250
sadi	: 23 / 105, 23 / 114 → sāde
saglan-	: saklanmak 8 / 66
sağduc	: sağdıç 2 / 19, 7 / 83
sağduş	: 14 / 29 → sağduc
sağlıh	: sağlık 2 / 249, 2 / 251, 27 / 131
sahan	: derinliği az olan tabak 5 / 136, 7 / 392
sahap	: sahip 16 / 10, 24 / 128

sahat	: saat 6 / 58, 9 / 12, 9 / 17, 9 / 18, 15 / 150, 15 / 151, 15 / 228, 16 / 14, 16 / 45, 16 / 46
saḥat	: sakat 18 / 3
saḥla-	: saklamak 21 / 116, 27 / 112
saḥlan-	: 9 / 29, 17 / 65, 24 / 54 → sin-
saḥuyluḥ	: ahır süpürgesi 17 / 118
sailacag	: sağılacak 8 / 146
sako	: palto 17 / 235
sal	: hasta, yaralı ya da ölü taşınan sedye 23 / 115, 23 / 117
sami	: boyunduruğa öküzleri bağlamak için kullanılan ağaç çubuk 8 / 117
sancaḥ	: sancak 7 / 274, 15 / 559
sancı	: ağrı 14 / 107, 14 / 108, 14 / 109, 14 / 112
sanduh aş-	: düğünden iki sonra gelin çeyizini görmeye gelmek; sandık açmak 27 / 68
sancılan-	: ağrımak 14 / 109
sansar	: uzun ve ince bir vücudu olan kemirgen bir hayvan 17 / 116
sara	: sera 7 / 285, 7 / 286
sarbaş	: 15 / 182 → sarıbaş
sarıbaş	: genellikle güzün ekilen bir çeşit buğday 14 / 248, 21 / 119
sarimeşe	: 7 / 88, 7 / 92 → havnus
sarP	: sarı 8 / 341
saş¹	: saç 7 / 98, 7 / 100, 7 / 151, 17 / 73, 27 / 79
saş²	: sac 8 / 372, 17 / 50
sāt	: 8 / 40, 15 / 45, 15 / 138, 15 / 148 → sahat
sebeb	: sebep 14 / 89, 14 / 222, 14 / 249, 19 / 32, 25 / 46
sebi	: sahibi 2 / 7
seÇiz	: sekiz 7 / 180, 7 / 183, 7 / 236, 7 / 264, 7 / 288, 9 / 6, 14 / 167, 15 / 539, 27 / 137
seÇü	: 25 / 11 → sekü

segiz	: 8 / 1 → seÇiz
segsen	: 2 / 137, 8 / 87, 8 / 194, 23 / 120 → sehzen
sehzen	: seksen 2 / 164, 3 / 1, 7 / 20
selamluĥ	: eve gelen misafirin karşılıandığı bölüm 14 / 183
seş-	: seçmek 7 / 391
seli	: harman savurmakta kullanılan dört dişli yaba 2 / 101, 2 / 102, 7 / 187
selimet	: selamet 15 / 547
sekü	: tarla ve bahçelerdeki merdivene benzer basamak biçiminde düzlükler 15 / 415
sep-	: serpmek 24 / 111
sePed	: sepet 8 / 151
serÇi	: sergen, kilim, yaygı 6 / 69
serd	: sert 23 / 157
sertnek	: korkak 17 / 40
sevür	: sahur 16 / 37, 16 / 41, 16 / 45
seyird-	: koşmak 7 / 164
seydiyab	: 3 / 9 → seydiyakub
seydiyakub	: Bayburt ilinin merkezine baĥlı bir köy 8 / 321
sıcaĥ	: sıcak 2 / 208, 15 / 59, 15 / 60, 15 / 62, 15 / 497, 19 / 37, 19 / 38, 20 / 57, 24 / 110, 24 / 111, 24 / 148
sıçan dikeni	: dikenli yabani bir ot türü 7 / 204
sıgara	: sigara 7 / 119, 7 / 220, 7 / 222, 7 / 223, 10 / 61, 17 / 108
sıĥındi	: 23 / 118 → sıĥıntı
sıĥır	: büyükbaş hayvan sürüsü 1 / 90, 14 / 215, 17 / 176, 2 / 66
sıĥır ĥoyan	: aralık 2 / 305, 8 / 111, 12 / 1, 12 / 4, 14 / 274, 14 / 283, 24 / 133
sıĥ-	: sıkmak 24 / 54, 25 / 23, 27 / 108
sıĥıntı	: sıkıntı 15 / 239, 16 / 57, 20 / 45
sıĥınti	: 2 / 235 → sıĥıntı

sıhıye	: sıhhiye 2 / 248, 2 / 249
sılaci	: yabancı yerden memleketine dönen kimse 23 / 110
sılıhçı	: 1 / 129, 5 / 102, 22 / 82, 22 / 83 → sınıhçı
sınıhçı	: kırık, çıkık işiyle uğraşan kişi 2 / 256, 6 / 17
sırd	: sırt 8 / 64, 8 / 66, 8 / 67, 8 / 97
sıvar-	: sulamak 10 / 50
sıyr	: 20 / 102, 20 / 103, 20 / 104 → sığır
sifde	: önce 21 / 21, 21 / 31
silac	: biçilen tahıl ürünlerin bir araya toplanma yöntemi 23 / 133
sin-	: saklanmak 9 / 15, 10 / 1, 17 / 78, 7 / 341, 7 / 343, 24 / 55, 24 / 67
sini	: üzerinde yemek yenen büyük bakır tepsi 7 / 398, 20 / 40, 20 / 41, 25 / 8, 25 / 20
sindelli	: yeni adı Yaprıcık olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 6 / 8
sinor	: sınır 8 / 353, 17 / 184
sisdem	: sistem 23 / 87
sitir ed-	: bir araya toplamak, saklamak 5 / 9
sitirlenmek	: saklanmak, korunmak 14 / 209
siviş	: kış gecelerinde gençlerin oynadığı oyun 8 / 64
siyah	: siyah 27 / 145
sog-	: sokmak 8 / 72, 8 / 205
sohah	: sokak 7 / 204, 7 / 284
somun	: yuvarlak ve şişkin tandır ekmeği 1 / 47
sorkunlu	: Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 2 / 96, 2 / 135, 2 / 159, 2 / 190, 2 / 252
soyha	: hayırsız 7 / 197, 7 / 201, 7 / 205, 7 / 209, 7 / 213
soyma	: kaysı kurusu 1 / 37, 1 / 38, 17 / 244
soyuh	: soğuk 7 / 110, 16 / 26, 20 / 32, 20 / 88
sōan	: soğan 20 / 71

sōra	: sonra 2 / 31, 2 / 39, 2 / 47, 2 / 48, 2 / 57, 2 / 74, 2 / 87, 2 / 99, 2 / 125, 2 / 160, 2 / 189, 2 / 190, 2 / 249, 2 / 251, 2 / 264, 2 / 265, 2 / 288, 2 / 325, 2 / 328, 5 / 80, 5 / 81, 5 / 123, 5 / 124, 5 / 130, 8 / 6, 58 / 19, 8 / 20, 8 / 92, 8 / 232, 8 / 277, 8 / 291, 8 / 324, 10 / 50, 14 / 1, 14 / 64, 14 / 74, 14 / 75, 14 / 118, 14 / 146, 14 / 154, 14 / 182, 14 / 192, 14 / 194, 14 / 200, 14 / 201, 14 / 224, 14 / 270, 14 / 274, 14 / 279, 14 / 282, 14 / 296, 14 / 297, 14 / 369, 14 / 387, 14 / 399, 14 / 401, 14 / 404, 15 / 127, 15 / 306, 15 / 319, 15 / 382, 17 / 8, 17 / 35, 17 / 45, 17 / 60, 17 / 69, 17 / 70, 17 / 79, 17 / 103, 17 / 159, 17 / 213
su iti	: su samuru 17 / 112
sufra	: sofa 7 / 195, 24 / 113
suludere	: Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağı bir köy 2 / 96, 2 / 135, 2 / 159, 2 / 253, 8 / 7, 8 / 57
sura	: 8 / 2, 8 / 19, 20 / 46, 20 / 78 → sōra
suşla-	: suçlamak 10 / 109, 10 / 110
suya at-	: 21 / 53 → suya bas-
suya bas-	: delikanlı meclisinde gençlere verilen ceza sonucunda o kişinin suyun içine atılması 15 / 353, 15 / 354, 15 / 355, 15 / 356, 15 / 357, 15 / 358, 15 / 359, 15 / 360, 15 / 361
süd	: süt 2 / 211, 5 / 68, 5 / 70, 5 / 72, 5 / 74, 17 / 210, 17 / 225, 22 / 40
südli	: sütlaç 17 / 213
südlü	: 1 / 39, 1 / 40 → südli
südüÇ	: sidik, idrar 24 / 115, 24 / 117
südüÇ	: 25 / 43 → südüÇ
sünned	: sünnet 8 / 282, 8 / 283, 8 / 284, 8 / 285, 21 / 45, 21 / 46
süpürÇe	: 27 / 34 → süpürke
süpürd-	: kovalamak 14 / 318
süpürke	: süpürge 23 / 59
süregli	: sürekli 14 / 321, 23 / 32
sürehli	: 27 / 120 → süregli

sürügle-	: sürüklemek 8 / 122
sütlaş	: 24 / 33 → südli
şamar oyunu:	gençler arasında oynanan oyun 8 / 64, 8 / 67, 8 / 161
şap	: hayvan hastalığı 23 / 37
şard	: şart 23 / 49, 23 / 119
şeÇer	: şeker 1 / 42, 1 / 88, 15 / 15, 15 / 503, 17 / 125, 17 / 126, 22 / 79, 22 / 80, 24 / 139, 24 / 140, 24 / 141, 25 / 22
şeger	: 8 / 53, 8 / 54, 8 / 314, 15 / 26 → şeÇer
şenle-	: yerleşmek, ikamet etmek 21 / 10
şenliÇ	: şenlik 17 / 19
şerbed	: şerbet 8 / 297, 14 / 108, 21 / 36
şële	: 7 / 186, 7 / 196, 7 / 234, 7 / 281, 10 / 109, 10 / 110, 14 / 6, 14 / 233, 15 / 254, 16 / 11, 17 / 5 → şöle
şıyh	: 15 / 117 → şıyih
şıyih	: şeyh 6 / 1
şidded	: şiddet 23 / 126
şimdiÇ	: 4 / 13, 6 / 67, 7 / 270, 15 / 7 → şindi
şimşeÇ	: şimşek 24 / 108
şindi	: şimdi 1 / 4, 1 / 52, 1 / 98, 2 / 12, 2 / 26, 2 / 48, 5 / 1, 5 / 5, 5 / 6, 6 / 3, 6 / 50, 6 / 66, 7 / 119, 7 / 176, 7 / 232, 8 / 6, 8 / 32, 9 / 13, 9 / 60, 10 / 34, 11 / 31, 11 / 40, 12 / 6, 13 / 1, 13 / 10, 13 / 26, 14 / 4, 14 / 100, 14 / 129, 15 / 1, 15 / 109, 15 / 127, 16 / 52, 16 / 56, 16 / 58, 17 / 59, 17 / 124, 17 / 128, 18 / 2, 18 / 4, 18 / 10, 20 / 34, 20 / 49, 20 / 80, 21 / 32, 21 / 45, 21 / 46, 22 / 1, 22 / 11, 22 / 64
şindiÇ	: 15 / 534 → şindi
şindig	: 2 / 1, 2 / 58, 2 / 197, 5 / 139, 12 / 5, 21 / 50 → şindi
şöfor	: şoför 17 / 194

şöle	: şöyle 2 / 90, 2 / 167, 2 / 170, 2 / 229, 2 / 248, 7 / 189, 10 / 14, 14 / 47, 14 / 48, 14 / 75, 14 / 94, 14 / 188, 14 / 397, 15 / 7, 15 / 239, 15 / 325, 15 / 385, 15 / 512, 17 / 123, 17 / 148
şur	: Trabzon'un Çaykara ilçesine bağlı Şahinkaya köyü yaylasının adı 7 / 155
şura	: şurası 14 / 225
şurt	: tandırın üst kenarı 15 / 59
sücüh	: peynirin ve lorun süzülüp alındıktan sonra, geriye kalan suyu 3 / 4
şüÇür	: şükür 6 / 10, 16 / 48, 16 / 49, 16 / 56, 17 / 21
şüşeli lamba	: aydınlatma aracı 16 / 36, 16 / 37, 16 / 42, 21 / 177
tabla	: tepsi, bakır sini 22 / 44
tag-	: 8 / 101 → tağ-
tahda	: 23 / 148 → tağda
tağ-	: takmak 2 / 166, 2 / 276, 6 / 41, 6 / 68, 14 / 302, 14 / 303, 15 / 480, 25 / 4, 25 / 5
tağda	: tahta 2 / 90, 15 / 490, 17 / 4, 21 / 144
tağım	: takım 25 / 5
tandurluğ	: tandır evi, mutfak 14 / 182, 15 / 495
tantel	: dantel 1 / 124
tapan	: tohum ekildikten sonra tarlayı düzeltmeye yarayan yassı ağaç 8 / 120, 8 / 122, 8 / 123, 10 / 48, 10 / 49
tapir	: tarla ismi 7 / 197, 7 / 201, 7 / 205, 7 / 209, 7 / 213
taraguz	: ? “böyle yağdı oriya bële taraguz _oldi hemde nasıl böyle yağdı” 14 / 166
tarav	: taraf 8 / 40, 8 / 218
tas	: içi çukur tabak 7 / 5, 20 / 39, 20 / 41, 21 / 150
tatlı çorba	: kuşburnu çorbası 2 / 17
tavug	: 8 / 156 → tayuğ
tavuğ	: 10 / 12 → tayuğ
tayukvank	: yeni adı Yerlice olan Bayburt merkeze bağlı bir köy 1 / 5

tayuh	: tavuk 15 / 45, 24 / 155
tazi	: hızlı, uzun bacaklı bir tür av köpeği cinsi 7 / 347, 7 / 349
tām	: tamam 7 / 147
tede	: dede 8 / 256
tecavuz	: tecavüz 17 / 58, 17 / 60, 17 / 66
tecür	: tereğin alt tarafındaki açık raflara verilen ad 7 / 106
tegme	: tekme 8 / 80
tehrar	: tekrar 2 / 258, 16 / 14
teliganli	: 8 / 98, 8 / 211 → deliğanli
telġuat	: ? “Çendi işimden çoġ yani etrafıma, akrabama, telġuatıma çoġ yardımda bulundum” 27 / 140
tel helvasi	: pişmaniye 2 / 326, 10 / 78
te-	: demek 8 / 345
temiraġa	: düğünlerde oynanan oyun, halay 8 / 61
temizlig	: temizlik 20 / 2
tene	: 3 / 6, 5 / 18, 5 / 44, 5 / 56, 5 / 60, 7 / 19, 7 / 20, 7 / 179, 7 / 180, 7 / 183, 7 / 232, 7 / 267, 9 / 4, 10 / 46, 13 / 7, 13 / 16, 14 / 51, 14 / 127, 14 / 139, 14 / 140, 14 / 395, 15 / 502, 16 / 2, 17 / 14, 17 / 15, 17 / 181, 17 / 199, 19 / 7 → dene
teneÇe	: teneke 1 / 106, 7 / 179, 7 / 180, 27 / 119
tepme	: küçükbaş hayvan gübresinin bel küreğiyle kare şeklinde kesilmesiyle elde edilen tezek 2 / 92, 17 / 119, 23 / 154
derawi	: teravih 8 / 171
terecan	: kırmızı renkli buğday 15 / 1 81
tereh	: mutfak araç gereçlerinin konulduğu açık raf 7 / 389, 7 / 392
tereh	: 7 / 106 → tereh
terÇ	: terk 1 / 91, 15 / 588
teng	: denk 8 / 374
terlih	: terlik 16 / 9

teşi	: yün eğirmeye yarayan tahta araç 26 / 40, 26 / 42
teşti	: demir, odun veya naylondan yapılmış banyo yapılan ve amaşır yıkanan büyük leğen 15 / 411, 15 / 412
teyişüg	: 8 / 58, 8 / 59 → deyişük
teyne	: hamur teknesi 27 / 126
tez	: erken, abuk 19 / 60, 21 / 47, 21 / 163
tezeĈ	: 16 / 27 → tezek
tezeg	: 8 / 330, 14 / 251, 15 / 58, 23 / 154, 23 / 155 → tezek
tezek	: yakacak olarak kullanılan kurutulmuş hayvan gübresi 2 / 88, 2 / 89, 2 / 93, 15 / 481
tezgere	: tezkere 23 / 69
tırafo	: ocuklar ve gençlerin oynadıkları oyun 15 / 37
tırnağ	: 1 / 130 → dırnağ
ti-	: 8 / 262 → te-
tika	: ocuk oyunu 24 / 66
tiyeze	: teyze 18 / 29
tiĈ-	: dikmek 27 / 142
tilĈi	: 14 / 136, 15 / 463, 15 / 469 → tilgi
tilgi	: tilki 8 / 79, 14 / 135, 14 / 137, 14 / 138, 14 / 347
tirehtör	: traktör 7 / 187
tragdör	: 23 / 130 → tirehtör
tob	: top 23 / 25
tobrag	: 23 / 4, 23 / 142 → toprağ
toğdor	: 5 / 50, 5 / 86, 6 / 10, 25 / 19 → doğdor
toğtor	: 6 / 20 → doğdor
toğu-	: 1 / 121, 26 / 38 → toku-
toku-	: dokumak 20 / 45, 20 / 46, 20 / 45, 20 / 46
tolaş-	: dolaşmak 8 / 79, 8 / 97, 8 / 332

tomla	: yeni adı Çiğdemtepe olan Bayburt ilinin merkezine bağlı bir köy 7 / 360, 7 / 362
topaç	: çevresine ip sarılıp birden bırakılarak döndürülen koni biçiminde ucu sivri oyuncak 1 / 55, 1 / 56
topbaş	: kılçıksız, iri taneli bir çeşit buğday 2 / 70
toprag	: 21 / 163 → toprağ ¹
toprağ¹	: toprak 2 / 124, 2 / 140, 2 / 231, 10 / 79, 13 / 14, 14 / 8, 14 / 226, 14 / 227, 14 / 228, 15 / 393, 15 / 497, 17 / 61, 17 / 239, 21 / 9, 21 / 151, 21 / 155, 21 / 168, 21 / 169, 26 / 40, 26 / 41
toprağ²	: beş yaşındaki kısırlaştırılmış boğa 17 / 154, 17 / 155, 17 / 158
toPlan-	: toplanmak 8 / 64, 8 / 336
tosun	: kısırlaştırılmamış boğa 1 / 89, 2 / 66, 2 / 187, 14 / 218, 15 / 341, 15 / 342, 15 / 344, 15 / 349, 15 / 351, 17 / 155, 17 / 158, 17 / 159, 17 / 161, 17 / 162, 17 / 163, 17 / 164, 17 / 176, 17 / 178, 17 / 179, 23 / 122
tosunnuğ	: tosun sürüsü 17 / 164, 17 / 176
toūm	: doğum 8 / 286
töÇ	: 10 / 55, 10 / 62, 17 / 218, 17 / 230, 24 / 140 → tök-
töH-	: 1 / 131, 3 / 11, 5 / 48, 6 / 57, 7 / 110, 14 / 86, 17 / 31 → tök-
tök-	: dökmek 2 / 208, 5 / 54, 8 / 152, 9 / 1, 14 / 46, 14 / 124, 14 / 269, 17 / 225, 21 / 37, 21 / 47, 21 / 161, 22 / 43, 22 / 47, 22 / 79, 23 / 58
tölbent	: tülbent 5 / 70
tön-	: dönmek 8 / 260
töre-	: ortaya çıkmak 17 / 113
töşeme	: döşeme 8 / 370
tuğara	: saklambaç 10 / 1
tula	: gençler ve çocukların oynadığı oyun 8 / 75, 8 / 76
tur-	: durmak 8 / 187, 8 / 345
tüÇürüÇ	: tükürük 17 / 98
türÇ	: Türk 15 / 634

türÇü	: türkü 6 / 37, 6 / 38, 6 / 40, 7 / 10, 7 / 13, 7 / 214, 7 / 271, 7 / 281, 7 / 282, 10 / 31, 10 / 32, 15 / 147, 15 / 565, 15 / 568, 15 / 596, 15 / 597, 27 / 9, 27 / 10, 27 / 15, 27 / 30, 27 / 62, 27 / 85, 27 / 95, 27 / 96
tüzadlama	: Karadeniz yöresine ait halk oyunu 8 / 61
tüzeld-	: düzeltmek 8 / 120, 8 / 122
Tād-	: dağıtmak 8 / 53, 8 / 54
Tavul	: davul 8 / 56
Tol-	: dolmak 8 / 39
Tüyún	: 8 / 20, 8 / 21, 8 / 215, 8 / 221 → düğün
Tüyün	: 8 / 19 → düğün
uç	: uç 8 / 119
uçün	: 8 / 328 → için
ufal-	: küçülmek, büzülmek
ufala-	: ovmak, küçük parçalara ayırmak 15 / 514
ufah	: ufak 6 / 9, 14 / 167, 14 / 204, 15 / 398, 15 / 545, 17 / 204
uflu	: kuvvetli 14 / 102
umuz	: omuz 1 / 83
un yali	: yeni doğum yapmış inekler ile köpek vb. hayvanlara verilen kepek, un ve su ile yapılan bulamaç 2 / 206
urum	: Rum 2 / 294
urus	: Rus 9 / 1, 9 / 2, 9 / 7, 9 / 8, 9 / 12, 9 / 57, 9 / 58, 9 / 59, 17 / 46, 17 / 99
urus patatesi	: içi kırmızı olan patates 17 / 99
usda	: usta 2 / 31, 2 / 261, 8 / 159, 8 / 365, 8 / 371, 8 / 373, 8 / 374
uşah	: uşak, çocuk 5 / 49, 5 / 50, 5 / 58, 5 / 61, 5 / 99, 5 / 119, 5 / 125, 5 / 128, 14 / 51, 14 / 11, 14 / 142, 14 / 363, 15 / 338, 17 / 18, 22 / 1, 25 / 39, 25 / 43
uvra	: çorbanın katılaşması için hazırlanan su ve un karışımı 2 / 296, 17 / 126
uzah	: uzak 2 / 72, 10 / 65, 20 / 62, 26 / 12
üçcüz	: üç yüz 15 / 551, 11 / 10

üç	: 8 / 73, 8 / 74, 20 / 63, 20 / 89 → üş
üCüd-	: 14 / 368, 17 / 18, 17 / 62, 27 / 124 → ügüd-
üsCeC	: 14 / 183 → üsgek
üsd	: üst 2 / 158, 2 / 160, 2 / 230, 2 / 316, 2 / 317, 5 / 75, 5 / 92, 8 / 23, 8 / 76, 8 / 200, 8 / 305, 8 / 350, 14 / 198, 14 / 321, 17 / 229, 22 / 43, 23 / 78
üsdün	: üstün 5 / 125, 13 / 18
üsgek	: yüksek 17 / 5
ügüd-	: öğütmek 14 / 263, 14 / 374, 17 / 132
üsküf	: ? “üsküfdür gızın dodağı” 7 / 322
üsda	: usta 13 / 6
üş	: üç 1 / 3, 1 / 26, 1 / 49, 2 / 6, 2 / 18, 2 / 27, 2 / 46, 2 / 57, 2 / 154, 2 / 160, 2 / 174, 2 / 324, 4 / 11, 4 / 17, 4 / 18, 5 / 44, 6 / 3, 6 / 42, 7 / 1, 7 / 4, 7 / 118, 7 / 267, 7 / 293, 7 / 295, 7 / 315, 8 / 58, 8 / 92, 8 / 171, 8 / 174, 8 / 185, 7 / 199, 8 / 325, 7 / 331, 9 / 18, 10 / 17, 10 / 21, 10 / 40, 11 / 2, 12 / 5, 12 / 6, 14 / 51, 14 / 174, 14 / 188, 14 / 202, 14 / 117, 14 / 243, 14 / 293, 14 / 294, 14 / 296, 14 / 297, 15 / 18, 15 / 22, 15 / 28, 15 / 33, 15 / 40, 15 / 75, 15 / 258, 15 / 305, 15 / 306, 15 / 357, 15 / 416, 15 / 445, 15 / 446, 15 / 456, 15 / 516, 15 / 525, 15 / 526, 15 / 592, 15 / 601, 15 / 654, 16 / 31, 17 / 38, 17 / 50, 17 / 181, 17 / 193, 21 / 9, 21 / 14, 21 / 28, 21 / 37, 21 / 40, 21 / 42, 21 / 45, 21 / 50, 21 / 51, 21 / 109, 21 / 110, 21 / 111, 21 / 112, 22 / 58, 23 / 120, 23 / 158, 24 / 73, 24 / 78, 27 / 38, 27 / 44, 27 / 67
üz	: yüz 16 / 20, 9 / 66, 2 / 44, 25 / 43, 27 / 143, 27 / 145
üz-	: yüzmek 10 / 73
üzü güyli	: yüz üstü 5 / 96
üzüm ayi	: kasım 8 / 113
vağında	: yeni adı Çayırköprü olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 6 / 18, 24 / 12
vaḥıd / vaḥid	: vakit 5 / 43, 14 / 238
varzahan	: yeni adı Uğrak olan Bayburt merkeze bağlı köy 27 / 144
veÇil	: vekil 24 / 123, 24 / 124

venşen	: yeni adı Çatıksu olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 9 / 20
veliddin	: ermiş 8 / 39
vesiyet	: vasiyet 15 / 79, 15 / 85
vurdur-	: kısırlaştırmak 17 / 161
vurğun	: vurgun 26 / 26
yabani soğan	: ? 17 / 105
yab-	: 23 / 69, 23 / 74 → yaP-
yag-	: 8 / 166, 21 / 55, 23 / 18 → yaḡ-
yagala-	: 21 / 84 → yaḡala-
yagın	: 8 / 175, 8 / 319 → yaḡın
yagacak	: 8 / 147 → yaḡacaḡ
yağala-	: 14 / 35 → yaḡala-
yaḡ-	: yakmak 2 / 74, 2 / 88, 4 / 21, 4 / 22, 5 / 119, 5 / 120, 5 / 138, 5 / 139, 7 / 46, 7 / 90, 7 / 94, 7 / 107, 14 / 84, 14 / 85, 14 / 251, 15 / 59, 15 / 436, 15 / 438, 15 / 439, 15 / 440, 16 / 18, 16 / 27, 16 / 35, 16 / 43, 16 / 46, 16 / 52, 19 / 56, 21 / 168, 21 / 169, 21 / 178, 22 / 64, 22 / 66, 25 / 3, 25 / 16
yaḡacaḡ	: yakacak 2 / 74, 2 / 88
yaḡala-	: yakalamak 2 / 243, 14 / 34, 14 / 35, 14 / 318, 14 / 326, 14 / 327, 14 / 328, 14 / 341, 14 / 343, 17 / 93, 17 / 94
yaḡın	: yakın 2 / 176, 4 / 18, 7 / 177, 7 / 252, 7 / 253, 7 / 269, 7 / 275, 13 / 29, 14 / 151, 16 / 35, 19 / 60, 26 / 12, 27 / 66
yaḡış-	: yakışmak 15 / 115
yaḡlas-	: yaklaşmak 15 / 71
yaḡlaşuḡ	: yaklaşık 19 / 33, 19 / 35
yalınız	: yalnız 9 / 8
yalḡaş-	: yaklaşmak 7 / 260
yalḡaşıḡ	: yaklaşık 24 / 3
yamaḡ	: geniş ağızlı, topraktan yapılmış küçük güveç 5 / 136

yamaş	: yamaç 2 / 68
yan gövi	: sağdıç 2 / 20
yanah	: yanak 7 / 311, 7 / 313, 7 / 142
yaprah	: yaprak 22 / 84
yaP-	: yapmak 8 / 1, 8 / 11, 8 / 12, 8 / 15, 8 / 19, 8 / 20, 8 / 21, 8 / 44, 8 / 70, 8 / 78, 8 / 93, 8 / 94, 8 / 96, 8 / 97, 8 / 102, 8 / 104, 8 / 106, 8 / 107, 8 / 120, 8 / 122, 8 / 124, 8 / 126, 8 / 128, 8 / 130, 8 / 132, 8 / 134, 8 / 139, 8 / 142, 8 / 143, 8 / 144, 8 / 147, 8 / 148, 8 / 161, 8 / 165, 8 / 166, 8 / 173, 8 / 175, 8 / 179, 8 / 182, 8 / 188, 8 / 195, 8 / 197, 8 / 208, 8 / 209, 8 / 210, 8 / 230, 8 / 255, 8 / 274, 8 / 276, 8 / 277, 8 / 283, 8 / 290, 8 / 292, 8 / 296, 8 / 398, 8 / 322, 8 / 323, 8 / 324, 8 / 326, 8 / 333, 8 / 334, 8 / 336, 8 / 337, 8 / 342, 8 / 354, 8 / 357, 8 / 360, 8 / 366, 8 / 370, 8 / 372, 8 / 376
yaPrag	: 8 / 381 → yaprah
yare	: yara 7 / 198
yarma	: buğday, arpa ve mısırın iri çekilmiş hali 7 / 183, 7 / 184, 7 / 185, 7 / 194, 27 / 109
yassi	: yatsı 2 / 73, 5 / 26, 8 / 63, 15 / 228
yaşmag	: yaşmak, başörtüsü 8 / 313
yaş meyva	: taze meyve 1 / 23
yatag	: 8 / 199 → yatah
yatag	: yazın koyun ve sığırların gece dağda kaldıkları yer 8 / 41
yatah	: yatak 1 / 18, 7 / 119, 14 / 190, 15 / 57, 15 / 380, 17 / 239
yavan çorba	: fasulye, gendime, mısır ve soğanlı yağ ile yapılan çorba 17 / 223, 17 / 224, 17 / 226
yayuh	: yayık 27 / 137
yaz bahar	: 14 / 258 → yaz başı
yaz başı	: ilkbahar 2 / 69, 2 / 127, 2 / 139, 2 / 147, 2 / 148, 17 / 106, 17 / 165
yedişgin	: yetişkin 8 / 347, 20 / 52
yeleh	: yelek 1 / 122, 25 / 15

yemeÇ	: 10 / 77, 9 / 9, 22 / 57, 24 / 80, 25 / 7, 27 / 76 → yemeg
yemeÇ	: 9 / 62, 17 / 233 → yemeg
yemeg	: yemek 2 / 2, 2 / 6, 2 / 7, 2 / 9, 2 / 14, 2 / 15, 2 / 18, 2 / 270, 4 / 12, 4 / 13, 4 / 17, 4 / 25, 5 / 20, 8 / 21, 8 / 223, 8 / 321, 8 / 323, 8 / 324, 8 / 325, 11 / 19, 14 / 24, 14 / 26, 14 / 28, 14 / 67, 14 / 68, 15 / 16, 15 / 31, 15 / 32, 15 / 34, 15 / 40, 15 / 41, 15 / 321, 15 / 431, 15 / 613, 17 / 222, 17 / 225, 17 / 227, 17 / 228, 17 / 242, 20 / 3, 21 / 39, 21 / 43, 21 / 116, 21 / 133, 21 / 145, 21 / 147, 21 / 162, 22 / 48, 22 / 51, 22 / 55, 22 / 58, 22 / 60, 23 / 89, 23 / 90, 24 / 34, 24 / 128
yemeh	: 1 / 9, 5 / 6, 5 / 141, 6 / 41, 6 / 43, 16 / 42, 16 / 43, 25 / 20, 27 / 73, 27 / 77, 27 / 116, 27 / 129 → yemeg
yemiş	: incir 1 / 36, 1 / 38
yenÇe	: yenge 1 / 82, 6 / 52, 7 / 393, 14 / 59, 24 / 49, 27 / 136, 27 / 141, 27 / 144
yeyliÇ	: hafif 17 / 134
yeyha-	: yıkamak 17 / 241
yè-	: yemek 5 / 23
yıga-	: 8 / 310, 8 / 317 → yıha-
yıgıl-	: yıkılmak 8 / 260
yıha-	: yıkamak 1 / 131, 21 / 49
yılbaşı	: ocak 8 / 92, 8 / 109, 11 / 39, 12 / 2, 12 / 5, 14 / 295, 14 / 296, 15 / 297
yiğnağ	: hayvanların toplanma merkezi 15 / 478
yılan	: yılan 17 / 144, 27 / 93
yılan dili	: yara tedavilerinde kullanılan bir ot türü 22 / 84
yiyeceÇ	: yiyecek 14 / 382, 17 / 17
yiyeceg	: 14 / 89, 15 / 47, 15 / 82 → yiyeceÇ
yiyeceh	: 17 / 33 → yiyeceÇ
yog	: 2 / 120, 6 / 61, 8 / 1, 8 / 3, 8 / 4, 8 / 9, 9 / 17, 8 / 19, 8 / 26, 8 / 27, 8 / 28, 8 / 30, 8 / 31, 8 / 44, 8 / 85, 8 / 107, 8 / 109, 8 / 113, 8 / 137, 8 / 156, 8 / 212, 8 / 232, 8 / 336, 8 / 247, 8 / 261, 8 / 280, 8 / 281, 8 / 282, 8 / 284, 8 / 285, 8 / 295, 8 / 304, 8 / 306, 8 / 309, 8 / 343, 8 / 344, 8 / 360, 8 / 365, 8 / 368, 11 / 2, 11 /

	17, 11 / 18, 11 / 27, 17 / 183, 20 / 7, 20 / 22, 20 / 31, 20 / 66, 20 / 72, 22 / 6, 22 / 10, 22 / 16, 22 / 18, 22 / 25, 22 / 33, 22 / 75, 23 / 7, 23 / 11, 23 / 13, 23 / 22 → yoḥ
yogari	: 23 / 107, 26 / 2 → yoḥari
yoğ	: 5 / 51, 5 / 77, 5 / 140, 5 / 142, 15 / 523, 16 / 47, 17 / 190, 21 / 85, 21 / 103, 21 / 141, 21 / 183, 22 / 70, 25 / 5, 25 / 14, 25 / 19, 27 / 145 → yoḥ
yoḥ	: yok 1 / 3, 1 / 6, 1 / 15, 2 / 279, 2 / 293, 5 / 19, 5 / 62, 5 / 80, 5 / 114, 6 / 8, 6 / 9, 6 / 61, 6 / 66, 6 / 67, 7 / 229, 7 / 234, 10 / 32, 10 / 63, 11 / 38, 13 / 17, 14 / 5, 14 / 23, 14 / 110, 14 / 132, 14 / 159, 14 / 229, 14 / 251, 14 / 274, 14 / 280, 14 / 298, 14 / 345, 14 / 372, 14 / 403, 15 / 56, 15 / 99, 15 / 257, 15 / 427, 15 / 450, 15 / 459, 15 / 495, 15 / 600, 16 / 47, 17 / 40, 17 / 51, 17 / 110, 17 / 124, 14 / 143, 17 / 166, 17 / 210, 17 / 211, 17 / 213, 17 / 216, 17 / 218, 17 / 246, 19 / 56, 20 / 7, 20 / 8, 20 / 34, 20 / 37, 21 / 46, 21 / 52, 21 / 114, 21 / 147, 21 / 150, 21 / 181, 24 / 9, 24 / 17, 24 / 28, 26 / 2, 26 / 6, 26 / 11
yoḥari	: yukarı 2 / 67, 2 / 118, 2 / 137, 2 / 167, 2 / 184, 2 / 237, 2 / 277, 5 / 108, 14 / 2, 14 / 52, 14 / 98, 14 / 157, 14 / 271, 17 / 15, 25 / 35, 26 / 11, 26 / 15
yoḥarı kırsı	: Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 2 / 219, 2 / 292
yoḥsul	: yoksul 7 / 197, 7 / 201, 7 / 205, 7 / 209
yoḥuş	: 2 / 21, 7 / 339, 14 / 160 → yoḥari
yoK	: 8 / 26 → yoḥ
yorğun	: yorgun 27 / 132
yumuşak	: yumuşak 24 / 130
yonca	: hayvanlara yem olarak yetiştirilen, kırmızı veya mor renkli çiçekleri olan bir çeşit ot 1 / 103, 2 / 312, 6 / 3, 14 / 231, 22 / 37, 23 / 107, 23 / 109, 23 / 131
yozaş-	: yabancılaştırmak 15 / 254, 15 / 324
yödür-	: yedirmek 27 / 76
yörüg	: yörük 23 / 53
yu-	: yıkamak 17 / 240
yud-	: oyunda kazanmak, ütmek 2 / 30
yufğa	: 27 / 113 → yuḥa

yugarı	: 8 / 1, 8 / 374, 8 / 375, 23 / 9 → yoğari
yuha	: yufka 27 / 112
yum-	: kapatmak 27 / 143
yumağ	: yumak 7 / 100, 21 / 61
yumurda	: yumurta 8 / 157, 8 / 158, 8 / 342, 8 / 344, 8 / 351
yun	: yün 1 / 121, 20 / 45
yuvarlag	: yuvarlak 21 / 37
yügseg	: 8 / 374, 23 / 32 → üsgek
yüh	: yük 2 / 99, 7 / 259, 9 / 50, 9 / 52
yühseh	: 2 / 62 → üsgek
yühsek	: 19 / 12 → üsgek
zahra	: buğday, arpa vb. tahıl 25 / 41
zap	: geniş karınlı, uzun, dibi dar toprak kap, küp 25 / 17
zargıdı	: yeni adı Gümüşdamla olan Bayburt ilinin Aydıntepe ilçesine bağlı bir köy 5 / 85, 6 / 8, 7 / 336, 7 / 338, 17 / 56
zadı	: 14 / 146 → zatin
zati	: 1 / 133, 1 / 134, 2 / 194, 14 / 24, 14 / 88, 14 / 119, 14 / 162 → zatin
zatin	: zaten 2 / 113, 2 / 313, 5 / 24, 7 / 171, 15 / 56, 15 / 117, 15 / 138, 15 / 239, 15 / 306, 15 / 494, 15 / 495, 15 / 527, 18 / 10, 18 / 16, 18 / 18, 23 / 62, 23 / 89, 23 / 150
zemheri	: ocak 8 / 109, 14 / 273, 14 / 275, 14 / 276, 14 / 27814 / 292, 14 / 293, 24 / 132, 24 / 134
zenÇün	: 17 / 97 → zengün
zengün	: zengin 5 / 82
zıbit	: eskiden insanlara verilen takma ad, lakap 8 / 244, 8 / 246
zığı	: arı kovanı 1 / 125
zırığda	: yumurta ve yoğurt ile yapılan şerbetli tatlı 17 / 217, 17 / 219, 27 / 111

zırza	: iliklenebilir kapı tokmağı; kapıyı kasaya bağlayan kalınca demir zincir; kapı kilidi 24 / 107
ziğaver	: 23 / 59 → sağıyuluğ
zilif	: zülûf 7 / 397, 7 / 398, 7 / 401, 27 / 82
ziron	: katlanıp doğranmış, tepsiye dizilmiş yufka ekmek üstüne yoğurt ve yağ dökülerek yapılan yemek 10 / 70, 17 / 227, 27 / 114
ziyen	: ziyan 7 / 185
zobba	: sopa 15 / 417
zopa	: 21 / 86 → dayağ

Kaynakça

- Akyıldız Ay, D. (2018). *XIV. Yüzyıl Orta Anadolu Türkçesi İle Günümüz Orta Anadolu Ağızlarının Karşılaştırmalı Dil İncelemesi (Ses Bilgisi-Şekil Bilgisi)*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 226088).
- Aynacı, M. (2007). *Türkiye Türkçesinde Ses Etkileşimleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 226088).
- Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Başdaş, C. (1999). Anadolu ve Kosova Türk ağızlarında g>c k>ç Değişmeleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 1(2), 483-491.
- Başdaş, C. (2004). Türkiye Türkçesinde Asli Uzunluk Belirtileri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 52(2), 19-30.
- Birinci, S. (2015). *Bayburt İlinin Coğrafyası Fiziki-Beşeri-Ekonomik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bulut, S. (2015). Bayburt İli Yöresi Ağızlarının Türkiye Türkçesi Ağızlarındaki İçindeki Yeri. *Turkish Studies*, 10 / 16, s. 371-386.
- Buran, A. (2010). Türkiye Türkçesi Ağız Atlasının Önündeki Sorunlar. *Diyaletolog*, 1, 15-20.
- Caferoğlu, A. (1963). Anadolu Ağızları Konson Değişmeleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 1-32.
- Caferoğlu, A. (1964). Anadolu ve Rumeli Ağızları Ünlü Değişmeleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 1-33.
- Çiğdem, S. (2013). Bayburt/Aydıntepe Yüzey Araştırması Işığında Bölgenin Eskiçağ Tarihinin Değerlendirilmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 30, 65-81.
- Çiğdem, S., & Özdemir, G. (2017). "Bayburt'un Tarihi ve Coğrafyası." (Ed. Taşkesenlioğlu, Y.), Bayburt: Bayburt Üniversitesi Yayınları.
- Demir, N. (2006). *Trabzon ve Yöresi Ağızları*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Doğan, T. (2013). Oğuzca Ağızlarında k/g > ç/c Değişmesi. *Turkish Studies*, 8(9), 1171-1181.
- Eckmann, J. (1955). Türkçede D, T ve N Seslerinin Türemesi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 11-22.
- Emir, D. A., & Adak, M. (2011). *Kültürün Kale Kenti Bayburt*. Ankara: Bekder Yayınları.
- Erdem, M. D. (2008). Birincil Ünlü Uzunlukları ve İmâle. *Turkish Studies*, 3(6), 236-261.
- Erdem, M. D. (2008). Anadolu Ağızlarında Görülen Birincil Ünlü Uzunlukları Üzerine. *Turkish Studies*, 3(3), 502-562.
- Erdem, M. D., & Gül, M. (2006). Kapalı e (è) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 11, 111-148.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Grunina, E. A. (2010). Anadolu Ağız tipleri üzerine. *Turkish Studies*, 5(3), 1350-1361.
- Gülsevin, G. (2001). Türkiye Türkçesi Ağızlarında #h Sesi Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 49, 129-146.
- Gülsevin, G. (2005). Ağız Araştırmalarımızda Yaygınlaşmış Yanlışlıklar (3): "üzüm/yüzüm; öllük/höllük" türeme mi düşme mi? *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 5(2), 207-213.

- Gülsevin, G. (2009). Eski Anadolu Türkçesi Ağızlarında Uzun Ünlüler Üzerine. *Dil Araştırmaları Dergisi*, 5, 39-56.
- Günay, T. (1978). *Rize İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Güzel, F. (2020). “Bayburt Merkez Ağzı”, Bayburt Araştırmaları Tarih-Kültür-Dil-Edebiyat, (Ed. Turgay Kabak, Ferdi Güzel), Ankara: Akademisyen Yayın Evi.
- Hacıhasanzade, F. (2007). *Coğrafi, Tarihi, Ekonomik Açından Her Yönüyle Her Köyüyle Bayburt*. Bayburt: Nef Yayınları.
- İnbaşı, M. (2009). Erzincan Kazâsı (1642 Tarihli Avârız Defterine Göre). *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 41, 189-214.
- Kabadayı, R. (2014). *Bayburt Demirözü İlçesi Ağzı: Cümle yapısı* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 368423).
- Karahan, L. (1999). Yükleme (accusative) ve İlgi (genitive) Hâli Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler. 3. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı*, 605-611.
- Karakoyunlu, S. (1990). *Bayburt Tarihi*. Ankara: Kültür Ofset yayınları.
- Keskin, T., Canoğlu, T., Öksüzer, M., Akadündüz, G., Kutluoğlu, T., Atamer, R., Özyurt, C., Akbal, A., Çakıcı, M., Türker, D., Yılmaz, A., & Erbay, Y. (2000). *İl Oluşunun Onuncu Yılında Bayburt Tarihi*. Bayburt: Bayburt Valiliği Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1976). Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 143-172.
- Korkmaz, Z. (1961). uçun ~ üçün ~ için vb. Çekim Edatlarının Yapısı Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 9, 31-35.
- Korkmaz, Z. (1994). *Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik)*. Ankara. TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kürüm, M. (2021). *Bayburt ve Yöresi Ağızları (Giriş-İnceleme-Metinler-Sözlük)* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 678490).
- Kürüm, M. (2022). Bayburt ve Yöresi Ağızlarındaki Bazı Arkaik Unsurlar. *Mavi Atlas*, 10 (1), 280-290.
- Lajos, L. (1942). Türkçe’de Uzun Vokaller. *Türkiyat Mecmuası*, 7, 82-94.
- Memiş, Ö. (2019). *Bayburt İli Ağzı Söz Varlığı*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 426653).
- Miroğlu, İ. (1975). *XVI. Yüzyılda Bayburt Sancağı*. İstanbul: Anadolu Yakası Bayburt Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları.
- Miroğlu, İ. (1992). Bayburt. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 5, 225-228.
- Olçay, S. (1995). *Erzurum Ağzı İnceleme-Derleme-Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Öz Akçora, E., & Kaya, M. (2014). Ermeni Komitelerinin Anadolu’da Çıkardıkları İsyanlar (1878-1905). *Yeni Türkiye Dergisi*, 62, 1887-1957.
- Özek, F. (2012). Türkiye Türkçesi Doğu Grubu Ağızlarında Şimdiki Zaman Ekleri. *Turkish Studies*, 7/1, 1751-1765.

- Özek, F., & Kürüm, M. (2021). Bayburt ve Yöresi Ağzlarında Şimdiki Zaman Ekleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (115), 33-45.
- Özger, Y. (2004). Temettuat Defterleri Işığında Bayburt Kazası'nın Sosyo -Ekonomik Durumu. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 24, 193-208.
- Özger, Y. (2007). *XIX. Yüzyılda Bayburt (1830 – 1900)*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 205824).
- Özger, Y. (2008). *XIX. Yüzyılda Bayburt Sosyo-Ekonomik İdari ve Demografik Yapı*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları.
- Özkan, A., & Yastı, M., & Yanar, B. (2016, Mayıs). *Bozkır Ağzının Ses Özellikleri*. Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır Bildiri Kitabı. Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 9, 591- 614.
- Sağır, M. (1995). Anadolu Ağzlarında Ünsüzler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 43, 391-409.
- Sağır, M. (1995). Anadolu Ağzlarında Ünlüler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 43, 377-390.
- Songur, F. (2017). Geçmişten Günümüze Aydıntepe: Tarih, Kültür ve Ekonomi. *Mavi Atlas*, 5(1), 238-268.
- Tellioğlu, İ. (2004). *Osmanlı Hâkimiyetine Kadar Doğu Karadeniz'de Türkler*. Trabzon: Serendar Yayınları.
- Tekin, T. (1995). *Türk Dillerinde Birinci Uzun Ünlüler*. Ankara: Simurg Yayınları.
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- TDK (2019). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (C. I, II, III, IV, V, VI)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Uca, A., & Ülker, A. (2016). Bayburt'ta Şeyh Eşref İsyanı. *Akademik Bakış Dergisi*, 19, 79-105.
- Ünlü, E. (2015). *Gümüşhane İli Şiran ve Köse İlçeleri Ağzları (Giriş-Metin-İnceleme-Sözlük)* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 399649).
- Ünsal, V. (2006). *Eski çağda Çoruh Havzası* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 186455).
- Ünsal, V. (2019). Bayburt'ta Paleolitik ve Epipaleolitik Çağa Ait Bazı Gözlemler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 41, 63-76.
- Üstüner, A. (2007). *Türkçede Fonetik Pekiştirmeden Kaynaklanan Ünsüz İkizleşmesi*. IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II, Ankara: TDK Yayınları.
- URL-1: Aydıntepe Belediyesi, (2022, 03 Mart). Aydıntepe Tarihi, <https://www.aydintepe.bel.tr/content/45/Tarihçe> adresinden temin edilmiştir.

Öz Geçmiş

..... tarihinde dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini’ta tamamladı. yılında ’nden mezun oldu. yılında Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girdi. yılında buradan mezun oldu. Aynı yıl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yeni Türk Dili alanında Yüksek Lisans öğretime başladı. Halen buradaki eğitime devam etmektedir.

